

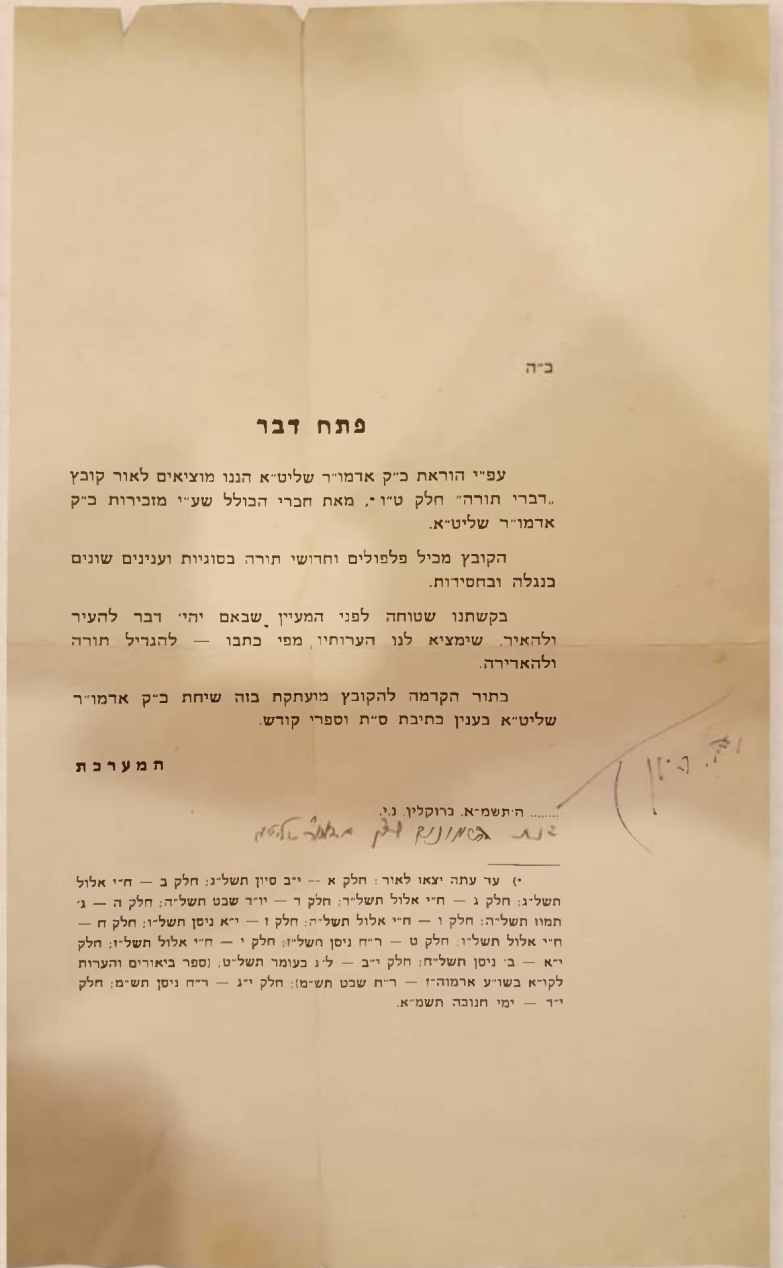
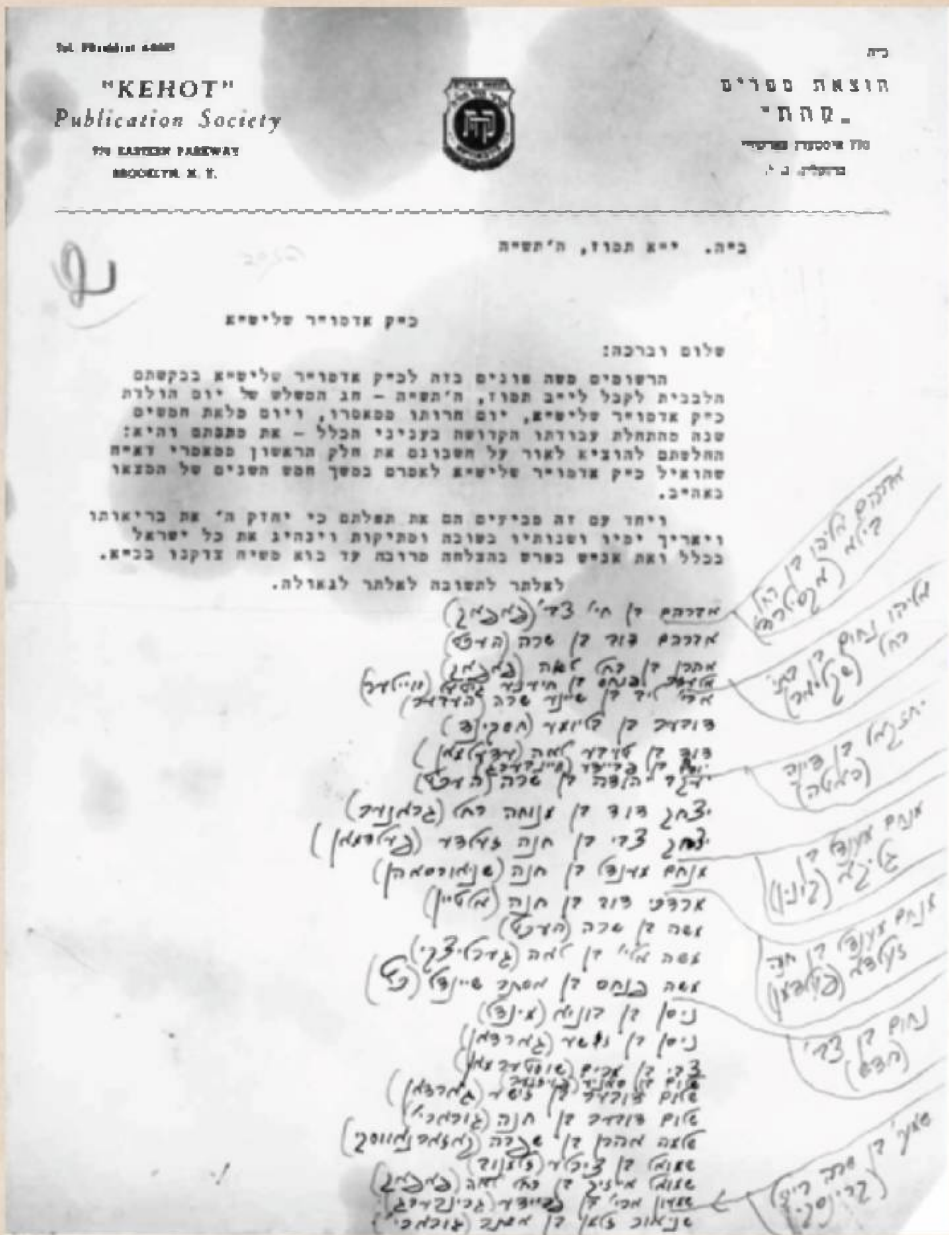
יחי אדוננו
מורנו ורבינו
מלך המשיח
לעולם ועד

מזכרת נצח

משמחת הנישואין של
הרב התמים מענדל ומרת חנה שיחיו

ג.ד.כ.א.י.ק.

תהא שנת פלאות אראנו
|| נ.י. |

צילומי הכתבי יד קודש של הרבי שליט"א מלך המשיח בשער
 התאריך "י"ב סיון" בכת"ק בחתימת ה'פתח דבר' של קובץ 'דברי תורה' חט"ו, תשמ"א. מלפני ארבעים שנה!

*

שם המשפחה "גערליצקי" בכת"ק במכתב של הוצאת ספרים קה"ת אל כ"ק אדמו"ר (מהרי"ץ) נ"ע בקייץ תש"ה ובו
 רשימה (בכת"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א) של קבוצה מאנ"ש שהחליטו להדפיס על חשבונם המאמרי דא"ח
 שאמר מאז הגיעו לאה"ב (בט' אדר בשנת ה'ש"ת, שבאה בהמשך א' עם כח סיון אז התחילה תנופה חדשה ע"י - יבדל
 לחיים נצחיים - חתנו וממלא מקומו נשיא דורנו משיח צדקנו - ראה לקמן בה'פתח דבר')

copyright 5781 • 2021

בדפוס האחים שולזינגר

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA BY
 SHULSINGER BROS. LINOTYPING AND PUBLISHING CO.
 749 EASTERN PARKWAY, BROOKLYN, N.Y. 11213

סודר והוכן לדפוס ע"י: שמואל בן יהודית, חיים דוד בן יוספה נעמי, ישראל הכהן בן חנה רחל
 סייעו בהו"ל: יוסף יצחק בן פנינה, שלום דובער בן רבקה, יוסף יצחק בן צירל רחל

תשורה גערליצקי-פופר, י"ב סיון תהא שנה פלאות אראנו

פתח דבר

הננו מודים מקרב ולב עמוק לכל בני משפחתנו, ידידינו ומכירינו שיחיו, שבאו מקרוב ומרחוק להשתתף בשמחתנו ולברך את הזוג שיחיו בברכת מזל טוב וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות. על יסוד הנהגתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, שחילק "תשורה" בחתונת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ו(להבחל"ח) הרבנית הצדקנית נ"ע, מוגשת בזה תשורה מיוחדת לכל המשתתפים בשמחתנו הכוללת:

א. אוצר נדיר בפרסום ראשון של פקסימילי מהספר 'צמח צדק - שו"ת משו"ע יורה דעה' ח"א (ווילנא, תרל"ד) שעל הגליון שלו ערך כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א הערות בגכתי"ק. תוכנם של ההגהות המופיעות נדפס מכבר בסוף הספר 'שו"ת צמח צדק - שער המילואים' ח"ג, הוצאת ספרים קה"ת - תש"ו (אם כי שם לא העותקו ההערות כלשונם ממש). עניינם של הערות אלו מוגדר ב'פרשת דבר' כ"הערות קצרות", ובפירוט יותר בעמוד נ' שם: "עיקר מטרתו בהערות הוא להורות קובץ הכתי"י שבו נמצא גכתי"ק התשובה או החידושים או עכ"פ העתקה ממנו. . . ציינתי ג"כ - להשוואה - לשו"ת שאריות יודא (לד"ז של הצ"צ), דברי נחמ"י (לחברו ותלמידו של הצ"צ) וכיו"ב במקום אשר, כנראה, פנו גם אליהם בשאלה זו. מ.ש." . לאחר צילום עמודי הספר בהם מופיעות הערות בכתי"ק הובא כהוספה צילום ההערות כפי שנדפסו בשעתו (קה"ת, תש"ו).

ב. צרור נדיר בפרסום ראשון של פאקסימיליות מכת"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בעניינים שונים בהם עסק במסגרת תפקידו כיו"ר ועד הפועל דהוצאת ספרים קה"ת. אוצרות ייחודיים אלו מהווים הצצה נדירה לעבודתו הק' של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בניהול הוצאת ספרים קה"ת. הדברים נדפסים בזה בקשר עם עומדנו בימי ההכנה ליום הבהיר כ"ח סיון תשפ"א - שמונים שנה להצלת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע - יבחל"ח - מעמק הבכא האירופאי שאז התחילה תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות מתוך צפי' ותשוקה לביאת המשיח - אשר זהו מהעניינים המיוחדים שהודגשו בעבודת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מאז הגיע לארצה"ב (ראה שיחת ח"י ניסן תשמ"ח) - ע"י כ"ק אדמו"ר (מהריי"ץ) נ"ע, ביסודו המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל" [ולהעיר שהנ"ל (צפי' ותשוקה לביאת המשיח) זהו גם ממטרות היסוד של מוסד זה - "לפרסם האמת אשר לאלתר לתשובה - לאלתר לגאולה שלימה ע"י משיח צדקנו". ולהעיר, אשר ה"קול קורא" הראשון דכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע בענין זה יצא בער"ח סיון תש"א], "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך" ומסרם להנהלת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. תודתנו נתונה לממונה מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על הדפסת ספרי קה"ת, הרה"ת שניאור זלמן יצחק יהושע שי' חאנין, על אישורו - בשם הנהלת קה"ת - להדפסת הדברים. בברכת "לאלתר לגאולה" ושנוכה תיכף ומי"ד ממ"ש להתגלותו המליאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א לעיני כל בשר ולקיום הייעוד "מהרה ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה", בגאולה האמיתית והשלימה נאו ממש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

משפחות גערליצקי ופופר

סיום וחזותם ימי התשלומין, י"ב סיון ה' תהא שנת פלאות אראנו שנת המאה ועשרים לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיחי' לעולם ועד ל"ב שנה להוראה הק' ע"ד עריכת סיומי הלכות ברמב"ם (סיון תשמ"ט - סיון תשפ"א) ימות המשיח קראונהייטס - שכונת המלך המשיח שליט"א, כאן ציווה ה' את הברכה

תודתנו נתונה להנהלת קה"ת
על רשותם האדיבה להדפסת
החומר הנדפס בזה
צמח צדק - הערות בכתב יד קודש

צמח הצדק

שוח

משוע יורה דעה

הגאון מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

דער

נאמען פון צמח-צדק [ווי ער ווערט אנגערופן על שם תורתו] איז שמו של משיח צדקנו, שנקרא "צמח" און נקרא "צדק" ["צמח" - "איש צמח שמו" (נוסח הושענות הושע"ר. מזכרי' ו, יב (ובמפרשים שם). וראה שם ג, ח). "צדק" - "והי' צדק אזור מתניו" (ישעי' יא, ה). וראה ירמי' כג, ה ובפרש"י. שם לג, טו].

ולהוסיף אין דער שייכות פון צמח-צדק מיט משיח צדקנו: דער צמח-צדק - דער נשיא השלישי פון נשיאי חב"ד - איז כולל אין זיך אלע נשיאים, ווי מ'זעט עס אין זיין תורה וועלכע איז כולל די תורה פון אלע נשיאים שלפנ"ז, און אויך פון די נשיאים שלאח"ז, ביז כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו. והיות אז רבותינו נשיאינו, און כללות הענין פון גילוי פנימיות התורה והפצת המעיינות חוצה דורך רבותינו נשיאינו, איז פארבונדן מיטן גילוי פון משיח צדקנו, ובמיוחד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו כמרומז בשמו "יוסף יצחק" על שם "יוסף אד' שנית ידו" - איז פארשטאנדיק אז דאס (די שייכות פון די רביים מיט משיח) שטייט בהדגשה באם צמח-צדק וועלכער איז כולל אלע נשיאים".

(מדבר מלכות ערב ראש השנה אחרי קבלת פ"נ הכללי - סה"ש תשנ"ב
ח"א ע' 6 והע' 42)

ספר

צימח צדק

שאלות ותשובות

מאת

ב"ק אדמו"ר הגדול הנאון האמיתי האלקי חסידא קדישא אור עולם נ"י כו'
מרנא ורבנא מנחם מענדל נבגים זי"ע מליובאוויטש.

ווילנא

ברפוס ר' שמואל יוסף פין, ור' אברהם צבי ראזענקראנץ, ור' מי"מ שריפטזעטצער.
שנת תרל"ד לפ"ק

ЦЕМАХЪ ЦЕДЕКЪ,
ШААЛОТЪ УТШУВОТЪ

т. е. Отрасль справедливости

или вопросы и отвѣты по религиозной
казуистикѣ, касающіеся книги *Gore-Dea*.

Сочиненіе Менделя Шнейерсона.

ЧАСТЬ I.

В ИЛЬНА.

Въ Типографіи Фина, Розенкрацца и Шрифтзетцера.

На Вилейской улицѣ домъ № 715/24

1874.

ספר

עמה צדק

שאלות ותשובות

משולחן ערוך יורה דעה

חלק ראשון

מאת

כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול הגאון האמיתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם מופת הדור נור ישראל ותפארתו * קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבגמ זי"ע
מליובאוויטש.

אשר השיב לשואליו דבר הלכה למעשה

הובא לביהד ע"י בניו ש"י ובני בניו ש"י:

ורילנא

בדפוס ר' ש"י פין, ור' א"צ ראזענקראנץ, ור' מיט שריפטזעמזער.

שנת תרל"ד לפ"ק

צמח שאלות ותשובות צדק מהלכות שחיטה

סימן א

אשה זו וז' דכונסה אשכחן בעלמא דמחזיקין מאיכור לאיכור
 כו' דמשעבד שנשחטה נסחלק אבר מן החי ופ"ה חוששין לה
 משום נבלה כו' והסירוף שנראה לו דהתם גבי בהמה כו' כיון
 שחטה בלא להחירה דנעשה בה מעשה שהכשירה עליך הרא"י
 עכ"ל וכו' גם אם היא רק ערפה י"ל דמ"מ עליך הרא"י שנעשה
 בה מעשה שהכשירה כיון שיש לספק שאין שחיטה זו מעשה
 המכשירה שאף שהכשירה מידי נבלה הרי עשה בה מעשה
 ערפה ומהו לה דמי דאם הוא נבלה היינו שלא הכשירה כלל
 וכאילו לא שחטה כ"א הרגה או שמהה מאיליה וכו' שפיר שייך
 לומר עליך הרא"י לא כן כשח"ל שהיא שחיטה גמורה אף שיש
 לומר שמה היא ערפה אין שייך לומר עליך הרא"י וכ"ש
 לפמ"ש התוספות פ"ג דבילה (דכ"ה סע"א) וז"ל לכן י"ל דחוקת
 איכור ר"ל בחוקת שלא נשחטה עד שיודע לך כו' ומשום איכור
 שאינה זכחה דרמננא אמר תוצח ותכלת שחוט ואכול כו' .
 וכו' לא שייך לומר כן אלא אם השוחט בסכין פגומה ה"ל נבלה
 וכו' אינה זכחה וכו' משא"כ חמ"ל דהוי זכחה רק דהוי ערפה
 לכן י"ל דאף להרא"ש בשם ר"ת דנקוצת הוושט אינה אלא
 ערפה זהו כשניקב הוושט קודם שחיטה ולכן אין זה נפסלה
 בשחיטה אבל כשניקב ע"י השחיטה נק' נפסלה בשחיטה וסברא
 וחילוק זה מצאנו בגמרא להדיא דף ל"ב תחלת ע"ב לענין
 פסוקת הגרגרת וכו' ואף שאח"כ נדחה סברא זו היינו משום
 דמלינו בצרייהא שפכוקת הגרגרת לעולם ה"ל נבלה כיון דנפסק
 רוב הסימון אבל עכ"ל הסברא י"ל אמיתית לענין נקוצת
 הוושט לפ"ד הרא"ש וכו' מלינו לפ"ד הר"ן בשם הרמב"ן
 בפ"ק דחולין (ד"ע) בענין פ"י עיקור סימנים דעיקור סימנין
 היינו שנתדלדלו כולן או רובן בדבר שאין עושה אותה
 ערפה והלמ"מ שאם אירע לו כן בשעת שחיטה משתחמיל
 בסומנים שתהא נבלה לפי שכיון שגשמוטה באותה שעה אי אפשר
 שהשחט בהבשר שמתמה העיקר מתנדלדלן הסימנין עכ"ל הובא
 ב"י סו' כ"ד והבין ה"ב דלהרמב"ן שבר"ן אם נעקרו הסימנין
 קודם שחיטה ואח"כ נשחטו הוי ערפה אלא נעקרו בשעת
 שחיטה דאז הוי נבלה ולפ"י נריך לפרש בדבר שאין עושה ערפה
 דקאמר הר"ן דכונתו כמ"ש התוספות והרא"ש והרשב"א
 בחידושיהו ובתה"א לבאר דעת בה"ג דמהייה היא כשרה וכמ"ש
 רמ"ה סע"י ע"ו בהג"ה אף הרי הוושט והרשב"א מפרשים
 דאין שחיטה מועלת בסומנין השמוני' והיינו אפילו נשחט קודם
 שחיטה וע' בדב"ה ובמ"ה והר"ן אומר דדוקא אם אירע לו כן
 בשעת שחיטה כו' שכיון שגשמוטה באותה שעה כו' וא"כ אם
 נשחט מקודם מנלן דהוי ערפה והמיהני על הכ"ז ס"ק י"א
 שהעתיק בדברי הר"ן דעיקור היינו שנעקרו סימנים כולן וזו
 רובם בדבר שטושה אותה ערפה וזהו הפך ממש הר"ן בדבר
 שאין עושה אותה ערפה גם הש"ך ס"ק כ"ד זיווג דברי הר"ן
 והרמב"ן עם דעת התוספות והרשב"א וזה אינו לפע"ד שוב
 ראיתי שכתבתי מ"מ השיג על הש"ך בזה אבל עכ"ל ס"ל בפשיטות
 דלהר"ן בשם הרמב"ן אם נעקרו מקודם שחיטה הוי ג"כ ערפה .
 שוב ראיתי שכן מפורש בדין בחידושי הר"ן פא"י דף מ"ד
 בשם הרמב"ן וז"ל וא"ת דהכא משמע דעיקור סימנים ערפה
 ואילו בפ"ק מני לה גבי הלכות שחיטה וכ"ת כל פסול שצומנין
 מהלכות שחיטה הוי אי הכי ליחשב נמי נקיבת הוושט ופסוקת
 הגרגרת חירן הרמב"ן ז"ל דסימנין שנעקרו שלא בשעת שחיטה
 ערפה

שוחט ובורק שנמלא אחריו סירכה רק שעברה ע"י
 מיעוץ ומשמוש והוא מתוך ח"ע לפי
 שמיד כשקרט הערפש ראה סירכה א' על כן לא צדק יותר כי
 החליט להוליח הריאה ואח"כ כשהוליחו הריאה מיעך בסירכה
 הנ"ל והגב דמריד בה לא עלה על דעתו שיש עוד סרכות .
 והנה ודאי שהש"ב הזה נריך העברה על חדש א' עם קד"ח
 אח"כ וסגי בזה כמצאנו בכו"ז מהלכות שחיטה בש"ע של
 רבינו ז"ל בדין פושט כל שאינו בדרך קלות בשחט נפש כו' ע"ש
 במה שפ"י בדברי הרשב"א וכ"ש לפ"ד הפר"ח דכ"ל דכל פשיטה
 סגי בקד"ח אם ראינוהו דואג כו' דה"ה דסגי בהעברה חדש
 א' שזהו במקום דואג ומתאנה כמ"ש רבינו ז"ל . אך שאילתינו
 הוה אם יש להחירו ניד לשחוט עופות כי הוה חביון גדול
 וטפלה הלוי ב"י והוה זמן שחיטת אווזות סמוך לחוכה ואם לא
 ישחוט עופות בחדש זה יאבד סך גדול כי כולם שוחטים
 האווזות בחדש זה :

ש"ב זה שנכשל בצריפה לבחורה אין לאכור עליו השחיטה
 שהרי ההפסד בשחיטה הוא איכור נבילה כדאיתא
 במשנה פ' השוחט (דל"ב סע"א) כלל חמ"י ר' ישבב משום רבי
 יהושע כל שנפסלה בשחיטה נבלה כל שחיטתו כראוי ודבר
 אחר גרם לו לפסול ערפה וכו' והודה לו ר"ע עכ"ל . וכ"כ הרמב"ם
 פ"ג מה"ש ד"י"ח שאין מוליח מידי נבלה אלא שחיטה כראוי
 כשרה כו' עכ"ל ובפ"ה דין כ"ד ביהר שהשוחט בסכין פגומה
 ה"ז נבלה ע"כ . וכ"כ בש"ע רס"י י"ה . אך יש לעיין אם הוא
 מוסבס מכל הפוסקים דהוי נבלה . דהא בגמ' המריקן פ"ק (ד"י)
 ע"ב) מניין לבדיקה סכין מן החורה שנאמר ושחטתם בזה
 ואכלתם פשיטתו כיון דכי נקיב ערפה (דאי נקיב לושט מיערפה
 פשיטת דבעינן בדיקה דהא אי איבא פגם נקיב) הרי דאם שחט
 בסכין פגום טעם האיכור משום דה"ל נקיבת הוושט . ולכן
 לדעת הרמב"ם וש"ע כו' ל"ג ס"ג דנקיבת הוושט הוי נבלה .
 וכמו שפירש"י (דף ל"ב ע"ב) להירוק אלה אמר רבא אלו חכורות
 קמני ויש מהן נבלות . א"כ לפ"י ודאי פשוט דהשוחט בסכין
 פגום ה"ז נבלה . אבל אלאמור"ג הגאון ז"ל כו' ל"ג שם סק"ז כי
 וז"ל . ועמ"ש סו"י כ"ז ד"י"א דנקיבת הוושט ענינו ג"כ אינו אלא
 ערפה לבדה ולא נבלה אפילו אחר שחיטה ויש לחוש לדבריהם
 להחמיר בשל חורה לענין אוחו וזהו עכ"ל . ודיעה זו מצאנו
 בהרא"ש פרק השוחט רס"י י' בשם ר"ת אט"ג דמיערפה בנקיבת
 הוושט כו' ע"ש להדיא דלה הוי נבלה א"כ לפ"י י"ל השוחט
 בסכין פגומה לאיכורו משום נקיבת הוושט ה"ל רק ערפה
 (ושב מנלתי סברא זו בפמ"ג בשפ"ד ס"י ב' סק"ד בשם הב"ח
 כמ"ש לקמן סוף אזה ב') אך ה"א לומר כן משמעתין פ"ק (דף
 יו"ד ע"א) גבי השוחט בסכין ומנלתי פגומה דאפילו לרב חסדא
 פרכין ה"י העמד בהמה על חזקתה ואימה לא נשחטה .
 ומתוך סכין אחרתא בהמה לא אחרתא וכו' הפ"י ברש"י
 ותוספת נה שנתחבטו בזה ואי איתא דשוחט בסכין פגום
 אינה אלא ערפה ולא נבלה . א"כ לא שייך לומר כלל ואימה לא
 נשחטה שהרי השחיטה היא כשרה ודאי והחירה מידי נבלה .
 ורק הספק שמה נטרפה ואינו ענין כלל לנבל ועלה כו' ואפשר
 לדחות לפמ"ש בחידושי הרשב"א פ"ג דיבמות (דל"א ע"א) ד"ה

אלף

הגורח והמפקד פטור מלכסות ומחיתון דמלק בסכין כו' וכימי
 בגמ' רפ"ק דחולין ד"ד ע"א גבי ודלמא קסברי כותים חין
 שחיטה לעוף מה"ט וצפרש"י שם ובי"ט הסו"ג והרשב"א בה"ט
 ביה צי רחש שער צי' ורש"ל צי"ט פרק השוחט ס"י א'
 ודמ"ה' ומ"ט הרא"ש צפ"ח דיומא ס"י י"ד בשם הר"מ לחין
 שחיטה לעוף מה"ט איהא בהשו' הרא"ש כלל כ"ז ס"י ה' דמהר"מ
 לפ"ד השואל הציב ק' ועוד דגם איסור הסירכה אינו ודאי
 ערפה כ"א י"ל שכן ספק ערפה וא"כ סוף סוף שחיטה
 לעוף חמירה' ועוד דעכשוו פשוט צפי כל דשחיטה לעוף
 לחייתא וא"כ שחיטה חמירה ונערה צעיני הצריות עכ"פ'
 ועוד דהך חס היינו אומרים שאיסורן שום משום דלא ראי זה
 כראי זה שיש צחיטה עופות חומרה מצטרפות דהוא איסור
 נבלה וחמירה טפי צעיני הצריות שהרי לא עולה על דעהם
 הסברה לחין שחיטה לעוף מה"ט' ולעומת זה נודינא י"ל
 דערפה חמירה דהא ודאי לחייתא ובין ה"ל פלוגתא דתנאי'
 חזי ג"כ היינו צאים לפלוגתא דהנה לפנ"ש הרמב"ם צפי'
 המשניות ספ"ד דצבורה שהשוד על שום דבר כו' הרי הוא
 השוד ג"כ על איסור אחר שהוא בנוהו או פחות מנוהו עכ"ל
 הרי דגם על איסור ששום לו הוא חשוד אך צפ"ח ס"י ק"יט
 סק"ה האריך להוכיח דהשוד על איסור אחד כו' ששום אליו ע"ש'
 וא"כ להפ"ה חף חס הם שוים חין חשוד' ואף להרמב"ם
 בהמה נראה דודאי שחיטה עופות ג"כ חמירה טפי מאיסור
 הסירכה כמ"ל' ועוד דצפ"ח שם ספ"ד דצבורה כו' שצווחת
 ח"י מפ"י המשניות להרמב"ם לא נמלא משי"ל בשמו :

אמנם

לכאורה יש להחמיר בשוחט דמתא שכי' הב"י בסיומנים
 המחודשים ס"י א' לריך שיהי' השוחט נחמן עכ"ל
 וכמו שהביא בשמו הש"ך ס"י ק"יט סק"א והוא מנ"ש צפ"י
 ס"י א' כו' המדכי צפ"ח צ"ס ר"ח כו' ומדברי הרמב"ם כו'
 פ"ש' והד"מ שם ס"ק י"ב כו' ואינו דהרמב"ם לא קאמר אלא
 בשוחט לעלמו ונוכח לאחרים אבל בשאר שוחט לא קאמר'
 והלזמנו"ר י"ט ס"י א' ס"ק א' נתן טעם לדברי ר"ח והב"י
 בשם הרמב"ם דגם בשוחט דמתא כו' וכימי בש"ך ס"י ק"יט
 סק"א' וא"כ זה שנחמד למוקל ופושט קלה באיסור ערפה
 ח"ש' דנודינא אינו חשוד על הגבלה י"ל דעכ"פ אינו נקרא חס
 נאמן דהיינו שיש לו חזקה כשרות מיוחדת' אך הנה נראה
 לחין להחמיר בהרמב"ם יותר ממה שהבין צו הרמ"ה צד"מ'
 כיון דמקור דברי הרמב"ם מהסוגיא פרק חין נעמידין (דל"ע
 ע"ב) צעיני חין לוקחין ינ"ח מח"ג בסוריא דס"ל דה"ה לכל ח"ל
 והראב"ד ס"פ י"ה מנהמ"ח חולק ע"ז וכי' הש"ך ופר"ח רס"י
 ק"יט שגם דעת רש"י הוא כהראב"ד וכן משמע בהדיא בחידושי
 הרמב"ן שם (דף ל"ט ע"א) שהקשה וכי נחמדו עמי הארץ בכל
 שהכרו חממים וא"כ בסוריא הוא חין סוריא מקומו של לוי וה"ל
 לפרש כו' עכ"ל נראה מדבריו צפשיעות דלא הונרו אלא בסוריא
 שידוע שהחממים ה"י חשודים צזה אלפני עור וכי' מדברי הר"ן
 שם' אך ניינו הרי גם הרמ"ה צד"מ שם ס"י וז"ל חונס ניינו כ"ל
 דצומן הזה דכל אחד בזדק הסכין לעלמו ואינו מראה לחס
 שר"ך שיהי' חס כשר כמ"ש הרא"ש לקמן ס"י י"ח עכ"ל וא"כ
 לפ"ז ל"ע חס זה נקרא חס כשר' אך בהמה נראה דנפני
 השגרה והקלח פשיטה בהסירכה לא אבד חזקה כשרותו הידוע
 לגמרי' ולא דמי כלל לשאר חס שאינו ידוע כלל חס הוא
 מוחזק בחדם כשר דגרע טפי עובא כיון הכא ידוע שמוחזק
 בחדם כשר רק שאירע לו מכשול פעם א' ח"כ לדבר שלא נחמד
 כלל י"ל דה"ל בחזקת כשרותו הידוע לכל :

סימן ב

ע"ד השו"ב מו' משה מומחיתם שהוא אלליכס שו"ב זה שלשים
 שנה ולא נשמע עליו שום ריעותא' אך כעת צזה השנה
 ילא ממנו חיוז מכשולים' והעיקר הוא ענין הסירכה אשר היחה
 על הורדא' שלאחר שהסיר הסירכה כמנהג השו"ב וצדקה

צפושרין והכשירה העידו שלשה אנשים אז עם הא"ז מצלצן
 גיוועזין ושאלו לו כמדומה שהוא מצלצן וצדק פעם שנית ולא
 ראו עוד אף ה"י צפעס השנית' ויש הרבה עדים שצפעס השנית
 ודאי לא ה"י מצלצן' אך שבינתיים קרע השו"ב מעט את
 הריאה' אך הוא אומר שהקרע ה"י שלא במקום הסירכה' גם
 יש שני עדים שמעידים שגם צפעס הראשון ראו שלא צלצן כלל'
 היינו ר' חיים דוב בן גרשון ור' בן ליון :

והנה

חס היה נחצרר שהקרע או החקך שחקך בהריאה
 ה"י שלא כנגד הסירכה כלל' חזי ודאי היה נראה שחין
 בזה שום חשש עליו' כיון שהרבה עדים מעידים שאז לא היחה
 מצלצן ואין שום נוי שיכחיש ע"ז' ח"כ הם נאמנים יותר
 מהעדים הראשונים כיון שהזמנו לראות המעשה במחכין הם
 דייקי עפי מהראשונים שראו דרך ראי' בעלמא כמ"ש בהשו'
 הריב"ש סס"י קכ"ז וז"ל ועוד שאפי' יש הכחשה בין עדות
 הראשונים לעדות האחרונים שאלו אומרים שבעל והאחרונים
 אומרים שלא בעל' יש לנו להאמין לראשונים לפי שהם הזמנו
 להעיד על כתיבת הגט ונתינתו וכל הל"ך צו ודייקי בעדותן
 טפי' אבל האחרונים לא הזמנו להעיד בזה עכ"ל' ובג"ד הוא
 להפך שהראשונים ראו דרך ראי' בעלמא' אבל האחרונים
 הזמנו להעיד דהיינו אחר שערטרו השלשה עדים שהוא מצלצן
 נקראו הם לראות חס בן הוא או לא ודאי דייקי טפי וזכר
 לדבר מהא דפ"ב דכתובות (ד"כ ע"א) גבי שער שקרה עליו
 ערער והוחזק צפ"ד לעדיף טפי כו' ע"ש' וה"כ כיון שהיה ערער
 שהוא מצלצן ודאי דייקי טפי ויש להאמיןם לפ"ד הריב"ש' ועוד
 דנ"ד עדיף נגדון דהריב"ש שבלח"ה יש הכחשה בין העדים גם
 על פעם הראשון עלמו' לכן יש יותר להאמין להרבה עדים
 האחרונים שהזמנו להעיד צפעס השני' ועוד כיון שאז ה"י דבר
 שיכול להתברר בלח"ה האחרונים נאמנים כמ"ש החוס' פ"ג
 דקדושין (דס"ו ע"ב) צד"ה שלא ואחוי' ועיין צפ"ח י"ד ס"י
 קכ"ז ס"ג בהג"ה וצפ"ך שם ס"ק כ"ד ובמנ"י כלל כו' ס"ק י"ט :

אך

חס אי אפשר להתברר שהקרע או החקך ה"י שלא מאל
 הסירכה הגם שהשו"ב אומר בן חזי צהנו לדין שחי כחי
 עדות המכחישות זו את זו ע"ד הסירכה והשו"ב חס יתה
 ערפה נסתחי או לא' ומלינו שחלקו בזה החוס' עם רש"י צפ"ב
 דכתובות (דכ"ב ע"א) ד"ה הרי ודאי ניכרו דלהחוס' לא מיפסיל
 דאמרינן חוקי הרי לבהדי הרי ואוקי גברא לחזקתיה' משא"כ
 לפרש"י לא מהכשר בהכי (ועיין עוד צפרש"י וחוס' שם (דכ"ז
 ע"ב) גבי וחקן מוסקין ליה דלכאורה החליפו שיטתם ועיין במהרש"ל
 ובמהרש"ה שם שיישבו דעת החוס' והתינוס שלא יישבו דעת
 רש"י ובאמת יש ליישב ונחוק זה ילא קולא בג"ד לשטת רש"י)
 ודעת הר"י שם צפרש"י וכ"ד הרמב"ן במלחמות שם' ובעל
 הנחור ס"ל כהחוס' והר"ן כו' שזהו דעת רבינו חננאל' ומנ"י
 הסכמת הר"ן והרא"ש ס"י כ"א בהרי"ף וכימי צפ"ח ח"מ ס"י
 מ"ו סכ"ו וכימי הסמוע שם ס"ק ס"ב והש"ך שם ס"ק ס"ה' וא"כ
 לכאורה בג"ד ג"כ יש להחמיר ולא להכשירו כשטת רש"י והרי"ף
 שם' אך הנה החוספות שם הביאו לכאורה ראי' חזקה לדבריהם
 נודין שחי כחי עדים המכחישות זו את זו דקיי"ל כרז הונא בשבועות
 (דמ"ז ע"ב) ובפרק חזקת (דל"א ע"ב) דזו באה צפני עלמה
 ומעידה' נושם דאמרינן חוקי גברא לחזקתיה' וכמ"ש צפ"ח
 ח"מ רס"י ל"א ובסמוע שם סק"ג' ותי"ך הרא"ש צכתובות שם
 דהתם פסולי דידהו הוי משום דמכחישינן זא"ז בעדות כו'
 אבל הכא דקא מוסדי לפסול את אחד בגלמות כו' לא מוקמינן
 ליה לחזקתיה' ולכאורה חין התירון מוכן כלל' דמאי נפקותא
 חס פיסולו משום גלמות או נושם שהעיד בשקר וראיתי צפ"י
 שהקשה בן על הרא"ש ותיירונו דוחק גדול' וז"ל שכוונתו להרא"ש
 הוא כמ"ש צפ"ח צ"ס הרא"ש שחין הכחשתן פסול ברור כו'
 אבל שחי כחי עדות הבאות לפנינו על אחד ודאי פסלין ליה
 אפומייהו עכ"ל והפירוש הוא דהכא הפסול ברור שכת אחת
 מעידים שהוא גזן הרי לדבריהם פסולו ברור' משא"כ התם
 חפ"י

בית

אין שאלות ותשובות סימן ג ה' ע"פ ר"י ע"פ ר"י ע"פ ר"י

ש"ב שהעידו עליו בעלי מחלוקתו שילאו שני טרפות מתיי מתוך עשרה כשרות והוא מכחישם אח"כ שחט צלי קבלת דברי חכירות מה דין הבשר שנשחט אח"כ ויש בזה הפסד גדול והשו"ב מוחזק לירא שמים :

א עיין שו"ת שארית יוסף סי' כ"ב (והוציא ג"כ בשו"ת עה"ג סי' כ"ד גם אלומ"ו הגאון ז"ל הזכיר תשובת שא"י זו ביו"ד סי' ב') שנשאל על שוחט קבוע שילאה מנחת ידו בהמה שנשחטה רק סימן אחד ואחרים מלאו אותה בהמה והעריפו אותה אבל לא לבדו בזה הלשון כי לא שמו על לבם לדבר בעניני השוחט ואחר חזי שנה אירע שנית שנמלא ששחט בהמה ולא חתך רק סימן אחד וסי' השני רק מעט והשוחט לא הרגיש בזה ואחרים שהפשיטו בהמה ראו שהיא טרפה ונשאלתי מה נשפט על מה ששחט בין שני המעשים האלו כאשר כל הנמלא בכל העיר הוא משחיטתו הן בשר יבש וכל הכלים הנמלאים בכל הק"ק הם בכלל שאלה זו וגם מה משפט השוחט מכתף והלאה עכ"ל השאלה והי' לשם רב אחד שרצה להטריף הכל תשובה לעי"ד נראה שכשר כל מה ששחט עד מעשה השני הולך והבהמות היו של אחרים כו' עד מכל הני נראה ועולה בדיניו שאין להטריף מה ששחט בין טעות ראשון לטעות ושוגג שני עכ"ל והאריך שם בראיות עיוניות ע"ז יעייין שם ואלו להקשות על פסק זה מהא דליתא בהגהות אשרי ר"פ ג"ה בסי' י"ו וקודם שישמעו הכרזה זו בזה"כ אין לסמוך עליו ואכור ליקח מנמו בשר כו' אבל אם מוכר טריפות בחזקה כשרות מחמירין עליו טפי מפני שהוא מניח עכ"ל הרי לאפילו כשאינו מניח כלל מפני שאין שם שום חימוד ממון כלל כמ"ש בחשו' שא"י הג"ל דהרי כשעורה חלב אין שייך בו הגאה כי אין תועלת בזה וכ"כ בחשו' מהרי"ט הי"ד סי' ט"ז ואפ"כ אכור ליקח מנמו בשר וכו' מ"ש מהרד"ק דתשו' שא"י הג"ל אך האמת שכבר חילק בין האושאין בחשו' הג"ל עפ"מ"ש בב"י ביו"ד ססי' ס"ד וז"ל כחב בה"ה כל טבח המנקר בשר ומוכר בשר לאחרים בחזקה מנוקד אם נמלא אחריו חלב אפילו כשעורה מעבירין אותו מיד מאלומנתו כו' עכ"ל ונראה מדבריו שאם אינו מוכר בשר אלא שבעלי הבשר נוהגין אותו לנקר אין מחמירין עליו כ"כ עכ"ל בב"י וכו' מבואר שיש לחלק בין הגדון שנשאל השא"י שהוא השו"ב לאחרים דומה למנקר שבעלי הבשר נוהגין לו לנקר ואין מחמירין עליו כ"כ ולי"ד לגדון דת"ה והג"א הג"ל שנוקד בשר ומוכר בשר לאחרים כו' וע"ש בחשו' הג"ל שאין להשיב על חילוק זה דהרי כשעורה חלב ג"כ אין שייך בו הגאה כו' דמ"מ עכ"ל שיש לחלק כמ"ש ת"ה והב"י והטעם משום שע"פ יש לו חי"מ בהבשר שימכור וחיישי' דהוא שהול למכור (ור"ל דא"כ ל"ל המוכר י"ש ביו"ד כו' וז"ל לו חז"כ מיוחדת משא"כ בשו"ב לאחרים שאין לא חי"מ כלל ואלע"ג דבש"ע רבינו ז"ל סי' ה' כו' דכל שו"ב דמתא ל"ל לו ג"כ חי"מ מיוחדת היינו ודאי רק לכתלה ולא לפסול שחיטתו דיעבד) וכדבריו מלחתי ג"כ בכנה"ג סי' ס"ד בהגהת הטור אות כ"ג שדקדק קן מפרש"י בגמ' וגם כ"כ ב' הדרישה ודמ"א והל"ה פג"ה אות ס"ז שלא נאמר דין טבח שנמלא אחריו חלב אלא בטבח המנקר בשר של עצמו ומוכר לאחרים אבל במנקר בשר של אחרים אף אם יהיה מן המנקרים שסומכין עליו אין מחמירין עליו אף במזיד ממש והגה מהשו' שא"י זו מבואר להדיא דלא ס"ל חומרת הפר"ח שבי' בס"י קו"ט סי' ק"ל דכל שילאה טרפה מחמ"י אפילו בשוגג צנין דסגי ליה בקבלת דברי חכירות מ"מ אם שחט קודם שקיבל עליו ד"ח שחיטתו פסולה וכ"כ בסס"י א' שהרי בגדון דהשא"י הג"ל לא שמו על לבם כלל נידון השוחט וא"כ ודאי לא קיבל עליו ד"ח ואעפ"כ לא עלתה על דעתו להחמיר בשחיטתו בדיעבד מחמת זה וכ"ד חשו' עה"ג כדלקמן והפר"ח לא ראה דבריהם כלל :

קולור

אין סהדי דבעת כזר לבו נשבר ושם ורפ"ה לו כ"ש אחר שהעבירוהו מאלומנתו זה זמן רב אלא מה דבעינן תקנתא דפרק זה בורר דכ"ה זה רק מדרבנן דלא סומכין על החשבה הגרסה לעין עד שיחזיר אבדה בדבר חשוב כו' ויש ללמוד קן במכ"ש וק"ו מהד"ק הכו' בפסקי נוהר"י ססי' ר"ך וכו"מ מלשון הר"ן בחידושו פו"ב שם החמירו עליו כו' וחשבו שהיה מערים כו' משמע דמדרבנן הוא :

והנה"ך השאלה השניה שעליו שהעיד עליו הק"ב מו' ילחק בן זלמן שרי משה שו"ב שחט בהמה (בעת שרי דוב שו"ב ע"ג) של ר"י הג"ל וצדק הריאה כשהיתה בפנים בנשמות ה"ד ושלל מנמו ר"ד שו"ב מה נשמוט והשיב ר' משה שהריאה נקיי"ה והח"כ לוח ר"נו שו"ב להק"ב לחתוך את הברוכה בקדוים כדי להוליך את הריאה לחוץ וכן עשה הק"ב והח"כ הוליך ר"מ שו"ב הריאה ושלל מנמו ר"ד שו"ב כיון שהיא נקיי"ה לתאי נה"ך להוליאה נובעמה והשיב שכשהק"ב מוליאים את הריאה הם קורעים אותה וכשהוליאה ר"מ שו"ב וכו"הה התחיל ר"ד שו"ב לרחותה ומלא בה סירכה בין חונה לאונה וגם ר"נו שו"ב עמוד בנועמד זה ואמר לו ר"ד שו"ב הרי יש סירכה השיב ר"מ ח"כ נה"ך לבדקה ע"י מייטוך ונשמוט הגה"ג ומייטוך זה ר"מ שו"ב ונערפה עכ"ל הגב"ע וע"ז מודה ג"כ ר"נו שו"ב והסתללוהו ב' דברים האחד שזה היה אחרי שכבר חברו עליו וכו' להעבירו ונמו עליו עמוד ע"ג ע"כ היה לבו על עמו ומי"ו שגג בזה ה"ב מהר"ך ח"ע שהרי עדיין לא חמר שהיא כשרה כי הנכוה חלל שאין סומכין על דיקת פנים לבד והרי הוליאה לחוץ והיה צודקה פעם שנית ולה היה יולאה הטריפה מתח"י למעשה ולכאורה מוכרח שכן היה כוונתו דה"כ מה השיב שכשהק"ב מוליאים את הריאה קורעים אותה מתי איכפת ליה אם ה"י שהיא כשרה בהחלט יקרעו ויקרעו אותה ולמה לו כל הטורח לזוה (לו האקין ד"ח צרובט) בכדי להוליך הריאה אעכ"ל שכוונתו היה לצדוק הריאה פ"ב בחוץ וחולי הלטריך נפיתה ע"כ הקפיד שלא יקרע אותה הק"ב וא"כ נחשבתו ניכרת הטיב מהו"ך מעשיו (ע"י בגמ' פ"ק דחולין ד"י ע"א) שלא סנך כלל עדיין להכשירה על סמך דיקת הפנים וא"כ אין זה נקרא כלל ילא טרפה מתחת ידו הגז' בשו"ע סי' קי"ט סעי' י"ז ו"ח וכלשון הש"ס בסנהדרין (דכ"ה ע"א) דנפקי טריפתא מתחת ידיה וזו היא עדיין תחת ידו ועדיין היה רוצה לצודקה פעם שנית ואף שגג בצדיקה ראשונה מ"מ כיון שהיה רוצה לצודקה שנית הכל הולך אחר החיטוס וגדולה מזו איתה בתשובת מהריב"ל ח"ג סי' ל"ט על המעשה דתשובת הר"ש כלל ב' סי' ז' שפסק דחלין לקולא וכו' והעמיד הצדק בחזקה לדיק כו' וע"ז כו' מהריב"ל וז"ל ועוד דהתם בההוא גדון דהר"ש ז"ל עדיין לא ילאת טרפה מתחת ידו דעדיין לא נמכרה הריאה הטריפה והמירין דהכל הולך אחר החיטוס ובשעת המכירה היה חוזר ומדקדק עכ"ל אף שהתם ילאת מתח"י לגמרי בחזקות כשרות רק דעדיין לא נמכרה כו' וק"ו בן בנו של ק"ו ל"ד דעדיין לא ילאת מתחת ידו כלל לכן אף דשם ליקר הטעם הג"ל רק לסניף בני"ד יש לבחוק ע"ז הטעם לבד ודוגמא לדבר נומ"ש בשו"ע יו"ד סי' פ"ד סעי' י"א אשה שנמלא אחר צדיקתה כו' אכור לאטל מצדיקתה : דודאי זהו דוקא אם ילא מתחת ידה לגמרי בחזקה בדוקים אבל אם דרכה לצדוק שנים ושלשה פעמים וקודם שגמרה הצדיקה היינו רק אחר פעם ראשון נמלא השרך פשיעא דמוחר לאכול מצדיקתה כמ"כ הכל אין זה נקרא כלל ילא טרפה מתחת ידו ואף שמ"מ זהו ודאי שגגה מה שלא מלא גם בפעם ראשון כי הסירכה הוא דבר הנראה יותר הרבה מהשרך והחולע מ"מ אין זה נוגע לפסול דיעבד לכן נלע"ד שטומד בחזקה כשרות רק אלהב"א יש להחמיר עליו שבכל סוף שנה נוהגין להחידנה יחזור וינסה את עצמו לפני שו"ב מומחה וישר הסמוך למחמיקם על צדיקת הסכין והרגשתו וכמ"כ על ידיעת ה"י שחיטה וצדיקה כל ישונה ח"ו :

בשמי' צ"ח החדשות ס"ו וי"ג. אמנם רוב האחרונים כ"ל בזה
 כהפרי"ח וכמ"ס בתש"ו מהרי"ט חיי"ד ס"ו וי"ז וכ"כ בפמ"ג. בסי'
 צ"ו וכ"פ אלזמ"ר הגאון ז"ל. והנה ביצמות (דף ס"ה) איתא
 בשוא"ן ונלקיות בדרכי וסחות ושור המוטע כרשב"ג. וכי הס"ר
 וז"ל וטעמא דנלחא דנשוא"ן לחומרא. ומלקיות כיון דעבר ושנה
 בחייבי כריתות. ובכחות משום דרצון ניכחא אזלין בהו להקל
 כו' עכ"ל. ובני"י שם ביאר הדברים וז"ל דהא מלחא דספיקא
 היה חי בתרי זימני הוי חזקה או בחלתא כו' ועיין במרדכי פ'
 הבני"י ס"ו י"ח משמע ג"כ דבאיכור דאורי"י יש לפסוק כרבי.
 וח"כ לכאורה קשה איך הקילו הפוסקים לפסוק באיסור שו"ב
 דאורייתא כרשב"ג דבעין ג' זימני דוקא. אשר ע"כ נראה דכ"ל
 דה"כ ה"ל רק חששא דרצון וכמו בוסתא דלע"ג דאיכור נדה
 הוא דאורייתא ואיסור כרת ואל"פ שהחזקה ג"פ לראות מ"מ
 קיי"ל וסחות דרצון והיינו משום דאיכא רובא וחזקה נגד חזקה
 זו שהרי רוב ימיה עהורים ואשה בחזקה עברה עומדת. מש"ה
 הוי וסחות רק רצון אל"פ שהוא דבר טעמי שמתרחק דם.
 וכש"כ ש"ל כן בד"ז שהרי רוב מעשיו מהוקיין וגם אוקי גברא
 לחזקה כשרות. לכן אל"פ דלחזקה ג"פ שילתה טרפה מת"י כיון
 שאפשר לחלוק בטעות ושגיאה לא אמרינן דמוזיד הוא ואל"פ
 דחזקה על בן דעת שאין קלקולים יולא מתח"י מ"מ כיון דאיכא
 למימר שגג ואיכא למימר שהיה מוזיד אוקי גברא לחזקה ולא
 להחזיקו במוזיד שהוא ג"כ נגד רוב העולם שאין מוזידין ולכן
 ברובה מחמת תשמיש ל"ח חזקה ח"כ ג"פ רלופים כיון שרוב
 העולם אין רואים מ"מ. ואל"פ ש"ל דהתם משום שיש בנה
 לחלות לומר וסת הוא דלית לה. דזה אינו לפמ"ס הוסי' רפ"ט
 דדה מדלח חזאי קודם כו' ועוד דה"כ יש צמח להלות דהיינו
 ששוגג הוי ולא מוזיד. נניאו דברי הסוכפות אינם מוסכמים.
 כמ"ס בתש"ו דהל' נדה. ועי' בח"ע ס"ו ע"י גבי ח"ש שמהו
 נשוי ל"ח קטלן חלמא לא בכימו מוכי חזקה אלא במקום שיש
 סברה ע"י ע"י ספר מקור חיים ס"ו תכ"ז. ולפ"י הי' דלויכא
 שום חימוד מנוון אין מסתברא. להחזיקו במוזיד. אלא דמדברין
 הוא שהחמירו להחזיקו במוזיד משום דהחמירו הרבה בשו"ב ואין
 לדמות העניינים ז"ל. אך עכ"פ כיון דמדברין הוא מש"ה הקילו
 לפסוק כרשב"ג דבחלתא זימני הוא דהוי חזקה ולא בשני פעמים
 אך ודאי אין לריך ג"פ רלופים והטעם דלא דמי לרמ"ת יש
 לחלק בכמה וכמה אופנים ופשוט הוא. וגבי שו"ב שנשתטה
 וכתרפא ג"פ זח"י כחבתי סברה דיש לדמותו לרמ"ת:

חש"י ואחרים רואין אותן דלע"ג שנינו במשנה דשחיטתן כשרה
 עכ"ל אין מוסרין להן לכהילה לשחוט ממלא החמירו בגמי בזה
 לכהילה ולא דיעבד. ויוקר י"ל שהוא איסורא דדיעבד מן
 החקקה כדי להעמיד הדם על תלה וכהא דאמרינן פ"ק דהולין
 (דף י"ח ע"א) ומכריזין אכשרא דטרפה הוא. ובד"ז שמוחק
 ליי"ש ויש לדנו כשוגג אין להחמיר:

קיצור

ע"כ מה דמשמע שאפילו בפ"ח או צ"י יש איסור
 לאכול משחיטתו עד שיכיה לו העברה ואח"כ קבלת
 דברי חבירות. ל"ל דזכו אסורא דלכהילה או דיעבד מדרצון
 ועכ"פ כ"ד שמוחק ליי"ש וזולתי יש לדנו כשוגג אין לאסור
 שחיטתו ששחט אח"כ דיעבד:

סימן ד

הרבני מוהרי" איוזק שו"ב דקבלתכם המוכ"ז ה"ע לפני
 המכשול שאירע לו שדחה ידו בדקיקת הריאה שהי'
 קלקול בריאה נגד מקום שצירה בללעות ולא הרגיש בזה ומסוך
 קד העבירוהו על שני חדשים. וסוף דבר אין ידוע לו מה יעשה
 בו. ומתיירא לנפשו שלא חפול פרוסה פחו המטובה מפיו ומפי
 ב"ב ח"ו ובפרט בלוק העתים הללו. והראה לפני ג"כ קבלות
 שיש לו מכמה וכמה מורים ובודקים מומחים גם ילדינו המופלג
 המפורסם הרב מוהרי" איוזק מהאמ"י העיד לפני עליו שהוא
 בקי באומנות ולמוד הכל כנכון. לזאת נדרשתי לשאלתו להמליץ
 עבורו שלא להכלימו ולגיישו. לדחותו בשתי ידיים ח"ו. כי הנה
 גלוי וידוע לכל יודעו דה ודין טבח שילא טרפה מתח"י. שאם
 הוא שוחט לאחרים ומוטל שגר מערפות וכשרות בשוה. אזי בפעם
 ראשונה לדברי הכל אין דנין אותו כמוזיד לומר שאין לו חקקה עד שילך
 למקום שאין מכריזין אותו ויחזיר אבדה ד"ח או יוליא טרפה לעלמו
 בדבר חשוב כדליתא בפרק זה בורר דכ"ה ובפוש"ע יו"ד ס"ו
 קיי"ט סמ"ו. דהתם מייירי כששוחט לעלמו ומוכר לאחרים דכולי
 תלמודא טבח הוא שמוכר הבשר כמ"ס בתש"ו מהרי"ו ס"ו ל"ז
 וביון שיש לו הגאון ממון בזה דייניק ל"י כמוזיד אפי' בפעם
 ראשונה כמ"ס הב"ח שם ס"ו והפרי"ח שם ס"ק כ"ח ובשמ"ח
 ס"ו צ"י ס"כ. משא"כ כשאין לו חימוד ממון בזה כנ"ד שמוטל
 שגר מכשרות וטרפות בשוה. לא דייניק ל"י כמוזיד ואל"פ
 לחקקתא דפז"ב. אלא די בהעברה זו ובקבלת דברי חבירות
 כמבואר בשמלה חדשה ס"ו צ"י סמ"י כ"י וסמ"י י"ט ועו"ש ענין
 קבלת ד"ח. וכן האריך והרחיב בזה כאחמור"ז הגאון י"ע בסי'
 צ"י בשו"ע יו"ד. והמתבאר שם מסוף דבריו הק' דאם ידוע שהוא
 י"ש וינדקק במעשיו אין לריך להעברה כלל רק בקבלת ד"ח
 לבד סגי. וכ"כ הפרי"ח להדיא ס"י קיי"ט ס"ק ל"א. ובנדון זה
 יהיה איך שיהי אחר שכבר היה לו העברה די צדק ויקבל
 עליו ד"ח. וגם יקבל עליו שיחזור השו"ע מדיני בדקיקת הריאה
 עם בל"ט ויהי בקי בזה היטב להיות שגור בפיו וגם ילמוד
 השמ"ח וגם הסומנים מהי שחיטה הנלרכים כמבואר בשו"ע
 ואחרונים ס"ו ח"י. ובכל זאת לא יסמוך על עלמו. בשום דבר
 האריך שאלת חכם:

סימן ה

אם שהינה
 בדין שו"ב שיצא טרפה שתחת ידו.
הנה בתש"ו מהרי"ו ס"ו ל"ז גבי שו"ב שילא טרפה מתח"י
 כ"י מה שהבאת מטבח שנמלא אחריו טרפה כו' בכולי
 תלמודא טבח הוא שמוכר הבשר ומש"ה מחמירין דקיון דמוכר
 הבשר חיישינן שמה להגאון עלמו קמכוין אבל היכא דאין לו
 הגאה קיי"ל דאין אדם חוטא ולא לו וזולתי בשוגג בא המעשה
 לידו עכ"ל. וכן משמע מפרש"י בפרק זה בורר (דכ"ה ע"א)
 דעובדא דההוא טבחא דאשחכא דנפקא טריפתא מתותי ידיה
 כו' ומאי דאיתי שם הא דאמר רב אידי בר אבין כחשוד על
 הטרפות

קיצור ועפ"י יש ליתן טוב טעם להסכמת הפוסקים ללא
 חכריקן שחיטתו ע"י שילתה טרפה מתח"י צ"פ
 ובעינין ג"פ:

ובהיות כן הגה צמח שילתה טרפה מתח"י רק פ"ח או
 אפי' צ"פ. דלויכא הי"מ כיון דלא חשדיק ליה
 במוזיד כלל. אפי' מדרבנן אי"כ לכאורה אין שום מקום לומר
 ששחיטתו תהיה אסורה אפילו דיעבד מדינא. דהא כל שאינו
 מוזיד יש לדון ע"י מדין רוב ומיעוט וא"כ דרוב מעשיו מחוקקין
 ואתחזק לן האי רובא שפיר שהרי בחלק פעמים נמלא רק שני
 טרפות אחריו. ובפרטות בנדון כזה שבשחיטה זו ששחט השו"ב
 העברה צ"ח נמלא שנים ובלות אי"כ הוחזק ששמונה נשחטו
 כדיון וכיון דרוב מעשיו מחוקקין והמיעוט מקולקלי הוא מיעוטא
 דלא שכיחא כלל ודאי לא חיישי' למיעוטא כזה דיעבד וכמו
 הרוב מוזין אלא שחיטה מומחין ה"ל כמש"ל. ואפילו אח"ל
 דלא חליקן בשוגג מי"ש רק בפושט מ"מ ענין פשיעה זו היינו
 שאירע לו מכשול שלא ברצונו מחמת שלא נהר כ"כ כדבעי.
 שאילו הי' נהר היטב לא היה אירע לו זה מ"מ כיון שהוא
 נהר עכ"פ אי"כ ודאי לא יארע לו רק לעתים רחוקים לכן
 מהכ"ה יהיה שחיטתו אסורה דיעבד. לפ"ז ל"ל הא דמשמע
 מתשובות הרשב"א שיש בזה איסור כמ"ס בפ"י ואסור לאכול
 משחיטתו. וכן בהג"ה פג"ה בשם ראב"ה כו' ואין ליקח ממנו
 בשר. ל"ל דהוא רק אסורא דלכהילה וכה"ג מלינו בגמ' גבי

דבלתיה עד חי בהכחשה לחו כלום הוא וכו' לחיכה עוד
עד המסייע לרי"ג וצפרט שהכחשה בצדיקה ומשגשגטה
בחזקת היתר עומדת ע"כ לפע"ד אין מחמת זה שום חשש
על רי"ג ומי"ג ח"א לי כלל לחוות דעתי מרחוק ח"כ יהיו
מוסכמים ע"ז כל חשגי העיר ויהיה שלום במחנם:

א"ת שהולך
סימן ז
א"ת שהולך

ז"ל השאלה • הן נתקבל כאן מוה' אליעזר ליפמן במוה'
אברהם לשו"ב זה קרוב לחמשה שנים •
ובשבע העברה יאל בעו"ה ג' ממשלים מחמ"י בזמ"ז ונראה
בעליל שמהשנים ריחמו עלינו להיות לפחד לבנו שהיה לנו עד
היום הן לעזוב והן לנתיב • סוף ותכלה • היינו שאשה חי
בקיהא בניקור הכנתה • שהיתה חש"ת ר' בן ליון במוה"ר
שו"ב מודבראונא ומלאת אחריו שלח נקר השומן חלחולה שחתם
החוט • ומאזתה הכנתה עלמה מלאת חשה אחרת התיכה הגב
והחלב שאלל הסני' דיבא הגר' בלשון העבדים ח"כ • וכששמע
זאת השו"ב הצעיר הצערת במחלוקת לעשות לדדים לחלוק על
הדבר ולהשמחיל בזה ולהכחיש את הנשים הג"ל • שדבר זה
מההננוט • כי יודע צטיב הניקור היטב • ולחושדו עללות
הזהירות לא עלה על דעתיו • ולולי הכחשה הנשים הלינו
הדבר חולי משגה הוא • וחקרנו ה' ממשלות מהנשים ומלאתו
כדבריהן • אחר זאת שהט השו"ב בהמה ולקח הכנתה שלימה
עם הדקין ועם החלחולה לברר הדבר שאומן הוא בהניקור •
והחלצת הג"ל הפריד מהכנתה ועזבה צבית הננוטבהיים • והראה
לפנינו איך שידע לנקר נוקם החלצת • וחי' מהחמומים שלנו
מלא באותה הכנתה התיכה קטנה חלב של סוף החלצת דבוק
בשומן הכנתה תחת הקרום כאשר מלאת האשה הג"ל • ושאלנו
אמתלה נומנו ע"ז • איך שסוף מוכיה על החלחול שהדין עם
הנשים הג"ל • והשיב לנו שבהפרידו הקרום מעל הכנתה נשאר
החלב להקרום • וקבלנו ג"ח האמתלה • ושאלנו את פי הנשים
איך מולק שומן הכנתה לנשים אם מנקר הוא או לא • והשיבו
לנו שצ"פ רוב מחלק הוא הכנתה אינו מנוקר והנשים בעלמם
מנקרים הקרום • ומחזק הספק בלבנו שהי' לנו עד היום •
בהעדר ידיעות דיני שו"ב • והעדר ידיעתו בהניקור • וביותר
שחלק על דברי הנשים להכחישם • ולהעמיד ממשלות לתראם •
אולי נלך בו איזה קלות ביולאכחו בזה • וצפרט שידוע לנו
מכבר העדר חמומנו בדררה דממונא עכ"ל השואל:

בצד • שלח נקר השומן חלחולית שחתם החוט כ' בהשו'
כנס"י"ה סי' כ"ה דל"ד ס"ט"ז וזה רק חומרם בעלמא
כו' נושם חיחלופי כו' • ואף שהעיקר כדעת הגאון ר"ד שכ
דחלב דריש מעי'א באמתה כולו חסור היינו באותו חמה של ד'
הקיבה אבל באמתה שבדל הברכהתא י"ל בהכנייה ודעימיה שאינו
חסור רק הקרום וע' שו"ת חוט השני סי' ס"ד • אך לשון
הכלבו סי' ק"ד וז"ל ושל דל הכרכשתא אין גורדין אוהו לגמרי
לפי שיש שם חלב טהור • אבל מסירים הקרום הארוך עם
חלבו שאינו דבוק עם הכרכשתא כשאר השומן עכ"ל מדכ' עם
חלבו משמע שגוררי' משם חלב ממש מדינא ולא הקרום לבד •
ואין זה החלב שעל הקרום • דא"כ למה הולך ליתן סימן שאינו
דבוק עם הכרכשתא כשאר השומן • הל"ל עם חלבו שעל הקרום
משא"כ שאר השומן הוא תחת הקרום • אי"ו אף אם אין שם
חלב על הקרום • מי"ג גם שחתם הקרום גוררי' ונק' חלב טמא
לפי"ד הגאונים • והפרש בינו לשומן • היינו שהשומן דבוק עם
הכרכשתא • והחלב אינו דבוק להכרכשתא רק נמשך אחר הקרום •
וכן אמרו לי נצחים כשמוניחי' להלעטן שם ניכר הבדל והפרש
בין מה שהוא חלב ולריך גרידה ובין מה שהוא שומן • שוב
מלאתי בחשו' שצ יעקב סי' כ"ו דף ל"ב ע"א כדברי ע"ש •
וגם לפי זה י"ל דמה שמוהגים ליטול החלב שאלל החוט אינו
דינא חפ"י לפי"ד הגאונים רק מנהגה לבד דינא הוא רק
ליטול החלב שאינו דבוק בכרכשתא • גם בלבוס לא נז' נטילת
החוט

בחמות שהוא המוכר הצער יש להכשירו עכ"ל • וז"ל מהריב"ל
שם אבל מה שיש להסתפק בזה הגדון הוא במה שנוטן זה
הק"ב שמכר הצער ונתן טעם ואמתלה לדבריו כי אין בו
עון אשר הטא דסמכה דעתו על שותפו שהיה יושב מצפמים
בחדר ומוליא לו החתיכות של הכשרות ואע"פ שהיה ג"כ באותו
החדר חתיכות מהטרפות בחזקת כשר היה השותף אללו וכי
ואם זה האי"ש היה מוחזק בכשרות אפשר להקל ובלגון האי"ו
אפשר לומר דהכל לפי מה שהוא אדם וקרוב לדבר זה אינא
במשבות הר"ש כלל עשרים סי' י"ז על בהמות כו'
ומלאת ריחא חמה ביניהם שהיתה סרוכה כו' דתלין לקולה
כו' והעמוד הבדוק בחזקת לדיק שלח ילאת הקלה ממהת ידו
כו' עכ"ל הר"ש • כו' ועוד דבגדון דהר"ש עדיין לא ילאת
טרפה מתחת ידו דעדיין לא נמכרה הטרפה ואמריק הכל הולך
אחר החתום ובשעת המכירה היה חוזר ומדקדק עכ"ל מהריב"ל •
הנה חוכן פסקו של מהריב"ל הוא דכשיש ספק אם ילאת טרפה
מתחת ידו או לא ילאת ממהת ידו כ"א שהוא סנוך על שותפו
אין פוסלין אותו מספיקא • אם הוא מוחזק לאדם כשר • והסכים
עמו הפר"ח כ"ל • והב"י סי' ק"ט סק"כ • וא"כ בגד"ז הרי יש
ג"כ להשו"ב ר"ג טענה ואמתלה דסמכה דעתו על הטעה
המסייע להק"ב היינו שמשפיע העוורה לפתוח הלב ואח"כ
נותן להשו"ב לדוק • וה"ל נסייע זה לגבי ר"ג שו"ב כונו הק"ב
היושב בחדר לגבי הק"ב שבחמה שבגדון דמהריב"ל • וא"כ כיון
ששאל ר"ג שו"ב מהק"ב והמסייע אם כל הכבשים נתנו לו
לבדוק ואמרו שכולם צדוקים • הרי י"ל שסנוך דעתו עליהם ולא
ילאת טרפה מתחת ידו • שהרי סנוך עליהם • ועוד יש כאן
לדד מ"ש מהריב"ל עדיין לא ילאת טרפה מהח"י דעדיין לא
נמכרה הטרפה כו' • ובשעת המכירה כו' • אך זה יש לדחות
דע"פ ילאו הכבשים מתח"י ר"ג שו"ב ליד הק"בים בחזקת
כשרות • אך מי"ג י"ל האמתלה שסנוך עליהם • דהרי נשהטה
בחזקת היתר עומדת ופשיטא שיש לסמוך חפ"י על עד אחד •
וגם י"ל שסנוך עליהם שבשעת המכירה ודאי יחזרו וידקדקו עוד:

ועוד יש להקל עפ"מ"ש הי"ש פנ"ה סי' י"ז היכה שיש
אומדנא דמוכח וניכר שבשגגה נעשה והוא צפוט
הראשון אז אין מעבירין אותו וז"ל האיכה הוכחה דלא במרד
ולא במעל טעה שהרי סירכה היתה גדולה ברוחב יד ואם הי'
רוזה לגנוב דעת המוקם ודעת הצריות ולמכור טרפה בחזקת
כשרות ה"ל לנתק ולהפריד כל הסירכה מן הללעות שלא יחא
ניכר ונרגש וכבר ידוע מן החלמוד דכנסין אלומודנא דמוכח
חפילו באיסורא כו' עכ"ל • וה"ל הוא אומדנא שהרי לא נפתח
הלב כלל והוא דבר הניכר לכל שלא נבדק • מיהו כ' שדברי
הי"ש אין מוסכמים כלל דנהי דהוי אומדנא דמוכח שאינו
נוזד מי"ג י"ל דהוי פושט דחמור עובא משוגג • ומי"ג בגד"ז
ששוחט לאחרים ואין לו חימוד ממון וגם ידוע שהוא ירח שמים
בלא"ה תלין בשגגה כמי"ש מהרי"ו והש"ך סי' ק"י"ע סי"ק ל"ג •
ע"כ בצירוף הטעם דלעיל דסמך דעתו על המסייע • פשוט
שלא היה לריך שום העברה:

ואף שבכאן יש עוד גב"ע מהק"ב שהעיד באופן אחר •
הנה גם לדבריו יש להקל ע"פ דעת מהרי"ו והש"ך
דלעיל • וכ"ש כחא שהמעשה הי' מכבר עשרים שנה • ומנא עד
ענה מוחזק צירא שמים ומדקדק במעשיו עדיף עובא נוגדון
דמהרי"ו והש"ך • דתחלתו וסופו בכשרות עדיף עובא מחזקה
דחלחלו לבד שבגדון דמהרי"ו • ודוגמה לדבר בגדה (דס"ט ע"ח)
ור' חנינא חנוך חלחון וסופן בעינן • וע"ש (דס"ח ס"ט"ח) כיון
דמעיקרא כו' ועכשיו כו' • וכ"ש בחזקת כשרות דתחלתו וסופן
שנים רבות כ"כ • כ"ש שבלא"ה יש גמגום בהגב"ע כמבואר
בשאלתם • גם בלא"ה בדבוקה הריחא ללעות יש כמה דינים
אם טרפה או לא • וע' מהרש"ל שם לידד ג"כ כזה וז"ל
צפרט בסירכה כזו במלך החזה דאיכה כמה לדדין להחירה
אלא שנהגו להעריף במדינות הללו דאין להעבירו עכ"ל • ועוד

צמח שאלות ותשובות

החולי - אזי לימים הגיל יהי לו איש ריע עומד ע"ג וע"י בשו"ע וי"ד ס"י קפ"ד סס"ט"ו ב' והוא בעלמו נאמן ע"י שיהיה זהיר בכל זה :

הנה דין לשוחט שידיו מרתחות שהביא הבלי"י ולהח"פ הביאו ג"כ אהמ"ר הגאון ז"ל בס"י ח' ס"ק מ"ח ו' ו' הטעם פשוט מאחר דדרסה פוסלת אפי' אם משהו מהושט נשחט בדרסה כו"ש בש"ע ס"י כ"ד ס"ו - ח"כ כשידיו רותחות בשעת שחיטה יש לחוש שמא משהו נשחט בלא משיכת הסכין דהיינו דרסה' ולא גרע מנגע אלצטו על הקתח ושם אינו רק זכירות משא"כ הבא גרע' ומ"ש בתשו' כ"ב מה"י ס"י ח' דצ"ח"ר ברי' לי שלא דרסתי נאמן כמו גבי טילוף אין הדון דומה לרא"י דהתם היינו שנאמן לומר שלא נתעלף' וה"ל נאמן לומר שלא רתחו ידיו בשעת שחיטה אם אין ידיו רותחות רק באקרואי' אבל אם היו ידיו רותחות בשעת שחיטה אין נאמן לומר ברי' לי שלא דרסתי כמו שם גבי טילוף אם נתעלף אין נאמן לומר שלא שהייתי כו"ש בשמ"ה ס"ח סכ"ב הגם שיש לחלק דשם י"ל שלא הרגיש נוחמה העילוף' משא"כ הבא מ"מ גם אין רא"י להקל נפש ומאחר שג' ששחיטתן רובן דרסות אין להקל להאמינו דחולי לאו אדעתיה' נז"הו אם אין ידיו רותחות רק באקרואי' י"ל שנאמן לומר בשעת שחיטה לא רתחו ידיו' ועפ"י להיות שו"ב קבוע יש לפקפק :

בהיות שאירע מקרה להשו"ב דמהנינו הרבני מוהר"ר יעקב צמח' הליעזר הנוכח מקרוב ששהט בהמה גבה ובדק אותה כד"ה והכשירה והקל"ב נזכר את הריאה ולה' ראה שום סירכא"ף לאחר שחתכו את הריאה לחתיכות קטנות מלאו בין החתיכות חתיכה קטנה דבוק לשונן הדבוק על הל"ב ולא יכולנו לעמוד על הדבר גם השו"ב בעלמו נבהל על הנזרה באמרו שבודאי בדק כד"ה בפתיחת החזה וראה בכל חלקי הריאה ולא הרגיש שום סירכא' ואינו יודע איך נהווה זהה ולפי ראות עינינו הערפנו את הבהמה ועוד זה אמר לפנינו השו"ב שאירע לו שגיהא בסירכא' זה מושך זמן לערך עשרה שנים אך שאמר אולי לא הרגיש בראתו פעם מוחמת שבדק בהיות הבהמה מנוחת לארך והיתה מליאה ועל דבר זה אינו יודע איך נהווה זהה וכאשר יפרש השו"ב בעלמו לפני הדרה כ"ק וזו"י לפי מראה עינינו לא ראינו בו שום קלות ופריע' היו' ע"כ הוסכם אלל כל אנשי עירנו לשלוח את השו"ב מוכ"ז לפני הדרה כ"ק שיודיענו משפט האיש :

הנה דין לשוחט שידיו מרתחות שהביא הבלי"י ולהח"פ הביאו ג"כ אהמ"ר הגאון ז"ל בס"י ח' ס"ק מ"ח ו' ו' הטעם פשוט מאחר דדרסה פוסלת אפי' אם משהו מהושט נשחט בדרסה כו"ש בש"ע ס"י כ"ד ס"ו - ח"כ כשידיו רותחות בשעת שחיטה יש לחוש שמא משהו נשחט בלא משיכת הסכין דהיינו דרסה' ולא גרע מנגע אלצטו על הקתח ושם אינו רק זכירות משא"כ הבא גרע' ומ"ש בתשו' כ"ב מה"י ס"י ח' דצ"ח"ר ברי' לי שלא דרסתי נאמן כמו גבי טילוף אין הדון דומה לרא"י דהתם היינו שנאמן לומר שלא נתעלף' וה"ל נאמן לומר שלא רתחו ידיו בשעת שחיטה אם אין ידיו רותחות רק באקרואי' אבל אם היו ידיו רותחות בשעת שחיטה אין נאמן לומר ברי' לי שלא דרסתי כמו שם גבי טילוף אם נתעלף אין נאמן לומר שלא שהייתי כו"ש בשמ"ה ס"ח סכ"ב הגם שיש לחלק דשם י"ל שלא הרגיש נוחמה העילוף' משא"כ הבא מ"מ גם אין רא"י להקל נפש ומאחר שג' ששחיטתן רובן דרסות אין להקל להאמינו דחולי לאו אדעתיה' נז"הו אם אין ידיו רותחות רק באקרואי' י"ל שנאמן לומר בשעת שחיטה לא רתחו ידיו' ועפ"י להיות שו"ב קבוע יש לפקפק :

הנה החלה יש מקום עיון אפי' אם השני שו"ב שהעידו עליו שמעמיד הסכין בטוב היו כשרים גנוזים והעידו אי מהני' דל"ד למ"ש הת"ש והביאו רבינו ז"ל ס"י ח' ח' בני אדם שטנו אומרים שאין מרגישין והם חכמים וראוים לזה אפי' שימלא ח' אומר שמרגיש אין כולם זקוקים כו' עכ"ל דשאי' התם שהרי ב' ב"ח חכמים נכחישים את הא' הנורגיש הלכך בעלה דעה ואמריק שאינו מרגיש כלל פגימה האסורה רק דמי לכאסאה כו' כמ"ש רבינו ז"ל שם' משא"כ בני"ד ששני שו"ב אלו לא הכחישו כלל את השו"ב הראשון לומר שהפגימה שמלא היא אינה פגימה כלל אלא שאומרים שמה שהעמיד אח"כ העמיד יפה ח"כ יש לחוש דנ"מ אז היה פגימה גמורה ונמלא יש לו דין שו"ב שממלא סכינו פגום דמעבירין לי' כמ"ש רמ"א בש"ע ס"י י"ח סעיף י"ז בהג"ה' אך יש לחלק ולומר דנמלאה פגומה שבגמ' היינו פגימה גמורה שאין להלות לומר שלא היה מרגיש כ"כ רק ש"ל בקלות עשה הלכך ה"ל כעצם שהוליא טרפה נוחחי' בנזיד משא"כ בני"ד ח"ה לומר כן שהרי זה התאמן בכל כחו לעמוד הסכין בטוב ולא הוכשר לשו"ב מומחה הג"ל ח"כ אין סהדי שהשו"ב הג"ל לא התרשל בהעמדת הסכין אלא שהאמה שלא יוכל להעמידו ולא הוכשר העמדתו כלל לשו"ב מומחה הג"ל ח"כ מנ"י הואיל ואח"כ הוכשר העמדתו לשני שו"ב הג"ל ח"כ אין הדבר יולא מן ח' משני פנים או שנאמר ששני שו"ב הג"ל ח"כ אין מוכימים עם אוחו שו"ב מומחה ומה שהשו"ב מומחה הג"ל מחזיקו לפגימה הם אומרים שאינו כלום וח"כ חזר הדין לדיו של הח"ש הג"ל' דאין משגיחים על השו"ב הח' מומחה כיון ששני מומחים אחרים נכחישים אוחו' או שנאמר שמעיקרא לא יכול שו"ב דמתא הג"ל לעמוד הסכין ואח"כ נתלמד ויכול להעמיד וא"כ הוא ג"כ יש להכשירו ע"פ הדין שבתשו' הרא"ש בנב"ח שהוליא טרפה מוחחי' מוחמת שאינו בקי שיש לו תקנה שילמוד ויחכם והוצא להלכה בטוש"ע ס"י ק"י"ט ח"כ ה"ל ימא הכי' אפס אם מתחלה הודה השו"ב דמתא לשו"ב מומחה הג"ל שממלא פגימה בסכינו וא"כ דומה ממש לעב"ה שממלא סכינו פגום דהא ע"י לא יספיקו שום תירון משני האופנים הג"ל ולי"ד נמי לתשו' מהרמ"ל ס"י ע"ו בשוחט שמלאו שהי' סכינו פגום בלתי שעת שחיטה שהיקל קלח את מוחזק לאדם כשר דהתם

סימן ח ט י יא צדק יב

ע"כ קרוב שנחתכה חתיכת הריאה עם חתיכת הל"ב במקום חצורה אלל חזני הל"ב ונראה כחילו הוא סירכא' ואף שאין לכנוך ע"י מ"מ אפשר לומר ע"י כמ"ש מוהרי"ן לב בתשו' ח"ג ס"י ל"ט דמספקא לא מפקין גברא מחזקתי' אמוס שם כ' חס לא אחרעי חזקתו' וי"ד יש לומר דאחרעי חזקתו קלח הואיל וכבר ילא טרפות מוחחי' פ"ח' והדע דחשוב אחרעי ע"י שצפ"ב לא מהני לו ד"ח לכמה פוסקי' כג"ל ולכ"ע דיימין לי כפושע וכ"מ במהרי"ק ט' ל"ג דאחרעי חזקתו ע"י ולכן העברה אהדש ח' צעי' אלא מיהת לפנין זה מהני האי ספיקא' דאפי"ג שלא ביחנו אוחו כ"כ אם ראינוהו דואג ומהאנח אין לחוש :

סימן יא 1852

ש"ב דמתא מוחזק בכשרות ומפני הנחלוקת שנהלקו בני העיר קלחם על השו"ב זה מפני שהוא מוחזק במעשיו ואינו נוח לבירות' ננלכו בני העיר לבדוקו אם הוא אומן בהרגשת הסכין והביאו שו"ב מומחה ומפורסם מעיר אחרת לבדוקו ולה הוכשר סכינו להשו"ב מומחה הג"ל והומר שמלא בו פגימה גמורה וש"ב דמתא הודה לו בזה והעמיד אח"כ שניה סכין ולא הוכשר לו ג"כ כג"ל ושוב נסע לעירו דשו"ב מומחה הג"ל ונחייג' שם כמה ימים ולא הוכשר כלל העמדתו לשו"ב מומחה הג"ל אח"כ נמלא לו שני שוחטים מומחים שהעידו על שו"ב דמתא הג"ל שהעמדתו היא טובה כשאר כל השוחטים רק ח' משני שוחטים הג"ל הוא חתנו של שו"ב דמתא הג"ל והשני ג"כ נמל שכר נומנו עבור העדאתו' ח' רשאים בני העיר לכנוך עליו מנחה או לא :

הנה חלה יש מקום עיון אפי' אם השני שו"ב שהעידו עליו שמעמיד הסכין בטוב היו כשרים גנוזים והעידו אי מהני' דל"ד למ"ש הת"ש והביאו רבינו ז"ל ס"י ח' ח' בני אדם שטנו אומרים שאין מרגישין והם חכמים וראוים לזה אפי' שימלא ח' אומר שמרגיש אין כולם זקוקים כו' עכ"ל דשאי' התם שהרי ב' ב"ח חכמים נכחישים את הא' הנורגיש הלכך בעלה דעה ואמריק שאינו מרגיש כלל פגימה האסורה רק דמי לכאסאה כו' כמ"ש רבינו ז"ל שם' משא"כ בני"ד ששני שו"ב אלו לא הכחישו כלל את השו"ב הראשון לומר שהפגימה שמלא היא אינה פגימה כלל אלא שאומרים שמה שהעמיד אח"כ העמיד יפה ח"כ יש לחוש דנ"מ אז היה פגימה גמורה ונמלא יש לו דין שו"ב שממלא סכינו פגום דמעבירין לי' כמ"ש רמ"א בש"ע ס"י י"ח סעיף י"ז בהג"ה' אך יש לחלק ולומר דנמלאה פגומה שבגמ' היינו פגימה גמורה שאין להלות לומר שלא היה מרגיש כ"כ רק ש"ל בקלות עשה הלכך ה"ל כעצם שהוליא טרפה נוחחי' בנזיד משא"כ בני"ד ח"ה לומר כן שהרי זה התאמן בכל כחו לעמוד הסכין בטוב ולא הוכשר לשו"ב מומחה הג"ל ח"כ אין סהדי שהשו"ב הג"ל לא התרשל בהעמדת הסכין אלא שהאמה שלא יוכל להעמידו ולא הוכשר העמדתו כלל לשו"ב מומחה הג"ל ח"כ מנ"י הואיל ואח"כ הוכשר העמדתו לשני שו"ב הג"ל ח"כ אין הדבר יולא מן ח' משני פנים או שנאמר ששני שו"ב הג"ל ח"כ אין מוכימים עם אוחו שו"ב מומחה ומה שהשו"ב מומחה הג"ל מחזיקו לפגימה הם אומרים שאינו כלום וח"כ חזר הדין לדיו של הח"ש הג"ל' דאין משגיחים על השו"ב הח' מומחה כיון ששני מומחים אחרים נכחישים אוחו' או שנאמר שמעיקרא לא יכול שו"ב דמתא הג"ל לעמוד הסכין ואח"כ נתלמד ויכול להעמיד וא"כ הוא ג"כ יש להכשירו ע"פ הדין שבתשו' הרא"ש בנב"ח שהוליא טרפה מוחחי' מוחמת שאינו בקי שיש לו תקנה שילמוד ויחכם והוצא להלכה בטוש"ע ס"י ק"י"ט ח"כ ה"ל ימא הכי' אפס אם מתחלה הודה השו"ב דמתא לשו"ב מומחה הג"ל שממלא פגימה בסכינו וא"כ דומה ממש לעב"ה שממלא סכינו פגום דהא ע"י לא יספיקו שום תירון משני האופנים הג"ל ולי"ד נמי לתשו' מהרמ"ל ס"י ע"ו בשוחט שמלאו שהי' סכינו פגום בלתי שעת שחיטה שהיקל קלח את מוחזק לאדם כשר דהתם

דהחם קאמר שחפשי שגם הוא בעלמו חס היה לריך לשחוט
באוחו סכין היה בודקו והיה מולאו שהיה פגום כו' אבל כויד
בדק והוליא פנימה מחמי כו' (הג"ה מיהו יש לו אמתלא
דהרי הרבה ישוב הדעת לריך לבדיקה הסכין וכי"ד היה דעתו
בלחי מיושב כשביחמו השוחט בהעמדה הסכין בפני אנשים בבהמ"ד)

ולענין העדאת שני העדים הגיל בחשו שבו"י ח"א ס"י מ"ד
מסיק כיון דבלח"ה רמח"מ"ה וגם הוא מלדעליג
חס הוא בקי או לא לכן מהני קבלה שלוקה השו"ב מנא"ו
וא"כ כויד דשו"ב זה כבר נפסל ע"י שו"ב מונוחה הגיל ח"כ לא
שייך לומר רמח"מ"ה הלכך לא מהני העדאת חתנו וט"ש בחשו
הגיל דמשמע דאין חילוק בין קרוב לאביו כו' ולעני"ד ג"כ ראי'
לדין זה דהנה בלח"ה הקשו הפוסקים ח"ך עד ח' נאמן על
השחיטה כיון דאחזק איבורא והתירוק העיקרי הוא כיון שבידו
לשחוט שחיטה מעלי"ה ה"ל כבידו לתקנו וחי"כ לענין העדאת
על השו"ב לא שייך לומר שבידו לעשות שריגיש השו"ב השני
והלכך י"ל כיון דדנין על השחיטה שהוא חזקת איסור בע"י
ע"ז עדות גמורה ואז אין קרוב נאמן כלל וא"ל מ"מ אנהו
אין דנין על הבהמה רק על השו"ב דהא ליהא דמקוה יוכיח
שמבואר בש"ע כ"י ר"ח סכ"ע"י ד' בהג"ה דעד ח' נאמן מפני
שבידו לתקנו כו' משמע הא היכא דלא שייך לומר כן אין עד
ח' נאמן ומקוה דמי לשוחט שהמקוה נעבה את העומאים
ומוליאם ונחזקת טומאה וכן השוחט מוליא הבהמות מנחזקת
שאינו זבוחה וחמ"ה (ול"ע בקדושין ס"ו ב' בענין מקוה פסולו
ביחיד) והעד השני שקבל שכר ל' רז"ל בס"י ח' [בק"ה סק"י]
י"ל דאין רשאי לקבל שכר שזכו כרא"י בכור וחק"ה ח' לא דמי
לזה מ"מ כשמקבל שכר יותר גם בעדי הגע פסולי' וגם ג"ל
לחלק בין גט דהחם אין חשש רק שנהא נוסק לנמרי וכולי האי
לי"ח אבל הכא שזריכה בדיקה ח' מרגיש כחוש"ש או לא
וכה"ג ח"כ אין כאן שקר כ"כ לכן חיישי' כי השוחד יעור
כו' בדבר שיש בו כן וכך הלכך היה כ' דאין להאמין כלל
שני שו"ב הגיל שבדקוהו :

סימן יב

ע"ד השו"ב שהעיד עליו עד ח' בפני כויד ופני השו"ב בחו'
עדות כד"ת אשר השו"ב הכיחו שיחטנו פרה בשותפה
ועלימו ממחזיק החכירה דז"ל את העור והתשלומין המגיע לו
מבהמה כשרה דהיינו שאף גם חס הכשר בשו"ב יאמר השו"ב
להחזיק שנטרפה ויחלקו הבשר ביניהם והעור והתשלומין יהי'
לחלוקין אך לא עלתה בידו להוליא לאור העלמתו מפני שהעד
פרסם הדבר לרבים פרס נעשה ופרסום הדברים הגיע גם
לאזני השו"ב וטעם הדבר לפרסומי אמר העד מפני שהשש
אולי ע"פ דין יפסל השו"ב מוחמת זה ואם יעלים ויחזיקו הדבר
פן ימולאו עון' והשו"ב הכחישו ואמר אדרבה שהעד הכיחו
להעלים דבר מה מהחכירה :

הנה ז"ל הד"מ כ"י ח' הובא בבאור הגאון האזמ"ר ז"ל ליי"ד
ס"י ח' עמ"ש הב"י שלריך שיהי' השוחט נאמן כו'
דהרמב"ם לא קאמר אלא בשוחט לעלמו ומוכר לאחרים אבל
בשאר שוחט לא קאמר אמנם מ"מ ג"ל בזמן הזה שכל אחד
בודק הסכין לעלמו ואינו מראה לחכם שלריך שיהי' אדם כשר
דלקנן ס"י י"ח עכ"ל ור"ל דהרבה י"ש לריך לבדיקה הסכין
וע"ד שכי' האזמ"ר הגאון ז"ל בס"י י"ח חות ו' ד"ה מדון כו'
ועפ"י כ' הוא ז"ל בחשו [ס"י ט'] וז"ל וכ"פ הב"י ורמ"ה ד"מ
ס"י ח' דלא די בחזקת כשרות דכל ישראל אלא שיודעים בו שהוא
אדם כשר וא"כ איפוא מותר דתלמוד ערוך הוא דעני הנוהג
בחררה ובא אחר (היינו שו"ב המשיג גבול רעהו שו"ב מונוחה
שע"י היה החשובה) ונטלה ממנו נק' רשע הרי הרשע אינו אדם
ירא את ח' ודאי רק שבדבר שלא נחמד בו מוקמינן ל' בחזקת
כשרות דכל ישראל אבל לא מקרי אדם כשר וירא שמים לכל

מודה על האמת כי הרשע ואדם כשר וי"ש חס שני הפכים
עכ"ל ובהנה מזה נלמה לרומע"ל חומרא עוד ליפסל שו"ב
שהסיה לח' לשחוט בהמה ולהעלים דמי קארחפקע ז"ל ואף שיש
לו קלה התנלות דחינו מנפשות בני העיר ושנהג ח' במקומות
מוכר שהשוחט"י לא היו נושאים בעול הקארחפקע וגם ח"ך
שעדיין לא עשה בפ"מ דוהו כחילו עשה עפמ"ש בשמ"ח ס"י
ב' מהשו' הרשב"א ס"י חר"י"ע וחשו' ריב"ש ס"י ק"י"ג :
ולבני לא כן ידמה דידוע דבכל מקום אין פוסלין את האדם
מנחזקה כשרות שלו אח"כ ברא"י ברורה כמבואר בש"ע
ח"מ ס"י ל"ד סכ"ג בהג"ה לענין עדות וגדולה מ"ז העיין
בחשו' הריב"ש ס"י חמ"ז דלא חששו אפי' לרובא נגד חזקה
כשרות ואח"כ דהמייטות לא שכיח כו' ע"ש ולפי שהלית בחילן
גדול חילנה דחיי לריך להחריך קלת ולהתבונן בדבריו ח' :
דלכאורה מותר דבשעת הרמב"ם ז"ל אמרה שמקור מולא
חומרא זו הוא ע"פ דעת הרמב"ם וסייעתו שבת"ש ס"י י"ח ס"ק
ל"ה וקשה דלכאורה מדברי הרמב"ם עלמו יש לשנוע דלא נגרע
חזקה כשרות מיוחדת שלו ע"י שעבר אחיסור קל ואח"כ שנק'
רשע ע"י אחיסור קל ג"כ עכ"ז לא נגרע כלל חזקה כשרות
מיוחדת שהיה לו בנאמנות איסורין החמורים כטרפות מדכ'
ספ"ז ונהמ"ח וז"ל וטבה שדרכו לנקר הבשר ונמולא אחריו
חוט או קרום מלמד"ן אוחו ומוחירין אוחו שלא יזלזל בחיסורין :
אבל חס נמולא אחריו חלב חס היה כשעורה מועבירין אוחו
עכ"ל וחסה טבה היינו השוחט לעלמו ומוכר לאחרים ולכן
מועבירין אוחו אפי' בפעם ראשון כמ"ש בהג"ה פג"ה ובחשו'
מוהרי"ו ס"י ל"ז ועכ"ז כשנמולא אחריו חוט או קרום אין
מועבירין אוחו וכי' הה"מ הטעם לפי שאין איסורין יתן התורה
והרי טבה השוחט לעלמו ומוכר לאחרים ל"ל לו חזקה כשרות
מיוחדת ולא די לו בחזקת כשרות כל ישראל וכמ"ש הרמב"ם
שם פ"ה ה"ז וא"כ ל"ל כיון שמוולא בחיסורין דרבנן (דפעם ח'
דיינין ל' כפושע ומזיד) ח"כ נהי דלא נחמד דלאורייתא נינח
דהיינו שיש לו בהם חזקה כשרות דכל ישראל אבל לא מקרי
אדם כשר דהא כיון שעבר אדרבנן נק' עבדין רשע וכדמשמע
ביבמות (דף כ' ע"א) אלא עכ"ל דבדבר דחמירה ל' לא נגרע
חזקהו כלל מכמו שהיה תמלה ועיין בחשו' עה"ג ס"י ט"ו מנש"ש
להקל בהשו"ב שילא מוחמי' בשר ששהה בלא מליחה ג"י כו'
(על סמך פסק הרמב"ם הג"ל) שלא להעבירו מואומתו עכ"ל
דס"ל כדפריש"ה וא"כ לכאורה הדברים ק"ו ל"ד דהתם הוי
מין איסור אחד היינו נבלות וטרפות והלב דהוי איסורי חכילה
אין מחזיקין כלל מדרבנן דלאורייתא וכ"ש בנ"ז מואיסור מנוון
וגל לאיסור נבלות וטרפות עבדי' כ"י ק"י"ט מיהו י"ל בחוט
או קרום ליכא חימוד מנוון ולכן לא דיינין ל' כמזיד כי אפי'
בהלב כשעורה ואפי' כזית כ' מהרי"ע בחשו' דלא שייך
חימוד מנוון :

קיצור נ"ש רבינו דהמסוג גבול רעהו שנק' רשע עם היום
שבדברים שלא נחמד עליו מוקמינן ל' בחזקת כשרות
דכל ישראל מ"מ חינו נקרה אדם כשר וי"ש ואינו נאמן עכשו'
על בדיקה הסכין כיון שאין מראין הסכין לחכם קשה ע"י
ממ"ש הרמב"ם דטבה שנמולא אחריו חוט או קרום מלמד"ן
אוחו כו' הרי דלא נגרע ע"י חזקה כשרות המיוחדת שלו שהרי
טבה השוחט לעלמו ומוכר לאחרים לריך שיהיה אדם נאמן כו' :
וי"ל דשם לא דיינין ל' כמזיד כיון דליכא חימוד מנוון בחוט
או קרום :

ב אף עוד יש ראי' וגילוי לפצרה זו בהרמב"ם פ"י מהי'
מוטמאי משכב ומושב הי"ע בע"ה שקיבל עליו דברי
חביריה ונחמד לדבר ח' אינו חשוד אלא לחוהו דבר כו' ע"ש :
ודברי חביריה משמע דהיינו חזקה כשרות מיוחדת ועדיף וגדול
יותר מחזקה כשרות של כל ישראל שאינן נאמנים בטרפות וכ"מ
בכ"ה מוקמוהו בגמ' לא נחשוד חבירים כו' ועכ"ז אפי' שזה
נחמד בדבר ח' שראינוהו מולא בו לא נחמד לדבר אחר החמור
ממנו

לא הו' כ"כ מהרים על דברי רב שאמר בכל כח"י לבהמה דקה שגם רב טוגא לא החמיר עכ"ל. אי"כ נהי דבכ"י היו מהרים י"ל לא חמור דינו מהיולא מנארך לחו"ל כו'. ואפשר הא דפסול לעדות זה הוסיפו אח"כ בימי האמוראים או שלא נתפשט כ"כ הפסול בימי חכמי המשנה לפסול לעדות כמו שבבבלי לא מהרו כלל בזה. מנשאי"כ פסול דגבאי שהשוו לרועה שמזכר פסולו לעדות בברייתא חמור עפי'. ועי"כ דוקא גבאי דוחין אותו מנחבירות ולא מנגדלי בהמה דקה חף שאסור לגדל בהמה דקה בכ"י מדין המשנה. ובגדון שו"כ המסויג גבול רעבו לפי"ד חמור"י ז"ל לריך לומר דדומה לדין גבאי אך עכ"ז דוקא כשעומד בגדרו להסויג גבול רעבו ה"ז דומה לגבאי שלא פי' ועומד על עגולו לחבד חז"כ המיוחדת ושפיר עולה פסקו של רבינו ז"ל ולק"מ מהרמב"ם מנשאי"כ בגד"ז חפי' אם עבר בפ"מ פי"ה ומתקן את אשר עוות י"ל דאין לפסולו זכמו גבאי שפירש כו' וכש"כ כשלא עשה כלל דאין שייך תיקון לדיקף מנשאי"כ שפירש:

קיצור. אך הגה נגד זה מלינו ג"כ דחבר שנעשה גבאי כו' דוחין אותו מנחבירותו כו' בצבורות (דל"ה). ועי"כ לריך לחלק דדין המשנה דפי"ב דדמאי יש בו טעם להקל ואי"כ עכ"פ שפיר פסקו של רבינו ז"ל דהמסויג גבול י"ל שדון בגבאי והא דמנאלא אחריו הו"ב או קרום שאני דהוא חקריה ושגגה. מנשאי"כ כשנסויג גבול ועומד במדרו:

ד' ואפי' להירוך הראשון שכתבתי להחמיר בשחיטה מושם בדיקה הסכין דהוי עורה גדול כו' יש לחלק בין כשעשה החיסור בפ"מ להסית עו' ועי' במהרי"ק שרש ק"ס שהביא מסנהדרין (דס"ה) לחלק ק' (ובשבוטה פי"ו אמרי"ן עבד אינש דגזים ולא עבד אלא שחינו שייך כ"כ לד"ו). וגם לזה מנהי מה שהיה שהוי דהע"ג דחס עשה בפ"מ ה"ז כפקח לכל דבריו מ"מ אמירתו אינה ענין כ"כ ועיין בנ"ח ס"י תקס"ב סק"י"ה שחילק בין קיבל בלבו להסיה רק בדעתו כו' ועד"ז יש לחלק כאן. ועוד דאיתא בירושלמי בשם רב דאמר לשמע"י אימליך בי הנימוס כו' הוצא ביי"ד ס"י ר"ח. חלמא דאמירה שאדם חומר חפי' דבר הרשעה אינה גמור כ"כ כ"ש הכא ד"ל שחי' שב גחם על הרעה מלעשות. והשו' הרשב"א ס"י תרי"ע היה הולך לבחוט ויש כאן נעשה נמש דוגמא לדבר דדי דברים הזנה נפסל בשחיטה ובקבלה ובהילוך כו' ספי"ק דזכחים. ואז"ל חשו הריב"ש ס"י קי"ז נעשה ונמכר הכבש רק שלא נאכל כו' ואינו ענין לד"ו. ועל הכל י"ל דכ"ז אילו ה"ו שני עדים מעידין עי"ז. אבל בגד"ז שאין כאן רק ע"ה אפילו מנהיגן לי כבי הרי פשיטא דלאו כלום הוא וכמ"ש בהשו' מהרי"ט לובלין ס"י פי' דאין לחסור בע"ה הגחמין כבי"ה אלא באומר שזינתה שנמאלא אילו היו כאן שנים אסורה ודאי מנשאי"כ ע"ה בכיעור לאו כלום הוא חפי' מנהיגן כבי"ה והוצא בג"ש ס"י קט"ו ס"ו. ואף למש"ש בהשו' מהרמ"ל לחלק בין כיעור לכיעור פשיטא דגד"ז כיון שאף חס היו שנים אין פסולו משהו"ד הגמור לכ"ע כ"ל רק דרך חומרא אי"כ אין להחמיר כלל בע"ה חפי' מנהיגן. ומ"ש הרמב"ם פי"ה נו"ה שחיטה הלכה עי' הא ע"ה כו' אם הוא נאמן כו' אינו מנגד לסברה מהרמ"ל דאילו היו כאן שנים בסתירה חסוב כודאי איסור כדאמרין בגדה (ד"ג ע"ה) סועה ספק הוא ועשה כודאי כו'. וכ"ז לרווחא דמלתא כללא דמלתא שאינו רואה להחמיר בזה כלל:

קיצור. ועוד דעבד אינש דגזים ולא עבד וכ"ש שאין עי"ז רק ע"ה חף אם נאמן כבי תרי לא דמי כלל לשני עדים כמ"ש בהשו' מהרמ"ל ס"י פי':

ה' ועפ"ז י"ל ג"כ נדון שנשאלתי בשו"ב דמתא שהודה שהי' עושה ברעות הקלבים שחיה טרפה שגלך להם בשר טרפה אזי היה עושה סירכא למען להטעוהם ובעלמו ה"ו אוכל השומן והכרכסום בחזקת כשר (ולא ה"ו בזה גביה מהחוכר הקארשאקע כי הרשה להם לשחוט לטרפות ולא לבדוק הריאה כלל כדי ימכרו בכשרות רק שהשו"ב צדק כדי לאכול השומן

מ"י שנכחשו ואי"כ חפי' בחדרי חדרים אסור לאכול מומה דיש כאן חשדה בדאורייתא. מ"מ י"ל כיון שאין זה שייך כ"כ לדין עבה שנוליא ערפה מהחת ידו אינו נפסל נודינא. ואי"כ חף שי"ל שאבד עי"ז חזקת כשרות מיוחדת מ"מ כששב גחם עי"ז וגם היה לו העברה מעירו וגלות נוספת עון יוכל להקבל לשו"ב בעיר אחרת עמ"ש כאלחמנו"ר הגלון ז"ל בס"י ב' [צקו"ה] (סק"ה) [סק"ה] (דף י"ד) [וז"ל אבל כשמבזין אותו] כ"כ הוא ירא לנפשו כו' להיות מחר יפה נכחן ולהלכה כו' ולא דמי למש"ש עמוד ד' אבל בתלמא זימני כו' עי"ש. והכא היה מוזד דשאני התם דילתה ערפה מנחמי'. מנשאי"כ הכא נולתה אחריתו היה. ויש לדמותו למ"ש בהשו' הרשב"א ס"י ס"ד ובש"ט ס"י קי"ע החשוד בדבר דלא משמע להו לאינשי איסורא כו' דה"ו הרי ה"ו סבור שאינו איסור כיון שצאננה כשרה היא כו'.

קיצור. ועפ"ז יש להקל בשאלה שנשאלתי עוד על השו"ב שעשה חיזה דבר במידי דחסור נמשס מנחית העין כיון דלא משמע לאינשי לחיסורא ויש להחירו עי"י תשובה ומ"מ יש ליתן לו העברה זמן רב כו'.

סימן יג

שו"ב דמתא שהעידו עליו עדים שלא החפלא כמה פעמים. ומנחמה זה לא ראו הקהל להאמין עליו השחיטה והעמידו שיהי' עוד שו"ב עומד על גביו. אח"כ העבירוהו לגמרי. והשו"ב מנחיש קלת ומנהגלל שקי"ד בתפלה מאל הלתן ודומק קושי הפרכסה. ורואה לקבל עליו להבא שיהי' זכיר וזריו חי רשאי להאמינו או לא:

א' לבאורה מדינא אין להעבירו שאפי' לדעת הרמב"ם לא חמור שריך בדיקה סכין חלה פושט לדבר חי אבל הפסול לעדות בעבירה של תורה אי"ל בדיקה סכין והרשב"א ושאי"פ ס"ל דאפי' פושט לדבר חי אי"ל בדיקה סכין חפי' הוא חשוד לאותו דבר לאכול נבלות. ובג"ד אינו פסול חפי' לעדות שהרי לא עבר על לאו רק על עשה וגם אפשר שאינו עשה של תורה כי רוב הפוסקים ס"ל דתפלה היא מדרבנן. ואף הרמב"ם ס"ל שהיא דאורייתא מ"מ כי דאין מנין התפלות דאורייתא כמ"ש רפ"ה מהי תפלה. ואין לומר דיי"ד משמע שעבר על כמה תפלות אי"כ חסוב פושט לתפלה מ"מ חף אח"ל כן הרי הרמב"ם לא החמיר רק בפושט לעבור על איסור של תורה ומנין לו להחמיר בפושט לעבור על עשה דד"ס. בשגס דשא"פ פלוגי אהרמב"ם חפי' בפושט על לית של תורה. גם חפ"ל פושט חפי' אעשה דאורייתא לא נקי פושט אלא כשמבצע במאזה זו כדפירש"י גבי פושט לערלות. אך בכ"ז פי"ד מה"ש הי"ד לא פי' קן לבטח הרמב"ם מ"מ אין זה רק בעשה דאורייתא לא בעשה דרבנן וכ"מ קלת בהר"ש ס"י ז' כיון דחזוקן שלתארתו עובר חי מן העבירות שבתורה כו'. ועי' פרי"ח בקו"ה בהשגתו על הבית הלל בס"י ב' משי"ש

משי"ש וכינוי בחשו"י ע"י"י סי' ט"ו שהיקל בטבח שמכר בשר ששהה ג"י בלא מליחה חף שמוסקמה נוכר לכמה ב"ח וא"כ עבר ע"י ג' פעמים או יותר ובלא"ה בהפלת ערבית יש לדון לכ"ז עפי דהא קי"ל תפלת ערבית רשומה חשי"ג דהאידיגה שווי"י עלייהו חובה מ"י"י חין לפסול השו"ב נחמנה זה (וק"ש י"ל שקר"ח):

קיצור י"ל הפושט לתפלה דרבנן לא הוי פושט לשחיטה:

ב אבן לפמ"ש הרמ"ה בד"מ סי' ה' דהאידיגה שאין נוראים הסמינים לחכם חין לוקחים בשר נוסתם חכם ח"כ

הוחזק בחזקת כשרות ח"כ זה שטבר אדרבנן חינו ע"ש עכ"פ והרי לרי"ך הרבה י"ש לבדיקה הסבין כו' ולפ"י ל"ע על הטע"ג שהיקל בנדון שלו שטבר אדרבנן כ"ל ורחייתו נוסתמ"ס י"ל שאינה מוכרחה דש"ח"ה שגמולא אחריו חוב או קרום ואינו מניד גמור אלא פושט דרבנן ובכנה"ג סי' י"ח בהג"ה הטור ח"ה כ"ד הוכיח ב' מורו זקנו מנכ"י טונלין ז"ל דכל עוד שלא נמלא קלקול בטבח חין להוליה טבה נחומנהו דהא בגמולא סכינו יפה חשי"פ שפשט שלא הרחה סכינו לחכם לא מטבירין ל"י כדל"י בחולין (ד"י"ח ע"ח) והתם נמשמט דהוי מניד גמור דרבנן (חשי"ג ד"ש לחלק משום ש"ל דה"י ברור לו שסכינו יפה הלכך לדעתו לא עבר רק על תקנת חז"ל לא על חיבור עלמנו ד"ס כתפלה וכה"ג מ"י"י לעומת זה שם חמור טפי שהרי התקנתא דרבנן הוא בענין השי"ך לשחיטה מנוגש ועוד להג"י פוסקי' דס"ל לבדיקה הסבין חין סתם ע"ה נחמ"ן נמשמט דהוא דין דאורייתא דחין ע"ה נחמ"ן דאסתחזק איסורה כנ"ש במרדכי פ"ק דחולין) אלא ש"ל דלק"מ על רמ"ה משה משום דפ"ש מייירי בזמן שהיו נוראים סמינים לחכם ח"כ נוסתמנה ח"כ יראה כו' משה"כ טכ"י שאין נוראים ונ"י"ו זה אינו נוספיק דהרי טבה שבש"ס היינו ששוחט לעלמנו ונוכר לאחרים כנ"ש מנכ"י"י סי' י"ז וח"כ בכה"ג חף בזמן הש"ס שהיו נוראים לחכם לרי"ך חזקה כשרות מיוחדת להרמ"ב"ס ורמ"ה משום ששוחט לעלמנו ונוכר לאחרים ואפי"ה לא פסלין ל"י אלהב"ה ח"כ ה"ה והוא הטעם לענין שו"ב דהאידיגה חשי"פ שאין נוראים סמינים לחכם וז"ל דמשום פשיטתו בשחר מילי דרבנן לא אחרעי כלל חז"כ מיוחדת שהיה לו בשחיטה כו' כנ"ש בהשו"י אחרת ואפשר ש"ל לבדיקה הסבין יש להחמיר טפי וז"ל הפ"ת סי' י"ח ס"ק ל"ה ולד"י חזי ל"י דבכל בן אדם דמנולל קלה במנולא ח' נמנולת החורה ק"ס ל"י בנו"י דלא רמ"י אפשי"י לנעבד בדיקה הריכנה לסבין כו' עכ"ל:

קיצור ח"כ י"ל עכ"פ חין לו חזקה כשרות לבדיקה הסבין:

ג רמ"ב נראה דא"ש שו"ב זה יראה ח"כ סכינו לחכם מדי יום ודאי שרי שבוין שיבדקנו אחר מדי יום ח"כ מוקמ"י ל"י אחזקת"י כל היום דיעבד אפי' לא בדקו כלל הלכך בכה"ג ודאי סנוכין על בדיקה שו"ב זה ח"כ לפני השחיטה ולא"ה"ש והרי בזמן הש"ס לא היה לרי"ך ג"כ להראות סכינו רק לפני השחיטה וא"ש שחט מנחה בהננות או חיות במקום אחד ח"ל להראות סכינו ח"כ לחכם וסמכ"י עלי' ח"כ ה"ה עכ"ש מדי יום דאפי"ג שבזמן הש"ס היו לריכין להראות לפני השחיטה ולא סגי בבדיקה בכל יום היינו ודאי מפני כבודו של חכם דמדינא חין טעם לחלק כ"כ בין פ"ח ביום ללפני שחיטה ועכ"פ כ"ד נראה לסמוך אבדיקה לאחר פ"ח ביום וע"י דוגמנה לזה לענין בדיקה הליילית בל"ה סי' ח' ע"ש בשו"ע רבינו ספי"י י"ג חשי"ג דהסבין עשוי להתקלקל יותר מהליילית הרי נגד זה יבדקם הוא כד"ה לפני שחיטה ואח"כ:

קיצור מ"י"י יש להקל ע"י שיראה סכינו פ"ח ביום לחכם:

ד ועוד י"ל טעם להקל בזה אם יקבל עליו ד"ח להיות זהיר במנולת וביחוד במנולת תפלה שפשט בה והעיקר שיהי זהיר באומנת הסבין והשחיטה חזי כיון שטברו עליו בזיונות טובא יש להקל וכנ"ש רבינו ז"ל כ"ד סי' ב' גבי מי שילא טרפה מתח"י בפשיטתו וז"ל בפושט שאינו בחזקה רשע לעבור במניד

אלא שאינו נזהר יפה במעשים מהני ל"י הבזיון שנובזין אותו בהעברה והערותה אלו שיהי נזהר יפה מנכ"ן והלאה כו' עכ"ל - וא"כ שו"ב זה חף חמ"ל שטבר במניד אהפלה מ"י"י לגבי שחיטה אינו נזהר אפי' כמניקל ופושט רק שחשוד כמניקל ופושט ח"כ ודאי מהני ל"י בזיונות שה"י לו שיהי נזהר יפה מנכ"ן והלאה כו' וכ"ש בהצטרף לזה שיראה סכינו לשו"ב אחר מדי יום ודאי חין להחמיר כלל יותר:

קיצור וגם יש ללמד לירוף קד"ח ובזיונות שטברו עליו:

סימן יד

ע"ד שו"ב שנבדק ונמצא שא"י ה' שחיטה ומתהלה נפל קבלה:

דנה ה"י"י ופרי"ח כ"ד סי' ח' החמירו להטריף לנפרע כל מה ששחט וגם שהכלים לריכין הכשר והש"ך ובנקת"כ חלק אהב"י והכשיר כחגודה ורמ"ה ורש"ל וב"ח בהשו"י סי' ח' והיינו מהרי טעמי משום דהוי רובא וחזקה לקולא וכ"ד מהרי"י הלוי ח"ה ה"י"י בהשו"י סי' י"ג ונשום דהוי ספק ספיקא מעליה וכ"פ ההויק"ן סי' י"ח דל"ב להקל נוס"ע והיינו ודאי אפי' בהבשר כמבואר מלשון רמ"ה וכן הפרי תואר סי' ח' ססק"ג פסק לקולא ועיין בכ"פ סי' ח' סקי"ג ג"כ לקולא מטעם שלישי ש"ל כפי שה"י רגיל כו' ע"ש ח"לם השמ"ח שם סט"ו החמיר וכ"ד השפ"ד ונראין דבריו חף כ"ד מולד ההפסד הגדול עד בלי די יש ללמד כי לפי הנובזן מיוכחצו ידע סדר מנולת שחיטה בלכתחלה עכ"פ שרי"ך לשחוט כל שני הסמינים או רובן עכ"פ אלא שאלדיעבד הוא שאמור דא"ש חירט שלא שחט רק אחד וח"י בבהננות הוי כמו רוב שנים וכן שני חל"י סימני' בעוף ה"ל כשחט סימני' ח' בעוף וא"כ חשי"ג דלא ידע משנה שלימה עכ"ל לא ידע רק על דיטבד ח"ס חירט ק"י ובדאי זה הדבר רחוק מולד במניחאות שיארע לו כך וילא טרפה ע"י"י מתח"י והיינו משום אפינו ב"ה"ש דעלמא אחריון שרוב השחיטות הם עכ"פ רוב שנים ע"י הוספות פ"ק דחולין דף ט"ו ובמרדכי שם וחף שהמרדכי כ' ג"כ שאין מבורר הרוב י"ל דהיינו ב"ה"ש שאינו חומן יד כ"כ לשחוט אבל זה הידוע בחומן בזה שנים רבות ודאי הוה רובא מעלי' דשחט רוב שני הסמינים וי"ל בכה"ג כ"פ מודו דהוי רק חששא דרבנן לחוש למיטוטא כסברה החוס' הג"ל והה"ר שבשמ"ח סי' כ"ה וא"כ ח"ס נחמ"ר דגם ח"ס לא בדק כס"י הוי רק דרבנן יש לסמוך דרבנן חשי"ך וסיפתו הג"ל ועוד דגם לה"ש רחוק שיארע שיהי אחד וח"י ממש דח"ה ללמנ"ס וה"ל ודאי ח' ורוב בשני ג"כ ולי"ד למ"ש השמ"ח ופנ"ג בשוחט שלא ידע שיעור רוב שנים כו' דהתם הפ"י שאינו יודע גם בלכתחלה ועו"ל דמהני עכ"פ כשמעיד ונשבע עכ"שיו שבלי ספק שחט רוב ח' בעוף ורוב שנים בבהננה ולא שייך כ"כ לומר מלתא דלא רמ"י עלי' דח"גש לאו אדעת"י כיון דידע בלכתחלה עכ"פ לרי"ך לשחות ק"י רמ"ח עליה וע"י שו"ת ל"ל וע"ה"ג ובמנ"י סי' קל"ו וס"ט שם ואין לומר דנוגש בעדוה ואינו נחמ"ן כלל עתה עיין י"ד סס"י רמ"ב כמ"י"י במלדע"ג נחמ"ן והכ"ה הוי גילוי' מולתא ועדיף מומלדע"ג כיון שבח"ה"ה יש כאן רובא מעליה להקל וע"י כנה"ג סי' ח' בהגהב"י ח"ה ל"ע:

סימן טו

א משנה פ"ק דחולין (ד"י"ד ע"ח) השוחט בשבת כו' שחיטתו כשרה וכי החוס' אפי' במניד צ"י לאוקמא בגמ' חיתא ח' במניד היאך מותר לאכול משחיטתו והא מומר (*) לחלל שבתא חסור לאכול משחיטתו כדמוכח לעיל (ד"ה) ועוד דבגמ' צ"י לאוקמ"י במניד ואה"י כר"מ והא ר"מ אית ליה (בפי' טד כמה ד"ל וצ"י דכ"י) דמומר לדבר ח' הוה מומר לכל

(*) ועיין מומר בכל הסימן הוא טעם לעבור בחמדות

פליגי על הרשב"א וס"ל דשחיטת ישראל מונג' לעכו"ם או לחלל שבת בפרהסיא אינו נבלה מדאורייתא כשחיטת עכו"ם וצמח"צ הקשה ע"ז דאם קרי שחיטת ישראל ואינה נבלה מאי פסולה עכ"ל ובחידושי הר"ן פ"ק דחולין (ד"י"ד ע"א) אמתניתין דהשוחט בשבת וז"ל אלא שדוחין עוד ואמרינן דאפשר דשחיטת מונג' לעכו"ם נהי דמהסרה באכילה אפשר דלא הוה כשחיטת עכו"ם לעמוייא כמש"א דהא אינו כותי וקדושי קדושין ואם אינה דהכי הוא ח"פ שגשגה פושט בשחיטת ראשונה לרבנן חייב משום או"צ כשחיטת שאינה ראויה נוקרי כיון שמטהר מידי נבלה הלכך ליכא למילף מהסיא דאו"צ עכ"ל וזה כשעת הר"א"ה בשם הרמב"ן :

קיצור הרמב"ן והר"א"ה והר"ן כי דשחיטת ישראל מונג' אינו נבלה מדאורייתא רק אסורה באכילה והמה"צ הקשה ע"ז :

והרי"א"ז בש"ג רפ"ק דחולין כתב ישראל המונג' לכל הסודרה כולה אינו כעובד כוכבים לפי שזה מלווה על כל המנות כישראל גמור אלא שהוא פושט לכך אם היה כשר ע"ג וראהו ששחט יפה שהיטחו כשרה כמבואר בקונטרס הר"ח"ת עכ"ל והבית מאיר בה' געין סי' קכ"ט ע"פ ה' הקשה ג"כ על הרשב"א וכו' והימנה מ"ל הא' ונ"ש משה דקיי"ל דקדושי קדושין ונעו גט הרי דישאל גמור חשבוין ליה חף לקולה ונ"ן הסוגיא שם לא מוכח אלא דמונג' לעבודת כוכבים הוי מונג' לכל הסודרה לענין שזריך אחרים רואין אבל באחרים רואים מ"ל לפסול ולשטת התוס' יוחא מדחינו חושש בצביחה אבל הרשב"א שמונג' לחול נבלות להכשיר ע"י אחרים רואים וע"כ דחולק על תוס' וז"ל דרשה דזבחה דמ"מ מלווה הוא על הצביחה וא"כ איך פוסק דמונג' לעכו"ם ולחלל שבת ומכ"ש לכל הסודרה ששחיטתו כשל עכו"ם ובהדי' ראייה בהש"ג ר"ב חולין לשון רי"א"ז ישראל המונג' לכל הסודרה כולה אינו כעכו"ם ופשטא דמתניתין השוחט בשבת מסייע להרי"א"ז וכבר נת"ל שגם סברה מהרי"ק הוא כן ושמודיק כן מלי המשנה ועוד רב עקן אמר שמואל איך יטעה כ"כ דהוא ס"ל דשחיטתו כשרה חף בלי אחרים ע"ג ונהי דאיתוהב ע"ז היינו משום דחשוד לכל הסודרה כולה אבל שיהי' שחיטתו נבלה גמורה חף באחרים רואים ששחט שפיר קשה שיהי' עושה כ"כ והר"ב"ן ר"ב חולין ע"פ ר"ז כי חוץ ממונג' לעבודה כוכבים ולחלל שבת בפרהסיא דשחיטתו אסורה דהא איתותב רב עקן דאמר ששחיטתו כשרה עכ"ל י"ל דאינה אסורה רק כמה שמכשיר רב עקן חף בלי אחרים רואין אוחו כמ"ש הבית מאיר וכן מלאחי סברת הפרי תואר סי' ב' סק"א בד"ה ומה שהביא הרב וז"ל ונוינה פריך לרב עקן דמחמין למונג' לעכו"ם דשוחט כהלכה ולעולם דוקא בשוחט זינו לבין עלונו אבל בסכין בדוקה ואחרים ע"ג פשיטא דשרי ואין פיסול בשחיטתו כל שיקר כו' אלא כיון דפוסק הרמב"ם אנו מצטלים דעתנו נופני דעתו עכ"ל והמיהי' שלא הביא די רי"א"ז שפוסק כן :

קיצור רי"א"ז בש"ג מכשיר שחיטתו בסכין בדוקה ואחרים ע"ג וכו' וכו' קל"ח במוהרי"ק וזהו נוטה משורש הדין דעת הפרי תואר : *והרי"א"ז*

סימן טז

לברר בדין סכין חד והלק מהו הקפידא אם שיהי' חלק ביותר אע"פ שאינו חד כ"ב או שיהיה חד יותר .

גרסינן בפ"ק דחולין (ד"י"ז ע"ב) ג' פנימוה הן כו' ורב חסדא אמר חף פנימא הסכין ואידך בחולין לה קמיירי וכולן פנימתן כדי פנימת הנזבח וכמה פנימת הנזבח כדי שתחגור בו הלפון והנה בפי' שתחגור מלאחי בעז"ה ג' פירושים הא' לשון חגורה כדפי' הרשב"א בתי"א והיינו כדפירש"י דיי' גבי חוגרת לשון חסיפה שאוגרת הלפון לחובה וצמח"צ שם

כתב שכן פי' כל הראשונים ולפי' כל פנימה שאין הלפון נכנס לחובה מהמת שאינה רחבה כחודו של לפון היא כשרה לרב חסדא וכ"כ הרשב"א בחידושי' בשם הגאונים וכל המפרשים וכ"כ בסה"ט סי' ב' וז"ל חוגרת כו' כי הלפון חוגר הפנימה משתי רוחות כו' ומסוכסכת הלפון אין חוגר רק מרוח א' כו' עכ"ל ומשמע דחוגר היינו שנחגר בהוכה מנוש דומיא דמסוכסכת שהלפון מחטב מנוש ברוח האחד עכ"פ וה"ל בחוגרת מבי' לדדי' דאין לומר דחוגר היינו מרגיש כדפי' הר"א"ה דא"כ הרי בחוגרת ג"כ אין כאן רק הרגשה אחת לחוד כנוו במסוכסכת ולמה כתב דבחוגרת הלפון חוגר מבי' רוחות כו' דהא בשניהם אין כאן רק הרגשה אחת כיון דבחוגרת נמי העוקלין סמוכים זה לזה עד שאין ריוח ביניהם וא"כ לל לומר שבחוגרת מרגיש ב' העוקלין אלא שמרגיש שיש כאן סדק וא"כ לא שייך כלל לומר שבחוגרת מרגיש הפנימה מבי' רוחות דהיינו ב' העוקלין ואין לומר דמ"ש שבמסוכסכת אין חוגר רק מרוח אחד היינו שמרגיש רק בהולכה ולא בהובאה או בהובאה ולא בהולכה כדפי' הר"א"ה ודין בהרמב"ם דלפי' יתכן שפיר מ"ש שבחוגרת חוגר יצ' לדדין ר"ל שמרגיש הפנימה בין בהולכה בין בהובאה דא"כ לומר כך דא"כ חמאי פסול במסוכסכת בכל עמין בשעומדת בחלוצה ה"ל להכשיר כששחט בהולכה לבד או בהובאה לבד כמ"ש הרמב"ם אלא ודאי דחוגר מרוח אחד שבמסוכסכת היינו ר"ל מלשון חגורה שהלפון נחגר בה מרוח א' אבל מ"מ הוא מרגיש בה בין בהולכה בין בהובאה וא"כ דכוותה חוגר משתי רוחות שבחוגרת היינו נמי מלשון חגורה והוא שחוד הלפון נכנס ונחסף מנוש תוך הפנימה והנה הסוגיא כתב ג"כ כלשון סה"ט ויבואר מזה דס"ל ג"כ דתחגור בו לפון הוא מלשון חגורה מנוש וכן משמע בסמ"ק שבי' וז"ל ולריך לבדוק הסכין שלא יהא בו פנימה כדי שתחגור בו לפון ולריך לבדוקו בלפון ובצברו כו' שנלשון זה ישפוט כל מעיין בלדק דתחגור בו לפון לאו היינו בדיקה טופרה כדפי' הר"א"ה ע' חידושי' הרשב"א דא"כ אלא דתחגור בו לפון היינו מנוש בדיקה טופרה לא הל"ל שניה ולריך לבדוקו בלפון אלא הל"ל ולריך לבדוקו ג"כ בצברו אלא ודאי דתחגור בו הלפון היינו שיטור הפנימה והוא לבון חגורה מנוש ובר מן דין אין דרך הפוסק לכהות כ"כ ואילו ר"ל דתחגור היינו הרגיש ה"ל לפרש שלא נטעה להקל שהרי הפי' היותר פשוט בתחגור הוא לשון חגורה כמ"ש בנ"י ובדפי' כ"ל וכן משמע ג"כ מנ"ש התוס' והר"א"ה בשם ר"י הובא בטו"ש סי' ש"ט בענין לרימה חוץ בצבור שהוא מוס מובהק היכא דמינכר שפיר ונראה לעינים שהוא יותר מחגירת לפון כו' ואילו חגירת לפון היינו הרגשה לפון ח"כ אם הוא כחוט השערה הוא יותר מנהרגשה לפון ובדאי שזה אינו מוס גלוי ונראה לכל רואה דהא פנימה כה"ג לריכה לבדיקה שמשא כו' ואיך יקרא זה מוס מובהק כו' אי' חגירת לפון דשם היינו לשון חגורה מנוש וכן הוא הכא מייכו יש לדחות דהאי שהוא יותר הוא ענין צפ"ע ולא קאי אללעיל מייני' דמינכר ונראה שהוא יותר אלא ה"פ היכא דמינכר שפיר ונראה הלרימה או חסוב מוס מובהק והיינו משום שהוא יותר מחג"ן כו' וכן משמע בהר"ש שם אבל בבי' ובבי"ח שם סעי' ב' מבואר להדיא דפירשו כמ"ש חתלה ולדבריהם יש ראי' מדברי ר"י לנ"ד כמ"ש ואחר כותבי זה ראייה לש"ג שפי' דברי סמ"ג כדפרישית ונמילא שכ"ד סה"ה שדברי סמ"ג לקוחין מדבריו וכן נראה דעת הרוקח שכי' שיטור הפנימה כדי לחיזת הלפון בו והיינו כעין פירש"י גבי חוגרת לשון חסיפה שאוגרת הלפון לחובה שזהו פי' לחיזה דאילו לפי' הר"א"ה אין הלפון נאחו בהפנימה כלל רק שמרגשת בו דהא לדידי' שייך הרגשת הלפון חפי' אם הפנימה אין בה כדי חלל עובי הלפון ואפי' אין בה חלל כלל ופנימה כזו אין בה בית לחיזה ללפון :

ב דפי' השני בתחגור בה לפון הוא מה שהביא רש"י בהג"ה (ע"ז י"א) ע"פ שאריה חנות חגור דהא חמגר

שאלות ותשובות

סימן יח יט ב צדק

ולע"ד לא יתכן לומר כן דה"פ שחמרו רוב בהמות כשרות הן
 נשמת שהמיועט יוכל להיות טרפות היינו שהן טרפות מלד
 מקרה שאירע בהן ח"כ שפול ונשברה רגלה וכדומה. אבל
 לומר שמיועט בהמות מיועט המלוי כד"ז שאלה משלשה מאלה
 בהן העלם חד הגיל יהיו נכריים כד טרפות מהולדקן הוא
 סברה רחוקה. ודל"ה צ"ע בהולדה והצריחה. רחוק
 שהיו במיועט המלוי הולדה טרפות אחת כזו. וכ"ד הל"ה סי'
 ט"ח להכשיר האוונות מפני שבה על החקירה שכל אותן אוונות
 שיש להן על ראשן נזות זקופים למעלה כעין כרובל. כולם הם
 כך שאלם הגולגלה נכדק והכי רביתיהו עכ"ל. והרי חף האוונות
 אלו שיש להם נזות זקופים הם מיועט לבד נגד כל
 האוונות עכ"ל ס"ל בפשיטות דל"ה לומר שהן טרפות. כמ"כ
 כאן ה"ח לומר שבהמות אחת נשלשה בהמות נולדת טרפה
 ובפרט שבהן יש טעם לומר שאינה טרפה כי י"ל צ"ע
 העלם שלא יגדל כ"כ עד שינקב קרום של מוח כג"ל ע"י שו"ת
 פני ח"ד סי' ט"ו מעטין כל חיוי בריתא בשם הר"ש ועי'
 שו"ת שב"י ח"ד סי' כ"ד ג"כ מעטין זה ועמ"ש [במ"ה] מזה:

סימן ב

י"ד האוונות שיש להם על ראשם נזות זקופים כעין כרובל
 שנאלה בהם נקב צ"ע הגולגלה והטור על הגולגלה
 הוא שלם וחופה הנקב רק שצ"ע לחתת והם כולם כך.
 ומבואר שאלה זו בשו"ת ל"ה סי' ט"ח. ונחמלה העריף חף
 שהנקב הוא בהולדתו. ולגבי טחול נקב צ"ע בהמניה הכשיר
 נקב שנראה שהוא מתולדתו. חילק דברייהו ועחול שאין להם
 הלל מבפנים ומאלה נקב מפולש ונראה מעמיתו שהוא כן
 מתולדתו לא דייקין ליה חלף כהרין וכשר הוא. וצ"ע ובדקין
 וכן כל אברים שיש להם הלל מבפנים הם נאלה בהם נקב עד
 החלף ח"ש שנראה שהוא כן מתולדתו ערפס. ולכן גם
 כד"ז שהנקב בגולגלה הוא מתולדתו העריף משום דאוונות
 דידן כעוף של מים דייקין ואפילו לא ניקב העלם חלה כל
 שהוא טרפה. חף ח"כ בה על החקירה שכל אותם אוונות
 שיש להם על ראשם נזות זקופים כעין כרובל כולם הם כך
 שאלם הגולגלה נכדק והכי רביתיהו והכשרתיה עכ"ל. והס"ש
 סי' ל' סק"ה השיג עליו וז"ל ותמהני מאין יאל לו להכשיר בהא
 ולא יל"ו ככ"ה צ"ע דלמדין הכי רביתיהו ודלמדין הכי
 בחולין (דף מ"ו) חיוי ענין לזה כלל ע"ש. ור"ל דשם גבי תרתי
 חיוי דסמיך להדי דכסדרן אמרינן הכי רביתיהו חיוי לומר
 שאין כאן שום נקב כלל ולכן כשר. אבל הכא דיש כאן נקב
 וזהו טרפות גמור. ח"כ הח"ך נימא הכי רביתיהו. ולע"ד יש
 להשיב עליו דהכא ג"כ גבי גולגלה ח"ן טרפות מלד עלם
 הגולגלה ש"ז לר"ך שיעור. כ"ה טרפות נאל שהוא בעוף המים
 שקרונון רך. ופרש"י והלכך כי נשבר העלם הוא לא קאי קרום
 (דף נ"ו סע"ה) וח"כ זהו שייך בשב"ר העלם וניקב ח"כ. אבל
 נקב שהוא מתולדתו ועצמו וכל האוונות הגיל הם כן. אמרינן
 מסתמא יהיה הקרום קיים. והיינו נשום דיש לו הגנה עובה
 שיש עור עב החופה על הנקב וגם עליו יש נזות זקופות כעין
 כרובל. זהו ודל"ה הגנה יותר מעוף היבשה שאין קרומו רך.
 שלכן ח"ש ששבר עלם הגולגלה כשר משום דהקרום מלד עלמו
 יתקיים חף שאין לו הגנה מעלם הגולגלה לפי שאין הקרום רך.
 ח"כ הכא גבי אוונות אלו חף ח"ס קרומו רך כיון שיש לו
 הגנה מעור עב שעל הגולגלה ונזות זקופות. זה ודל"ה חיווק
 יותר מקרום של מוח לבד דבעוף היבשה. כן הוא מלד
 הסברה וכיון שגם כן כל אוונות הגיל הם כך שפיר י"ל דהכי
 רביתיהו. לומר שאין כאן שום טרפות כלל. כי אין כאן
 טרפות מבורר כלל. דהטעם דקרומו רך יש נגד זה חיווק
 גדול מהטור שעל הגולגלה והנזות:

ב ואפילו ח"ס היה לחוש שיש שיעור בהנקב בערך העוף
 לפי קצו לשיעור כסלע צבחה. יש ג"כ
 מקום

סי' ה' המוצא לעיל הפך דבריו. שאם כדבריו מהו שכתב
 הס"ח וע"ז קשה דרבה דלומר ח"י מוגילה על ח"י לה הוה
 פליג כו' דלמאי לא יהי פליג ח"ס קלה מוקם שחיטה מגולה
 דס"ל חלדה היינו דמיכסיה לגמרי. וכמו שניחא ליה לפרש"י
 דכאן חף שהסכין חיוי נגלה נחנות שכנס כולו חוף פרקי
 העלם וח"ה פליג מפני שהמפרקת החוכה ח"כ כש"כ דלתי
 שפיר כשיהיה פליג באופן שקלה מוקם שחיטה מגולה נמש
 ח"י מיידי דראש הסכין ששוחט בו הוא נכוסה לגמרי מהבשר
 והטור. ולא מתגלה רק חלק הסכין שאין שוחט בו או ע"פ
 כשרוב החלק ששוחט בו הוא נכתסה ורק מיעוטו נגלה. (ע'
 דוקה וע"ז ור"י). הכו"פ השיג על הע"ז צ"ע חלדה וד' הע"ז
 הן הן דברי ר"י). ונש"ש וכ"מ מדברי הר"בין כו' הגה הן
 ד' הר"ש צ"ע סי' קל"ז והוא הולך לשטתו דנחמניר חף
 שהסכין נכוסה שלא במקום שחיטה וגם מ"מ מלשמו יראה
 דמיידי שהסכין נכנס תחת החבל וז"ל הר"ש הלכך אין שוחטין
 תחת קשר של בהמה עכ"ל וז"ל סה"ח צ"ע סי' ה' ה'
 דין חלדה שהסכין נכוסה מן הטור או ח"פ נוסבך נלמור.
 וגם לאחר ששחט מעט פעמים ששוחט בראש הסכין שלא יחודך
 מן הטור יותר ואז פעמים שראש הסכין ששוחט מנמו נכתסה
 מן הטור ופסולה כו' ונראה דזכו דוקא ח"ס הסכין נכוסה
 בנה ששוחט עכ"ל. מכ"ז י"ל דכאשר הסכין צ"ע נכוסה מנמו
 ששוחט בו רובו מגולה ח"ן זה נק' חלדה בשם שיש שני
 פירושים אחרים. בפירוש מפני שהוא נחליד. כמבואר לנשיין
 בתוספות כאן ובצ"ח ח"ס. וחף שנינו גם לפירושים ח"ס י"ל דין
 שלפי פירוש זה ג"כ חמת כמ"ש סה"ה דרבה לא היה פליג כו'
 היינו כשכל הנקום ששוחט בו או רובו נכוסה אבל כאשר רובו
 מגולה רק מיעוטו נכוסה וצ"ע ח"ן לאסור בדיעבד וגם
 בשו"ת חלמו"ר ג"ע סי' כ"ד ס"ע לא הביא דברי הס"ש הנ"ל:

הלכות טרפות

סימן יט וע"ז ח"ה

בענין השאלה שבשו"ת צ"ח חו"ד סי' ו' בענין מה שנאלה
 לפעמים צבחהות שילח נחודך עלם הגולגלה פנימה
 עלם חד. והר"ך לפעמים כחורך שטורה כו'. והוא השאלה
 שבשו"ת נוסמות יעקב ח"ד סי' ט"ו על מה שכי הביא:

י"ג להעיר נענין נאלה לא חילטריך לעולא דכל הני חיוי
 ברייתא קו"י חל"ן דר"ל ח"ש שיש סי' לחוש צממא קו"ך
 בוושט לשמא ניקב הושט עכ"ז נאחר דכל הני חיוי ברייתא
 קו"י חל"ן והם חיים מוכח דל"ן זה גורם לנקב הושט. וכ"כ
 הע"ג על נאלה הפחול נקוב מתולדתו בשפתו במקום העב שיש
 להכשיר מה"ט כיון שנאלה כן בהרבה עגלים כו'. כמ"כ י"ל כאן
 כיון שבהרבה בהמות נאלה כן והיה חיים ח"כ נוסמת לא
 יתגדל העלם חד עד שיבוא לנקב קרום התחתון של המוח.
 וקרום העליון י"ל שנמתח עמו ולא ינקב ג"כ גם כי העיקר
 כמ"ד דל"ן טרפה ח"כ ניקבו שני הקרומים. ועי' בגמ' פא"ע
 (ד"ח ע"ב) סבר ר"ח למיטרפה ח"ל רב הונא כו'. כל הני
 חיוי ברייתא הכי ח"ת להו. ובעור רס"י מ"ב גבי מין עופות
 שאין להם מרה כנוו חורים וצני יונה כשרים. ועי' שו"ת הרשב"ה
 ח"א סי' ק"ח. ועי' חב"ש רס"י מ"ג סק"ה שכתב חל"ה ח"ס
 עמדנו על החקירה שבאותו הגליל רוב העגלים כן הוא כו'
 ודמיה להביא דתשו' הרשב"ה סי' שפ"ג שהבאתי לעיל סי' ל'
 סק"ה דמשמע שאם נתברר שכן הוא הרוב איכא סברה דל"ן
 רוב המין טרפה ולא דמי לאוונות דשם סי' הג"ל (ש"ס להם
 נזות בראשן) שהעליו לאסור דהתם לאו רוב מין הוא כו'
 עכ"ל. ובס"י למ"ד בחלת סק"ח כו' וז"ל וכונתו ששוחט דל"ו רוב
 בהמות כן ודל"ה ח"ן רוב בהמות טרפות דאין ח"כ קו"י
 עכ"ל. מבואר מדבריו דכשרק המיועט כן י"ל שהן טרפות.

הם כשרים וחינו ענין להא דנדה (דכ"ד) כלל מלבד שהרמב"ן בחידושו שם אינו מפרש חטומה חסירה כפרש"י וז"ל ומה שפרש"י ז"ל חטום חסר אינו נראה אלא חטום כמשמעו שאין לו חיתוך אברים ואין לו חלקי שבהן אלא כנוני גולם חטום ודמיה להא דתניא לקמן בריית גוף שאינו חתוך כו' ועי' בהרמב"ם פ"י מהח"ב דין י"א אפשר מפרש ג"כ חטום כהרמב"ן:

ה ובענין כל הני חייו ברייתא לפי רבינו אפרים דקאי על ב' וורדות ח"כ זה המין הוא ודאי רק מיעוטא דמיעוטא ואעפ"כ נהני להכשיר והפוסקים לא חלקו עליו רק משום הלשון וקרו לה עינויתא משמע דקאי על אחת ולא משום עלם הדין ועי' תשו' עה"ג סו' ק"כ התיר מטעם כל חייו כו' ובה"ש סו' נו"ג סק"ה דאין להסיר ח"כ רוב המין קן דאין רוב המין ערפה ועד"ז כתב כאן בפלתי סק"ה ואמת להתיר מכל הני חייו ברייתא הית ליה קשה להתיר כו' ועיין בחגורת שמואל סו' נו"ג כמדומה מיקל שם ועיין בשו"ת שב יעקב סו' כ"ד נענין כל הני חייו ובספר הנכריע סו' י"ב כתב וז"ל חבל העידו לפני שהמריחם הנקרא בופלתי בלע"ז נמלחם בהרבה עינויתא וח"כ י"ל כשאמר הונח מר [בר חייו] דהני חייו ברייתא הכי הית להו לא על אחת לבדה אומר אלא שדרכן להמלא בהן יותרת ביני וביני ואין לחלק בין אחת לשנים כו' עכ"ל והנה הכו"פ סו' לו' כו' עוד לא להתיר משום שהעיעור וה"ר יונה ס"ל בחסרון גולגלת בלא נקיבת הקרום אין ערפה וכמ"ש ר"ה מיהו פשטא דגמרא פ"ק דערובין (ד"ז) כגון שדרה וגולגלת לא משמע קן ועי' ב"ח סו' ל"ב ס"ז כתב ש"ל ה"ה דהרי"ף השמיט ה"ה דאמר רב יהודה אמר שמואל וכן לערפה הוא משום דרב אשעי"ה מתקיף לה ח"כ ליתני מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה פח"ע (ד"ב ע"ב) ואע"ג דלא קיי"ל קן נו"נ יש לזרף זה לכיף בעלמא כמו שמרפס לפעמים דעת השאלות לענין חמץ בפסח דס"ל שאינו חוסר רק עד ששים ח"עג דהלכה רווחת דחוסר במשכו עי' בד"מ סו' המ"ז ולדינא נראה להורות כמ"ש בשו"ת חב"י סו' ל"א ואף שהפנ"ג סו' ל"א החמיר בזה מ"מ בתשו' שבו"י ח"ב סו' ס"ה היקל ביותר מנהב"י כמ"ש בפתיח חסובה ועי' בכנה"ג שבהרמב"ם טיפליש התירו כנה גדולים וא"כ החומרא רק משום עוף הנניס ועי' נת"ל טעמים להקל בסעיף א' ובפנ"ג כו' שאינו ודאי כעוף המים:

דאפילו לפי הגירסא ואמרי לה קרמא תתאה ל"ל קן וכ"כ הר"ש שם בשם רבינו שמשון שאם ניקב התחתון בלא העליון כשר העליון חזק ומתקיים וכ"כ בחדושי הרשב"א ד"ה ואמרי לה עד דאינקיב קרמא תתאה אלא עד דאינקיב אף קרמא תתאה קאמר כו' והביא ראיה לזה מהגמרא (דנ"ו ע"ה) שהביא הר"ש שם בשם זקנו הרב"ן ואע"ג דסיים לאו רחיה היא כ"כ וגם סיים ועוד לריבא הלמודא מ"מ נראה שדעכו נוטה קן וכ"כ בתה"א דל"א סע"ה שכן הסכמת רוב המפרשים דאינקיב עילאה ותתאה צטיין ועוד הביא ראיה מהא דאמרינן לקמן (דנ"ו ע"ה) גבי הכתה חולדה על ראשה רב יומר צדיק לה במיא דאלמא עד דאינקיב תתאה ורחיה זו היא לפנשו"ש רש"י ל"א מכניס צנקה העלם נניס כו' משח"כ לפי ראשון דרש"י אינה רחיה כ"כ וגם לפי ב' דרש"י אינו רחיה רק דבקרמא עילאה לחוד אינה ערפה חבל חכתי י"ל בקרמא תתאה לחוד הוי ערפה ודו"ק ועוד מבואר מדבריו דגרסי כאן וגם (דף נ"ו ע"ה) עד דאינקיב קרמא תתאה ובחי"ה הר"ן משמע יש גורסין ג"כ (דנ"ו) הניחא למ"ד קרמא תתאה והרב"ן סו' רל"ב כו' שני קרומין יש לנווח עד שינקב החתון עם העליון לא מיטרף עכ"ל ועי' ברי"ו נע"י אות ב' נראה ג"כ נוטה לסברת החוס' והרב"ן ועוד דיש להם סיוע מסברת ר"ה ור"ש נגד הרי"ף וכן מהרי"ף נגד ר"ה ור"ש ע"ש וכן מוכרח מדברי הסמ"ג דס"ל כפרש"י דפי' ואמרי לה קרמא תתאה היינו עד שינקבו שני הקרומים דז"ל עשין ס"ג שני קרומים יש לנווח שבראש אם ניקב העליון הסמוך לעלם בלבד ה"ז מותרת ללשון אחד (ר"ל לדעת ואמרי לה שבגמרא) ואם ניקב גם התחתון הסמוך לנווח במשכו לכל הלשונות ערפה הרי פ"י דדוקא אם ניקב גם התחתון והיינו עם העליון אז ערפה לכל הלשונות ר"ל בין לרב ושמואל לדרידא מיטרפה צנקה קרום העליון לבד בין לדברי ואמרי לה שבגמ' שהרי ניקבו שניהם משמע שהדיא דצנקה קרום התחתון לבד לא מיטרפה לשום לשון והב"י לא הביא דעת הסמ"ג שהוא ג"כ עומד בשטת רש"י וכ"ד ח"ה שהביא הב"י וכ"כ הר"ן בשם חידושי הרמב"ן והב"י כו' שגרסת הספרים שלהם כך הוא רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה ואע"ג דלא אינקיב תתאה ואמרי לה קרמא תתאה וכן הביא גירסא זו הרשב"א בתה"א והר"ש גורם רב ושמואל דאמרי קרמא עילאה ואמרי לה קרמא תתאה וכי על זה שרב אלפס מפרש דהני תרי ליבני פליגי הכי דלישנא קמא סבר דהטרפות תלוי בעילאה ולא בתתאה ולישנא סבר דתליא בתתאה ולא בעילאה ופוסק כלשון שני לפי שרבי שמואל בר נחמני ורבי"ל מהדרי למיהב סימנא בקרום התחתון משמע שצריך להכירו לפי שבו תלוי הטרפות ור"ת ור"ש ס"ל להתמיר כל"ק דקרמא עילאה אע"ג דלא אינקיב תתאה ערפה כ"כ הר"ש שם וכ"מ בתוס' דמ"ב ב' ד"ה ואר"י שפי' ר"ת דצבהמה מיטרפה צנקה קרום העליון לחודיה וכן איתא סברא בתוס' דצבורה לל"ו סע"ב וכ"כ רבינו שמשון פ"ב דהלכות מ"ג ומיהו כ"ז הוצרכו לפי פירושם דבחסרון גולגלת לבד לא הוי ערפה אלא עם קרום העליון חבל אין קן דעת רוב הפוסקים כמ"ש ב"י סו' לו' וגם אין קן פשט הגמ' כגון שדרה וגולגלת כו' שנדחקי מאד בזה והנה עכ"פ לכל הגירסות רב ושמואל ודאי ס"ל דהטרפות תלוי רק בקרום העליון ולא בקרום התחתון ח"כ נוח יותר פרש"י והתוס' דלישנא בתרא לא פליג אלא דבעינן ג"כ קרמא תתאה ור"ל שאין ערפה עד שינקבו שניהם דתתאה נמי מגין חבל לפי הרי"ף פליגי בסברות הפוכות לגמרי דל"ב פליג ואמר דנהפוך הוא דהטרפות תלוי בתתאה ולא בעילאה ואפשי פלוגתא לא מפשינן ועוד יש ראיה לשטה זו מהא דאמרינן גיטיין פרק הציצקין (דף נ"ו ע"ב) בל יתוש ונכנס בחוטמו ונקר במוחו שבע שנים כו' וכי החוס' לא נעשה ערפה צדק דדרך חוטמו נכנס ולא ניקב הקרום ועוד יש חלוק בין ערפות דאדם לערפות דבהמה כדפירש צפי"ק דערובין (דף ג') עכ"ל והנה מ"ש שיש לחלק בין ערפות דאדם לערפות דבהמה כבר כתבו בעלמס ר"פ ח"ט

סימן בא *זה הדין נראה*

ניקב קרום של מוח הגה מ"ש קרום לי יחיד אינו ראוי דבא' מן הקרומים מיטרפה שהרי י"ל דומיה דנקובת הוושט והריאה שניקבה ובגמרא (דמ"ה ע"ה) רב ושמואל דאמרי תרווייהו קרמא עילאה (הנחוצה לגולגלת נובפנים) ואע"ג דלא אינקיב תתאה (הקרום הרך שהמוח מונח בתוכו) ואמרי לה עד דאינקיב תתאה כו' הר"ש ונראה שכן היה גירסת רש"י ולכן לא הולך לפרש כלום בפ"י דברי ואמרי לה עד כו' דממילא משנוט דבעינן תרווייהו ובאמת מפורש הוא לקמן בפרש"י דנ"ו ע"ה ד"ה הניחא למ"ד עד דמינקיב תתאה לעיל גבי ניקב הקרום עד דמינקיב עילאה והתתאה שפיר עכ"ל וכן דעת התוספות דמ"ב ע"ב סד"ה ואמר רב יהודה גבי וכן צבהמה איכא למ"ד תתאה נוגין כו' דמשמע ודאי דלמ"ד זה היינו עד שינקבו שניהם וכ"כ עוד התוספות שהדיא דמ"ז ר"ש ע"ב ד"ה אינקב תתאה ולא אינקב עילאה מאי לעיל גבי קרום של מוח לא בעי הכי דפשיטא דעילאה נוגין שהוא עב וחזק עכ"ל ומלשונם זה נראה דאפילו לפי הגירסא של הספרים כאן ואמרי לה קרמא תתאה פשוט שהפ"י קן עד שינקבו שניהם דהא שם דמ"ה גבי ריאה הגירסא ואמרי לה קרמא תתאה וכי החוס' כלומר עם עילאה דאי תתאה גרידא כו' ואח"כ כתבו דגבי קרום של מוח פשיטא כו' כנ"ל מבואר

שאלות ותשובות

סימן כא כב צדק

נעשה ערפה מנחמה זה אלה לאחר שנתקלקל רוב מוחו ע"י ויעוד שהרי בלתי דעת הרדב"י שהביא הפרי"ח דאפילו בנחמנוס מנחם אינו פוסל רק ברובו של מוח ולא במקצתו ואף ללא קי"ל קן מ"י לענין חולע שבנוה דלהת"ש אינו ענין כלל לנחמנוס ודאי י"ל קן דכל שהוא רק מקצת מהנוה אינו פוסל מנחמה המוח עכ"פ רק נחשש נקיבת הקרום ובהה אף שהת"ש כ"כ ע"פ פירושו בדברי המרדכי ר"פ א"ט סי' תר"ט שבי וז"ל ניקב קרום של מוח פ"י ר"ח א"ס נמלאו חולעים בנוה ולא חזיקין לא קורע דם ולא רועה כשרה כדאמרין בהניזקין גבי טיטוס הרשע שנכנס יתוש בחוטמו ונעפ"כ הי' ו' שנים עכ"ל ובי הת"ש דדברי המרדכי אינו ענין לדברי הג"ח דהג"ח איירי בדון דנמלא חולע בקרום העליון והכשיר מעט דס"ל קרמא תתא בעין וזה אין ענין לתו"י רח"ה מטיטוס אצל במרדכי בשם ר"ח מייירי שמלאו חולעים בנוה גופיה והכשיר והביא רח"ה מטיטוס שנקר היהוש במוח והיה עכ"ל וע"י כ' אונז"ר ס"ק י"ח בשם הר"ד סי' קס"ו וכל האחרונים דמפרשים דברי המרדכי ג"כ כהג"ח בשם ח"י דמייירי שהחולע נמלא על קרום התחתון דהיינו כינו וצ"ן קרום העליון ולא מייירי כלל המרדכי בנמלא במוח גופיה דהיינו סוף קרום התחתון מ"י ג"כ לפ"י י"ל דגם בנמלא במוח גופיה אינו ענין לנחמנוס וכן מוכרח דעת הב"י ס"י ל"ח דבא להקל דאפילו ניקבו הקרום וילאו אמרינן דלאחר שחיטה פריש כנוו בריאה וקורקבן ח"כ מוכרח עכ"פ דס"ל מה שנתגדל החולע במוח אינו ענין לנחמנוס וכן מוכרח ג"כ מדברי הגש"ד סי' מ"ז והביאו ד"י ש"י וז"ל ואלו החולעים הנמלאים בבהמה מעלמא כגון שנכנסים לראשה דרך נקבי החוטם אצל אותם החולעים הנמלאים במוח הם ערפה ובהמה ערפה נכחם כי החולע מנקב קרום של בהמה ואפילו חולע אחד מעריף עכ"ל הרי לא העריף רק מנחמה נקיבת הקרום ולא משום הפסד המוח עלמנו וכן משמע במהרי"ל ואדרבה שם משמע דמכשיר לגמרי בנמלא סוף המוח גופיה והקרום קיים דז"ל בדין חולעים דע"ג ח' חולעים שנמלא במוח ולא חזיקין קורע דם מבחון ולא רועה מוח עכ"ל מדכתב ולא חזיקין ק"ד מבחון משמע דהחולע הוא בפנים דהיינו במוח גופיה ועוד דמהרי"ל שם מייירי בדין חולעים שנמלא בבשר ודגים וכמ"כ מייירי בחולע שנמלא במוח גופיה ובהה אונז"ר נ"ע ס"ק ע"י מנחמיר בנמלא סוף המוח עלמנו כ"י משום דמסמנא חתא מעלמא דרך החוטם וח"כ ניקב קרום התחתון כדלעיל וח"כ ניקב קרום התחתון בכניסתו וח"כ שגרה שלם קרום הוא שעלה מנחמה נוכח ולפ"י הסומך ע"ד הה"ש לא הפסיד דכבר נתבאר דרוב הפוסקים ס"ל מדינא אין ערפה (אף) [עד] שינקבו שני הקרומים ח"כ עכ"פ אין לחוש כ"כ לדלמא ניקב קרום התחתון כשאין רוחים בו שום ריעותא ועוד הא ממנהי"ל מוכח להדיא להקל בזה ואף מה שהחמיר הת"ש ס"י ל"ח ס"ק ע"י כשאין המוח מקיף החולע אלא שהוא סנון לקרום וכונתו דלא יש לחוש לנקיבת הקרום ג"כ היא חומרא יתירה מעטם הג"ל ועוד הא הרב"י ראה להקל אפילו בניקב הקרום ומשום לאחר שחיטה פריש ט"י ונהי דלמעשה לא היקל וכן האחרונים דחו סברתו מ"י הכא שלא ניקב כלל אף שהוא סנון לקרום כיון שאין שום ריעותא בהקרום אין לחוש לנקיבת הקרום ומה שדימה הת"ש לנמלא על קרום התחתון דאין מנחמירין כמ"ש תה"ד סי' קס"ו יש לדחות דשם אפשר חיישינן שהקרום העליון ניקב בכניסתו וכדכתב הג"ח ב"ש הג"ח דכשנמלא החולע בתוך קרום העליון על קרום התחתון ח"כ דלא חזיקין רועה ולא ק"ד על קרום התחתון אינו כשר רק למ"ד קרום העליון שניקב כשר אצל למ"ד קרמא עילאה ערפה ה"ע כיון שנמלא החולע בקרום המוח העליון הוא ערפה וסי"ס הש"ך והוא פשוט וע"כ גם למ"ד עד דאנכיב תתא חיישינן שמתא ניקב גם התחתון ולא סומכין אבדיקתו אצל בנמלא סוף המוח דפשיטא דאין לחוש לנקיבת קרום העליון ל"ח כ"כ כיון

נעשה ערפה מנחמה זה אלה לאחר שנתקלקל רוב מוחו ע"י ויעוד שהרי בלתי דעת הרדב"י שהביא הפרי"ח דאפילו בנחמנוס מנחם אינו פוסל רק ברובו של מוח ולא במקצתו ואף ללא קי"ל קן מ"י לענין חולע שבנוה דלהת"ש אינו ענין כלל לנחמנוס ודאי י"ל קן דכל שהוא רק מקצת מהנוה אינו פוסל מנחמה המוח עכ"פ רק נחשש נקיבת הקרום ובהה אף שהת"ש כ"כ ע"פ פירושו בדברי המרדכי ר"פ א"ט סי' תר"ט שבי וז"ל ניקב קרום של מוח פ"י ר"ח א"ס נמלאו חולעים בנוה ולא חזיקין לא קורע דם ולא רועה כשרה כדאמרין בהניזקין גבי טיטוס הרשע שנכנס יתוש בחוטמו ונעפ"כ הי' ו' שנים עכ"ל ובי הת"ש דדברי המרדכי אינו ענין לדברי הג"ח דהג"ח איירי בדון דנמלא חולע בקרום העליון והכשיר מעט דס"ל קרמא תתא בעין וזה אין ענין לתו"י רח"ה מטיטוס אצל במרדכי בשם ר"ח מייירי שמלאו חולעים בנוה גופיה והכשיר והביא רח"ה מטיטוס שנקר היהוש במוח והיה עכ"ל וע"י כ' אונז"ר ס"ק י"ח בשם הר"ד סי' קס"ו וכל האחרונים דמפרשים דברי המרדכי ג"כ כהג"ח בשם ח"י דמייירי שהחולע נמלא על קרום התחתון דהיינו כינו וצ"ן קרום העליון ולא מייירי כלל המרדכי בנמלא במוח גופיה דהיינו סוף קרום התחתון מ"י ג"כ לפ"י י"ל דגם בנמלא במוח גופיה אינו ענין לנחמנוס וכן מוכרח דעת הב"י ס"י ל"ח דבא להקל דאפילו ניקבו הקרום וילאו אמרינן דלאחר שחיטה פריש כנוו בריאה וקורקבן ח"כ מוכרח עכ"פ דס"ל מה שנתגדל החולע במוח אינו ענין לנחמנוס וכן מוכרח ג"כ מדברי הגש"ד סי' מ"ז והביאו ד"י ש"י וז"ל ואלו החולעים הנמלאים בבהמה מעלמא כגון שנכנסים לראשה דרך נקבי החוטם אצל אותם החולעים הנמלאים במוח הם ערפה ובהמה ערפה נכחם כי החולע מנקב קרום של בהמה ואפילו חולע אחד מעריף עכ"ל הרי לא העריף רק מנחמה נקיבת הקרום ולא משום הפסד המוח עלמנו וכן משמע במהרי"ל ואדרבה שם משמע דמכשיר לגמרי בנמלא סוף המוח גופיה והקרום קיים דז"ל בדין חולעים דע"ג ח' חולעים שנמלא במוח ולא חזיקין קורע דם מבחון ולא רועה מוח עכ"ל מדכתב ולא חזיקין ק"ד מבחון משמע דהחולע הוא בפנים דהיינו במוח גופיה ועוד דמהרי"ל שם מייירי בדין חולעים שנמלא בבשר ודגים וכמ"כ מייירי בחולע שנמלא במוח גופיה ובהה אונז"ר נ"ע ס"ק ע"י מנחמיר בנמלא סוף המוח עלמנו כ"י משום דמסמנא חתא מעלמא דרך החוטם וח"כ ניקב קרום התחתון כדלעיל וח"כ ניקב קרום התחתון בכניסתו וח"כ שגרה שלם קרום הוא שעלה מנחמה נוכח ולפ"י הסומך ע"ד הה"ש לא הפסיד דכבר נתבאר דרוב הפוסקים ס"ל מדינא אין ערפה (אף) [עד] שינקבו שני הקרומים ח"כ עכ"פ אין לחוש כ"כ לדלמא ניקב קרום התחתון כשאין רוחים בו שום ריעותא ועוד הא ממנהי"ל מוכח להדיא להקל בזה ואף מה שהחמיר הת"ש ס"י ל"ח ס"ק ע"י כשאין המוח מקיף החולע אלא שהוא סנון לקרום וכונתו דלא יש לחוש לנקיבת הקרום ג"כ היא חומרא יתירה מעטם הג"ל ועוד הא הרב"י ראה להקל אפילו בניקב הקרום ומשום לאחר שחיטה פריש ט"י ונהי דלמעשה לא היקל וכן האחרונים דחו סברתו מ"י הכא שלא ניקב כלל אף שהוא סנון לקרום כיון שאין שום ריעותא בהקרום אין לחוש לנקיבת הקרום ומה שדימה הת"ש לנמלא על קרום התחתון דאין מנחמירין כמ"ש תה"ד סי' קס"ו יש לדחות דשם אפשר חיישינן שהקרום העליון ניקב בכניסתו וכדכתב הג"ח ב"ש הג"ח דכשנמלא החולע בתוך קרום העליון על קרום התחתון ח"כ דלא חזיקין רועה ולא ק"ד על קרום התחתון אינו כשר רק למ"ד קרום העליון שניקב כשר אצל למ"ד קרמא עילאה ערפה ה"ע כיון שנמלא החולע בקרום המוח העליון הוא ערפה וסי"ס הש"ך והוא פשוט וע"כ גם למ"ד עד דאנכיב תתא חיישינן שמתא ניקב גם התחתון ולא סומכין אבדיקתו אצל בנמלא סוף המוח דפשיטא דאין לחוש לנקיבת קרום העליון ל"ח כ"כ כיון

סימן כב צדק

גרסינן בגמ' פ"ט (דמ"ה ע"ב) אמר רבה ב"ח אמר ריב"ל נתמך פסול נחמנוס פסול (גרסינן ואחזקו השדרה קאי ח"כ דהמסמס קילא מהמרכה כדמפרש ואזיל ח"כ תנא תרווייהו דאי תנא המסמס לחודה הוה מפרשינן דהיינו נשפך בקיחון המרכה לשון מורך שנתרכה ועשיית המוח בתוך הקרום כמים ונשפך מראשו לסופו ונסופו לראשו וא"ס היו נוקבין אותו היה יולא דרך הנקב) ח"כ המרכה ואחזקי המסמס המרכה המרכה כל שנשפך בקיחון מסמס כל שאינו יכול לעמוד (מפני שנעשה לול אצל לא כל כך שיהיה נשפך בקיחון של מים אצל כשאחזקין אותו ומיניה קלחו למעלה מידו הוא נכפף ונפול) עכ"ל הגמרא ופרש"י ור"י ח"כ נחמנוס שנמס כדונג מפני האש והוא פסוק תלים ס"ה ג' כהננס דונג מפני האש ובמין כתיב וחס השמש ונמס שמוה י"ו כ"ח וגם כתיב וימס לבב העם ויהי למים ציבוע סי' ז' ה"י ח"כ עכ"ל דאין הכרה דנחמנוס אינו כמים מולד הלשון אלא משום דבגמרא מפרש דמסמס היינו רק כל שאינו יכול לעמוד ובתוך ערך מ"ז כ"י וז"ל הומך נשפך בקיחון כלומר נמס כדונג בתוך האש נחמנוס כלומר אינו יכול לעמוד אלא נכפף עכ"ל הרי הערוך מפרש על הומך מה שפ"י הר"י על נחמנוס וז"ל הר"י ח"כ ס"ל בפ"י הומך כפרש"י דהיינו כמים ובכזב בגמרא (דמ"ז ע"ב) בענין ריאה שנשפך בקיחון ואמרין בגמרא בעי רבי ירמיה אינו יכול לעמוד מפני כדו מואי (שהוא עב וכבד אצל לא נתרכך מבפנים מהו חולי הוא זה שמכבדו או לה) ח"כ (וכל ח"כ דאחזקו לחומרא) וכתב רש"י וכל הכי נתמך או נחמנוס בכלל נפסק החוטם הן דקים להו לרבנן שמתוך ליקוי זה עתיד לניקב ולפסק ח"כ אין פיסוק גדול מזה ח"כ דאמרין מוח זה לא מעלה ולא מוריד ה"י בהפרדה אצל בהמרכה לא עכ"ל ובתה"ח דל"ט ע"ח כתב כפי ראשון דרש"י וז"ל מוח זה לא מעלה ולא מוריד ומ"י א"ס נתקלקל הרבה ונפסד המוח הרי זו כאלו ניטל אף עורו לפי שאינו יכול לעמוד והרי כאלו אינו ואין לך הפסד גדול מזה עכ"ל ולכאורה י"ל דהוא צפוגתא דלעיל דלהרי"ף וסיעתו דס"ל דבקרמא תתא לא ערפה שפיר י"ל דסוף קרום ליפסק כיון שהוא דבוק להמוח שהומך וגם הוא רק אצל למ"ד דאין ערפה עד שינקבו שני הקרומים וקרום העליון חזק וגם יש חלל בינו לקרום התחתון ח"כ מנלן דע"י עתיד קרום העליון ג"כ לניקב שהרי יש קרום התחתון וגם חלל הנפסיק בינו ובין המוח שהומך והוא דבוק לגולגל (אלא) לפ"י ח"כ יותר הטעם השני דרש"י דח"כ דאמרין כ"י ועו"ל דרש"י פ"י שני הטעמים גבי חו"ש דשם העור אחד וסמוך להמוח אצל במוח שבראש ודאי ל"ל כטעם השני:

ואמרין בגמרא בי רב אמרי נחמנוס פסול (כדקאמר) נתממוזו כשר (ולא הכי הדר נקט נחמנוס דלא ח"כ נחמנוס ונתממוזו חדא הוא ולא פלוגי עליה אחא נתממוזו נחמנוס מהמוח קלחו מאליו) ואפשר יש ראי' לפרש"י דנתממוזו היינו נחמנוס דכאזכר סי' כ"ו ח"כ ע"פ הרפאים יחוללו ט"י גבריא דנתממוזין יתברין ויחוללו הוא לשון חלל וריקות וע"י בבראשית רבה

ריאה שנשפכה בקיתון כו' וכי גרע מפני שהיא בולעת סוף
 סוף יש חסרון מצפנים כמו שנשפכה בקיתון כו' ומשך אחריו
 הפר"ה ס"ק כ"ז. והח"ש שם חלק עליו דמוגלה שבועה לאו
 מיחוי בשר הריאה הוא שנמחה הבשר והפך למוגלה או מ"ז
 דהיינו ריאה שנשפכה. דזה אינו אלא המוגלה הוא רק דבר
 הגולד מנמחה המכה וצ"ב אין שום מיחוי וחסרון רק שהבועה
 דוחקת את הבשר ללדדן כו'. ולפ"ז לא דמי לנשפכה כלל דאע"ג
 דהיא מעבר לעבר מ"מ אין כאן מיחוי בשר רק דהבשר עם
 הסמפונות נדחקו לסיבוב הבועה כו' וכ"ד הכו"פ שם סס"י
 ל"ז. ח"כ עדי"ן ממש י"ל כאן דמיס הנמלחים במוח אפילו
 נחסר מהמוח כשיעור המים והמוח מקיף המים אינו ענין
 כלל לדן נחמך המוח שזו בגמרא. דהתם היינו שהמוח
 עלמו נמס והפך למים וכיכר שהוא מיחוי המוח. אבל הכא
 המים באו מרוב ליחות שבמוח אלא שהם דחקו את המוח
 שצב ציבותם ללדדן ולכן נראה חסרון מהמוח במקום המים
 ובאמת לא נחסר כלל כ"א שנדחק ללדדן. ותדע דהמים
 יכולים לידחק המוח ללדדן דהא גבי בועה מעבר לעבר במים
 זכים נמי אמרינן הכי שהבשר הריאה עם הסמפונות נדחקו
 ללדדן ע"ש שלכן הכשירו בזה מהרש"ל והכו"פ והח"ש והכו"פ.
 וכן משמע קלט ברבינו ירוחם נט"ו אות ב' שכי הומרך המוח
 ר"ל שנשפך בקיתון כו'. מים שנמלחו במוח כו'. משמע דלאו
 היינו הכי ממש. וזה ללא כמשמעות העור שאחר דין אם
 נימוח ונשפך כמים כו' הביא וכתב הרי אליעזר שמעשה בא
 לידו כו' נשמע דלא ודלא חלה הוא וכמ"ש בקיבור פסקו
 הר"ש ס"י י"ב וכן נשמע בחו"ה כלל כ"ד ס"י ח' אם המוח
 נשפך כמים או כדונג ערפה כו' נמלחו אפילו מים זכים הן
 המוח ערפה כו' עכ"ל. וי"ל נחוי רבותא דמים זכים הבא
 דבשלמא גבי בועה שבריאה דהתם לא איכפה לן בחסרון בשר
 הריאה כלל רק מפני שהבועה היא לקוחה וע"ז י"א דמים
 זכים אינו לקוחה. אבל הכא חלה"ל שהמים נמלחים במוח
 מנידין שהמוח נתמסמם והפך למים אין שום הפרש אם המים
 זכים או אינן זכים דסוף סוף נתמרך המוח והוא ערפה. אלא
 ודאי היינו ד"ל דמים הנמלחים במוח אינו ראה כלל שממסמם
 המוח באו אלא י"ל שגוררים שם נהללוהו שיש במוח. וביותר
 כשהם זכים מוכח ודאי דלאו ממסמם המוח באו דוגמא מ"ש
 בגמרא פח"ט (דכ"ו סע"ה) רב יומר בדיק במיה ופרש"י מכנים
 בקרב העלם מים וחוזר ומוליאו אם נתלבו בידוע שנחערב
 המוח בהם עכ"ל. ועיין בב"י סס"י ל'. וח"כ גם כאן כשהמים
 זכים כשאר מים ואין בהם לובן מוכח דלאו ממסמם המוח
 באו שהרי אפילו מים דעלמא שנחערב המוח בהם מתלכדים
 כ"ש מים הבאים ממסמם המוח. ולכן כשהם זכים כשאר
 מים מוכח דלאו ממסמם המוח באו. והוא קס"ד דכשר
 וכמ"ש הכו"פ והח"ש וכי להוסיף על הערפות יש. ולכן קמ"ל
 האו"ה בשם ח"ז דאפ"ה ערפה. דכל מים במוח ערפה הוא
 חף אם לא באו ממסמם המוח. וכמו שהבינו הפר"ה והפ"ה
 ולכן כ' הפ"ה אי לאו דממקום גבוה כו' היה לנו לפקפק בדין
 זה כו' כמ"ל. ומי"מ כיון שהוא הסכמת הפוסקים הראשונים
 ערפה היא. חף שאין זה נמרך המוח הכו"פ בגמרא. וזה נראה
 בדעת הפר"ה והפ"ה. ושטה שליטת יש והוא דעת הכו"פ
 דנחסר מהמוח כשיעור המים אמרינן דהמוח נמרך והי' למים
 וזהו הערפות שכי ראב"ה אבל בלא נחסר מהמוח כלל אמרינן
 דמים אלו לאו ממסמם המוח באו ובאמת כשרה היא. אך
 דין שלחופית ל"ע לשטה זו:

אכל הני שחיטתו פסולה לטעול דהוי פסול שאירע בשחיטה
 והוי נבלה וקאמר הכא ואלו הן ערפות עכ"ל וי"ל דלפ"ז
 האריך יתכן דקאמר ואלו הן ערפות נקובת הוושט ופסוקת
 הגרגרת. הא לעיל (ל"ב) מסקינן דמשנה ואלו ערפות קודם
 חזרה נשנית דהיינו קודם שהודה לרבי ישבב. וח"כ אין חילוק
 כלל לר"ע בין ערפות שבמשנה זו להני דהתם וח"כ מוכי שכי
 התוס' יש לפרש דקאי אפלוגתא דרי ישבב ור"ע והודה לו ר"ע
 דנבלה כו' וקאמר הכא ואלו הן ערפות. הרי בהכרח משנה זו
 נשנית קודם שהודה לו וח"כ התם נתיי הוי רק ערפה וח"כ
 מהו ואלו דוקא. והנה התם יש ג' תירושים א' הא דרבה דלאו
 אסורות קמני ויש מהן נבלות ויש מהן ערפות. ולאחר חזרה
 נשנית. וכו' מ"ש ר' שמעון בן לקיש כאן ששחט במקום חתך
 כו'. והג' אוקימתא דר' יוחנן דמשנה דה"ט קודם חזרה נשנית
 ולפי תירושו של ר' יוחנן ח"ה להעמיד ד' התוס' וכן לחירוף של
 רבא הרי אמר להדיא דלאו אסורות קמני ואלו דוקא וח"ע.
 אך לאוקימתא דרשב"ל יש להעמיד ד' התוס' דלא הודה ר"ע
 אלא כששחט במקום חתך אז הוי נבלה ומשנה דוח"ע מייירי בששחט
 שלא במקום חתך הוי רק ערפה. אך י"ל דהא בגמ' שם
 אמרינן ונוי חיר דרשב"ל הכי והאמר רשב"ל שחט את הקנה
 וח"כ ניקבה הריאה (בין שחיטה קנה לשחיטה הוושט) כשרה
 אלמא כמתן דמנחה בדיקולה דמיה כיון דריאה תלוי בקנה ושחט
 הקנה הוי כמו שניעלה כולם מהבהמה. ונוונחת בסל ותו לא
 מיטרפא בה בהמה וגם פסק ולבסוף שחט נמי כיון דרוצה
 נפסקה דהא פסוקת הגרגרת ברובה הוא הוי לה כנאף דמנחה
 בדיקולה דמיה (ושב אין לבהמה זו בשטה שחיטה אלא סימן
 אחד ובה אינו יולא מידי נבלה) הכי נמי כמתן דמנחה
 בדיקולה דמיה אלא אמר ר' חייה בר רבא ח"ר יוחנן ל"ק
 כאן קודם חזרה כו'. וח"כ הרי שמחה בגמרא אוקימתא דרשב"ל
 ונשאר אוקימתא דר' יוחנן או אוקימתא דרבא ולאוקימתא הג"ל
 לא ח"ש ד' התוס' וח"כ האריך יפרשו התוס' את המשנה שלא
 כמסקנא דגמ' ולישב ד' התוס' י"ל דאולי לשעתייהו שם ד"ה והדר
 ביה רבי זירא דרש"י פי' והדר ביה ר' זירא מהאי טעמא ואודי
 דטעמא משום דמתן דמנחה בדיקולה דמיה כו'. והם הקשו על
 פרש"י והעלו דר' זירא ס"ל שאין ערפות לחי מיות ולפ"ז לא ס"ל
 דכמו דמנחה בדיקולה דמיה וכמ"ש רש"י שם ד"ה התרת.
 ולפ"ז ס"ל להתוספות דרבי זירא פליג ארשב"ל וס"ל דשחט את
 הקנה וח"כ ניקבה הריאה ערפה ועכ"ל דלא ס"ל דמנחה
 בדיקולה דמיה. וס"ל דהלכה כר' זירא לגבי רשב"ל וכמבואר
 בב"י ס"י כ"ו ובגמרא"ש פי' השוחט ס"י י"א. (מיהו הר"ן בחידושו
 פסק דלא כר' זירא משום דהוי יחיד כנגד רבים רשב"ל ור'
 אחא בר יעקב ע"ש) וכיון דס"ל להתוספות כר"ז יש לתרץ המשנה
 כמ"ש רשב"ל תחלה דכאן ששחט במקום חתך כו'. דהא לא נדי
 מאוקימתא זו רק משום דמתן דמנחה בדיקולה דמיה. ומאחר
 שר"ז לא ס"ל סברא זו ממילא נשאר האוקימתא בטוב ולק"מ.
 ומה שנראה להם להתוס' לפרש המשנה ע"פ אוקימתא זו ולא
 ע"פ אוקימתא דרבא ודר"י שנשאר בגמ' למסקנא ולא נדחו
 כלל י"ל משום דבאמת אוקימתא זו מרווחת יותר דלרבה לריך
 להוייא לי אלו ערפות נמשמשו לומר דלאו אסורות קמני ולר"י
 ל"ל דקודם חזרה נשנית מושא"כ לאוקימתא דרשב"ל ח"ש עפי
 דלאחר חזרה נשנית וגם לי אלו ערפות כפשוטו דערפות דוקא
 קמני ואפ"ה ח"ש משום דלא הודה לו ר"ע אלא בששחט במקום
 חתך אלא בהחלה ה"י בהכרח לדחות אוקימתא זו משום הא
 דאמר רשב"ל דמנחה בדיקולה דמיה אבל כיון שמימרא זו
 דרשב"ל נדחי ס"ל להתוס' דנקטינן בפ"ה המשנה כאוקימתא
 דרשב"ל. ותופסים עיקר דבריו שבאוקימתא ולא שבמימרא
 מה"ט דר"ז ס"ל הכי דרווחת עפי משאר אוקימתות:

סימן כב

אלו ערפות בבהמה. נקובת הוושט (כל קרב במושהו) ופסוקת
 הגרגרת (פסוקת לרחבה ברובה) וכתבו בתוס' ח"י
 גרסי' אלו נחא. ואי גרסי' ואלו יש לפרש דקאי אפלוגתא
 (לעיל ל"ב) דר' ישבב ור"ע והודה לו ר"ע דנבלה. או קאי

ב ולפ"ז יאל לנו הדין לדעת התוס' דאפ"י בפסוקת הגרגרת
 לא הוי רק ערפה ולא נבלה אם שחט שלא במקום
 חתך (וגם י"ל לפ"ז נקובת הוושט שזה ממש לפסוקת הגרגרת
 דכששחט

סימן כד

כחבתי זה בימי חורפי

דין קרום שעלה מחמת מכה ודין וזשט שניקבו שני העורות זה שלא כנגד זה בריחוק זה מזה ועלה קרום בחד מהן ונתרפא:

אם ניקב הוושט ועלה בו קרום וגססם אינה סתימה ותרפה לקרום שעלה מחמת מכה (לבוש ס"ד) במקום שהקב פוכל בו אינו מתקיים ויחזור וינקב וכן משמע ולשון רש"י פ"ח"ט דמ"ג ס"ח לכל נקובי דתרפות לא מהני להו סתימה ואפילו עלתה בו סתימה עבה אינה מתקיימת לכלל גדול אמרו קרום שעלה מחמת מכה אינה קרום (פליתי ס"י ל"ו סק"ד ת"ש ס"ק י"ד ו"ט תויק"ו ס"י מ"ד סק"ו) הואיל ולא ה"י לקרום הו"י בעולם רק אח"כ נחכו מלחוח המכה ח"כ אין יסודו דבר קיום וכופו להתפרק ולא דמי לריאה הסמוכה לדופן דמתכשרת ע"י סביבא צבישרא דהתם הקרום הולך וחזק שיסודו הדופן שהוא דבר המתקיים שהרי נעולם ה"י נמלא ולא נסתהב ע"י הנמס [וכמ"ש לקמן ע"י זה] (שו"ת פמ"ח ח"א ס"י א' דין י"ג) ויש מי שאומר דמה"ט גב בושט אם ניקבו שני העורות שלו זה שלא כנגד זה ועור א' ניכר שעלה בו קרום ונתרפא י"ל דחשיב קרום אף שעלה מחמת מכה כיון שטור הב' נגנן עליו והוא שלם וגם שם ט"פ הרוב (פמ"ג במ"ז ס"י ל"ג סק"ד) וי"ח ע"ז משום דס"ל דכלל הטרפות כיון שנתרפה שוב אינה חוזרת להכשירה אפילו אם מתקיימת הסתימה וזהו פ"י קרום שעלה נחנת מכה אינה קרום לדעתם דאין פסול חוזר להכשירו ואע"פ שהעיקר [בזה] כסברא הראשונה משום דבניקבו זה שלא כנגד זה אינה נעשית ערפה נמשא לשעתה אלא ע"ש העתיד דזימנן דמתרמו אהדדי וא"כ אפשר שנעשה הקרום ערס דמתרמו אהדדי ולא היה ערפה נעולם ולא זהו פסול החוזר להכשרו דמעולם לא ה"י פסול גמור כלל (פמ"ח) ינמיט לענין הלכה יש להחמיר מטעם אחר משום דאפשר דהכח נמי הסתימה אין לה הגנה כ"כ דכיון דהוושט אוכלת בו ולעקבה בו ח"כ אין נחין במקום א' ואפשר שאין זו סתימה כ"כ בשגס דל"ד לסב"ך צבישרא דהתם הסירכה הסתומה החוזה בדופן ג"כ משא"כ הכח שאין סתימה דעור זה החוזה בעור הב' ואם היא החוזה גרע יותר לכיון דאין צ"י הקרומות נחין לעולם במקום א' ח"כ ל"ד לסירכה במקום רביעית ואף לדברי האומרים [דאין סירכה בלא נקב] ומי"מ אם ניקבו זה שלא כנגד זה בריחוק מקום כגון שה"י למעלה והב' למטה או אפ"י רק החזי הוושט מפסיק ביניהם יש להקל לפי (פמ"ג) שאז בלא"כ אין כאן איסור דאורייתא דודאי לבולי החזי ליכא למיחוש דמתרמו בהדי הדדי אלא שחכמים אסרום והשוו מדותיהם כדי שלא יבואו לטעות שיטער כל א' לפי דעתו והלכך בעלה בו קרום וגססם יש להתיר:

ערפה סב"ך צבישרא הוכשרה עכ"ל הח"ה בשם הרמב"ן וכו"כ הרא"ש צפרק בהמה המקשה שם חמנס הרשב"א עלמו צה"ה שם כתב ואינו מחזור כ"ו ועוד תמיהא לי דהא לימוד ערוך ערפה אין לה תקנה לעולם כדאמרינן ברי"פ בהמה המקשה (דס"ח) כ"ו מה ערפה כיון שנתרפה שוב אין לה היתר כ"ו עכ"ל וכו"כ בחשו"י ח"א ס"י השל"ו לדחות דברי הרמב"ן מה"ט וכו"כ רבינו ירוחם נע"ו ח"ה חות י"ה כי מיד שנחתכו הגידין נטרפה ואינה יכולה לחיות עוד עכ"ל הובאו בנמ"ג בהגהת ב"י רס"י י"ה וכו"כ עוד הרשב"א בחדושי פרק בהמה המקשה (דע"ו) דל"ה ולענין פסק הלכה וכו"ד הרא"ש שם ס"י ז' ומבואר מדבריהם שיש ערפה שחוזרת לכשרותה והוא ענין ריאה דסב"ך צבישרא דמיתרפא וחוזרה לכשרותה ואע"פ"כ קודם דסב"כ ערפה ול"ד להיבא דחי בדרו לה המא חיי דכשרה מעתה דש"ה שרפוחתה בידי אדם ולפיכך אפ"י קודם שרפוחתה כשרה נמשא"כ בדבר שרפוחתו בידי שמים לא חוזרת קודם הרפוחת וי"ש הרשב"א כיון שתקנתה מלויה ורפוחת קרובה לבוא יותר מבידור סמומין ר"ל דכשרה"ג הוא דכשרה גם קודם שעשו הרפוחת נמשא"כ בדבר שאין רפוחתו בידינו וע"י גטין (דף ע"ב) שחילקו ג"כ בין דבר דסמיא בין כ"ו וע"י צב"מ פרק ח"י (דע"ה ח"י) ונמלא שקודם הרפוחת היא ערפה גמורה דאורייתא ואח"כ היא כשרה גמורה ואין זה נגד מ"ש רז"ל כיון שנתרפה שוב אין לה היתר כ"ו דר"ל אין לה היתר בידי אדם דייקא וכן ביאר דבריהם בספר תויק"ו ס"י מ"ד סק"ו דערפה נמשא חוזר להכשרה בידי שמים ואע"פ שארז"ל ערפה אין ה"י והרי ערפה זו שהיתה ערפה נמשא חזרה ונתרפאה וחייתה ל"ל דמ"ש ערפה אין ח"י היינו אם יהי זה ערפות זו ולא חשתנה דכ"ז שיהי זה חולי זה לא חוכל לחיות י"ב חדש ולאפוקי משאר מיני מוליים שיש מהן שגס כשיהי בו חולי זה יתקיים וירבה כחול ינוס משא"כ בחולי הנעריף חבל מ"מ אפשר שיתרפא והיינו בידי שמים דוקא והנה דברי הרשב"א שם יש לעיין לכאורה שם והא דאמרינן בנקיבת הריאה דחי סב"ך צבישרא כשרה זהו פסול שחוזר להכשרו מעלמו חבל פיסול שאינו חוזר ע"י עלמו ולא צבידור סמומין אלא בנעילת האבר ערפה לעולם עכ"ל הנה מתחלת דבריו יראה ודאי דדבר שרפוחתו בידי שמים דהיינו מ"ש מעלמו הוא פסול החוזר להכשרו ור"ל דמתחלה היה פסול וערפה גמורה ואח"כ ע"י הרפוחת חוזר להכשרו והרי היא כשרה גמורה חבל נוסף דבריו לא משמע קל"ה כן שהרי כ"י חבל פסול שאינו חוזר ע"י עלמו כ"ו ערפה לעולם משמע הא החוזר ע"י עלמו לא היה ערפה כלל והיינו ענין שטה (דל"ה ח"י) בעל מ"ה דף ל"ו חכן באמת אין כונתו כן אלא כן הא החוזר ע"י עלמו אינה ערפה לעולם דאחר שחזר ע"י עלמו מתכשר חבל מקודם ה"י ערפה ואע"פ שאין זה הדיוק שזה לדיוק דבר החוזר ע"י צידור סמומין דהכח אפ"י מקודם כשרה היא כ"ל והוא כללם כא' בחמרו חבל פסול שאינו חוזר ע"י עלמו ולא צבידור סמומין כ"ו מ"מ אין שוים רק בגוף הענין המבואר מדבריו והוא דדבר שאינו חוזר כ"ו ערפה לעולם חבל בענין הדיוק אין שוים דדבר שחוזר ע"י עלמו אינו ערפה לעולם ר"ל הגם דמקודם שחזר ה"י ערפה בהנחת ואם חבלו אז ממנו עבר וה"י לוקה אע"פ שאח"כ חזר ונתרפא (וכגון שאכל חלבו וביטחו תחלה) מ"מ לאחר שחזר הרי היא כשרה ובדבר החוזר ע"י הסמומין לא היה ערפה מעולם:

קיצור (שטת הרמב"ן ושטת הרשב"א והרא"ש דפליגי עליה ועכ"ז ס"ל דריאה שניקבה ודופן סותמתה הוא ענין ערפה שחוזרת לכשרותה ולא כמו אי בדרו ליה סמא חיה דכשרה גם עכשיו ומ"ש בגמרא כיון שנתרפה אין לה היתר היינו בידי אדם (הג"ה) ואפשר גם להרשב"א צה"ה י"ל הטעם שחוזרת להכשרה כיון הדופן היה מתחלה וגם

והוא פשוט ותמימי הגי מהחולק איך עלה בדעתו לומר דאפילו במקום דאינו נאסר מחמת נקב אמרינן קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום עכ"ל. והנה צ"ל סי' מ"א גבי ניקב ערפש הכבד כי דכיון שאין ערפוחו מולד עלמו מהני לי סתימה וכ"כ דעת רש"ל ב"ש פ"ט סי' מ"ח שכתב ומאחר שאין הערפוח מולד עלמו מש"ה נסרקה שרי אף שאין סירכה בלא נקב עכ"ל. וכ"כ ה"ח סי' מ"א סעיף ז' דה"ק שאין הנקב פוסל כל מולד עלמו שאין פסולו אלא משום שאין הפסק בין חברי הגשימה לחברי המזון ולפיכך כל שנסתם הנקב אפי"ג דכל קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום ולא חשיב סתימה אין זה אלא היכא שהנקב פוסל באבר מחמת עלמו התם הוא דאפי"ג דחזר ונסתם בסירכה אינו סתימה אבל הכא כו' כיון שחזר ונסתם בסירכה כו' וכ"כ צ"ל במסקנתו והוא האמת והכי נקטינן עכ"ל. וכ"כ ה"ח שם סק"ט והש"ך ס"ק י"ד. וכ"כ הפרי"ח שם ס"ק י"ג וס"ק ע"ו דכיון שאין פסולו מחמת עלמו כו'. ולפי"ג כל שנסתם הנקב בשומן או עלה בו קרום אפילו מחמת מכה הוי סתימה וכמ"ש הב"י וכ"כ בחשו"ב דברי ריב"ז סי' קמ"ג (ובש"ך ס"ק י"ד נדפס דברי ריב"ז והוא ע"ס). וא"ת וא"כ מלינו ערפה שיש לה היתר וצ"פ בהמה המקשה אמרינן דבהמה שנערפה שוב אין לה היתר. וי"ל דהכי מילי ע"י מעשה אדם אבל בערפוח דממילא כגון זה אי"כ שיש לה היתר. ותדע דהא אמרינן בפרק א"ט דאיכא פסול החוזר להכשרו כגון ריאה שניקבה ודופן סותמה והוא דסב"ך צבישרא והאי נמי דכוותה וצ"י צמ"ש לקמן סי' מ"ד ס"ק י"ג עכ"ל. ותירוץ זה לא חתי שפיר לדעת המשמרת הבית דף ל"ה דס"ל דגבי ריאה הסנווכה לדופן הטעם נוסח דדופן סותמה כו' ע"ש. ואפשר מ"מ גם כן י"ל קן שהרי עדיין אין ערפה גמורה כיון שאין הערפוח מחמת עלמה. אי"כ אין זה רק שמהמת זה יתהוה ערפוח כגון ע"ד שפירש הכו"פ ס"י מ"א בפלתי סק"ח משום דכבד בעינן שיוך גמור שני זיתים אי"כ בשלע החוס דרך חלר הכבד ולקו השני זיתים ויתמעט שטורו כו' עכ"ל. אי"כ כיון שמ"מ כעת הכבד עדיין שלם. ע"כ אינה ערפה כשאר הערפוח שכבר הגיע הדבר המעריף מולד עלמו משא"כ הכא רק שסוף הכבד להנטל. וכיון שכן מהני זה הסתימה כמו צריאה הסנווכה לדופן אף לשעת המשמרת הבית וכ"ש לשאר שטות שם. כמו הרשב"א בתי"א ולשעת הרא"ה צד"ה והר"ן. וכ"כ הח"ש סי' מ"ב סק"ח ע"ש. אי"כ לפי"ז כש"כ בדבר שאינו ערפה כלל כמו בניקב קרום אחד של הושט דאם עלה בו קרום ונסתם יפה דחשוב סתימה שלכן אף אם אח"כ ניקב קרום השני ג"כ י"ל דכשר וכמ"ש הפמ"ג סי' ל"ג במשב"א סק"ד. אך בספר פרי תואר סי' מ"א ס"ק י"א סד"ה ומ"ש עוד אצל וי"ל וצוה מטה חני להקל בדעת הב"י צמ"ש דאם ניקב הערפש וסתים צסירכה כשרה. דאל"כ מעיקר דינה אין הוכחה להקל דהכי דערפוחו מחמת חסרון הכבד קרינן ביה קרום שעלה מחמת מכה לאו קרום הוא וכאילו לא נסתם וסוף הכבד לינטל כולו. אלא ל"ד דדיון זה דין חדש ולכל הכוסקים שרי מדינא. דיינו שנגרף בנקב בלא סירכה ולא נחמיר גם בנסתם בקרום עכ"ל. אי"כ לדבריו אין ראייה להקל בדין ניקב קרום אחד של וושט ועלה בו קרום כו'. גם בלא"ה ל"ע בכל ה"ל. ועיין בח"ש סי' מ"ב סק"ח לענין מרה שניקבה וכבד סותמו וניקב הכבד כנגדו דאמרינן (דמ"ח ע"ה) דערפה ועלמה בו סתימה ס"ל דלא מהני. ולפ"ז כיון דלאו מיניה דכבד מיטרפה י"ל דמהני הסתימה בכבד לדברי מהר"י הלוי אחי ע"י והלבוש הנז' למעלה וכחבתי מזה צמ"י סעיף א'.

סימן כה

שאלה בוקאלוגע

נזדמן בכאן אשה אחת שהלעיטה חוונים בעיסות קמח שנתייבשו בחמור ושחטה אותן ונתבשלו ונתערבו כלים של כמה שכנים עם כלים שלה ולפי השיע מותרים הם אפילו באכילה כי דעה רוב

אחרונים להתיר רק דעת הב"ח לאיסור. אך בהיות בכאן מוהר"ר יהודה מבאבראייסק בעת הזאת אמר לנו בשם הרב אדמו"ר הגאון מוהר"ר שניאור זלמן נ"ע שהי' שאלה לפניו מק' סמילעוויטש בנידון החוונים המלעיטוי' וזויה לשרוף כל הכלים שנשתמשו בהן וכאשר שמעתי זאה ממוהר"י הג"ל נבילה נפשי מאד. ולויקי לא לחכול הכשר והשומן מהחוונים הג"ל ולא להשתמש בכלים עד שאשאל ממך. ואי לזאת נפשי בשאלתי לשלוח תומ"י תשובה מחמת שהאשה הג"ל היא עניה ולגבי דידה הוא הפ"מ וגם כלים הרבה נתערבו. וזאת להוי ידוע שהעיסות הג"ל אחר שנתייבשו בחמור קודם הלעיטה היתה מטיחה אותם במים בכדי שלא יחנקו ע"כ השואל:

שאלתך

סתומה. ולא ביארת אם בדקו הוושטים אחר השחיטה כמו שכתבו האחרונים שצריך לבדוק אותן בהי' דמלעיטוי' אותן. או לא בדקו. אך מסתמא ודאי השאלה ה"י שלא בדקו אותן. ותחלה יש לבאר הדין בענין לכתחלה. וזה מבואר בדברי הרמ"א בד"מ סי' ל"ג סק"ד ובהג"ה הש"ע דלריך לבדוק אותן משום דשכיחי בהן ערפות יותר מסירכות הריאה והוי מיעוט המלוי ומיעוט המלוי לריך דדיקה ומיהו הרשב"א בחי' בפ"ק דחולין גבי הא דאמר רב הונא נשחטה בחזקת היתר עומדת. דחה טעם זה בשם רבו ז"ל והעלה רבו ז"ל הטעם שהלריכו לבדוק הריאה משום שיוכל לנח לידי מנשלות לפי שהסירכות ניכרות לעינים פעמים שימלא ח' מכן סירכה צריאה ויחזור על כל לוקחי הבשר לשבור כלים ולהריך מאכלו לפני כלבו ואפשר שיחוס ע"י מי שאינו הגון על מנתו והתקלף וימלא בטנו מן האיסור אחר שנודע. אבל שאר הערפוח שהן חלוין בנקב או בעינים דקים ושאינן מלויין לא חששו להן חכמים. ועוד טעם אחר בדבר שהוא קרוב ומזומן לראותו כגון הריאה שאם יש בה סירכה מיד תראה לעינים בפתיחת הבהמה ואם אינו בודק נראה כמעלים עיני מן האיסור עכ"ל וכ"מ מ"מ בתי"א דל"ג ע"ב בסירכות שצריאה הואיל והדבר מלוי ויכיר לעינים הלריכו לבדוק אחריהן לכתחלה עכ"ל. והשאלה לפי זה מעיקר הדין אפי' בענין לכתחלה יש לחלק בין בדיקה הוושט לבדיקת הריאה דהא בושט לא שייכו הוי עעמי שהנקב ה"ע דק ואין הוושט קרוב ומזומן לראותו מצפנים כמו הריאה שהרי לריך להפכו ולראותו ואם לא יתפכו לא יראה וא"כ אינו כמעלים עיני מן האיסור. חכן בתי"ק כי לפי שהסירכות מלויות בה לפיכך הלריכו לכתחלה לבדוק בה מחמת הסירכות עכ"ל וא"כ משמע דה"ע דמיעוט המלוי לחוד סגי להלריך בדיקה לכתחלה וזה שלא כמ"ש בחי' בשם רבו ז"ל. וכ"מ מלשון הר"ן והגמ"י ושאר פוסקים וכש"כ מן הפוסקים המחמירים אפי' דיעבד דל"ל הטעם משום דחששו למיעוט המלוי. מיהו לפמ"ש הש"ך סי' ל"ע סק"ח דהטעם משום דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתו אי"כ י"ל כן אפי' חי ס"ל הטעם נרבו של הרשב"א ז"ל. ובהא ח"ש מה שכתב מדברי הרמ"א בש"ע סי' ל"ג דהבדיקה דוושט אינה חיובי ממש בבדיקת הריאה מדכי' ותקנה עושה היא כו' משמע דאינו חיוב גמור וגם לפמ"ש הש"ך דהרמ"א ס"ל דזה וזה לא יבשר מ"מ אינו דין גמור כמו צריאה. והרי כי שמלוי יותר מסירכות הריאה. אבל לפמ"ש י"ל דלא צריאה לי' מילתא להחמיר בכל מיעוט המלוי כיון דנשחטה בחזקת היתר עומדת ולי"ד לריאה משום דיש לחלק כמ"ש הרשב"א בשם רבו ז"ל מיהו באמת יש עוד טעם לחלק אף לפ"ד שאר המפרשי' לפמ"ש בחשו"ב ל"ל סי' קט"ו בענין שנשאל מהש"א שרצה להחמיר שלא לכסות דם השחיטה באווחת המלעיטין אלא עד אחר בדיקת הוושט וכמ"ש בש"ע סי' כ"ח דאין לכסות דם שחיטת חי' אלא עד אחר בדיקת הריאה כו' והשיב דנראה לחלק בין ריעותא דתחיבת קוץ באווחת שמלעיטין ובין ריעותא דסירכות צהיב. דבאווחת אפי"ג דשכיחי בהו טובא ריעותא דתחיבת קוץ ע"י הלעיטה מ"מ לא שכיחי כ"כ דמיעורפא בהו דהרבה ממלאות כשרות ע"י בדיקה לכך אין להחמיר שלא לכסות מיד משא"כ בחיות דשכיחי בהו.

שאלות ותשובות

סימן כה כו צדק

הג"ה - אחר כותבי כ"ז מלאהי בתשו' הג"מ מרדכי ז"ל וז"ל
 סי' י"ד שאסר דיעבד ג"כ ללא כוונתו וז"ל
 מהר"י אשכנזי וז"ל שאין לזוז מהכרעת הת"ש ועיין בספר
 פתחי תשובה סי' ל"ג בסק"ח שהבית אפרים סי' ו' חלק על
 תשו' מהר"ר מרדכי ז"ל וז"ל יע"ש :

פסק - בענין הלעטה דחוזות העולה עפ"י התשו' שכתבתי
 לעיל בצורה"י :

לבתחלה אין להלעיט (ת"ש סס"י ל"ג) אלא עושים בל"ג
 שאין צו קוליס פ"י (פמ"ח סי' א' ד"ד) שפקמה
 ניטל מננו סובין ומורסן שלו ופ"י קובין ומורסן מבוחר ברשי
 שבת (דע"ו ט"ב) - ועושים מננו עגולים קטנים (ע"י ט"פ סס"י
 ל"ג וע"י רבינו ז"ל רס"י ק"ך בענין הגרים) שיהי ערך קוטר
 העיגול ה"י אגודל עד ב' שלישי אגודל - ואם אין אופין אותן שרי
 בודאי - אך אפי' אופין אותן ומתייבשין שרי ויטיחו אותן במים
 בשעת הלעטה וילעיטו בנתח א' א' לבד - וכי בת"ש דמ"מ ל"ך
 לבדוק הוושע אח"כ - ואפשר - להקל בזה ולע"ג - והזכיר מלהלעיט
 לגמרי תע"ב :

ובל שהלעיטו בדרך אחר ל"ך לבדוק הוושע (כ"ה צט"ך וש"ך
 אחרונים ללא כ' רמ"ח שלא לבדוק אלא כשפקו כעולה
 משא"כ עכשיו דכוסקי' דחוששי' שמו' הבריה למה לא יבדקו) :

ודיעבד שלא בדקו - פסק הת"ש דאם הלעיטו בעיסה שלא
 ניטל סובין ומורסן והרי הם חדים כקוליס או
 שהלעיטו בש"ש ושטורין אסור אפילו דיעבד וא"י הוכחתי
 דמהר"מ"ל סי' כ"א והל"ל סי' קט"ו ובזו"י ח"א סי' מ"ט לא ס"ל
 כוונתי ומ"מ להדיח לא נתפרש קן בדבריהם (ע"י תס"ד סס"י
 רס"ח) הלכך קשה לשבד דבריו - שוב מלאהי בתשו' מהר"מ
 סי' י"ד החמיר יותר - אבל הכלים אין לאסור אחר מעל"ע - ואם
 הלעיטו בעיסה שניטל סובין ומורסן שלה אפי' בעיגולי גדולים
 יש להקל ובקונה דגן יש להקל אפי' לא ניטל מורסן רק שניטל
 סובין (וכן כ"ל לדון בהלעיטו בקאניפלעש ובדוחן שקורין ס"ח
 אף דהכו"פ סס"ק כ"ד מחמיר ביש להן חוד - מ"מ לענין דיעבד
 אין להחמיר) במקום הפסד :

וב"י בלא בדקו בשוגג אבל אם הזידו ולא בדקו מדברי הת"ש
 סי' ל"ט סק"ה יש ללמוד להחמיר - ומדברי הפ"ת והבית
 אפרים סי' ל"ט סק"ד יש ללמוד להקל - והי' נ' הכרעה להחמיר
 בהזידו בהלעיטו בעיסה שלא ניטל סובין כ"ל - והכל לפי ראות
 עיני המורה וכל ענין ראוי לקונסו איזה קנס - ואומר מותר
 שוגג הוא ע"י סי' ל"ט וע"י בלבושי שרד רס"י ל"ט - ויש לפקפק
 ע"י מש"ס דמכות (ד"ט) דאומר מותר קרוב למזיד וכ"י וע"י
 בהוריות בענין עטש בדבר שהלדוקי' מודים וכ"י ושם במשנה
 ישב לו בביתו וכ"י - ומ"מ בזה אין להחמיר כיון שיש מקילין
 אפילו במזיד גמור א"כ אין להחמיר בקרוב למזיד - דהיינו
 באומר מותר :

בענין שמקיצין דם לרוב בהמות במדינות אוקריינא מלאהי
 גיד הנקרא קארקאווי - והוא סמוך לסימנים - וחשש
 כח"ר מספק נקוצת הוושט - כי אומרים שהגיד כ"ל סמוך
 לוושט אלא שמ"מ יש קלח בשר המפסיק - ועיין מזה בספר פתחי
 תשובה סי' כ"ג ס"ק י"ב :

הנה י"ל כיון דאומן הוא המקיז מסתמא יודע להקיז שלא
 יגיע בהסימנים וגם החוש מעיד לזה כמ"ש כח"ר שאנו
 יודעים רוב הניקיצין הם חיים וצריאים יותר מ"ב חדש - (ומ"ש
 כח"ר רוב אין הענין שמיטוט מהים מהמחם הקזה - כ"ה שמסתמא
 הקיזו להן כשהיו חולים הרבה א"כ מסתמא מתו מחמת החולי) -
 וכ"כ בכה"ג סי' מ"ו בהגהת הצ"י אות ע' דהמחמק בסירוס
 הסרנגולים בקי הוא שאינו נוגע בצני מעיים וכ"י ושכ"כ דמ"ש"א
 והסכים

איברא דיש לחלק דדוקא ביטב לה קוץ צושט וצושט צסכין וגמלא'
 פגומה הולך לאתילד ריעותא וחל"כ לא היו אסורים משום
 דהתם החזקה איסור נהבטל בשעת שחיטה כששחטוהו שחיטה
 כשרה ואפי' נאבד הסכין השחיטה כשרה א"כ הרי מיד כששחטה
 החזקה הבהמה בחזקה היתר - (וגדולה חזקה ע' כתובות כ"ה)
 ות"ש סי' ח"י) - ואזלח לה החזקה איסור - ואין לנו מעוררין
 אותה לומר אוקמא חזקה להדה חזקה אח"כ אתילד ריעותא
 כמ"ש רבינו ז"ל סי' י"ח סק"ד וכ"י כ"ד סקמ"ו - אבל גבי
 הלעטה הרי חששא זו שאנו חוששי' לנקיבת הוושט מהמח
 ההלעטה נולדה בעוד היות החזקה איסור דבהמה בהי'
 בחקפו - א"כ לע"ג דליכא ריעותא ברורה אין כח בהשחיטה
 להוליאה מחזקה איסור כיון שקודם השחיטה ובשעת שחיטה
 לנו מסופקים אי הוה שחיטה מעליה :

ואפשר לדחות זה משום דהחווה דעת סס"י ק"י דיני
 ס"ס סי' כ"ז - ס"ל דהפק דנקוצת הוושט לא הוי
 ספק בשחיטי' ע"ש הטעם משום דע"כ"פ י"ל עליך הרא"י שנטעה
 מעשה - ואף שהבית אפרים בכללי חזקה סי' י"ג השיגו בזה
 היינו דוקא ביטב קוץ דאחרתי חזקה שהוושט קיים אבל בלא
 אחרתי מודה ל"י דלא חשוב ספק בשחיטה כמ"ש סי' ה' א"כ
 לפ"י אפילו נולד החשש קודם השחיטה אין לחוש דכיון דחזקה
 שהוושט קיים לא אחרתי א"כ הרי נעשה מעשה השחיטה כדת -
 וכשבאנו לאסור עליך הרא"י כ"י - ועדיין ל"ע בזה ממ"ש רבינו ז"ל
 בה' נדה סי' ק"ך סק"ה - מ"מ כשנולד הספק בעד קודם כ"י
 והביא זה בס"י י"ח סק"ה - ומ"מ כיון שיש עוד לדדים להקל
 שהרבה פוסקים ס"ל דיטב לה קוץ לא הוי ספק בשחיטה
 כמ"ש רבינו סס"י ל"ג והיינו כי י"ח דהוי טרפה ולא נבלה
 כמ"ש במ"א - ובתויק"ו סי' כ"ד סק"ו העלה דחשש נקוצת
 הוושט פשיעה דאינו נקרא ספק בשחיטה כלל אף דנקוצת
 הוושט הוי נבלה יע"ש וכ"ה ג"כ דעת מהר"ל ס"ק ל"ג וס"ק
 קט"ו - ועוד דע"ש שהחמירו בחקך בנפיקה להאומרים דע"ש
 המפרקת מלוי ליפסג יותר היינו משום לא פלוג כמ"ש רבינו
 ז"ל סי' י"ח סק"ה א"כ הכא לא שייך לומר קן גבי הלעיט
 דלעולם הוי מיעוטא א"כ אין לחוש דיעבד והדע דרובא עדיף
 אף מחזקה איסור לבדו ובמיעוט המלוי דאמר' סמוך מיעוטא
 לחזקה היינו נודרבקן (וי"ח דהוי דאורי"י) א"כ הכא שיש חזקה
 שהוושט קיים נגד חזקה איסור ה"ל סמוך כ"י - לכן אפשר יש
 לבחוק במקום הפ"מ ע"י מהר"מ"ל וז"ל ובזו"י - וכ"ז בהלעיטו
 בעיסה בלוכה והיינו שהסובין והמורסן לא ניטלו מננו כדפרש"י
 שבת (ע"ו ב') - והסובין י"ל שהוא סק"ך ובפרט בקמח שטורים
 ע"י תשו' פמ"ח ח"א סי' א' ד"ד ע"י שני - אבל בעיסה נקיה
 אף לה"ש אין להחמיר דל"ד לקוץ - וכ"כ פמ"ח ענ"ש התורה
 חיים אותן שמלעיטי' חוזות בגלגולי עיסה דל"ד לקוץ שהוא חד
 ונקב - אבל הקך חלקין הן ושניין אותן בהוך המים בשעת
 הלעטה עכ"ל החו"ה - ואפשר שצטירו היו נוהגין לעשות עיגולים
 קטנים מקמח נקי והיו חלקין - אבל במדינות מעהרן שעושים
 עגולים גדולים מקמח שטורים עם הסובין שהוא חד ונקב סק"ך
 שומר נפשו ירחק מהלעטה זו עכ"ל - הרי דבקמח נקי אין להחמיר -
 וביטל מורסן ולא ניטל הסובין אפשר להקל ג"כ אף לה"ש
 דסובין היינו גם יותר לפרש"י שבת (ע"ו) וכ"ל ראיה ממשנה
 פ"ב דחלה ניטל מורסן מחוקן ור"ל אפילו מורסן וכ"ש
 סובין כ"י - וכ"ז אם לא בדהו בשוגג אבל אם הזידו ולא
 בדקו אפשר להחמיר כמו שאסר הריב"ש והש"ך סי' ל"ב באבד
 הריאה בידים דהוי כמבטל איסור לכחלה - מיהו הפ"ת שם
 סק"ב הסיר בזה ג"כ אם לא לנוגדר נונחא - ואפשר דכה"ג ה"י
 הדין דכאלאמו"ר יע"ש - וע"י שמ"ח סי' ל"ט ס"ב שמחמיר גם
 במקוונות שנהגו לנפוח אם לא נפחו כ"י - א"כ לדידי' יש
 להחמיר גם כאן ובש"ך הארוך לא משמע כדבריו שכי' ואין לאסור
 דיעבד בשביל ששינה מן המנהג ועיין ב"א סי' ל"ט סק"ד ועכ"פ
 ראוי לקונסו בשאר קנס - ע"י לב"ש סי' ע"ל ובמהר"מ"ל שהסיר
 היה בשוגג :

בספק חולק הרמ"י כשיש ריעותא ע"י ח"ש ס"י כ"ט ולדבריו ל"ל דס"י זה הוא פחות מכו' שקול ע"י בכללי החזקה להמג"ש דמזמן לזמן קיל) וכיון שכן במקום שנוסף עוד חזקה עמה חוקי חזקה להדי חזקה והו"ל ס"י דאורייתא לצד ולמה עשאוהו כדל"י ועכ"ל דבאחייליד ריעותא ברורה כזאת ויש חזקה עומאה ג"כ לא חמרי חוקי חזקה להדי חזקה כ"א בעלה אל"ס דה"ל חזקה לגבי חרתי ח"ש שלולי חזקה איסור היינו מטהרים לגמרי ועם כי זה דחוק ח"ש מוכרחי חנו לחלק בכך וכיון שכן גם שנוסף עוד ספק ח"י חו"ל ס"י דאורייתא מאחר שלולי ס"י היה ודאי איסור ולא מספק. וא"כ גם בנוסף ס"י ח"י וה"ל ס"י מ"מ חו"ל ס"י דאורייתא כיון שלולי ס"י השני היה ודאי איסור. ומ"מ ח"י קושיי מכהן לסברת רז"ל רכ"י י"ח בשם תשו' ש"י דבפנימה כשערה יש להקל היכה דנגע במפרקה דש"ח"ה ללא נק' אחייליד ריעותא כי לדעת החומרים דפנימה ל"ל כדי שתהגור האפורן ח"כ כשערה אינו ריעותא כלל וה"ל ס"י גמור וכו' גמור דליכא ריעותא לית דין ולית דין דלא הוא רק ס"י דאורייתא בדנווכה מהיחא דיטב לה קוץ בושת דאפי' לדין דלא קי"ל כעולא חמרי ל"י חוששין דה"ל ספיקא דחמרי חוקמי חזקה להדי חזקה וה"ל ס"י. וכיון שנוסף עוד ס"י דנגע בעל"ס המפרקה ה"ל ס"י ויש לטהר לגמרי:

ב אמנם

להרמב"ם שפסק בפ"ה מה' תרומה ה"כ גבי חציות של יין דהוי ג"כ דומיא דמקוה שהוא רק ס"י. וא"כ מ"ש פ"י מה' מקוואות שהוא ודאי ח"ס נהרץ כמ"ש במל"מ שם דעומאה שאני וא"כ באיסור כה"ג ה"ל ס"י והיינו משום דחמריקן חוקי חזקה להדי חזקה. גם באחייליד ריעותא כיון שלולי חזקה עומאה ה"י טהור לגמרי כנ"ל. וא"כ בנוסף עוד ס"י ח"י ה"ל ס"י ויש לטהר לגמרי וכמ"ש הג"מ ס"י כ"ד ס"ק י"ז אמנם לפמ"ש בשער המלך בפ"ה מה' תרומות איסור ועומאה שוין וחציות שאני ע"ש [הסו' קמ"ח]. והנה הפ"ה שפסק בכללי ס"י ס"ק ט"ז דבחזקה איסור מהני ס"י להחירה לגמרי יקשה לו מגמ' דגדה הנ"ל ששם לפי שיש חזקה איסור דהעמד עומא ע"ח לא מהני ס"י שיש בהמקוה למפרע עם החזקה היתר אפי' לעשות ס"י דאורייתא וה"ל ודאי דאורייתא וא"כ ח"י כשיש ב' ספיקות יהי מותר לגמרי. איברה למ"ד דבכהן ה"ל ס"י דאורייתא כמ"ש בשם המל"מ ח"י קושיי מכהן דהחזקה מלד עלמה אינה חשובה כספק שקול שהרי סמוך מיעוטה לחזקה חמרי דהוי פלגא והפ"ה אפשר דבע"י ב' ספיקות שקולי. אבל לפמ"ש"ל בשם שעה"מ דה"ל ודאי דאורייתא ח"כ בנוסף ס"י ח"י וה"ל ס"י ח"י ס"י דאורייתא אפי' ביש חזקה היתר נגד חזקה איסור כ"ש בחזקה איסור לצד כדון דהפ"ה. וי"ל דהפ"ה מייירי בענין דלא אחייליד ריעותא ובשם כבר נה"ל דה"ל ס"י דאורייתא ובנוסף ס"י ח"י ה"ל ס"י וכנ"ל בשם הש"י ורז"ל וס"ל להפ"ה דה"ל בחזקה איסור לצד יש להחיר ככ"ס באופן כזה. ועי"ל דהא דבחזקה עשאוהו כדל"י משום דודאי חסר ואחאי והוי ריעותא גדולה. משא"כ באשה עם ש"ל הגם הגם חזיתי מ"מ י"ל יותר דב"ה חזיתי מבמקוה ומשי"ה הו"ל ס"י וחזקה מחירי לגמרי וא"כ בסכין ונמלאת פגומה גם שיש חזקה איסור ה"ל ס"י כיון דח"ל חסר ואחאי ודוק:

ובזה

יובן מ"ש הרמב"ם פ"א הכ"ד בנמלא הסכין פגומה שהוא ספק נבלה משום דחמרי חוקי חזקה הסכין נגד חזקה איסור והו"ל ספק. ועי' תוס' דף י' ד"ה סכין אחרתי שלתי קמא זהו החילוק בין סכין למקוה משום דבסכין לא שייך חסר ואחאי. וכ"פ בפ"ו ממעשר ה"ב. ונתיישבה תמיה' המל"מ שם והיינו טעמא משום דהחם נמי לא שייך חסר ואחאי. ושוב מלחתי כן בס' מ"ס חיים להפ"ה בחי' לגיטין לכוף פ"ג דף [ג"א ע"ב]. ומ"ש הרמב"ם בלא צדק בכימני שהוא ודאי נבלה היינו משום ששם ח"י חזקה היתר נגד חזקה איסור ואע"פ ששם יש רוב הוא רובא דתלוי

במעשה ע"י ברז"ל ס"י כ"ה סק"ב וזה שלא נדברי הכ"ה בכללי חזקה שלו ס"י ח"י שנדהק בזה כי מ"ש דחזקה דדינא הוא ס"י. הוא נגד הגמרא בדה שם העמד עומא על חזקה ואימא לא עבל פירש"י עבילה הוגת ר"ל שמחמה חזקה עומאה שלו נחזיק שהמקוה היתה חסרה ח"ש שבדל"י עשה מעשה ועבל ונתבססה גופו במי המקוה והרי זה ממש דומיא דסכין פגומה ח"ש כ"ה כ"ה כ"ה ודלית מחמה זה אפי' בלא טעם דחסר ואחאי רק מהמת ספק כי חסר ואחאי לא נלך בגמ' שם רק לדמות חזקה המקוה ע"ש וכן ביצמות (ד"ל ע"ב) אשה בחזקה היתר נגד ספק גירושין הוא ג"כ רק חזקה דדינא. אמנם לכא"י יש סתירה למש"ל דיטב קוץ בושת הוא ס"י בחזקה היתר אלא שיש חזקה איסור נגדו מהא דמשי הגמ' לעולא דל"ד לשהי חתיכות ח"י של חלב וח"י של שומן משום דהתם לחזק איסורא דהא התם אהחזק היתר ג"כ וא"כ דיטב לו קוץ בושת הוא נמי דכוותיה. וי"ל דודאי יש להקל דבג"ד הרי שהשיטה ביטלה החזקה איסור וסילקה אותה רק שלפי שגולד ספק באת לצוררו. משא"כ בשתי חתיכות וסברה זו כחובה בח"ל ס"י כ"ד ס"ק מ"ו לתרץ הב"י. וי"ש עולא התם אהחזק איסורא ור"ל שלא סילק חזקה היתר את החזקה איסור ושיניה כ"א שקוליס משא"כ הכ"א. ולכן חזר והקשה עליו מהשוהט בסכין ונמלאת פגומה ששם ג"כ סילק חזקה היתר דסכין את חזקה איסור דבהנהו וכשנעשה פגומה חוזר וניער עד שמחמה זה חסור. דל"כ ה"י מעמידין הסכין בחזקהו כמו האשה בדה שס"י ובמי המקוה לולי חזקה עומאה וחסר ואחאי וכנ"ל והשיב עולא התם אחייליד ריעותא דבכה"ג מודינא דנתעורר החזקה איסור וכמ"ש רז"ל שם. ולפי' לדין דלא קי"ל כעולא עכ"ל דגם בלא ריעותא ברורה כזאת נתעורר החזקה איסור ומ"מ י"ל דבעינן שבוהל הטורף וכמ"ש הרשב"ה כי ד' מניי ריעותא הם ריעותא כמו מקוה דחסר ואחאי שמלטרפת לחזקה איסור לעשות ודאי עומאה גם שיש חזקה היתר נגדו למטה מזה ריעותא דסכין פגומה כי הריעותא ברורה רק שהספק בזמן ומחזיקין מזמן לזמן למטה מזה יש לב לא קוץ שהוא הטורף. אבל למטה מזה כנון משרד"ל לפ"ד דה"מ (כגון כירכא ספק כסדרן ס"י שלא כסדרן לא הוי ריעותא כלל הגם שהוא ס"י דאורייתא) ואין מתעורר החזקה איסור וחזר והקשו לו מספק דרוסה ששם ג"כ יש חזקה איסור נגד כי חולי נדרסו הסימנים וכמ"ש הפליתי ס"י ק"י וא"י שם ריעותא כסכין פגומה וי"ו הולך לתוך שאין חוששין לס' דרוסה ומה שאנו חוששין הוא מעטס הנ"ל שמתעורר חזקה איסור גם בריעותא כזו. אך מה שאנו חוששין בבדיקה כל הגוף היינו משום דשכיחא כזו ע"י תוס'. ולפי' כל קושיי הגמ' מדוקדק מלד כסדרן. והנה מהר"ש ב' הראב"ן שפסק כעולא ע"כ ס"ל דל שאין ריעותא ברורה כסכין פגומה אינו מתעורר החזקה איסור ומהתוס' ח"י להוכיח סתירת ענה זו. דלכאורה קשה מאי מקשים התוס' לימא נשהתה אותה דומיא דבא זאב הלא ל"ד להחם כיון שבכהן יש חזקה איסור נגד. וי"ל דהתוס' מדרוסה לצד קשי' להו ומבדיקת כל הגוף שבכל הגוף ח"י חזקה איסור נגד דומיא דבני מעיים נקובי. וא"י לומר מגו של"ל בבדיקת הס"י בעינן בבדיקת כל הגוף דלקולא וחומרלא לא חמריקן מגו. ע"י שיע' ח"ה ס"י תר"ל סע"י וצ"י שם ועי"י הולרכו לתרץ דדרוסה שכיחא. וא"י להקשות ע"י מסוגיא דיצמות (ד"ל ע"ב) שהביאו התוס' דחמריקן אשה בחזקה היתר לשוק עומדת מחמת הלאה והרי יש חזקה איסור נגד לולי הלאה. וא"כ כשגולד ספק בחזקה היתר דלרה נתעורר החזקה איסור וה"ל דומיא דיטב קוץ בושת זה אינו כי מכיון שהלאה היא אשה בפ"ע ולגבה ח"י חזקה נגד ואוקימנא לחזקה ומכיון שהחזקה בל"א לגבי עלמה שוב גם לגבי חזירתה יש לה דין ח"ה לגמרי בגם שיש בה ספק כי כבר העמידו הספק על חזקהו במקומו ושוב אינו משתנה גם במקום אחר גם ששם יש עוד חזקה נגד וכמ"ש במ"א בענין המחלוקה שבין הסמ"ע ס"י ל"ו סק"ח להפ"י ע"ש:

בדין

(*) 10 1111

בדן אונא שנחפצלה בשוביה לשנים

אודות שהי נהוג במחנה להורות על נחלקה האונא הגם שאין החודים שוין דין נחלקה ולא פיצול מקמח
 ופיצול היינו סוברים כשהשרש לזר ראש הצהמה והחד למטה או להפך בזה היינו דנין סוף לפול טלו ולהתפרק משא"כ אם הפיצול הולך מאחיה לז וללד השורש האונא לא יתפרק ומקרוז השגנו ספר ביה אפרים ושם מצוהר דזה הוי מאכיל טרפות עכ"ל. הנה לפעדי"כ שהגאון מי סענדר ז"ל שהחמיר בזה הוצא צבית אפרים ס"י ל"ה ס"ק פ"ח. הפריו על מדותיו וכל גדולי אחרונים לא ס"ל כותי' ואפילו זקנו הגאון ה"ש שכתב בפשיטות בשמ"ח ס"י ל"ה ס"כ"ב בהכשר אונא שנחפצלה לשנים בעוביה אם שרש אי להם בעובי אצטע. וגם צאין שרש לא חשש רק משום יתרת מגבה כ"י עכ"ל. והרי להגאון מהר"ם לריך לזה הגא"י שלא יהי חלק התחתון קצר מהעליון וכ"י דל"כ ה"ל פיצול מקמח. ומדוע לא התנה ע"י השמ"ח כן וידוע דרבו בקדש להיות זהר בדבריו דלא ליפוק מזה טעות ח"ו ואיך כאלן נתן מכשול. כאלו בנחפצלה לשנים בעוביה אין שום חשש משום דין פיצול מקמח. רק משום יתרת. ח"ו לא ס"ל כלל סברה נכדו הגר"ם כלל. וכימי מדברי רמ"ה בהג"ה סעי' ה' שכי אונא שנחפצלה לשנים ויש לה שרש אי בעובי אצטע אין נחשבת אלא לחתח עכ"ל. והוצא ג"כ בד"מ אות ה' בשם מהר"י מולין. ומדלא התנה דדוקא בנחפצלה לרוחבה י"ל דה"ה בנחפצלה לטוביה כמ"ש השמ"ח ס"כ"ב וא"כ ש"מ דכ"ל ג"כ כמש"ל בדעת השמ"ח. גם הגאון ר"ה הולך לומר על הפמ"ג בשפ"ד ס"ק ל"ז ג"כ ששגג בזה. ולא נ' כן. ומקודם לריך לעמוד קצת על מקור דין טרפות פיצול מקמח. להמכשירים יתרת מקמח דלכאורה יליבא בארעה וכ"י שדין י"מ יש לו שרש בפוסקים ראשונים ובש"ס חשפ"כ מקילים על סמך הפוסקים הנקילים וא"כ מדוע יעריפו בפיצול מקמח. וכבר עמדו ע"י הט"ז והש"ך והלהם המודות פא"ע סעי' ע"ו. והש"ך ס"ק ל"ז הביא שמהר"מ בס' מח"ב פ"י דאין לאסור פיצול מקמח אלא בנזקם שאוסרים יתרת מקמח. אך הש"ך דחה דבריו ופ"י דיש להטריף פיצול מקמח אף להמכשירים י"מ וכ"י הט"ז ס"ק י"ג ומשום שזה סופו להתפרק כמבואר בדבריהם. ובלחם חמודות ס"ק ע"ו נ' דכ"ל כמהר"ם. דז"ל שם וכ"י עוד שמ"כ וז"ל קבלה מקמח אפילו ממלא הגומא טרפה כי נופל משם עכ"ל. וטעמה דמסבדר הוא ויחכן אפילו למכשירים כל יתרת דמקמח כדלקמן סעי' ע"ע דהכא שאני דהואיל ומולאים גומא בריחה אין זו יתרת אלא שינוי שנשתנה בריחה עלמה. ואם יש לחוש שסופו להתפרק טרפה וז"ע לקמן בסמוך לכך י"ל דהכא כי קיימא מקמח שלא בדרה דחוני דהיינו מן הורדה ולמטה עכ"ל הל"ה. הביאו הגאון ר"ז ז"ל בביאורו לש"ך ס"י ל"ה ס"ק ל"ז. ופ"י בו דהל"ה ר"ל דאין להטריף פיצול מקמח רק במקום דיי"מ טרפה אלא שהשיג עליו. ולפע"ד נ' פ"י ד' הל"ה דכ"ל כמ"ש מהר"י הוצא צב"ח ס"י ל"ה סעי' ו' וז"ל ויש מרבותינו שמטריפין יתרת מקמח ויש מכשירין ואפילו לפי דעת המכשירין דוקא שעומדת מקמח לאומות אבל מקמח לאומות טרפה עכ"ל. ולכן פ"י הל"ה דאסור פיצול מקמח היינו ג"כ מקמח לאומות דשם י"מ ג"כ טרפה אבל אם הפיצול הוא מקמח במקום אונות כיון דשם י"מ כשרה ה"כ פיצול מקמח דאין להטריף בפיצול יתרת מביתרת שזו טרפותו בש"ס ואפ"ה מכשירים מטעם דהכי רביתייהו מכ"ש בפיצול ש"ל שאינו יתרת כלל לאסור מעלמנו משום דסופו להתפרק מ"ל זאת. וכן מלאחי כ"י ימין משה ס"י ל"ה ס"ק ל"ג שהביא כן בשם שחיטות מהר"ל רק שדחה דבריו. וכ"ה באמת דלא קיי"ל כן אלא כמ"ש הט"ז והש"ך ושאר אחרונים. אבל מ"מ יתברר לנו מזה דעת הל"ה. וז"ל ימין משה ואין חילוק בפיצול אם הוא מקמח דאונא או אומא דלא כשחיטות מהר"ל שמחלק

וכי כנגד האונות אף מקמח שר שמונחם במילר אחת ואינה מתפרקת אלא כ"מ שיש פיצול בין באונא בין באומא טרפה ע"י בשם כמה גאונים עכ"ל. והנה המטריפי ס"ל כמ"ש הט"ז והש"ך בטעם חיסור פיצול מקמח. אבל שחיטות מהר"ל ג"כ יש לו רב דמסויע לו היינו הל"ה דכ"י כן בפ"י דמייירי כי קיימא מקמח שלא בדרי דחוני וכ"ל. וכבר נת' טעמו שהוא ע"ש מ"ש מהר"י. ומ"מ אכן קיי"ל כהט"ז וש"ך להטריף כל פיצול מקמח אף כנגד האונות:

ב מ"מ הרי פ"י הט"ז ס"ק י"ג דהיינו אם יש פיצול שתחתיה גומא כ"י. אבל אם אין שם גומא נת"ל דמנהגינו להכשיר י"מ עכ"ל. וכ"כ הש"ך ס"ק ל"ז שיש גומא תחתיו כ"י וכ"ה בל"ה דהואיל ומולאים גומא כ"י. וא"כ מ"מ נשמע להגדון של הגאון ר"ם בנחפצלה האונא לעוביה אף אם חלק התחתון קצר מתלק העליון כ"י. מ"מ כיון דאין כאן ענין גומא אין זה פיצול רק יתרת ואין לאסורו כלל. ואדרבה אפילו להאוסרים י"מ הוא נותר דהא קיימא דברי דחוני. ואין לאסורו משום יתרת מקמח. גם משום פיצול אין בו. ומ"ש הגאון ר"ם חט"ו הגומא גורמת שם הפיצול כ"י. במח"כ לא ע"י. דכ"י הל"ה שהלריך עיון מ"מ החומר בפיצול יתרת נוביתה ולכן ס"ל דבאומא אין להחמיר רק במקום דיי"מ טרפה לכן גם הט"ז והש"ך שכי להחמיר משום דסופו להתפרק כיון דטרפות זו הידוע הוא ע"כ לא החמירו רק כשיש גומא כ"י. דל"כ דיינין ל"י כיתרת. לכן ח"ש ד' הפמ"ג בשפ"ד ס"ק ל"ז שכי. ומ"מ לענין פיצול מקמח כ"י כל שמושרש יפה כ"י ע"ש. וכ"י החגורת שמואל ס"י ל"ה סק"ע להקל בזה. ועיין בתורת יקותיאל ס"י ל"ז סק"ג שהלריך בדין פיצול מקמח דכ"ל להקל בהפ"מ להמכשירי י"מ ע"ש באריכות. וזהו כשעת הל"ה ושחיטת מהר"ל שמכר למועלה ותוכן טעם התוקי"ו משום דרוב הפוסקים ס"ל דטעם יתרת מגבה דטרפה הוא משום כל יתיר כנטול דמי ולא משום סופו להתפרק. וא"כ מ"ל לחדש ענין סופו להתפרק בפיצול מקמח יע"ש באריכות. ולעני"ד עוד סיוע לזה דהפרי תואר ס"י ל"ע סק"ו בד"ה ועוד אמאי כ"י. הקשה על מ"ש החוס' בטעם טרפות סירכא שלא כסדרן שהוא משום שסופו להתפרק והוא השיג ע"י דלא נולדו טרפות על העתיד כה"ג כ"י. שהרי אף כשיש אופן שתחיה ע"י אי בדרו לה סינא כשרה כ"ש כה"ג דאין זה ודאי שסופה להתפרק בענין שתיקב כ"י. והלריך שם אף שאין זה לשונו ממש. ח"כ נהי דהתם אין לחלוק על התוספות. אבל הכא שלא נזכר כלל בראשונים שסופה להתפרק בפרט כשהפיצול מושרש יפה. יש לגרף טעמו של הפר"ט ג"כ וא"כ מכ"ש שאין לחוש עכ"פ לחומרת הגאון ר"ם והביא אפרים. וכן בל"ג ס"י ל"ה ס"כ"ב הביא להקל בזה בשם שו"ת מאיר נתיבים כי קן נשמע ג"כ מהשמ"ח והט"ז והש"ך כ"ל. מיהו נ' דוקא אם שרש הפיצול מושרש לזר שרש האונא דאף שבסוף אין החודים שוים יש להכשיר. אבל אם שרש הפיצול הוא לזר חוד ושיפול האונא יש להטריף דהא יש מטריפים כה"ג אפילו בפיצול מגבה כמבואר בשמ"ח סעי' י"ט ובת"ש ס"ק כ"ה. כלל דמלחא דבאונא שנחפצלה בעובי יש להקל דלא כהצ"ח אפרים. וכ"ש בנחפצלה לרוחבה דהצ"ח ג"כ מכשיר. הג"ה אחר זמן. ועיין בספר עלי לבונה ס"י ל"ה ס"ה הביא ג"כ שש"ת מאיר נתיבים ס"י מ"א חולק על דין דש"ת צית אפרים וז"ל ועיין צבית אפרים סמ"ד מ"ה בפיצול כ"י חש"פ שאין שם גומא יש להטריף וכמ"ש בפ"ת ס"ק פ"ח כ"י דקורא חגר על השוחטים שאונתים דהוי נחלק לשנים ואין לו דין פיצול כיון דאין לו גומא כ"י וע"י בשו"ת מאיר נתיבים ס"י מ"א דמיקל בזה דאין לחושבו לפיצול רק לנחלק ע"ש וז"ע עכ"ל. וע"י בכה"ג ס"י ל"ה בהגהת הב"י אות פ"ד. ועיין בפתחי חשבה ס"י ל"ה ס"ק יו"ד:

שאלה בדין וורדא שיש בה יותר מלפזין אגודל רק פחות מ

מעט מפרק אמלטי של אגודל בימיו המבואר בשמ"ח סי' ל"ה
 סעי' ז' ועגולה בוודא אך אין זה חריץ ולא כ"ס ובאונא
 שצ"ד ימין נמלא החתיכה החסרה היינו שנחלקה שם האונא קלת
 לרחבה וזו החתיכה יש לה כ"ס ומשלים אורת הוודא אך לא
 משלים בשלמות עד כי נלרף ג"כ מה שנמלא באונא שמלך שמאל
 ג"כ חתיכה כג"ל מה שנחלקה שם האונא והגה השמ"ח סי'
 ל"ה סל"ז כי וי"ל דאם נחלקה לגי אפי' בלא כ"ס יש להטריף
 אך כאן כיון ע"י החתיכה האחת שבאונות ימין ג"כ כמעט יש
 די להשלים א"כ א"ל כלל להחלק שבאונות השמאל וכיון דא"ל כ"כ
 לו לא יועיל ולא יזיק דהא מלך עלמו פשיטא דכשר דלא דמי
 כלל לפיכך מקמא אף לפי מה שהחמיר הבית אפרים כי הוא
 כמו יתרת בדרי' ומושרש בטוב וחזק ככל האונות מדי אדדים
 והנה לכאורה מעיקר ושרש הדין היה נראה דא"ל שום השלמה
 אף מהחתיכה שבימין ואף למנהגיו שאוסרים בחסר הוודא ואף
 להאוסרים יתרה מקמא דזו הוודא כי וודא היא משרש הדין
 ולא אונא דהנה דין שינתה הוודא דכי האגור דערפה הנה
 בתוס' דמ"ז ובהרשב"ח נמלא זה כשהיא גדולה כמו אונא שאז
 י"ל דהוא אונא ולא וודא וטרפה משום יתרה מקמא ולדין
 משום דחסרה הוודא ועש"ך סק"ט שאנו מקילין בזה יותר
 ממ"ש בתוס' ולא מעריפין אלא כשהיא גדולה כ"כ באונא הסמוכה
 לאומא וא"כ מדוע במה שלא נזכר בראשונים יחמירו ביותר
 והנה שינתה הוודא שחידש האגור פי' כשהיא משוכה באונא ולא
 עגולה כמ"ש הש"ך שם והע"ז סק"ג אלא שהע"ז הביא עוד
 מ"כ שחם העינוניתא עגולה כולה בלי חריץ ערפה עכ"ל והנה
 הש"ך סס"ק ע' כי לפני המנהג להכשיר יתרה מקמא ל"ל
 דטרפות זו הוא מעצם חסרה הוודא ויש לערער ע"ז דכיון שיש
 זה אורת וודא בונה שהיא קטנה ולא גדולה כאונא וגם במה
 שהיא עגולה כוודא ולא משוכה וחדודה כאונא א"כ אף שחסר
 מננה החריץ הרי דומה הרבה לוודא יותר מאונא והרי אפי'
 בדין לידה שנינו בנדה פרק המפלה וחב"ה כל שאין בו מוצרת
 אדם אינו ולד וקיי"ל דגופו תיש ופניו אדם אדם ובפניו ג"כ
 חס ל' א' כמו אדם ולד א' כמו היש נחלקו ר' יוחנן ורבה
 אנור חסא בגמרא שם (דף כ"ג ע"ב) ואף דהרמב"ם פסק כר'
 יוחנן דבעיקר שיהי' שני העינים הגבויים ושי' הלכות לאורת
 אדם מ"מ המגיד שם כי שיש פוסקים כדבא וגם לר' יוחנן
 הפה והאזניים והאף לא חיכפת לן א"כ הכא גבי וודא כיון
 שהיא אורת וודא רק החריץ חסר יש לדונה כוודא ולא כאונא
 וא"כ אין כאן יתרת מקמא וגם לא חסרה הוודא כ"ש דרש"י
 ורוב הפוסקים ס"ל דחסרה הוודא כשר וגם המנהג להכשיר
 יתרת מקמא אלא דמ"מ לא באנו להסור המנהג להקל בוודא
 שאין לה חריץ אבל בנ"ז ש"י ההשלמה והחתיכה שבאונות
 ימין יהי' לה חריץ ג"כ א"כ אין לנו לריכס עוד להשלמה
 החתיכה שבשמאל ואין זו וודא שנחלקה לגי כ"ה לבי' וגם
 השיעור כערפה דחסא יש בוודא זו גם בלי לירוף החתיכה
 שבשמאל דלענין וודא יש לסמוך ע"ד השיעור הוא כלפון
 אגודל כיון שרש"י מכשיר לגמרי חסרה הוודא כ"ש דכאן
 השיעור הוא קרוב לפרק אמלטי של אגודל ומיינו למעשה היה
 קשה עלי להכשיר נגד שו"ת ביה אפרים ח"ד סי' י"ד שהחמיר
 בזה ביותר :

הרופא גורדו מ"מ כיון דלא נפלה תלמי תלמי א"כ הקרום
 קיים וה"ל הבשר שבפנים שנחמסם חסרון מצפנים וכמו מוגלא
 וכן נשפכה בקיתון דאם הקרום קיים כשרה ושוב ראיתי בפר"ח
 סי' ל"ז סי"ח סק"ל ואף חס לא תפול כו' וזה לא כדברי הכנה"ג
 והפר"ח כי וכן מבואר בב"י בס"י ל"ח והוא שם סד"ה ומ"ש
 או אדומה ואין משם ראי' דהא שם כי ב"י וממשמש זה
 ונחמכה כו' דה"ל בשר מעופש כו' עכ"ל וכיון דנחמכה היינו
 דנפלה תלמי תלמי א"כ גם העור נתקלקל וע"י בכה"ג סי'
 ל"ח בהגב"י אות ל"ז וז"ל ובדיקה כ"י מלאסי ריאה שהיא כמוכה
 לדופן חס יש מכה בדופן והיא אדומה תחת הסירכה ונפחה
 וחזרה למראיתה וקרעוה ובשרה מעופש י"א שהיא כשרה ויש
 מטרפין כיון דבשרה מעופש ועתיד ליקבז וכן עיקר למעשה
 עכ"ל י"ל חס מפני שלרבינו אפרים בלא הבשר מעופש ערפה
 כיון שהאדימה נגד מכה שבדופן וגם שיש סירכה הא לאו
 הכי י"ל אף שהבשר מעופש כיון שהקרומים חזקים ולא נפלה
 תלמי תלמי לית לן בזה וכן כי הלבוש סי' ל"ז סכ"ו ס"ק פ"ז
 וז"ל פשוט דהיינו כשקלקול זה גם בקרומי הריאה כו' ובספר
 שער המים האריך בזה ודבריו משובשים כו' עכ"ל :

סימן לא

הביאן לפינוי ריאה זה"ל על כל האומה שכנגד הוודא כמין
 נלקת לא מראה ריאה ועליה הי' כמין לדול קטן
 וזויתו לנפוח וינאה בקל ולא היו יודעים השוחטים ליתן להם
 שם ושוחט א' קבע ואמר שהוא ווארללען ושוחט שני אמר
 אפשר שהיא בועה ויש שרלו לומר חולי הי' בשר בלוי ואמרתי
 שצריך לקולפה והשיבו לי שאי אפשר שהיא מושרשה בחוך בשר
 הריאה וזויתו לנקוב אותה ומלאו בתוכה מוגלא הרבה כמראה
 געל עבה ונעטע ליחה ודנתי אותה לטינרה או לבועה וכמבואר
 בספר הנדפס מחדש ונקי חסל ילחך צדיני ווארללען יע"ש בס"י
 ל"ה סק"ה ונדון הדלדול דנתי אפי' חס הי' בודאי סירכה
 תלויה בהפ"מ יכול לסמוך על הפר"ח ותב"ש והכ"ז בפי מה
 שהבינו הם בדברי הע"ז וכמבואר בס' חכמת אדם כלל י"ג
 והנה כעת יש הפ"מ והכשרתי עכ"ל השואל :

א הנה לא הבנתי די רומע"ל במו"ש אפי' הי' בודאי סירכה
 תלויה על הבועה בהפ"מ יכול לסמוך על הפר"ח
 ותב"ש וכו' דהרי התב"ש בס"י ל"ז סק"ד (השני) ובשמ"ח שם
 סס"ע"ז כי לא היקל בהפ"מ רק בדלדול ע"י מיעוץ גם הכ"ז
 ח"ד סי"ב לא היקל רק בכה"ג דוקא אבל דלדול חולא ע"י
 מיעוץ ודאי אין לסמוך אפי' בהפ"מ על מנהג שבפר"ח סי'
 ל"ט סק"ה שנסגו באיזהו מקומן במושבותיהם נגד מנהג
 הפשוט שלנו וא"כ חס רומע"ל מייירי שזה הדלדול חולא ע"י
 מיעוץ א"כ פשוט שיש להקל בהפ"מ כפסק התב"ש (חולס צ"ד
 יש לחוש עוד דהוארללען המושרש חמור מבועה וית' לקמן)
 דאף שהבלי"י סי' ל"ז סק"ג החמיר מ"מ הגאונים שבזמננו ר'
 זלמן מרגליות ז"ל צדיני תר"ל סי' א' והלבושי שרד סי' ל"ז סק"ט
 הכריעו להקל כפסק התב"ש והכ"ז [ע' מפסח] וכש"כ שבעיקר
 דין תר"ל אין להחמיר כ"כ לתפוס כל החומרות כיון שאין שרש
 דין זה דינא דגמ' וכמ"ש רומע"ל בשם התויק"ו חמ"ס כ"ז
 בדלדול ע"י מיעוץ אבל א"כ העיקר חסר מן הספר במכתב
 רומע"ל אבל חס היה המעשה דלא חולא ע"י מיעוץ ודאי אין
 להקל כלל חס לדול זה הוא סירכה תלויה דהו"ל תר"ל סירכה
 תלויה מתוך הבועה של מוגלא (ואפי' בבועה דמ"ז יש להחמיר
 עיין בזה חילוקי' בפרי תבואה דיני תר"ל סעי' ה') ואין לדד
 לכאורה רק עפ"מ רומע"ל ודנתי אותה לטינרה או לבועה דאם
 נתפוס לשון ראשון שלו דהו"ל טינרה ובסר"ת מן הטינרה הוא
 כשר כמ"ש בש"ע סי' ל"ט ס"ח וכי מע"ל וז"ל ולפ"ד אפי' חס
 הי' בשר בלוי כיון שמושרש בחוך בשר הריאה וא"ה לקולפה
 ויש זה מוגלא הוא טינרה לפ"ד רש"ל ואף הרמ"א מודה בזה
 אלא

סימן ל

בתוך הריאה נמלא הבשר מטופש ובחוך הבשר חולע כמו
 מייאטלישקט וקרומי הריאה קיימים וחזקים :
ע"י כנה"ג י"ד סי' ל"ז בהג"ט אות מ"ס ש"ל דגבי ריאה
 כל דלא נפלה תלמי תלמי אין זה נתחמסם ובשר
 שהרופא גורדו וכו' וע"י סי' מ"ז בהגב"י אות י"ז ובס"י נ"ה
 בהגב"י אות ק"ג עיין פרי תבואה סי' ל"ז סעיף קל"ה ולכן כל
 שינוי שבריאה כו' וברח"פ שם ס"ק קע"ט ולא ראה כלל די'
 הכנה"ג הכ"ל ואפ"ל פעם לדי כנה"ג דלו יהא שהבשר שבפנים

לוי להמ"כ בגרב על המורסא משום דתרתוי מורסא דסמיכי
 חין לאסור ואעפ"כ מספקא לוי דהתם בסמיכי שאני לפי
 שאין דוחקת ז' את ז' משא"כ בגרב על המורסא שמה יש
 לאסור כמו בתרתוי בועי דסמיכי ולכן עכ"פ בגד"ז חין להקל
 כלל הגם דלכאורה ל"ע ממ"ש הב"י סס"י ל"ז ד"ה כתב
 המרדכי כשהבועה בריאה וניכרת בעבר אחר נראה להכשיר אי
 לא שפכי אהדדי עכ"ל וכ"פ בש"ע הרי אע"פ שהם שני בועות
 זע"ז לא דיינין להו כתרתי בועי דסמיכי ועי' מזה בכנה"ג
 בכ"י ל"ז בהגהת הב"י אזה כ"ג וז"ל ויראה דהחילוק ביניהם
 הוא דלא מטרפינן תרתוי בועי דסמיכי אהדדי אלא דוקא כשהם
 ללד אחד דלא ח"כא למיחש דנוחמת נקב הוא לפרש"י וכ"י
 אבל בבועה מעבר לעבר לא חיישינן להכי כיון שהכל הוא
 במקום אחד אלא שטובתו מעבר לעבר עכ"ל ח"כ אפ"ל גבי גרב
 על הבועה כיון שהכל במקום אחד הי"ל דקין בועה מעבר לעבר
 דלא חיישינן בהו לתרתוי בועי דסמיכי אע"ג דלא שפכי אהדדי
 מיהו י"ל גרב על הבועה גרע טפי כיון הגרב מוין אחר והי"ל
 דקין סירכא תלויה מן הבועה וכ"ש לפנש"ל דבלח"ה החמירו
 האחרונים בווה"ללין וגרע משה"ר גרב שבד"מ ס"י ל"ח סק"ב
 וגרב י"ל דומה לגילדי שבגמרא משא"כ בווה"ללין כ"ל
 סעיף ו' :

על הדין
סימן לב

בדין סירכא דבוקה שלא כסדרן מותר המורסא דמיום זכים
 ולא נפחו הריאה לבדוק ברוק או בפושרין :

א בראשונה י"ל שגם אם לא היה כחן המורסא היה
 אסור מלד שלא נפחוה לבדוק ברוק או
 בפושרין כי הת"ם ס"י ל"ט ס"ק כ"ד ובשמי"ח שם ובכ"י ל"ז
 סעי' י"ח אסור בזה והף שהפמ"ג חלק עליו כמ"ש בנשבעות
 ס"י ל"ז סק"ז ובכ"י ל"ט בנשבעות ס"ק י"ב ובשפ"ד ס"ק ל"ד
 וכן בתשו' ארזמו"ר הגאון ז"ל חלק עליו בזה סוף תשובה
 המתחלת ידיעה בתחלה והביא קן בשם תשו' שב"י ח"ב ס"י
 ס' ותשו' חב"י ס"י מ"ג וכ"כ הלבושי שרד ס"י ל"ז ס"ק ל"ד
 וס"י ל"ט ס"ק קל"ח בשם שו"ת גבעת שאול ס"י מ"ט ונדמה
 זה למ"ש בש"ע ס"י מ"ח ס"ח להחיר אם לא ניקב מעבר לעבר
 והודה או ננלה כו' שכן פסק הב"י שם ס"ז וכ"פ הבח"ע
 ע"ש וה"ג בגד"ז כיון דכל סירכא העוברת ע"י מיעוץ ומשמוש
 נוחזיקין אותה להפשטת ליחה והבדיקה ע"י רוק הוא רק
 לחומרה להוליאה נוחזקת היתר וכ"כ כל האחרונים כו' ח"כ
 היכה דח"ה למיבדק תלין לקולה עכ"ל מ"מ זהו כשמומעים
 הסירכא והיא נימוחה או ניתקת ע"י המיעוץ משא"כ במנהג
 שקולף הסירכא בנחת בזה כי השב"י שם בתשו' דהנפוחה
 מעכבת אף דיעבד וז"ל ונ"מ נלע"ד דחין להקל אלא שנתמנה
 הסירכא בין אצבעותיו ע"י משמוש בנחת כו' דלא הבדיקה היא
 רק חומרה בעלמא כו' אכן ביש מקומות כו' שהבדוקים מומעים
 בסירכא עד שהסירכא נקלף מהריאה לגמרי כי סירכא גמורה
 אינה נקלפת כו' והעליונו חכמי הדור את עיניהם והניחו להם
 מנהגם וסמכו עיקר על הנפוחה כו' חין להקל כלל בלא נפוחה
 אליבא דכ"ע עכ"ל ומה שיש להקשות ע"ז דאם הנפוחה מעכבת
 דיעבד חין סמכו על בדיקתו ועוד דהא רבא אמר לית להו
 בדיקותא יש מקום ליישב עפמ"ש ארזמו"ר בתשו' המתחלת פתח
 דברי גבי אכל בשאר שלא כסדרן כו' כגון לדופן או לשומן
 הלב דלהרבה מגדולי הראשונים מכשירים בבדיקה כו' יעו"ש
 וכתבתי מזה במ"א ועכ"פ חין למשוך קולה מקושיא ז' כיון
 דכל האחרונים החולקי על הת"ם היינו שב"י והפמ"ג מודים
 בזה ואדרבה להפמ"ג חין לסמוך על הקולוף כלל והשב"י שהוא
 היותר ניקל בזה ולכן נתרעם עליו הגאון הכו"פ ס"י ל"ט ס"ק
 י"ג עיין שם הוא עלמו פסק דעכ"פ חין להקל אף דיעבד כלל
 בלי הנפוחה וכ"ד הפרי תבואה ס"י ל"ט סעי' קכ"ט ומ"מ

לפמ"ש הש"ך ס"י מ"ח ס"ק כ"ה וס"ק ל"ב גבי מחע שנמלא
 חמוץ בבה"כ ולא היה ידוע אם ניקב לחוץ או לא ונאבד
 דלהר"ש ורש"ל יש להכשיר ח"כ אפשר גם כחן יש ללדד ע"פ תשו'
 גבעת שאול דלעיל שהעיר משם לכחן מיהו יש לחלק דשם עיקר
 הטעם משיש שיש חומד הדעת שלא ילא לחוץ משא"כ הכא ועוד
 דגם שם כי הפמ"ג בשפ"ד ס"ק כ"ה וז"ל ולענין הלכה יש לפסוק
 כמ"ש הב"י והפ"ח אחריו אף שידוע בחומד הדעת כל שלא
 צדק בדיקה מיוחדת שלא ניקב לחוץ טרפה בהפ"מ ג"כ עכ"ל
 וכמ"כ כחן הא חדא לאיסורא :

קיצור שאף לדברי תשו' שב"י וגבעת שאול והפמ"ג דכ"ל
 שהנפוחה אינה מעכבת היינו בשנתמעה ע"י מיעוץ
 ומשמוש ולא כשנקלפה שאז חין להקל בלי בדיקה בפושרין :

ב הטעם הב' מלד תר"ל דסירכא לבוקה מותר המורסא
 דלא מנהגי בה מיעוץ ומשמוש כלל כמ"ש הפמ"ג
 בדיני תר"ל אזה ג' בשם השמ"ח ס"י ל"ט סמ"ז ובלב"ש שם
 וכ"מ בג"ז ס"י ל"ז סק"ב וס"י ל"ט ס"ק י"ג ומה שראיתי
 גדולי הרבנים העירו דכיון דתר"ל חין לו שורש בש"ס יש ללדד
 להקל בשיש איזה לך וכדבריהם הוא בחויק"ו ס"י ל"ז סק"ב
 עיין עליו חני אומר שיפה דיברו בתר"ל מה שכל ריעותא בפ"ע
 היא כברה גמורה כמו עד"מ בועה על הקמט משא"כ בגדון
 זה בסירכא לבוקה שלא כסדרן מותר המורסא כמ"ש כל
 האחרונים דכיון דהיתר המיעוץ קולה גדולה היא ע"כ בכה"ג
 ודאי החומרה בתרתוי לריעותא הוא שרש ויסוד גדול ולא דמי
 כלל לשאר תרתוי לריעותא ומלבד טעם זה הלא זהו מונע ע"ד
 שאמרו בגמרא רפח"ט חורא בין לרב בין לשמואל שרי כו' והכא
 הוא להפך דבין לפי המנהג שנהגו למשך הוא אסור משום תר"ל
 שנהגו בו להחמיר בין לפי שרש הדין דתר"ל חין לו שרש כ"כ
 מ"מ הוא אסור מלד סירכא שלא כסדרן דאסורה לפ"ד רוב
 הפוסקים החולקים על המיעוץ וכ"ש בנשמוש הגהוג עכשיו
 שעי"ז נקלפת דגרע מודין מיעוץ ומשמוש שבש"ע וח"א להקל
 ח"כ נחפוס קולי דמר וקולי דמר והי"ל כעושה כקולי ב"ש
 וקולי ב"ה בגמ' פ"ק דעירובין (ד"ו) אלא אי כב"ה כקוליהון
 וחומריהון כו' וה"ל אם באנו לסמוך על המנהג כמתירי המיעוץ
 בהכרח ג"כ לתפוס חומרי המנהג ובפרט בחומרות שבקולה זו
 עלמה דהיינו מה שבתר"ל לא סמכו על המיעוץ ומשמוש עד
 שאפשר לומר דה"ל כתרי קולי דסתרי אהדדי :

קיצור עוד טעם משום תר"ל והף שת"ל חין לו שורש
 בש"ס הכא שאני דמטיקר הדין ג"כ יש להחמיר
 וגם ע"פ המנהג חין להקל וח"כ מונגי"פ חסירה :

הטעם השלישי עוד זאת דתר"ל זו יש לה שרש גמור בגמרא
 והוא כי הגה הראב"ד למד להסור סירכא תלויה
 נהבועה מהש"ס מנימוחה דרב יוסף בר מנימוני אומר רב נחמן
 דאע"ג דריאה הסמוכה לדופן חין חוששין לה עכ"ז העלתה
 למחים חוששין לה וה"ג אע"ג דסר"ת חין חוששין לה כשהיא
 מתוך הבועה חוששין לה ועיין בתוספות דמ"ח סעי' דמוכתח
 מלתא כו' וכ"כ הרא"ש ס"י כ"ב וש"פ הובאו בכנה"ג ס"י ל"ז
 בהגהת הב"י אזה ח' ולהחולקים על הראב"ד הובאו במהריב"ל
 ח"ג ס"י ק"ה חין לתרן רק דלא דמי ריעותא דסירכא תלויה
 שאנו חופסים שאינו אלא הפשטת ליחה לריאה הסמוכה לדופן
 דהיא סירכא גמורה רק ש"ל שמן הדופן הוא בא ע"ז מנהגי
 למחי לחלות הסירכא בהריאה וכן משמע במהריב"ל שם לתרן
 קן וח"כ בגד"ז דגם קן סירכא לבוקה היא אלא דבאנו להקל
 על המיעוץ ע"ז י"ל דודאי מלטרף המורסא שלא לסמוך על
 קולה דהמיעוץ בזה כי בתשו' מהרי"ט ח"א ס"י ע"ח פ"י
 העלתה למחי היינו עיגרי ומורסא לא קילי מעיגרי ומ"ש
 מעלי ללדד משום שהמורסא היא ממים זכים ג"כ אינו כלום
 דלא מיבעי' להט"ז ס"י ל"ז סק"ב והת"ם ס"י ל"ט ס"ק ס"ב
 דאוסרי סר"ת מבועה דמ"ז דכמ"כ וכ"ש סירכא לבוקה
 ממוסא

לחכמי וירמייה שהביא הרשב"א דאלו ס"ל לחשוב מוקפה ט"ש
 דבנותיריס ס"ל כהג"מ והאוסרים ס"ל כהחוס' וכולם ס"ל
 כזה"ג ח"ל שחלקו בפירוש דבריו ופי' לבי"ש שהקשה על לשון
 מכל לך שבשי"ע ולמ"ש בשם הג"מ אפשר לחרץ. מיהו משמעה כל
 האחרונים ח"ו כן וכמ"ש בכה"ג בשם חכ"מ ח"י שהיה מעביר
 מוחט כ"י מכלל דס"ל דמוקפת חוט היינו שהיה עומדה כולה
 על שטח הריאה. ומ"מ בנד"ו שהבועה קטנה מאלבע הגדול
 דהב"ח מכשיר וגם בשפולי חונא כ"י האגודה דה"ל פלוגתא
 דרבוותא וגם עלם הדק דבועה בשפולי חונא ג"כ ס"ל רק
 ספק טרפה ח"כ בהפסד גדול יש ללמד :

סימן לב
סימן לד

מעשה בה לידי ביריד תקל"ב ששחטו שור גדול נחוד ונמלה
 על הריאה נוראה כחלבון בינה אחר שהבשלה והי'
 המראה בשני נוקמות בריאה וקלפו הקרומים ונמלה שהמראה
 בזה נחמה הבשר שנתקשה כמו חרשטיק ונהפך ללובן ה"ל
 וכשקלפו הקרומים מהבשר הי' במוקס ח"י למראה ריאה ממש.
 ובמוקס הב"י הי' דבוק הבשר נחוד לעור וכשגררוהו עכ"ל נשאר
 מעט ונשחטה נמראה לובן חבל לא למראה ריאה ממש רק
 למראה כשרה והיה ג"כ הפסד גדול. והכשרתי כ"י י"ל
 דכשהמראה ח"ו קבוע בעור רק שנחמה הבשר שהחתינו נראה
 כן בעור וכשמיסרים הבשר חוזר העור למראיתו הוא קשר
 וכמ"ש הר"ח ור"ן גבי מוגלה. דמה לי בשר נוס לי מוגלה.
 כיון שטיקר הערפות הוא בקרומי לבד ולא בבשר כמ"ש
 הרשב"א במ"ה. והעפ"כ לא נשענתי ע"ז לבד כ"א בלירוף
 גדול שטיקר המראה כחלבון חפי' לאחר הבישול הערפות
 מכוסף נחוד דהא כבקעת גופא. הוי רק ספק טרפה לפ"ד
 הב"י וכחלבון [לא דמי] לבקעה ועי' פ"ת סק"ג שדחה סברה
 נוכח"ל ועי' בעל הטיטור שבב"י סי' מ"ד ובד"מ סי' ל"ח.
 וח"כ הערפות מלך עלמו הוי רק סי' שז מלחתי בפרי
 הבואה סי' ל"ח סעי' ס"ד דבשר י"ל דהוי כמוגלה (וכ"ש בני"ד
 שנתקשה הבשר וה"ל כעין פיגרי זהו סברה השו"ב ר' שמשון):

סימן לה
סימן לה

בגדון נוראה טרפה בקרומי הריאה וכשקלפו הקרומים
 הלכה המראה מהקרומים ויכר שהמראה קבוע
 בבשר הריאה. בשמ"ח סי' ל"ח ססעי"ו ט"ז פסק להעריף.
 והלבושי שרד שם גמגם בזה. והפרי הבואה שם סעיף ס"ד
 כ' להקל בהפ"מ. אך בנד"ו שבהקרומים ג"כ נשאר המראה
 בקרום הפנימי ח"ף שלא שלטה בקרום החילון והפרי"ח סי'
 ל"ח ס"ק יו"ד ס"ל דחין מראה פוסל ח"כ שלטה בשני הקרומים
 מ"מ הט"ז ס"ל דאפילו לא עברה שינוי המראה כל הקרום
 רק קרום ראשון טרפה והסכים עמו הכו"פ בפליתי סס"י
 ל"ח וההגדרת שנוחל ס"ק יו"ד. ח"כ כ"ש בנד"ו שהה"ש
 מעריף ח"ף שלא נקבעה המראה בהקרומים כמ"ל דיש להעריף
 עכ"פ כשחחר הקילוף ג"כ נשאר בקרום הפנימי. גם הפרי
 הוחר ח"ג דס"ל כדעת הפרי"ח מ"מ מודה ח"כ קרום ח"י יש
 בו שינוי מראה כדיוחא וקרום השני יש בו שינוי מראה ככחלל
 ח"ן להקל. ח"ג דכחלל כשרה. וח"כ הי"ג השינוי שהיה
 בשני הקרומים למראה טרפה נחמת הבשר כיון שהמ"ח
 אוסר בזה כמ"ל ח"ף שנכדו הגאון והלבו"ש גונגמו עליו מ"מ
 ודאי לא קל הדבר נמראה כשרה לגמרי. ולכן כיון שגם
 אחר הקילוף נשאר המראה טרפה בקרום אחד מלטרף לזה מה
 שמקודם הקילוף הי' המראה בשני הקרומים לומר דה"ל גם
 בקרום השני כדן כחלל. ולכן ח"ן להקל. וכ"ש שהב"י
 והכו"פ והג"מ אוסרים לגמרי כשהמראה טרפה עברה רק
 קרום אחד. ע"כ לכאורה קשה להקל בזה:

בדין

ממורסא דמ"ז. ח"ל אפילו להב"ח והש"ך דמקילי בהר"ח מבוטה
 דמ"ז. החס הוא משום דבלח"ה י"ה ע"ד הרשב"ד כמ"ל והיינו
 כיון כל ריעותא בפ"ע חונה בחזקת טרפה. משח"כ בסירכה
 לבוקה דהיא בחזקת טרפה מדינה דגנו' לולי המיעוק יודו הב"ח
 והט"ז דגם מ"ס זכ"ס ריעותא הוי. וכ"מ מומ"ש בספר להס
 הפנים סי' ל"ז סק"י ובב"י שם סק"ז שכתבו ו"ל מורסא שנמלא
 צראשה סירכה תלויה שמת בשם גדולי מורי אורחות שהורו
 הלכה למעשה ח"ס יש בו מ"ס זכ"ס כשרה וח"ס מוגלה טרפה
 עכ"ל ח"ג שמשמעות שח"פ ח"ו כן דבמוגלה נמי כשרה. מ"מ
 נשמע דפשיטא דבדבוקה היו"ל מורסא ח"ף שהיה מ"ס זכ"ס
 ח"ן מוקס להקל כלל. גם נאחר שנה' שיש לתר"ל זו שורש
 מהש"ס מדין ריאה הסמוכה לדופן והעלתה למחיס ח"כ נוס לי
 למחיס דפיגרי ח"ו בועה ונוס לי מורסא סוף סוף הלקוהה מורה
 שהסירכה היא כטרפה וכן מלחתי בהדיא שכתב הגאון ר' זלמן
 מרגליות בדיני תר"ל שלו צראש אפרים ס"ק ל"ח. וגם כ"י מה
 דמחלקי הפוסקים בין בועה למורסא בלח"ה ל"ע כ"י מה לי
 בולט לחוץ ח"ו לא. וח"ג דודאי ח"ן לזון מדעת הפוסקים
 שחילקו בין בועה למורסא לענין סמיכי. מ"מ לענין זה דטיקר
 הערפות מלך הסירכה הדבוקה רק שהבועה מעידה
 עליה שהיא סירכה המטרפה י"ל דה"ה במורסא. וכ"ש בהלטרף
 לכ"ז הטעם הראשון שנהבאר לעיל מלך חסרון הנפיחה כ"י.
 לפענ"ד ח"ן שום מוקס להקל בזה נשאר דין ממש:

והנה הם אומרים שרובה היה מורסא ולא היה לה מראה
 ריאה ח"ל במוקס מועט והמורה חומר להפך רק מ"מ
 גם לדבריו בלוחו המועט שלא היה לה מראה ריאה י"ל
 הסירכה. גם לדבריו ח"ן ללמד להקל מומ"ש בהשו' פני' חי"ד
 סי' י"ב דאפילו ח"ס יש בהבועה מעט מוגלה חזלין בחר רובה
 דהיא מ"ז. דשחתי הכא דהסירכה יולאה ממוקס המיטוט. ולא
 ממוקס הרוב. משח"כ החס בנדון להפני'. ור"ח מומ"ש
 בטוש"ט סס"י ל"ע סכ"ה ח"ס רוב הסירכה מהאונה כשרה כ"י
 ע"ש דהחס הי"ע שסירכה זו עלמה חזלין בחר רוב שלה. וע"ש
 בב"י שגם ע"ז הקשו מומ"ש גבי סב"ך בצשרא ובגרמא כ"י וע"ש
 בני"ו ובפרי"ח ס"ק מ"ט. עכ"פ מ"ז נשמע דבנדון זה שהסירכה
 רק בלוחו מיטוט שלא הי' להמורסא נוראה ריאה דודאי זהו
 דין סירכה היו"ל מהמורסא:

סימן לג
סימן לג

נשאלתי בועה קטנה בשפולי חונא רובה על שטח הריאה
 ומקלטה בולט חוץ לשפולי הנה בלגודה פח"ע
 כ"י בועה בשפולי חונא טרפה. ובשפולי חונא פלוגתא דרבוותא
 עכ"ל. ובשי"ג כ"י דר"י הלוי מן הנכשירין בועה בשפולי היינו
 חפי' בשפולי חונא וכ"כ בהגמ"ר פח"ע. וכ"מ במרדכי פ"ק
 דיבמות ובחב"ן סי' רל"ח. והנה בפרי הבואה סי' ל"ז ס"ק
 ס"ה העיר דנוגשון סה"ה וסייעתו נראה דלא כהש"מ צפ"י
 בועה בשפולי שכולה על שטח הריאה כ"י. ומ"מ י"ל לכה"ת ג"כ
 היינו שמקלטה על שטח הריאה ומקלטה בולט לחוץ דככה"ג
 נראית מועבר לעבר. ח"ך מומ"ש בהג"מ פח"ע ומקשים העולם
 ח"כ שפולי ריאה שיש לה בסוף סיקף בשר היכי נשכחת לה
 ור"ל נאחר דמתחזיה בשני יודי הריאה טרפה. והקשה ע"ז
 הפ"ת הלך לדברי השמ"ח דמלריך שהי' הבועה כולה על שטח
 הריאה וגם אחר כלותה יהי' חוט בשר נמושל לה ח"כ ח"ן
 נראית כלל בעבר השני. ע"כ לכאורה מוכח דהג"מ ס"ל דפי'
 הוקף בשר היינו מאלמעייה הבועה ונוס שהיא בולט לחוץ לא
 איכפת לן וח"ו בועה בשפולי שהעריף בשי"ג ח"כ עומדת
 לגמרי על השפולי ולהבי ס"ל ככה"ג דה"ל כיתרת. ומ"מ החוס'
 ודאי לא ס"ל כן דח"כ מהו שכי' ח"י חשבין לה כיתרת כשעומדת
 בשפולי הי"ה בלמעייה. ואפשר זו מחלוקת שבין חכמי מוגלה

כמה מ"א
 סימן לג
 סימן לה

סימן לו
מה ששכיח שנמצא קרום על הריאה הנקרא בפי
השוחטים ובספרי שחיטות וצדיקות בשם שלפירוק

אם יש היתר שלא לקולפו כי אם יקלפו חטיף שלא יבא
יש לחוש שלא דם וז"ל הרי"ה כ"י זה מקרוב נמצא שכשקולפין
אותו מהריאה יולאים בכמה מקומות דם כטפה של זבוב
וכשמקנחים את הדם יולא עוד דם כמה פעמים ונלע"ד דאם
הקרום הוא דק ומריאה אינה כמו בשר בלוי שלא לקלוף
אוחה כלל וליתן לה דין סירכא תלויה במ"ש השמ"ח סי' ל"ט
סעיף כ"ט בשם הר"ן וז"ל ולפעמים יש כמין קרום רחב
הנקלק מהריאה ותלוי גם זה בכלל סירכא תלויה עכ"ל וע"ש
סעיף ל"א אך אם הקרום עב שאפשר לומר ולחוש שהוא בשר
בלוי אין להכשיר בלי צדיקה כפסק הרמ"ה ס"י ל"ט והוא מהרוקח
וכ"כ השמ"ח ס"י ל"ט סעיף ע"י"ן עכ"ל הרי"ה הישיש
מוהרי"ל אייזיק כ"י בהר"ד נו"ל דק"ק וייטעפסק ששאל דעתו ע"י:

א בגמרא פח"ט (דמ"ו ס"ב) ואמר רבה האי ריאה דקיינא
גלדי גלדי (קליפות קליפות קרושט"ח בלע"ז)
כעין נוכח נלכ"ש) אוכמי אוכמי (כ"י"ש בלע"ז שמורות)
חזותא חזותא (גוויס גוויס ודוקא הנך גוויס דלא מיטרפא
בהו כגון אדוניה ירוקה והנך דלקמן בהלכות) כשרה ויש
לחקור אם כשרה בלי שום צדיקה או לריכה חיה צדיקה
ונראה מדברי בה"ג דצדיקה נפיחה ודאי אין לריכה שהרי
שם לעיל מנייה בסמוך לו מנוש הביא מיומרא דרבה ריאה
דאגליד כהינה סומקה כשרה וסייס ע"י והוא דלא נפקא
זיקא ופי' הרשב"ה והר"ש דהיינו שריכה נפיחה והם
נמנמו ע"י דכשרה משמע בלי שום צדיקה ועיין במשניות
סי' ל"ו סק"ב דלכן סומקין אצדיקה שלנו בזה כיון שלא מוכר
צדיקה זו בגמרא ועי' ש"ך סי' ל"ו סק"ע וז"ל חף לבה"ג כיון
שאח"כ בסמוך הביא מיומרא זו דגלדי גלדי כ"י כשרה ולא
הוכיף ע"י כלום ש"מ דס"ל ג"כ שאל" נפיחה והנה אח"כ צדק
שאח"כ הביא בה"ג עוד הפעם מיומרא זו היינו לאחר דין
העלחה למחיס כ"י כשרה ושם פי' יותר וז"ל ריאה דקיימא
גלדי גלדי כ"י גלדי גלדי דדמי למנורע אוכמי אוכמי דדמי
לכוחלא חזותא גוויס ודוקא מידי דננתכשרא ביה ריאה כגון
ירוקה ואדומה עכ"ל רב יצחק בר יוסף כ"י למחי למחי כ"י
עד ולא אמרו להו ולא מידי ומדעירב דין הגיל דגלדי גלדי
בין דין למחיס וטיורי נשמע לדין שזה וכשם שלנוחי וטיורי
א"ל שום צדיקה כמ"ש הבי' רס"י ל"ו בשם הר"ש והרשב"ה
והר"ן מדאמרין ולא אמרו להו ולא מידי אלמא לא לריכי צדיקה
כלל עכ"ל והוא צה"ר דמ"ח צד"ה הא דאמרין העלחה
למחיס נכו' וצת"ה"ל ד"ג ע"ה וצת"ה"ש פח"ט סי' מ"ה
וא"כ משמע דכמ"כ בהנך גלדי גלדי כ"י ועיין צה"ר שם
שכ"י דא"כ שריכה לבדוק כ"י ה"ל לפרושי לגמרא בהדיא וטענה
זו שייך כאן גבי גלדי גלדי כ"י ועוד דגלדי גלדי עם חזותא חזותא
ודאי שוין ושם משמע דא"ל שום צדיקה שהרי לא מוכר בשום
פוסק שמראה כשרה יהיה לריך נפיחה כמבואר בדברי הרמב"ם
פ"ו מה"ש הי"ט ואפילו כ"י ה"ו מותרת ולעיל מיניה הי"ד נוחט
כ"י נופחין אותה כ"י מבואר דכאן א"ל נפיחה וכ"י מדברין
פ"ה סי' א"ל צדיקה כ"י ושם ה"ו גבי סירכא תלויה הריך
נפיחה לפי שלא נתבאר בגמרא בפ"י עליה לשון כשרה עד שיש
מקומות שאוסרין אותה ע"כ הריך נפיחה אבל היכא שמכר
בגמרא שהיא כשרה א"ל נפיחה והכ"י כ"י שדעת הרשב"ה
להחיר סה"ת בלא צדיקה וכ"י הריך שכן המנהג הפשוט וכ"י
הטור סי' ל"ט ועיין צ"י שם ד"ה סירכא היוולא מן האונה או
מן האומה והיא תלויה ועיין צה"ה דל"ה ע"ה שכ"י בהטעם
שא"ל צדיקה דלא דמי לישב לה קוץ בושט ולהפק דרוסה
דהתם אחיליד בה ריעותא צבהמה שהרי התחיל בה מטעם
האוסר אלא בלא נוספקיס אם נגמר המעשה וכיון שכן לריכה

צדיקה מספק אבל ב"ו אין כאן שום הוכחה איסור שהרי
אפשר שבאה סירכא זו מחמת ריך הבחין שלא מחמת נקב
וחדע לך דהא על ארי בינייהו ואיכו שתיק ואיכו שתקין כ"י
יעו"ש והדברים ק"ו להיכא דאמרו בהדיא בגמ' שהיא כשרה
שאין להריך צדיקה ואפילו להאמריש שם דלריך צדיקה הוא
משום דהשטו לשמא מחמת נקב היא בזה וכן נוכח צה"ד
סי' י"ב דלא מלריכין נפיחה רק היכא שנאמר בגמרא כגון ריאה
הסמוכה לדופן דרב נחמיה צדיק ליה צפשורי לקולא אבל
סירכא תלויה א"ל צדיקה וכ"כ בהכ"ה סי' ל"ט אות קכ"ג שכן
נוכח מדבריו וא"כ ק"ו היכא שנאמר בגמרא כשרה שא"ל
צדיקה וגם לשטת החוס' שם דר"ג אחיכה מכה דופן קאי
עכ"פ רק שם הצריכו צדיקה ולא במקום שנאמר סה"ס כשרה
שכן הצריכו לומר שם דר"ג צדיק לה צפשורי וכ"פ הבי"ח
סעיף י"ג והלבוש וכ"כ ממהרש"ל צ"ש סי' כ"ה וכ"פ צ"ש
סעיף ח' והף לה"ז שם סי' י"ב שהריך נפיחה היינו רק
ממהגא ולא מדינא וצת"ה דבריו אין מוכרחים כלל:

קיצור מבה"ג משמע דגלדי גלדי ח"ל נפיחה וכ"מ
מדעריב להו ה"ש"ס בהדי חזותא חזותא דנשמע
מוכרמב"ם שא"ל שום צדיקה וכ"מ מדין סירכא תלויה:

ב ועוד ריאה דהיכא דאמרו בגמרא כשרה א"ל צדיקה ולא
נפיחה מ"ש הר"ש פח"ט סי' י"ד ויש מן
הגדולים שאומרים דהא דמכשירין כסדרן דהיינו דוקא ע"י
נפיחה ונדקדקין הא דקאמר גבי שלא כסדרן ליה להו צדיקותא
מכלל דכסדרן מתכשרי בצדיקה ורב האי גאון כ"י דלא צדיק
צדיקה וכן מוכיח הלשון דקאמר היינו רציחיהו עכ"ל הרי
אפילו המלריכין שם צדיקה דקדקו זה מלשון ליה להו צדיקותא
שמה מוכח הדיוק דכסדרן לריך צדיקה משמע הא בעלמא
כשאמרו בגמרא כשרה א"ל שום צדיקה וכ"ש לרב האי גאון
וכן מוכרח מהחוספות (דמ"ו ע"ה) שכ"י ומחוק הלכות טרפות
של רבינו גרשום וצת"ה הגאונים שכ"י הרב ר' יוסף ע"י משמע
נמי שהסירכא מחמת נקב היא בזה שמלריכין נפיחה כשהאומה
סרוכות זו לזו כסדרן או סמוכות וסרוכות בלע"ז או בבשר
שבין הלע"ז והשתא אם הסירכא בלתי נקב א"כ כסדרן
למה לריך נפיחה כיון דלא התפרק וכן בריאה הסרוכה לדופן
במקום רציחא דאחי' אם לאו דאמר דאין סירכא אלא מחמת
נקב ולא א"ל דצדיק לה נפיחה שמה עדיין לא נסתם הנקב
עכ"ל ואם איתא דאפילו היכא דנאמר בגמרא כשרה עכ"ז לריך
נפיחה א"כ מאי קשיא להו חף אם יש סירכא בלא נקב ולכן
כשרה כאן דלא התפרק עכ"ז ילערכו נפיחה א"י ס"ל בפשיטות
דסתם כשרה א"ל צדיקה אם לא כשיש ריעותא גמורה שיש בה
נקב דא"כ הוחל הטורף רק שעלה בו סירכא ונסתם והסתמא
מהני מטעם שכתבו ע"כ שפיר לריך צדיקה שמה עדיין לא
נסתם הנקב ועמ"ש לקמן סס"ע ד' ועמ"ש צת"ו לדין בהנהגה
שולעת לענין חכילת חלבה מחיים המתחלת משנה דף כ"ד ואלו
כשרות צבהמה כ"י ועיין בה"ה התרומות סי' ח' שלדבריו
ולשונו יש ליישב קצת הקושיא דהכונס דלמ"ד יש סירכא בלא
נקב והשש רק ע"ש שסופה להתפרק א"כ מאי מהני הנפיחה
כ"י אבל מלשון החוספות מבואר דהקושיא למה לריך נפיחה
כ"י ועוד גם מלשון סה"ת עלמו סי' ע"י שכתב על דברי
המלריכין צדיקה כסדרן שהוא חומרא גדולה מוכרה דכל
כשרה שבגמרא א"ל צדיקה דא"כ מהו החומרא הגדולה
כאן ועוד נל"ד צדרי החוספות מוכרחים דהקושיא היא רק
למה לריך נפיחה ולא שהקושיא היא מאי מהני הנפיחה בדברי
סה"ת דזה י"ל דלמ"ד דמלבד ש"ל כמ"ש בגמרא גבי ר"מ
דחיים למיעוטא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר
וסמכין ארובא כמ"כ י"ל כאן לענין צדיקה זו דא"כ דכסדרן
אינה עומדת להתפרק עכ"ז היכא דאפשר חיישין למיעוט המלוי
שמה עכ"ז נתפרק ואלהבא שמה היחה מתפרקת לא חיישין
כ"י

דבר שמה בש"ע כאן ס"י כ"ח. והנה פליג הפר"ה משמע דמלריך נפיתה. וא"כ בזה יולאים גם דעת הטוש"ע דכתבו והיא שלימה. כמבואר בסמ"ג. מיהו יש לחלק ע"פ מ"ש הח"ס ס"י ל"ט ס"ק ע"ו וז"ל ונ"ש וז"ל להסיר הסירכה תחלה כ"מ דעת הפוסקים להבדוקה היא חליבה דשעה רש"י לראות אם הסירכה סתמה צעוב להקב עכ"ל. וביאר דבריו הל"ש שם ס"ק מ"ח כיון שכתבו הפוסקים דח"ל בדוקה רק לשעה רש"י דאין סירכה בלא קב ונדידה חס נסתם הקב בסירכה כסדרן כשר ואין לורך הבדוקה רק לראות שהקב נסתם היטב ע"י הסירכה מש"י הבדוקה כהשר הוא עם הסירכה עכ"ל. נמשח"כ בגדון זה דחס היה קב אין הגלדי סוהם דח"ל קרום שעלה מוחמה נוכה צריחה ואינו קרום. ולא דמו לסירכה כסדרן דהסירכה נסתמה ע"י אונא חבתה. משח"כ בה"י וכיון שחס היה זה קב ערפה חס חיתה דלריך בדוקה י"ל דלה נוכה הבדוקה בעוד שהגלדי עליה. מ"מ חס גבי סירכה תלויה שכי הרנוצ"ס דנפתין אותה לראות חס היא שלימה מן הקב. נמשמע מדברי השמ"ה ס"י ל"ט סעיף למ"ד דנפיתה זו היינו בעוד הסירכה תלויה עליה. וכן מוכרח מדבריו ס"ק מ"ה דח"ל לסור התלויה בסכין ואח"כ לבדוק דקרום הדבר לקלקל ולהפסיד בידים. ולמטעם ולמשמט ח"ל רק בדבוקה ולא בתלויה ע"ש וכן כי הפמ"ג במשכ"ס ס"ק י"ב וחלק על הבלי"י ס"ק כ"ט שכי להפך דלא שמענו כן ע"ש. הרי חף שהסירכה עליה מ"מ חסו נפיתה לומר שעי"ז נמלחה שלימה. וכן מלינו גבי ריחה הסנוכה לדופן דבדוקין לה ונוכחי הבדוקה חפילו בעוד הסירכה היא על הריחה כמ"ש החזמו"ר ג"ע בתשו"י נהג"ה דק' דריסק וכתב כמבואר שם דר"ן בהדיא. והוא מש"ש הר"ן וא"כ השאל ותאמר כו' מאי מהני בדוקה כו' לא תפיק זיקה שהרי סירכה זו סתומה כו' י"ל כו' ניהו כל היבא דח"כ למדק בדוקין עכ"ל ע"ש. וא"כ כמ"כ גבי גלד שכי הטור והיה שלימה י"ל היינו שבדוקין ע"י נפיתה כשהגלד עליה ונמלחה שלימה. דח"ל לקלוק ואח"כ לבדוק קרום הדבר לקלקל בידים יותר מבסכין גבי סירכה תלויה. וכמו שמז"י גבי שלפירוק כשקולפין אותו מניע הריחה טפי דמים. ויש לומר שקלוק זה בזה בידים כי נעולס לה ניקבה הריחה והקרום עליה זה שלא מוחמה נוכה וקב. רק שאח"כ נדבק בחוזק וכשמקלפין אותו מהקלוק מעט מוציר עור הריחה ומניע טפי דמים. ולכן ג"כ לא מפקח זיקה. וכמו חס יקלפו עור ח"י של הריחה נעור השני ודחי ילאו ג"כ טפי דמים. ועי"ל לפמ"ש הח"ס עלמו גבי סירכה נומקוס למקום ש"ל דכשרה חף לפרש"י נשום שנתחזקת ברחשה השני. משח"כ בקרום העולה מוחמה מכה שאין חוזק כ"ה במקום המכה ע"ש בח"ס ס"ק מ"ח. ח"כ חס הקרום מתפשט ודבוק גם להלכה הרבה י"ל דדומה לסירכה ממקום למקום. ועי"ל לפ"ד תשו"י פנ"ה ח"ה ס"י ח"י [הסר ק"ה].

קרום חוששין לנקב לשטתה. אבל בשאר קרום שאין בו היכר מכה מולן לחוס שעלה מוחמה נוכה. ור"ה נמטעה דרימום שביש"ש פח"ע ס"י ל"ה הובא בפי"ו ס"י ל"ה ס"ק י"ד. להקליפה. היה רק משום אופתא. חמת השמ"ה שם הלריך נפיתה ומלשון רש"ל ופי"ו לא נשמע כן וכ"מ מהפרי"ה. ואף שהרמ"ה ס"י ל"ט הלריך נפיתה גבי בשר בלוי ופי"ו הפרי"ה ס"י ג' סק"ה משום דהוי ריעותא י"ל בלוי שאני לכן חסו ריעותא משח"כ קרום בעלמא. גם הפמ"ג ס"י ל"ה במשכ"ס ס"ק י"ד דעמו נטה דבדוקה נפיתה חינו מעכב שם. וכ"פ הפרי הצולה ס"י ל"ה סעיף קכ"ו. וע"ש ס"י ל"ט סעיף קנ"ו ובר"ה ס"ק קפ"ה. ובחמה עכ"פ קרום שעל הריחה לה גרע מדין סירכה באונא חמת מינה ובה עכ"פ. ע"י ל"ט ס"ק ל"ט דלאו כוהגין להקל חף לשעה רש"י כמבואר בש"ע סעיף ח' ובש"ך ובשמ"ה סעיף ל"ה וכ"כ בספר פתחי השובה שם סק"ה בשם המ"ב ח"י"ד ס"י י"ב וכ"כ הפמ"ג דהמנהג להכשיר בזה. ויש ליתן טעם לזה כיון שאדרבה רש"י י"ל דח"ל שלא כסדרן חינו נקרה רק מלוחה לאונה השלישית ולא לאונה שאלה. וכ"כ בספר המכריע ס"י י"ח בשם רש"י. והטעם י"ל ע"פ מ"ש החוס' דמ"ז ע"ה ח"י"ג דקרום כו' היינו כו' חבל כשהיא סרוכה במקום כו'. ונהי דאין לא קי"ל בזה כרש"י. מ"מ היבא דלהחוספות כשר היינו בסירכה מינה ובה גם לדין דתופסים כשעה רש"י דאין סירכה בלא קב מ"מ חף להחמיר. כיון דרש"י עלמו כשר בכה"ג ולשעת החוספות ג"כ כשר חף לתפוס כל החומרות יחד. וקרום לזה כי הח"ס ס"ק מ"ה והביא רח"ה ג"כ מלשון הש"ס להכשיר בזה. וה"כ כ"ש קרום שעי"ג ריחה דעדיף מסירכה כמבואר בב"י רש"י ל"ט ד"ה וכי בהגמ"י פ"ה מה"ש שכן רגילות להמלא בהרבה ריחות. וע"ש בד"מ סק"ז שכי דבשלא כסדרן חף קרום ערפה מ"מ היינו שלא כסדרן חבל באונא ח' מינה ובה י"ל לכ"ע קרום עדיף מסירכה.

סימן לו

בענין קרום שעלה מ"מ צריחה. ע"י פליתי ס"י ל"ו סק"ד ח"ש שם ס"ק י"ד חויק"ו ס"י מ"ד סק"ו דכיון שנתהוה מוחמה ח"כ בהבל בא ובהבל ילך כי חף יסודו דבר קיום וסופו להתפרק. ושעה אחרת להט"ז וש"ך כיון שנערפה שוב חף לה היתר וע"י במשכ"ס זכב ס"י ל"ג סק"ד דפי"ו מ"מ היינו כשהיה ערפה בלא הקרום הא חס ניקב רק קרום אחד מהושט ועלה בו קרום חינו חסו מ"מ ולכן גם חס אח"כ ניקב קרום השני כשר וכבר כתבתי ש"ע. ול"ע ג"כ מלשון היש"ש פרק הערל ס"י י"ז. חף עכ"פ בסתם קרום שמוצאים על הריחה כל שאינו ניכר שנתהוה מכה הוא חף לנו להחשיבו קרום שעלה מ"מ. וכיון שכן י"ל מ"ש הרובה ס"י שפי"ב הובא ב"י ס"י ל"ח י"ל דדוקא נקט בשר בלוי וחשוב קרום שעלה מוחמה מכה. אבל שאר קרום י"ל ח"ל בדוקה כלל. ולכן חף חס אירע שכשקלפוהו יולא ע"ד מן הריחה וע"כ ע"י הקילוף נקרעו קרומי הריחה י"ל חף ערפה כיון נעיקרה היה הקרום דבוק בהריחה ואינו קרום מ"מ ונסבך הרבה להריחה חף שעי"י הקריעה והקילוף חקב הריחה אינה ערפה שהרי לא היה ראוי להקלף כלל והי' מתקיים כך לעולם כיון שאינו קרום שעלה מ"מ והי"ל חף סופו ליכסר וחף חס סופו ליכסר י"ל חס הי' כסתר נמילא לה הי' נקרע קרומי הריחה כלל רק כשקלפוהו בידים שאני.

סימן לח

דלדול היולא מהריחה ונמלא שנסרך לשומן הלז ולא נימות ע"י מיעוק ומשמוש.
הנה ז"ל בדוקה מהרי"ו סירכה תלויה ואינה דבוקה למקום יח

קיצור. וללח דעת הטוש"ע שכי גבי גלדי והיא שלימה י"ל דיוולחין ע"י בדוקה נפיתה כמו שהיה עכשיו בני קילוף תחלה דח"ל לקלוק ואח"כ לבדוק קרום הדבר לקלקל בידים. וא"כ בגדון השאלה כשהקרום דק ונורחיה חינו כמו בשר בלוי י"ל שלא היו נריכין לקלוק הקרום מעל הריחה מאחר שהוא דק ואינו כמו בשר בלוי ולכן חף [חס] אירע שקלפוהו ומניע טפי דמים יש לומר שמוחמה הקילוף נסתמה זה וכמש"ל [ס"י ל"ז] בדי"ה בענין קרום שעלה מוחמה נוכה. אבל לחלות שזה זיעה בעלמא כדברי הל"ש ס"י ל"ט ס"ק ר"ג חף נראה כלל.

ח ובל זה בגלדי גלדי שהוא קליפות כעין מנורע וגרם. אבל בשאר קרום נומס הנמלא על הריחה. לכאורה לכ"ע ח"ל לא קליפה ולא נפיתה. דמהיכי תיהי נה. דל"ד לגלדי חף להשמ"ה שהגרם והגלד הי"ל מכות וכמ"ש רש"י כעין מכות. ע"כ הי"ל כקרום שעלה מוחמה מכה ונולד שאינו

איכה רובא להקל וגם חזקה ברורה שכשנולדה ודאי לא הי' בה מחט ומבואר ביבמות (דק"ט ע"ג) דכשיש חזקה ורובא היל המיעוט כמו מיעוטא דמיעוטא ואפי' ר' מאיר דחייש למיעוטא לא חייש לכן י"ל הבדיקה זהו רק ע"ד מדה חסידות וצ"ל וצ"ל י"ש לזה היתר שלא לבדוק :

אזה יתקנה סימן מ

טרפיש הכבוד שהיה לבוק לביה"כ ודקו אח ביה"כ ונמצא שם נקב שלא יקב מעבר לעבר מה דינו :

הנה תחלה יש לעיין במ"ש הבאר יעקב סי' מ"ה מעשה היה שנסרך טרפיש הכבד לביה"כ ודקוהו לביה"כ ומלאו כנגדו נקב ולא יקב מעבר לעבר ולא נמצא בו מחט טרפה לפמ"ש בתשו' ל"ל סי' מ"ט ע"ש ובתשו' חוט השני סי' ס"ט כו' ח"כ צ"ל חף ללא נמצא בו מחט כו' ובחמת יש להשיב ע"ז מחרי טעמי דהנה צ"ל סי' מ"ה בהגהה העור סעיף כ"ג מלחתי בשם בדיקות כ"י למחרי פיגון שמנהגם להקל בדין שנשאל ה"ל סי' מ"ט חף שלא הביא די ה"ל וז"ל וכן חמת שלפי דעתי אם היתה סירכה יולאת מן הכרס וגם סירכה לטרפיש ויש מחט תחובה בכרס ח"כ שלח עברה המחט הייתי רוצה להעריפה שאין לך קורט דם גדול מסירכה וח"כ היא טרפה אבל אין לחמו נוהגין כן חלף כשיש סמפון עכ"ל וסמפון הוא לנור מלא מוגלח יעו"ש וכן הי' פשוט בעיני השואל שבתשו' ל"ל שם וכן בפתחי תשובה ס"י מ"ח ס"ק י"ג הביא כן בשם תשו' תולדות יצחק וגם הכו"פ ס"י מ"ח כ' לדדים להקל בזה ולומר ללא דמי סירכה לקורט דם שצנמי (דכ"ח ע"ח) כי סירכה בשאר חברים בה מחמת ליחוס ונפוח ור"ל אבל קורט דם ע"כ בה מחמת נקב בקרום החילון כמ"ש אחרונים הגאון בסוף ה' נדה בדי"ה מ"ש הח"ל וכו"מ פא"ט במקומו דכ"ח ח' מתניתין היא משמע דזה שהקורט דם חשוב שודאי יקב עכ"פ עור החילון אין זה חידוש כלל משא"כ חילו היה קורט דם כמו דין סירכה היה זה עכ"פ דין מחודש ולא היה לאבוי לומר ערח ערייה כו' מתניתין היא כו' ולדון של הבא"י יש לומר עוד דרך אפשר דקורט דם אינו מברר שיקב עור אחד מעבר לעבר ויש לומר שיקב רק חלי עור האחד ונוהג ג"כ ימצא קורט דם ע"כ י"ל שלא אמרו בגמרא לאסור בנמצא קורט דם כנגד המחט שבפנים חלף דוקא כשהקב שמבפנים הוא ע"י מחט שיש בזה לחלות שיקב לחץ ע"י מחט זה שלפנינו רק שחזרה לאחוריה וע"כ נתרפח שם וכיון שנמצא קורט דם כנגד המחט ממש זהו ראוי שיקבסה מעל"ט וחזרה לאחוריה אבל בנקב שע"י חולי נולד אחד כגון של הבאר יעקב חף שנתלח ק"ד נגד הנקב י"ל שאין לאסור כלל וכמו שנמצא ק"ד בלי נקב כלל אין לאסור דמיל זה מאחר ששום ח' מהפוסקים לא הזכירו דין זה רק בנקב שע"י מחט דוקא (והרי"ף והרמב"ם השמיטו דין זה לגמרי וז"ל זה) ומלינו בכמה ענינים להחמיר טפי בנקב שע"י מחט מע"י חולי וכמ"ש הש"ך סי' מ"ח ס"ק י"ג לדעת רש"י וכ"ד הכו"פ שם ס"ק י"ח חלף דמ"ל שרריך שרואין שלא שלט החולי רק במקלח אבל להש"ך ח"ל לזה דמסתמא אין מחמירין גס כי בנד"ז ניכר שלא שלט החולי בעובי העור שלא יקב וגם איתא בתויק"ן סי' מ"ט בשם הר"ן גבי ניקב עור הפנימי של הוושט ע"י חולי כו' אין מחזיקין ריעותא על עור החילון וא"ל הטעם שאנו רואין שלא שלט החולי בעור החילון יעו"ש בתויק"ן דף ק"ה ע"א קודם ד"ה ולפ"ז היה אפשר משא"כ בנקב ע"י מחט חוששין לעור הפנימי ח"כ חף כאן נאמר דדוקא כשיקב ביה"כ ע"י מחט נולד ח' הוא דמלטרף הק"ד שכנגד פי המחט מבחץ ולא בנקב שע"י חולי ונניחו ח"כ שם חזר בו התויק"ן מסברא זו יעו"ש ואעפ"כ לנדון זה מלחתי סברא זו צ"ל סי'

מפרש ד' מהרי"ו בעיני דלדולס היינו אפילו בדבוקים ואף שיש להקשות דאם נסרך באונא ובאומא ח"כ מלד אחד סירכה הוא אפ"ל כיון שבלד ח' הוא דלדול ח"כ משם נמשך עיקר הסירכה וה"ל כמ"ש הר"ן גבי ריאה הסמוכה לדופן איכה תרי ספיקי כו' וכיון שהסירכה זו מחמת דופן היא בזה אין חוששין שמה כשתתפרק תקב הריאה כו' ע"ש ואף דאבמי שם חולק ע"ז יש ללרף הכא סבת מ"ד מנגב לגב לא מקרי שלא כסדרן כ"ח נוח' לני' או הכא יוחר מלוי שמלד הדלדול נמשך סירכה זו :

ועב"פ בשנסרך הדלדול לשומן הלז יש ללדד להקל ע"י דקולפין אהו מהריאה ואינו מבלבן דלח בלח"ה יש להקל צ"ל אפילו בסירכה לפ"ד כמה פוסקים כמבואר בתשו' אחרונים ואם נשום שט"י שקולפי' הדלדול ח"כ שלא יבלבן מלוי שילאו טפוח דמיס מהריאה בנקוס שנקלף י"ל זה אינו כלום כיון בכל דלדול אפילו שלא נסרך כלל ינולח כן כשיקלפו מהריאה ופשיטא ללא נחמר דכל הדלדוליס יהיו טרפה ח"ו וכן מלחתי בס' דר"ח סי' ל"ז ססע"י ב' בשם הרב הנו"ל כ"ח דלדוליס כו' ודרך הוא להנולח בהם טפי דמיס כו' ע"ש ובדאי מיירי דלדול הדבוק יעו"ש בהשאלה ולע"ד יפה הורה המ"ל ואפילו בדבוק הדלדול באונא אם נינוח דינא מתורת סירכה חזי אם אינו מבלבן כשר ח"כ שיוול ע"ד במקום שקולפין הדלדול מאחר שדרך הוא כו' ומשום שדבב הדלדול אין להחמיר בזה יותר רק להלריכו מיעוך ושלא ינולח ע"ד במקום השני שאינו דלדול היינו בנקוס השני שבריאה שנסרך הדלדול לשם אבל במקום שבריאה שנמשך הדלדול אין הכו"ד ריעותא ודי בזה דאינו מבלבן מה גס ש"ל דלדול אפילו לבוק אינו סירכה כלל כ"ל לכן חף כשנאמר דחשוב סירכה סגי בכך :

סימן למ

א ישי להעיר לזה ממ"ש בש"ע יו"ד סי' ל"ה ססע"י ב' בהג"ה ויכול להשליך הראש או למוכרו לעו"ג בלי פתיחה וע"ש בבאה"ט סק"ד בשם בה"י ועכשו נוהגין שלא לפתוח כו' ובל"י שם סק"ז הביא די הבה"י וחלק עליו ועיין ת"ש סי' ל"ה סק"ה ובדברי אחרונים הגאון ז"ל סק"י שם ונד"ז י"ל דלא דמי לחודש חמוז דשכתי מים כו' משא"כ הכא יש לדמותו לשאר ימי השנה שם דא"ל בדיקה דאין הטרפות ח"כ ימצא סירכה וימצא ג"כ קוץ או מחט תחוב צ"ל סי' ג' וגם בזה אין הטרפות ברור כמ"ש בסמוך סק"ב :

ב גם יש לעיין בגוף הדין איך הדין אם נסרך ביה"כ לטרפשה דכבדח והוא בש"ע סי' מ"ח ססע"י ח' בהג"ה ועיין בתשו' ל"ל סי' מ"ט הביאו הבאה"ט סי' מ"ח ס"ק י"ג ח' נמצא מחט תחוב כו' אבל אם נמצא המחט מונח כו' ועיין בש"ע סי' מ"ח ססע"י ח' מחט או קוץ ובט"ז שם ס"ק י"ד ובש"ך שם ס"ק ל"ח דמחמיר יותר מהל"ל גבי קורט דם ח"כ שמהחט אינו תחוב כו' וכן פסק בתשו' חוט השני סי' ס"ט לענין סירכה כמו שהובא בפתחי תשובה סי' נו"ח ס"ק י"ח והגו"ב שם מויקל כה"ל והל"ל הביא די ה"ט"ז והש"ך וחלק עליהם והסכים עמו הפרי"ח סי' מ"ח ס"ק כ"ב והנה גס בדינו של הל"ל סי' מ"ט הג"ל שהביא הבאה"ט כי בכו"פ ס"י מ"ח לדדים ד"ל ללא דמי סירכה לקורט דם שצנמרה ע"ש הטעם וכן ראיתי בצנח"ג סי' מ"ח בהגהות הטוב סעיף כ"ב :

ג ועב"ש בתשו' ח' בדין בדיקת הדקן בעת שהחזק בעיר ח' למלא אבטובות שקורין פאקין בהדקין כו' ונולד מנהג ע' פרי"ח בדיני התנהגות סעיף ח' וס"י ח' ותמצא שיכולים להחיר כי י"ל מנהג זה לא דמי למנהג דבני צ"שן דכאן הוא חומרה יתירה לבדוק דזה שיהי' טרפה כדעת הל"ל הוא ודאי מיעוטא ללא שכיחא והרי

אזה יתקנה סימן מ

סי' מ"ח בהגהת הב"י ס"ק ל' וז"ל ואפילו תימנה שהל"ל ס"ל
 כדעת ר"ח דאפילו בתיקב ע"י מחט אין חילוק בין המסס לזביה"כ
 מאי דמשמע יודבריו דיש חילוק בין תיקב ע"י חולי לתיקב ע"י
 מחט דתיקב ע"י מחט אפילו תיקב מלד אחד ללד פנים טרפה
 היינו בנמלא עליה קורט דס' משח"כ תיקב ע"י חולי דכל שלא
 תיקב נקב מפולש אפילו נמלא סביבות הנקב קורט דס' כשרה
 אחרי כחבי זה ראייתו לש"ך באות י"ב פי' ד' א"י כמו שפירשתי
 בדרך האי ע"ש עכ"ל הכנה"ע והנה י"ש הכנה"ג היינו בנמלא
 עליה קורט דס' טרפה גכ לר"ח ע"כ בנמלא הקורט דס'
 מבחון כנגד פי המחט ופי' בלבוש ס"י מ"ח סעיף ז' ובחג"ש
 שס' ס"ק י"ז דאילו נמלא רק משפנים ולא מבחון ודאי אינה
 טרפה לר"ח וע"ש בכנה"ג ס"ק ל"ה ל"ז וא"כ בתיקב ע"י חולי
 מלד אי' אינו טרפה אפילו נמלא ק"ד מבחון כג"ל וכ"נ מ"ח
 דכל שלא תיקב נקב מפולש כו' כשרה ונהו שהביא הבח"י ראי'
 מחשו' פמ"ה ח"א ס"י אי' ד"ב ע"ג יש לדחות דעור החילון של
 וזשט שאני שאין לו בדיקה לענין קב ג"כ לכך כשיש בו קורט
 דס' חיישיק שתיקב ועוד דוושט חמור מביה"כ כיון שנקובת
 הוושט הוה נבלה א"כ לה שייך כאן נשחטה בחוקה הימר
 עומדת כיון שיש ספק ג"כ שמא אין השחיטה כלום ועוד דס'
 ס"ל עיקר דחשוב כתיקב ע"י קוץ כיון שזכו מחמת הלעטה
 שמלעיטים אותה כו' אך בדון שאילתינו יש עוד לד גדול
 להקל אפילו לפ"ד הבאר יעקב דהא בעינן שיהיה הק"ד נגד
 פי המחט ממש כמ"ש במרדכי פא"ע ס"י תרכ"ד וכן לענין
 דינו דהל"ל וע"י פ"ה ס"י מ"ה הק"י ובג"ד שאינו סירכה כ"א
 דבוקה לטרפש ורוב הדיבוק שלא כנגד הנקב אזלין בהר רובא
 כמ"ש הטור ס"י ל"ע ובש"ע שס' סעיף כ"א כ"ה :

קיצור שבדינו של הל"ל ס"י מ"ט ג"כ יש לפסק דרעווחא
 דסירכה לא דמי לקורט דס' שבגמרא דמורה יותר
 על שתיקב עור החילון ממה שהסירכה מורה על זה וכ"ד
 הכו"פ ס"י מ"ח ודינו של הבח"י להשוות נקב ע"י חולי
 לתיקב ע"י מחט ג"כ אינו מוכרח כלל ובג"ד יש לד להקל אפי'
 לפ"ד הבאר יעקב :

והנה ה"י ס"י מ"ח ס"ק י"ד והש"ך שס' ס"ק ל"ה החמירו
 יותר מהל"ל וכ"ד חשו' חוט השני ס"י ס"ט והשואל
 שס' כ' שאין נוהגין כן אך הפרי"ח שס' ס"י מ"ח ס"ק כ"ב חלק
 על ה"י והש"ך וכיון לדעת הל"ל :

כשרה וכ"כ מהר"י אדרבי בששו' ד"ר הנזכר דאם הנקב היה
 רחוק מאל מחבור הכבד י"ל דכשרה ולפ"ד שחילוק זה יש
 להעמיס במ"ש הב"י לתרן מ"ש הטור בשס בל"ג דאי אינקיב
 ערפשא דכבדא טרפה שהרי הטור עלמו כ' ס"י ל"ט
 ריאה שנסרכה לנקוס שאין הנקב פוסל כמו לחזה כו' ולערפשא
 ותירן תירון אי' דהתם מייירי בערפשא דלבה כמ"ש ולשממנית
 הלב ולערפשא ור"ל דדוקא בערפשא הכבד פוסל הנקב ולא
 בערפשא דלבה ואין זה הימנה שטרפשא דכבדא יהיה חמור
 מערפשא דלבה דהא מלינו בגמרא פא"ט דמ"ה ע"כ להד ליטנא
 חמור קנה הכבד מקנה הריאה והנה רי"ז ב"ש"ג שס' הביא
 סמך לדברי ב"ש"ג מדין קנה הכבד וז"ל ובעל הלכות כתב שאם
 תיקב חזר הכבד טרפה ונראה צעני לקיים דבריו שחזר הכבד
 הרי הוא כקנה הכבד כנובאר בקו"ה עכ"ל הביאו הכנה"ג
 בהגה"ב ס"י ל"ד ובס"י מ"ה בהגהת הטור אות י"ה אך אי'ב
 ימנה דערפשא דלבה דינו כקנה הלב ובקנה הלב העיקר להחמיר
 יותר ואפ"ל דדוקא ערפשא דכבדא ס"ל לרי"ז דדומה לקנה
 הכבד נוסח דגבי כזית בנקוס שהיא חיה דמ"ו ע"ה פרש"י
 להד ליטנא דהיינו מקום תלייתה בערפשא הכבד וכ"כ הב"י רס"י
 מ"ח בשס רבינו ירוחם והרמב"ם ובששו' מ"ב ס"י ק"ג הטלה
 דהעיקר בפי' זה אף שהר"ב לא ס"ל כן ולהיות כן שהכבד
 חיה משס ע"כ ס"ל לרי"ז דדינו כקנה הכבד (מיינה לפ"ז
 למ"ד כזית בנקוס מרה ולמ"ד דבנקוס שהיא חיה היינו מקום
 דיבוקה בכליות לדידהו אין לדמותו כלל לקנה הכבד) אבל
 ערפשא דלבה אין שייך לומר שהלב חי וממנו כי דוקא הכבד
 חי מהלב ע"י אמלעותה הערפשא כן י"ל להעמיד תירושו
 הראשון דהב"י בענין סחירה דברי הטור אהדדי :

קיצור הב"י ס"ל דדוקא כשתיקב מלד הכבד טרפה ולא
 כשתיקב רחוק מהכבד ויש טעם לזה עפ"י ש"ש
 בשס רי"ז טעמו דב"ש"ג דדומה לקנה הכבד כי שס מקום
 חיותה של הכבד :

ב אך הב"י הקשה על תירושו זה מדברי הר"ן שכתב בסוגיה
 דריאה הסמוכה לדופן היכה דסמיכה ריאה למקום
 שאין הנקב פוסל בו כגון שהיא סרוכה לגרמת או לשממנית
 דידיה או לערפשא דלבה או לערפשא דכבדא ובחמ"ש שדברים
 אלו איך מדברי הר"ן לבד כ"א משאר גדולי הראשונים הזכירם
 הכנה"ג בהגהת הטור ס"י ל"ט אות ס"ו ומכלל משמעות
 הרמב"ם פ"י"א ה"ו ותירון הוא ז"ל דכוונה הר"ן שאין הנקב
 פוסל בו מלד עלמו שאין פסולו אלא מטעם שאין הפסק
 בין אברי הגשימה לאברי המזון כו' ובמח"כ הוא דוחק דהא
 עריב ומי ערפשא דכבדא עס שא"ד שאין הנקב פוסל בהס
 כלל אשר לכך י"ל באחד משני דברים או שנאמר דהר"ן וש"פ
 לא ס"ל כלל דינו דב"ש"ג וס"ל דתיקב חזר הכבד כשרה וכמו
 שהביא הכנה"ג מחשו' המיוחסות להרמב"ן ס"י קס"ב המובא ב"י
 ס"י ל"ט ב"ה לכל מקום שחסק הריאה וז"ל ומה הטעם
 א"ס היא סרוכה לכבד דרך נקב שהיה בערפשא טרפה כמ"ש
 בששו' להרמב"ן ס"י קס"ב עכ"ל והשתא קשה ת"ל דטרפה
 מטעם תיקב ערפשא ומה לו לאוסרה מטעם ריאה סרוכה
 שלא במקום ריאתה וכן מובאר חשו' הג"ל בששו' הרשב"א ח"א
 ס"י תרל"א דטרפה מלד הסירכה מן הריאה דלפ"ז מוכח
 דה"ל מלד נקב ערפשא אין כאן שום טרפות או ש"ל כמו
 שתירן בששו' מהר"י"ט ח"י"ד ס"י ה' וז"ל אי' משכחת לה
 שהסירכה נכסה דרך הערפשא המפסיק בין אברי הגשימה לאברי
 המזון דבהיה לא נטריוף כדכתב הרב ב"י לפי שאין שס
 מקום הכבד שהוא דבוק ללד ימין באותה שנינו פ"ד דחמ"ד
 אלא של ימין קורא גדולה נופתי שהכבד תלוי בה ואם נקב
 אותה הערפשא שעליו מטריוף בהכי שיש לחוש נופתי הכבד
 שתחמור ודבר זה צידי נואח זוכחי הזבח בערפשא דכבדא
 וערפשא המפסיק בין אברי המאכל הכל אחד אלא שהשמות
 נוחלקין לפי מקומן שעל הכבד נקרא ערפשא דכבדא ובהכי
 מחוקמה

סימן מא

ע"ד השאלה

שזה מקרוב נחחדש שרגילות למלוא נקבים
 בחזר הכבד שלא במקום הדבוק על הדופן וגם
 אינו סמוך רק במקום שמחיל לשפע ולימשך מן הדופן לירד בחלל
 הבהמה ויש אומר הפסק בין הדופן להנקב בערפשא כרוחב
 שלשה או ארבעה אלבעות ונפל מחלוקת בין הלומדים שבמחניכס
 הטי' שיש אומרים שראוי להקל בזה ושכן שמוע מהוראות איזה
 מורה ומעלחו דעתו נוטה לאסור שאף שלפי הגירסא במרדכי
 מלד הכבד נמשמט דאם רחוק מן הכבד יש להכשיר כמ"ש בששו'
 דברי ריבות ס"י קנ"ג שהביא הש"ך ס"ק י"ג הרי כבר דחה
 הש"ך דבריו ופסק בה"ה ושכן הסכם כל האחרונים :

א הנה נוקר החילוק בין הגירסאות הוא הרב"י והב"ח
 שהב"י חפס הגירסא כמו שהוא במרדכי בשס
 האלונים דערפשא דכבדא שתיקבה נקב מפולש מלד הכבד
 טרפה וכ"פ בפשיטות בש"ע ס"י מ"ה ס"ח וכ' בכנה"ג
 בהגהת הב"י אות ל' שכן הביאו הגירסא בששו' דברי ריבות
 ס"י קנ"ג ורש"ל בפא"ט ס"י נו"ח ובספר יחיר נתיב ועפ"ז
 כי מהר"ם הטעם בספר נה"ב הביאו הש"ך שהערפשא רחבה
 יותר מן הכבד ובלד ימין הערפשא אינו מוכסה מן הכבד ושס
 יכול להיות הנקב רחוק מן הכבד ולפ"ז תיקב שלא מלד הכבד

שאלות ותשובות

סימן מא מב צדק

כשניקב שלא בלד הכבד טרפה אין להקל. אך לפיכך שיש לתפוס כשניקב שלא בלד הכבד כלל דהיינו שהכבד הוא מימין וזה הנקב הוא בלד שאלל הטחול יש להכשיר. אי"כ לסיק יש לזרף גם זה מה שלד הדק של הטחול נכנס לתוך הנקב וסוממו היעב:

החיר הפרי תואר. ויש לסמוך עליו כיון דלפרש"י כשר לגמרי. וה"ל י"ל כן בגדון זה דטרפ"ש הכבד מועט המבואר בפנים. ומ"מ כי שאין להכשיר רק בהלד שאינו מונח על הכבד כלל דהיינו בלד השמאל של הבמה ששם מונח הטרפ"ש על הטחול. אבל בלד הימין אף דלא מונח עליו ממש הכבד הכל נק' חלחל דכבדא:

ובפרי תואר שם משמע דכשניקב הטרפ"ש בלד ימין ששם הכבד אף אם הוא שלא כנגד הכבד יש לז' להחמיר יותר מאח' ניקב מולד השמאל ששם חינו בלד הכבד כלל כ"ה בלד הטחול וקנה שומן מפסיק ביניהם. וז"ל הפרי"ת ואי בעי לדייקא מלתייה לאסור מאומרו חל"ר הכבד ומשמע ליה מהאי ליטנא דאפילו חלק הפניו ממנו לז' ימין תקשה לדידיה כקושייהו דהא כל הפוסקים לא הזכירו זה דחל"ר כבדא חל"ר טרפ"ש הכבד משמע כו' דלא קאי חל"ר בדחל"ר עליה כבדא עכ"ל. דבריו אלה מבוארין להקל אף בלד ימין כל שאין הכבד מונח עליו. אבל בלד שמאל ששם חינו ענין לכבד כלל י"ל שאינו נקרא חל"ר הכבד כלל וזהו דעת תשו' דברי ריב"ז סי' קצ"ג. דכתב טעם הדיחור מפני שהוא רחוק מאלד ימין הכבד. וכ"כ דעת מהרי"ט שכתב לפי שאין שם נוקוס הכבד שהוא דבוק לז' ימין כו'. משמע דחינו מכשיר רק כשניקב הטרפ"ש בלד שאינו מקום הכבד כלל דהיינו בלד הטחול. והנה לכאורה אפשר גם לגבי האימורים שמקריבין היומרת על הכבד דפרש"י בחונט דהיינו חל"ר דכבדא. ויקרא ג' ד'. י"ל שאין מקריבין רק החלק הפרוש על הכבד דהיינו לז' ימין. ולא הפרוש על הטחול דהא כתיב והיומרת על הכבד. הכבד דייקא. וכ"מ מנ"ש בכסף משנה ספ"ב מה' מעשה הקרבנות דין י"ח במ"ש הרמב"ם וחלו הן האימורין כו' ויומרת הכבד וז"ל ויומרת הכבד כתב רבינו בהקדמתו לסדר קדשים שהוא הקלה התחתון היולא ממנו כמו הבטן מן הירד עכ"ל. וז"ע זה פירושו עולה בשטת רש"י דהיינו חל"ר הכבד עכ"ל מובן ממנו שזדלתי אין לז' היומרת שעל הטחול בכלל. ועי' במשנה פב"ח דיומא אין מאכילין אותו מחל"ר הכבד שלו. משם ג"כ פשוט יותר דהיינו לז' שעל הכבד דהיינו לז' הימין ולא לז' השמאל. וז"ע דשם מפרש הרמב"ם בפירוש המשנה. להאכיל לאדם הכבד של כלב שוטה. מפרש דחל"ר הכבד היינו הכבד מנוט ואולי לזה נתכוון מ"ש בהקדמה לסדר קדשים כמו הבטן מן הירד. דהיינו מגוף הכבד מנוט וא"כ אין קן דעת רש"י וכל המפרשים. ועי' במשנה ז' פרק השוחט אפי' שחטה שיאכל העו"ג נחל"ר הכבד שלה פסולה. לכאורה מהו אפי' מחל"ר הכבד ואם זו חולה טרפות א"כ הוא אבר מכוויים. מיהו י"ל שם המטון משום דחינו מאכל חשוב כשאר בשר:

אחר זמן רב שכתבתי תשובה זו בא נועשה לידי שניקב טרפ"ש הכבד שלא מולד הכבד. ולד הדק שבהטחול כנוס לתוך הנקב וסוממו. ונוחזק זו היעב בענין שאינו יולא מתוך הנקב. והכשרתי. כי זה יש להכשיר אפילו להבי"ח והש"ך דבעיקרי דינים סי' ד' אות א' הכשיר כשהכבד נכנס תוך הנקב באופן שנסתם. וגם הביא מ"ש בלחם הפנים הביאו הב"י סי' נ"ח ס"ק י' וז"ל מעשה שהיה בכונה בהמנה נקב בחל"ר הכבד והיה באותו נקב נכנס חלב העומא כמו חוט ויטולין החוט החלב להוליאו מתוך הנקב והיה מושך החלב לבתן ולכאן כמו חוט במחט והכשירו גאוני עולם עכ"ל. וכ"כ בעי"ו ס"ק ט' דאפילו חלב טמא שאינו חשוב סחימה בעלמא כתן חשוב סחימה. והפמי' במשניות שם הביא דהתב"ש ססי' מ"א ס"ק י"ב חולק עי"ו. ולכאורה הגאוני שבלחם הפנים ס"ל כהע"ז. והנה הת"ש שם כתב וז"ל עוד כ' הדרישה דאם נסתמה נקב הטרפ"ש בטחול שלא כדרך הנחתה אפי"פ שנסרבה בה שפיר טרפה לכ"ע דסופה ליפרק וכו' עכ"ל. ובנד"ו שהוא כדרך הנחתו שלד הגם של הטחול ולד הדק עומדים כדרך הנחתם רק לז' הדק נכנס בתוך הקרע והנקב ועבר לפניו מהטרפ"ש. י"ל אין סופו להתפרק כלל. ומ"מ חינו נתפוס כהבי"ח וש"ך דגם

סימן מב
דין נקב בפחול בצד הדק שבעב.

משנה ר"פ בהמה המקשה (דף ס"ח א') חותך כו'. מן הטחול ומן הכליות אסור באכילה. ופרש"י והרע"ז ולהכי נקט עחול וכליות נושום דמידי דלא מייטרפא בהו והקשה החו"ט עליהם ומרש"ח בהו"ח חירן דלמסקנא י"ל המשנה מיירי בקולטת. וכמ"ש הר"ן. ואפ"ל דהנה בחשו' הרשב"א רס"י ל"ח כ' ועל זה הכלל כל שאין כמוה היה טרפה סמוך להוסיף בסג"ר ושם שמעתתא. אי"כ במושה אין מבואר טרפות זו. לכן פרש"י כפשוטו המשנה זו דנקט עחול וכליות משום דמידי דלא מייטרפא בהו. ולהכי אמרו בגמרא (דף נ"ה ע"ב) ולית הלכתא כרב עוירא משום דשני החירולים שחירלו המשנה לדבריו שניהם דחוקים. ע"כ דחו דבריו מכה משנה זו רק עכ"ז אמרו דבסוממיה טרפה. משום דכנה"ג אין קשה כ"כ מהמשנה. וסמכו על זה הכלל כל שאין כמוה חיה. ובזה יש ליישב דעת הרמב"ם פ"י מה' שחיטה דין י"ד גבי עוף דפסק שאין הנקב פוסל בעחול שלו. והקשה עי"ו הרשב"א. והר"ח"ה בתה"א דף נ' צד"ה חולק מה"ט על הרמב"ם. והר"ן חירן משום דאין לו סוממיה. וז"ל כיון דאמרו ולית הלכתא כרב עוירא. רק בסוממיה טרפה. אי"כ בעוף שאין בו סוממיה נשאר דלית הלכתא כרב עוירא. דאם יעריפו גם בעוף בכל הטחול אי"כ הרי הלכתא כרב עוירא. רק בקולטת דעחול בהמה כשר. ומדאמרינן דלית הלכתא כרב עוירא נשמע דהיכא דליכא סוממיה כמו בעחול של עוף כשר. ועיין בפרי תואר סי' מ"ג שהביא דברי הפרי"ת שחלק על הרמב"ם ועל הרשב"א שכתב עליו ובכך הורה זקן. והפרי"ת כ' שאין לחוש להוראת וכן והפרי תואר דחה דבריו. ולפנ"ש יש להרמב"ם ראייה מלשון ולית הלכתא כרב עוירא כו'. והנה צבנה"ג סי' מ"ג בהגהות הטור אות ו' כתב וז"ל הטחול אפילו במקום הגם והעב יש לו בקלוו כדמות שפה סביב בראשו דק ויש מי שהורה שאם ניקב באותו השפה שהוא דק דכשר. דלא מיקרי סוממיה אלא הגם בלד אבל כג' היכה שהוא מקום דק כשרה. אבל הר"י הלוי צ"ח ל"ה הרבה להוכיח דאין חיובו וכל מקום שיהיה הנקב בלד העב אפילו במקום הדק טרפה. וכן בלד הדק כשרה בכל הלד שהוא וכן נוהגים בליפאטו ובכל ערי המוריהה וכו' עכ"ל. וכ"ד הע"ז רס"י מ"ג ודייק מנ"ש הרמב"ם פ"ו הי"ע ובש"ע רס"י מ"ג א"ס ניקב בראש העב דאל"כ היה לו לומר חלק העב. ויש להשיב דבפירוש המשנה כתב ועל מנת שניקב במקום העב ממנו. הרי כ' מקום העב. וכ"כ הרע"ז פא"ט מ"ב אבל ניקב במקום עביו כו'. משמע דלא מייטרפא אלא כשהנקב במקום עביו ממש. כי הנה סוממיה הוא תרגום של עביו כמו שהביא במתורגמן ערך סמך החמישי מנ"ש צמ"ח סי' ז' כ"ז ועביו עפה ות"י וסוממיה פושבא וכן בירמיה סי' נ"ב כ"א ועביו ארבע אלבעות ות"י וסוממיה ארבע אלבעות הרי פ"י בסוממיה היינו מקום עביו והערוך ערך סמך הביא מ"ש ביחזקאל סי' ל"א ז' וייף בגדלו ות"י ואלחלח בסוממיה ג"כ הפ"י ע"ד הג"ל. אך בירמ"י כ"ה כ' ואת כל מלכי הערב ת"י כל מלכי סוממיה ופרש"י סוממיה היינו שמשעננו של פרעה עליהם. אי"כ סוממיה הוא ג"כ לשון סמך ע"ד משען. וא"כ י"ל סמיכת הטחול הוא על כל לז' העב שבו ואף על הדק שבעב:

קיצור. מה שפרש"י גבי מן הטחול. מידי דלא מייטרפא הוא

שאלות ותשובות

סימן מב מז מד צדק

חף בריחה כה"ג כיון שהוא חבר שאין בו חלל עכ"ל כתב ומסתבר למימר אפילו מאן דנטריף בריחה חסרון מכשיר בעתול כפי האי גוונא עכ"ל והיינו דעת הנוכח שבריחה הטריף במה"ה ס"י י"ט ובעתול הכשיר כו"כ קמח ס"י י"ז כ"ל וגם בפתי תשובה ס"י מ"ג סק"ב הביא שדעת השו"מ מעיל לדקה ושבו"י הוא כה"ג ח"כ כיון שהרבה פוסקים מכשירים נקב זה בעתול מלד עלמו חף שיש מולקים עליהם עכ"ל כשיש עוד לד גדול להקל והוא שנקב זה הוא בלד הדק שבעב ש"ל שגם נקב גמור שם ערפה מספק לבד ולא ודאי ערפה ח"כ נקב שטור העתול מקיפו שהוא מתולדו ודאי יש להכשיר בפשיעות ח"כ"פ שכתשו מים חיים ס"י י"ג כתב כדעת רומע"ל ממש שגם צדק שבעב פוסק נקב שטור העתול מקיפו וכיכר שנברא בן מהולדו יעו"ש דברי בן המחבר הרי לא ראה השו"מ שנים מאירות ח"כ ס"י קכ"א שהביא הפתחי תשובה ס"ק א' שהורה לחף להחליקם לגמרי על הט"ז דהיינו הגה"כ וסיעתו עכ"ל כשנקב זה הוא במקום הדק שבעב כשרה כיון דאינו בעב ממש יעו"ש ולכן חף שהקדון של רומע"ל הוא בשור ולא בעגל ח"כ להקל וכשר ככה"ג ע"י ב"ל ס"י ע"א אפילו בבהמה גסה כו' :

מ"ד ס"ב וצ"ל סק"ב להכשיר בזה וכ"ד הג"ז סק"ה והש"ך סק"ח ושאר אחרונים חס לריכוס ג"כ להנאי הגזר בש"ע ס"י ל"ז ס"ג בהג"ה גבי תרתי בועי דסמיכי להיש מכשירים במים זכ"ס דבעין שיהיו ג"כ מהוקים ולאפוקי מלוחים ומרים וגם מצוה"ר שם הסיומן של מים זכ"ס כל שיש לה כים בפני עצמה והכ"ס לבן מצפנים כו' כהובא בש"ך שם ס"ק ע"ו ובשמי"ה סעיף ע"י חס כנוו קן גבי מים זכ"ס שבעוליה בעין קן או לא :

א הנה ז"ל הרמ"א בש"ע ס"י מ"ד ס"ב ואפילו כנואלו המים זכ"ס בשלחופית קטנה ככוליה כשר עכ"ל מכלל דבלא שלחופית פשוט יוחר להקל וכ"כ בת"ח כלל פ"ט ס"ה וז"ל וכתב צ"י דח"ן חילוק בין חס נמלאו המים ככוליה עלמו או בשלחופית שכוליה עכ"ל ולכאורה אינו מצוה"ר צ"י לשון זה דח"ן חילוק כו' חלה דך נחבאר ממ"ש צ"י ד"ה כתב בהגה"ה חש"י בשם בה"ג היתה מליחה מים ללולים כו' וצ"ל שם סק"ב וז"ל כו' ועוד לעיל מיניה צ"י ד"ה כתב הרשב"א בהשגחה וד"ה וכתב בהג"א ובמים זכ"ס כו' חמס עכ"ל הא דמשמע מלשון רמ"א דבלא שלחופית פשוט יוחר להקל לא נחבאר כלל במרדכי פא"ע ס"י הר"ל ולא בהג"א וחדרבה יש לדון להפך דהנה הכנה"ג כאן ס"י מ"ד בהגה"ה ח"כ אוח י"א כתב דמדברי הג"א שהביא הב"י מוכח דאפילו במים זכ"ס חס הגיע למקום חר"ן ערפה שכתבו כלשון הזה וכוליה של חיל נמלא בשפירא ולא היה בשר כלום רק שצמקום הלובן היה שלם והכשירוהו עכ"ל מוכח דמפני שהיה מקום הלובן שלם הכשירוהו הא חס לא היה מקום הלובן שלם היתה ערפה והלבוש נמשך אחר סברא זו כו' גם הב"ח כתב ע"ד הג"א שסוברים דאפילו במים זכ"ס חס הגיעו למקום הלובן ערפה ואני המיה על סברא זו דבגמרא מוכח דבמים זכ"ס אפילו הגיע למקום חר"ן כשרה כו' והאריך לתרץ הג"א בתירושים שונים וס"י ועוד י"ל שדעה ההגה"ה דמדינא מים זכ"ס כשרים אפילו הגיע למקום חר"ן חלה ממש שכתב רבינו פרץ והביאו הרב מהר"י קולון בשרש ל"ו והר"י אדרבי בשו"מ דברי ריבז ס"י ש"י שאין חס בקיאים עכשווין בין זילי ללא זילי ולפי"ז אינו מים שמלאו ככוליה יש לדונס דללא זילי וערפה ע"כ כלומר חס הגיעו למקום חר"ן כו' ולכן כתבו ההגה"ה דמשום דלא הגיעו עד הלובן הכשירו הא חס היה מגיע על הלובן אפילו שהם מים זכ"ס ערפה ממש ללא בקיאיין בלילי כו' ויש לתמוה על האחרונים שלא הביאו דברי מהר"י בשם רבינו פרץ עכ"ל הכנה"ג וז"ל לפ"ז לכאורה יוחר דאוי להכשיר כשהמים זכ"ס הם בשלחופית עפ"י הש"ך ס"י ל"ז ס"ק ע"ו דהולדו לסיומן דכ"ס משום דכהוב בנהר"י שרש ל"ו בשם חוספות הר"פ דח"ן שההא לה בקיאיין בין מים זכ"ס לעכורים לכן נחמו סימן אפילו לדידן ובסמ"ח דחק בזה עכ"ל ועיין הב"ש שם ס"ק י"ז ולכן כ"ל הואיל ודעת מהר"י בשם הר"פ כו' לכן נשמע לבינונים חלו לחומרא דח"ע דצדק ועעם וראה שהם מ"ז כדינא מ"מ לר"ך שיהי בה סימנים הללו כו' וכ"כ בשפתי דעת שם ס"ק ע"ו דבעין הסימנים הללו ולאחר הדריקה ותרתי בעין לא בענין אחר עכ"ל ועיין בהג"ה ס"י ל"ז בהגה"ה הטור סוף אות כ"ח ועיין בלבושי שרד ס"י ל"ז ס"ק כ"ט שכתב דגם הש"ך ס"ל כך דלא כהבנת התב"ש בהש"ך דע"י סימנים חלו כשר ולה צ"י דדיקה וכן משמע מהשפתי דעת כ"ל וח"כ קשה דכמ"כ כאן גבי מים זכ"ס ככוליה היה ראוי יוחר להכשיר כשהמים זכ"ס הם בשלחופית דאיכא תרתי ומדוע כתב הרמ"א ואפילו נמלאו המ"ז בשלחופית כו' ואפשר שמה ראה למ"ש הגאון ר' זלמן נורגליות ז"ל בביאורו על הש"ך בשפת אמת ס"ק ע"ו דסימנים כ"ל לענין בועה שנקבפ מיירי ואין זה סימן לדבר לידע חס הוא מים זכ"ס כו' ע"ש שהאריך להוכיח בן ממ"ש צ"י ס"י ל"ח סק"ב בשם מהר"י"ק וכ"כ עוד בספרו ראש אפרים ס"י ל"ז ס"ק י"ד באריכות עו"ל עפ"י

סימן מז

בנידון נקב כתולדה בשור גדול

הנה גבי נקב בעתול בעולדה שהכשירו בעגלי חס יש להכשיר בן בשור הנה לכל הטעמים של המכשירים ח"ן לחלק זולת לפמ"ש הכו"פ ס"י מ"ג ל"ע דיש לדמות למ"ש הר"ן גבי סירכא דח"ע"ג דח"ן סירכא בלא נקב כשר כו' יש נקב ויש נקב כו' וה"ג רוב נקבים שבעגלים עתידים להתמלאות כשיגדלו מש"ה מכשירין אבל כשרואין בשור גדול נקב יש להטריף וכה"ג גבי חופתא דהוא ערפות הנ"ו בגמ' ח"כ"פ הסכימו הפוסקי' דבגד"י וטלח"י אינו נהג ערפות זה כלל ע"ש בעוש"ע ס"י ל"ה ובזהמנת הוא ערפות מדינא דגמ' ולא נאמר מאחר דבגד"י וטלח"י הוא כשר ח"כ גם כשגדל יהי כשר כנוו כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו (ואח"כ דנולו קן דמציאיין ראוי להכשיר מניין במינו אפילו ממדברי לבייתו ע"י טור וש"ע ס"י י"ב ובס"י מ"ב גבי מרה הוא ממין על שאינו מיו) ע"כ מקטנים לגדולים יש לחלק מיהו בחמת זה ל"ע לכן גבי עתול כיון דכל הפוסקי' המכשירים זולת הכו"פ הנה טעמי שלם שייכי גם בשור לכן נ" להקל וגם ראה ממ"ש בש"ע ס"י ל"ה כ"ה מפני שכן דרכה כו' הרי הכשירו חף שיחרת מגבה הוא ערפות פשוט בגמ' רק מפני שכן דרכה כו' וה"ג כיון שראינו שכן דרך העגלי יש להכשיר נקב זה שכתולדה ולהטריף בגדולי ח"ן לנו כיון שלא נזכר בגמ' שנקב שכתולדה פסול ג"כ בעתול ויש מסברא לחלק בין נקב שכתולדה לניקב אח"כ ע"י השו"מ מעיל לדקה ס"י י"ז שהאריך בזה ח"כ מוכח לנו לחלק ולהכשיר נקב שכתולדה ולא לחלק בכדי בין עגלים לשורים מש"כ גבי חופתא שהוא ערפות מוסכס בגמ' ח"כ ח"ה להכשיר בגדולים ואח"כ בקטנים כיון שדרכן קן יש מקילים מה"ע כיון שדרכן כו' אבל ח"ה ללמוד מקטני לגדולים מאחר שהוא ערפות מוסכס בגמ' ול"ד כלל לנקב שכתולדה בעתול שאין איסורו ברור כלל שהרי אדרבה רבו המקילים בו לגמרי מלד עלמו ח"כ כיון שבעגלים הכירו פשוט כיון שדרכן קן כ"ל ממילא יש ללמוד מעגלים לשורים :

סימן מד

אודות בועה דמים זכ"ס שנמלאה ככוליה ומגיעים המים במקום חר"ן שמצוה"ר בש"ע ס"י

אודות בועה דמים זכ"ס שנמלאה ככוליה ומגיעים המים במקום חר"ן שמצוה"ר בש"ע ס"י

אודות בועה דמים זכ"ס שנמלאה ככוליה ומגיעים המים במקום חר"ן שמצוה"ר בש"ע ס"י

בגמרא דרואין אוקו כאלו חינו טפי הל"ל שינוי מראה דהוי רבוחא טפי . וגם רש"ל כ' סס"י פ"ז קשה עלי הנושע מנין להוסיף בערפות כי לקוחא משמע מוגלה כפרש"י או נוסמסה כפי' הרי"ף אבל מנין לפסול שינוי מראה שיהי' בכלל לקוחא וכן כל שאר המהצרים לא הזכירו . ומ"מ לא בחתי ג"כ להכשירו מאחר שאין לי רחיה לכוור דבריו עכ"ל . והובא בהוי"ק"ו סק"ז וקלסיה וז"ל ונהו מאד רחויס הדברים למי שאמרן וגם בעיני יפלא מדוע לא הזכר ערפות זה בש"ס וגם הראשונים לא הביאו כו' . וסיים שם"מ י"ל דכיון דקתני לקחה דערפה ובריאה אמרינן דשינוי מראה הוה לקוחא ח"כ ה"ה זכוריה דלקחה ערפה גם שינוי מראה ערפה עכ"ל . וכ"כ הב"ה דזכו טעמו דהעיטור מדאמרינן פסול בזה וזה לקוחא ובריאה פסול שינוי מראה הוא מטעם דהוי לקוחא כדאיהא בפ"ט להדיא (גבי כדוהא כו' וה"ה בשאר שינוי מראה ע"ש ברש"י וגמ' דמ"ז ע"ב) ה"נ זכוריה פסול שינוי מראה דהוי לקוחא עכ"ל . ולפ"ז י"ל דהינו כ"כ נגד הרשב"א והר"ן דהם הסכימו ג"כ דלקוחא היינו מה שפוסל בריאה ככ"ל . ומ"מ בחמת לא משמע מדבריהם שיהיה שינוי מראה פסול זכוריה . והטעם י"ל משום דלקוחא דשינוי מראה שבריאה חינו הל"ל נשום שסופה ליקב כדפרש"י (דמ"ז ע"ב ודמ"ג ע"ה) וכ"כ הרמב"ם פ"ז הט"ז פ"ז . וזכוריה ליקב ונחוקא כשר . ואפילו ניטלה כשר . וא"כ אין לנו להעריך לקוחא זו שאינה אלא משום שסופה ליקב יוהר מהקב עלמו . אלא לקוחא זכוריה היינו נהנוסמס הבשר דגרוע הרבה מנקב כמ"ש בגמ' (דנ"ג סע"ב) כאילו חינו . ויש לומר דגם בריאה אין ערפות זו נשום נקובה כדחשיב לה הרמב"ם תחת סוג נקובה דאיהו לשטתיה אילו דאע"ג דס"ל לקוחא דרכיש עכ"ל כהז רפ"ה מה"ש ה"ב ושמונה מיני ערפות נאמרו לו למשה בסיני וע' לה"מ שם מה שהקשה ע"ז דהא עולא דס"ל כן ממשע מה"ע לקוחא דרכיש . ומיך דלרכיש לקוחא זכוריה הוה בכלל נטולה . ודוחק הוא דהא ניטלו הכליות כשרה וע' מזה בפר"ח סי' כ"ט סק"ה . ועוד זכוריה שיש בה מוגלה אין שייך לחושבה בנטולה . ובחמת מהרשב"א בה"א נראה דלרכיש דקיי"ל כוהיה לקוחא הוא ערפות בפ"ט שהרי כתב (דף ל' פ"ד) ואמר עולא שמונה מיני ערפות כו' למעוטי דרכיש כו' ואע"ג דליה ליה לעולא דרכיש הלכה הוא . ואחר שהשלים כל השמונה מיני ערפות דאמר עולא . כהז דף ל' ע"ב לקוחא ערפה כ"ז שני מינין נזכרו בלקוחא זכוריה וכן הריאה שלקחה ולא חלו בלבד אלא כל אבר שנקובתו או ניטלה או חסרונה פסול לקוחא פסול בו' שהלקות כמו שניטל וחמור מניטל שאלו כוליה שניטלה או נחמכה כשרה ולקוחא פסולה עכ"ל . משמע דלקוחא הוא ערפות בפ"ט דה"ל כניטל וחמור מניטל . ח"כ לפ"ז גם נהנוסמסה הריאה אין למונחה תחת סוג נקובה כ"ה תחת סוג לקוחא וכ"מ מפרש"י דנ"ג סע"ב שפי' גבי כאילו חינו והויא לה ריאה שחסרה . ור"ל דחמור מנקובה דאפילו לר' שמעון ערפה . וגם מה שדימה זה להסרה לבד ולא כ' כמ"ש הרשב"א שהלקוח ג"כ חמור מניטל זהו לפי שרואה להעמיד זה גם לעולא דליה ליה לקוחא דרכיש דלדידי' עכ"ל דאיו חמור מניטל ומ"מ ה"ל כמו חסרה או ניטל . אבל למאי דקיי"ל כרכיש ה"ל כחסרה הריאה וחמור מחסרה . וכיון שקי"ל דדוקא לקוחא זו פוסל זכוריה דהיא היא שיש לה חומר מניטל . משא"כ שינוי מראה דקיל טובא מניטל דאיהו רק משום שסופה ליקב . וחדע מדכתב ולא חלו בלבד אלא כל אבר כו' והיינו כמ"ש בש"ע סי' מ"ג דגם בעחול פוסל לקוחא זו בסומכיה ושינוי מראה מבואר שם דהוא כשר בעחול . ולכאורה גם הרמב"ם לא ס"ל כהעיטור שהרי גבי ריאה מנה במונין השבעים ערפות נהנוסמס באות ל"ו ומנה ג"כ נשתנו מראה בפ"ע אות ל"ו אע"ג דשניהן הן משום לקוחא ע"ש פ"ז הט"ו וספ"ח . וגבי זכוריה לא מנה כלל נשתנו מראה רק לקוחא לבד אות כ"ד דסתמא היינו נהנוסמס כמ"ש בהדיא ספ"ח מכלל דס"ל להכשיר במראה זכוריה משום דאין זה סחם לקוחא שבגמרא . מיהו יש לדחות דמ"ה שניה

לשונו דגבי ריאה הזכיר בע' ערפות נהנוסמס וזכוריה הזכיר שם לקחה והיינו לכלול שאר לקוחא כמו שינוי מראה . מיהו זה חינו דטעם שינוי הלשון י"ל כפשוטו משום דדרכו להפוסם בכל מקום לשון הגמרא . ובגמ' גבי ריאה זכר כפי' נהנוסמס וזכוריה לא הזכיר כן כפי' כ"ה לקחה זכוריה אף דאין מפרשין שזהו נהנוסמס כמ"ש ספ"ח מ"מ הפס לו לשון הגמרא . וכ"מ ממ"ש הר"ן רפ"ט וכל ששינוי בו ניטל כשר כ"ש ליקב ונפסק ושאר לקיות חוץ מן העחול והכוליה כו' דאלו ניטלו פשרה ובגמ' אמרינן דלקחה זכוריה ח' או מניטל לקוחא למקום חריץ ערפה עכ"ל . וכיון דחידוש הוא דמדינא דכיון דניטל כשרה כ"ש לקוחא ח"כ אין לך בו רק מה שפירשו וכיון דפי' הפוסקים דהיינו לקוחא דנהנוסמס אין לך להוסיף ע"ז לקוחא דשינוי מראה כי י"ל דלקוחא דשינוי מראה לא חמור מניקב עכ"פ . ומ"מ גם לפ"ד העיטור שהסכימו לו האחרונים למעשה י"ל בודאי דדוקא לקוחא הפוסל בריאה פסול זכוריה ושינוי מראה הוא דפסול בריאה משא"כ מים מלוחים הרי הוא כשר בריאה . והראב"ד כ' בתנאים דעים סי' י"ג ולקוחא זכוריה היינו בחזותא שהשחירו פניהם כדווחא או שנהנוסמס הבשר וכן כל דבר שנראה לקוחא מולא מפרש בה מידי עכ"ל . אפשר ג"כ דאיו חובר רק במה דהוי לקוחא גם בריאה וממש"ש שהשחירו כו' . היינו משום דאמרינן (דמ"ז ע"ב) שחור אדום הוא אלא שלקה ואפשר דבשאר שינוי מראה לא יכזר כהעיטור . וע"ש סס"י . ומ"מ למעשה הייתי מפקפק להקל במים מלוחים ומרים זכוריה נגד דעה השמ"ה סי' ל"ז . עד שראיתי תשו' דודי הרב הגדול מהר"ל ז"ל שכ' להקל בזה למעשה מטעם אחר לפי שמים אלו מתחיים מחמת מאכל ונשקה שיוורדים לשם ומהמלים לכיס השתן ומים כאלו ידוע שהם מלוחים ואינם דומים למים טורים שנעשו מחמת מכה זכוריה עלמה עכ"ל . וכן ראיתי שהשיב עוד חכם אחד דזכוריה לא כגי דלא להוי מלוחים שמהם מיאי השתן כו' והכשיר במלוחים או נורים . וגם בכל האחרונים בש"ע סי' מ"ד ובת"ש לא נזכר תנאי זה דשיהיו מתוקים :

קיצור

ולכאורה הרשב"א וסיעתו הכל פליגי ג"כ על העיטור בענין שינוי מראה זכוריה וע' רש"ל פא"ט סס"י פ"ז ותויק"ו סק"ז . וטעמם דלקוחא דנהנוסמס שאני דחמורה גם מהסר וניטל וזהו לקוחא דפוסל גבי זכוריה ואפילו בעחול פוסל כן הגם דשינוי מראה כשר בו כמ"ש בש"ע סי' מ"ג . ומ"מ גם להעיטור י"ל דדוקא שינוי מראה דהוא לקוחא הפוסל בריאה פוסל זכוריה כמ"ש הב"ה . משא"כ מים מלוחים יש להכשיר . וגם דודי הרב ז"ל הכשיר במים מלוחים או מרים זכוריה מטעמא אחרינא :

סימן מה

בענין פ"ז בזכוריה פ"ז שיעור הצלילות .

הנה בת"ש סי' ל"ו סס"ק מ"א כתב וז"ל וג"ל דבעינן ללולים כמים הללוים שלא נהערב בהם שום עשורית דהא דאמרינן בקדושין (דף פ' ע"ב) דללוים הם כל שבואה של חינוק ניכר בה היינו לענין דאיירי שם דכל שהם כל כך אפשר דבלעתינהו עיסה . אבל בנ"ד בעינן דליטול טפי . וכן אין לדמות זה למ"ש ספ"ג דברכות (דכ"ה ע"ב) עכ"ל . ולכאורה הך דברכות דטכורין היינו כל שאין אבריו נראין בהן כמ"ש בש"ע ח"ה סי' ע"ד ס"ב אלא כההיא דקדושין (ד"פ) הג"ל דג"כ אמרו שאם אין זבואה של חינוק ניכר בה לא נקרא ללוין . מיהו יוהר משמע דללוין דבקדושין שם הם ללוים יוהר מההיא דברכות שבדאי האברים עלמן נראים בקל יותר ממה שיהיה נראה דמות קלסתר פנים שהוא הבזואה . ע"כ במים שהבזואה נראית בהם ל"ל ללוים יותר וכן משמע בחידושי הריטב"א בקדושין שם שכתב אלא בללוים שהם כל כך ללוים שאפילו בזואה של חינוק קען נראית בהם וכ"ש של גדול עכ"ל

כא

ל"ה י"ג
מ"ג
מ"ד
מ"ה
מ"ו
מ"ז
מ"ח
מ"ט
נ"א
נ"ב
נ"ג
נ"ד
נ"ה
נ"ו
נ"ז
נ"ח
נ"ט
ס"א
ס"ב
ס"ג
ס"ד
ס"ה
ס"ו
ס"ז
ס"ח
ס"ט
ס"י

אשר מים כיואל באלו מלך עכירותו היו ראויים לשחיה לרוב העולם. מחמת שלא היו עדים ועכורים בו. וא"כ מזה מוכרח דגבי ללוים דכוליה בעינן יתר ממ"ש לעיל בשם הר"ן. אך באמת י"ל דאין להחמיר דהא הרב"י חלק ע"ז מה"ט וסיים דכל שאין עכורים ממש מיקרו מים זכים מחוץ מראה שיהיו. וכ"מ דעמו בש"ע. ובכנה"ג בהגהת הב"י אות ח' הקשה עליו אמאי לא חש לדעת הרשב"ה ואין זה קושיא כ"כ דהא דמסתבר ליה טעמיה דהג"ה דכל שאין עכורים בו. ולפמ"ש יש לזה ראיה מהרמב"ן והר"ן דבשבת הג"ל דה"ג נק' ללוים בו ועוד שגם הרשב"ה עצמו כי שיש לדון בדבר להקל בו. ועכ"פ די להחמיר כדעת הרשב"ה במראה הכרומי ממש. אבל בליחה לבנה כמים יש לסמוך ע"ד הרב"י שהוא נראה כדעת הר"ן דבשבת הג"ל. ואם נחוש כדעת הב"ה והא"ר שבא"ח סי' שי"ט דלולין היינו דנשתחי הכי לכל העולם והיינו כסתם מים ללולין כמו שהם כשנשארו. י"ל דודאי גם להרשב"ה אין להחמיר כלל. וע' עוד מענין מים ללולין במשנה ספ"ח דפרה ימתין לה עד שהלל ע"ש. דהתם נהערב בהם עפרורית רק שנפלה העפרורית למטה וחזרו המים ללוים ע"ש:

ע"ד הבוליה סימן מו

ע"ד הבוליה שהיתה שלחופית דבוקה בהחלב שבחריץ והיתה דבוקה ג"כ בצמר הבוליה עלמה בשפתה. והיה הפסק מהשלחופית להלובן יותר מאלצב אגודל והיא היתה צולעת בגובה עהר ולא נכנסה בעומק לגמרי ונקלפה צידים מעל הבוליה בקל. והבשר תחתיה שלם וכמו בכל שאר הבוליה באין שינוי. ואח"כ נקצו להשלחופית לראות מראה ודמות מימיה ולא היו עכורים ולא כרומים ומלוחים רק מראיהם היה כמראה הדבש. והוא הפ"מ וגם שעת הדחק שהוא עש"ק:

נראה דיש להכשיר משום דלא הגיע למקום חריץ היינו ללובן והכשיר בזה הש"ע סי' מ"ד הציף ב' אף במוגלה ולקוחה. וא"כ גם לדעת רמ"א דכ' דנהוג להסור כמראה הדבש יש להקל דהא בלא הגיע ללובן לא החמיר כלל בש"ע. ואף שהב"י סק"ז מחמיר במוגלה אף בלא הגיע למ"ח גם הש"ך סק"ח מחמיר יותר. מ"מ הא הפד"ח חולק עליהם. אמנם גם לדידהו יש להקל משום ש"ל דלא החמירו ק' רק במוגלה ממש. משא"כ בכמראה הדבש דהב"י בש"ע שם כי דיעה ראשונה בש"ע להקל בזה אף בהגיע למ"ח א"כ גם הט"ז וש"ך י"ל דיוודו בזה דאין להחמיר בזה ג"כ בלא הגיע למקום חריץ ולמיוקט כולהו חומרי יחד דלא גרע משני הפיקות דבשל תורה ג"כ מקילים. וכ"ש בהפ"מ ולכבוד שבת:

סימן מו

ע"ד אשר נמלא בדקין של בהמה שחין פורח אבעבועות שקורין פאקין ונדקו ונערפו ע"פ דין שהי' בהם ליחה ומוגלה ולקוח בשר מעבר לעבר ומראה עמוק מן העור והיא כהה. אחר זה נמלאו עוד בועות כהה עין בעין בדקין משני בהמות רזופות ונדקו ונערפו גם שניהם. אח"כ מלא השו"ב עוד בג' בהמות יחד אוקן בועות המטריפות מה הדין כששוחטים בהמה אח"כ בעיר האם לריכים לבדוק הדקין או רשאי' להעלים עין מהם ולהאכילם לכלבים ואח"ל לרריך לבדוק איך הדין דיעבד שהשו"ב השליך הדקין לנהר משני בהמות ששהט עוד אחר הששה בהמות הג"ל שנמלאו בקו הבועות ויאו להשליך מהם סחוב והשליך בלי דיקה וכן עשו. אם דומה למבעל איסור לכחלה או לא:

תשובה

הנה מהחלה לריך לבאר שרש דין בועות שבדקין איך פסולן

ובכשרן מעיקר הדין ואח"כ נבאר ענין דדיקתן והא"כ נבאר שאלתיו. הנה הב"י סס"י ל"ז כ' בשם א"ח דאין בועה וכירכה פוסל אלא בריחה הרי דבדקין יש להקל טפי בצועה. וי"ל דהיינו אפי' בועה הפוסלת בריחה כגון בחרתי בועה דסמיכי או כה"ג בענין דאסור בריחה אפי' נותר בדקין. ובשו"ת חב"י סי' נ"ד וכן נבאר הגולה סי' מ"ו הביא בשם רש"ל דיש קולא טפי בצועה בריחה מצבועה בשאר אברים שהקב פוסל בהם וי"ל והא לך כלל בערפות כל מקום שאר"ל דנקב ערפה אם יש אבעבוע לריך לפחות אוחו אכ נשאר העור שלימה תחתיו כשר בין מים זכים או סרוחים וליחה. אבל אם הבשר רע הוי כניקב. אבל בריחה רגילין להכשיר ולא בדקין בניידי עכ"ל. הרי דבריו לכאורה הפוכים מודברי הא"ח דהא הא"ח מיקל בצועה בשאר אברי' יותר מבריחה נגד ד' רש"ל. אך ד' רש"ל אלו נראה שהוא ג"כ מ"ש הש"ך סס"י מ"ו בשם מהרש"ל באו"ה שלו סי' ל"ז דמפרש דברי הגהת או"ה שיש לחסוך בצועה לראות אם הבשר שתחתיו רע דהוי כנהמסמס והש"ך הביא זה על ד' הש"ע שם שהוא ממ"ש בצ"י בשם א"ח. ע"כ נראה לומר דלא פליגי כלל הב"י בשם א"ח עם רש"ל דשניהם ס"ל דהחומרות והקולות שמלינו בש"ס גבי בועה כיון דלא הוזכרו בגמ' רק גבי ריחה אין לנודין נוקב כלל לשאר אברים ולכן בשאר אברים שהקב פוסל בהן יש לדון בענין אחר דהיינו ע"ד שולחני בש"ס שהורו בדבר הדומה לבועה בשאר אברים וילמח מזה קולא וחומרה. הקולא היינו דמה שהחמירו חז"ל בחרתי בועה דסמיכי בריחה לית להו דדיקוהא. אין לומר ק' בשאר אברים ומהני להו דדיקה ע"ד שכי' רש"ל והשכל נוקב ק' דבריחה הוא שא"ל לבדוק כי הערפות חלוי בהקרומות של הריחה ש"ג בצועה לבד כי הבועות גדילים בין עור הריחה לבשר הריחה וא"כ לא מהני הדיקה תחת הבועה אף אם שם הבשר שלם כיון שהערפות חלוי רק בהקרום של הריחה והבשר שתחת הבועות לא מעלה ולא נוריד והקרום שבין שני בועה דסמיכי א"ח כלל לבדוקו ולכן לית להו דדיקוהא. משא"כ בצועות שעל הדקין ע"ד"מ הרי אין ערפות א"כ ניקצו הדקין מעבר לעבר ובדאי דעור הדקין עב הרבה יותר מקרומי הריחה וכמ"ש בה"ד סי' קס"ג לענין מה שיש לחלק בענין כירכה בין ריחה לשאר אברים שהקב פוסל בהם דדוקא לגבי ריחה שקרומיה רכים ודקים ודאי אמרינן דסופו לינקב. אבל בשאר אברים אע"פ שהקבצתם במושהו הואיל ועורו חזק ועב דלמא אין סופו לינקב עכ"ל. ולכן כשבדוק צלד הפנימי של הדקין והוא בריח לנוה נעריף אף אם יש ממעל לו שני בועה דסמיכי (וזה לפי הרמב"ם בטעם איסור תרתי בועי דסמיכי בריחה. וגם לפרש"י י"ל דדוקא בריחה קים להו בו) וכן להפך ילמח חומרה בצועה יחידית דס"ל לרש"ל דבשאר אברים שהקב פוסל בהם לריך דדיקה שמה הבשר נתקלקל. ור"ל שמה גם פנימית ותחתית האבר נתקלקל דהיינו שהקלקול הוא מעבר לעבר וה"ל כניקב מעבר לעבר. והא דבריחה לא איכפת לן היינו משום דבבועה בריחה גדילה בין עור לבשר כמ"ש הב"י רס"י ל"ז בשם תה"א לרשב"א וכן האריך הת"ש סס"י ל"ז גבי בועה מעבר לעבר וקיס להו לחז"ל שהעור שג"ג הבועה אינו נתקלקל כ"כ ע"י הבועה שבריחה לשנחוש לו. וכמו שבאמת רגילותו עובא להיות בועות או פיורי בריחה וכמ"ש בגמ' (דמ"ח ע"א) משא"כ בשארי אברים י"ל שהבועה מנקבת העור שג"ג או מקלקלת אוחו דה"ל עכ"פ רע דהוי כניקב כמ"ש רש"ל. ועיין לקמן אות ב' הטעם בזה החילוק בין ריחה לדקין לכן לריך דדיקה עכ"פ מלמטה שיהיה שם הבשר בריא. ובזה מסולק תמיהת האו"ן ר' זלמן ז"ל בספרו בית אפרים סס"י ל"ז ס"ק י"ג שכ' דאין חילוק כלל בין ריחה לשאר אברים ונעלם ממנו ד' רש"ל הג"ל דעכ"ל דיש חילוק גדול לגבי העור שג"ג הבועה דבריחה חשבינן ל' כלא ניקב ובדקין ס"ל דהוי רע וה"ל כניקב כנ"ל. דאל"כ למה לריך דדיקה מבפנים והלא העור שג"ג מגין דהא ליכא נקב מפולש. א"ו ל"ל כמ"ש דהעור שג"ג הבועה אינו מגין בשאר אברים רק בריחה דגילו

המוח מקיף להמים כו' וכמיש הח"ש ס"י כ"ט דלח שכיח טפי
 שיהי מגולה חלל הקרום מלחיו מגולה ט"ש. הרי נדון זה ממש
 כשחילת הב"ח דיש כאן רובא וחזקה וגם בהמיטוט שלהחמיר
 יש עוד ספק שקול כמ"ל. ועכ"ל החנוור הבליי לבדוק דוקא.
 וגם לעת הח"ש ס"י ל"ח סק"ה נוטה כן דצעי בדיקה רק שלא
 טעה זה לחיוב גמור. וכן פסק כאלחזמו"ר הגאון נ"ע בשולחנו
 ה"ט בסי' ל"ח סק"י וז"ל ובחודש תמוז דשכיחי מים בגדיים
 ועלחיס כל ירח שמים יחמיר לעלמו לכחלה לפתוח הראש
 ולבדוק חס המוח מקיף. אבל בדיעבד אין לחוש (עח"ש) עכ"ל
 והפמ"ג החמיר יותר וכמ"ש הבליי. ומהחיתמא על הגאון הב"ח
 שלא הביא ד' הבליי והפמ"ג שהם כנגדו. הרי מצוה היטב
 דאף חס רק במיטוט בהמות לבד יש ריעותא דהאצטעוועת
 מ"מ לפי פסקו של כאלחזמו"ר הגאון ז"ל יש לכל ירח שמים להחמיר
 לעלמו ולבדוק. ולעת הבליי והפמ"ג יש להורות כן לאחרים ג"כ
 ואפשר גם הב"ח מודה לזה דכל י"ש יחמיר לעלמו. וגם הגה
 הפמ"ג בסי' ט"ו סק"ו פסק בפ"י לבק"ן ששכיחי אצטעוועת
 בדק"ן של חוזות יש לבדוק דוקא. ח"כ כ"ש בד"ו בזמן שיש
 חולי הפח"ק בהמות. דא"כ שכיח ודאי הענין. ומ"מ המיקל
 כדעת חשו' בית אפרים ג"כ יש לו על מה לסמוך כמ"ל.
 שלכאורה יש לזה רא"י מסוג"י דנדה (ד"ו) כמ"ל ממש"ש בגנ"ו
 בילדה דצו"ח לעבול. דבכה"ג אין הספק השני רגיל כ"כ ואעפ"כ
 היקל ר' יוחנן. כמ"כ י"ל בשריעותא רק מיטוט המלוי. ובאותו
 ריעותא יש ספק שקול ח"ל לבדוק מדינה:

קיצור. חס בני"ד ה"י ריעותא רק במיטוט בהמות ה"י זה
 כנדון הב"ח הג"ל שהמיקל שלא צדק יש לו על מה
 שיסמוך וגם המחמיר אין מן המתמיהין. ועיין בבליי ס"י ל"ח
 סק"ז ובח"ש ס"י ל"ח סק"ה:

י וב"ז במיטוט המלוי כההיא דמים במוח שצ"י ל"ח או
 כשו"ת ב"ח דליכא חזקה ברורה ממש שבה"ג בהמות
 יש ח' שיש בה ריעותא זו בודאי. דאע"ג דאחרמי כמה פעמים
 כן מ"מ אפשר שבג' חלו ליכא שום ריעותא. אבל חס נהרבה
 בהמה שיש בה ריעותא זו בודאי בתוך שני בהמות אחרות הרי
 לא שייך לומר דחלוי בתר רובא כדאי בש"ע י"ד ס"י ק"י ס"ט
 דאפי' בחלף לא בטל חס הוא מדברים החשובים כמו בעלי
 חיים. וספק ראשון בגופו וספק שני בתערובות אפי' נדעו
 הספיקות יחד לא מהני לפ"ד הרבה גדולי ראשונים ואחרונים.
 וא"כ הגע עלמך הרי שהיה כאן דיר שיש בו הרבה בהמות
 ושחטו ג' מהן אפי' אין ראוים ונמלא בשלשקן ריעותא זו
 הרי יש כאן חזקה שבדאי יש בדיר הזה עוד בהמות שיש בהן
 ריעותא זו ודייניקן ל"י בחילו ודאי יש כאן תערובות כמ"ש בש"ע
 ס"י פ"ד ה"ט ט"ו ויש מי שאומר. וכי הפ"ה שם דליכא מאן
 דפליג ט"ו ואז ח"ל להתיר כולן בלי בדיקה להאזמירי דספק
 ראשון בגופו וספק שני ע"י תערובות לא מהני והא דמהני
 בשאר מיטוט המלוי ל"ל דמ"מ ליכא חזקה ודאי שבה"ג ג' חלו
 נהרבה ח' בודאי ע"י פ' בתר דיומא לא קשי' כאן בחזקה
 חזר כו'. וא"כ כנדון שלפנינו שהחזק יותר מזה דהיינו בששה
 ראוים ממש נמלא ריעותא. ח"כ לעי"ד דבדאי ח"ל להחיר
 בלי בדיקה דיש לחוש בודאי על כל הבהמות כיון שנמלא בששה
 ראויות וזה חמיר טובא טפי ממיטוט המלוי וגם מחזקה הג"ל.
 אך חס מטעם זה לבד דה"ל כהתערובות ודלית היה מקום
 להקל חס פירשה [אין] ממילא מן הרוב ונ"ע בש"ע י"ד ס"י
 ק"י ס"ו. חלל שבנד"ז שנמלא בששה בהמות ראויות יש להחמיר
 בכל ענין לבדוק. הדק"ן דליכא ודאי רובא להקל כלל. וגם
 אפשר יש דמיון לזה ממש"ש בסמ"ע ס"י רמ"ט סק"ו דאע"ג דרוב
 וקרוב הולכים אחר הרוב שאני היכא שנמלא בתוך השטונה גופא
 שהיא קרוב אז חלוי בתר השטונה. וכ"כ הש"ך ב"ד ס"י קכ"ט
 ס"ק כ"ז והפ"ג שם והיינו משום דבכה"ג מסתבר עפי' לחלות
 בקרוב אע"ג דהוי מיטוט. וז"ל הפרישה שם. ואין להקשות
 הא רוב וקרוב הולכים אחר הרוב כו'. דשאני הכא דמסתבר
 טפי לומר בנפל מרוב השכיחי במקום זה עלמו שנמלא בו. משא"כ

החס דגם הקרוב אינו במקום שנמלא בו חלל חמיר שנתגלגל וצא
 משם ולכך מסתבר טפי שנתגלגל מן (הקרוב) [הרוב] עכ"ל. וכמ"כ
 יש סברא לומר בני"ד דאע"ג דרוב הבהמות כשרות הן. מיהו
 כיון שבמקום זה נמלא בששה בהמות ראויות ריעותא זו שבקיין
 לרובא דעלמא וחיישינן לרובא דמקום זה שגולד ריעותא זו
 ברוב הבהמות (ועיין במשנה פ"ב דנוכשירין משנה ז' ה' פלוגתא
 דתי"ק וריש"ו ונ"ע) וכ"ש הכא דגולד בששה ראויות ומה גם
 כי יש גורם המסתבר בנה לתלות שהוא מפני הפח"ק שהוא
 חולי המהלכה ומדבקה כמדע לכן מסתבר לחוש לכל הבהמות
 ולא נעלם ממי שיש חולקין על הסמ"ע והש"ך ועיין פרי"ח
 ב"ד ס"י ס"ג שהאר"ך בדיקים חלו. מ"מ אפשר דבנד"ז יודו
 להחמיר דהא העיר הוי ודאי מיוחד בפ"ע אפי' להפרי"ח
 ואילו חירט ריעותא זו ברוב בהמות שבטיר לכ"ע ה"י איסור
 גמור בלי בדיקה ולא חלוי בתר רובא דעלמא דרוב בהמות
 כשרות הן. וא"כ כיון דחירט ריעותא בששה בהמות ראויות
 ולא נחברר שנגד זה יש יותר בהמות שלא ה"י בקן ריעותא זו
 נראה להחמיר מה גם שיש גורם המסתבר לחוש לכל העיר כמ"ל
 ולכן יש להחמיר ולבדוק עכ"פ. ומ"מ נראה להקל לבדוק רק
 שלשה פח"ק בכל בהמה:

קיצור. אך בני"ד שנמלא כן בששה בהמות ראויות נראה
 שלריך בדיקה. ומ"מ יש להקל בהבדיקה כמש"ל
 בשם חשו' הר הכרמל:

סימן מח

בגמרא חולין פא"ט (דף נו"ן סט"ב) ת"ר מחט שנמלא
 בביה"כ מלך אחד כשרה כו' ולא פרש"י ט"ו כאן.
 אבל בכחוצות פרק המדיר (ד"ט סט"ב) כתב וז"ל בעובי בית
 הכוסות מקום יש צראש הכרם סמוך להמסס קרוי בית הכוסות
 שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו עובי שני כפלים ודבוקים
 ובלט"ו רדובלין (ר"ל דובלין הוא דבר הכפול) ונמלא מחט
 תחובה בחוהו עובי. ומתוך עובי אפשר לה שלא נקבחה כולה
 עכ"ל. ור"ל משא"כ בהמסס שהוא עור אחד מסתמא כשהתחב
 בו המחט נקבחה כולה. ובשמ"מ שם כתב בשם הר"י מערואני
 כלשון רש"י. ולעיל מוניה כתב בשם רש"י במהדורא קמח וז"ל
 בעובי בית הכוסות מקום שהוא מהכפל ושם הוא עב. מלך
 אחד שלא נקבחו מלך זה ללד זה ולא ילחה לחון כשרה. ואח"כ
 נקט עובי בית הכוסות דחילו במקום שהוא דק וקלוש אין לחלק
 בין מלך אחד לשני לדדן שהרי בהחיצת מחט כל שהוא נוקב
 משני לדדן וילחה לחון עכ"ל. מצוה"ר דבהמסס אפילו מלך אחד
 דהיינו שאנו רואים שלא ילחה המחט ללד השני אפי' ערפה
 משום דכיון שאין לו חלל עור אחד וכיון שנתחב המחט לתוכו
 קרוב לודאי שנוקב משני לדדן. ולכן פ"י ר"י בשבת ס"פ ב"מ
 (דל"ו סט"א) דבהמסס אפילו מלך אחד ערפה דחיישינן שמא
 ניקב לחון וחזר והבריח. ור"ל כיון דהמסס עורו דק מלך כמ"ש
 רש"י בשבת שם. ח"כ בהחיצת מחט כל שהוא נוקב משני
 לדדים. ע"כ אף שלא ילחה המחט לחון חיישינן שמא ניקב
 לחון וחזרה לאחוריה והבריח. כמו בישב לו קוץ בושט דהכי
 הלכתא ה"ס דחיישינן שמא הבריח כו' ואפילו למאן דלח חיים ה"ס
 (היינו עולא ושמאל דחינו חושש לספק דרוסה) בקוץ שמא במחט
 שהוא דק חייש עכ"ל. ולפי הג"ל יש לחלק עוד דוושט יש בו שני
 עורות ע"כ י"ל זהו הטעם דלח חיישינן שמא ניקב והבריח וכמו
 בבית הכוסות שיש לו ג"כ שני עורות להכי מלך אחד כשרה
 כמ"כ י"ל בושט. וזהו סברת הראב"ן שבהר"ש פא"ט סס"י ד'.
 לדמנה וושט לביה"כ. ואף שכי הרא"ש שהרי"ף מחלק ביניהן
 משום דביה"כ הוא עב ור"ל שהשני עורות דוושט אינן עבין
 כמו שני עורות דביה"כ ולכן בושט אע"פ שיש לו שני עורות
 חיישינן שניקב לחון. מ"מ לפ"ז בהמסס שאין לו חלל עור אחד
 ודק כש"כ דחיישינן שניקב לחון ואח"כ הבריח. ואף שיש עוד
 טעמים לחלק בין וושט לביה"כ ה"י מ"ש רש"י משום דנקב בטור
 החילון

שאלות ותשובות

סימן מח מט נ דק

חייב נהי שאין לסמוך ע"י מ"מ בשום ספק אם היה כנגד הנקב או לא כי בדיעבד יש לסמוך עליו :

וגם אם נדון שהשו"ב והאשה מכחישים זא"ז. הרי גם לדברי האשה הדבר ספק אם היה הסירכא כנגד המחט או לא. ולדברי השו"ב ה"י הסירכא רחוק מהמחט. חייב לדברי האשה ג"כ יש מקום ללדד ע"פ דעת הכו"פ. ולדברי השו"ב הוא כשר בודאי לכ"פ. חייב לכאורה יש להקל במכש"כ מהדינים הנזכרים בס"י ל"ט סעיף י"ו י"ז :

כ"ש הררי"ע דכיון שהאשה חלטה את זביה"כ בהמין או לא מהגי בדיקה שלא יקב לחוץ נושם דחמין סוחמין את הנקב כמו גבי ריאה בש"ע ס"י ל"ו ס"ד אין נראה כלל כי הכה דין זה דחמין סוחמין את הנקב עד דלא מהני ליה הו בדיקה אינו נזכר בגמרא ופוסקים ראשונים כ"ח הב"י ס"י ל"ו כי ונראה כ"ו והסכים עמו הי"ש"ש פא"ט ס"י י"ע. ומלשון רש"י ואין זו בדיקה יפה לא נשמע שכותם בודאי דאל"כ הוליל ואין זו בדיקה. ע"כ אין לך בו אלא חידושו דדוקא בריאה הדין קן וגם דשם מייירי בנקב קטן ביותר שא"ל לראוהו ולא ניכר כ"ח ע"י שמבלבץ כמו שנזכר בדרישה שם. שהוכיח קן דמייירי בנקב קטן כזה דוקא. לכן גבי נקב קטן כזה ובדיקה שקרומיה קך שייך לומר דחמין כוונתי ליה ונסתם הנקב. אבל הכה גבי זביה"כ דהנקב ע"י נוחט שהוא נקב הנראה היעב בראיית עין לא חיישינן כלל שיהי' הנקב נסתם ע"י שחלטו בחמין. ולכן כיון שבדקו אח"כ את זביה"כ היעב ולא נמנא בו נקב אין לחוש לחששות שלא נזכרו בגמרא ופוסקים :

סימן מט

ברין מחט שניקב הקיבה מעל"ע רק שלא נמצא ק"ד ולא חלורה

ת"ש ס"י מ"ח כ"ז ד"ה כהז הש"ך וס"ק ע"י. פמ"ג ס"י מ"ח בשפ"ד סק"ל דקורקבן עב ביותר כ"ו ומסס ראי' להחיר כאן בהמסס עכ"ל. יש להשיב לדברי הט"ז ס"י מ"ח ס"ק י"ז לומר בקורקבן הואיל ודאי ניקב הרוב מחיים תלין גם המיעוט אחר הרוב ור"ל משא"כ בזביה"כ י"ל שלא ניקב הרוב מחיים כ"ח רק עור א' ניקב מחיים כ"ו אבל בהמסס כיון שהוא רק עור אחד י"ל ג"כ גרע מביה"כ ולא תלין שניקב חלי עור מחיים וחלי עור לאחר מיתה. דכיון שהוא עור א' מהסתם ניקב כולו מחיים. דהא לרש"י אפי' ניקב רק חלי העור ערפה דחיישינן שנוא הבריאה. ולא דמי לקורקבן כמו שהאר"ך בהה"ד ס"י קס"ה משום דאין דרך המחט לניקב וליכנס רק מעט. ובדופן דק בדבר מועט שחפס העבור הדופן להכי אע"פ שניקב רק חלי העור וחלי השני שלם חיישינן שמתא הבריאה. משא"כ בזביה"כ כשניקב רק עור א' לא חיישינן לכ"ע שמתא הבריאה. חייב כש"כ כשניקב בהמסס לחוץ רק שאין ק"ד ערפה. דזה חששא יותר מהחששא דשמתא הבריאה. לכן לא מלינו היתר כשאין ק"ד רק בזביה"כ שיש בה שני עורות נוסא"כ בהמסס. ואפ"ל אף לר"ת דמתיר בניקב חלי עור ההמסס דלא חיישינן שמתא הבריאה. כי רק בווטע חיישינן שמתא הבריאה דפעילא ביה וגמרא ל"י וחיישינן שמתא חזרה המחט לאחוריה. משא"כ בהמסס. מ"מ לענין אם ניקב כולו מעל"ע רק שאין בו ק"ד י"ל דמחולק מביה"כ. כמו שהקורקבן מחולק בזה מביה"כ לפ"ד הט"ז. כ"ש המסס יש לחלק יותר מביה"כ מה"ט דכיון שהוא עור א' בדבר מועט שחפס המחט העבור הדופן. משא"כ בזביה"כ שיש לו שני עורות. ואע"פ שהש"ך ס"י מ"ט סק"ד מתיר גם בקורקבן אם לא נמנא עליו ק"ד התב"ש ס"י מ"ט אות ג' חלק עליו והסכים עמו השמ"ג ס"י מ"ח במשפלות ס"ק י"ז. ואפ"ל גם הש"ך לא כ"כ רק בקורקבן דעורו עב ומפני שהוא עב ביותר לא חולק ואין חולין בזה המיעוט אחר הרוב. אבל בהמסס שהוא עור אחד י"ל דיגזה לסברת התה"ד דכיון שהדופן דק בדבר מועט כ"ו והקיבה כיון שהיא ג"כ עור אחד ה"ל כדן ההמסס.

ז"ל ע"ה
התשובה
(המ"ג)

וראינו במכ"ח כלל כי סעיף כ"י בשם הרדב"ז ח"ח ס"י ק"ג דכל הכרם נידון בזביה"כ אף לרש"י. הח"ס ס"י מ"ט סק"ג מחולק עם הט"ז ס"י מ"ח סק"י"ז דלהט"ז כיון שרובו ניקב מחיים תלין המיעוט בזה הרוב ולהח"ס משמע כל שהתחיל לניקב מחיים אף מיעוטא לא תלין שרובו ניקב אח"כ ע"ש. וא"כ להח"ס כ"ד שיש נפוח במקום הנקב מנפנים ומנחוץ. חייב עכ"פ ודאי התחיל הנקב מחיים לא תלין בלאחר שחיטה. אך אף להט"ז י"ל הכה כיון שרק דופן אחד ודאי שט"פ ניקבה רובה מחיים וגם הנפוח מעיד וע"י השו"י הרדב"ז ח"ח ס"י רכ"ז. (וע"ש [בשט"מ בכחכות] בפ"י בידוע שלאחר שחיטה דהיינו בפשוט יד העב"ח כ"ו. מזה ראי' להח"ס ס"י מ"ט סק"ג יעו"ש) עכ"פ הכה כיון שהנפוח ה"י גם מהלך השני. וגם המחט ניקבה מעל"ע נראים הדברים ודאי שניקב קן מחיים. ועדיף מחלודה. ומ"ש המיקל ממ"ש בחש"י שנס"ס בית אפרים ס"י ל' בשם השב"י חייב ד"ש לתלות שהנפוח מנחוץ נולד ע"י הנקב שמנפנים אף שלא ניקב מעבר לעבר עכ"ז הגדיל הכאב שיחזרה שם נפוח. הגה גם השב"י לא כ"כ רק כשלא ניקב משני לדידים ורק מלד אחד ע"י כ"י שמלד הגיפוח אין להכריח שנקב משני לדידים. אבל בר"ז שהמחט ניקבה מעל"ע משני לדידים אז ודאי אין סברא להקל לומר שהנפוח נולד ע"י הנקב שמנפנים ושהמחט ניקבה ל' השני לאחר שחיטה כולי האי ודאי אף לדבריו אין להקל. ולא עדיף מאס ניקבה משני לדידים והודח שלא ידענו אם יש ק"ד ערפה. וה"כ הגיפוח שמונחוץ עושה ספק גדול שניקבה מבי לדידים מחיים. ועוד ראינו בכנה"ג כשהמחט לא יראה לחוץ ועמונה תוך העור לא בעינן קורט דם וכשהנקב משני לדידים ערפה. וה"כ אפשר המחט עמונה תוך הנפוח שמנחוץ :

סימן נ

שאלה זביה"כ שנמנא בו נקב מפולג. והמעשה שה"י קך ה"י. שבעת שנחשקה בו האשה להעביר הקרום מעליו שצריך לקלוף ממנו מנחוץ וגם מנפנים לנקות אותו היעב לא נראה בו שום נקב כלל רק שינוי מראה מנחוץ הנראה כעה ג"כ ומנפנים גררה בסכין היעב כדרכה כדי לנקות אותו היעב. ואח"כ מלאו בו את הנקב הלז המפולג מעל"ע ואין אנו יודעים אם אפשר לתלות את הנקב הזה שנעשה ביד האשה שגררה שם בסכין מחמתה שלא ה"י ניכר מקודם כלל. וכאשר יש לזה ידים מוכיחות שבסמוך נעשה עוד נקב שבידוע שהוא נעשה שם בידי האשה. ויש בזה הפ"מ. גם יש בע"ע שאכלו מהבשר והשומן מה לעשות עם הכלים שנחשבל בהם הבשר ה"ל :

הנה פשוט דתלין כל הנקבים שאפשר להעשות בידא דנבחה שממש שם בחוזק או שהעביר שם סכין תלין ב"י כמ"ש בגמ' גבי ריאה וס"ה בשאר אברים כמ"ש בש"ך ס"י מ"ב ובש"ע ס"י כ"ו. וכ' בשמ"ח ס"י ל"ו דבהעביר שם תלין אפי' לא העביר בכה. ובש"כ בר"ד שגררה בכה ה"י לתלות מהדין. אך היינו דוקא כשהנקב בענין ש"י שנעשה ע"י סכין. אבל נקב זה נראה בעל"ל שנקב ישן הוא אם משום שהוא נקב פתוח שיש חלל בהנקב ללד פנים אם שהוא נקב עגול דכ"ז אין חולין במבואר בשמ"ח שם בסעי' יו"ד. וחו' שגררה ל' שקרם העור סביבות הנקב בענין שגררה ברור שמחיים נעשה אך נראה שאין זה רק עד רוב עובי העור. אבל לשנאמר שה"י מפולג מעל"ע מחיים אינו ברור. ואפשר יש קלת ראייה להסך שלא ה"י מפולג דשם ללד חוץ הנקב מתקלר בחללו וגם אין שום קרינת עור בחלל הנקב. ומ"מ אין זו ראי' כ"כ למסתכל על הנקב. וא"כ לכאורה פשוט שאין לתלות דעכ"פ ליכא בדיקה וראי' שלא ה"י מפולג מעל"ע. ובכ"ז לפי שידוע שה"י עכ"פ נקב ברוב העובי בודאי ומסופקי' אם ה"י מפולג אזי הבדיקה מעכבת עיין בט"ז ס"י מ"ח ס"ק י"ב. ועת"ש שם

שם דבכ"ג גם הרא"ש יודה ואלו דוקא בנקב שטיי קוף הוא דחיישי' ולא בני"ד דליחא דאפי' גבי שני עורות הוושט כי התוס' והרא"ש ובחילוף אין ניכר שום חולי הא לאו הכי חיישי' מספיקא שמה שלט החולי ואפי' כיון דמחזיקין מעור לעור כש"כ בני"ד דהכל עור אי' והנה לרש"י טרפה אפי' ודאי לא היה מפולג כמ"ש בש"ך סק"ג מיהו בני"ד שהוא ט"י חולי דעת הט"ז סק"ח ודעת הש"ך סק"ג להקל אף לפירש"י והב"ח מחמיר אך מה שיש לומר הוא כיון שרחה השינוי מראה ולא רחה הנקב אי"כ ה"ל כאלו נכדק ולא ראינו שהיה נקב מפולג :

סימן נא ה"ג

שאלה חיש מנחמינו הכל קורקבן של אווז עם לחם והרגיש בפיו על השניים יחד של ברזל וכמעט ניכר שהוא מן הקורקבן הגיל שהי' כעין קרבן של בשר ואווז הגיל נמלח עם שארי אווזים וגם נהערב השומן בהתיכתן יחד ונשאל האל האשה אשר תיקנה האווזים הגיל ואנורה שעשה בזהירות ובדדיקה שבדקה ורחה כל אווז בפ"ע וגם בכל קורקבן ולב בפ"ע וזה הלשון אומרת עבור שירחה משאלות וטרפות לכן רמ"א על נפשה לעשות זאת ולא רחה שום שינוי במראה ולא שום נקב מצפנים ומחוץ וגם לא שום קורט דם :

במ"ז ססי' מ"ח סק"ח"י בשם השו"א חמוי (ע"ש בתשו" סי' כ"ה) החמיר בזה לאסור גם התערובות ושם בתשו"א ציאר הטעם דלא מוקמי' אחזקה נשחטה הותרה משום דודאי איתרע נחיים כו' יעו"ש ומה שאמר בפשיטות גם התערובות חייב דאיכא ס"ס לשטמי' חזיל כס"י ק"י סק"ד ע"ש אבל לפ"ד חשו' מ"ב ס"י ל"ז הוצא בש"ך בדיני ס"ס דין אי' יש להחיר התערובות אם לא נודע הספק טרפות עד אחר שנחערב וכ"פ הנ"י כלל מ"ג ס"ק כ"ה ובדיני ס"ס סק"ה ובנד"ז אפשר ללמד קלה יותר משום נ"ש בהשאלה שאמרה האשה שבדקה כל קורקבן בפ"ע עבור שירחה משאלות וטרפות לכן רמ"א על נפשה דא"כ כיון שבמחכין בדקה הקורקבנין ולא רחה שום נקב ולא שום שינוי אי"כ קרוב הדבר שלא יקב לחוץ כ"א היה כולו עמום מצפנים ובפרט שהי' יחד של ברזל דאם היה נקב לחוץ היה הנקב גדול והגם שבתשו"א מהר"י ז"ל אחי הט"ז כי שאם באנו להחיר מפני שהדיוח התרנגולים ומלחום ומלגום ולא ראו שום ריעותא כלל אמרינן נשחטה הותרה כו' הא ליחא כו' ומה שלא ראו את המחט בולעת בשעת הדחה ומליחה ובישול אפשר שלא דקדקו יפה מרוב העסק לסעודה או שהמחט נקבה מחיים לחוץ ולא בלטה מחוץ והלחה עד אחר הבישול שנחכוץ הקורקבן עכ"ל יש לחלק דהתם לא נתכונו כלל לבדוק הקורקבנין מחשש טרפות וכן דין דא"ל כלל לבדוק אחר הערפות רק טרפות הריחה ובין שכן יש לחוש כמ"ש הוא ז"ל אפשר שלא דקדקו יפה משא"כ הכא שבמחכין בדקה עבור שירחה משאלות וטרפות לא אמרינן שמה לא דקדקה יפה ויש לדמות קלה להנדון שנחלקו בו בעל תשו"א עה"ג ס"י ע"ט עם חמוי ה"ל ס"י ס"ה ועיין מזה בזה נדה במ"י ס"י קל"ז ס"ק י"ג ובס"ט עם ס"ק ל"ג אף ש"ל שא"א לבדוק כ"כ בטוב ויפה מבחוץ ולא דמי ממש לגדון העה"ג מ"מ עכ"פ י"ל בדדיקה זו מהני ללרפה לסמוך בכ"ג ע"ד חשו' מ"ב והמ"י דלעיל להבשיר התערובות והיינו לאוכלן שנים שנים כמ"ש הש"ך בדיני ס"ס דין אי' ועיין בפרק השוחט (דכ"ח) גבי וושט אין לו בדקה מבחוץ ובפירש"י ותוספות שם דממש מוכח דבשאר אברים יש להם בדקה מבחוץ לענין נקב לכ"ע ויש להביא ראיה בדדיקה דני"ד מלחא היא מ"מ בס"ה ס"י י"ד גבי מחט הנמלח בריחה ח"ל הלכך מחט שנמלח בחוץ הריחה אם שלימה בזה לפנינו ואין המחט ניכרת מבחוץ וגם אין אנו רואין שום נקב מבחוץ כשרה

עכ"ל וכו' הב"י ססי' ל"ז שמדבריו נראה דמכשר לה חש"פ שלא נפחה ואל"כ דכתב דכל הפוסקים לא הכשירו חלה בפניחה היינו משום שרוב הגבלעים דרך הוושט הם נכנסים וע"כ מהסתם יש להחזיק שניקבה הריחה וכדפירש"י (דמ"ח ע"ב) ד"ה סמפונא נקט וד"ה דילגנא וכ"כ הר"ן וכדי להוליח מרובא בעינן בדקה ע"י נפחה דייקא משא"כ הכא דליכא רובא המסייע לאיסורא כ"א ספק נקובה שפיר מלטרפת הבדיקה הגיל לחזקת כשרות וגם לפי הרשב"א שם בשם הר"י והרמב"ם דלכ"ע כל שנמלח בריחה או בכבד או בנורה אין חוששין שמה דרך הוושט נבלע חלה דרך הקנה נכנס ודחק וזא' ואפי"ה בעינן בדקה לה ע"י נפחה י"ל דהתם שאני שמפני שהיה נכנסת בדוחק חוששין שמה יקבה כמ"ש בטעמא דרבן טרופאי משא"כ הכא אמנם מלשון הרא"ש שם ססי' כ"ז משמע דבלאו הי"ט חיישין שמה יקבה את הריחה לחוץ ועיין חוסי' (דמ"ח ע"ב) ד"ה דילגנא מיהו יש לחזק עפ"מ"ש הגאון אהרונ"ר ר"ע ססי' ל"ג וז"ל משא"כ בריחה שנכנסה שם המחט שלא כדרך הילוך כל הגבלעים חלה ע"י כח הנושך וכיון דאחרעי ריחה בכניסת המחט בזה חיישין נמי כו' שכן דרך כח הנושך כו' ע"ש משא"כ בנד"ז שפיר י"ל בדדיקה זו מלחא היא ומ"מ היינו רק להקל לסמוך ולהבשיר התערובות כדעת המ"ב והמ"י דלעיל נגד דעת הט"ז ואהיו הגאון וסיעתם אמנם לענין השומן דליכא ס"ס רק שגולד התערובות הוי ספק דרבן וזוה דעת הש"ך ומ"י ג"כ בדיני ס"ס דין י"ט להחמיר ובפמ"ג בדיני ס"ס דין אי' לידד גם בזה להקל בלא נודע הספק עד אחר שנחערב ועיין מזה בשער המנך סוף הלכות מקוואות כלל ו' שהעלה להקל אם באו צ"י הספיקות כאלה נומש כמו בהבשיל שנמלחו בו חטים שאין נבזקעות המבואר ב"ה ס"י תס"ז דני"ד שנאסרו החטים מכה ספיקא דאורייתא הותר התבשיל מכה ספיקא דרבנן ע"ש ומ"מ לדבריו משמע דגם בספק דרוסה שנחערב לא מהני מה שלא נודע הספק עד אחר התערובות ע"ש ד"ה הכלל העולה כו' ומ"מ בני"ד נולד ההפסד הגדול שנחערב השומן בשומן של עשרים אוזות יש להקל מלד לירוף הבדיקה של האשה מקודם כג"ל וגם שיש לעשות עוד סניף דשמה היה שומן שעל הקורקבן כותם הנקב כי באוזהו פטומות יש שומן ברוב הקורקבן ועי' במשאלות ססי' מ"ט הלכך יש להחיר גם השומן אבל גוף האווזא שהקורקבן שלה אם ניכרת היא בפ"ע יש לאסרה גם הכלים שנחשלו בה הקורקבן הגיל יש לאסור וכן הכלים שעירו לחוץ התבשיל רק כלי שני יש להחיר :

סימן נב

משנה רפ"ט (דמ"ב) ודרוסה הזאב ופרש"י שהכה בצפרניו ומעיל בה ארס ושורפה ומ"ש רש"י בדקה זהו דבור אחר וקאי עמ"ש רבי יהודה אומר דרוסת הזאב בדקה וכו' רש"י וחי"ק סבר חלים זיהריה דזאב למקלייה נמי לגסה וזהו ללישנא קמח בגמי (ד"ב ע"ב) גברא אנברא קרמית דרב יהודה א' רב ס"ל דת"ק וריה"ו פליגי וגם הרמב"ם בפ"י המשניות כ' [והלפה] כריה"ו הלכה מכלל דפליגי והנה במ"ש בגמרא לל"ק וכי תימא הא קמ"ל דזאב בגסה נמי דרים יש ב' פ"י הא' פ"י רש"י דקאי אמתניתין דמתניתין קמ"ל דזאב אפי' בגסה נמי דרים אבל רב אחי למעוטי חחול דאינו דורס אפי' בדקה חלה דממילא שמעינן דלרב זאב בגסה נמי דרים לת"ק הב' פ"י החוס' דהא קמ"ל קאי על רב דרב לא למעוטי חחול קאתי לאשמעינן חלה הא אחי לאשמעינן דזאב בגסה נמי דרים ולפי' זה הסכים הר"ן בחידושו וכן פ"י הרשב"א בחידושו ויש נפקותא בין שני הפ"י האלה לפירש"י אע"ג דלרב ת"ק ס"ל דחלים זיהריה דזאב למקלי' נמי לגסה אפשר להלכה ס"ל לרב ג"כ ברבי יהודה והיינו כמו דחזיק בענין נקרט רוב החילוקה דג"כ משמע דפליגי

תאזקמ"ל בזה וכמו שכ' הרמ"ש בשם יש מפרשים ע"ש. ע"כ
 כל דהתם מיירי בדרוסת הדוב ולא בדרוסת הזאב. וכ"כ
 המפורגמן דתרגום דדוב הוא דובא בוא"ו אחר הדלי"ת אבל
 התרגום דזאב הוא דיבא ביו"ד אחר הדלי"ת. וכ"מ ממ"ש בגמ'
 פא"ע (ד"י ע"ב) צענין סניא דיבי. דפירש"י מקום מלאם וכחוש
 אפוי לזאבים. הרי זאבים נקראו דיבי ביו"ד אחר הדלי"ת.
 וכיון דהכא אחר דכפל דובא עלי' בוא"ו אחר הדלי"ת משמע
 דהיינו דוב ודוב י"ל דדורס בגסה כמ"ש הא"ז. ע"כ שפיר קמ"ל
 דמפני שהוא בן פקועה אינו נאסר ע"י דריסה וכ"ש ע"י שאר
 טרפות וכמ"ש בטור וב"י סי' י"ג. מיהו יש לדחות מתרי טעמי
 הא' דבמשמרת הבית בית שני שער ה' דל"ח סע"ה סי' דגרע
 מדריסה וכמ"ש רש"י ולא הי' יכול להחיות עוד. וי"ל שניקבו
 באברים הפנימיים. או ללא גרע מדריסת הכן כשנקב לחלל.
 וה"ל דרוסת הזאב כשנקב לחלל כמ"ש בחוספתא י"ל ערפה אף
 בגסה. הב' י"ל דהתם בר פקועה הי' רק עגל. ובעגלים י"ל
 שיש דריסה אף לזאב כמ"ל. וסירוק זה למדתי מדברי החל"מ
 שכ' שמכאן משמע כפי המשנה להרמב"ם דזאב יש לו
 דריסה בעגלים:

סימן נג

משרתת הביאה קדרה שנתבשל בה בשר טרפה והי' בה
 מים ערך ב' קווארט ובשר ערך חצי קו' ונשפך
 ממנה ח' קו' וכך שיערו האנשים שהיו צעה הייה. ונמלכה
 לחלוחית תחת ד' קדירות מחזיקים ערך ששה טעפ עם
 בשר הרבה:

בלול תרגול הי' שבעה תרגולים בלילה. ושמעו קול לעקס
 בלילה והלך הבעה"ב לרחות. וראה עינו נמי' למראה
 וילאו ששה תרגולים מן פתח הלול. וא' נטרפה בלול. ופתח
 הלול הי' רחב ללח"ב ב' תרגולים כ"ה לשון השואל:

תשובה

על השאלה הא' יש לנרף דההוצב כשנשפך על התור וחולו
 יש שם אפר נעשה נטל"פ כמ"ש בת' ח"ן ובמ"י. גם לומר
 שמה שנשפך על הכלי מבחוץ ה"ל כאלו הגיע כולו לפניו זהו חומר
 גם מין במינו דרבנן:

על שאלה הב'. אע"ג דל"מ סי' ל"ז סק"ו משמע בשם אר"ה
 כשהלול אינו סגור נידון כמקום רחב. הגה נקור הדין
 דמקום רחב לא גז' בגמ' והוא מד' הרשב"א וסו"ת ובנד"ז
 שהלול המה ודאי מקום ר' אף שיכולין לברוח דרך הפתח י"ל
 דל"ד כגל למקום רחב דשם יכול לברוח לכל האדדים. משא"כ
 הכא רק דרך מקום אחד. גם אולי הדורס נכנס דרך הפתח
 ולכן לא יוכלו לברוח. וע' בכנה"ג דהרבה ס"ל דדוקא בקעה
 נק' מקום רחב ובעופות דיר. ואע"ג למ"ש המ"ב דדומה לדין
 לידה וגבי לידה כשהפתח פתוח לא חשבו לידה י"ל הא גבי לידה
 אם יושב על הפתח ומלאוהו חשבו לידה וה"ל אפשר להדורס
 לעמוד אלל הפתח:

סימן נד

בענין חלב פרה שנמצא בעת החליכה מעט דם

מ"ש ה"ש סי' כ'. ומי יוכל לשער כמה דם נהערב בחלב
 בו. ור"ל שמה ליכא ס' זה אינו דאם רואים מראה
 חלב זה כשאר מראה חלב אחר של צהמה לכן בתכלית. א"כ
 ודאי ליכא בו ח' מששים בדם. וגם יכולים להבחין ליתן דם
 במעט חלב בו ח' מס' ודאי לא יהי' החלב לכן ק'. ועוד דדם
 שנחערב בחלב ח"ל ס' רק שלא יהי' בו כ"ט וח"כ יוכלו לטעום
 שאין בו טעם דם. ובתשובת חינוך בית יהודה סי' ל"ח אסר

Handwritten notes in the right margin, including the number 2112.

כשהחלב נוטה לאדמומיות. ושם הוסיף [טעם] ח' משום דאמרי'
 פ"ק דגדה (ד"ט ע"ה) מי יתן עסור נטמא. והיינו חלב שנברא
 מהדם שנעקר ונעשה חלב ומסתמא ה"ה צבהמה ק'. וכיון
 דיש דם בחלב מוכח דעדיין לא לגמרי נשתנה הדם לחלב.
 ג"ז לא שייך רק כשאין החלב לכן לגמרי. והנה מ"ש ומסתמא
 ה"ה צבהמה קן יפה כיון ותלמוד ערוך הוא פ"ק דבכורות
 (ד"ו ע"ב) חלב חדוש הוא כיון דאמר מר דם נעקר ונעשה
 חלב בו. ושם מבואר בהדיא דרבנן לא ס"ל ק'. וכן פ"ק
 דגדה שם נהו דתומא ר' יוסי תרתי חית לי' אף עכ"ז החוש
 מראה כדעת ר' מאיר דרוב המניקות כשפוסקי' מלינק חוזר
 עלי' הוסס ונזהר יש ליתן סמך לדברי המ"ב מה"ח ח"ד סי'
 ל"ה שהביא דבשנת פ' חצית (דקמ"ד ח') בפירש"י ד"ה שדם מגפתו
 והתום' שם סד"ה שלא לריון ודקמ"ג. סע"ב ד"ה לריון ס"ל
 דרבנן דר"ע ס"ל דם נעקר ונעשה חלב וע' מזה בהר"ש סוף
 נוספת מבשרין [מ"מ] י"ל אחזקי חיסורא שעדיין לא נשתנה
 לא שמתקין כמו גבי (ירוקים של האדמו) [אדומים שלא
 הוריקו] חולין פא"ע. ע"כ מלאנו]:

הלכות מליחה

Handwritten title and notes for the section on Mליחה.

בדבר השאלה ששחטו אוחז כהוגן ושהתה למות והלכה
 מעל"ע. ואח"כ מתה. ושהתה עוד שני ימים בלא
 מליחה וזאת ששחטתה שהה הבשר בלא מליחה ג' ימים מעל"ע
 האם מותרת לבישול ע"י מליחה והעירוי מעלתם להחיר מהש"ס
 גיעין פרק מש"ח (דף ע"ב ע"ב). שחט בו שנים או רוב
 שנים בו' חי הוא בו'. וכ"ה פכ"ת דיבמות (דק"ב ע"ב).
 ומהש"ס חולין פרק השוחט (דל"ג ע"ה) וממתין לה עד שחלח
 נפשה בו' עכ"ל:

יפה העירוחס. הגם ללכאורה יש להעיר להחמיר ממ"ש
 בגמ' חולין שם (דל"ב ע"ה) שחט את הקנה בו' כמאן
 דמנחא בדיקולה דמיא. ופרש"י כמו שניעלה כולו מן הצהמה
 ומנחת בסל בו'. י"ל דזהו רק לענין שלא מיטרפה הצהמה
 אח"כ בנקיבת הריחה. אבל לעולם ודאי חשיבה חיה עדיין
 ולא נוחה כדמוכח בהדיא שם דל"ג ח' בגמ' ורש"י ד"ה לדבריו
 דרבא. ואינה יולאה לכן מידי אבר מן החי עד שתמות בו'
 ולישראל דיולאה מידי אבר מן החי ע"י שחיטה היינו רק
 לאוכלה אחר שתלח נפשה. אף הרשב"א בתה"ח בית שני
 שער שלישי (דף ל') כתב ואילו נשחטו כל הסימנים אע"פ
 שחתך בני מעיים ופרשו לגמרי קודם שתלח נפשה מותרת
 משום דכמתה גמורה שויה רחמנא להחירה באכילה הרי ס"ל
 דכשנשחטו שני הסימנים חשיבה כמתה גמורה אף קודם שתלח
 נפשה. וי"ל הא דאסור לאכול ממנה עד שתלח נפשה אינו
 שייך לדין אבר מן החי אלא דלא תאכלו על הדם זהו ל"ת
 צפ"ע בסנהדרין פרק הרבעה מיתות (דס"ג ע"ה) וכמ"ש הסב"ש
 סי' כ"ז סק"ד. ולכן ס"ל דלבן נח שרי להאכילה אף קודם
 שתלח נפשה בו'. א"כ מבואר דע"י שחיטת שני הסימנים או
 רובם ילחה לגמרי מדין חיה והחוסך ממנה אבר או בשר אין
 כחן שום איסור משום אבר מן החי וחשיבה מתה גמורה. א"כ
 לפ"ז י"ל לג"ד ג"כ דכיון דחשיבה מתה גמורה א"כ גם לענין
 בשר ששהה ג"י בלא מליחה מוין מן לאחר שחיטה אף שטדיין
 לא ילחה נפשה. וכן משמע לכאורה עוד מהש"ס פ"ק דחולין
 (דף כ"ח ע"ה) גבי הוחזו ראשיהן אע"פ שמתפרסין עמאין כונב
 הלטאה שמתפרסס. ופירש"י דאע"פ שמתפרסין אין זה חיות.
 ומבואר בגמרא שם דפי' הוחזו ראשיהן היינו שנשחטו שני
 הסימנים כולן או אפילו רק רוב שנים אחד מ"ד. וכ"כ הר"ש
 פ"ק דהלכות (מ"ו) והרא"ש לשם. ומסוגיא זו הקשה הכ"מ
 ספ"ח מה' עומאת מת על הרמב"ם שם שכתב אפילו נשחטו בו
 שני הסימנים אינו מטמא עד שתלח נפשו בו' ונדחק שם לתרץ
 זה

ד מיהו בחמה סברה רחוקה היא זו דמאחר אם הא"י שחט בהמה טהורה חשיבה חיה ולא מתה חף ששחט בסכין טוב ויפס' ואף אם שחט כל שני הסימנין חף נאמר דאם שחט ישראל שחיטה כזו ואפילו רק רוב שני הסימנין ולא כולן חשיבה כמתה' הגל לגבי דבר התלוי בטבע החיות הבעל חי דהיינו ענין נטילת החיות ממנה ע"י שחיטת השני סימנים קנה וושט' א"א להכחיש החוש שאין הפרש בין אם השוחט ישראל או א"י' דממ"י אם הענין ש"י שחיטת שני הסימנין עדיין אינו יולא כל החיות כ"ז שמפרכסת' כך לי אם שחט ישראל או א"י' אעכ"ל דמ"ש בתוספות רפ"ו דחולין לחלק ביניהן היינו רק לענין העמדה והערכה' וכמו שביאר זה הפמ"ג במשניות רס"י כ"ז וז"ל ועיין תוספות חולין (דף פ"ד) ד"ה בעיקר שכתבו בשם ה"ר שמעיה דבטמאה הוה כחיה לא בטמאה ה"פ כיון דהתורה התירה לאכול מיד וילא מדי אבר מן החי א"כ הו' ודאי לא הוה בכלל העמדה ג"כ' אבל לומר בטמאה הוה מתה מיד בשחיטת רוב שני סימנים' זה לא יתן להאמר כלל דאטו טהורה כיפי חלו לה כו' עכ"ל' וכ"ד הת"ש סו' כ"ז בס"ק ה' שכתב אבל בהדיא מבואר בגמרא דאינו קרוי מתה אחר שחיטת ב' הסימנים כו' וכן בחידושי הרשב"א רפ"ו דחולין משמע דרק לענין העמדה והערכה חשיבה כמתה כשנשחטה הטמאה שחיטה כשרה' ולכן פ"ק דחולין דף כ' בד"ה אמר ליה אביי ותיקשי לי כ' וז"ל ובהמה נמי אפילו נשחטו בה שנים או רוב שנים כו' הרי היא כחיה לכל דבריה כו' ע"ש' והקושיא שנת' לעיל מהא דהוחזו ראשיהן פ"ק (דכ"א) דמשמע דהיינו בשחיטת שני סימנים לצד כבר תירך ע"י ב"מ ספ"א מהב"מ' וזי"ש פ"ק דחולין סס"י מ"ג כ' דאיירי בנחתכה המפרכה בלא רוב בשר עמה דהוי נבלה אפילו בחוב שני סימנים לרב אשי' אבל שחיטת סימנים בלא מפרקת אפילו שחט כל שני סימנים בבמה טמאה כו' אינה מטמאה משום נבלה כו' עכ"ל' עכ"פ לדברי ה"ש"ש אין מהסוגיא הג"ל שום סתירה לדין הפסוק דבשחיטת שני סימנין לא חשוב כמתה' הן אמת בחידושי הריב"ז רפ"ו דחולין כ' אבל בישראל בטמאה כו' חשיבה כמתה עכ"ל' לכאורה נשמע דמפרש דברי הר"ר שמעיה כפשטן דחשיבה כמתה ממש אך זהו דוחק גדול כג"ל בשם הפמ"ג' ואף אם נאמר כן עכ"ז לענין בשר ששהה ג"י בלא מליחה יש טעם להקל חף ע"פ דבריו כיון דאינה חשובה מתה רק מגז"כ' דהא כששחט א"י טהורה חשיבה כחיה' א"כ לא שייך לומר שנחשפה הבשר לענין דלא מהני ליה מליחה' דהא ע"ז לוכה גז"כ' וא"כ ודאי לא שייך ענין נחשפה בשרה שלא ילא דמה ע"י מליחה רק אם שהה ג"י אחר שחלף נפשה ממש' ועוד דגם בישראל בטמאה כיון דאסורה עכ"פ עד שחלף נפשה חף שאין הייבין עליה משום אבר מן החי' מ"מ עכ"פ זה האיסור ג"כ משום קלת חיות שיש בה' וכדמשמע בה"ב סו' כ"ז סק"ד' ועוד דאף אם האיסור משום לא תאכלו על הדם' א"כ עדיין לא שייך שיתחיל להתקשות דמה כו' כיון שנקרא אז על הדם' ועוד דאפילו אם נאמר שזהו כענין שאמרו בגמרא פרק העור והרוטב (דקכ"א ע"ב) לחזקיה יתה מכלל חיה' ולכלל מתה לא באה יעו"ש' וכיון דלכלל מתה לא באה יספיק שלא לחוש לאיסור ג' ימים בלא מליחה דסגי בו הדחה חוץ ג"י' כ"ש זה שעדיין לא באה לכלל מתה עדיף טובא מהדחה' וכ"ז חף לפ"ד הריב"ז דבשחיטה חשוב כמתה אבל לדעת רוב הפוסקים חשיבה כחיה ממש רק לענין העמדה והערכה לא חשיבה כחיה' וזהו עיקר' ע"כ פשיטא דאין שום חשש כלל לענין ג"י בלא מליחה' וכן הביא בספר פתחי תשובה סו' ס"ט ס"ק כ"ה בשם שו"ת ברית אברהם חלק יו"ד סי' כ"ע וז"ל על דבר עוף השוטה למוות אחר שחיטה כמה שעות ונשתהה ג' ימים בלא מליחה מאיזה זמן מונין השלשה ימים אם משעת שחיטה או משעה שחלף נפשה וכ' מתחלה לחלק לענין הבני מעיים דהוי כמנחא בדיקולא ראוי למחשב הג"י

משעת שחיטה משח"כ שאר הבשר והאריך בזה והעלה להקל גם בבני מעיים דיש לחשוב משעה שחלף נפשה עכ"ל:

סימן נו 1217

שמונה אוונות שקרוב הדבר לודאי ששכו ג"י בלא מליחה (עיין בהש"ו) רק שבחוק ג"י כשחרכוס באור א"כ שפספוס בשלג בעודם חמים וישפפוס בחוק עד שנטפו מהם מים' וכמה פעמים שפספו אותם כן' והסירם הרב מחמת זה' ועירב הבעה"ב השומן מהם בשומן שהי' לו מן כ"ע אוונות אחרות ואח"כ הסירם יחד' וקלה שומן נשאר שלא נתערב' והבשר עירב בבשר י"ג אוונות אחרים שהיו לו משחיטה אחרת' ויש מי שנחלק על הרב ואמר הכל' היינו הבשר אין לבשלו כ"א ללוחו' והשומן אחר' הגה מתחלה לריך לחקור מעט בשרש הדין:

ל' הגמ"י פ"ו מהמ"א אות ט' שלא נמלה ששוב אינו פולט דמו כו' והב"ח סו' ס"ט סעי' י"ב כ' דהגמ"י בקלף כתיבה יד' איתא שלא נקק ונמלה ששוב אינו פולט דמו שנחשפה איסור חלב ודם שבתוכו עכ"ל' וכ"ה במרדכי פכ"ה סו' תשכ"ב' וסיים המרדכי ויש לעיין אם מהר"ם נותר חף לניקור' מבואר מזה דגם אם ניקר מחלב רק ששהה ג"י בלא מליחה ג"כ אסור לבשל דאל"כ מהו הויש לעיין כו' הלא על כרחך מיירי בכה"ג שלא נקק ונותר מהר"ם בללוי' והיינו ודאי ע"י ניקור מחלב בתהלה' א"ו י"ל דמהר"ם מיירי בניקר מחלב רק ששהה ג"י בלא מליחה ומ"מ אסור לבשל ומהר"ם מתיר בללוי' וכן פשוט בכל הפוסקים זולתי כעת ראייה בהש"ו השואלת חן סו' כ' דדקדק לדעת המרדכי והג"מ שניקר חומרת הגאונים הוא בלא ניקר שהדם פורש ממקום למקום' אבל במנוקק מותר לגמרי וכ"מ בהגש"ד וז"ל ובהג"מ ובמרדכי משמע שחלוי בניקור עכ"ל תשו' השואלת חן ואין דבריו נכונים כמו שנת' להפך מדברי המרדכי' ועוד דהא המרדכי מיירי רק בניקר החלב ומה שייך לזה ענין שהדם פורש כו' ואי משום דג"כ לא ניקר מחוטי הדם א"כ העיקר חסר מהספר וע' לקמן בשם המ"י' ואם גם לא ניקר הוץ ג"י כ' בהגש"ד הובא ב"י סס"י ס"ד דאסור גם בללוי' וכ"מ בפסקי מהר"א סו' קל"א דאם נהגו כן אין להטיר מיהו הוא ס"ל להקל וכ"כ בסו' ע"ז' ומיירי הגש"ד דג"כ לא נמלה חוץ ג"י וכ"ה בפסקי מהר"א סו' קל"א דאם נמלה כשלא ניקר מחלב יש לאסור מלך אחר כדין בשר שנמלה עם חלב' א"ו מיירי שלא נמלה כלל' וא"כ לכאורה אינו מדוקדק ל' תשו' מ"ב סו' ק"ח שכ' ובהגש"ד מהמיר בניקור יותר מבמליחה כו' דהא בנדון דהגש"ד לא ניקר ולא נמלה דאיכא חרתי לריעותא מש"ה מחמיר יותר מבניקר ולא נמלה דהוה רק חדא' ויש ליישב דמ"מ ע"כ החומרא הוא מלך שלה ניקר לצד דאין שייך כאן טעם דת"ל כיון שאין שייך חדא ריעותא לחב"ה' וא"כ מחמיר בניקר יותר כו' ובאמת גם המרדכי כסתפק בזה כדלעיל שכי' ויש לעיין כו' ועיין בכה"ג סו' ס"ד בהגהת הב"י אות כ"ז שהאריך בפי' ויש לעיין שבמרדכי ולבסוף העלה כמו שכתבתי דמיירי בלא ניקר ולא נמלה כו' אמנם הר"ש בהש"ו כלל כ' סו' כ"ה כ' דחלב אינו נבלע בבשר כיון שהוא קר וע' בהגש"ד שער ב' סו' ד' דאפי' היכה ששהה הירך והחלי' עם כל חלב הכליות כו' לא היישינן כו' וכ' בתשו' מ"ב הג"ל דיש להקל כמ"ש הר"ש דמסתבר עממי' וכן מלאחי באגור בשם אביו מהר"ר יהודה לנדא וז"ל כי בטעם בדם שמתקשה וזה אינו שייך בחלב עכ"ל' וכ' עוד המ"ב וז"ל לא מיירי אלא בניקור החלב אבל בניקור גידו הדם מאן דבר שמיה כו' אמנם באו"ה כלל ב' סו' א' וסי' ג' כו' ואין דבריו נראין פו' ומה שהביא ראוי נמהר"ל כו' ואחזמו"ר הגאון ז"ל כ' שבמנחה יעקב כלל ד' סק"ד סתר דעת המ"ב בהבנת ד' מהר"ל' וע' תויק"ו סו' ס"ט סק"ד שהחמיר בלא נוקר גידו הדם להאריך שריי' טובה ואפשר להביא ראיה מהגמ' דקי"ג ורש"י

כו' ובה"ח כלל ד' דין ח' ובמ"י שם סק"י דל"ל ס' וסגי ברוב
 אך הנה הש"ך ס"ק ל"ח כ' ולריך לבשל כל אי וא' בפ"ע כו' .
 ונראה דלאו דוקא כל אי בפ"ע אלא דר"ל דאין לבשל כולן
 כאחד . בענין שבדאי יש כאן חיבור . אבל אם יבשל בנד"ז
 שנים יחד ואח"כ יבשל למחרתו עוד שנים ובה"ג ודאי שרי .
 וכמ"ש בב"י ס"י ק"ט בשם הרשב"א ובב"ח ופ"ך שם סק"י והתיר
 בבשל מקלחן ללד אחד כו' ואף שלא התיר כן הרשב"א רק
 דיעבד כדמשמע מלשון שחם בישל כו' . מ"מ בגדון זה שיש
 לדדים בלח"ה להקל הן מלד השפשוף והן מלד שבתערובות
 דבשר ששהה ג"י בלא מליחה מקילים יותר מבשר תערובות
 דאיסורא כמ"ש הש"ך ס"ק [נ"ו כ"ז] והמ"י כלל ד' סק"י . וא"כ
 כיון שהרא"ש מיקל לגמרי אחר שגודע התערובות אפי' לבשולן
 לכתחלה בכלי אי' . אי"כ יש להקל לבשולן מקלחן ללד ח' עכ"פ .
 וע' פרי תואר שם ס"י ק"ט :

עוד תשובה בקצרה על דין הנ"ל .

הנה האגור הוצא ב"י שכי כששפכו עליו מים כו' . והאזייה
 כלל ב' דין ג' הוצא ב"י ס"ק ל"ג מקילים אפילו שפכו
 על הבשר מים בהעברה בעלמא וכ"כ בנב"ב בהגהת הב"י ס"י
 ס"ט אות ר"ו שכן נהגו אללס אף שהביא י"ה . וכ"ד השו"י
 מ"ב ס"י ק"ח הוצא בפמ"ג ובחזו"ת דעת אלה דלאזייה ותי"ח כלל
 ד' דין ג' היינו דוקא במנוקח הבשר מחוטי הדם והמ"ב מיקל
 דאין חילוק . ובמ"י כלל ד' סק"ד מוחנניר לכתחלה כאזייה ומיקל
 דיעבד בשכבר נהבשל כהמ"ב וכ"ד תשו"י תשו"ת הן דלקמן :
והנה מה שהקשה הרב המפורסם מוהר"ר שמואל ב"י מא"י
 מהני דהנה מועטת כיון דכאן צ"ע לרכך הבשר
 ובמ"י סק"י מבואר דהדחה מועטה אינו מועיל לרכך . הנה כן
 הקשה בספר חו"ק"ו ס"י ס"ט סק"ד והחנניר בחמה מה"ע . אך
 להפוסקים הניו שמקילי' בזה צפ"י ח"ט שכי ג"כ הטעם לרכך
 כו' כנובואר בהדיא בתשו"י מ"ב הג"ל ל"ל כמ"ש החוק"י שם
 תחלה לתוך שפני שהוא חומרת הגחונים לבד לכן הקילו גם
 בשפיכה בעלמא . ועכ"ל כן שלא יסתור המ"י ח"ט מ"ש ס"ק
 ל"ג למ"ש סק"י כמ"ל . וכן העלה בתשו"י תשו"ת הן ס"י עשרים
 גם חילק עוד דהדחה שקודם מליחה היא כדי שיתרכך והדחה
 זו כדי שלא יתקשה . ולפ"י בנד"ז לפי האע"ה השאלה של הרב
 מוהר"ג משה ב"י ששפספו האוונות כשהיו חמין בשלג עד שנטפו
 מהם מים וכמה פעמים עשו כן ועל כל המקומות אפשר יש
 לומר דמהני כמו שפכו עליהם מים בהעברה בעלמא דהא
 נתלכלכו היעב עד שנטפו מים כו' כשהיו האוונות חמין וע'
 חוות דעת ס"י ס"ט סק"ב בשם ה"י הרשב"א . וסברת מ"ד
 מטרבי' ל"י נדה מהלכה כאן כמ"ש בה"ה כלל ד' דין ג' .
 ואע"ג שהרב מוהר"ר שמואל ב"י כ"י שבתיקרי דינים ב"י
 דף י' ס"י ס"י החמיר בשם רבנים גדולים שלא יועיל שפיכה המים
 על עוף שלם כו' . הנה בס' פתחי תשובה הביא השו"י מ"ב
 תניינא חלק א"י ס"י כ"ז שהיקל בזה בהדיא חוץ מאזכרים
 הפנימים שבהעוף השלם דלריכס ללייה כו' . והגם שדעת א"י
 דאין להקל בשפכו עליו מים בהעברה בעלמא אפי"כ שיהיה
 מנוקח וכ"ד גדולי האחרונים כמ"ל . הלא בנד"ז שהוסרו הראשים
 מהאוונות וגם הלואר הוה כנוקח מנוטי הדם לפמ"ש בהג"ה
 בש"ע ס"י ס"ה ס"ג . ומ"מ למעשה אין להקל כלל לדמות השפשוף
 אף להדחה מועטה וכמו שכי הרב מוהר"ר שמואל ב"י . ויודון
 הספק דשמא לא שבו עדיין ג"י מעל"ע . הנה אם יש ספק
 פשיטא דיש להקל וע' פליתי ס"י ס"ט סק"י י"ג . אך הרי המלמד
 אומר שדאי ה"י אחר ג"י . ואפ"ל שאין ספיקו של בן הבעה"ב
 מוליה מידי ודאי של המלמד . ולא דמי כלל למ"ש בש"ע א"י
 ס"י תרי"ח סעיף ה' ובמ"י שם ס"ח והוא מהירושלמי נעשה
 ספק כו' משמע דספיקו של אחד מוליה מידי ודאי של השני
 להיות נעשה ספק דספק נפשות שאני דהקילו בו טובא שלא
 ישאר שום ספק בעולם כלל אפילו היוחר רחוק . ועפמ"ג שם

במ"י . משא"כ כאן ח"ט שהוא רק חומרת הגחונים ודאי פשיטא
 ופשיטא שאין להקל בו כן . ע"כ ראוי לומר דאין ספק מוליה
 מידי ודאי ור"ח ע"ז בהרא"ש פי' אלו נערום ס"י ה' כיון
 דלאב"י כו' ע"ש . וכ"ד הרז"ה והרמ"ה ב"י ר"פ כ"ד הרג"ל .
 ואף דהרמב"ן שם חולק ע"ז . היינו משום דהלכה כרבא שהוא
 בתרא לכך יש לחוש לספקו . משא"כ בשני עדים לא שייך לומר
 כן . ואין זה דומה למ"ש החוס' במ"י (דמ"א כ"ט"ב) דבדרבנן
 י"ל דתתי ספק ומוליה מידי ודאי וע' בנדה (מ"י ב') ובפסחים
 (ד"ע) . דשאני ההם דהספק הוא ספק הרגיל וגם הודאי אינו
 על זמן הספק רק מקודם היה ודאי טבל כו' ואח"כ נהדש
 ספק ע"כ בדרבנן אמרי' אחי ספק ומוליה מידי ודאי . אבל
 הכא מלכד שהספק אינו ספק הרגיל רק כחם ספק הרי גם
 הודאי הוא בזמן הספק שהמלמד אמר שודאי ה"י אחר ג"י
 ועד אי נאמן באיכורין . אי"כ אין ספיקו של זה מוליה מידי
 ודאי של זה שאומר שאין כאן ספק כלל כו' . ומיהו בגדון זה
 שכבר נתערב השומן בשומן אחר ס"ה ל"ז אוונות . אי"כ נראה
 דבהפ"מ יש להקל כמו שכי הרב מוהר"ר"ג משה ב"י דח"ט
 דליכא ששים הרי נחבטל ברוב ביוצא קודם שהתיכוס וע'
 חשו' הרשב"א ס"י ע"ב . ואף שהתיכוס אח"כ בכלי אי' יש
 להקל בהפ"מ כדעת הרא"ש שבעור ורמ"א ס"י ק"ט והיא ג"כ
 דעת מהר"ם מרוטנבורג בתשו"י הרשב"א ס"י תש"ל וכ"ד המ"א
 ס"י חמ"ז ס"ק י"ח להקל במקום הפסד . ומה שהביא הרב
 מוהר"ר שמואל ב"י מהמ"ב קמא הי"ד ס"י כ"ד שהחמיר היינו
 קודם שנתערב . ומיהו בחוות דעת ס"י ס"ט ס"ק מ"ו פסק
 להחיר השומן ששהה ג"י בלא מליחה (אף כשלא נתערב עדיין)
 ע"י ציטול במים שששים אחר המליחה כו' והמים שבלעו איסור
 ישפכו כו' יט"ש . וגדולה מזו התיר הגאון מופת הדור ר'
 עקיבא ח"ג ב"י בתשו"י ס"י ל"ח :

וגם הבשר מהשמונה אוונות שנתערב בשלשה עשר אחרים
 יש להחיר לבשל במ"ש בש"ע . ועיין במנחת יעקב כלל
 ד' סק"י . רק שלא יבשל כולן יחד .
והנה במנחת הרב מוהר"ר שמואל ב"י אינו מבואר שמהמיר
 בזה אף לאחר שנתערבו כ"א בעודם צעין . אכן
 מכותלי מכתבו של הרב מוהר"ר"ג משה ב"י מבואר שיש אוסרים
 אף לאחר התערבות . ולריך לומר טעמם משום דמדמו זה
 לדררא והששא דמבטל איסור לכתחלה . ואולי בעה"ב נחכוין
 לערב הבשר בכדי לבעל כו' . אך המעיין בתשו"י הגאון ס"י
 ל"ח הג"ל ימלא לדדים להקל בנד"ז מכמה טעמים :

הלכות

דברים היוצאים מן הדיו

זהו סוף סימן נו
בדין עו שמרסה מוצא כשהיה מעוברת וילדה והולד
 חי ובריא חס הוא כשר :

משנה ספ"ו דתמורה כל האסורין ע"ג מוצא ולדותיהן
 מותרין . הנה רבא מוקי לה בנרבעו ולבסוף עיברו
 ומשום דזו"ג מותר . ולכאורה קשה הא קי"ל אין חוששין לזרע
 האב . שוב ראיתי בחוספות פ"ט דסנהדרין (ד"פ ע"ב) ד"ה
 אלא למ"ד זו"ג מותר שהעירו בזה . ותירלו ועוד יש לומר
 כו' . וע' חידושי הר"ן בחולין (פא"ט ד"ח ע"א) שכי ש"ל
 שתיקרו של ולד מן הזכר הוא בא ודבריו לע"ג .
ולד טרפה לא יקרב . ופירש"י אבל להדיוט מותר וטחוס'
 שכי ע"ז ולא נהירא כו' . וי"ל דרש"י ס"ל כמו דמוכרחים
 לחלק לרי יאושט דס"ל יקרב דח"ט דבכל מיני אמריק עובר
 ירך אמו הוא לענין טרפות שאני כמ"ש החוס' כאן (ד"א א')
 ובסנהדרין (ד"פ ע"ב) ד"ה עובר ירך אמו הוא . כמ"כ אפ"ל
 גם

הנה ע"ג
זהו סוף סימן נו

גם לר"א ס"ל לרש"י דיש לחלק בין חולין לגבי ליקרב ע"ג המזבח דר"א ס"ל כמו בכל מילי אמרינן עובר ירך אמו הוא ה"נ לגבי ליקרב ע"ג המזבח אמרינן כן ולהדיוט לא אמרינן כן ועכ"פ קי"ל ולד ערפה יקרב והיינו משום לענין ערפה עובר לאו ירך אמו הוא ולכן חף שעיברה ולסוף נטרפה שרי וכ"ש להדיוט שרי וכמ"ש בש"ע יו"ד סס"י ע"ט וכו' הט"ו שם סק"ה ומ"כ ולי"ע אם נדרסה האם בעוד הולד בחובה כו' אם יזיק טפת הדריסה גם לולד עכ"ל ולכאורה יש לדמות להא דאמר רבא פב"ח דתמורה (ד"ל סע"ב) ולד נרבעת אסור למזבח היא וולדה נרבעו וכ"ה פ"ט דסנהדרין (ד"פ ע"א) ופי"ב דעכו"מ"ו (דף כ"ד ע"א) חף יש לחלק דהתם פ"י החוספות פ"ה דב"ק (דמ"ו ע"א) דל"ה מ"ט שהטעם משום שהולד עלתו נהנה מרביעה אבל הכא כיון דלענין ערפות לא חשיב לו ירך אמו ח"כ אין לחסור ח"כ נאמר טפת הדריסה מגיע אליו מנוש ומי"ל זה כיון דיש לו חיות בפ"ע דאע"ג דלענין בני מעיים אמרו פא"ע (דכ"ג ע"ב) כשהאדים בשר שכנגד בני מעיים נטרפה ופרש"י שם דל"ה לריכה כו' שסופו לשרוף עד שינקוב את בני מעיים היינו משום דהד גופא הוא וסופו להפשט מן הבשר לבני מעיים ובפ"י המשניות להרמב"ם כ"י הבשר הסמוך לבני מעיים ובהיבורו פ"ה מהי שהיטה דין ע"י כהז הבשר כנגד בני מעיים וע"ש בכ"מ שיל"ה דה"ה בשאר אברים שהבהמה נטרפה בהן בהאדים בשר כנגדן נטרפה כו' וכ"מ מהטור אבל הרמב"ם משמע דסבר דוקא כנגד בני מעיים אבל כנגד שאר אברים שהבהמה נטרפה בהם לא כו' ועיין בש"ע כ"י כ"ז הי"ו ובש"ך שם ס"ק ל"ח דה"ל להחמיר ומ"מ יש לומר דהיינו דוקא בגוף אחד אבל הולד שאינו מגופה כמו ששינו במשנה פרק בהמה המוקשה זה הכלל דבר שגופה אסור דבר שאינו גופה נותר הרי העובר נקרה דבר שאינו גופה וח"כ י"ל שאינו נטרף עד שיגיע הארס בגופו מנוש ולומר משום שסמוך לבשר שהאדים יתפשט הארס בו שזבו פ"י כנגד ולא משום דהו גופא הוא אינו מוכרח כ"כ ועוד דהא גם בעובר אין הדריסה מזיק ח"כ הגיע לאברים הפנימיים כמו בני מעיים וכ"ג והרי חף אס האדים הבשר הסמוך לעובר ח"א שיתפשט מהם באברים הפנימיים של העובר אס לא דרך אברים החיצונים וכולי האי אין לנו להחזיק איסורא ועוד דהא ע"ד שכי החובי הטעם לענין ולד נטרפה דשרי אע"ג דעובר ירך אמו הוא כיון דלעובר יש חיות בפ"ע לא אמרינן עובר ירך אמו שנטרף טעם הבהמה ובהרשב"א ועובר זה חי הוא כו' ח"כ כמ"כ לענין דריסה כיון שגולד וכל אבריו שלמים ויפס כמו בשאר הולדות אין לנו לומר שהגיע להם ארס הדריסה ושרפס דח"כ לא היה חי כו' וכמ"ש החוספות בתמורה שם (דל"א ח"י) ח"ל וי"ל דודאי נטרפה שהוא תלוי בחיות ובריאות כיון שאינו רואים הולד חי ובריא אין לנו לומר שנטרף הולד עם אמו ואין לנו לפסולו בשביל נטרפות עכ"ל וכש"כ שא"ל להטריפו ח"ל ע"י כמה ספיקות האי שנאמר שהדריסה היה כנגד נוקס שהולד מונח בו ב' שער הדריסה עד הבשר שכנגד הולד ג' שער גם בבשר הולד ד' שהגיע גם לאברים הפנימיים שלו שהוא נטרף בהם ה' הרי יש עובר לזה ממה שגולד חי ובריא כשאר וולדות והרי בלתי יש דיעות בגמרא דאין חוששין לספק דרוסה שזהו דעת שמואל (דכ"ג ע"א) ועולא (דמ"ג ע"ב) ואע"ג דקיי"ל דחוששין לספק דרוסה הכא דאין זה ספק שקול כלל ויש כמה ספיקות להקל אין להחמיר וכ"מ קלם מלשון המשנה ולד ערפה יקרב ואמאי לא התנו דולד דרוסה לא ואדרבה סתם ערפה דקרה הוא הדרוסה כמ"ש ובשר בשדה ערפה ח"ל משמע דכל שהולד כשאר וולדות אין חוששין כלל למה שנדרסה אמו כמו בשאר נטרפות שוב ראיתי בחידושי דינים שבסוף ספר לבושי שרד דין כ"ה התייר הולד דרוסה בפשיטות חף בפירושו ס"ק פ' מבואר שהיתיר משום דרוס הפוסקים ס"ל דזאב אין לו דריסה בבהמה גסה משמע מדבריו דבדקה היה אסור כה"ג הג"ה

אחר זמן ועיין בש"ע ס"י כ"ז סעיף י"ג מוכח לבשני ספיקות לכ"ע אין חוששין בדרוסה וע"ש עוד סעיף י"ב ולכאורה מהנך חמשה טעמים דלעיל יש לברור עכ"פ שנים שיהי נחשב ספק ספיקא על הולד או גם שלשה ספיקות שבין כולם יהיה ס"ס ועי"ל דהנה כמו שכתבתי טעם ה' כיון שגולד חי ובריא כשאר וולדות ואין בו שום ריעותא זה נחשב כבדיקה שלא נדרס כמו שהביא הש"ך ס"י כ"ז סעיף י"ו ס"ק ל"ו דרש"י ס"ל דבדיקה היא מבחון ועודה בחיים גבו ובריכו כו' ואס לא האדים מבחון ח"ל שוב לבדוק וכשרה דכיון דלא ניכר הארס מבחון ודאי לא דריס עכ"ל והכא גבי הולד י"ל כ"ע מודים דבדיקה מבחון סגי דהא חוץ של הולד כפנים של האם דמי וח"כ כיון שלא נראה בו ריעותא יש להכשירו ואע"ג שאנו אין בקיאות בבדיקה מ"מ הכא דבלתי יש טענות טובות לומר דאין חוששין על הולד כלל לכן בכה"ג י"ל לזרף לזה מה שאין בו שום ריעותא משום דה"ל כמו בדיקה וכ"ג מבואר בשמ"ח סעיף ל"ו ס"ג וז"ל ואע"ג שיתבאר לקמן סעיף למ"ד חן לא בקיאות בבדיקה מ"מ כיון שגראה מהפוסקים דלא אחרש בגמרא כ"כ שתייה בדיקה זו מעכבת יש להקל ולסמוך עליה אפי' בזמן הזה עכ"ל :

סימן נח

בהמה שנשחטה ונמלאת ערפה ע"י סירכא מחיתוך לגבי מה דין החלב :

בש"ע ס"י פ"א סס"י ב' ואם נטרפה ע"י סירכא אין חוסרין הגבינות שנעשו מחלבה משום דהוי ספק ספיקא והש"ך סק"ע כ' דוקא בסתם סירכות שאנו אסרי' מספק מכח שאין אנו בקיאות בבדיקה אבל ודאי איכא סירכות טובא דטרפות בודאי עכ"ל ולפ"ד מלשון החוספות (דף י"א ח') מיהו בערפות נחמתי שהריאה היא סרוכה דאס היינו בקיאות לבדוק אפשר שהיה לו היחר אין לחסור דה"ל ספק ספיקא ספק אינו נטרף ואח"ל ערפה אימא דח"כ נטרפה עכ"ל הרי לא חילקו בין הסירכות וכ"כ בפסקי חוספות סעיף ל"ז עשו גבינות מבהמה ונשחטה ונמלאת ערפה אסורים ובסירכא מחתרים עכ"ל וכ"כ באגודה שם וז"ל דוקא שנמלאת ערפות גמור כגון חסרה ויחרת שלא דררא דלוגי אבל מחמת סירכא אין מעריפין ח"ל מה שיטעה ממנו חוץ ג"י סמוך לשחיטה עכ"ל מיהו י"ל כוונתו מוטעם שכי סה"ת פ"י ע"ג דשם משמע דהעיקר משום חזקה ומ"מ משמע שם ג"כ בסה"ת שגם עכשיו בסירכא אינו נטרף ודאית דלכן גבי האגל פי המכה דהיא נטרפה ודאית נסתפק וכ"מ בהר"ש פ"ק ס"י י"ו ומיהו אס ערפה מחמת סירכא כו' ובמרדכי פא"ע ס"י תרל"ה ולכאורה היה חפ"ל הטעם דהא דאמר רבא בני תרתי אוגי דסירכא אהדדי לית להו בדיקותא היינו שאין לסמוך על הבדיקה דכיון דקרוז הדבר שניקבה ח"ל לא שהיא נטרפה ודאית דהא בגמרא (דמ"ח ח"י) מר זוטרא ס"ל דרב נחמיה בדיק לה בפושרי ואע"ג דרב חשי פליג עלי' אי האי נקיב כו' י"ל מ"מ זהו רק ספק ערפות או קרוז לודאי ומדע דהא גבי תרתי בוטי דסמיכי אמר רבא ג"כ לית להו בדיקותא וכי הרמב"ם פ"ז מהי שחיטה דין י"א שהדבר קרוז שיש נקב ביניהן ואין להן דרך בדיקה עכ"ל ח"כ כמ"כ י"ל גבי לית להו בדיקותא דתרתי אוגי דסריקין וח"כ חף שקרוז הרבה מ"מ אינו ודאי גמור וקלם משמע כן בתשב"ץ ח"ג ס"י רל"ג דכ"ז ע"ד שכי ואיסור הסירכות הוא מפני חשש נקב ומ"מ בסירכא שלא כסדרן גמורה דהיינו מאן האי לשלישית י"ל דכ"י דאינו ודאי גמור להטריף מ"מ רובא הוי לאיסורא ואפ"ל הש"ך כ"כ משום לעשות שלום בין החוספות להרשב"א דהרשב"א מחמיר יותר בסירכא משאר ערפות וע"כ י"ל דהרשב"א מייירי בסירכא שהיא נטרפה ודאית אז יש להחמיר

בה יותר משום דודאי נעשה מקודם והתוס' לא החירו רק בסירכא שהיא ערפה מספק וכן משמע ברבינו ירוחם סוף נט"ו אות ל"א שמתחלה הביא דעת הרשב"א ואח"כ כי אלתי אס היה הערפוח בענין שאם היו בקיחין לבדוקו כו' מוזן מדבריו דיש סירטת דלא שייך ע"ז לומר כן והיינו כמ"ש הש"ך ומ"מ בד"ז שהסירכא היא מחיחוק לגב אפשר שיש לומר דה"ל ספק ערפה כי בפל"ט (דמ"ז ע"ב) בחוספות ד"ה חבל כיון דחדא סריכא על גבה חברה [ע' מפה] משמע דה"ל דסירכא מקומה של ז' לגב ז' ה"ל כסדרן וא"כ כמ"מ מחיחוק לגב ובערוך ערך אוני כיון דהוא סריכא על חברה היא מרבינה ומרבעתה משמע ג"כ ז' ע"ג ז' וא"כ זה כפרש"י דלא נקרא שלא כסדרן אלא מן הראשונה לשלישית וכן דייק הכה"ג סי' ל"ט בהגה"ב אות י"ח ממ"ש הערוך וכ"ש אס לבוקות ז' ע"ג ז' הראשונה עם השלישית אלא שהתוס' אין גורסין כן בערוך אלא בסה"ת הגירסא כמ"ש בערוך שלפנינו עכ"ל וכ"י דעת ריב"א בחוספות (דף מ"ז ע"א) שכי דאי לא הו' אוני בכלל אוני לא המלא שלא כסדרן בשמאל וכ"י ממ"ש הב"י רס"י ל"ט סד"ה ולענין דעת שכתב העיטור שהרי"ף כתב בחשוכה אין צו כח להחמיר בזה והמחמיר לריך להביא ראיה עכ"ל ולכאורה קאי זה על שני חוגות מחיחוק לגב ועיין שו"ת מהר"ל סי' ו' שכי"ד הרמב"ם משורש הדין וא"כ אע"ג דקיי"ל דאי דזבו שלא כסדרן עכ"ז י"ל דזבו ספיקא דאורייתא ולא חיבור ודאי דאע"ג דרוב הפוסקים הסכימו דלא כרש"י וה"ל המכשירים רק מיעוטא מ"מ י"ל לזרף מיעוט זה אל המיעוט דגם שלא כסדרן גמור אינו ערפה ודאי כ"א כמו רובא ובלירוף הק' תרי מיעוטי י"ל דה"ל רק ספק ערפה ואע"פ שהפנו"ג צפהיחה לסי' ל"ט תופש דסירכא מחיחוק לגב הוה ג"כ ערפה ודאי ולא ספק אין דבריו מוכרחים ואפשר מה"ט יש ללדד לענין המיעוט הגהוג עכשיו שהוה קולה גדולה ולא כמו המיעוט שנהגו מקודם ש"ל טעם קולה ז' משום לירוף דיעות הג"ל אע"ג דלא קיי"ל כן מ"מ סומכין ע"ז על המיעוט הגהוג והבדיקה דפושרי מיהו באמת יש מחמירין שלא לסנוך על הנויעוך הוה והבדיקה כ"א בריאה הסרוכה למוקם שאין הגב פוסל ועיין בחשו' אחזמ"ו הגאון ז"ל סי' י"ב חילק ג"כ ביניהם לענין אחר ואפ"ל סירכא מאונא אי לשלישי ה"ל ודאי ערפה שהרי הרמב"ם פ"ח דין ה' כי ערפה ולא כמ"ש גבי תרי צוטי דסומכי שהדבר קרוב כו' ואעפ"כ כשהסירכא בתרי אוני דסומכי מחיחוק לגב י"ל ה"ל רק ספק ערפה ועכ"פ לענין החלב יש ללדד בכה"ג דהא לפ"ד הרמ"א אפילו בערפה ודאי מתירין החלב שקודם ג' ימים לשחיטה וכ"ש בכה"ג שיש עכ"פ סברא שאינה ערפה ודאי ממש :

אחה ז' ואחה ז' אריכה בדיקה הגה מאחר דבמשנתנו שנינו כשרה אפ"ל לחיוב הבדיקה הוא מדרבנן דכה"ג אמר ר' אלעזר בר אבתיבא נשום ר' אלעזר בר ינאי בפי' (ד"ט ע"א) גבי לא צדק הסומכים לאחר שהיטה דטרפה ואסורה באכילה ולהתוספות שם ד"ה ואסורה היא מדרבנן והובא בשמ"ח סי' כ"ה ס"ב ובת"ש שם ססי' גימ"ל ובדברי אחזמ"ו הגאון ז"ל סי' כ"ה סק"ב וכי הת"ש שכן משמע קלח בחה"ר ד"ה מר סבר א"כ גם כאן אפ"ל דר"א כן אבתיבא לריכה בדיקה מדרבנן קאמר ואס לא צדק אסורה מדרבנן ועיין בבי"ק פרק הפרה (ד"ג סע"ב) אמר רב נחמן כו' ובתוס' שם חבל כשהסתא מעל"ט אין להוכיח משם אי צע"א בדיקה והקשה עליהם בשמ"ח שהרי בהדיא אמר בגמרא ולריכה בדיקה ועיין בפנ"י שם ג"כ מזה ועוד דהתם שפיר אמרו במשנה כשרה אע"ג דלריכה בדיקה לעכ"ב דמ"מ כיון ששחטה הרי אפשר לבדוק משא"כ הכא דאמר ר' יוחנן דכשרה הרי מיירי אפילו מחייה וא"כ צבהנה העומדת להלכה הרי א"א לבדוק אלא ישחטו אותה א"כ אי איתא דחלבה אסור לא הל"ל כשרה ואדרבה כיון דאסור לאכול חלבה וכדן בינו ספק ערפה ה"ל ספק ערפה ולא שייך ע"ז לשון כשרה :

קיצור ממ"ש ר' יוחנן הא דרב מחגא כשרה משמע עכ"פ בחייה הלכה נותר ולא כדן חלב ובי"ט של ספק ערפה אע"ג דמלינו כשרה במשנה וגמרא (דכ"ו) שצריכה בדיקה לעכ"ב התם הני כשרותה לאחר שחיטה והרי אפשר בבדיקה משא"כ הכא דהני סתם כשרה משמע אפילו מחיים משמע דמותה לאכול חלבה בחייה :

ב והנה הרשב"א והרא"ש מחולקים בדין נוחה שנמלאת בביה"כ מלד אחד כשרה דהרשב"א בחידושו דנ"א ד"ה מוח' כי ואע"ג דאמרינן כשרה לאו כשרה ממש קאמרינן אלא בבדיקה ור"ל לבדוק כנגדו בעור החי"ן דלנוח איכא קורט דס בלד החי"ן יעו"ש ולעיל מיניה ד"ה לא נמלא עליו קורט דס [כ'] ועובא כשרה איכא דבעי בדיקה קודם גמר כשרותה כו' ומ"ש ובשמע"ח נמי אשכחן כשרה בבדיקה הגה לדעה הרבה פוסקים שם כשרה בלי בדיקה והרא"ש פל"ט ססי' ל"ד כי אס הפכה ומלא קורט דס מלד אחר ערפה כו' א"כ ה"ל כשרה בלי בדיקה אחר קורט דס וכ"מ עוד ממ"ש הרא"ש רפ"ט סי' ד' גבי ישב לו קון בושט וראב"ן זקני פסק כעולא והביא ראיה ממהט שנמלא בטובי ביה"כ בלד אחד כשרה ולא חיישינן שמא הבריא ופי' בקיבור פסקי הרא"ש שם וי"ל ישב לו קון בושט הראב"ן מכשיר בלא בדיקה ולרב אלפס לריך לבדוק אס ניקב כו' ולרש"י אינו ניהר בבדיקה עכ"ל והיינו כמ"ש הרא"ש לעיל מיניה דאפילו בדיקה לא בעי' וגם לפירוש הראשון שבהרא"ש משום דנקב משהו בעור החי"ן של וושט לא מונכר עכ"פ אין הבדיקה מטבבת ועיין מזה בש"ך סי' נ"ח ס"ק ל"ב וס"ק כ"ה ועיין מזה בדברי הגאון ז"ל סי' ל"ג ס"ק כ"ג ועי' עוד בהרא"ש פל"ט סי' י"ג גבי ריאה דאגליד כהה"נא סומקא שכתב דלשון כשר משמע אף בלא בדיקה הובא ב"י רס"י ל"ו וכ"כ הרשב"א שם בחידושו דמ"ו ד"ה הא ריאה דאגליד דכשרה לגמרי משמע דאי לא הל"ל תבדק ובתה"א דל"ב ע"א כתב ואע"פ שמלינו כשרה ולריכה בדיקה במהניסין אפילו כן אין דרכן של אמוראים לסתום אלא לפרש עכ"ל וכ"כ הרא"ה בבד"ה שם העיקר דכשרה ולא צע"א בדיקה וא"כ גם כאן הרי ר' יוחנן לא היה לסתום אלא לפרש וכן א"ר יוחנן (דכ"ז ע"א) לענין שמועת גף בעוף תבדק רק יש לדחות כיון דר' יוחנן דאמר כשרה מפרש שזבו כונת המשנה אלו ערפות והרי במשנה יש כשרה ולריכה בדיקה כש"כ כאן שלא אמרו במשנה כשרה רק מדיוקא דאלו ערפות מוכח כן לכן ודאי י"ל כשרה ע"י בדיקה [ע' מפה] ומיהו אף להרשב"א יש לחלק בין שם לד"ז דהנה בתה"א דל"ה ע"א ודל"ה ע"א כי שהרי התחיל בה מעשה האוסר כו' וכיון שכן לריכה בדיקה כו' י"ל התם נקיבת עור אחד מביה"כ ה"ל התחלה ממש לערפות ניקב ביה"כ

סימן נט צדק

דין בהמה שזולעת מעט כמה חדשים אף בזולת זה היא בריאה ושמינה וגם הולכת הרבה לרעות בשדות רק שזולעת בהליכה ולשוחטה יש הפסד אס מותר לאכול החלב שלה :

משנה פל"ט (דף כ"ד ע"א) ואלו כשרות צבהמה ובגמרא שם רבי יוחנן אמר אלו ערפות דוקא כו' הא דרב מתנא כשרה ועיין רש"י רפ"ט (דמ"ב ב') ד"ה דשף מדוכתיה ובתוספות החלת דף מ"ג ד"ה הק' וי"ל דבאיטכול ניציה הוה ערפה לכ"ע כו' לכן נראה דעולא וההוא דלקמן סברי כמהניסין וכרבי יוחנן דאמר אלו ערפות דוקא ואתא אלו למעוטי דרב מתנא כו' ונראה דלרבי יוחנן בחיי הבהמה לענין אכילה חלבה מותר לאכול חלבה אע"ג דא"א לבדוק אס איטכול ניציה דהא אמר כשרה ואס אין לאכול חלבה הוה לה דין ספק ערפה אע"ג דמלינו כשרה ולריכה בדיקה גבי דרסה וערפה בכוחל כו' אס שהתה מעט לעט ושחטה כשרה במשנה דכ"ז ע"א ובגמ' שם א"ר אלעזר בר אבתיבא נשום ר' אלעזר בר ינאי

שהיא בריאה לגמרי ואינה מתנוונה והולכת כ"ח משבת והולכת:

קיצור • שי"ל אם הבהמה אינה הולכת ומכחשת כלל כ"ח בריאה ושמינה • אי"כ הי"ל עוד כמו חזקה שאינה ערפה • והי"ל כמו תרתי חזקה לקולא ומהני נגד ספק שקול אף שיש ריעותא • פירושו (ל"ו חי) ובהריב"ש ס"י ש"ע"ט:

אך נ"מ אין לסמוך ע"ז דמה שהיא אינה מתנוונה אין לדון זה כמו חזקה • דאי"כ יהי מהני זה בכל ספק ערפות לדרך זה לחזקה כשרות של בהמה והי"ל תרי חזקה • ולא נמלא סברא זו בשום אחד מהפוסקים כלל • אי"ו אין זו חזקה • וגם הדין תרי חזקה מהני נגד ספק שקול אינו מוכרח כלל • ולכן כשידוע שהיא בוקא דאעמא דשף מדוכתיה אין להקל בענין החלב כלל • אף שהבהמה בריאה בתכלית • אך כשהיא רק לולעת ויש ספק אם לולעת מולד שאר סיבה אם שהיא בוקא דאעמא דשף מדוכתיה • אבל אינו ניכר בודאי ששף מדוכתיה כ"ח שהוא ספק • הן ספיקא דתרי ותרי שתרי אומרים שגורא להם שהוא שף מדוכתיה • ותרי אומרים להיפך שאינו שף מדוכתיה • או שאר ספק שקול אם הוא שף מדוכתיה או לא • אי"ו בכה"ג נראה להחיר החלב דהא איכא שני ספיקות להקל האחד שמא לא שף הבוקא דאעמא מדוכתיה כלל • הב' אף את"ל דשף מדוכתיה שמא לא אישכול ניציה כלל • כיון שהיא בריאה ומחלכת כמו מילין בכל יום רק שולעת מעט • ובשני ספיקות ודאי יש להקל וכמו גבי פתח פתוח פ"ק דכהובות (ד"ט ע"ה) • ושם מקילין אף שהספק השני שמא באונס אינו • ספק שקול גמור כו' ע"ש • וכן פסק בשו"ת גבעת שאול ס"י וא"ו הביאו בפתחי השו"ת רס"י נ"ה • וע' בחכמת אדם כלל כ"ד בסע"י י"ח ובצינעא אדם • הוא ג"כ כמו שכתבתי רק שלא ראה חש"י ג"ש הג"ל • וע' בל"י ס"י נ"ה סק"ו משמע ג"כ כן • וע' בכה"ג ס"י כ"ה בהגהת הבי' הוא כ"ד ש"י וכן ידוע וניכר בהי' הבהמה אם בוקא דאעמא שף מדוכתיה לפי שלעולם אוחזו לא הוא כחוש יותר מן השני • אבל זולת זה אי אפשר לידע כו' עכ"ל:

הלכות סימני עוף טהור

ע"ד האווזות המנויים במדינתכם ואוכלים אותם רוב חגשי מדינתכם והיינו שחרטומיהן שחורים ועם עוד איזה סימנים קצת מאלוהות שלנו ומי"ת אינן אלוהות הבר הא"י ויולדע גענו • וכן הנקראים קיטאייסקע גענו [ע' מפה"ח]:

מקודם נ"יע השעוה בסוגיא דנשר • שנינו במשנה פא"ע (ד"ט ע"ה) וכל שיש לו אלצע יתירה • [וזפק] וקורקצנו נקלף • ויש בזה צ"י פירושים • הא' שטת רש"י בגמרא (דס"ה ע"ה) עמש"ש צברייתא בידוע שהוא טהור • שכתב וארישא סמיך כו' ואם אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנים כו' והביאו כן בשמו התוספות דף כ"ח ע"ה ד"ה כל שיש • ודס"ב ע"ה ד"ה מפני • דארישא סמיך כו' • ולא נתיר בשלשה סימנים הללו כו' • הב' שטת ר"ת הנז' בחוספות שם ושם דלאו ארישא סמיך • כל שיש בו שלשה סימנים הללו של עהרה בידוע שאינו דורס וטהור וא"ל לבדוק בסומן של דריסה • והגה רש"י ור"ת שניהם שוין בזה דבכל עשרים עופות העמאים יש שלשה סימנים של עהרה • רק לפר"ת אי מהן אינו דורס ושני סימנים בגופו ולכן כל שיש לו שלשה סימנים בגופו ודאי אינו מעשרים עופות העמאים וא"כ הוא ודאי עוף טהור ובדאי אינו דורס • אבל לפירש"י י"ל שלשה הסימנים שבעשרים עופות הם שלשה סימני עהרה בגופו אלצע יתירה ופק • וקורקצנו נקלף רק שדורסין ולכן אי"ל להפיר עוף שיש לו ג' סימנים בגופו עד שיוודע צדידורו שאינו דורס • דאל"כ י"ל שהוא מעשרים עופות העמאין • כ"כ שהוספות ד"ה מוכני הג"ל • וכ"כ הרשב"א בחידושו דף ס"ח ד"ס

כו

מספיק לספק שקול שיש בו ריעותא • ואין לומר דהריעותא שבהמה כיון שאינו בגוף החלב הי"ל כמו ככין אחרעאי בהמה לא אחרעאי אע"ג דזה הולך בזה ממש • אך זה אינו כיון שהחלב יולא מגוף הבהמה הי"ל דבר אחד ממש וריעותא שבגוף הבהמה היא ריעותא גם בהחלב • וכ"כ החויק"ו עלמו ס"י פ"ה וז"ל ודוקא שחלב או שהטיל ביצים קודם שמודע הספק אבל אם מודע ספק ערפות בהמה או בעוף אז החלב שנחלב אחר זה או הביצים הם ערפות מספק משום דאי"ל לאוקמא לחזקה כו' וכ"כ המרדכי כו' עכ"ל • וע"כ הטעם של היתר הגדון דהבית יעקב י"ל משום ששם יש עוד לדדים דהא הבי"ח מיקל לגמרי כו':

קיצור • מ"ש בתשו' צ"ע ס"י י"ג להקל בהחלב שיש ספק בהמה • ומ"ש החויק"ו דהחלב יש לו חזקה היתר ברורה משא"כ הבהמה מיהו כ"ז אינו מספיק בספק שיש ריעותא ממש • וטעם דהבי"ע ששם יש עוד לדדים להקל:

אך לכאורה יש עוד טענה להקל אם הבהמה אע"פ שולעת עכ"ז היא בריאה ושמינה ואינה מתנוונה והולכת • כ"ח בריאה • וגם הולכת בעובד לרעות בשדות כשאר הבהמות רק שולעת • אי"כ נ"מא שיש ראייה שאינה ערפה • דהנה בגמרא פא"ע (ד"ט ע"ב) רשב"א אומר משבת והולכת בידוע שהיא כשרה מתנוונה והולכת בידוע שהיא ערפה • ובהר"ן שם ד"ה ולענין ולד שולד מן הערפה • דזיל בתר עעמא דערפה וטעם מאי קא מיהסרמא משום שאינה חיה וכשהיא מתנוונה והולכת מאוחזו חולי כו' עכ"ל • ואף דרבי אחא פסק שם הלכה ערפה יולדת ומשבת • הא א"ן קי"ל דערפה אינה יולדת • ואף שהפוסקים לא כהבו סימן זה דרשב"ג כלל • ועיין תה"ד ס"י קס"ח בענין בנימי דמיטרפא בה לה משבת משמע זהו סמך וטענה • ועיין בסוטה פ"ג משנה ה' מניין מתנוונה והולכת • ופ"י הרע"ו נחלית והולכת • והרמב"ם צ"י המשנה שם כהב ומתנוונה שחללה בחולי השחפת ונעשית כחושה עכ"ל • ורש"י פ"י צ"פ [ד"ט ג'] (ד"ו ע"ה) מתנוונה והולכת מכחשת והולכת ובערוך ערך מתנוונה • ומהלשח ומהכחשת מתדלדלת והולכת כו' צפרק החובל (דף פ"ה) אמדוכו והיה מתנוונה והולך עכ"ל • ובנד"ז נמי אם משבת קלה שמתמעט הלליעה מה שולעת ומתקן קלת י"ל זהו חזקה שהיא אינה ערפה • אף שאין לסמוך ע"ז לגמרי כמו בענין יולדת דסמינן ע"ז לגמרי וא"כ י"ל דאיכא תרתי חזקה שאינה ערפה • האחד כמו סתם בהמות כשרות וכ"ש החלב שודאי הוא בחזקה היתר • ואע"ג דנשמטה יריכה קלת עדיין י"ל שלא איפסיק ניציה וכ"ש שלא אישכול ניציה • הבי' מולד שאינה מתנוונה כלל כ"ח אדרבה הולכת בעובד אע"פ שולעת זהו חזקה שאינה ערפה • וא"כ הי"ל תרתי חזקה ואינה בעירוויין פרק בכל מערבין (ל"ו ע"ה) • רבא אמר ה"ס תרי חזקה לקולא הכא חדא חזקה • ור"ל דאפילו בכפיקא דתרי ותרי דלא מוקמינן לחזקה עכ"ז כביש תרי חזקה מועמידין לחזקה יעו"ש • ועיין בתשו' הריב"ש ס"י ש"ע ס"ל תרי חזקה עומדים נגד רובא לעשותו ספק שקול וז"ל ואע"ג דרובא וחזקה רובא עדיף הכא איכא תרי חזקה חזקה האיש שהוא קיים וחזקה האשה שהיא אשת איש עכ"ל • והג"ב חא"ש"ע ס"י מ"ג השיג עליו בתרתי חדא דרובא עדיף גם מתרי חזקה • הבי' דשם נחשב הכל חזקה אחת דהא חזקה אשת איש נמשך מחזקה חיים • וא"כ הכל ענין אחד ועיין מזה בתשו' בית אפרים חא"ש"ע ס"י למ"ד • ובנד"ז לא שייך ההשגה השנייה דהא שני חזקות אלו הם שני ענינים ממש ואדרבה החזקה השנייה משום שאינה מתנוונה והולכת כ"ח להפך זהו כמו חזקה הבאה מוכח סברא • כמו חזקה אין אדם פורע בהוך זמנו דעדיף משאר חזקה כמ"ש במהרי"ק שרש ע"ב באריכות • וגם שבנד"ז הוא רק ספק שקול לכל היתר • רק שיש ריעותא אי"כ י"ל דמהני תרי חזקה להחיר החלב מהיים כיון שא"ל לבדוק • וזהו הי' מהיי"ש המתניתן דבכורות פ"ו דנשמטה יריכו אינו ערפה ד"ל דמיירי בכה"ג

אלצע יתירה וקורקבן נקלק וגם קף רגלם רחבה ומרעומם רחב אשר להרז"ה הוי סימן גמור שאינו דורס ואף אם לא נחזיק זה לדלוי גמור למאי ניחוש לה דאם צלנו לחוש שמא אף שאינו דורס הוא מעשרים עופות הטמאים שיש להם ג' סימני טהרה ואחד מהן אינו דורס זהו רק לשטת ר"ה אבל לשטת רש"י לפנ"ש בשמו הרשב"ה בחידושי וברז"ה והתוספות (דס"ב ע"ה) הרי הג' סימנים הם ג' סימנים ממש בגופו ח"י וזפק וקורקבן נקלק ויהי כיון דאין להם זפק אינם מעשרים עופות הג"ל אלא רק לפר"ה דאינו דורס הוא אחד מג' הסימנים הג"ל יש לחוש וכבר נתבאר במהרש"ל הקשה על שטת זו דהא רוב עופות הטמאים דורסים ואם צלנו לחוש שמא הוא דורס והוא מין עורב ע"ז יש להשיב דאם הם לבנים אין לחוש לשיטה עורב כמ"ש בחידושי הר"ן פח"ט דס"ב ע"ה גבי למיניהו להביא עורב העמקי ופרישנא דהיינו עורב חוורה לאו חוורה לגמרי קאמר אלא שיש בו חברבורה לבנות ולפיכך נקרא עמקי לפי שאותן החברבורות נראות כעמוקות לגבי שאר הגוף שהוא שחור והוא העוף הנקרא פיגא בלע"ז שגדל בבתיים אבל עוף הבא לפינו כולו לבן ח"פ שיש בו סימני עורב ממש כ' הרמב"ן ז"ל להלכה אבל לא למעשה שבדוע שאינו מין עורב וכשר ואמרו בהגדה אם יעלה חמור צבולם תמלא לעת צבובסין אם ידור גדי עם נמר תדור כלה עם חמומה אם תמלא עורב לבן תמלא כשרה בנשים עכ"ל וצנ"ד שיש סימן דברז"ה שאינו דורס ח"כ אף למעשה יש לסמוך שאינו עורב ואף דלפר"ה יש לחוש שהוא ממין עשרים עופות הטמאים ע"ז י"ל כיון דמ"מ מוכח בגמ' דאזוז הבר מין עורב הוא ע"כ אין לחוש כ"כ דהא מהרש"ל לא חשש לפרש"י בלידוף דעת ר"ת ורמב"י ח"כ נהי דלא קיי"ל קן מ"מ בלידוף דעת רש"י ורמב"י נגד דעת ר"ה עם מאי דמשמע בגמרא שהוא מין טהור יש לסמוך יותר ומ"מ למעשה אין לסמוך ע"ז שהרי בגמרא דס"ב ע"ב מוכח דרש"י עלמו חושש בעוף שיש בו שני סימנים בגופו ואינו דורס שמא הוא מעשרים עופות הטמאים גם התוספות שם כ' על עוף שקורין קוון שיש לו אלצע יתירה וקורקבן נקלק דמסתברא שהוא כוס או ינשוף כו' ע"ש ואם משום הא דמשמע בגמרא דאזוז הבר מין טהור הוא הרי ע"ז כ' בתשו' ז"ל סס"י כ"ע דאף דמשמע כן ספ"ה דב"ק (דנ"ה ע"ה) אין לסמוך ע"ז דשמא אין כל אזוזות הבר שוים כו' :

קיצור בתשו' ז"ל ס"י כ"ע העלה להחמיר באזוזות הבר ע"פ דברי אר"ה כלל כ"ז ס"י י"ה אף שחכם א' הביא לו ראיה מהגמרא ספ"ה דב"ק (דנ"ה א') דאזוז הבר מין טהור הוא אין לסמוך ע"ז דשמא אין כל אזוזות הבר שוים כו' הכו"פ ס"י פ"ב חלק עליו ובתשו' תשואת חן ס"י מ"ג השיג על הכו"פ מתרי טעמי אשר האחד שהכו"פ עלמו לא הסיר רק כשיש לו שלשה סימנים בגופו והרי ידוע שאזוזות ובר אזוזות אין להן רק שני סימנים בגופן אלצע יתירה וקורקבן נקלק וכ"כ בספ"ה ס"י כ"ו והכלבו וא"כ ח"א לאוכלן כ"א אותן שיש מסורת עליהן שהם טהורים לכאורה היה נראה ראיה מהש"ס פ"ה דב"ב (דף ע"ג סע"ב) להסיר אזוזות הבר ויש לדחות דאין זו ראיה יותר ממה שהביא החכם בתשו' ז"ל סס"י כ"ע ועכ"ז לא סמך ע"ז הל"ז עוד יש קלס סברה להחמיר ומ"מ עפמ"ש רש"י (דף ס"ב ע"ב) נראה דיש לחוש בכה"ג שיש לו שני סימנים בגופו ואינו דורס וא"כ הא דחרטומן רחב וכף רגלו רחבה אף אם הוי כידוע שאינו דורס ויש לו שני סימנים בגופו הרי אין להסיר לרש"י :

אמנם כ"ז לענין אזוזות הבר הנק' ויולדע גענו שהן מין בפ"ע מאזוזות שלנו כדאיתא בגמרא ספ"ה דב"ק (דנ"ה ע"ה) אזוז ואזוז הבר כלאים זב"ז אבל אזוזות אלו שהן בני תרבות אלא שיש להן קלס שינוי מאזוזות שלנו שחרטומן שחור הנה מחמת זה כ' בתשו' תשואת חן הג"ל שיש להסתפק עליהן אולי הם מצר אזוזות הבר והעלה :

ומנעתי את ידי לא לאיסור ולא להיתר כיון שאין להם ג' סימנים בגופן עכ"ל ובספר פתחי תשובה ס"י פ"ב כ' ועיין בתשו' בית אברהם בקונטרס משפט שלום שהאריך להכשיר האזוזות שראשי חרטומן שחורות אשר קלס מחכמי הדור אסרוהו כו' והוא האריך לסחור דצריכה עכ"ל ולכאורה יש לקיים יותר דברי הבית אברהם דמהיכי תיחי נספק עליהם שהן מאזוזות הבר מאחר שהן בני תרבות ושמן אזוז ויש להם הסימני טהרה כמו באזוז וגם מסתמא הן לבנים בכל גופן כמו אזוז רק שחרטומן שחור וכרי שמא מלחא היא כדאיתא לענין חגבים ושמו חגב ואף דבעינן ג"כ שיהיה שום לחגב בכל חרבעה הסימנים ה"ג הרי הן שוין בסימנים לאזוזות וגם שמו אזוז ואם נשום שנק' עוד בשם לוי כמו קיטאיסקע גענו [ע"י מפתח] הרי ה"ג לענין פופשי לזייני איתא (דס"ב ע"ב) דכשרין אפילו לגבי מוצה משום דבאחריותו כופשי קרי להו וה"ג י"ל דרק כאן נק' קיטאיסקע גענו ובאחריותו נק' אזוזות סתמא ועוד דאיתא (דס"ה א') אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא שכן עם טהורים טהור ומסקינן שכן וגדמה קאמרינן ופרש"י וגדמה דומה להן במראיתו ובחידושי הר"ן דס"ב ע"ה כלומר נדמה בצרופו ומנהגו ודס"ה ע"ה כ' שהרי"ף ז"ל פוסק כאחרים ולפ"ז ז"ל דנדמה דאמרינן היינו נדמה בסימנים כו' עכ"ל והאזוזות אלו יש לחקור אחריהן אם הם שכן ונדמה עם שאר האזוזות ח"כ כיון שהם דומים ג"כ בסימנים ובמראיתן שהן ודאי לבנים כל גופן וגם בצרופו ומנהגו וגם שמן אזוז מהכ"ס נספק עליהן אך אפשר שהן רק נדמה ולא שוקן אללם ומ"מ לא שנסמוך ע"ז לכתחלה אלא לענין לסמוך על המנהג שכבר נהגו לאוכלן דלכאורה ש"ל שזה שנהגו כן ה"ל כמסורה אלא שבתשו' הר"ה כלל כ' ס"י כ' כתב ודע כי אני לא הייתי אוכל ע"פ המסורת שלהם כי אני מחזיק את המסורת שלנו כו' עד לא יחללו ע"פ מסורת אחרים הפוחסים מהם עכ"ל והביאו ג"כ בתשו' מהרי"ל ס"י ז"ה דמסורת אשכנז הוא עדיף כו' ע"ש י"ל התם שאני שבאשכנז יש מסורת להיפך אבל בנד"ז שלא נשמע מסורת להפך וצמחה עיירות במדינתכס מנהג פשוט לאוכלם אפ"ל דה"ל כמסורת וכמ"ש במהרי"ל אנשי מדינה או עיר אחרת שהוא מנהג פשוט שם לאוכלו כו' ע"כ בכה"ג יש לסמוך על התשו' בית אברהם שלא לסחור מנהגן במקום שנהגו לאוכלן :

קיצור מיהו כ"ז באזוזות הבר אבל הני אזוזות שהן בני תרבות רק שחרטומיהן שחורין ובתשו' תשואת חן נסתפק עליהם ובספר בית אברהם האריך להסיר אותן לכן במקום שנהגו לאוכלן אין לסחור מנהגן מטעם המבואר בפנים :

הלכות דגים

גמרא ספ"ט לויחן דג טהור הוא כו' ותקירה נדון דג שאטריא שיש בו חודוין ובליעות אם כשנקלפים ידוין קשקשין או לא :

בגמרא ס"פ א"ע לויחן דג טהור הוא שנאמר גאזה אפיקי מגנים כו' אלו קשקשים שבו תחתיו חודי חרש אלו סנפירין ופירש"י שחודוין ומחטבין כחרשין וצנ"ה ערך חד (השני) הביא המשנה פ"ב דכלים משנה ה' כסוי האלפס בזמן שהוא נקוב ויש לו חודו טהור פי' שיואל מן הכלי כמין קנה שילאו ממנו המים וא"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר תחתיו חודי חרס עכ"ל נשמע דבר שהוא חודו כמו קנה זהו ענין סנפירין משא"כ הקשקשים וא"כ בדג הנקרא שאטריא שיש בו חודוין ובליעות שהן חדין כמחט ממש והוא כן מלא חודוין ובליעות הג"ל בכל גופו והן נקלפין רק

מגינים שלא יכנסו חץ בהקבים וכדפירש"י צו"ח ב"ח סי' כ"ב ל"ד ע"פ בין השריון ובין הדבקים ועיין בד"ה ב' ס"י י"ח ל"ג במ"ד שם פי' כמ"ש רש"י במלכים שם וכו' בהרנוס דרב יוסף שם ורש"י שם פי' צ"ח ועכ"פ מלשון קליפין ודבקים לא משמע כלל שיהיו כמסמורים רק בקליפי האפורין רק אעפ"כ מסכסכת היד בהן מפני שהן קליפה וקליפה צפ"ע כקשקשי הדג וצמחובות פרק אע"פ (דף ס' סע"ח) לומר שעלו בו קשקשים פירש"י קשים ועשבים וצ"ב פ' הספינה (ד"פ ע"ב) כגון שזב ע"ג קשקשים פירש"י קיסמין דקים וביחזקאל סי' כ"ט ד' והדבקותי דגת יאורין בקשקשותיך מבוחר שהדגים נדבקים בקשקשת של הדג הגדול וכו' חס יש קשקשים חדים כמסמורים בלתי אפשר שידבקו שאר הדגים בקשקשים אלו מרובם וכו' חס אין זה משל כלל אל הנמשל יעו"ש: אלא ודאי משמע דסתם קשקשים היינו קליפות העגולים כמ"ש הרמב"ן וכו' ואל"כ י"ל דקליפות העגולים הם שם העלם של קשקשת וקליפות כמסמורים שיש להן שם לוי חס מועילין:

קיצור

גבי קשקשת חס היה נכבד בתורה קליפין הי' פשוט דבליטות אלו דבשארית לא מהני. אבל כיון שכבד קשקשת והתרגום קליפין עדיין אינו מוכרע. התוספות והרשב"א פירשו דקשקשת דבר שהיד מסכסך בו. משמע רק סכסוך. ולא שהם כמחטין וכו' מפסוק והדבקותי דגת יאורין בקשקשותיך:

ועמ"ש

על הסוגיא פ"ק דצבורה (ד"ז ע"ב) ומוציא אני דבש גיזין ולירעין מפני שיש לו שם לוי. והקשה הב"י ס"י פ"ח וק"ל מנ"ל לר' יעקב כו' וכו' הפר"ח ס"י פ"ח. ועיין בלחם חמודות פ"ק דצבורה מ"ש בשם רש"ל בהגש"ד כ"ל דהכי פירושה מכח סברא לא מרביק אלא חדא מילתא ואידך אסור מכל היולא מן העמא עמא יעו"ש. ואפ"ל גם כאן כיון דקרוצ לומר דקשקשת היינו קליפי הדג שגלדן דומה לפורן אין לנו לומר ה"ה גם קליפין העשויין כמסמורין. מיהו יש לחלק דשאני התם דאידך אסור מכל היולא מן העמא עמא. משא"כ כאן לא שייך זה. והנה הה"מ ספ"א מהמ"א כתב בשם הרמב"ן וז"ל ודע אע"פ שאמר קשקשין הקבועים בו. הקשקשים הם אופן הקליפות הנקלפות ממוצו זיד או בכלי אבל הקבועים ואין נקלפין מעור הדג אינה קשקשת וזה ברור כתבו הרמב"ן ז"ל ולהודיענו זה שנה רבינו גשון המשנה וכח הדבוקים בכל גופו עכ"ל הובא ב"י רס"י פ"ג. וראיתי להג"ב במה"ה ח"ד סי' כ"ח כתב אלמלי אמרה אדם אחר הייתי דן כנגדו ומה בכך שאין נקלפים והיכן הוצרך הקולוף בצבלי או בירושלמי כו' עכ"ד. ולפע"ד ד' הרמב"ן מבוחרים בהתרגום ובגמרא בהתרגום קשקשת קליפין. וכן בגמרא פא"מ (דל"ט ע"ח) קליפי. וכן שריון קשקשים אמרו בגמרא קליפה. וכמ"ל סעיף א'. ופירש קליפה היינו דבר הנקלף. משא"כ הקבועין ואין נקלפין אין שייך לקרותו קליפין. אע"ג דמשארז"ל גבי עופות שיש קשקשת ברגליהן כדגים. והם אפ"ל שאין נקלפין ועכ"ז נקראים קשקשת. י"ל שהם רק דומים לקשקשת. וכמ"ש בערוך ערך פלחה בשם פסק' דפרה רגלוי דתרגולתא דמי לפלחא דמי פירוש לקשקשת עכ"ל דומה דוקא. ועוד אפ"ל שגם הם נקלפין בכלי. וא"כ למדנו מדברי הרמב"ן דל"ל דוקא קליפין כמ"ש התרגום. וא"כ מה י"ל דקליפין שיש להם שם לוי פסול. וא"כ לפ"ז יש להקשות עמ"ש הפר"ח בק"א סי' פ"ג והובא בל"י סי' פ"ג סק"ב דגם שם י"ל דכיון דאין כשאר קשקשין א"כ ה"ל קשקשת שיש לה שם לוי. ויש לחלק דהתם הקשקשת מאל עלמה דומה לשאר קליפין יעו"ש. אך לכאורה מלאתי ג"כ קלת ראייה להקל ממ"ש בגמרא פ"ק דשבת (ד"א ע"ח) אבל בקשקשי ואברורי לית לן בה. ופירש"י בירניות ומגדלים הרי קשקשי פירושו דבר הבולט הרבה. וכן בערוך ערך אברורי כתב דתרגום מגדול עוז קושקא עושנא. הרי קושקא פירושו מגדל. וקשקשי קרוצ ללשון קשקשת. א"כ י"ל דגם קליפות הבולטים נקראו

קשקשת. וא"כ לפ"ז הכך בליטות שבדג שאמריה י"ל דנקראו קשקשת. וגם לפי פשט ל' הגמרא דקשקשת לבושה הוא י"ל גם קליפות כמסמורים נקרא לבושה דגם כל מיני הכשיטין נקרא לבושה. גם ממש"ש רש"י (דס"ו סע"ח) בענין אלו הן קשקשים הקבועים בו יותר מן הסופירין שאין זיין מאליהן אלא בידים אבל הסופירין הוא יכול לכשכשן. משמע קלת כשאין זיין אף כשאין בולטין כמו סופירין נקראו קשקשת. כל שהם קליפי כנ"ל. והנה הפר"ח סי' פ"ג ס"ק כ"ו בשם אהל מועד הביא ב' דיעות בדג אושטריאון שהוא השאטרי'. אפ"ל דפליגי במה שכתבתי דהמחירין ס"ל כיון שהם נקלפים אע"פ שהם בולטים נקראו קשקשת. והאוסרים ס"ל כיון דמשונה הרבה משאר קשקשים וקליפין ה"ל קשקשת שיש לה שם לוי ולא מהני וכו'. דרך גבי הדם מכשירין הדם שיש לו שם לוי. דשם ברור דנכלל בכלל וענק עץ עבות. אבל הכא אינו ברור דבליטות הנקלפים נכללו בשם קשקשת. ובשו"ת שמש דקה חלק י"ד סי' י"ד כתב שהרשב"א מהרש"א ז"ל כ' אמור לי דג האושטריאון מי התיר לך. כ"ל דזה קאי על הרשב"א מ' שמואל אבוב ז"ל בעל שו"ת דבר שמואל שהי' באיטליה. הג"ה. אחר זמן ראיתי לשון הפר"ח סי' פ"ג ס"ק כ"ו כ' וז"ל כתב בספר אהל מועד הדג שקורין אושטריאון מותר ויש שאוסרין אותו והרמב"ן דקו ושנה אותו בניים רותחין ונשתהירו קשקשים הלכך מותר וגם ר"ת מחיר עכ"ל. וממ"ש ונשתהירו בו קשקשין מזה משמע שאינו דג השאטריה. דהשאטרי' כמדומה יש לו הרבה חדודין אלו אלא שאין נקלפין בנקל וגם הם חדים כמסמורים. משא"כ באושטריאון י"ל שנשתהירו בו קשקשים בקליפות פשוטים:

הלכות תולעים

סימן סב

בפה עיר סקווירא נהר מים (רבי') [זכים] ונמצא לפעמים בהמים השחובים גדלי אמת או שהים אחר השקפה (ג') כמין תולעים או זבובים קטנים מאד משייטים אנה ואנה מלמכה למעלה בתוך המים הכל אפילו אחר הסימון אפילו על מטלית עבה לא להועיל. (וחכם אחד דעתו להתיר אפילו בלא סימון להשתמש לכתחלה מטעם שגולד האיסור בתערובת ולא נוחה בזה דעתו השפל כי אפשר הם גולדים מהקרקה של הגר או מאויר בה להמים וקשה להחיר מספק דרבנן שצריה לא צטלה כי הוא פסיק רישיה וכו' רק אפשר לדעתו הוא מזרע של דגים הגולדים קטנים מאד. ובגהר דפה לא נמצא אפילו פעם אחד דגים עמאים רק דגים עהורים קטנים וגדולים. ועוד חס אפשר לדון בזה אי אפשר ולא מחויב כמבואר בהרמב"ם פרק י"ד ה' מ"א וש"ע י"ד קמ"ב לענין ע"ג ואם לחמם מקודם המים ואפילו חס לסק הרבה מים הגלרכים לצית לכל דבר נקרא אי אפשר כמו שמבואר בתוספות פסחים (דף כ"ה ע"ב) ד"ה לא. דדבר שיש בו טרחא יתירה נק' לא אפשר וכו' ובפרט המים ליו"ט פסח אשר משתמשים בדוחק ג' מי בארות ולרוצ נמצאים לחם חמוץ או תבואה חמוצים כמעט אין י"ט פסח שלא יהי' משולות הלב מחמוץ). עכ"ל השאלה:

נראה הצריות ותולעים שנמצא בגר ודאי אסורים לדברי הכל. דהא סי"פ א"ט מבואר דרק מים שבצורות שיחין ומטרות שהם מוכנסים ככלים התיר הכתוב התולעים שבהם וע' בש"ע סי' פ"ד ס"ב. ואף להיש מחירין בחריצין ונעילין היינו כשאין נובעין משא"כ הגהר ודאי אסור התולעים והזבובים שבו. וא"כ י"ל להחמיר כמ"ש הב"י סי' פ"ד סק"ה בענין חומץ שגם אחר הסימון נמצאים התולעים פסק לבשל החומץ תחלה ואח"כ לסק החומץ דרך בגד עב וכמ"כ אפשר לסק בלא ביטול דרך בגד עב של גיוואנט עב דלא ודאי א"א שיאלו התולעים דרך הבגד. (ע"כ מהאנו):

מבשל חבל כשמונה כבר בכ"ש אינו מבשל רק מפליט ומבליט -
 ודבר זה אין לו שחר כלל דנחזי אן למאן הקשה המ"י קושי
 זו הא להאוי"ה ורש"ל הקשה כן דהא הרמ"ה באמת אין מחלק
 כלל בין גוש ללול כמבואר בהדי"ו בס"י וד"מ בס"י ק"ה
 ואפי' אינו מפליט ומבליט כמ"ש הש"ך בס"י ק"ה בשם הת"ח
 דאם החכו בשר בסכין חולבת בכ"ש שרי לגמרי רק בס"י ל"ד
 האריך קליפה קלה להבשר משום שמונויות הסכין - חלה פשיטא
 ללאוי"ה הקשה כן ואיכו ס"ל בהדי"ו דאפי' כשמונה כבר בכ"ש
 דין כ"ר יש לו בגוש כמבואר בדבריו בהדי"ו ופיר הקשה המ"י
 מהא דסוף סוף כ"ש כ"י ומה זה שתי מרמ"ה ס"י ק"ה על
 האוי"ה דפליג עליו ולבסוף נוסיק דברי המ"ה והאוי"ה שאסור
 בהגאה בלי"ע וא"כ למאן ח"י דעל הרמ"ה מטיקרא לא קשי
 ועל האוי"ה הקושי' במקומה עומדת - גם עיקר ההילוק שכי בשם
 רמ"ה דכ"ז שלא הניח הגוש כ"י - אינו מוכן כלל למשמש מדבריו
 דרמ"ה מחלק בין ללול לגוש כאו"ה דגוש המיר מלול חלה דבגוש
 ע"מנו יש חילוק כ"י וזה אינו כלל ע"י ד"מ בס"י ק"ה שדחה ד'
 מהרש"ל שם דמחלק בין גוש ללול וא"י דהא דחס לזון אוסר
 כ"ק וכן הא דדגים שעלו בקטרה והא דכ"י ק"ז מטעם עירו
 קאחין עלה כיון שלא היה מעולם בכ"ש כ"י חבל כשמונה כבר
 בכ"ש אפי' גוש שרי יעו"ש הרי בהדי"ו דלא מחלק כלל בין גוש
 ללול דאם הוא דרך עירו קודם שהגוש בכ"ש אפי' לול אוסר
 כמבואר בהדי"ו בס"י ל"א ובש"ס וכל הפוסקים דין חס לזון
 חלב רותח להוך בשר לזון כ"י (וחלב הוא דבר לול) והאם כבר
 מונח בכ"ש אפי' גוש אינו אוסר וא"כ ברור דחילוק זה דרמ"ה
 אינו שייך כלל לתרץ בזה קושי' המ"י על האוי"ה דין דבר גוש
 וזה ברור :

זמח שתי עוד ומחלק בין דוחקא וגוש מבשל גוש בלא דוחקא
 אינו מבשל ודחה חוסו בשתי ידיס נהא דל"ה בס"י שכי"א
 דמוחר לגמור דחיקות הריפות בע"ן. פרוד הפ"י בכ"ר לאחר
 שהעבירו מהאש והא הוי גוש ודוחקא ואפי"ה שרי בשבת הלמ"ה
 דאינו מבשל - הגה האריך ופלפל בכל תשובתו שם בדברים
 והילוקים שצדה מלבו וכשנאלץ חילוק אמת (כי חילוק זה דדוחקא
 נמלא בפמ"ג ס"י ל"ד) דחה הוא עלמנו אוחו בקש דהא דשחיקות
 הריפות לא שייך כלל לזה דהתם טעמא משום דכבר נבשל כ"י
 קודם השחיקה ואין ביטול אחר ביטול כמבואר בט"ו שם להדי'
 חדע דהא התם בכ"ר מייירי וא"י גם בכ"ר וגוש ודוחקא לא
 מבשל מאן מבשל (ואם כוונתו דהתם טעמא משום דאין ביטול
 אחר ביטול וא"כ גם כאן הסכין שרי נדרהורייתא דדרך ביטול
 אסרה הורה ואין ביטול אחר ביטול וכמ"ש אח"כ דזה הלוי
 בחקירה מטעם דאין ביטול אחר ביטול כ"י - אם זה כונתו לא
 היה לו להקשות דוקא על האוי"ה שהחמיר בגוש בכ"ש חלה גם
 על רמ"ה יקשה כן דהא גם הוא אוסר בשחקך בסכין חולבת
 בשר בכ"ר ואמאי הא אין ביטול אחר ביטול וכן מבואר בטור
 ומחבר וכל הפוסקים בס"י ל"ד בהחזק קף חולבת כ"י בקדרה
 כ"כ דאם אין ס"י הכל אסור אפי' בהגאה אינו דבב"ה יש ביטול
 אחר ביטול וכ"מ בדוכתי' טובה) ומ"ש אח"כ וא"כ יש כאן הרבה
 לדדים להקל חדה שהרי הש"ע ורמ"ה לא מחלקין בין גוש ללול
 ולעולם אינו חלה מבליט ומפליט - ליתא שהרי הרמ"ה מהיר
 לגמרי בגוש בכ"ש ואף אינו מבליט ומפליט כמבואר בס"י ל"ד
 דלהסכין די בנעילה כ"י וכ"ה בה"ח להדי' וכלעיל - וכמו בכל
 כ"ש שהיקל המחבר ורמ"ה בס"י ס"ה וס"י ק"ה דדיעבד יעו"ש :

ומעתה שכל דבריו דהוי"ס הכל ניהא ע"פ שטת הפמ"ג
 דהאוי"ה מייירי בדוחקא וגוש מבשל ורש"ל מייירי
 בלא דוחקא אז רק מפליט ומבליט כדחתא ומעתה לא יקשה
 קושיית המ"י מהא דפריך סוף סוף כ"ש - דהתם בלא דוחקא -
 ומדין דל"י אין להקשות דהתם בלא דוחקא ומבשל דדין דל"י
 לא שייך כלל לנ"ד וכמו שנת' חלה הדבר הנשאר קשה בזה הוא
 מהא דמוכן לחמועה ע"פ פירש הר"ש והרע"ב וכמו שהקשה הוא
 שם בתשובתו וע"פ מה שנת' דין דל"י דל"ח ס"י שיי"ח דהוי

ככ"ר לכ"ע כיון שלא הורק מכלי אל כלי ח"כ יותר הקושי'
 חזקה בהא דחמועה ומה שתי הוא שם דהרמב"ם בפ"י המשנה
 שם פ"י חמועה קטרה - כ"ס דבריו - חבל בזה לא תעלה חרופה
 לדברי הר"ש והרע"ב לדחות לגמרי - וי"ל דבמעשר הקילו כיון
 דהא גופא דהאש קובעת למעשר תקנת חכמים היא כמ"ש
 הרמב"ם שם משום דאין דרך לבשל ולאכול ערתי ואפשר דלעומ
 שכן על העוגה ולהחליק פני' קיס לחז"ל דהוי דרך ערתי וכ"מ
 קלת מלשון הר"ש והרע"ב שם דעל חמועה פי' דקמ"ל דלא חשיב
 ביטול דהאש קובעת למעשר חבל האי לא חשיב ביטול ועל
 תמחוי פי' משום דהוי כ"ש ואינו מבשל משמע דדוקא תמחוי
 אינו מבשל חבל חמועה מבשל שפיר וע"כ אסור לעומ שכן על
 הל"י כמ"ל רק דכאן גבי מעשר לא חשיב ביטול - וכ"ז לענין
 דבר גוש חס מבשל ח"ל חבל לענין השאלה דהסכין שנתערב
 פשיטא דאסורי' כל הסכמים ע"פ הכרעת הפר"ח בס"י ק"ב
 דבין כך ובין כך חתי לידי אוסור דאורייתא וכלעיל ובחנם היה
 כל פלפולו בזה :

ובר מן כל דין - הגה מה שהביא מהפר"ח הטעם משום
 דאחי' לידי אוסור דאורייתא טעם זה הוא מחש'ו'
 מהריב"ל שהביא הש"ך והפר"ח לשם - חבל הפר"ח בעלמו דחה
 זה דא"כ אפי' במב"מ לא יבשל קטניות כ"י - וע"כ העלה דעיקר
 החילוק הוא דבמב"מ איבא לניקם עלה דמילתא והוי כניכר
 האיסור ואיסור הניכר אפי' בדרכן אין לו ביטול - וע"כ העלה
 בסוף דאפי' בשחינס כ"י אין להקל כלל - וא"כ פשיטא דב"ד
 אסור כל הסכמים לשטת הפר"ח חלה שהפמ"ג חולק עליו בס"י
 ק"ב והעלה דבטל בס"י כדן יבש מבשח"מ ע"ש :

הלכות תערוכות

סימן סו

אחד שחט שלשים אוזים ונמלחו על שלשה דפים מפורדים
 גם הקורבנים נמלחו מפורדים ואחר שנגמר תקונם
 והתיכו את השומן נהגו את הדקין לעניים והביאה אשה אחת
 חסיכת דק אחת וזה בועה גדולה כמו אגוז קטן ונחוד הדק
 היה נהב לתוך הבועה והתכוו אותה מצפנים והולאחי
 הליחה קרושה ונשאר העור מהבועה וראיתי שזה הוא עור
 הדק (ר"ל עור הדקין) שנתעלה למעלה ובדודו הוא נקב וכמעט
 שהיה שומן הנשאר מעט סותמה אך ע"ג הבועה מלמעלה היה
 מונח דבר קרוש ואפשר שהיה מוגלח קרושה וגם ע"ז אפשר
 שהיה שומן סותמה אך כשהוצא לפני לא היה עליה שומן
 כדרך שמלקטין כל השומן מן הדקין והגה נפלו לי בזה הרבה
 ספיקות לא ראי זה כראי זה כי לקחו מהלית השומן שעלה ערך
 כ"ד ליני' ועירבו לתוכם יותר מן שלשים ליני' שומן של בהמה
 קודם שגודע התערוכות - והנה הגודע ביהודה ס"י מ"ט וס"י
 נו"ן נותר כה"ג ממש אך לא חדע זה מפני שהוא מחשיב זה
 לא בלא שצ"מ לא אמריק בשאר אסורי' ח"כ - והנה כבר
 קבלו הטעם כשהחיל להחמם שאז אפשר שלא נחשב לא
 בלא והנה הוא לירק ג"כ לזה להחיר מפני שהיה ספק ערפה
 יודיעני מר דעתו אם יש להחשיב גם כאן לספק ערפה שנת'
 היה שומן סותמו - ומלאתי בפמ"ג ס"י ק"י ס"ק ל"ז ד"ה
 נועשה - מחשיב זה לס"ט - גם יודיעני מר יידון הבשר מה
 שעדיין עומד בס"י - כי ה"כ מ"ק ס"י ל"ג מחיר כה"ג גם
 במ"ב ס"י ל"ז נותר אך עלי' השיגו כבר הכ"ז והש"ך
 ומהקורבני' נאכל מקודם קורבן אחד ומכאשר נאכלו
 שנים או שלשה גם מהנפיש נאכלו כמה קודם שגודע
 התערוכות וה"י דעתי להחיר האחרים כמבואר בש"ע ס"י ק'
 סע"ז - אך מפני שבאו לשלול אותם שצטלו דבר מהם קודם
 שגודע התערוכות והנה ראוי להחיר להם כליהם כפי שמבואר
 בסע"ף ה' - וא"כ הוא תרתי דסתרי אהדי לאחו החבל בשני
 ראשים - והנה הכו"פ כ' ב"ח שהקדמה שצטלו בה עדיין בעין
 לא

התערובות פסק רמ"א בש"ע סי' ק"ט ע"י ז' בהג"ה דכיון שנתבטל האיסור סוף היתור אין חוזר וגאסר כשצטלן יחד ח"כ הכא חפ"י לכתחלה שרי לצטלן יחד דהרי נתבטל האיסור כמו החם וגם יש שני הפיקות אם יש כאן איסור כלל בשני' אלו . זגס לפ"י שם בש"ע כ' דכאן שרי מטעם זה . וכן פסק בספר חוות דעה סי' ק"י ס"ק כ"ח וגם רמ"א סי' ס"ז ס"ק ד"ל ללא יחלוק כלל ע"ז דמוחר לבשל השנים ללא כחמו"ד שהשיא לעמו לכוונה אחרת אלא כונת רמ"א הוא דהתם כיון שהמשהו כ"ט צכולס הו"ל כאוכל כל התערובות כא' ולא כאוכלם שנים שנים . כי התם החטים והקמח נבלל ומתערב יפה יפה וא"כ צכל מנה יש מכל החטים . וכן פי' אהזמו"ר כ"ע בשולחנו סי' תל"ג ע"ש :

סימן סז

ע"ד מלכת נשייה הזוקער ממוהל הצוריקעש וכדי להלל המוחל מערבים זו הרי מנחה דם וגם אפר ואחר כך מסהקן והדם מאסף אליו כל הפסולת וגאסר צפ"ע והמסקה נעשי' ללוה ונעשה מנחה אח"כ זוקער :

הנה בדון כזה מלכתו מדברים בזה גדולי האחרונים ה"ה הרמ"ע בהשו' סי' כ"ז שהחמיר במלח שמעמידו' אוחו ע"י דם שלא להוכלו צעיני' היינו לא לטבול בו נטון וכיוצא בזה חף שהדם צטל בחלק במלח רק בהצטל התיר ליהנו כשא"א במלח אחר ע"ש הביאו הפר"ח סס"י ק"ה . והרד"ו בהשו' שדפסו מחדש חלק ג' סי' תר"ן הביאו הפר"ח סי' פ"ז ס"ק"ז צעיני' זוקער שנותנים בו חלב בהמה תרי למאה ושם הפר"ח מחמיר מלאוכלו עם בשר . אע"פ שאח"כ מהמטט החלב ע"י הרהיאה ע"ש בפר"ח . וכן בהשו' זו"ב מה"ת סי' ל"ו :

והנה מהחלה י"ל מ"ש רמ"א בהג"ה סוף ה' י"ג סס"י קל"ד להתיר המלח שנותני' העכו"ם דם ללבנו משום דהוי לפגם . והפר"ח סס"י ק"ה השיג עליו משום דצכה"ג שהמלח מהתקן ע"י הדם שהוא נועמידו לא מהני כלל מה שהוא נעל"פ . וחמח ע"ז יש להרץ רמ"א לא ס"ל שיהי' להדם דין דבר המעמיד ממש עד שנאמר דה"ל כחילו חיתה צעיני' ולא מהני נעל"פ . כיון שאינו רק ללבנו (ועוד דגם אה"ל דה"ל כחילו חיתה צעיני' אפשר אין ר"ל שרואים אלו כחילו כל המלח הוא דם אלא כחילו הדם שיש בו בתערובות לפי ערך חיתה צעיני' וא"כ אי חיתה צעיני' בתערובות ג"כ צטל מלד נעל"פ) . אך בגוף כבדת רמ"א דהדם נעל"פ לא ידעתי מנ"ל זחה דבחוס' פרק אין נועמידין (דל"ג סע"א) שממש מקור דין זה לא נז' כלל זה וכן צפסקי חוס' שם סי' נ"ט וכן בהר"ש שם סס"י כ"א רק היתור משום הדם חזיל לאיבוד ואינו נותן טעם . וז"ל אה"ה כלל ל"ב סעי' כ"א וכתב עוד במרדכי פרק ח"מ וכן במקומות שרגילין להם דם במלח כשמרתיחים אותו מוחר דודאי צכל כך מועט לא ניכר ולא נשאר טעמו אלא הלך לאיבוד ונשרף ונתבטל ואין בו אלא הנאה בעלמא שמתלבן בו המלח עכ"ל . הרי מבוחר מדברי הפוסקים להפק דעיקר היתור משום שלא נשאר ממנו כדי נתינה טעם כי כלה ונשרף . אבל לא דה"ל נעל"פ :

ב והנה הפר"ח סס"י ק"ה כ' דאלו החוס' שהתירו המלח לשטחיהו חזלי דס"ל שצדבר המעמיד ג"כ צעיני' שיהי' נותן טעם ואם לאו אינו אוסר וכמו שהובא בי"ד סס"י פ"ז ע"ש בש"ך . אבל לדין דקיי"ל דדבר המעמיד חפילו בחלק לא צטיל ח"כ כיון דח"א להקן המלח בלא דם מאן לימא לן דלא מקרי צכה"ג מעמיד ולפיכך ראוי לחוש לדעת הרמ"ע בהשו' סי' כ"ז אג"ל שלא לאוכלו צעינייה . עכ"ד הפר"ח . וזוהי חומרא יתירה שלא להשגיח על החוס' והרמ"ע והמרדכי וכל האחרונים המתירים צפשיטות ולחוש ליחידאה הרמ"ע שלא הביא דבריהם כלל . וע"ז י"ל חילו שמיעא ליה לר' מ"ש הפוסקים אג"ל הוה הדר צי' וכמ"ש בכחובות (דס"ט) . בשגס שא"א לומר דהרמ"ע ס"ל דדבר המעמיד צטל כשאינו כ"ט דהא כ' בפ"ת דע"א סי' ל' צעיני'

Handwritten notes:
 רמ"א סי' ק"ט
 ע"י ז'
 סי' ק"ט
 ע"י ז'
 סי' ק"ט
 ע"י ז'
 סי' ק"ט
 ע"י ז'
 סי' ק"ט
 ע"י ז'
 סי' ק"ט
 ע"י ז'

ד' מיני מדינה וז"ל ועוד דהכחו שאני שאין גופי המאכל נעשה זולתי החמץ שיש בהן וכיון שהחמץ שיש בהן הוא מכשיר המאכל הרי הן חשובין כחילו הוא הכל חמץ עכ"ל . וכ"ש צדבר המעמיד דודאי לא צטל . וא"כ עכ"ל דהיתור המלח הוא מפני שהדם לא חשיב כלל דבר המעמיד וכמ"ש האו"ה שאין ממנו רק הנאה בעלמא שמתלבן בו המלח . ועפ"ז יעלה צדינו עוד ליישב מה שיש להקשות בהיתור המלח מחשו' הרשב"א הובאה צ"י סס"י קל"ד ובמג"א בה' פסח סי' תמ"ב וביאר זה אהזמו"ר הגאון ז"ל בשולחנו ה"ב סי' תמ"ב ע"י ו' כיון שדרך תקון המוריים הוא ע"י לחם הרי הוא חשוב ואינו צטל במוריים חפילו בחלק ובקונע' אחרון שם ביאר זה ע"פ סברת הר"ש פ"ת דע"א סי' ל' הנ"ל . וא"כ לפ"ז ל"ל חף הם הדם לא חשוב דבר המעמיד מ"מ עכ"פ דרך עשייהו הוא ע"י הדם וא"כ לא צטיל . אעכ"ל משום דהכא אדרבה אינו חפץ בטעם הדם כלל ואין נותני' אוחו רק לחועלת ליבון המלח לצד ולא נשאר ממנו שום טעם כלל ול"ד לך' מיני מדינה הנ"ל דלא שייך לומר שאינו חפץ בטעם הפת כו' כמו בטעם הדם דלחם לצב אנוש יסעד . ודם נפשו של אדם קלה בו . ובתשו' ל"ב מה"ת סי' נ"ו כתב דהרמב"ם ורבו הר"י בן מיגאש ליה לכו האי סברא דהרשב"א וכדאי הם לסמוך עליהם במידי דרבנן . ועיין בתשו' הרשב"א ח"ג סי' רי"ד שצ"י סס"י קל"ד משמע דהתם לאו משום הך דינא לחוד דכל דבר שטיקרו כך אינו צטל אחר שם כ"א משום דה"ל איסור יי"ג וכל הדברי' הנעשים על ידיהן כו' לא הלכו בו אחר נ"ט כו' וזהו סברת הרשב"ד הביאה בה"ה גבי איסור גבינות הע"ה וא"כ אדרבה דוק מינה דבשאר איכורים ה' צטל כה"ג ואע"פ שטיקרו כך דומיא דגבינות שטיקרו כך לעשות ע"י עור הקיבה וחפ"ה הולך לטעם משום שכל הדברים שנעשו ע"י עומ"ז דוקא והרשב"א כ' שהוא הישר בטעמים . ח"כ מוכח דגם לדידי' רפויי מרפי ל' הדין אג"ל דכל דבר שטיקרו כך הנ"ל שלא יהי' צטל . וגם בלא"ה צ"ד אין עיקרו כך רק בצטיל להלל המסקה לצד ולא בצטיל היקון גוף הדבר . ועוד דכיון דהחוס' ורבים עומה ס"ל חפ"י צדבר המעמיד דצטל כשאינו נותן טעם . ח"כ אין להחמיר כ"כ צדבר שאינו מעמיד רק שדרך עשייהו כך ובפרט שיש לזה עוד נדדים להקל כנ"ל :

ג ומידו כ"ז צעיני' המלח שנותנים בו דם מועט ביותר כמ"ש האו"ה בשם המרדכי אבל צ"ד שיהיה הוא ערך תרי למאה (לפי השבון לס"ד אין נותנין הין ושלישיה הדין) ח"כ כיון דנעל"פ לא שייך לומר ע"ז כנ"ל וגם לומר שהדם נשרף ג"כ אין שייך כ"כ צ"ד דאין הדם נשרף ע"י רתיחה בקעסיל יותר מאהפט הצוריקעש ח"כ אין נקיל בזה . והרי צדון דהרד"ו שצפר"ח סי' פ"ז ס"ק"ז אחר הפר"ח לאוכלו עם בשר והרד"ו לא התירו רק משום דהלב הוא היתור ונתמעט קודם שצב לכלל איסור משא"כ הכא גבי דם . אך לכאורה יש להקל משום דכיון דקיי"ל מין בשאינו מינו סומכין חקפילא והרי הכא ג"כ נודע עכ"פ מהסתם שזוקער זה טעמו כשאר הוה זוקער (ואף אם מציינים גדולים יבינו שיוי קלה הרי טעם שאינו נרגש לרוב העולם אינו טעם ועוד דגם המצויים ירגישו שיוי חבל מ"מ טעם זוקער הוא רק מין זוקער אחר) ובהוה זוקער צדור לכולי עלמא שאין נרגש בו שום טעם וריח דם כלל . ולא איכפת לנו צדין אם יש ששים או לא כיון שצדור לנו ממש שאין הדם בו צותן טעם וא"ל לקפילא . אלא דיש לדחות דח"כ למה הוטרבו החוס' והרמ"ע והמרדכי להאריך בהיתור המלח דה"ל כזורק מים לטיט . יסופק ל' דבמלח ודאי אין נרגש שום טעם דם כמו בזוקער . אעכ"ל דזה אינו מספיק להחיר . ויש לומר טעם האיסור עפמ"ש רמ"א בש"ע סי' ק"ג דבר שאינו כ"ט לא לפגם ולא לשבח אסור . ופי' הו"פ שם דכוננה הוא ע"ד מ"ש הר"ה בס' המאור פרק אלו עוברין גבי כוחה הצטלי שהוא טעם חדש . וכמו עד"מ ציין שרף אין נרגש ממש טעם הדגן רק שמתערבבו נולד טעם חדש . וכן י"ל צדון הזוקער שהרי אין בו לא טעם צוריקעש ולא טעם דם וש"א"ד רק מהתערבבו נולד טעם חדש לגמרי . ובכה"ג לריך ששים

סימן סט

נדון קדירה חולצת שהעלה הקדירה רחיצת החלב עד שזב החלב בתנור חמת כזו פת ח' ויש ספק אם זב ג"כ חמת שאר ככרות :

הנה מ"ש בהג"א פכ"ה דע"ז כס"י ח' ד"ה וקיי"ל דריחא ח"ל ומיהו אם זב שומן הבשר חוץ לפשטיד ונבלע בתנור אע"פ שהפת רחוקה מן הפשטיד אסור לאוכלה אפי' במלח עכ"ל . הביאו הב"י ס"י ל"ז ד"ה וכחזב בהג"א . ולכאורה מלשון זה משמע אף שודאי לא זב מהשומן חמת הפת אפי' אסור ופי' הש"ך ס"י ל"ז סק"ב דהטעם משום דמסקתא לן אי ביטול מפעפע בכל הכלי או לא כמ"ש בס"י ל"ב ס"ק ט"ז עכ"ל . ורי"ל דה"ל חיישינן שמא מפעפע השומן בכל התנור והט"ז שם סק"ב דפי' הטעם דחיישינן שמא הלכה הבליעה עד הפת ג"כ כוונתו הבלוע שבחוף התנור דאין ר"ל דחיישינן שמא זב השומן בעין ממש עד תחת הפת דא"כ מהו ל' הבליעה אלא דר"ל דהשומן שנבלע כאלו חוף התנור פעפע והוליד בליעתו גם להלכה בתנור וא"כ מהתנור ג"ע פת . הנה עכ"ל דהרשב"א והר"א בה"א בית שלישי שט"ד דפ"ג ע"ב וסיעתאם לא ס"ל כך . כנראה דהא הרא"ה שם כ' דא"ל היסק דבקוח נמי סגי משום דהוי נ"ט בר נ"ט דהמירא . ואחריו נמשך הר"ן פכ"ה ד"ה עד שיוסק התנור שכחב וה"ה דסגי בקוח כו' . אמנם פכ"ש ד"ה מפני הרגל עצירה הביא סברת הרא"ה רק בשם אי נמי מפני שדרט להסיקו ואין דרכו לקנחו נקט היסק . ובמשמרת הבית שם חלק על הרא"ה דהיסק ממש בעין והיסק גמור יפה כו' . ויש שפירש משום שטיחת השומן לחה ואין התנור מתקנה מהשומן יפה וי"א לפי שסתם חנורים אינה בהו קרטופני והשומן נדבק בין הצקעים ואי אפשר לקנחם יפה ולפיכך לר"ך היסק . והרמב"ן ז"ל פירש כן הטעם שמא לא יקנחו יפה עכ"ל . וה"כ לפ"ז בדון דהג"א שלא נבלע שומן בעין חמת הפת רק שהגיע פעפוע לשם א"כ עדיף מנתקנה ולכן אף המשמרת הבית דס"ל דקנחו לא מהני היינו משום שא"א לתנור להתקנה יפה ואיכא שומן בעין . או משום גזירה שמא לא יקנחו . וה"כ הכא דמעולם לא היו שומן בעין חמת הפת וה"ל כמקנה יפה יפה מהחלמו הרי ה"ל כ"ט בר נ"ט דהמירא . גם מהחוס' דזבחים פרק דם העולה (ד"ז ע"א) ד"ה ואם טעם . שכי בשם ר"ה דא"א לו לתנור להתקנה יפה כו' והוי בעין כו' . וכ"כ בהוספות בחולין פכ"ה (דק"ב ע"א) ד"ה הלכהא דגים והחוס' פרק כ"ש (דף ל' סע"א) ד"ה דלמא . וכשלא זב כלל שומן חמת הפת לא שייך לומר כן ושוב ראיתי בפמ"ג בשם הכו"פ סכ"י ל"ז שהתיר באמת מהאי טעמא אם לא זב חמת הפת ממש . וגם כבר קדמם בזה הגאון מו"ה עוזר ז"ל כנדפס בשו"ע שנדפסו בסלאוויטא שנת הק"פ דהג"א כהבו כן בשם א"ז ומרדכי . ולפעתייהו אזלי דס"ל דכ"ס בר נ"ט אסור בביטול וללייה אפילו דיעבד הביאו הרמ"א רס"י ל"ה . לכן כיון שנבלע השומן בתנור הולך ומפעפע עד חמת הפת ונבלע בו . אבל הרמ"א ג"כ לטעמו אזיל דפסק שם בס"י ל"ה דאפילו בביטול וללייה שרי דיעבד נ"ט בר נ"ט הלכך אם זב רק חמת הפשטידא אף שמפעפע דרך התנור אל הפת הוי נ"ט בר נ"ט דהיינו מן השומן אל התנור טעם אחד ומסתמור לפת טעם שני והכל דהמירא דשרי הפת אפילו בתלב בו עכ"ל ועו"ש . ואף למ"ד דנ"ט בר נ"ט אסור בללייה יש לחלק דבתוספות שם לא דימו זה לללייה רק אם עמו האליה על התנור ממש רק שחזר ונתקנה . דכיון שהו' על התנור ודאי ישנו עכ"פ בלוע חוף התנור . משא"כ הכא יש עוד ספק שמא לא הגיע הפעפוע חוף התנור כלל כנגד נקום הפת כלל שהרי הש"ך ג"כ כתב רק דמסקתא לן אי ביטול מפעפע בכל הכלי או לא כו' . ובכו"פ שם סכ"י ל"ז כתב שהש"ך סותר דברי ע"א דלקמן ס"י קב"א ס"ק י"ז העלה לעיקר דאם ביטול במקלת כלי מותר להשתמש בלד שני בלי הגעלה ש"נו דאיו

1800
תוספת

מפעפע עכ"ל הכו"פ . ול"ע דשם מוירי בכלי מחבת . אך י"ל דלענין זה אין נפקותא :

ב ומעתה בדיון שאלתו בקדירה חולצת שהעלה הקדירה רחיצת החלב עד שזב חמת כזו ח' הנה אם ברור שלא זב חמת שאר הככרות הרי מותרים לאוכלם אפי' עם בשר לדעת הגאון מו"י עוזר ז"ל והכו"פ כנ"ל ואפי' הש"ך י"ל שיודה בחלב דדוקא בשומן י"ל שיפעפע לה כן בהלב שאינו מפעפע כלל לא כמו שומן ובלב . וכן מוכרח בה"א בבית ד' שער ח' בסוגיא דטפת הלב שנפלה ע"ג החיכה דס"ל דחלב אינו מפעפע . ולכן אינו מהפסג מחתיכה לחתיכה וכדמסיק בדף ק' ע"א מחיבור מפעפע כו' כחלב של כליות או שומן נבלה כו' מכלל דטפת חלב אינו מפעפע וכ"כ הש"ך בשמו בס"י ל"ב סק"ג . חולם במשמרת הבית דק"י"א כ' בשם סה"ת דחלב מפעפע מ"מ לא דמי לשומן כי החלב אינו מפעפע רק משום שיש בו שמוניות חמאה ולי"ד לחמאה ממש ושומן הוי כמו חמאה . אך כשיש ספק שמא זב החלב חמת שאר הככרות לכאורה יש לאסור הככרות אפי' דהוי ס"ה שמא לא זב ואח"כ דזב שמא לא יבואו לאוכלו עם בשר כיון שיראו להזכר אפי' לא מהני . ולעני"ד ה"י נ' להקל בזה ע"י טעימה שיטעמו שאין בהן טעם חלב דכנה"ג ליכא איסור רק מחמת גזירה אולי לפעמים יתן טעם ומי"מ יאכלו כמי"ש הכו"פ ולא שייך לגזור הגזירה רק כשלאו במחבין עם חלב כמעשה שבגמ' או עכ"פ גם בשוגג אם ודאי זב חלב תהיו וקנסו שוגג חטו מזיד . אבל בשם ספק שמא לא זב חלב כלל חמת הככרות יש להחירו ע"י טעימה ולאוכלו בחלב ולא עם בשר עכ"פ . ופי' בהוס' דזבחים ובפסחים (פכ"ט דלי"א) ד"ה ואפילו בניילחא שמעם יש סיוע לפסק זה דכמו בריחא אף למ"ד דריחא מילחא היא ואסור לאכול הפת בכוחה מי"מ שרי לאוכלו במילחא ולא חיישינן שמא יבא לאוכלו בכוחה כיון דאפי' יבא אף אסור חמור כ"כ . ח"כ כמ"כ היכא דיב ספק שמא לא זב חמת הפת כלל וגם טעמוהו וליכא טעם חלב דזכו ראי' שלא זב חמת הפת אי"כ לא המיר איסורו יותר מריחא ושרי לאוכלו במילחא עכ"פ . ועי' בח"ה כלל ל"ו ס"ט שנסתייע ג"כ מההוספות למשך מזה איזה לד קולא לענינו ע"ש . ואע"פ שבפליתי רס"י ל"ז פסק דלא כמתיקן על טעימה לא דמי דאיו קאי על דין הש"ע באפה פת בתנור שטחו באליה . וא"כ ודאי הוי בליעה בתנור חמת מקום שאפו בו הפת . משא"כ בדון זה דהוי ספק שמא לא הלך הבליעה לאוהו מקום שחמה שאר הככרות כנ"ל ע"ז י"ל דמהני טעימה כנ"ל :

סימן ע

בגמ' דע"ז (ס"ט ח') . איבטיה לכו נפל לנו חלח מאי (מי אמריקן החומץ טעמו קשה ואין השרץ מפינו לתת בו טעם) ח"ל רב הלל לרב חשי הוה טובדא בי רב כהנא ואבד רב כהנא ח"ל הוה אימרטוטי אימרטע (לחתיכות דקות קטנות שרץ בהדי חומץ) ועיין בגדה (דכ"ו ע"ב) גבי אימרטוטי אימרטע משמע כן ועיין בחולין פנ"ה (דף ל"ב סע"ב) גבי רבה ממרטע לי ופירש"י משרש אחריו וכחז הר"ן הוה אימרטוטי אימרטע פירש"י ז"ל ושרץ שיעורו בכעדשה דחיישינן דלמא בלע חתיכה שרץ בהדי חומץ ובודאי דהכי אמריקן במעילה (פ"ד דט"ז ע"ב) בשרצים המובדלים דהיינו בשמונה שרצים שאיסורן כטומאתן . אבל הימא הוא לונה הולך לכך דהא אף בשאר איסורין יש לחוש לפחות מכמות . דהא קיי"ל כרי יותק דאמר בפרק בתרא דיומא (דע"ג) דחמי שיעור אסור מן התורה . וחו קשיא עליו אי משום הכי אמאי אסריה רב כהנא ליעבדיה במסנת ולשחרי . לכך פירשו הוה אימרטוטי אימרטע שהסור אמרו (וגרסה שזהו דוגמת מה שהביא בערוך ממ"ש בשבת פ"ד (דמ"ט ע"א

אינו מתבטל וקשה מקום בחמאה דהוי לה ביבש ובטל
לרשב"א ותיקן ט"ז דשם כשחולב ורואה קום זורק הקום
והבא יש לחוש שיחבל החמ"י בפ"ע וג"ז דוחק דעכ"פ כשיחבל
החמ"י עם הרובע אין חיבור דבטל ולהט"ז ופר"ח ג"כ
כשא"ל כלל להכיר החיבור עכ"ל דבטל אע"פ שמובדלין
בעלם כמבש"א"מ :

ד והנה חף להרמזים גבי קום נראה דשרי דהב"י כי
התם דוקא משום שהקום ניכר משא"כ הכא
שא"ל להכיר הבריה ועי' ס"ח ס"י נ"י דיי"ד סע"ד מקלחן
חמוקין פרי אינו דומה למחבל ומ"ש מיבש בלח כו' עכ"ל
לכאורה לא כהפ"ח ועיין בש"ע אומ"ר בה' פסח ס"י תס"ו
ס"ט לפי שהוא דומה לתערובות יבש בלח כו' ובסעיף יו"ד
כי שאינו דומה לתערובות יבש בלח כו' ונראה שזה תולה
במ"ש עוד מזה ב"ד בסוף השו"ת ד"ה מ"ש בש"ך יו"ד ס"י
ק"ע וז"ל ולפ"ז י"ל שגם יבש בלח אינו מתבטל לעולם חף
אם אין החיבור ניכר כלל אפילו ע"י משמוש ידים וכמ"ש
במ"כ ס' התערובות ח"ב פ"ג בתירוץ הב' ודלא כמ"י שחלק
עליו והסכים למ"ש הט"ז ופר"ח ס"י ק"ד כתירוץ הא' שבמ"כ
שם דהחיבור ניכר ע"י משמוש ידים עי' פרי"ח וממ"ש
הש"ע ס"י ק' ס"ג מבואר דדוקא משום ברירה חסור עכ"ל
וזכו חומרא גדולה כי הנורדכי ואו"ה והרשב"א ור"י כולם
מפרשים בפנים אחר' וגם הש"ך וט"ז מחלקים בזה וא"ך
נחפז חומרא יותר מהט"ז וכ"ש לפי הרשב"א והר"ן בזה
דחימרעוטי חימרעט אין מוכרח כלל כל דין יבש בלח רק
לפירש"י והחוס' הדין זה יש לו שרש' חבל לא להחמיר
כי"כ ונגד הש"ע ס"י ק' ועי' בהשו' חו"י ס"י ק"ב והמ"י
כלל פ"ה סעיף י"ז ס"ק נ"ז בהפ"מ מיקל חף כהש"ך נגד
פרי"ח וט"ז חף היכי דניכר החיבור אלא שח"י לבררו לא
חסור רק בשמנה שרלים ולא בשאר חיבורין וע"ש בכלל
כ"ב דין יו"ד ס"ק כ"ג ועמ"ש לקמן סעיף ה"ה :

ע"פ הנ"ל אפשר להכיר ענין הקרוב שבדקוהו מהולעים
כנהוג ורחלוהו ועשוהו והח"כ נודע שיש מין חולעים
דקיס מאלד כמראה הקרוב ממש ולריכ"י בדיקה דעכ"פ
עכשיו ח"ל להכיר בינם ובין הקרוב וא"כ בטל מדאורייתא
רק ההשג משום ברירה ועי' כו"פ ס"י ק' המליח י"ל
מילבטן אינם ברי' כיון שאין אסורין מהחלת ברייתן רק
אח"כ כשפ"י כמ"כ כאן ח"ל ללא קי"ל כשמואל דדין קשות
שהתליע בחיב"ה ב' חזק דעת האומרים דבאלף בטל ג'
שמה נימוחו או ימוחו בבישול ומי"נ זה ל"ע חף במה
שאינו ברירה י"ל כ"ל :

ה ולענ"ד כי כמה ראיוה דהדבר מתבטל אפילו אם ניכר
קלת כל שאי אפשר לבררו או אפילו רק עורח
גדול הא' שנינו רפ"ב דכלאים כל סאה שיש בו רובע ממין
אחר ימטע וכי הר"ש רובע הקב הוא אחד מכ"ד לסאה
שהסאה ששה קבין ימטע אוחו מין אחר המעורב עד
שיפחות מרובע ויתבטל בתוך הסאה ומותר לזרוע ולא מיתסר
משום זורע כלאים עוד כי הר"ש ירושלמי כולד ימטע או
יוסיף על סאה או יפחות מרובע לא כן אמר רבי אבהו
בשם ר' יוחנן כל האסורין שריבה עליהן שוגג מותרין מיד
אסור ומשני המן אהה נורבה לבטל חיבור הורה ברם הכא
אהה נורבה לבטל מפני מראית העין ופי' הרא"ש שם
פ"ב ס"י א' דמדאורייתא חד בתרי בטיל כיון דלא ערבו כדי
לזרוע וא"ל למטע אלא מפני מראית עין כו' והשו"ת הקשה
וז"ל ותמיהא לי מלתא דלא שייך ביטול ברוב אלא כשהין
ניכרין דבניכרין אין שייך לומר ביטול וכ"פ בש"ע יו"ד ס"י
ק"ט ובת"ח רס"י ל"ט ובשני מיני תבואה הרי ניכרין וכ"ש
בהבואה וקטניות דבמתניהן דלקמן וי"ל כו' אלא שהכמים כו'
ע"ש ולה' משמע כדבריו מלשון הרא"ש שכתב הטעם דחד
בתרי בטל חבל ביטול חד בתרי מיכו לריך מדאורייתא
וא"כ חף יקרא זה ביטול כיון שהן ניכרים וכן משמע

מדברי הרשב"ם פ"ו דב"ב (דף ל"ד ע"א) שבד"ה סברוה
כי חשוב הוא מן הסורה ולא בטיל וכי ואח"כ במסקנא בד"ה
כרובע דהבא דמי' שניהם בטלים מן הדין הרי שמדין
ביטול ברוב נגעו בה ויש להקשות על הירושלמי ח"ך מקשה
מדין שמרבה ומבטל במיד יותר הי"ל להקשות דאין כאן ביטול
כלל כיון שניכר המין ואפשר לבררו שהרי ר' יוכי אומר
יבור' אעכ"ל דמי"נ כיון שמורח גדול הוא לברר ע"כ חשוב
ביטול לענין כלאים גם שנינו רפ"ב דכלאים אמר גמלים ואמר
רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מותר כו' ונראה
דחף שטרפן זה בזה אפשר להכיר ולברור כמה חלקים לומר
גמלים בפ"ע מלומר רחלים ועכ"ז חשוב ביטול וגדולה מזו
מבואר בירושלמי שם הובא בטו"ד רס"י רל"ט מי שנחערב
לו לומר עם פשתן מביא ליטרא ועוד לומר גמלים ומבטלן כו' .
ועיין במדכי פכ"ש שר"ת הביא ראיה מדין משנה זו לדין
ביטול חמץ קודה"פ ע"ש ס"י תה"ה והנה גם בפ"ק דסוכה
(ד"ט ע"ב) גבי בשחבטן ופירש"י וסך כשר רבה עליו ומבטלו
דמדאורייתא כל מילי ברובא בטיל כו' וכבר הקשו הר"ן
והריטב"א שהרי אפשר להסיר החיבור שהחיבור הוא אילן
מחובר וסך הכשר הוא החלוש ואעפ"כ חשוב ביטול ומה
שתיקן הר"ן הביאו הגמ"א ס"י תרכ"ו סק"ג משום דשם מדינא
בפלגא כשר גבי אינו מוכן דהא אפשר שגם פלגא לא יהיה
המשל כשהכשר הוא ד' חלקי עשרה מכל ג' הסוכה והפסול שני
חלקי עשרה או ג' חלקי עשרה ח"כ הוא בטל ברובא ומלטרף
להכשיר הסוכה לפ"ד רס"י ור"ח והרי ליכא גם פלגא סך
כשר וא"כ ע"כ מדין ביטול ברוב נגעו בה וא"ך הוא בטל
כיון שאפשר להסירו ח"ו דכה"ג נמו חשיב ביטול טוב ראיתי
בש"ע אהצונ"ר הגאון ז"ל ס"י תרכ"ו ס"ד וס"ט נ"ש ליישב זה
והריטב"א בהידושו פ"ק דסוכה (ד"ט ע"ב) ד"ה אמר רבא כי
ואע"ג דהחיבור שאפשר להתבדד אינו מתבטל (וכי שהוא נ"ש
ול"ל שאפשר להכירו) מכיון דמדינא כי מלמלמים ליה לא
בעינן רובא אלא דהיישין לסך פסול שיהא עומד במקום אחד
וכיון דמעורב ברובא סמכין שמהערב בכל החיבור הגופל ברוב
לח בלח ומתבטל כיון שאין בו כדי ללהו מרובה מחמתו עכ"ל
ועי' בחמד משה ס"י תרכ"ו סק"ב האריך להשיג על המ"א וכי
ובדקדוק כי רמ"א שם בהג"ה שאין ניכרין כו' דאילו ניכר לא
שייך ביה ביטול ואף כי מי"נ לא הוה ביטול מעליא ר"ל מפני
שאפשר להכירין כו' והביא מ"ש החוס' ד"ט ע"ב בד"ה הא'
כיון דמיכרין ולא מערבין כו' וכ"כ דט"ז ע"ב ד"ה והא אפשר
כיון דאין מערבין זה בזה וניכר כל אחד בפ"ע כו' דכשחבטן
לעיל שערבן ואינו ניכר הי ניהו פסול הי ניהו כשר עכ"ל
והרי עכ"ז אפשר להכירן חומ"י ע"י שיכיר הסך וישאר
האילן וענפיו עומדים בפ"ע ועכ"ז בטל ועי' פמ"ג במ"א שם
סק"ג דהחיבור כה"ג אינו בטל במכש"כ ממש בש"ע יו"ד ס"י
ל"ח כ"ד בהג"ה ועבד החלב להקפ"ח כו' ע"ש ולפ"ד דין זה
דחבטן דומה להא דכל סאה שיש בה רובע כו' דבטל בפחות
מרובע אע"פ שאפשר לבררו וחנם נדחק התו"ע ר"פ בני
דכלאים הן חמה שיש לומר שיש לחלק בין ביטול ברוב בשאר
חיבורים ובין חיבורי מלכות חף שלפ"ד ר"ת בנורדכי פכ"ש
שהביא ראיה מכלאים לחמץ נראה דאינו מחלק מ"נ מלינו
גדולי הפוסקים נחלקים ביניהם כמ"ש במדכי פ"ק דבילה
ס"י תרנ"ח בשם רשב"ם לחלק ביניהם לענין ביטול חיבור
לכתחלה חף מהירושלמי רפ"ב דכלאים הנ"ל לא משמע
כרשב"ם דא"כ מאי מקשה מהא דרי' יוחנן דמייירי בחיבורי
מחבל להא דכלאים וא"ל לומר דכלאים הי"ל ג"כ חיבור מחבל
שהרי כלאי זרעים מותרים באכילה כדחיתא במוסנה רפ"ח
דכלאים ועכ"פ מזה למוד דגם בחיבורי מחבל אין להחמיר
כ"כ עובד' והיינו כשהחיבור מעורב תוך מחבל שאי אפשר
לברר החיבור מן הסותר לכן חף שאפשר להכיר קלת מהחיבור
כמו כשאין המחבלים שוים ממש י"ל דבטל כיון שא"ל להסיר
כל החיבור דכיון דאשכחן בחיבורי אחרים בטל החיבור

לד

תוך

כעדשה מן השרץ ומכל מקום י"ל להחמיר בזה כהש"ך :
קיצור עוד ראיה דענין השום שבמקפה מיירי שהוא בעין
 ולא נימוח לגמרי מאחר דהיה לוקה לכזית בכח"פ
 וי"ל ממשו היינו שלא נמוח דברי הח"ד שדימה שיעור
 כעדשה לכזית בכח"פ אינו דומה כלל ומי"מ יש להחמיר בכשיעור :

ח"א להכיר האיסור בשום אופן אין להחמיר כלל לולי מלך
 האומרים דחוזר וניעור אבל עכ"פ יש ליתן ע"ז דין קמח
 חמץ שנתערב בקמח דפסח ואינו ענין לדין יבש בלח :

קיצור עוד ראיה ממשנה פ"ד דתרומות שאינו ענין
 לדין חסה הדרא לקביעותא פ"ב דזויר (י"ב) גם
 ראיה מסה"ת סי' ה' ורא"ה כלל כ"ג דין ח' גם קל"ח ראיה
 מהקוש"א שהקשה התמודי דניחל על הפר"ח סי' ק"ט סק"ד
 מוזכרים ע"ד לפ"ז אין להחמיר בדין המזכר בש"ע ח"ה סי'
 חס"ז ס"ד ויש להסיר לאפותו קודה"פ :

סימן עא עב עג עד

בענין ספיקא דאורייתא חס הוא לחומרא מן התורה
 כדעת הרשב"א בטה"א בית רביעי שער א' דף ק"ב
 ע"א דעת סה"ת סי' ע"ז הוא ודאי כהרשב"א כמש"ש ומורי
 רבינו מפרש דנתערב קאי שפיר אספיקא דכיון דמן התורה
 חכורה כו' וגם לר"ת דמפרש דנתערב קאי אודאה דאלו
 אספק ערפה שנתערבה אמאי חכורה ה"ל ספק ספיקא ס"ל
 ג"כ דספיקא חכורה מן התורה אלא דבהא פליג על ר"י דמי"מ
 כיון שנתערבה איכא שני ספקות ולא ס"ל דספיקא חשובה
 כולאי אבל ודאי ס"ל דהספק הראשון חכור מה"ת אלא
 דס"ל דמי"מ כיון שנתגלגל עכשיו להיות שני ספקות הותרה ומה
 גם דמדאורייתא בלח"ה אפילו ודאי איכור חד בתרי בט"ל
 לכן כשיש ג"כ ס"ס שריא גם מדרבנן :

ג מהסוגיא פ"ג דבכורות (דף כ' ע"ב) דפליגי ר' יהושע
 ורע"ק חס חלב פוער מהבכורה אע"פ דרוב בהמות אין
 חולבות חל"כ יולדות דבכ"ז ס"ל לרע"ק דחלב אינו פוער
 וחיישין לנייטותא אטכ"ל שלדברי שיהיה ספיקא דאורייתא
 לחומרא מן התורה ורק כיון דאיכא רובא פוער להד הגה
 ואידך פליג וחייש אף לנייטותא מדרבנן אבל אי ספיקא
 דאורייתא אינו חכור מן התורה רק מדרבנן איך יעלה על
 הדעת לחכור גם ברובא ואין לומר דהתם היינו טעמא משום
 דאיכא חזקה דמסייע לנייטותא דחוקמא הבהמה בחזקה שלא
 ילדה כמו שכתבו החוספות שם בשם ר"ת הגה כיון
 שחולבה אחרני החזקה ועוד דנייטותא אפילו צהדי חזקה לא
 חשוב כרובא ולא הוי אף כפלגא ופלגא כמי"ש בטה"א דף ח'
 במשמרת הבית שם דף ז' ע"ב וי"ל והיה דיבמות פרק בתרא
 כו' ואמרין אחי מייטותא דמפילות וסמוך לחזקה והוי פלגא
 ופלגא כו' אי צבי חמינא דהיה ר' מאיר ה"א כו' אבל
 לרבנן מייטותא כמאן דליחיה דמיה ועוד אפילו אח"ל דרבנן
 אפילו לרבנן אמרה כו' עוד אינו אומר דשאיני הוא מייטותא
 דהתם כו' משום דלוחו מייטוט מרע הרוב ממש כו' עכ"ל
 וי"ל דה"ל תרי מייטוטי מייטוט שאין מתערבות ומסרוב
 דמתערבות יש מייטוט מפילות היוולא מזה שיש סברות לרבנן
 לא אמרינן סמוך מייטותא לחזקה כו' ור"כ חס בפלגא ופלגא
 מדאורייתא שריא כסברת הרמב"ם הכא גבי רובא ומייטותא
 היה ראוי שיהיה שרי' לכ"ע גם מדרבנן ועוד דהחוספות שם
 כ' ש"ל דאין שם חזקה צהדי מייטותא כו' יש ג"כ חזקה לנגד
 וכמי"ש ג"כ החוספות ר"פ בתרא דיבמות (דקיי"ט ספ"ח) ד"ה
 מחוררתא גבי מטעמא דחלב לא מייטותא ח"כ דרוב בהמות
 אין חולבות חל"כ יולדות אלמא חיישין לנייטותא ח"כ דליכא
 חזקה צהדי מייטותא כו' וכ"כ הרא"ש שם סי' ח' וע"ש במ"ש
 ומיהו קשה מדאמרין פ"ג דבכורות כו' ומאי פריך שאני התם
 שחזקה מסייע להמייטוט כו' ועוד קשה כו' ע"ש שהכריח
 מהגמרא דגבי רוב בהמות אין חולבות חל"כ כו' ליכא חזקה
 המסייעת לנייטוט ומקור דברי הרא"ש הוא מדברי החוספות
 פ"ג דבכורות (דף כ' ע"ב) גבי ויש לתמוה אהא דפריך הכא לרי'
 יהושע כו' ומאי קשה בטה"א דיבמות ליכא חזקה צהדי מייטותא
 כו' וכ"ד החוספות פ"ק דחולין (דף י"א ספ"ב) ד"ה לרבי
 מאיר

ה **ועוד** ראיה ממשנה פ"ד דתרומות (מ"ח) ר' יהושע אומר
 תלמוד שחורות מעלות חת הלכות כו' אע"פ שהאיסור
 ניכר מאלו וכי ה"ש דמפרש הטעם בירושלמי משום דחס
 ר"ה עותק ומתיר כלומר שאם דורסן מתערב הכל ועולה ואף
 דרע"ק פליג מי"מ הרי מודה בשאינו ידוע מה נפלה כו' והכא
 שהאיסור כבר מעורב בהיתר וי"א להכירו עדיף עובא ויודה
 רע"ק דבעל גם מה שפסק הרמב"ם כרע"ק אינו מוכרח דהא
 צנדרים פרק נערה (דע"ד ח') דפליגי ר"א ור' יהושע ורע"ק
 כ' דר"ן שם דע"ה ח' וכיון דקלסיה בן עזאי לרע"ק זכנאו
 לר"א ור' יהושע צדינא דלא אהדרו ליה מידי נקיטנא כוהיה
 טכ"ל וכ"כ הרא"ש שם סי' יו"ד משמע ה"ל לאו הכי היה
 הלכה כר' יהושע דהלכה כרע"ק מהצירו ולא נ"ד רבו בפרק
 הכותב (דף פ"ה) ומה שהעיר ע"ז אהזמור הגאון ז"ל מדין
 חסה דקרא לקביעותא שבפ"ב דזויר (דף י"ב ע"א) המוצא
 בפר"ח סי' ק"י ס"ק י"ג לא הבינותי כי הגה עיקר פי' קבוע
 היינו שהאיסור ניכר וידוע בנזקומו וגבי חסה כ' החוספות
 בזויר שם וכהי דלא קבוע לגמרי מי"מ דמי קל"ח לקבוע ולפע"ד
 ח"א לזה דשם י"ל דהוי קבוע לגמרי שהרי האשה עצמה יודעת
 שנתקדשה וח"כ היא יודעת שאחותה חכורה לזה ואפשר ע"י
 חשבו האיסור קבוע ואף אח"ל דהו' אינו וה"ל קבוע דרבנן
 כהא דאמרין פ"ח דזבחים (דע"ג ספ"ה) גזירה שמה יקח מן
 הקבוע אף שא"י האיסור ומעורב רק כיון דבעלי הייס חשיבי
 ולא בטלי ח"כ כיון דאינו בטל השב קבוע ועיין מזה בטה"ת
 סי' נ"א ודוקא כי האיסור ניכר כו' שייך לומר כל קבוע כו'
 והא דמשיני כו' גזירה כו' לאו דוקא כו' אלא כו' משום דבעלי
 חיים לא בעינן כו' וכשי' באשה דלא גרעא מצעלי חיים דלא
 בטלי לכן ה"ל קבוע ומה ענין זה לדבר איסור שאינו חשוב
 ומתבטל אילו נתערב מין במינו להכי גם כשנתערב מנשאי"מ
 כיון דח"א לבררו ולהוליאו משם דומיה דמקפה ושום שפיר
 מתבטל ומה ענין זה לחסה שהוא דבר שאינו בטל ועוד
 זאת גם לדברי קדשו אין ללמוד מזה לח"י שיעור דחסה פשיטא
 דדומה לאיסור שלם כמו כעדשה מן השרץ וחומר מיניה דחשוב
 בריה לדברי הכל משא"כ בשתחך האיסור לחתיכות פחות
 מחלי שיעור אין דומה לשם כלל ועוד ראיה הנה בטה"ת כ"י
 חמשים כ' אבל מין בשאינו מינו לריך ששים בהיתר אפילו בדבר
 יבש כו' והא מכירו יסיר האיסור והא אינו מכירו כגון שנתחך
 בחתיכות קטנות בטל בששים עכ"ל והאי חס אינו מכירו כגון
 שנתחך כו' ח"א לומר שהוא בענין שדומה לגמרי לשאינו מינו
 דח"כ היינו מחוי שנזכר שם אלא מיירי שנתחך כ"כ לחתיכות
 קטנות עד שא"א לברר כולו ושישאר המאכל מין מאכל כ"א
 יופסד ובענין השום במקפה כ"ל וכן פ"י בא"ה כלל כ"ג סי'
 ח' וי"ל והטעם (ר"ל לנ"ש סה"ת דבעינן ששים) משום דמין
 בשאינו חומר יותר מצמינו אף בדבר יבש שאין ר"ט זה צוה
 לפי שנתחך דבר שיש לו תקנה ליכול קל"ח להכיר האיסור
 ולהסיר ומי"מ בטל שפיר בששים דנאחר שהוא כ"כ מועט (ר"ל
 רק אחד מששים) ואינו מולאו נקרא שפיר דבר שאין לו תקנה
 עכ"ל ועי' בספר המודי דניחל ה' תערובות סי' כ' מה שהקשה
 על הפר"ח סי' ק"ב סק"ח וסי' ק"ט ס"ק ד' כגון חתיכה
 שבלועה מחלב כו' מהגיא דגמרא רפ"ח דזבחים (דף ע"ד)
 דחתיכה דבשר בחלב היה בטלה לולי שהוא חר"ל ולפמ"ש
 בשם ח"ה לק"מ דהכא לא דמי כלל למכיר האיסור כיון שעשה
 אינו מכירו וח"א להכירו כ"א ע"י טורח גדול ועיין בא"ה סי'
 חס"ז ס"ד ובח"י שם דהפירור יבש אינו מתבטל בקמח ופי'
 חזמ"ו י"ע דה"ל כיבש בלח ובחמת מאחר ששם החר הריקוד

ריעותה ברורה כדי לעורר לנו את הראשונים שנסחלקו ממילא .
 (דכינו) [אז] דוקא כששניהם באים בב"א לא בעי ריעותה ברורה
 כ"ל ובודאי שאין לנו לזוז מדי הפוס' רבותינו ז"ל שהסכימו דת"ל
 אסור כי דקדוקס תורה ומ"מ ודאי לא התיר בערפות לכו"ט
 אסור מדאורייתא וכ"ל ב' הרמב"ם פ"ז מה' מעשר והפרי"ח
 לגיטין והרמב"ם פ"א מה"ש הכ"ד שפי' כן בתר"ל הנו' בטענות זולתי
 במקום . וגם לפע"ד יש דמיון קלה להא' דאמרי' במד' (ד"ג) כיון
 דאיכ' שר'ים דגופי' בתר"ל דמי ומ"מ מדפי' רש"י ותוס' שם
 וקש"י לשמאי ולא להלל מבואר דבכה"ג אינו חלף ספק ולא
 ודאי כבמקום ושמע' מזה דבהערובות יש להקל בלא נודע התר"ל
 עד לאחר שנודע התערובות משום דה"ל סי' אחד בגופו ובי'
 בתערובות שמוחר לפ"ד המ"כ שבב"י סי' י"ז והמ"ב והט"ז
 וחע"פ שלפ"ד הפנ"ג אין להקל כ"א בהפ"מ מ"מ ככה"ג יש
 להקל שוב מנלתי בתוקיין ס"י ל"ז דדעתו להקל בתר"ל כשיש
 ד להקל עוד ע"ש :

ללא הוי הקף כ"ר . גם בעיקר דברי הט"ז ס"י ל"ב שבי
 דהתוספות נסחפקו בזה . ולע"ד דאדרבה דמלשון החוס' משמע
 דהספק הוא בענין אם הקערה שוהה בסוך המחבת עד שמעלה
 רתיחה כ"ו ע"ש . אבל באם אינו שוהה כלל עד שמעלה
 רתיחה י"ל דודאי אינו נקי כלי ראשון . גם חע"פ שאין למידין
 הלכה מפי מנעשה . עכ"ז סיפר לי הרב המנוח המפורסם
 מוהר"ר מיכל שהי' מ"ץ דק"ק נעוויל איך ששאל פעם אי'
 מכאזמו"ר הגאון ז"ל על ענין שהוליוו דייסא מכ"ר לכלי שני
 והוא דבר גוש והחבו קף לתוך הקאשע מה דינו . ואמר לו
 בזה"ל שיש לו הרבה ראיות נגד הסברה דח"ל להשקות הכלי
 בכ"ר כ"ו חלף דכיון דנפיק מפומי' דר"י דליה דין בר נש ע"כ
 אין להורות כנגדו ח"ו . אך דוקא בעוצדה כוונתי דר"י ולא
 ללמוד מזה למקום אחר עכ"ל . ולא ידעתי חוץ החשו' על
 שאלה הכ"ל . אך עכ"פ נראה מזה ששאלה שיהי' כלל בכלי יש
 לנטות לאל הקולא טפי מלהחמיר . אך שבש"ע שלו סי' תנ"א
 סכ"ה עשה מזה ספק שקול . בשגם שבז"ד חף חס הוא ספק
 שקול יש להקל כשנספק הקילוח עכ"פ כ"ל . ועי' פמ"ג סי'
 ס"ח ד"ה דין הרביעי . וחף חס יש כאן ספק שמא לא נפסק
 הקילוח . הרי יש כאן שני ספקות בדאורייתא שמא אין הקף
 כ"ר כ"ל . וחל"ל דהוי כ"ר שמא נפסק הקילוח בשפיכה מהקף
 לפעליר ושרי נדאורייתא . וחל"ל אכתי אסור מדרבנן הרי
 אדרבנן יש ספק שמא אינו כ"ר . ועיין בש"ך בדיני ס"ס חות
 י"ו דמה"ט התירו ההעריג כשיש ס"ס בדאורייתא וספק אי'
 בדרבנן ע"ש . אבל הספק דשמא עירוי אינו מבליע אפילו כדי
 קליפה כ"ו הפמ"ג סי' ס"ח ד"ה דין השלישי שאין לרפוא
 לס"ס . ומוסף עכ"ז כיון דהכלים אחר מעלי"ע ה"ל נעלי"פ ח"כ
 אין לחפש כל כך חומרות . דאף שבי' בחשו' מהריב"ל ח"ג סי'
 ק"ג ששאל חס בישלו ספק ערפה חס יש להחיר הכלים אחר
 מעלי"ע מאל' ספק דרבנן והעלה להחמיר כיון שעיקר הספק
 בדאורייתא . מ"מ שאני הכא שמעיך דין אין להחמיר לכן
 אין לחפש חומרות ועי' בשמ"ח סי' ב' סעי' י"ה שהיקל לפעמים
 אחר מעלי"ע חלף דהכא יש להקל אפילו חוץ מעת לעת כ"ל .
 רק שמ"מ כיון שמתירין מאל' ספק ספקא היה נכון להשקות
 מעת לעת כיון שספק ספקא זה יש לו היתר מדאורייתא לגמרי
 אחר מעת לעת . ולכן יש להשקות מעלי"ע ודיעבד חס נשתמשו
 חוץ מעלי"ע ג"כ אין שום קפידא מדינא . מה גם שכת"ר כ"ו
 שקרוב לודאי שנספק הקילוח וח"כ ליכא חששא דאורייתא לדעת
 הפמ"ג . וכיון שהוא רק מדרבנן ח"כ מדרבנן לא יהיה היתר
 גם אחר מעלי"ע ול"ד למ"ש בש"ך סי' ק"ב סק"ח :

עוד קיצור מענין הג"ל

דנה אין הפנאי מסכים להעמיק העיון בראשונים . רק
 בהנעט שראיתי בזה . ודאי יפה הורה כתי"ר . כי
 הפמ"ג סי' ס"ח ד"ה דין הרביעי כ"ו בעירוי מכ"ר שנספק
 הקילוח יש להקל בספקו . והרי דון זה יש כאן ספק . והיינו
 ספק שמא הקף לא חשבו כלי ראשון כלל כיון שלא שיהי' חוץ
 כ"ר וכמ"ש הט"ז וכ"כ כהאזמו"ר הגאון ז"ל בח"ח ה' פסח בס"ו
 תנ"א סעי' כ"ח ולא אמרו דעירוי מבליע חלף בעיריה לחובו
 רותח . וכ"ש בכ"ר כזה שאינו מעלה רתיחות . (וגם לא ברור
 ממש שהיה רותח עד שהי"ב דאף חס מקודם היה הי"ב
 הרי אין כאן חזקה כ"כ שאין לך חזקה העשו' להשתנות גדולה
 מזו כיון שאינו על האור מה גם דהדפנות של הקדרה ודאי
 לא ה"י הי"ב . וח"כ יש לספק שמא בעירוי לא ה"י הי"ב) .
 ועיין ב' בס"ו תנ"ב סעי' ד' שהרי"ף מלריך להשקות כ"ו . ואף
 החולקי' כ' להשקותו מעט עכ"פ בכדי שיהי' פנאי להרוחחין
 ליכנס לתוך עובי הכלי כ"ו ע"ש . ח"כ ג"ז יש ללך חס לא
 שיהי' ספק בכלי כלל . וע"ש סעי' ג' והגילות כשמכניסין כ"ו
 מיד נחים כ"ו . וה"ע י"ל שעי"י הכנסת הקף נשמעט החוס קלה
 מגדר כ"ר במקום הקף . לכן חס ודאי נפסק הקילוח הרי הדין
 פשוט

שאלה סימן עד ס"א יפה

שאלה שבשלו בשר ערפה עם גרופין ואחר גמר הבישול
 היתה עדיין בחנוך חוזה עת בלא בישול ולקחו הקדרה
 בידיים והעמידו על חוזה מקום ולקחו מעליון הקדירה בלא
 עירוב בקדרה מקודם ושפכו קף חתה על טעליר פאקאשטנע :

יפה הורה כתי"ר להחיר הקערה ואין לפקפק ע"ז כלל . כי
 הגה אפילו בעירוי דכ"ר ממש רק שנספק הקילוח חע"פ
 שדעת הש"ך בפשיטות ללריך קליפה במחלל וגרירה בכלי עכ"ז
 הפרי"ח בס"י ס"ח ס"ק י"ט כ"ו ז"ל לשטת המחבר והג"ה
 שפוסקים דעירוי אינו מבשל חלף כדי קליפה מוכה דכשפוסק
 הקילוח ללא מיקרי עירוי שאינו אסור כלל חלף דינו ככלי שני
 ממש שאינו מפליע ומבליע כלום לפי שטתם ז"ל וכן מוכח להדיא
 מדברי הג"ה לקמן בס"י ל"ב סעי' ז"יין וכן נראה הדברים
 באמת לפי שטתם ז"ל עכ"ל . ואף שהר"ה מסי' ל"ב ס"ז י"ב
 האחרונים עי' פמ"ג סי' ל"ב שם בשפ"ד ס"ק ל"ד . מ"מ יש
 לדבר בזה וחכמ"ל . ומה שהקשה הפרי"ח על זה מסוגי' דפרק
 כ"ל לולין דמשמע דהפי' עירוי שנספק הקילוח אסור יש לתרץ
 דהתם הקרבן פסח הוי רותח ע"י האור . וקילוח מרותח ע"י
 האור חף שנספק הקילוח ה"ל ודאי בעירוי מכ"ר שלא נפסק
 הקילוח כמבואר בש"ע סי' ל"ב סעי' ע' ובש"ך שם ס"ק ל"ח
 וט"ז סק"ל ובתה"ד שמנונו מקור הדין . ואין מזה ראי' לעירוי
 דכ"ר שנספק הקילוח . ושוב מנלתי שתירץ כן בספר חמודי דניאל
 הלכות כלי ראשון ס"י ח' ותמה על קושיית הפרי"ח . גם בספר
 בית ישראל מנלתי שבי' ס"י ל"ב חמ"ש הש"ע בסעי' ט' לריך
 גרירה וז"ל ל"ע חס נפל על כלי חרס חס הקדרה אסורה כמו
 גבי קליפה עכ"ל . הרי נסחפק בזה וחע"ג דנראה דנוטה
 להחמיר . כן הוא ודאי בעירוי לכלי ראשון נומש . אבל בנדון זה
 שהוא ספק חס הוי כ"ר יש להקל עכ"פ בעירוי שנספק הקילוח
 וגם להפרי"ח המחמיר אפילו בכ"ש אפשר ללדד להקל מנלתי דיש
 לספק חס הי"ב . והנה נלע"ד שיותר יש הכרעה לומר דלא הוי
 הקף כ"ר . מכמה טענות . הא' דלא ברירא מלתי שהי' הי"ב
 ברוב שבקדרה וליכא להעמידה כ"כ אחזקה קמיתא דאין לך
 חזקה העשויה להשתנות יותר מזה מנלתי שלא היתה חלל האש
 בשגם דאחרעי שלקחה האשה הקדרה בידיה בלא מטפחת .
 הב' והוא העיקר שלא שיהי' כלל הקף בחוץ הקדרה ובכה"ג
 נומש הסברה יותר שלא נעשית הקף כ"ר . עיין בש"ע של
 האזמו"ר הגאון ז"ל ה' פסח סי' תנ"ב סעי' ד' שהרי"ף מלריך
 להשקות כ"ו ואף החולקים כ' להשקותו מעט עכ"פ בכדי שיהי'
 פנאי להרוחחין ליכנס לתוך עובי הכלי כ"ו ע"ש . וע"ש סעי'
 ג' והגילות כשמכניסין כ"ו וה"ע י"ל ע"י הכנסת הקף נשמעט
 קלה חוס הרוטב במקום הכנסת הקף כיון שבלתי מקודם נח
 מרתיחתו . ולכן כיון שלא שיהי' הקף יש ללדד יותר לך הקולא

שאלות ותשובות

הלכות יין נסך

סימן עז

מהו הדין ליין נסך מאחר שאינם עובדי כוכבים

תשובה - בעבודת כוכבים (דף ס"ד ע"ב) דגר תושב אף שאינו עובד כוכבים ואפילו קיבל עליו לקיים כל המצוות חוץ מאכילת נבלות ושלח מל יינו אסור בשתייה והיינו משום חתנות כמ"ש בחוס' שם ד"ה אין מפקידין שאין לאוסרו כי אם משום חתנות עכ"ל. רק בהנחה מותר משא"כ בעובד כוכבים דיינו אסור בהנחה משום לחא דין שנתסך לעכו"מ עכ"ל רס"י קכ"ג. אבל גר תושב אין שייך לאסור יינו משום י"ג כיון שאינו עובד כומ"ז וע"כ יינו מותר בהנחה אבל עכ"ל אסור בשתייה משום חתנות שזה אסור כל שלא מל וטבל (כמבואר בתורה פ' וישלח) וכ"כ הרשב"א בתה"א בית חמישי סוף שער הראשון וז"ל ומ"מ כל שאסור משום חתנות אף הוא אסור שהרי בכלל חתנות הוא ולפיכך אף יינו אסור בשתייה עכ"ל. ועיין בש"ע י"ד סי' קכ"ד ס"ב. ובב"י שם ד"ה גר תושב:

ומ"ש הרמב"ם פי"ב מהא"ב דין ה' שהבא על בת גר תושב אין קנאין פוגעין בו היינו שאין בו דין קנאין פוגעין בו. אבל איסור גמור הוא שהרי היו מכין אותו כו'. ועוד שזה צד עליה בלא חתנות רק בזנות דאקראי אבל דרך חתנות אסור ושוה כמו בשאר אוננות שהרי הטעם כי יסיר לרבות כל המסירין. וראי' מע"ג פ"ד (דנ"ח ע"א) דאפי' מל רק שלא טבל חסוב נכרי הבא על בת ישראל. וע' עור רס"י י"ו מה שהשיג על הרמב"ם דפסק כר"ם. והנה גם לרבנן הרי מבואר ספ"ג דקדושין (דס"ח ע"ב) דלא תפסי בה קדושין מדכתיב ואח"כ תבא אליה ובעלתה. וגם ולדה כמותה ובודאי דגם צבת גר תושב דדין כן כמבואר מהא דע"ג פ"ד (דנ"ח ע"א) הג"ל. וא"כ הגפוקתא בין ר"ם לרבנן ז"ל לכאורה לענין מלקות דעל לאו לא תתחמן היה לוקה. משא"כ על ואח"כ תבא כו'. והע"א סי' ע"ז סק"ב כ' דלהטור אין איסור תורה כו' ע"ש. ואח"ל מאחר דאין קדושין תופסים בה כלל א"כ ודאי זהו איסור תורה כו'. וגם מנ"ש בתורה פ' וישלח כנ"ל:

סימן עח

בדין יין שנפתח על חדרך ממכס א"

בתשו' מהרי"ל סי' ל"ח מדדו בקנה כו' אפילו בשתי' כו' ואח"כ כ' יש להתישב בדבר. ולכא"ו י"ל כיון בגמ' פסוק רב כר"ם אע"ג דהש"ס מסיק ואין הלכה כר"ם. מ"מ לא הוה לסמוך על הר"ר חזקי' צכה"ג דס"ל דאפילו לת"ק שרי עכשיו בשתי' ומה גם בגד"ז דהוי ספק יותר ממהרי"ל כי שמה פתחו במקום מוכס ישראל. וע"ד טפה החוזרת דכ' מהרי"ל בטל צמ' י"ל ג"כ עוד לא נחמת הספק. ועוד דבהר"ם הביא חד נ"ד בירוש' דאין העו"כ עושה י"ג בפיו. וה"ל כעין מ"ש משום ר"ם מיקל אע"ג דאין הלכה. ועוד [אם] כי טפה החוזרת מפיו אוסר. אבל אם לא החזיר מהליווער לחצית כ"א מה שגפל מהליווער כשפסק למאן כיון שרחוק מפיו אינו רק כמו נאוק. ועפ"ז סי' קכ"ד סכ"ג בשם הר"ן. וע"ד העו"כ המוליך י"ל כמ"ש בכו' ק"ל ס"א בהג"ס כ"ש דאפילו שטה ע"י קנה חלול אין לחוש להט"ז ומהרי"ל וכנ"ל. ועוד כי בג"ד המוכסן כשהעלה במינקת לא ידע שהוא יין ועס"י קכ"ד סי"ע בהג"ס הואיל כשהכניסה לא ידע כו'. וגם נ"ד ערדא כמדדו ונ"ד לאגרדמי' דנתטין לשתי' ומנ"ש במהרי"ל שם הא נמי טריד:

סימן עז עה עט

הלכות כלי היין

סימן עט

(מ"שנה דכ"ע ע"ב) נודות העובדי כוכבים ומחלות. (פירש"י נודות של עור עכ"ל. ובשופטים סי' ד' י"ט את נאוד החלב. פי' המ"ל שם כלי מה. ובש"א סי' י"ז כ' ויקח ישי חמור לחם ונאלץ יין. וביהושע סי' ע' ד' ומאדות יין בלים ומצוקעים כו'. משמע שהם של עור לכן שייך בו לשון בלה. ובתלים סי' קי"ט פ"ג כי הייתי כנאלד בקיטור פירש"י כנאלד של עור המתייבש בעשן. והמחורגמן כ' דהרעם נאלד זיקא. ובתלים ת"י שם זרנוקא. והערך בערך זק. השלישי וז"ל בסוף גמרא דפרק ר' ישמעאל דמסכת עכו"מ (דף ס' ע"א) זיקא בין מליח בין חסרא שריא. ובמשנה פ"ט דמקואות משנה ה'. ועל של זקקין אינו חולץ פירוש נודות. והרע"ו במקואות שם פי' זקקין נושאי נאדות של עור. וכן בערוך ערך זרנקה הביא הש"ס ס"פ חזקה (דף ס' סע"א) זרנקה אמר לנו פי' חמת עשוי מעור למלאות בה מים מן הבור וכן פירש"י שם. וקנקניהן (חרס). ויין של ישראל כנוס בהן (הכניס בהן יין לקיום) ואיסורין ואיסורין איסור הגאה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אין איסורין איסור הגאה. והלכה כחכמים ומנ"ש הרמב"ם פי"א מהמ"א הע"ז נודות העובדי כוכבים ומחלות וקנקניהן שהכניסו בהן העכו"מ יין אסור ליתן לחוקן יין עד שיישק י"ב חדש כו' ואם נתן לחוקן יין קודם שיטהר אותם ה"ז אסור בשתייה עכ"ל. וכ' המ"מ שם נודות כו' וחכמים אומרים כו' וידוע דהלכה כחכמים עכ"ל וכ"כ הלח"מ שם. ולריך להבין שיש חילוק בין פרש"י ובין הרמב"ם דרש"י פירש ויין של ישראל כנוס בהן שהכניס בהן יין לקיום. משמע הא חילו לא הכניסו לקיום אין הדין כן. והרמב"ם כתב ואם נתן להוכן יין. ולא התנה שהכניסו לקיום משמע אע"פ שאינו לקיום הדין לחכמים דאסור בשתייה:

קיצור

דרש"י פי' שהכניס יין לקיום. והרמב"ם כ' אם נתן לחוקן יין:

ב ועיין

מזה בהר"ם סי' כ' והביאו הטור סי' קל"ז וז"ל ומיהו כתב א"א ז"ל אם הוא כלי שאינו מכניסו לקיום לא נאסר אלא"כ עומד בו יינו של ישראל. כ"ד שעות. אבל דבר שמכניסו לקיום יראה מלשון רש"י שנאסר בו היין מיד עכ"ל (ע' בהר"ם שם דכונתו דאם הכלי הוא שמכניסו לקיום אפילו נתן בו ישראל יין לפי שעה נאסר. ואם הכלי אינו מכניסו לקיום וישראל הכניס בו יין לקיום י"ל ג"כ נאסר אף שהוליו אחר שעה. דכל שיש בו לא מכניסו לקיום נאסר מיד). והב"י בד"ה ומ"ש אבל בדבר שמכניסו לקיום. כ' וז"ל ומ"מ כ' הר"ם שאין לשונו של רש"י מוכיח לפרש כן בדבריו דאם הכניס בהן יין לקיום נאסר לאלתר ולפיכך כתב רבינו יראה מלשון רש"י דיש לא לומר שסובר כן. אבל אינו מוכרח בדבריו עכ"ל הב"י:

קיצור

אם הכלי אינו מכניסו לקיום וגם הוא לא הכניס היין לקיום אינו נאסר היין אפילו בשתייה אלא"כ עומד בו היין כ"ד שעות אז אסור בשתייה ומותר בהנחה ואם הכלי מכניסו לקיום אפילו לא הכניסו בו יינו אלא לפי שעה י"ל דנאסר מיד בשתייה ואינו מוכרח. ואפשר דה"ה אם הכלי אינו מכניסו לקיום רק זה האיש הכניס בו יינו לקיום:

ג ודרין

כ' וז"ל ויין של ישראל כנוס בהן כתב רש"י ז"ל הכניס בהן יין לקיום ולא ידעתי למה כתב ק' אפשר דס"ל אפילו לר' מאיר אין יין שצרכו אסור בהנחה אלא"כ הכניסו לחוכו לקיום. ומלשון כנוס דאין לה עכ"ל. משמע דס"ל דלחכמים דרק אסור בשתייה ולא בהנחה אפילו לא הכניסו לקיום הדין כן. והשם דהר"ם דקדק מלשון רש"י שאין היין נאסר

וא"ת אם הדבר כן שאין מכניסין את הגזירות לקיום כו' מפני מה נחלקו על ר"ג כל סיעתו ששהה יין הכוס בחוסם כלומר אחר שכשך וי"ל דסיעתו סבורים דגזירות מכניסין לקיום הן ולפ"י קיי"ל בר"ג דמעשה רב כו' ולפי האיבעית אימא בגמרא שם לדברי תנא אחד הוודו לו כל סיעתו עכ"ל אבל הרמב"ם וש"פ פסקו כסחם מתניתן ומיירי ששחמטו בהן עד שבלועים מיין אף אם אינן מכניסין לקיום וכנ"ל סעיף ד' ממכניסו לקיום דבמסכת פיאה ולקמן (דל"ג ע"ב) כו"ב הוה אינו מכניסו לקיום ובב"מ פה"כ דף ס"ד סע"ב כגון דלרו עבדי דמרקד בי כו"ב פירש"י לין הוה ומרקד בהגויות לשחות יין משמע דדרך היין לעמוד בהגויות כו"ב והפ"ה לה חשיב מכניסו לקיום וע' עוד מענין כו"ב בפרק בנה עומנין דמ"ה ע"ה ובפרק אלו מליחות (דכ"ה ע"ה) פרש"י כו"ב גיגית ולקמן ס"פ ר' ישמעאל (ד"ס ע"ה) משמע שהוא כלי גדול פהוה שדרך היין לעמוד בו ועיין פרק אט"פ (דף ס"ח סע"ה) מנחא ליה הפומא דכו"ב וע' לקמן (דל"ג ע"ב) הוה יתיב חמרא דוולא כו' שדייה לדנא אפ"ל כמ"כ כו"ב הוה כענין דוולא דהכי אימא שם (ד"ס ע"ה) עובד כוכבים דנחא וישראל אכובא כו' ודוולא היינו דלי כמבואר מנ"ש בב"מ פרק האומנין (דף ע"ז ע"ה) הוה נחא לחוגר אגורי לדוולא כו' :

סימן פ פא צדק

ד"ל רבינו ירוחם נ"ז ח"ג נאדות העובדי כוכבים גרודים חדשים מותרים ישנים מזופפים אסורים פירש"י נאדות של עור גרודין בלי זפה והם חדשים ששחמטו בהן זמן מועט מותרים דלח בלע עור בזמן מועט אבל כלי חרם בלע בזמן מועט ואסורים (ולכן גבי קנקנים חדשים מותרין היינו חדשים ממש שלא נהן בהם עדיין כלל כמ"ש רש"י והתוספות) ישנים מזופפין כלומר ישנים ששחמטו בהן זמן מרובה בלי זפה או מזופפין אפילו בזמן מועט כי בלע עור בזמן מרובה אפי' בלי זפה או בזפת אפילו בזמן מועט ולפ"י הפירוש קנקנים וכוסות של עובדי כוכבים מזופפין אפילו חדשים בעו עירוי שמא נשתמש בהן העובד כוכבים ונאחר בכך ואפילו שללו אם נגע בהן בעוד יין עופח עליו לריך עירוי עכ"ל וי"ל לפרש"י ביטנים שעמד בהן יין זמן מרובה כמ"ה הוה זמן מרובה ואפ"ל דזהו חולב בענין שהביא הב"י רס"י ק"ה גבי כבש דהמרדכי כ' לכבש מקרי ששהה כבר שלשה ימים הוה כבש כו' כדאמרין קנקנים של עכו"ם ממלחן ג' ימים ומערן מעל"ע וכפולטן כך בולטן כו' ובשם הריב"א כ' דביום וילה מעל"ע נקרא כבש וכ"כ הרמ"ש פרק אין מעמידין ס"י כ' א"כ לפרש"י י"ל או ג' ימים או מעל"ע וה"ה אם הג' ימים היו לסרוגין וכן המעל"ע תהלה חלי מעל"ע ואחר יום עוד חלי מעל"ע חשוב בולט וכמ"ש כה"ג לענין מילוי ועירוי בש"ע ס' קל"ה סעיף י"ט ואע"פ שלא היו שלשה ימים אלו רופין אין בכך כלום כו' א"כ ה"ה לענין בליעה דכפולטו כך בולטו כו' ועיין ש"ך ס' ה"ל ס"ט ס"ק כ"ד וסעיף י"ג ס"ק ל"ג ואין דבריו מחוורין אלא העיקר כד' העט"ז שהביא בס"ק כ"ד וכ"כ מדברי המרדכי שבב"י רס"י ק"ה ה"ל והי' אפ"ל דאט"ג דפסקו כהריב"א דבמעל"ע נקרא כבש זהו לגבי אוכל ששורה באיסור לח כמו בשר בחלב אבל לגבי שיאחר הכלי י"ל בשלשה ימים כמ"ש המרדכי כמו שחילקו הפוסקים בין כלי ובין אוכל לענין מלח דאין מליחה לכלים בש"ע ס' ע' ס"ב בהג"ה ובט"ז שם ס"ק"ז ובס"י ק"ה סעיף י"ב י"ג וה"ה אפשר לחלק לענין כבש ועיין ע"ז רס"י ק"ה והנה התוספות הקשו על רש"י וז"ל וע"ק דגם מחוק שנתחן משמע דדבר שאינו מכניסו לקיום אם אין זפתין אפילו ישנים משכשך במים ודי בכך דהנהו כו"ב לפומבדיתא דאנסו ביה פרוק רופילא ורמא בהו חמרא וקאמר לקמן (דף ל"ג ע"ב) כל דבר שאין מכניסו לקיום משכשך במים ומותרין ואין סברא לומר

שלא הגיח בו העכו"ם יין אלא פעם אחת עכ"ל וכ"כ קושית זו בהר"ש ס' כ"א וז"ל הר"ן וכן הדין הוולא לו משעתו של רש"י ז"ל דכלי עור ועץ אע"פ שאין מכניסין לקיום כל שנתיישנו ביד עכו"ם לריכין עירוי אינו נראה להא אמרינן בסמוך (דל"ג ע"ב) הני כו"ב דארמאי דבר שאינו מכניסו לקיום הוה וכל דבר שאינו מכניסו לקיום משכשך במים ואינו חושש וכן נמי חלבי שהימי ופחולתא דבי מיכסי משום דהוה כלי עץ וכמו שאפרש בס"ד אמרינן בסמוך דכיון שאין מכניסין לקיום משכשך במים ומותרים כו' וכן מעשים בכל יום בכוסות של עץ שנתיישנו ביד עכו"ם שמשכשך אוחן ושותים בהן עכ"ל ומשמע מהתוספות דכו"ב הם של עור וכ"כ בתה"ח (דקל"ג ע"ב) ואפשר לתרץ דברי רש"י בשני אופנים האחד י"ל דגבי נודות ישנים חיישינן ששחמטו בהם יין של העכו"ם שלשה ימים דאפי' אין רופין מאטרפין וכל ששהה שלשה ימים ודאי לריכין עירוי וע' ש"ך ס' קל"ה ס"ק ל"ג ראה להחמיר בזה דאפילו עירוי לא מהני לכ"ע אף שאין דבריו נראין מ"מ ס"ל לרש"י דעכ"פ עירוי ג' ימים בעינן דכפולטו כך בולטו ולכן בעינן שבלועו כך פולטו כמ"ל וע"ג מדוע יחלוקו החוס' והרמ"ש והר"ן על רש"י בכה"ג וא"כ לפ"ז לק"מ מהנהו כו"ב דדף ל"ג ע"ב שיש לומר ששם לא שהה בהם היין שלשה ימים מעל"ע ובפחות מג"י מעל"ע אפשר ס"ל לרש"י דח"ל מילוי ועירוי דהא ליכא כאן כפולטו כך פולטו האופן השני י"ל דרש"י לא כהו כן דישינים אסורים רק גבי נודות שהן של עור ורכים לבלוע יואר נושג עץ לכן ישנים אסורים ולריך מילוי ועירוי אבל הכו"ב שהם של עץ כמ"ש הרמ"ש ס' כ"ה אבל כלי עץ כו' כגון כו"ב והלמא כו' ע"ש מודה רש"י דאף ישנים [אינם] אסורים שאין נוחין ליבלע כ"כ והרי ר"ת עממו בחוספות (דל"ג ע"ה) מסיק לחלק בין נודות של עור ובין כלי עץ א"כ מאי מקשים על רש"י ומ"מ אם נשתהה היין כשיעור כבישה בכלי של עץ דהיינו ג' ימים מעל"ע לפ"ד המרדכי י"ל ס"ל לרש"י וכל הפוסקים דלריך מילוי ועירוי זה מוכרח לדעת הש"ך ס' קל"ה ס"ק ל"ג ה"ל וא"כ בלח"ה לק"מ על רש"י מהנהו כו"ב דלדידהו מי ינחא אם שהה בהן יין ג' ימים מעל"ע אמאי ח"ל מילוי ועירוי אע"כ מיירי דלא שהה כ"כ וא"כ גם לפירש"י ינחא ודוחק לומר דלדידהו אפילו בכה"ג ח"ל מילוי ועירוי דקשה קושיות המרדכי דהא כפולטו כך בולטו ואפשר ליישב לומר דכ"ל כו"ש הר"ן לפי שהכשר המים של מילוי ועירוי אינו מועט שיפליטו את הכלי מהיין שהרי לא מילוי בשום מקום שהלוקן יפליט אלא ודאי אין המים מכשירין אלא מפני שמפיגין היין הנבלע בתוך הכלי ומצטלקן טעמו עכ"ל ד"ה איבעיא להו מהו לחת לתוקן שער :

הלכות עבודת כוכבים

סימן פא

ברין נשוכים מזאב שוטה וכומר עכו"ם אומר שיש לו רפואה ע"י שיטתו מים שיתן לחובן אפר משריפת עכו"ם שלו שיטתה כדמותה וישרפנה ויתן האפר במים :

איתא בפסחים (כ"ה) חוץ מעלי אשרה מדלח חילקו משמע אפילו העכו"ם שהוא רוצה לרפאותו בהם הוא תלשם והביאם לו והגם שהתוס' שם כ' נראה לר"י דמיירי כגון כו' וכ"כ בפסקי תוספות שם ובאגודה והר"ן שם נחלק ע"ז והביא ראוי מהירושלמי אך גם להתוספות בשם ר"י כשאומר שאין אחר נאוחו המין לא יועילנו אלא אשרה בלבד אסור משמע אפי' העכו"ם הוא הלשם והביאם לו וכמו דיהבי טעמא משום דאחי למיטעי בשר ע"ג ולחיימושכי בתרה וכמ"ש הר"ן בשם שם ובב"ב דע"ג וק' הא משנה שלימה שנינו ספ"ג דע"ג כיצד מצטלק קירסם וזירד נטל ממנה מקל או שרביט אפילו

אפילו עלה הרי זו צטילה . וא"כ כיון שנטל העלה מאשרה
 ציטל כל האשרה ואמתי אסור . ועוד דאפילו בשפייה לאורכה
 דאיהו צטילה מיינו כסקו הרמב"ם והטעם פני"ד בגמ' דהשפאים
 מותרים . א"ל דזה אינו ציטול כלל כי זה דעכומ"ז יכול
 לצטל הע"א שלו . היינו כשמצטלה ועושה זה דבר שגילה מנמו
 שאינו נוכח בו עוד מנהג חלקיה כמו קירכס וזירד הנ"ל או
 קטע ראש הזנה וכה"ג . וענין ציטול זה הוא דמשוי כלא כלום
 זכר לדבר ציטול הגט הרי הוא כהרס וצצטול הנזק ליצטל
 כעפרה דארעא . והדע דהציטול ל"ל גדול יותר מגררה וזרק
 בה את האוה"א כו' . וענין צמז"ם פרק ה' מהע"א וצבו"ע
 פ"ד דע"ה מ"ד . וא"כ צמז"ם שהולש עלים מהאשרה לרפואה צהן
 חולי הרי אדרבה נותן בה ממש ומהשיבה מאד שיש צמז"ם
 לרפואה שלא כפי הטבע . וכמ"ס החוס' בשם ר"י . לכן אין זה
 ציטול כלל . ולי"ד כלל להא דשפייה לאורכה דמ"מ השפאין מותרין
 דהתם פרש"י צמ"א (דמ"ג ע"ה) דמזרק זריק להולא פלה לכו' .
 משא"כ הכא נותן בה חשיבות גדול . ואי נשום שזרפס ומתנס
 לחוך הננים כיון שזכו לומר שעי"ז יתרפא השוהה א"כ אין זה
 ציטול . ודוגמא לדבר להבדיל בחלקף חלפי הבדלות . גבי מנגלה
 סוטה שאמרה תורה שמי שנתבצ בקדושה ינחה על הננים
 כדי לעשות שלום כו' . שאין מתיקה זו ציווי השם ה"ו . אדרבה
 ואדרבה שעי"ז נראה גדול כה השם לעשות פלאות כו' וע'
 בהרמב"ם פ"ו מה' יבוס"ה ה"ז דרך השתחה כו' . ובהגמ"י
 שם אזה"ב מותר למחוקן שלא היתה כוונתו חלל לחקן . וכש"כ
 צמז"ג שעי"ז מרפא נפש דאין זה ענין ציטול . ועוד ראוי
 מנלמוד ערוך פ"ג דע"א (דמ"ח סע"ה) דרנו צי' שיכרה כו' עד
 הלכה כשמואל ופסקו כן הרמב"ם וש"ע י"ד סס"קמ"ג סעיף
 י"ג . וזריך לחלק בין זה לנטל ממנו מקל או שרביע . משום
 דשאני הכא דאדרבה מושיבה שהשכר שותי' ציוס אידם ע"כ
 אין זה ציטול משא"כ כשלוקה לשוהם שלא ציוס אידם ודאי
 היא צטילה עיי"ז וכמ"ס בגמ' שם ואין טועמין מפירותיה דוקא
 הא לאו הכי ודאי ה' צטילה . כמו נטל ממנו עלה לאורכו .
 ואפשר לומר דעלה דוקא . משא"כ ע"י נטילת פירות אינה צטילה
 אם נטלם למוכרם לאורכה . ומיהו לא משמע כן מהרמב"ם
 פ"ח שכ' דהוק האשרה הוא ששותי' פירותי' ציוס אידם ע"ש .
 ואין שיהי' כש"כ צמז"ז שאין זה שום ציטול כלל וכלל . וא"כ
 ודאי אסור אפילו ה' הרפואה בדוקה אפילו לסברא ראשונה
 שצט"ע סי' קכ"ה ס"ב כו' . ואין לדמות ענין זה לפמ"ש המרדכי
 רפ"ג דע"א בשם ראב"ה והוצא צמ"ע רס"י קמ"א ס"ה בהג"ה
 שחולין בואר לחרון לא מיקרי כו' . דשאני התם שעשוי רק
 לנוי או לחרון לבד . משא"כ הכא שעושהו לפטול בו ה"ז דרך
 ע"א כו' . ותדע דלכאורה דברי המרדכי הם נגד המשנה בע"ה
 (דנ"א ע"ג) ע"ה של עכומ"ז אסורה מיד אפילו קודם שתיעבד
 וכ"פ צמ"ע רס"י קל"ע סעיף ה' . וא"כ לכאורה ק' על המרדכי
 מה צדק שלא השתחוה לו מ"מ זהו עיי"ז של עכומ"ז שאסורה
 מיד . ואיישב ד' המרדכי לריך להקדים מה שנתלקו הרשב"ה
 והר"ן פ"ג דע"א גבי דין המשנה (דמ"ג ע"ג) רשב"ג אומר שעל
 המכובדין אסורין כו' וכי הר"ן עיי"ז וגרסינן בירושלמי כו' זהו
 דעת הרשב"ה ז"ל ולפיכך כ' הרב ז"ל שכל הכלים שיש בהן זרה
 כו' ולי הוי אפשר דהירוש' ה"ק כו' והוצאו צ"י סי' קמ"א ד"ה
 ומ"ס וכ"ז בסה"ס . ובש"ע שם סעי' ב' . וז' צמ"י וב"ע שם
 דס"ל שהעיקר כדעת הר"ן . וא"כ עפ"ז יהיישז דעת ראב"ה
 דס"ל ג"כ כהר"ן דאפילו זרה שעובדין אותה אינה נאסרה
 מיד אלא כ' עשאה ע"ד לעובדה משא"כ כשעשאה לחרון בעלמא .
 ולהרשב"ה אין חילוק . וא"כ צמז"ז שעושהו ע"ד לרפואה צו ה"ז
 עושהו דרך ע"ה ללא גרע מהא דעושינן ע"ג כלים המכובדים .
 ואף אח"ל שיש לחלק דכלים המכובדין עושה האורה ע"ד
 לעובדה משא"כ הכא עושה ע"ד לשורפה . מ"מ הרי שרפה
 זו גדולה היא . א"כ יש לדמותה לע"ה של עכומ"ז שאסורה
 מיד ע' רמב"ם צפ"י המשניות במשנה זו משעה שפסלו כו' .
 וע' בש"ע של הגאון מוויילנא סס"י ק"ג מ"ש וכ' בהה"ד שם

דאף באותן כו' הרי החמיר טובא אף באותן שטושין רק
 לזכרון כו' . וגם בהריב"ש סס"י רנ"ה כ' דצט"ה אפילו איסור
 דרצקן אסור לרפואה אפילו במקום סכנה כו' וכיולא צה
 מבוחר צצ"י סי' קכ"ז צד"ה גרסינן צמ"פ צן סורר כו' ע"ש .
 וכל זה אפילו היה הרפואה מומחה . אבל צמז"ז שהוא רק
 דרך קניעי שאינו מומחה הרי אסור מנהר"מ מרוטנבורג בהגמ"י
 פ"ד מה' מאלכות אסורות להחיל חלי שיעור מאיסור שרץ
 שאינו רק ל"ה אפילו לחולי גדול שיש בו סכנה ע"ש . כיון
 שאין הרפואה ידועה או ע"פ מומחה הוצא צמ"מ וש"ע סס"י
 קכ"ה . וכ"ס וק"ו בתיבוס ע"ה דחמיר טובא . וכ"ז מדינה .
 אבל בדרך עלה ג"כ פשיעה ופשיעה שאין ראוי לילך ח"ו אחרי
 התבו אשר לא יועילו ואין בזה ממש כלל רק שילא שזכר
 בהפסדס ח"ו שעי"ז לה יבקשו רפואה אחרת בסמיכה על
 ההבל . כ"א ראוי שיכע א' מהם או מעירם לדחקטער מומחה
 לבקש מנמו עלה על מיהוש זה וחי' ישלה דברו וירפאס כמ"ס
 במשנה ספ"ג דר"ה היו מהרפאין . והנה עד שלא בא השוהי
 לקח א' נהן הרפואה הגז' מהכומר ואחר היו יניס מה ורובס
 ככולס לא לקחו הננים מנמו ועס הויה יש מוכן שנתו אמנס
 הרבה מוכן היו :

הלכות רבית
סימן פב

בענין ראובן שהיה חייב מטות לשמעון ומכר ראובן לשמעון
 סחורה בזול כדי שיאריך לו שמעון יוחר הזמן
 מהפרטון ואריכות השאלה נאבדה . וגם אריכות התשובה עד
 סכע"י ה' נאבדה :

אך כ"ז אם מכר הלוא למלוה הסחורה במטות מוזמנים
 או אפילו בהקפה רק שהוא צענין שאף אחרי נוכח
 הסחורה להמלוה מ"מ נשאר הלוא חייב עדיין סך להמלוה
 מלבד הסחורה שנהלטה לו עד שיש כחן לומר שעבור זה שממתיין
 לו החוב הוא מוזיל לו והרי כחן רבית דכללא דריביתא אגז
 נטר לוי ולא שייך אגז נטר אלא"כ שגם אחר שנחלט הסחורה
 למלוה נשאר הלוא דהוא המוכר חייב להמלוה דהוא הלוקח
 מלבד הסחורה הנחלט למלוה דהו' יש כחן אגז נטר שהלוקח
 דהוא המלוה ממתין מטות הסלואה דנשאר חייב לו הלוא
 אחר המכירה הסחורה ג"כ והמתנה זו הוא עבור הרבית
 שזקוק לו המוכר דהוא הלוא במה שהזיל לו הסחורה . אבל
 אם מכר לו הסחורה בעבור כל החוב שהי' חייב לו . כגון שהי'
 חייב לו מנחה זו לשלם לזמן ר"ה ניסן וקודם הזמ"פ מכר הלוא
 סחורה זו עבור המנחה זו הנ"ל והמלוה קיבל סחורה זו עבור
 חובו א"כ אף שהלוא הוזיל במקח של סחורה זו בפחות הרבה
 מהשער לא מביעה דאין כחן ר"ק אלא אף רבית דרצקן גמורה
 י"ל דליכא . דאף שהזיל לו הרבה והוי רבית מ"מ כיון שאין
 כחן שום אגז נטר מאחר שהלוא שילס כל חובו למלוה ע"י
 סחורה זו א"כ ליכא ריביתא שהרי בשעה שנחטוב מהות
 הרבית אז מסהלק מלהיות לוח שלו . ורבית הוא דוקא אגז
 נטר רק ש"ל דהוי כמו רבית מאוחרת שנותן לו ומוזיל לו
 בשביל שהי' חייב לו מוכר . והנה ענין זה הוא תלמוד ערוך
 פח"ג (דס"ג ה') בצרייתה דר' אושעיה . הרי שהיה נושה בחבירו
 מנה כו' עד יש לו מותר וכ' בגמוק"י בשם הרמב"ן דכיון
 דבהלואה אינו פוסק אלא"כ יש לו אפילו בשלא ילח השער יכול
 לפסוק כו' וכ' עליו הרשב"ה ז"ל דדבריו אמר דכיון שיש לו
 אזולי הוא דמוזיל גביה עכ"ל הוצא צ"י רס"י קס"ג . א"כ משמע
 דיכול להזיל גביה כמה שירצה דאמתי לא מאחר שמעטה אין
 כחן שום אגז נטר ולא דמי להא דתקן ולא ישכור מנמו בפחות
 דשאני התם שעדיין חייב לו וכה"ג חילקו החוס' (דע"ג ב') ד"ה
 ושפכי וע' בספר שער משפט סי' קס"ו סק"ה . אף בצמז"ם
 ש"מ

*הערה
 דהתם
 דהתם
 דהתם*

א חס ע"י מכירה סחורה שוב אין נשאר חייב למלוה כלל ח"כ ודאי אפילו מוזיל לו אין כאן ר"ק ולהתוס' דע"ג ד"ה ושפכי י"ל דמוחר לגמרי ול"י הוי כעין ח"ר :
ז בלא ישכור ממונו בפחות משמט לר"ת אינו רק ח"ר אף בלא הלואה על הבית מ"מ במוזיל לו סחורה במוכרה י"ל דמוחר דהוי ר"ק :

ח ובמ"ב גם ברבית דרבנן ח"ל המוכר ליתן להלווקה הריזח ור"ה נה"מ סי' ר"ה וי"ד סס"י קע"ה :

ט אלא דאכתי יש לחלק קלה דהתם לא קנה הלווקה רק לענין שנתחייב הלווקה להעמיד לו הסחורה אבל כשקנה הסחורה ממש י"ל דה"ל כאפוקי נויניה ומו"מ נראה דאין לחלק :

י ומצאתי ר"ה ממו"ש בשו"ע י"ד סי' קע"ז סכ"ה ואם יש בו ריחה לא יקבל כלום ע"ש ובלח"ה הרי הראב"ד מהחניר יוהר :

סימן פג

לענין רבית שנאמר בפ' כי תלה לנכרי תשיך ולא תשיך לא תשיך ח"ך הדין בחינם יהודים עתה :

תשובה נקדים הקדמה כהוב בתורה פ' בהר כ"ה ל"ה גר והושב והי עונך נלעונו מזה שגר הושב מלוים אנו להחיותו והיינו כמו ישראל ממש שנאמר בו ג"כ זה הלשון וחי עמך שם פסוק ל"ו וחי אחיך עמך ומזה למדו חז"ל שהיך קודמין לחיי הבירך כמבואר בז"מ (דס"ג ע"ה) קודמין לבד דהיינו כשביד אחד קיהון של מים כו' אבל כשיש לו כדי חיותו מלווה ומחוייב ליתן לגר הושב וכמו"ש בת"כ פ' בהר ע"פ והי עמך וארז"ל פסחים (כ"ה ע"ג) דליתן מנהגה לגר בחנם הוא קודם וחייב יותר מלמוכר לעובד כוכבים בכסף מלה והיינו מדכתיב וחי עמך ע"ש ולכן ג"כ יש בו משום ביומו הון שכרו כמו בישראל ממש בפ"ע דב"מ (דקי"ה ע"ה) ואעפ"כ לענין רבית מבוחר במוסרה וגמרה פה"ל (דף ע' עמוד ב' ודף ע"ה סע"ה) דגר הושב מותר להלוותו ברבית כמו בעובד כוכבים ממש דגבי רבית כתיב אחיך דהיינו ישראל והטעם כי הלוואה ברבית הרי זה עובד הלואה ג"כ ומרלונו הטוב ונתן זה משום שעי"ז ירויה עוד יוהר בפרע כשהרבית רק כפי דינה דמלכותה ולכן אינו דומה לאוואה דשם לא ידע שמתחלה ולא מחיל משח"כ הכא שנתן מרלונו הטוב כמבואר בז"מ (דס"ה ע"ה) ולכן בגר הושב מותר רבית בין ללוות לו בין להלוות ממונו ח"ע"פ שאוואה אכור ומטעם הכל עכ"ז רבית שרי ורק לאחיך ממש נאמר רבית וחייב להלוותו בחנם ממש ועכ"ז עכשיו נפני שנתנוטע הפרנסה התקינו עיני עיסקא לעשות חופן היתר שיוכלו להלוותו ברבית כמו ע"ד שהתקין הלל פרוזבול ממש שר"ה שח"ס לא קן יעברו על דברי תורה :

והנה גר הושב הוא שקבל עליו שלא לעבוד עבודה כוכבים ושבע מלוה כמ"ש במס' ע"ז (דס"ד ע"ג) וע"כ ח"י עתה שמתחייבים ביהודי הבורח רק שאוכלים מאכלים האסורים לנו והיון ממולים אנו מלוים בהם וחי עמך כמו בישראל וכ"ש שאכור להוזה חותם אבל עכ"ז ברבית שרי בין ליתן להם רבית בין להלוות להם כיון שנתן הרבית מדעתו ורלונו רק לא יותר נושיעור הרבית מדינה דמלכותה כדי שאז הוא חללו קרוב לשכר ורחוק מהפסד וגם נגד זה אנו מוחלים להם ג"כ רבית וקאי ע"ז למען יברכך ה' לפי מ"ע ספורנו בפ' כי תלה דהיינו שלא נכבוד בו לשנות התנאי והפסיקה ויסלק לו הרבית לכן לענין וחי עמך הם ג"כ בכלל כיון שאינם עו"כ ומתחייבים בצורה עולם והשגחתו וגומלים טוב וחסד ע"כ חייבים אנו לדרוש שלומם ועובתם אף בהגוגע לעניני רבית אין איכור בכך כנ"ל :

סימן פד

גמרא (דס"ד ע"ג) והא ה"ל קרוב לשכר ורחוק מהפסד כו' י"ל דהא בדין פוסק על הפירות כשילא השער ה"ל יותר קרוב לשכר ורחוק מהפסד שהרי שם ודאי י"ל לו פירות עובים ולא גרועים ולא יקבל ממונו יין שהחמין כלל וגם שנינו ופוסק עמו כשער הגבוה ר"ל שח"ס יוזל המקה ממה שהשער עכשיו יתן לו כאותו השער הזול ואם יהיה המקה יקר יותר ממה שהשער עכשיו יתן לו כשער שפסק עמו עכשיו כמ"ש הפרישה דלא כש"ך סי' קע"ה דהא מולאמר ריה"ו ח"ע"פ שלא פסק עמו כו' מוזן לח"ע"ג שפסק עמו כשער של עכשיו הדין כן ונריה"ו נשמע לרבנן בפוסק עמו כשער הגבוה וכ"מ בהגמ"ר דב"מ פה"ל סי' תל"ג וז"ל מיהו גבי פוסק עמו על הגדים קתי דפוסק עמו כשער הגבוה דמוטע דכל האחריות על המוכר עכ"ל ור"ל בין תקפה בין זולא וא"כ מדוע לא הקשה הש"ס שם והא ה"ל קרוב לשכר ורחוק מהפסד אף כמ"כ יש להבין בהא דגמרא (דע"ג ב') ח"ל רבא מברניש לרב חזי חזי נור דקח חכמי רבן רבית דיהבי זוזי אהונרה בתשרי ומבשרי ליה בטובה כו' ופירש"י ועדיין לא ילא השער מבוחר דבילא השער על היין מותר לפסוק עמו בתשרי ח"ע"פ דלא מנבשרי ליה עד עתה רק בלא ילא השער ח"ע"ג דיש לו הוה קשה ליה לכן פירש"י דלא דמי פסיקה על יין לשאר פוסק על הפירות שהיין רגיל להחמין ושמה שלו החמין מוזן דלפירש"י לענין זה יש לו גרע מפוסק על השער אף דלגבי שאר ענינים יש לו עדיף כמו דמוטע בהא דמאן דיהיב זוזי לקיראה דביש לו יכול לפסוק עמו גם בפחות מהשער ולהוזיל לו מ"מ לענין זה מוטע להפך והטעם י"ל דגבי פוסק על השער היינו אף שאין להמוכר יין כלל כעת או אף שיש לו יוכל למכור יין שלו וליתן לו יין שיקנה ח"כ וע"כ יכול המוכר לקבל עליו כל האחריות שח"ס יתמין היין יהיה ההפסד עליו וכמו דיוכל לפסוק עמו שיקבל עליו ג"כ יוקרא חולא כנ"ל וכ"כ התוספות (דס"ד ע"ג) ד"ה ח"י וז"ל ור"ה חיקשי ליה המתניתן דילא השער פוסקין דהתם מני אין הלווקה מופסיד כלום בתקיפה וי"ל דשח"י התם כיון דאין הפירות מבוררים ללווקה אין ניכר שיהא קרוב לשכר ורחוק מהפסד עכ"ל וס"ל לרש"י דגבי יש לו ה"ל הפירות כמו מבוררין ללווקה אלא דגבי פוסק עמו על הגדים של חיעין שאני שאין רגיל בהם קלקול אבל היין רגיל להחמין ושמה שלו החמין ולכן הולך שם לתירון מעיקרא דחמרה חמרה דחלח חלה אלא דזבו רק עד עתה אבל הכא דניירי אף שקובע הזמן לקבל ממונו בניסן דאז לא שייך תירון הג"ל ע"כ שפיר הקשה האי קרוב לשכר ורחוק מהפסד הוא וסורן דכיון דמקבל עליה זולא ה"ל קרוב לזה ולזה :

קיצור שנת רש"י להפריש בין היתר דפוסק על השער ובין היתר דיש לו לענין הפסיקה על היין דפוסק על השער חייב המוכר ליתן לו יין טוב ממש"כ גבי יש לו אין היתר רק מתשרי עד עתה ואם פסק בתשרי לקבל בניסן אין היתר אלא ע"י שהלווקה מקבל עליו זולא :

ב וחילוק זה בין עבת לאחר עבת מבוחר בהגמ"ר דב"מ פה"ל סי' תל"ב וז"ל ודוקא שנמלא חלה לאחר עבת אבל בעבת או קודם חייב להחזיר ח"ע"ג דלא התנה ואע"ג דמשך דאחמרה יהיב זוזי כדלקמן עכ"ל וכ"כ באגודה פה"ל סי' פ"א וז"ל שרי ליה לחינם למימר ה"י לך ארבעה זוזי דמי חביתא חי תקפח צרשוק חי יוקרא או זילא צרשוקי דכיון דמקבל עליה יוקרא חולא קרוב לזה ולזה הוא ודוקא שנמלא חומץ לאחר עבת אבל בעבת או קודם חייב להחזיר אפילו לא התנו ואע"ג דמשך דאחמרה יהיב זוזי כדלקמן עכ"ל ומוזן כיון דהיתר אפילו לא התנו ח"ל לקבל עליו זולא ואפ"ל דס"ל דין פוסק על השער דמוחר לפסוק ג"כ כשער הגבוה דדוקא במחנה לקבל אחר עבת אריך לקבל עליה זולא קיצור

סימן פה

א משנה המלוה את הבירו לא ידור בחלוו חנם ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהוא רבית. לכאורה ממ"ש לעיל בגמרא (דס"א ס"ב) עד כאן רבית קלוזה מכאן ואילך אבק רבית. אפשר ר"ל בכל המשניות שבפרק זה הוי אבק רבית. ח"כ גם כאן י"ל דהוי רק אבק רבית. ואע"ג דהמשנה מיירי בחלר דקיימא לאגרא כדמוכח מהא דאומר ולא ישכור ממנו בפחות. וכמ"ש התוספות סד"ה אבל חלר. מ"מ כיון המשנה מיירי בהלווה ודר בחלרו ולא שפסק עמו הלויני ודור בחלרי כדמשמע לשון המשנה המלוה כו' לא ידור משמע שזהו אחר ההלוואה וכן תופס הש"ס בפשיטות מדפריך על רב יוסף בר מניומי מאי קמ"ל חנינא המלוה את חברו כו'. וכיון שכן להכי אפילו בחלר דקיימא לאגרא לא הוי רק אבק רבית לבד כמ"ש הר"י א"ל אבל הלווה ודר בחלרו דלאו אדעתיה דהכי אופיה אבק רבית הוה ואינו יולאה בדיינין. ורמב"ם בשם"מ בשם הריטב"א דהלשון מפני שהוא רבית משמע רבית קלוזה. וזה אינו שהרי בהלווה ודר בחלרו ליכא ר"ק כ"ל. ועוד הרי שנינו לקמן אין מקבלין לאן ברזל מישאל מפני שהוא רבית והיינו אבק רבית לפירש"י שם ע"ש בתוס' דף ע' ד"ה אין מקבלין. והנה התוספות שם כתבו ואע"ג דקמני לעיל לא ישכור ממנו. בפחות מפני שהוא רבית והיינו רבית דרבנן לפר"ת כו' ואינו מוזן דגם לפירש"י הדין כן מטעם הג"ל דהמשנה מיירי בהלווה ודר בחלרו וכ"ל. אך בהלויני ודור בחלרי פסק הר"י דה"ל רבית קלוזה וז"ל אבל להלווא ממנו בדיינין בהלויני ודור בחלרי מפקין מיניה אגרא דה"ל רבית קלוזה עכ"ל. וכ"ד הרמב"ם רפ"ו מה' מלוה וב"כ ה"י בשם הרשב"א. וכ"כ בשע"מ. וכן מוכרח מהא דהו"ק ערכין (דל"ה ע"ה) ואינה רבית ופירש"י ואינה רבית גמורה דרבית לא מיקרי אלא ע"י הלוואה ולא ע"י מכר. הרי ע"י הלוואה כה"ג חשוב רבית גמורה. וכ"מ ממש"ש בגמרא והתניא ה"ז רבית גמורה וכו'.

כאן
א
הוא
הוא
הוא

קיצור בהלויני ודור בחלרי והחלר קיימא לאגרא ה"ל ר"ק לכ"ע:

ב אך בענין ולא ישכור ממנו בפחות יש לחקור אם הוא ר"ק או ח"ר. והנה לפמ"ש בגמ' (דס"ז ע"ה) גבי משכנתא מאי. דהוי רק ח"ר ולא ר"ק משום דלא קץ ליה ופירש"י ולא קץ עמו לאכול פירות לשם רבית. ח"כ הכא נמי אם לא קץ ליה שידור בהבית לשם רבית. ואף אם התנה הלויני ודור בחלרי אם אמר דור בחלרי ככך וכך אף שהוא בפחות מהמקח י"ל לא נק' קץ ליה רבית עכ"פ. אך לרבינא שם דאע"ג דלא קץ ליה הוי ר"ק ח"כ כמ"כ גבי בית י"ל הוא ר"ק אם ידוע שהמקח בפחות הרבה ממנו שהוא. אע"ג דהתוספות שם ד"ה פירי. מפרשים דרבינא דאפיק פירי לא משום דהוי ר"ק כ"ה משום מחילה בטעות מ"מ הר"י א"ל דלרבינא הוה ר"ק וכמ"ש בג"י שם וכ"מ פשטא דגמרא. אלא דס"ל דהיינו באגרא דמסלקי אבל באגרא דלא מסלקי ה"ל ח"ר וא"כ גם בבית י"ל כן דאם הוא באופן דלא מלי מסלק ליה עד כלות הזמן ה"ל רק ח"ר. מיהו יש לחלק בין בית לשדה כדחילק רש"י והרמב"ם. ועיין בפירש"י (דס"ב רע"ב) דזימנין שאינן עושים פירות שהכרמים לוקין אין זו רבית קלוזה. משא"כ גבי ודור בחלרי פירש"י כאן אבל כאן זה נהנה תנוד ואין כאן ספק כו'. וח"כ גם לענין ודור בחלרי בנכייטא בפחות י"ל ג"כ הוה ר"ק במכ"ש ממ"ש הש"ך סו' קס"ו סק"ו שדעת הרמב"ם והרשב"ד דבאומר הלויני ודור בחלרי אפילו בחלר דלא קיימא לאגרא ה"ל ר"ק ח"כ כש"כ הכא בחלר דקיימא לאגרא בפחות הרבה מהנוקח וכן פסק הרמב"ם בהדיא רפ"ו ודלקמן. ואף להחולקים שם גבי חלר דלא קיימא לאגרא כמ"ש בג"י שם זהו משום דליכא נשך כלל דכיון דלא קיימא לאגרא לא נשך ליה מאוטה ואין רבית בלא נשך כמ"ש

בגמרא ר"פ ח"כ. משא"כ הכא יש כאן נשך גמור. מיהו כפי קע"ב מוכח בנכייטא הוה רק ח"ר. כ"ד רוב הפוסקים שם. ואפ"ל שם מיירי שלא קלן עמו בפירוש לומר הרי שכירות הבית שוה עשר סלעים והלויני ודור בחלרי עבור ג' סלעים. דבכה"ג י"ל חשיב ר"ק. אלא אמר לו סתם הלויני ודור בחלרי בנכייטא ג' סלעים לשה. וכה"ג יש חלוק גבי ערשא בין סתם למפרש. וכן פסק הרמב"ם רפ"ו מה' מלוה וז"ל וכן המלוה את חברו והתנה עמו שידור בחלרו חנם עד שיחזור לו הלוואתו או ששכר ממנו בפחות וקל"ב הדבר שפוחה לו מן השכר עד שיחזור לו הלוואתו כו'. ה"ז רבית של הורה ויולאה בדיינין עכ"ל. והה"מ כ' ע"ז וז"ל משנה שם (דף ס"ד ע"ב) ומבואר בה' שכל שהתנה בשעת ההלוואה הוא רבית קלוזה וכתבו הרמב"ן והרשב"א ז"ל דדוקא בחלר שהיה עשויה לשכר עכ"ל. ור"י במשלים נ"ה ח"ה כ' דהלויני ודור בחלרי הוי ר"ק. ולא הזכיר מ"ש הרמב"ם שכת"כ בשכר ממנו בפחות וקל"ב כו'. והתוספות פ"ב דבכורות (ד"ז ע"ב) כתבו וז"ל ולפ"ה נמי נהי דלא ידור בחלרו חנם הוי רבית דאורייתא כמו בתי ערי חומה דהוה רבית דאורייתא מה שמשכיר בפחות מיהו מסתבר לא הוי דאורייתא עכ"ל. וע"ש בר"י חלק ה' בנכייטא דבית הביא י"א ויש מתירים אך ע"כ שם מיירי דלא קל"ב הדבר שפוחה כו'. וז"ע דאם בקל"ב הדבר שפוחה הוי ר"ק אין בנכייטא שפוחה הרבה אף שאינו מפרש יהיה מותר לגמרי. והרמב"ם באמת ס"ל שם דהוי ח"ר אמנם להמתירים שם ח"י אם אעפ"כ בקלוז הסך שפוחה יהיה ר"ק. דא"כ הרי בנכייטא כיון שניכר בעליל שפוחה הרבה נחמתי הלוואה אין יהיה שרי לגמרי לפחות ה"ל ח"ר.

קיצור בהלויני ודור בחלרי בפחות מהמקח הקלוז. אם אינו מוזכר שפוחה מהמקח עבור זה י"ל ה"ל רק אבק רבית. אבל אם אומר הרי המקח מהשכירות סלע לחודש והלויני ודור בחלרי עבור חצי סלע לחדש י"ל דה"ל ר"ק.

ג וז"ל השט"מ ואיכא דמותיב אשמעתין היכי חקן ולא ישכור הימנו בפחות והא רבינא אכיל משכנתא בנכייטא ורש"י ז"ל פי' דהיחא במשכנתא דשדות וכו' ובעל הלכות נמי כתב ומאן דמוזיק זוזי לחבריה ושקיל מיניה ביתיה במשכנתא ויהיב ליה אגר ביתיה בפחות אסור לתן המלוה את חברו כו' וזה נראה כדברי רש"י ז"ל כו' ויש מפרשים ולא ישכור ממנו בפחות שלא יאמר לו דור בחלרי במחלת שכר ולא מלתא היא דהא פשיטא כו'. ותניא בתוספתא היה חייב לו מעות והשכיר לו בית מדינר לחדש והיה יפה סלע בחדש אסור. והתירוץ הנכון דמשכנתא כיון דמפיק דמי עלה כזבני דמי כו' עכ"ל. משמע מהשט"מ דבאומר דור בחלרי במחלת השכר ה"ל ר"ק. ובדיני דהתוספתא כיון שאינו קול"ב הפחת אע"ג דפוחה לו טובא י"ל ה"ל רק ח"ר. אך מהשו"מ מהר"מ שהביא המרדכי ר"פ ח"כ סו' שי"ז וששאלת על הבחור שהלוה לך מעות כו'. אם מתחלה היה החנאי צניכס שילוח לך מעות ואתה סתן לו הולאה והוא יחזור עם בך אע"פ שהיית נותן לו הולאה בשביל שיחזור עם בך כו' כיון שאתה קל"ב ליתן לו הולאה ה"ל ר"ק כו' עכ"ל. מוכח דס"ל גבי הלויני ודור בחלרי בפחות ה"ל ר"ק. דהא התם ח"ה לומר שמה שיסן לו הולאה זהו עבור ההלוואה לבד שהרי התנה עמו שיחזור עם בנו. וכדאי היה ההולאה עבור זה לבד. ח"כ רק חלק מהולאה עבור ההלוואה וה"ל כענין לא ישכור ממנו בפחות. רק שט"מ אפ"ל דדמי לשוכר ממנו במחלת השכר. דה"ל קל"ב. וה"נ מחלת ההולאה משמע שנקל"ב עבור ההולאה. אבל אם משכירו בפחות בלי שאומר כן אף שאומר בפ' הלויני ואני משכיר לך הבית דינר לחדש. יש להסתפק אם מוכרח מהשו"מ מהר"מ דכה"ג חשוב ג"כ ר"ק. אף ששכירות הבית שוה סלע לחדש. ובתשו"מ מהרי"ב ח"ה כלל שמיני סו' מ"ע כ' על תשו"מ מהר"ם אמנם יש לתמוה האין הפריז מהר"ם על מדותיו לומר דהוי רבית קלוזה דהוי סגי דלהוי רבית דרבנן. כיון דלא קץ אבל

י"ל אסור בעוד הפלגא מלוה זידו מלוה וע' שער משפט סי' קע"ז הקשה על חשו' רמ"א סי' פ' אך בנד"ז שפוחה לו הרבה מהפסיקה י"ל דשרי :

סימן פז

הנה מ"ש רומע"ל לדמות זה לדין שבח"מ סי' פ"א ס"ל המחשק בשל חבירו ונותן לו ריווח בכל שנה ולבסוף עושן שלא היה ריווח כו' חינו כ"ל כלל לדמות זה לזה דמס נתן בחורת ריווח ואמר שהרוויח וכלן בעת שנתן לה הבח"י על הקרן וריווח ל"ה ר"י כשימכור הפשתן הרי ידוע שעדיין לא הרוויח כלל כי הטיסקא דאלף רוכ"ס ידוע שהוא הפשתן שקנה והפשתן עדיין לא נמכר א"כ הוא קרוב לשכר וקרוב להפסד לכן ח"ן זה ענין כלל לדין דסי' פ"א ס"ל הג"ל ומסתמא בעת שהיו מתרזים זע"ז שהיא בקשה ממנו מאה רוכ"ס כפי השער הטיסקא שנלכך ליתן ריווח מאה ר"י להפטר מהשבוטה והוא ר"י לא ראה בשום אופן ליתן עד שנתפשרו ממאה על ל"ה ומסתמא בחוק טענותיו עמה ה"י מבואר שאין שום ריווח כלל דל"כ שהי' מודה שיש ריווח על חלקה שלשים וחמשה ר"י א"כ יש ריווח שבשים רוכ"ס ודאי היה הדרך ארץ שיתן עכ"פ השבשים ר"י בשלימות כדי להפטר מהשבוטה וכדרך כל מקבלי מעות על עיסקא בהיתר כפי התיקון שלפעמים מפסידים ממשותיהם ונותנים כל שיש היתר ליתן כדי שילוו לו מעות בעיסקא להבא כו' שמה פרנסתו כו' א"כ כיון שלא נתן כח"י על ריווח רק על שלשים וחמשה ר"י ע"כ לא הודה כלל שיש ריווח על חלקה כן כ"א ודאי ה"י שותף שאין ריווח כלל או אפשר גם הפסד ח"ל שאעפ"י רוצה להיות ישר ולכן הוא חסד ממנו שנותן ל"ה ר"י ריווח כן נראים הדברים וא"כ ח"ן זה ענין כלל להדין שבח"מ סי' פ"א ס"ל דהתם העטם שכבר נתן בחורת ריווח והודה שיש ריווח וא"כ יהיה נאמן לחזור ולהוליא וזה נוגע לדין דהנך גינאי בפ"ק דגיטין (דפ"ו ע"א) משא"כ בנד"ז לא הודה כלל כ"א שנתפטר ליתן ח"ף שאין מגיע ממנו וגם ידוע ברור שעדיין לא ידוע עכ"פ שיש ריווח שהרי לא נמכר הפשתן וגם עדיין לא נתן הריווח ולא הקרן רק נתן כח"י :

קיצור שדין זה שנתפטר ליתן ל"ה ר"י ריווח ולא ידוע עדיין שיהי' ריווח חינו ענין כלל לדין דסי' פ"א ס"ל ולכן אם באנו להמשיך הדין רק משם ה"י הדין נותן בנד"ז שישבט ויפטור מהריווח כדן שאר כל מקבל עיסקא ואם יצא עדים שהיה הפסד וזה העסק הוא ממשותף שקיבל מחותנה המנוח ז"ל היה הדין לנכות חלקה בהפסד :

ב א"ך מ"ש מעלי לדמות זה לענין מקבל עיסקא שבזמן כלות העיסקא רוצה לקנות חלק פלגא ריווח מהנותן היינו מחלה מריווח שיהי' בהפשתן וקנה חלקה בסך שלשים וחמשה רוכ"ס וסבר שירויח בזה והוא הפסיד הרי הוא כשאר הקונים דעלמא שקמו פשתן וסברו שירויחו ואח"כ הפסידו היעלה על הדעת שיוכלו לחזור אח"כ ומהמק"ה כיון שההפסד פחות מכשיעור אונאה ושהה יותר מכדי שיראה להגד או לקרובו לכן אחר שקנה חלקה בקגא"ס אפילו לכשיברר בשני עדים שהפסיד בהפשתן לא יועיל לזה וכן מבואר בהשו"י מהר"ם לובלין סי' קל"ה אות ב'אות מנוס זת"ד ר"מ ולפני"ד זה הדין נכון אך הנחי יש בדבר היינו אם בעת שהשווה עמה על הריווח כנ"ל היה העסק קרוב לשכר היינו שט"פ לפי השער הקצוב אז על פשתן היה אפשר שיהי' בהפשתן ריווח והיה עכ"פ רחוק מהפסד אזי הדין נכון כמ"ש ר"מ אכן אם בעת שהשווה עמה היה רחוק משכר וקרוב להפסד היינו אם לפי השער הקצוב של פשתן בשעת ההשוואה היה עומד להפסד א"כ הרי ח"ן זה דומה כלל לקונה פשתן מחבירו דהכא לפי העיסקא יש לה להפסיד בהפשתן וזה המקבל העיסקא שקונה ממנה

אבל מי הוא זה כו' לחלוק על מהר"מ כו' וכס"י נו"ן ביאר ד' מהר"ם דס"ל דהע"ג שמערב מעות ההלואה עם דבר אחר דהיינו החזרה עם צנו אפ"ה היכא דלא היה נותן ההלואה עבור החזרה עם צנו לבד כ"א בזירוף ההלואה חשבו ליה ר"ק והקשה ע"ז מהא דמתן ומפריו על שדכו ואינו חושש משום רבית ואמרין עלה אבל חינו מפריז על חנות ועל ספינה ח"ג דק"ן עבור חוספת ההלואה ה"ל רבית דרבנן כיון שט"פ מעורב בשכר החנות כ"כ בעה"ת ע"ש במהריב"ל שהביא מהטור סי' קס"א דבשוכר הבית בפחות הוי ר"ק ושלא ראה כן בפוסק אחר ותמיהני שהוא ברמב"ם רפ"ו :

סימן פו

מה שדמיה הט"ז סי' קע"ז ס"ו ס"ק [י"ב] דינו דה"ל ישעי' לחכירי נרשאי חינו דומה דגבי ח"ל הלוה חוכר שדה שהיא שלו גם עכשיו רק שממושכנת ביד המלוה לכן כששוכרה ה"ל כעין רבית לכל מר בדלית ליה אבל הכא המקבל קונה הריווח של הפלגא פקדון ומיחו אם בשעת קבלת העיסקא קולץ י"ל דדומה לח"י אבל אם אחר זמן קונה הריווח של הפלגא פקדון י"ל דל"ד לח"י מטעם הג"ל ועוד טעם דהכא קונה כן מעגמו משא"כ התם המלוה מכריחו שהרי שם אם לא יחזור השדה לא יניחו המלוה לעבדה ומלא המלוה נשטו בשך ומרביית ואעפ"כ רבו האומרים דחינו נחשב ר"ק כיון שממושכן אלל המלוה בהיתר משא"כ הכא ח"ן ביד הנותן העיסקא להכריח להמקבל שיקנה ממנו ריווח של הפלגא פקדון כ"א הוא נעלמו רוצה כן וא"כ ע"כ זהו מפני שלדעתו שיהי' ריווח יוחר ממה שפוסק וקולץ לו לכן י"ל דשרי וכ"כ בפשיטות דעת מהרמ"ל בחדש ס"ו קל"ה שהתיר בזה בפשיטות ולא עלה ע"ד מהדין דחכירי נרשאי וע"כ הוא מלד שני טעמים הג"ל דקונה חלק של חבירו נומס וגם מני מכריחו ועוד גם בח"י יש סברה בגמ' דאם שההה ביד המלוה ואח"כ חכרה הלוה שרי ונהי דהתם אמרינן ולא היא כו' וזה גבי קרקע שניכר לכל שהיא בעלם של הלוה משא"כ הכא ועוד נראה דהכא בנד"ז שקנה בזול יותר מכפי הפסיקה הראשונה שבשעת העיסקא התנה עמו למחלית שכר ושכר עמלו ושיהיה הכרירה זידו אם ירצה לפטור מהשבוטה יסלק לו עד כלות העיסקא ריווח עבור הפלגא פקדון חמשים רובל ואחר כך אחר כמה חדשים קנה ממנו חלקו עבור עשרים רובל ומלא לא שייך לומר דחיגלאי מלחא למפרע שהוא הלוהה ברבית כמ"ש רש"י גבי חכירי נרשאי דה"ל ר"ק מה"ע ולשא"פ ה"ל א"ר מה"ע או הערמת רבית דהכא ליכא למימר כן שהרי פוחת לו הרבה מהריווח ממה שפסק עמו תחלה ע"ד הכרירה זידו א"כ מוכרח מזה דעכשיו נתחדש הרגון אלל המלוה למכור חלקו ולפוחת ולהמקבל העיסקא נתחדש הרגון לקנות עבור שפוחת לו א"כ השם מחזי כרביית קלוזה ודאי ליכא הכי ח"ף לפירש"י דהא הפסיקה לכתחלה היה בהיתר גמור ועכשיו נתחדש שקונה חלק חבירו בפחות הרבה מהפסיקה לכן לא מחזי ודאי כרביית קלוזה גם לפירש"י א"כ כ"ש לשא"פ דס"ל דבחי"ג ליכא רק ח"ר י"ל בכה"ג דנד"ז ח"ף חבך רבית ליכא ועוד דהב"י רס"י קס"ד הביא שהריב"ש סי' של"ה משמע דס"ל כמאן דשרי ח"ג במשכנתא דסורא וא"ף שהב"י פסק כהאוסרים ומ"מ הכא דהפלגא פקדון הוא לגמרי של הנותן עיסקא וגם העיסקא היה בהיתר גמור ואחר זמן קונה הריווח מהפלגא פקדון י"ל דעדיף מח"כ במשכנתא דסורא דהתם עדיין עמם השדה היא של הלוה ועכ"פ מפני שהקנייה היה בזול הרבה מבשעת הפסיקה י"ל דשרי :

א ק' על מהרמ"ל דהרי לפי הפסיקה ראשונה היה ז"ל האחריות מפלגא פקדון על הנותן ועכשיו שקנו ממנו חלקו כפי הפסיקה שלשים זהובים כל האחריות עליהם ח"כ ה"ל מלוה ונותנים לו שכר עבור המתנת המעות ול"ל כיון מנפשייהו עשו כן ה"ל כמו מתנה וה"ל כדן ערשא דר"ג מיהו גם מתנה

צמח שאלות ותשובות

סימן פז פח פט צ צדק עז

ואך חף שמחשו מהרמ"ל אין ראוי אפ"ל עוד לה זכות כיון בשעת הלעטיל חף שידוע שהיה עומד להפסד עכ"ל חס רזה לסלק הרבית ל"ה ר"י אין כאן איסור חף ח"י שהרי לריך לברר בשני עדים שיש הפסד וכו"ל שלא יברר ולא ישבע מחוייב לסלק ח"י רשאי לסלק לה בשלימות וגם ליתן ריוח וכיון שהיה רשאי ליתן ריוח י"ל גם קנין וחייב מהני ואף שעכשיו יברר בעדים ואיגלאי מלתא דהוה ח"י מ"מ כיון בשעת הקנין נתחייב על דבר שהי' מותר לו אז י"ל מהני הקנין ומ"מ אין זה מוכרח דהרי עכשיו נתגלה שהוא ח"י ח"י ח"י להוליא ממנו מחמת קנין (ועוד חס הם ידעו ג"כ שיש הפסד לא הי' לריך עדים דלא איברו סהדי חלל לשקרי ט"ו) שנתן שלא לברר והרי עכשיו מברר וידוע שזהו ח"י:

בזה משום שכשמתני' בע"פ אין מבארים כ"כ אין שמקבל ממנו בעיסקא פלגא באגרא וכו' ושאר הפרטים ודמי עפי לרבי' משא"כ כשכתב ומבאר הענין כפי' וידוע שריך שיצק מ"ש בו ועכשיו בלמדי מסי' כחובות מלמתי ח"ל שיש שרש בגמי לעשות חילוק בין כחב לבט"פ והוא מדאמרינן כפי' ח"י (דכ"ו) עעמא דכחבה לו חבל בעל פה לא ונדחקו שם המפרשי' במה הוא החילוק בין כחב לבט"פ דהא בכל מקום הודאה באמירה סגי והריטב"א ז"ל ח"י שם רבו דכיון דהכח דח"י לא פרעה חלל מלתא בעלמא קאמר' ל"י כי כחב מהודא' דילא שטרך אז חשבין ל"י כהודאה גמורה וכפרעון חבל כשלא עשו כן חלל באמירה מוכחא מלתא דערמה הוא דעביד כ"ו וסייס שפי' זה נראה לו נכון ויבא לשון החלמוד כפשוטו ועפ"י יש להקיש ג"כ לנ"ד והוא דבדלתי היכא שנתן לו באמת על עסק למחילת שכר ודאי דח"י כחב ודי באמירה לצד לסלק איסור רבית משא"כ בהלואות שלנו שבאמת הכל יודעים שאין מחכויי' כלל לעסוק בשותפות חלל מלוה זה לזה ממש ורלונו ליתן לו רבית חלל שלסלק האיסור הוא פוסק עמו על עיסקא ונהי שמי"מ זה מהני לסלק האיסור כיון שבאמת חס לא ירויח יוכל לפטור עלמנו מהרבית ע"י שבועה ומה שאח"כ משלם ואינו נשבע אין זה רבית רק עבור השבועה מ"מ כיון דהוי כמו הערמה ע"כ י"ל ג"כ ע"ד הנ"ל דכי כחבי שטרך מן עניי' אז חשבי' ל"י כעיסקא גמורה לסלק האיסור חבל כשלא עשו כן חלל באמירה מוכחא מלתא דערמה הוא כ"ו וע"י לכתחלה ודאי יש לומר לכהוב השט"ע דייקא ואין די באמירה בעלמא ובדיעבד ל"ע כיון שיש שם פירושי' אחרים להראשוי' ז"ל יש לסמוך עליהם חס הבין עכ"פ המקבל ענין העיסקא וההיחר דחלי"כ אפי' כחב לא מהני חלל דכחב י"ל שמסחמא ידע חבל חס הי' הפסיקה בע"פ לריכין לחקור אח"י חס ידע או לא:

ב"ש ר"י' בתשובתו פטמיים שבהשו' מהרמ"ל ס"י קליה מבואר אמת באות בדברי ר"י' במח"כ זהו שלא בהשגחה דשם הפסיקה שהברירה בידם ליתן לו שליש ריוח או שלשים זבזים וכשח"כ בחרו ונתנו שטר ליתן שלשים זבזים אז היה העיסקא במעלה עליונה שהיה נראה להם שיעלה הריוח שליש שלו יותר ויחר משלשים זבזים וע"י פסק דמה שהחר הקנין נשתנה הדבר אינו כלום כמי"ש בסוף תשובתו חבל בנ"ד כ"ו ריוח גדול והלכו וקנו מהנותן חלקו כ"ו אח"כ הפסד כ"ו יט"ש לא כן בנ"ד שעל כרחק בעת שנתן לה הלעטיל על ל"ה רוכים ריוח היתה העיסקא של הפשתן גרוע דחלי"כ מדוע הניחה ומחלה לו שני שלישי הריוח מהפסיקה ראשונה שהיה מאה רוכים ועכשיו מחלה ס"ה מהמאה והשוו רק על ל"ה אין זה חלל מפני שראו שאין העיסקא עומדת כלל לריוח וא"כ לא דמי כלל להא דמהרמ"ל דהא הכא יש לחוש שלא היתה העיסקא עומדת כלל לריוח כ"א גם להפסד שלכן מחלה סך רב מהריוח ומה שאעפ"י הסכים ליתן ל"ה זהו מחמת ההלואה ומפני שמחלה לו שני שלישי ריוח לכן אין ללמוד נדון זה כלל מהשו' מהרמ"ל והמיה בעיני על ר"י' שידמה דבר לדבר שאינו דומה כלל וא"כ חס יברר מקבל העיסקא ע"פ עדים שגם בעת שנתן הלעטיל על ל"ה ר"כ ריוח היה הפשתן רחוק מושכר וקרוב להפסד לפי השער הקצוב לפשתן בזמן ההוא ח"כ זה שיחייבוהו לשלם לה הקרן בשלימות וגם ריוח ל"ה ר"כ זה ודאי חבב רבית עכ"פ וא"י יוליא ממנו זה והוא עושן שאינו רזה ואם משום הלעטיל והקגא"ש שנתן זה אינו כלום דבאבך רבית לא מהני שום שטר וקנין עד שיתן לו המקבל מדעתו ורלונו כמבואר בב"י ס"י קס"ח דכ"ה כתוב בסה"ה וגם מוצן קן מנ"ש העור שם מתלוקת הראב"ד והרא"ש לכן מה שפסק מועלי' בסכינא חריפא ח"ל שבאם שיבורר שהיה קגא"ש אזי חף חס יברר מקבל העיסקא שהיה לו הפסד אין לו דבר לחבוב מהנותן עכ"ל אין זה נכון כי חס יברר שגם בעת שנתן הלעטיל והקגא"ש היתה העיסקא עומדת להפסד לפי השער הקצוב אז וא"כ מה שיחייבו אותו לשלם כפי הקגא"ש הוא לכל הפחות חבב רבית ועל ח"י ג"כ לא מהני שום קנין כלל כנ"ל ומה שהוליא ממנו חף ע"י ד"ת י"ל שאינו כלום כמי"ש בהשו' הריב"ש ס"י ש"ה שהובא בב"י ס"י קס"ח דכ"ה כתב הרא"ש ז"ל אין ספק שאם הגבו ב"ד הח"י מן הלוה למלוה לא עשו ולא כלום כ"ו וכ"פ בש"ע שם [ב' מחמ"ז]:

שאלה מי שהי' חייב מעות להבירו ואח"כ פסק עמו חוב זה שיהי' עיסקא למחילת שכר ח"י שרי:

תשובה ממחרש"ל פ"ח דב"ק ס"ע הובא בש"ך י"ד ס"י קע"ו ס"ק ט"ו ומ"א נ' דש"ד דדוקא ע"י אמירה לא נשתנה הא בכתיבה ש"ד ולי"ע דמי"מ במה קונה המלוה את הסחורה ובה"ד שם כי דלא מהני לשיקנה סחורה של הלוה ורז"ל סע"י מ"ג כי להפך וראייתו מדין מעמידין מלוה על פירות ב"ש לו וע"י חוי"ע ר"פ ח"ג העט"ס ולי"ע דהא שם להרשב"ם ורא"ש חסור לקבל מעות כמי"ש בס"י קע"ה וכ"פ רז"ל סע"ף כ"ח ח"כ ה"ה הריוח וז"ל דש"ה"ה שגם הלוה נופל ח"י הריוח משא"כ החס (וא"כ) [ואם] אין להלוה סחורה וקונה מאחר דעת הח"י סק"ז דשרי מדין שליחות ואין כן דעת רז"ל סע"י מ"ג וע"י בל"י ס"י ה' רבית ובלה"פ והסוחרים כ"ו:

סימן צ

גרסינן בפרק בס"י רבא אמר כ"ו וכי בחידושי הר"ן שם לשטתו ח"ל וסירן אב"י דאשחר ק"ע היתה כ"ו וכיון דלא עבדא שום מעשה ואפילו היתה ערוה ממש דאורייתא אין לה כ"ו מאחר שאפשר כ"ו מה חושיל כ"ו הלא לא יתרגוה חלל שיעשו בה מעשה בע"כ כ"ו ורבא חירך הגאח עלמן שאני לא בא לחלוק אמאי דאמר אב"י כ"ו חלל שבא לחדש שאפילו במקום שעושה מעשה כל שהוא להגאח עלמן אין לה כ"ו היכא דלא הוי ערוה ממש דאורייתא חבל בתוס' ז"ל מפרשים כ"ו עד ורבא פליג עליה דאב"י ואמר דח"י גמורה כ"ו בפרהסיא ח"ע דאניה עושה מעשה ראוי כ"ו חלל טעמא דאשחר כ"ו דלה"ע היתה כ"ו עכ"ד ואפשר להתוס' ג"כ חירן דרבא

סימן פח

בשאלתי בהלואות שלנו שאנו מלוים על היחר עיסקא כתיקון ח"ל פלגא באגרא כ"ו חס מעכב דייקא הכתיבה שיכתבו זה ככתב בעדים או בח"י המקבל עכ"פ אין שקבל ממנו בה"ע וא"י שכשיסלק ריוח סך הקצוב יהי' פטור מה"ע הנ"ל או חס התנו בעל פה לצד שנתן לו על ה"ע ומי סגי לסלק איסור רבית ולכאורה מדינא אין מקום לחלוק בין כתי' לאמירה בע"פ חלל רק שהיה קשה עלי להורות היחר

לגירסא שלנו לשנויי ערקתא מימי אפ"ל דהנה מהרי"ק שקל"ז
 כי ופשיטא דלא עדיף איסור דרבנן אף כי עבד מעשה מאיסור
 דאורייתא דלא עבד מעשה כו' דקרקע עולם היטה כו' כש"כ
 באיסור דרבנן ואפילו עבד מעשה עכ"ל. ובאמת דבריו
 תמוהים דודאי עדיף דהא גבי קרקע עולם לאביי אינו לריך
 למסור אי"ע ואף אם אין האונס מחכין להנחתו ואף בפרהסיא
 וכדמוכח ג"כ מהא דכתובות ה"ל ולדרוש להו לאונס שרי ואילו
 גבי ערקתא דהו"ל איסור דרבנן חייב למסור אי"ע אי"כ עדיף
 ועדיף. לכן אי"א לתרץ דברי מהרי"ק כ"א לפי השאלות בענין
 ערקתא דהוי משום לחא דעכו"מ"ז לכן אף הדרבנן שלו חומר
 כשאר איסור דאורייתא ואולי יומר. ע"י פ"ק דסוכה (דנ"ז)
 ולכאורה היה אפשר עוד ללמד ולומר. דהנה כל סוגיא ה"ל
 לרי"א אבל לרי"ש דמוקי ולא תחלו גבי פרהסיא דעכו"מ"ז אפשר
 בשאר עבירות אף בפרהסיא אינו מחויב ליהרג. ואף דקיי"ל
 כרי"א ונא כרי"ש. י"ל זהו מפני חומר עכו"מ"ז וג"ע כו' אבל
 לענין הנוגע מפלוגתתם בשאר עבירות. אולי יש ללמד דעמו
 לשניף לענין שלא למחות ביד המקילים. אף באמת זה אינו
 כי הוסי' בעכו"מ"ז (דנ"ד) ושאר דוכתי והרא"ש פרק אי"מ וכל
 הפוסקים כי לרי"ש אין חילוק בין עבדות כוכבים לשאר
 עבירות כלל. שבפרהסיא גם בשאר עבירות יהרג ואל יעבור
 ומדע עוד דהא לענין שעת האונס ח"ו ודאי רי"ש ג"כ
 תודה מאחר דהטעם שלא ירגילו להמריך כו' וא"כ מסתמא
 ה"ה בענין בפרהסיא :

סימן צא

גרסינן בסנהדרין פ"ז (דנ"ב ב') כדרך כו' ובגמ' שהרי חוננה
 מורה כו' ורבנן כיון דכתיב כו' וכ' החוס' ד"ה אלא.
 וי"ל דהחם קאמר כו' אבל הכא כו' ובפ"ק דעכו"מ"ז (ד"ה א')
 ד"ה וא"י. האריכו בזה. והיולא מדבריהם דאע"ג דאמרין
 שהם אלא דכ"ע שריפה לאו חוקה היא אלא חשיבותא הוא.
 אפ"ה נכלל בפסוק ובחוקותיהם לא תלכו והטעם דשרי משום
 דכתיבא באורייתא כמ"ש ובמשרפות אבותיך כו'. נשמע
 מדבריהם דגם דבר שהוא משום חשיבות נק' חוקותיהם רק
 שאינו חק לעכו"מ"ז. ועד"ז הוא ענין מיתת סייף כדרך שהיו
 עושין נק' ג"כ ובחוקותיהם. ואע"פ שיש לזה טעם. אמנם שעת
 הר"ן בחידושו בסנהדרין כאן וז"ל ורבנן כיון דכתיב סייף
 באורייתא. י"מ שהטעם בזה לפי שההורה קדמה להם ואינו
 מספיק שבכל הדברים ג"כ י"ל שלא קדמו הם אלא הטעם הכון
 שהורה אסרה כל מנהג מיוחד למוסי עכו"מ"ז שמתא. ימשך
 האדם אחריהן כמותן. וכן נמי אם הכותיים נהגו באיזה מנהג
 שאין לו מצוה דרבי הטבע ולא נתחמת הגסיון העושה אותן
 יש בו משום דרכי האמורי וכדאמרין במס' חולין ספ"ד בשלמא
 טוענו באבנים כו' הרי נת' שהתלמוד לא היה חמיה למה
 סוקרו בסקרא למה כלומר שזה הענין הוא מדרכי האמורי שאין
 לו מצוה דרבי הטבע ולא נתחמת הגסיון. ונתרץ כדתיבא
 וטמא עמא יקרא כו'. וע' בחי' הרשב"א ספ"ד דחולין שם.
 ובשבת ס"פ צמה אשה. וכ"כ הר"ן פ"ק דעכו"מ"ז גבי שורפין על
 המל' ולא מדרכי האמורי אינה מדרכי האמורי לחוס לל"ת
 כמעשיהם לפי שלא אסרה הורה אלא חוקת של עכו"מ"ז ודברים
 של הכל ובעלה וכו' יש בהם סרך עכו"מ"ז. אבל דברים של
 טעם שרי ובשריפה על המל' טעמא איכא לשרוף לכבודן כלי
 השמישין לומר שאין אדם אחר עשוי להשתמש בנהג שנתחמם בו
 הוא עכ"ל. ולכאורה קשה על הר"ן נג"ל להחיר דברים של
 טעם דהא אמרין בסנהדרין דדוקא משום דכתיבא באורייתא
 כו' משמע הא לאו הכי אסור אע"ג שיש בו טעם. וקושיא זו
 הקשה הגר"א ב"ד סי' קע"ח סק"ז על הר"ן וכ' שדבריו
 תמוהים שהם נגד סוגיא דסנהדרין ה"ל. וז"ל דהר"ן ס"ל
 דמ"ש הגמ' כיון דכתיב באורייתא. לאו דוקא אלא כיון שהוא

דבר שיש בו טעם שרי. וראיינו מהא דאמרין בשלמא טוענו
 באבנים כו'. וקל"ת ראי' דהא החוס' בע"א שם סד"ה וא"י
 העלו דסייף אינו כתיב בהדיא ולכן פליג ר' יאודה ואע"כ
 לרבנן שרי אלא העיקר משום שיש לזה טעם דקופיץ הוא מיתת
 מנוולת גם החוס' שם כ' ורבנן סברי דאיכא טעמא החס'
 משום דקופיץ מיתת מנוולת כו'. הרי הולכנו לסברה דאיכא
 טעמא אלא דבעינן ג"כ דכתיב קל"ת ולהר"ן הכל תלוי בזה
 דאיכא טעמא ואפשר יש לזה סיוע מסוגיא דע"א שלא הזכירו
 משום דכתיבא. או י"ל דס"ל דדוחק לחדש דב' חוקות. הן
 דפ"ו ר"י. ע"כ י"ל דסוגיות מתחלפות הן דלכאורה דסנהדרין
 (כ"ב) שריפה הוי חוקה ואפ"ה שרי משום דכתיבא באורייתא
 לאו מניייהו גמרינן. ולסוגיא דפ"ק דעכו"מ"ז (ד"ה א') י"ל דלאו
 חוקה היא כלל כיון שיש בו טעם משום חשיבותא וה"ש דמודה
 גם ר' יהודה בשריפה מטעם זה אע"ג דטעמא דכתיבא לא
 ס"ל. וא"ל למה שכ' החוס' בע"א שם סד"ה וא"י. לר' יהודה
 סייף אינו כתיב בקרא כו'. וע' עוד מענין ובחוקותיהם בחולין
 ס"פ השוחט (דמ"א ע"ב). והנה הרמב"ם רפ"א מה' עכו"מ"ז
 אין הולכין בחקות כו' לא ילכש במלבוש המיוחד להן כו'. וכ'
 הכ"מ שהוא מהכ"כ פ' אחרי מות ומהספרי פ' ראה. וז"ל
 הספרי הוצא בילקוט פ' ראה ע"פ ופן דרוש שלא תאמר
 הוציא וכן יולאין באבטיגא אף אני יולא באבטיגא הוציא וכן
 יולאין בארגמן אף אני יולא בארגמן הוציא וכן יולאין בקלוסין
 אף אני יולא בקלוסין עכ"ל ונרשם שם פי' מין מלבוש חשוב.
 חרגום וכדע נחשת על ראשו וקולסא דנחשא. וכן בערוך ערך
 קלס הביא ג"כ שהוא ענין מנן גם בערך חרגמן הביא שהוא
 בגד חשוב. וז"ל הכ"כ פ' אחרי פי"ג דין ה' ובחוקותיהם לא
 תלכו וכי מה הניח הכתוב שלא. אמרו והלא כבר נאמר לא
 ימלא בך מעביר בנו ובהו באש וגו' והובר חבר וגו' ומה
 ח"ל ובחוקותיהם לא תלכו שלא תלכו בנימוסות של הרומיים
 בדברים החקוקים להם כגון תיעריות וקרקסאות והאשטריות
 (ופי' הקרבן אהרן בשם הערוך שהם בתי משחאות שלהם
 ונגינות שותי שכר) ר' מאיר אומר אלו דרכי האמורי שמו
 חכמים (במחשבתא דשבת) ר' יהודה בן בתירה אומר שלא
 תהורו ושלא תגדל לילית ושלא תספר קומי שפה. ושמתא תאמר
 להם יש חוקים ולנו אין חוקים ח"ל את משפטי תעשו ואת
 חקתי תשמרו כו' עכ"ל. ללכת בזה טעם עיקר כו' שלא תאמר
 לנודתי חכמת ישראל וכו' ח"ל ללכת בהן איך רשאי ליפטר
 מהוקן כו'. ובספר יראים סי' פ"ח כ' וז"ל ובחוקותיהם לא
 תלכו פי' אפילו אינן עבירות אלא מעשים וחוקים שהורגלו
 הרומיים לעשות כן לשם תורה שלהן הזכירה תורה עליהן
 והכונים פירשו מה המעשים והחוקים שהורגלו לעשות לשם
 תורה בפרק צמה אשה ובתוספתא דשבת מונה כל מה שהיתה
 קבלה ביד חכמים שהיה מחוקותיהם ואין להוסיף עליהם כי
 אינן מסבירא רק בקבלה עכ"ל. הוצא בהגמ"י ר"פ י"א אמנם
 הבמ"ג לחוין סי' כ' כתב שלא ללכת בחוקות היונים והרומאים
 לא במלבושיהן ולא במנהגיהן כו' שיבה ישראל מוודל מן
 הטובד כוכבים במלבוש במנהג ודבור עכ"ל וע"ש במהרש"ל
 בשם אגודה. וכ"כ החמ"ק ס"פ קדושים. והנה בלפניה סי' ה'
 ח' ועל כל הלבושים מלבוש נכרי אף רש"י פי' שם תכשיטי
 עכו"מ"ז וכ"כ בח"י. ובמלודת דוד פי' כפשוטו דרך החשובים
 היה ללבוש מלבוש שהוא זר ומשונה מיתר מלבושי העם.
 והראב"ע הוצא ברד"ק פי' מלבוש נכרי כנגד כל הטעם דק'
 גאות. ובפ"ג דברכות (ד"כ ע"א) דהוות לבישא כרבנא בשוקא
 פירש"י שם לבוש חשוב ובערוך ערך כרב' פי' בגד אדום כו'
 שאין דרך בנות ישראל להתכסות בו שהוא פריעות ומביאה לדבר
 עבירה עכ"ל. והנה מהרי"ק שפ"ח העלה ודקדק מלשון רש"י
 בסנהדרין (דף ע"ד) דפ"ו כגון שיש לך יהדות בדבר כו' משמע
 דאפילו הנהיגו ישראל במלבוש אחד והעכו"מ"ז במלבוש אחר אט
 אין מלבוש הישראלי מורה על היסודות או על הליטעות יומר
 מאותן שהעכו"מ"ז נוהגים בו אין שום איסור לישראל ללבוש
 לבוש

שאלות ותשובות

סימן צג צדק

וע"ז כתב הב"י לסירכא דלישניה דמחניחין נקיט ולאו דוקא
 דלכתחלה נמי שרי. ודבריו חין נכונים כלל במחכ"ת מאחר
 דהרמב"ם דקדק לעיל מיניה לכתוב ומותר בהלכה ו' וכן
 אח"כ בהלכה ט'. ובחמ"ט בהלכה ז' גבי פירות הזקן לא כתב
 שמוחר כ"א. דאם גילה במספרים פטור. מורה באר"צ דאסורה
 איכא לגלח גם במספרים. ודבריו לקוחים מהתוספתא דמכות
 (פ"ג) ואינו חייב עד שיטולנו בחצר נטלו ברהיטני או במספרים
 פטור משמע בהדיא רק פטור ממלקות דכל הפרק קאי על
 ואלו הן הלוקין אבל פשיטא דאינו מותר ח"ו. ועוד דהא
 התוספתא השוה מספרים לרהיטני. והנה אפילו לרב דמתיר
 בבית השחי מספרים כעין תער עכ"ל כתב בשט"מ דדוקא
 מספרים אבל במלקט ורהיטני לא כמש"ל סעי' א'. וא"כ
 למדנו דאפילו דהיכא דשרי מספרים כעין תער. עכ"ל רהיטני
 לא שרי וא"כ אף חת"ל דבפירות הזקן ג"כ שרי מספרים כעין
 תער עכ"ל ודאי ברהיטני לא כמו בבית השחי לרב עכ"פ וא"כ
 ע"כ מ"ש בחוספתא נטלו ברהיטני או במספרים פטור עכ"ל
 דפטור אבל אסור הוא ולא פטור ומותר. והרי התוספתא
 השוה מספרים לרהיטני עכ"ל דגם במספרים אסור ולכן דקדק
 הרמב"ם לכתוב פטור ולא מותר ח"ו. וכמו שהבין ג"כ
 הרא"ה בס' החינוך מדבריו כ"ל. ויוכל להיות שאסור
 מדאורייתא. וכמו שמלינו בפטורי דשבת בפטור אבל אסור שיש
 מהן דאסורים מדאורייתא כמו בכותב אות אחת וע' בשו"ע
 אלאומו"ר ז"ל ה' שבת סי' ש"מ ס"ה. ועכ"פ גבי רהיטני אסור
 בהדיא בשט"מ גבי בית השחי אף לרב דשרי במספרים כעין
 תער. א"כ ודאי כמ"כ בפירות הזקן אף לכל היותר מקילים
 לא שרי במלקט ורהיטני. וא"כ הרי התוספתא משה רהיטני
 למספרים עכ"ל גם במספרים אינו רק פטור ממלקות ולא היתר
 ח"ו ואמנם הקושיא שהקשה הב"י מ"ש מפירות הרשע לכאורה
 קושיא אלימתא הוא דהא אדרבה יש מחמירים יותר בפירות
 הרשע מדאורייתא דאפילו במספרים כעין תער חייב ח"כ מדוע
 יהיה קיל להרמב"ם שם בפירות הרשע יותר מפירות הזקן
 לענין מספרים ולפענ"ד מלבד שיש לחלק בפירות הרשע כיון
 שמגיעים לפירות הזקן שמתחילים סמוך להם בגובה הלחי מלד
 ימין ומלד שמאל. ע"כ י"ל שם התיר ללקט במספרים
 כשמגיעים לפירות הזקן וע' בב"י סי' קפ"א ס"ק א' בשם
 האר"י כתב כשמגיעים פירות הרשע למקום הזקן ממש שוב
 אין עליהם שם פירות הרשע. ואפשר פירש כן כוונת הרמב"ם.
 ואפ"ל הרמב"ם מתיר אף כשמגיעים להתחלת פירות הזקן
 שבלחיים העליונים והארז"ל לא התיר רק כשמגיעים להזקן
 ממש דהיינו במקום פירות לחי התחתון אף אף אם לאמר
 שהרמב"ם התיר ללקט פירות הרשע במספרים גם מקודם
 שמגיעים אל פירות הזקן יש טוב עמם למה שאסר לגלח פירות
 הזקן במספרים והיינו משום דהרמב"ם ראה שבבית השחי ובית
 הערוה אסור אף במספרים וכנוו שפסק כן בהלכה ע'. לא
 נראה לו בשום סברה ואופן שיהי' גילוח פירות הזקן קיל משער
 בית השחי והיינו משום דמלבד החמשה לחוין שבגילוח
 הפירות מלד עלמין ס"ל בפשיטות שיש בזה ג"כ משום לא
 ילבש גבר שמלת אשה דהא מבואר בגמ' דמה שפושט תהובלה
 שיהי' נראה כבחור ולא זקן זהו מנוי אשה ועובר בזה על לא
 ילבש גבר דהיינו טעמא דמלקט לבנות מתוך שחורות כ"ל
 בפרש"י דשבת (דף ז"ד ע"ב) שלא יהיה נראה כזקן ודרך
 הנשים הוא להקפיד על כך ולהתנאות וכן במכות (ד"כ ע"ב)
 א"כ כמ"כ וכש"כ במגלה כל זקנו שעי"ז נראה בחור ה"ז ממש
 מוי הכ"ל דמלקט לבנות ועדיף מיניה דמעביר הזקן שעי"ז יאל
 למראית העין מכלל זקן לכלל בחור. ואף דמלקט לבנות ישנו
 באשה וגילוח הזקן ליכא באשה עכ"ל הרי גילוח זהו כמלקט
 לבנות מתוך שחורות באיש וגדול ועדיף ושייך יותר לנוי שיראה
 בחור וא"כ היינו הך ממש וכמש"ל סעיף ע'. משא"כ בפירות
 הרשע ליכא למימר כן שעי"ז גילוח זה נראה בחור ולא זקן
 שהרי פירות הרשע יש לבחור כמו לזקן א"כ אף אם לא יגלחם

יראה בחור. וכן אף שיגלחם לא יראה שהוא בחור ואינו זקן
 מאחר שבפירות הרשע שזה הבחור והזקן ורק בפירות הזקן
 שהם אינם אלא בחור אלא רק אלא זקן אז שייך לומר שעי"ז
 גילוח הזקן לא יהי' נראה זקן כ"א בחור ע"כ בגילוח פירות
 הזקן כיון שיש בגילוח זה ענין תיקוני אשה א"א להקל בו
 יותר מבשער בית השחי. משא"כ בפירות הרשע לא שייך זה
 כלל כ"ל ואינו מתיקוני אשה. ועוד טעם אחר דהא אשה אין
 לה זקן ויש לה פירות הרשע כידוע ובגמ' מבואר ג"כ כן
 בקדושין (דל"ב ע"ב) וזהו"ע דעלמא ובה דעלמא המבואר בגמ'
 דשבת פ' המזילה יין (ד"פ ע"ב) דהיינו שער הלדעים שהלדעים
 הם פירות הרשע. אלא שהאשה משכבת אותן הפירות ומכסה
 אותן ע"י השכבה והקיסורים שלא יפריחו וילאו לחוץ דשער
 באשה ערוה אבל יש לה אותן הפירות. ובביתא עם בעלה
 מותרת לילך באופן שיראו השערות חוץ ללמטה. רק בחוץ
 אסורה ודלא כחשו' מהר"מ אלשקר סי' ל"ה וא"כ בביתא
 לפעמים נראה שער לדעים והוא נחשב מנוי האשה. א"כ
 במה שהאיש מגלח פירותיו במספרים אין בזה נוי אשה כלל
 דהא אדרבה נוי אשה הוא להפך שיראה פירות הרשע שלא
 שהשער נוי לאשה וכדאיתא בגמ' פ"ד דניזיר (דכ"ח) שיטול
 לומר אי אפשי באשה מגלחת יעו"ש. אלא דאסורה בגילוי
 שער משום שער באשה ערוה. אבל אי אפשר להכחיש דנוי הוא
 לה. א"כ האיש המגלח פירות הרשע אין זה מנוי האשה כלל
 דהא הנוי באשה במקום זה הוא להפך. ולולי שהיתה אסורה
 להראות שער משום שער באשה ערוה היתה מגלה שער
 לנוי. וא"כ במה שמגלח פירות הרשע אינו לובש שמלת אשה
 כלל. אבל גילוח פירות הזקן זהו נוי אשה ממש. דלכד שעי"ז
 נראה בחור עוד זאת שמתדמה לנוי האשה ממש שהאשה אין
 לה שער הזקן כלל כ"א האיש יש לו זקן ובה ניכר הבדל בין
 איש ובין אשה. וזהו מנוי האשה מה שאין לה זקן שעי"ז נראית
 תמיד בחורה אף אם היא זקנה ארבעים שנה ואילו היה
 לה זקן אזי כשהיתה שלשים או ארבעים שנה היה נראה זקנתה
 ח"כ מנוי האשה הוא מה שאין לה שער הזקן כלל. ולכן
 כשהאיש מגלח הזקן מתנאה בנוי אשה ממש. שהרי עי"ז נדמה
 בפרע זה לאשה שאין לה זקן ע"כ לובש שמלת אשה ממש. ולכן
 אפ"ל דאף לת"ק דר"א בן יעקב דס"ל דהעברת שער בית
 השחי אינו אלא נד"ס ואין בזה לא ילבש גבר מדאורייתא ופי'
 הסוג' לחוין סי' ס' דמפרש המקרא כפשוטו שלא ילבש איש
 מלבושים המיוחדים לנשים כגון לעיף וקייסא וכיוצא בו לשבת
 בין הנשים לניאוף וראב"י נמי מודה בזה לת"ק רק דראב"י
 ס"ל דאף ביפוי שמיפה ח"ע בנוי שדרך הנשים להתנאות בזה
 אף שעי"ז אינו דומה לאשה כלל כגון מלקט לבנות מתוך שחורות
 חייב וע"ז פליג ת"ק לחין החיוב אלא במלבושי אשה ממש
 שעי"ז יכוב לשבת בין הנשים לניאוף כ"ל. וא"כ לפ"ז גילוח
 הזקן הוא מלבושי האשה ממש ודומה להלבוש העיף. כיון
 שהאשה אין לה זקן וכשיהי' לו זקן גלוי לכל שהוא איש ולא
 אשה. וכשמגלח זקנו יוכל שיחשבו שהוא אשה אם ילבש ג"כ
 מלבושי האשה נמלא גילוח הזקן זהו לא גרע מלבוש אי'
 ממלבושי אשה ממש כמו העיף דלוקה עי"ז אף לת"ק דראב"י
 אלא שמשמעות המפרשים דלת"ק דראב"י אין חיוב ללו' ממש
 בלבוש מלבושי נשים עד שילבש ויכר וישב בין הנשים. אבל
 בלבושה לבד כ"ז שלא ישב בין הנשים אין עובר על ל"ת ממש.
 ודייקו לה מדכתיב כי תועבת ה' כל עושה חלה ותועבה זהו
 כשישב בין הנשים. וזלתי בחי' הריטב"א פ"ג דמכות ד"ה
 ומודים חכמים ד"כ ע"כ כתב וז"ל ודבר זה אפילו בחול אסור
 משום שנאמר לא ילבש גבר שמלת אשה לישנא דמשום שנאמר
 משמע ללא איסור. אורה קאמר אלא איסורא דרבנן ואתיא
 כרבנן דפליגי עליה דראב"י דאמרי במסכת נזיר. דלא ילבש גבר
 שמלת אשה כפשוטו בבגדים המיוחדים לנשים ולא שום זיון
 אחר עכ"ל משמע דמדבריו דמלבוש המיוחד לנשים גם לת"ק
 חייב בלבושה זו לבד. ומ"ש כי תועבת היינו שזה מביא לדי'
 תועבה

אמת מהר"ק ק"ק, ה"א ה"א
 ע"כ א"ה

ספר

צמח צדק

שאלות ותשובות
משלחן ערוך יורה דעה חלק שני
וביאור על תקוני המקוה שבשו"ע רבינו ז"ל

מאת

כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול הגאון האמיתי האלקי
חסידא קדישא אור ישראל ותפארתו י קדוש ה' מרנא ורבנא
מנחם מענדל נבג"מ זי"ע מליובאוויטש

הובא לביהד ע"י בניו ש"י וכ"ב ש"י

ורילנא

בדפוס האלמנה והאחים ראם

שנת תרל"ד לפ"ק

ШАЛОТЪ УТШУВОТЪ.

т. е.

вопросы и отвѣты по религиозной казуистикѣ, касающіеся книги Іоре-Деа.
Сочиненіе Менделя Шнейерсона.
Часть II.

ВИБЛНА,

Въ типографіи Вдовы и братьевъ Роммъ.
На Жмудскомъ переулкѣ въ домахъ подъ № 327 и 328.
1874.

י ומ"מ לכאורה מוכרח מהסוגיא דרפ"ח שאף שמרגשת זיבה לחלוחית בעומק והרי יש להסתפק שמה זב מסקה מהמקור ממש מ"מ כל שאין מרגשת צבירור שזב מהמקור כ"א ש"ל שזהו מי רגלים דהדור מלמטה למעלה עד סמוך למקור וכה"ג ח"ו ענין לא חסוב הרגשה ואל"כ אף שנאמר דהרגשת זיבה לחלוחית מהמקור נקרא הרגשה אף שאינה מרגשת זעזוע הגוף ולא שפחה החדר מ"מ היינו כשמרגשת צבירור שזב מהמקור ממש אבל כשמרגשת סהם זיבה לחלוחית בעומק אינו נקרא הרגשה ואל"כ זהו לכאורה חיובתא להרמב"ם דס"ל שהזקת הדם שזב בהרגשה וכיון שכן זעזוע הגוף וכה"ג ח"כ כיון שמרגשת זיבה לחלוחית בעומק ה"ל לומר דמסתמא הרגישה זיבה מהמקור ואל"כ א"כ לומר אלא לאו דלא הרגשה וקחני עומדת טמאה והרי בעומדת שהרגישה זיבה לחלוחית בעומק י"ל שהדם הנמלא חוץ הספל חזקה זב בהרגשה אלא לכאורה ל"ל להרמב"ם שזו אינה הרגשה כ"א הרגשה הוא זעזוע הגוף או שהרגישה שפחה החדר ממש כנ"ל :

ועוד

דלמה להרצן לומר לעולם דהרגשה ואימור הרגשת מ"ר היא דהפי' לעולם דהרגישה הרגש הגוף ממש כמ"ס הרמב"ם ואפילו הרגיש גופה ומזעזעה ה"ל להרץ באופן קרוב יותר ולומר דאפילו לא הרגישה עומדת שאני כיון דבהכרח הרגישה זיבה לחלוחית בעומק ח"כ חזקה הדם שזב בהרגשה והיינו שהרגישה זיבה הדם מהחדר וזהו הלחלוחית שהרגישה בעומק הגם שיש מפרשים דבאמת ה"ה חס לא הרגישה אמרינן אימור הרגישה וכסבורה הרגשת עד הוא או הרגשת מי רגלים הוא מ"מ זה אינו הירון הגמרא דהגמרא דמסני לעולם דהרגישה היינו דהרגישה ממש כדמוכח מדברי הרמב"ם והרמב"ן שמפרשים גבי האשה שעסקה לרכיה ואפילו הרגיש גופה אלא דמפרשים לעולם דהרגישה כפשוטו שהרגישה ממש אלא כמסביר ס"ל כן להמשמרת הבית דה"ה ש"ל כן בהיפוך (וכבר כתבתי לעיל סעי' ה' דמהרי"ו ס"ל בפשיטתו להיפך וכ"ד השב"י) אבל הגמרא דהולך להרץ לעולם דהרגישה ממש למה הולך לזה הא גבי מי רגלים יש להרץ בעוב יוחר דהא בעומדת בהכרח הרגישה זיבה לחלוחית בעומק ואין שייך השאלה אי דהרגישה או דלא הרגישה מטעם הנ"ל שחזקה הדם שזב בהרגשה בפרט בכה"ג שקרוב הדבר מאד לטעוח ולא מהעך דעזוח הרגשת עד או סהם מ"ר דלא דור ח"כ משמע או דלא אמרינן חזקה זו ובעינן שהרגיש צבירור שיואל מהמקור או דזה לא חסוב הרגשה כלל כ"א הרגשת הגוף בעיני כנ"ל ויש לדחות כמו צבדיקה עד ח"ע"ג דמסני לעולם דהרגישה שכ"ז לפי האמת אמרינן לפ"ד כמה פוסקים מסביר דה"ה כשלא הרגישה אמרינן דהרגישה וכסבורה הרגשת עד הוא והגמרא מסני הירון דעדיף לשמואל ה"ה הכל י"ל כן דהגמ' מסני הירון דעדיף לשמואל לעולם דהרגישה ממש כו' מיהו אינו מספיק כ"כ דהכל גם הירון זה עדיף כיון דהרגישה לחלוחית בעומק ח"כ קרוב הדבר דהרגישה זיבה הדם מהמקור אלא ש"ל דח"כ מאי קמ"ל דיושבה טהורה ממש דאמרינן שהדם ממי רגלים זב הרי שם בלאו הכי ליכא הרגשה כו' ע"כ מסני הירון הפשוט לעולם דהרגישה ממש :

קיצור

לכאורה קושיא חס איחא דזיבה דבר לח מהמקור נקרא הרגשה ח"כ למה נדהק בהרצן לומר לעולם דהרגישה ופי' הרגש הגוף הרי הכל בעומדת בלאו הכי קרוב שהרגישה וחזקה הדם שזב בהרגשה ואל"כ מוכרח שאין זה הרגשה או עכ"פ דלא אמרינן חזקה הדם שזב בהרגשה ולרין שהדע צבירור שזב מהמקור וי"ל דהגמרא דמסני לעולם דהרגישה ממש שזהו הירון טוב יותר דאל"כ מהו הרבואה דיושבה טהורה אבל לפי האמת י"ל להרמב"ם אמרינן בעומדת שחזקה שזב בהרגשה :

יא ומ"מ ק"ק דח"כ מ"ס הרמב"ם פ"ה הי"ז ואפילו הרגיש גופה ומזעזעה הרי כ' בין עומדת ובעומדת בלא"ה קרוב שיש הרגשה והנה אף שאמרנו דמוכח מהסוגיא דבעינן עכ"פ שהרגיש צבירור שהדם זב מהמקור ואם לאו ח"ע"פ שהרגישה זיבה לחלוחית בעומק נקרא לא הרגשה זהו לפי הקושיא אלא לאו דלא הרגישה כו' אבל לפי החירון דמסני לעולם דהרגישה ואימור הרגשת מ"ר הוא וכ' הגמ' דה"ה אי לא הרגישה י"ל דהרגישה וכסבורה הרגשת עד הוא ח"כ כמ"כ בעינן הרגשת דבר לה י"ל ח"ע"ג דלא הרגשת א"כ שזב מהחדר כ"א א"כ שזב למטה י"ל דטעחה דבאמת זב מהחדר וזה הוא מרגשת אלא דטעחה וסבורה שזב למטה דמאי שזב מטעוח דהרגשת עד משה"כ למ"ד דזיבה דבר לח אינו נקרא הרגשה כלל לא שייך לומר כן ואפ"ל דכיון דבלא"ה השב"י ומהררי"מ ס"ל דהרגשת זיבה דבר לח אף מהמקור אינו נקרא הרגשה כלל וכ"מ פשט לשון הרמב"ם והרמב"ן גם הסוגיא לפי פשט אלא לאו דלא הרגישה משמע קלח יותר כן ורחיטי ח"כ כן בק"א דאלאזמ"ו כ"ע סי' קפ"ג בהג"ה המחילה ע"ש בר"ן וי"ל אלא הא דפריך אי דהרגשת כו' היינו הרגשת הגוף ממש כמ"ס הרמב"ם ורמב"ן שם עכ"ל ח"כ אף שגמיר כסברה הפכ"י ואלאזמ"ו ר"ב האזן כ"ע במה"ב בהג"ה המהלה ומיהו ה"ה דהרגשת שזב מן המקור ממי חסוב הרגשה היינו כשמרגשת שזב מהמקור אבל חס מרגשת זיבה לחלוחית למטה שנחוש דילמא טועה ודאי אין לחוש מיהו במרגשת זיבה לחלוחית בעומק י"ל שיש לחוש לדבריהם אף שאין מרגשת ממש שמהמקור הוא דהא בכה"ג הדבר קרוב לטעוח :

קיצור

מ"מ מהרמב"ם ומהגמרא אלא לאו כו' משמע יוחר דזיבה דבר לח אינו נקרא הרגשה ע"כ כשמרגשת זיבה דבר לח למטה אין לחוש שגוף היא עושה ומהמקור זב ובעומדת זיבה בעומק ל"ע :

וראיתי

צו"ת נו"ב הי"ד ס"ה ומאי ניהו הרגשה כו' נלע"ד כו' בצברה והרי האי בשר לאו על בשר המקור כו' וא"כ נימא שבעינן שהרגיש פתיחת המקור כו' ח"ע"כ לא בעינן רק שצברה ירגיש זיבה הדם כו' הוכחה לזה כו' דס הנמלא בצרוזדור ספיקו טמא היכי דמי אי דהרגשת פתיחת המקור כו' ח"ו דלא בעינן כלל הרגשת המקור אלא הרגשת זיבה דבר לח בצברה וזוה ח"א להבחין חס מן המקור או מן העלייה עכ"ד והחוו"ד רס"י ק"ל כ' על דבריו וי"ל ומשמע מדבריו דאפילו במרגשת שדבר לח זב בצרוזדור ח"כ לא הרגישה בשעה שזב ג"כ ממקורה מקרי הרגשה והוא המוה עכ"ל ולעיל מיניה אמנם נראה דבעינן שהרגיש שזב ממקורה דאם לא הרגישה שזב ממקורה רק שמרגשת שזב בצרוזדור נראה דטהורה כיון שבשעה שגפל מהמקור לצרוזדור לא הרגישה ורמזתא טהרה לדם שזב שלא בהרגשה מאין יתחיל הטמאה בצרוזדור עכ"ל ואיני יודע מיין החליט שדעת הגו"ב דאפילו לא הרגישה בשעה שזב מן המקור כו' דהא כ' וזוה ח"א להבחין חס מן המקור או מן העלייה ח"כ עכ"פ הרגיש זיבתו מלמעלה בתהלתו אלא שאינו מבחין חס זה מן המקור או מן העלייה ובגוף דברי הגו"ב הנה ראייתו מצברה אינה רחיה כלל דמה שהחליט דצברה היינו רק מן השיניים ולחון שם לצד נקרא צברה אינו מוכרח כלל דמדוע נאמר כן הלא פי' בצברה צהוד צברה ח"ע"פ שלא ילח עדיין לחון ח"כ מבין השיניים ולחון נקרא הוד צברה ח"כ גם למעלה ממנו נקרא בשר וזכר לדבר שהאשה נקראת בשר ע"ש בשר מבשרי וגם מ"ס אשר בשר המורים צברס ציחוקאל כ"ג כ' מוכח בגמרא פ"ה דנדה דמ"ה ע"א דקאי על הרהס והחדר של המלרים שהוא כבשר המורים שאע"פ שהאשה מתעברת רק בת י"ב שנה ויוה ח' הם מתעברים בני שש ושבע שנים להיות בית ערוהם בשר המורים והעיצור הוא חוץ החדר ממש שהוא האם הוא

דלית

הטבילה של כה"ג ושלשמה בית הפרזה הוכיח כמבואר
בהשגחה הרש"ח הביאו רמ"ח בהגה' שו"ע :

גם מ"ש אח"כ שאחר קביעות התיבה יכולים לשום סיד הרבה
חוק הנקב כו' . ואטפ"כ אינה נעשית כלי ע"י התימה
זו של סיד דוקא . משמע שאם היה הפתיחה בד"ח היתה
נעשית כלי . ולפ"ד אין שום קפידא בזה בניה שנעשית כלי
אחר הקביעות בארץ דומיא דסלע שקבעו ואח"כ חקקו . ואפי'
הרא"ש שמחמיר יותר מכל הדעות שלא לטבול בכלי אפי' ע"י
נקב כשפופ"ה ואפי' כמוליא רמון מלך גזירה כמו שפי' הבי'
דבריו : מ"מ מודה בקבעו ואח"כ חקקו . ולפ"ז ה"ה ב"ד כיון
שנעשית כלי אחר הקביעות בארץ . זכך בקשהי מכמע"ה
לכאור לי דבריו הקדושים . וגם איזה דברים הם לכהילה ואיזה
הם לעכב כי הדברים נלרכים לי מאלד ובפרט שהם נוגעים
באיסור כרה :

עוד בא לפני שט"ח שהי' כחוב צו טפ"י היהר עיסקא .
ואח"כ בסופו כחוב שאם יומשך הפירעון מוזמן הג"ל
יחשב לפ"ע טפ"י העיסקא הג"ל . ובחמלה עלה בדעתו
שהוא ריבית גמורה מלך שהריוה מהרבה בהמשך הזמן והוי
כחילו כחוב בשטר קלצה לשבועות וחדשים . ואטפ"י שאינו
כחוב בפירוש מ"מ כיון שהמכוון הוא כן צפי' המלות של יחשב
לפ"ע . וקלח רחיה מש"ע אדמו"ר (סעיף מ"ח) שכ' שאם
נמשך העיסקא מוזמן פרעון יחשוב שט"ח חדש ושאריו הקמות
ולא מלח הקנה לכחוב בטוסה הג"ל . אבל אח"כ רחיהי צט"ז
בהשגחה שאלה שמחיר בזה האופן בפירוש אפי' ליקח ריוה מן
הריוח . ולא מלחתי תירוץ להסירם הדברים . זכך בקשהי
מכבוד מע"ל הרמה יורני האיד לפסוק בכל הדברים הג"ל .
דבריו דו"ס בלב ונפש ומאלד ומלפה להשגחה הלל צמהו'
מחיר זללה"ה :

בעז"ה מוש"ק שובה ועיוהב"פ . רב שלום לפ"ק
ליובאוויטש

לאהובי ידידי המופלא ומופלג השגון הוהיק וכו' מו"ה
הלל נ"י :

מכתבך הגיעני ע"י ש"ב ר"ע נ"י . ובשבוע העבר הייתי
טרוד באיזו ענין ולא יכולתי לעיין היטב להשיבו
בפרטות . ולכן באתי עתה בקלרה . מה שהקשה על הסדרי
עברה מסוגיא די"ד יפה כוון . וכבר הרגיש הס"ט עלמו
בקושיא זו צפי' ק"ל בס"ק ס"ז בחשו' לבנו עיי"ס . ואף שאין
ראיה לדבר מדהשמיט מרן כאלזמו"ר נ"ע סברת הס"ט שהרי
בשום מקום לא הביאו . זכר לדבר מיהו איכא דמ"מ למעיין
בו נ' שימלח בכמה מקומות סברותיו של הס"ט כמו בענין
הרגשה צמ"ק . ובזה לא הביאו מכלל דלא ס"ל . ועצמו"ס ס"ק
ס"ד . ומש"ה לא שמעינן האי סברא דאבל טפה א' כו' אלא
דוקא גבי טיפי מרגליות כו' . לכן לפע"ד שאין לסמוך בזה
למעשה על סברת הס"ט . בשגס שבס"ט סס"י ק"ל נראה
שהוא עלמו ג"כ לא סמוך ע"ז אלא רק גבי קרטין שנאכדו
ולא בדקום אס נימוחו משום דאיכא בזה כמה ספיקות
ע"ס . ובאמת דבקרטיין איכא נמי טעמא אחרונה כמו
שהובא בהשגחה בית אפרים סי' מ"ט ממ"ס בחי' הרש"ח
דכ"ב . אס לא כשהטפה היא על העד במקום שלא היה
צפנים דהיינו בהחית העד שלא נכנס כלל לכותלי ציה"ר או
אפי' אס האשה מוספקת אס היה צפנים ורגלים לדבר שלא
הי' צפנים במקום הג"ל (כגון שניכר שאין שם לכלוכיה כי
העד צפנים מהלכלך מזהמת ציה"ר וכשמחייבש הוא כענין
גיקראחמעלט) אז יש לסמוך על סברא זו . וכן אס המרלה

משופקת אס הוא געל או אדום יש לסמוך כנ"ל בטפה
קטנה מאלד . אבל אס ניכר שהוא אדום אפי' דיהה ביוהר
אין לסמוך על זה :

בענין כגרים שמעתי שהוא כמו פיטאלחק של כסף .
וכחורמוס איני זוכר בצירור . וכדומה לי ששמעתי
כמו מטבע הג"ש שהוא ט"ו קטנים של כסף . ונלע"ד שיש לסמוך
ע"ז משום שהגרים המלוייר בהשו' מועיל לרקה סי' כ"ז הוא
כמוטבע הג"ל . ואף ששמעתי לודודי מהרי"ל נ"י שכאלזמו"ר
נ"ע בסוף ימיו חזר צו נומה שהסכים חמלה להנ"ך ואמר שזה
היה הלוי אללו בענין שיטור רביעית . מ"מ עכ"פ
הדעה נוחתה ללא יהא שיטור חורמוס שלנו קטן
מכגרים הג"ל :

בענין המקוה . הנה על מה ששלפל בדברי קדשו של
כאלזמו"ר נ"ע אין הזמן גרמא כעת לעיין . כי
המוכ"ז עומד עלי למהר הכתיבה . רק דרך כלל אני אומר
שלמעשה ודאי יש לעשות הכל כמ"ס שס . אף גס אס לא
היינו מולאי טעם . כי מאלד גבהו דרכיו מדרכיו . כ"ש
שבדלי המעיין היטב ימלח טוב טעם לדברי ק' . ועל א'
משאלותיו אבאר לפי הרשום בזכרונני מכבר . מ"ס מע"ל (עמ"ס
כאל"ז ואטפ"כ אינה נעשית כלי ע"י סתימה זו של סיד
דוקא כו') ולפ"ד אין שום קפידא בזה בניה שנעשית כלי
אחר הקביעות בארץ כו' . זה אינו . דהמעין צצ"ב דס"ו
דייקא בשאיבה דרבנן הקילו בקבעו ולבסוף חקקו (וכבר עמד
בזה מוהר"ה"ש והקשה על הטור כמו שהובא צס"ט סי' קל"ה
סס"ק ס"ג ד"ה ומה שהקשה מוהר"ה"ש) משא"כ לענין טבילה
הוך כלי' דההוא מדאורי"י וכן כולו שאוב י"א דמדאורי"י הוא .
ובס' באר יעקב דפ"ג רלה לתרץ זה . אבל אינו מספיק
לכאורה . וכדומה לי שכחתי מזה פעם א' למחניכס
זה שנחיס :

גם צדון מיבור התיבה לרלפה כחבתי שס שאס א"ח בענין
אחר סגי כשנעמידים אותה על קלעלליך שבארץ .
כיון שמחוברת היטב דרפנות . ועכ"ז למעשה כשעשינו מקוה
פה וג"כ מחמת עומק המים לא יכלו להעמידה על הרלפה
ממש עשינו איזרוב ומלאו אותה עפר גיטרעטין היטב ואח"כ
עשו עליו רלפה מנסרים והוסיצו עליו התיבה של המקוה
כי קשה בעיני לשנות מאמרי ק' . אט"ג שלעד"ג שבזה אין
שיכוב מדינא כלל וקרוב דמיירי בענין שאפשר להעמיד התיבה
על הרלפה דאז ודאי עדיף טפי שיהי' החיבור של התיבה
בכל לדידה . ואולם שמעתי מר"ג שגס אסם עשיהם כן
ויפה הוא :

בענין שט"ע שכתוב בה אס יומשך הזמן יומשך העיסקא .
בדינים שבסוף ס' לבושי שרד כתב לכהילה לכחוב
כן ע"ס . ומה שהקשה מעלתו ע"ז ממ"ס כאלזמו"ר נ"ע ספי'
נו"א יכתוב שטר אחר כו' יפה כוון דנראה שהוא חוכך בזה
להחמיר . אבל עכ"ז איני סובר שיהיה מעכב דיעבד דאל"כ
יהיה קשה על הט"ז מדידי' אדידי' מסקנ"א לסקל"א שהביא
מוע"ל . גס הב"י ובאה"ט והח"ד הביאו צ' הדינים של
הט"ז . ועוד דאשיקרא דדינא של הט"ז סקנ"א (והוא מ"ס
כאלזמו"ר נ"ע סעיף מ"א ומ"מ לריך לזרה כו') חולק הש"ך
בקה"כ (והובא באה"ט של הגהון מו' זכרי' מעגל ובח"ד)
אסיים שכן המנהג . ומ"ס כאלזמו"ר ססעי' מ"ח וכל היחר
שאינו אלל דרך ערמה אינו מועיל כלום מה"ח כו' וכ"ד
הצבור שור בפסחים דכ"א דבדאורי"י לא מהני הערמה .
והגב כי כשם שבין קדשי קדשים לחולי מולינן גבהו דרכיהם
מדרכיו . אטפ"כ יש בזה מקום עיון צסוגי' דגיטין דס"ה
בענין מערימין על מעשר שני כו' וע' בזה בס' מקור חיים
בח"ח סי' המ"ח סס"ק י"א ע"ס . הלכך עכ"פ צדין
אס יומשך הזמן יומשך העיסקא ודאי יש לגבות צו
דיעבד עכ"פ :

שאלה **מירת** (צ"צ)

ראה שם 10.

כולם מה לי מקלחה כל שנקלף בנחת הרי שאין לסרחה שרש בקרום הריחה ומבחוץ צח ונדבק לשם וכשר • אבל אם נשאר חיזה לדולף (ר"ל אפילו מה לחוץ שטח עובי הסירכה) ח"כ שורשה פתוח אל הריחה וטריפה • ח"כ שביארנו כי מה שנהגו להקל ע"י קליפת הלשון ובדיקה הם דברים של טעם יראה לי שאין להקל בזה כ"ל כשהסירכה הוא מן הריחה לדופן שיש לה מחירים מגדולי המורים ע"י בדיקה בפורין ח"כ לחתוך הסירכה וכדל"י הם לסמוך עליהם להחיר ע"י קליפת הסירכה ובדיקה הפורין • אבל אם נסרחה לשאר מקומות שבהם הגוף אפילו למקומות שאין הנקב פוסל בהם ואין ל"ל אם הסירכה בריחה מאונת לאונת או לאומת או לשאר מקומות שבירחה שלא כסדרן אין ראוי לנהוג היחוד כ"ל במקומות שיש הפסד בדבר אבל במקומות שאין הפסד אין ראוי להם לזוז ממה שנת' לנועך בלבד עכ"ל • העתקה כולו לפי שאין הספר מלוי • והנך רואה קלח סמך למנהג ואעפ"כ חינו מחיר שלא במקום הפסד רק בריחה הסדוכה לדופן ולע"ל שאפילו במקום הפ"מ אין להקל כ"ל בריחה הסדוכה למקומות שאין הנקב פוסל בהם כגון לשומן הלז וכ"ג • דלהרבה מגדולי הראשונים יש לה היחוד בבדיקה כמ"ס חאזמו"ר נ"ע בחשבונו • ולכן כדי להעמיד המנהג י"ל לח"כ ג"ל דל"ל קי"ל כוונתו מ"מ כדל"י הם לסמוך עליהם להחיר ע"י קליפת הסירכה ובדיקה הפורין אבל כשהסירכה הם ב' קלוותיה בריחה קשה מאד להקל ע"י הקליפה שהרי כחאזמו"ר נ"ע בחשבונו לברדליוז כ' וז"ל כי מעולם לא עלה על דעתי להחיר ה"ו לקלוף הסירכה בידים כו' • גם שארי מחברים לוחים על המנהג הזה ככרוכיא כמ"ס בספר לבושי שרד ס"י ל"ט בחשבונו שם ג"כ על השאלה דברדליוז הנ"ל בשגם כי הגם דגברא רבא אמר מלחא ה"ה הגאון מוהר"ם וגברא רבא מסהיד עליו ה"ה הגאון בבית אפרים • מ"מ חירה היא כו' • ואם לדין יש חשיבה • דממעשה דריוס אין ללמוד היחוד לפמ"ש הע"ז ס"י ל"ט דהתם בחולדה כך היחה ובודאי נולד ונחמהו בפעם אחד ומאין לנו לומר שמתקדם מעט מעט כו' • ועוד דלדבריו שהסירכות הנקלפים דשכיחי טובא הן הגה החמלה קדימות המלבוש הנ"ל ח"כ למה אין מלבוש הנ"ל כעובדא דריוס נמלא כלל על הריחה אפילו בין מאה בהמות שנמלא בהם החמלה הקדימה דהיינו ענין הסירכות הנ"ל וכידוע לכל דעובדא הנ"ל לא שכיח כלל וכלל • ולכן מסתבר יותר שהסירכות אינן מעין המלבוש כלל • וגם אין לומר דמ"מ יש להחיר זה כמו זה • דאין הנדון דומה לראיה דהתם כיון שהמלבוש ע"פ כל הריחה י"ל דמראים הדברים שבדיחה כך משח"כ כשהיה רק במקום אחד מהריחה וכעין מ"ס הרשב"א בענין דבוקה שחם כל גג האומת דבוק בשדרה כשרה שכך מראים הדברים שזו כך בדיחה • ד"ל שכל הגג כולו דבוק כו' • ומשם יש ללמוד חילוק במכ"ש בין נ"ד לעובדא דריוס • ובר מן דין הגה ח"כ ח"כ ח"כ דעובדא דריוס נמי י"ל שלא נעשה כך בהולדה כמ"ס בראש אפרים סי' ל"ה ס"ק קמ"ט שם ימין משה מ"מ דעובדא דריוס נמי דעת הר"ן להטריף בסרוכה למקום אחר • ח"כ כ"ש כ"ד • ואף שהשמ"ח חולק עליו מ"מ היינו דוקא בכנו עובדא דריוס ממש ולא בסירכות נומש שיש ספק רחוק מאד אם הוא מעין עובדא דריוס או לא ודאי דקשה מאד ללמוד בזה קולא מעובדא דריוס • הלכך נלע"ד שאין להקל ע"י הקליפה בנחת אלא בסרוכה למקום שאין הנקב פוסל עכ"ל כדלעיל • וכן שמעתי מהשו"ב דקהלתו שהוא וחזיו שהיו שו"ב בק' לאזני לפני כחאזמו"ר נ"ע נוהגים בן שלא לסמוך ע"י בסירכה שב' קלוותיה הן בריחה • וגם שמעתי משאר שוחטים נוהגים בן • ואם יאמר האומר הלא בסירכה שב' קלוותיה הן בריחה יש ג"כ לדדים להקל אם אין הסירכה מאונה ראשונה לשלישית והוא ע"פ דעת רש"י שבטור רס"י ל"ט ודעת הרמב"ם לפמ"ש הלחם משנה

פסול' חללה כמ"ס בפנ"י שלהי קדושין וח"כ ח"כ דה"ג גבי כחמים ומש"ה ח"כ ה"ה דבדקה קרקע עולם ח"כ דסברא רחוקה הוא לחוש שמא מעלמא ח"כ • ח"כ האיד יתיישב ה"ה דעד הגזון החת הכר ומשוך אמאי טמא דמ"מ לא ברירא מלחא דמגופה צח הדם דהא בהלוקה כה"ג טהורה ח"כ יכול להיות מכיני • ולרצ ח"כ מיירי נמי בדלל ארביסה כו' • והלכך לא חיישינן לזה כ"ד :

קיצור

- א הנה** אפילו להגש"ד והח"ס הנזכר בס"ע חאזמו"ר ז"ל סי' קפ"ז סק"ג שבדיקה שפופרה שלא נמלא דם כלל או ששמה פעם אחת ח"כ ולא ראה נחברר הדבר שצח הדם מן הדדים והלכך כל מה שחראה ח"כ מחמת השמים טהורה וח"כ שבעה נקיים נראה שבנ"ז יודו דלריך ז' נקיים כיון שלא ראה מ"מ ג"פ ראוים אמרינן וסח הוא דלית לה ולעולם הדם מן המקור :
- ב אף** לדברי החוספות רפ"ט דגדה אפילו ברמ"ת פעם אחת אמרינן שבדל"י היה התשמיש סבה ליליחה דם מדלל חזאי קודם כו' :
- ג ואפילו** לפ"ז ג"כ לא אמרינן דהתשמיש שלא ראה יהיה ציור על שהדם שרמ"ת פעם אחת היה מהלדדים לעולם אימא לך שהיה מהמקור ומה שלא ראה עכשיו מ"מ היינו משום שהרי לא הוחקה כלל ג"פ ראוים שחראה מ"ת • ומהר"ו ס"ל כהד"מ והש"ך הנזכר בדברי חאזמו"ר ז"ל :
- ד ובענין** לחלוח בבעל שמואל כחמים המיד על חלוקו סמוך לחמתו • הרי אפילו כחם אין חולין בכהם כש"כ שבדיקה עד אין חולין בכהם ואם משום דכחמים שלו הן עדיפי משאר כחמים שנמלאים לעולם במקום אחד ודמי להדין הנזכר בס"ע סי' קפ"ז ס"ז • עכ"ל י"ל דאין חולין אפילו בכה"ג :
- ה בס"מ** סי' קל"ח משמע להקל בכה"ג ברמ"ת אך אין דבריו מוכרחים וחלוי כוונתו לא לטהר הדם צלי ז' נקיים רק שחיה מותרת לבעלה אחר ז' נקיים • ועוד שהגיה בלע"ג :
- ו שיעשה** הבעל כים שיחברר עי"ו שיואל דם מאמתו אז חוכל לחלוח בו :
- ז ובענין** השאלה השנית נידון אשר נהגו השו"ב לבקוע הסירכה ולקלוף ח"כ הדלדולים בנחת מאין יאל להם היחר זה • בספר בית אפרים סי' ל"ט סעיף קכ"ו הביא מנהג זה וז"ל בהרבה מקומות נהגו הבדוקים שממשמשיין בסירכה ומותחין אותה בקרום וח"כ אוחז בלפניו ומשך וקולף אותה בנחת מעל הכוחה וקולף והולך בנחת עד שלא נשאר ממנה כלום על הריחה ואז בודקין בניפיה ושמין רוק או פורשין על מקום הסרכא (ר"ל על כל מקום הנקלף) ואם אינו מצלצץ מכשירין אותה ואם נשאר שום דלדול בריחה שח"כ לקלפו אם לא בחזק יד מטריפין אותה וגם כי רוב פעמים הוא מצלצץ ע"י כך • והמנהג הזה נחפשו בדורות שלפנינו בין הבדוקים וח"כ שלא היה רוח חכמים נוחה מהם ולא מלאו אנשי חיל ידיהם לבעל המנהג וחמרו הנח להם לישראל (מוטב שיהיו שוגגים כו' בעין מ"ס הב"ח סי' ל"ט סט"ו) כו' ואולם עריבים עלי דברי דודי מ"ו הגאון מוהר"ם שאמר שהמנהג יש לו על מה שסמוך לפי שכיון שהוא נקלף מעל פני הריחה זה האות כי לא קלטה הסרכא בקרום הריחה רק מחמת הליחות שמבחוץ החליל להתקדם כמו מלבוש על הריחה וכמעשה שהביא הט"ז סי' ל"ה ס"ק י"ד בעובדא דריוס שנתפשט קרום ונעשה כמו מלבוש לריחה וקלפה בנחת מעליה ונמלאת הריחה שלימה והכסירה ובודאי הלבוש הזה לא נתקדם בפעם א' כ"ל עטט מעט עד שהוא מתעטף ע"פ כל הריחה • וח"כ מה לי

כה"ג
ל"ט

דהא חובל עדיף מחזקה ורוב דמים מן המקור ולא אמרינן דהוא ספק שקול אלא בדלל חרגישה ממש דאף שמחזקה בהרגשה לפ"ד הרמב"ם להכי מהני חזקה ומיעוטא למהוי פלגא ופלגא חבל בדחרישה ממש לא אמרינן חימא הרגשה שמש הוא אלא בדחרישה חזקה לחודה בלא רובא כנגדה עכ"ל. וכ"כ שם בפנים ס"ק כ"ד דספק מן הלדדים אפילו ברמ"ח חינו ספק שקול אלא בצירוף החזקה לחשה בחזקה טהרה עומדת שמלטרפת להאי סברא דדוחק האבר בלדדים נגד הרוב דמים מן המקור למהוי פלגא ופלגא ולכן לא הוה ספק רק בדלל חרגישה ממש. נמצא גם לפ"ז מוכרח לומר דספק מן הלדדים גבי רוחה מ"ה הוי רק מיעוטא אלא רק ע"י צירוף החזקה חסוד כפלגא להטרף לספק שני ובמולאה שלא מהמת חשמים בכותלי בית הרחם לחסוד עומאה ודאית כמו מן הלול ולפנים דסורפין עליו חה התרומה דשם אין המיעוט מלטרף לחזקה למהוי פלגא ופלגא כדמוכח בחוס' ד"ז סע"ב דרק מהלול ולחוד לספקו טמא הוי המיעוט עם החזקה פלגא ופלגא ולא מהלול ולפנים או בכותלי בית הרחם. דשם לא מלטרף המיעוט דלא שכיחא כלל להחזקה מטעם המבואר בדברי אהזמו"ר שם ובס"ג ס"ק ח' :

קיצור - ובחמה במקור הדין בטה"ת סי' ל"ב נראה דכל

שמואלה בצדיקה עד או רוחה מהרהם אינו נכנס אללו בגדר ספק מהלדדין. רק לענין רוחה מחמת השמים מוכח בטה"ת סי' ק"ו דספק מן הלדדין נחשב אללו לספק להלטרף לס"ס. ושם משמע כן ממש בגמ' דס"ו ע"א לא נמצא דם על ראשו בידוע שמתן הלדדין הוא בלא והיינו משום שבהשמים האבר דוחק בלדדין לכן יש סברא שעי"ז הויתא דם מהלדדין. ועיין מזה בש"ע אהזמו"ר הגהון ז"ל סי' קפ"ז ס"ק כ"ד בשם המ"י סי' ק"ל ובק"א כ' כן בשם הרמב"ם והרמב"ן. אך ע"ז יקשה מהמסנה הנ"ל דפכה"י נמצא על שלו כו' דמיירי ג"כ ברואה מהמת השמים וחשפ"כ לא מספקין בלדדים כלל ותיירך אהזמו"ר נ"ע בקו"ה דסי' קפ"ז סד"ה וגם טהורה הו"ד ועש"ך בכללי ס"ס דמהניתי מייירי לחרגישה ממש. כדאוקימנא רפ"ה. ועיין לקמן סעיף ג' שיש להקשות על הירודן זה ועמ"ס בטה"ת המהלחל בדין בדקה חה עלמה בעד הדוק לה ובחשבה המהלחל בדין בדקה ח"ע בעד שאינו דוק. דג"כ יש להקשות לחפילו בדחרישה כיון שיש לומר חימור הרגשה שמש הוא ח"כ אינה טמאה ודאית חס הלדדים הוה ספק ברמ"ח. ובחאה חוח יוס אחמי מטמאה בועלה מוספק הל"ס ס"ס טמא לאחר הצעילה ושמה מהלדדים :

ג מיהו הא ללדדים חסוד ספק גבי רמ"ה כמ"ש בטה"ת

סי' ק"ז מוכרח רק לפ"ד סה"ה שם בשם ר"י דלבעל ראשון נמי משחרי ע"י צדיקה שפופרה אלא דעלה טובה קמ"ל שלא תבדק דאם תבדוק ותמצא דהם בראשו חסי' חסורה להנשא לשום אדם כיון דליכא שני ספיקות משח"כ כשלא תבדוק ראשי להנשא לשני משום דהוה ס"ס דלפ"ז מוכרח דספק ללדדים ברמ"ח ה"ל ספק ממש. משח"כ לפרש"י אין מוכרח כלל דברמ"ח הוה ללדדים ספק יותר משח"כ דהנמצא בפרוזדור וכמשמעות המסנה פכה"י נמצא על שלו כו' דחשוב טומאה ודאית כנ"ל. והא דמוחרת לשני היינו רק מה"ט לחוד דאין כל האלצעות שוות לחפילו חסוד ספיקא ח' י"ל דשני משום דחששא דרמ"ח הוי איסור וסתות. וקיי"ל וסתות דרבנן כש"כ ש"ל כמו בבעל ראשון לא חסוד חזקה רמ"ח חפילו ע"י שני פעמים כמו כן לא חסוד חזקה מבעל ראשון לשני ועדיף מחד ספיקא דהא ליכא חזקה ואין עדיין איסור וסת. ורמ"י דהתוס' ס"ו ח' ס"ל דאפי' לרבי דבוסת ס"ל בשני פעמים הוי חזקה הכל צעין ג"פ דוקא והיינו ע"כ משום דרוב נשים אין רוחות מהמת חשמים ח"כ כש"כ דאין מחזיקין מבעל ראשון לשני. ולכן אפשר חפילו בדקה

ח"ע תחת בעל ראשון ונמצא הדם בראש המוך מותרת לשני (הג"ה. מיהו אין כן דעת הרשב"א ושא"פ וז"ל האחרונים הט"ז סי' קפ"ז סק"ח והש"ך שם ס"ק י"ג. עכ"ה) : והא דלא נקט צדיקה תחת בעל ראשון היינו משום דלדידיה לא משחרי בצדיקה לפרש"י וחט"פ שרוב הפוסקים ס"ל דלבעל ראשון נמי משחרי בצדיקה שפופרה עכ"ז אפשר אין רא' מהם דס"ל בהא ג"כ כסה"ח דספק מהלדדים חסוד ספק ברמ"ח ד"ל חפילו חס לא חסוד ספק שריא לשני מטעם דאין כל האלצעות שוות אף דסה"ת כ' ע"ז שהוא דוחק. ולכאורה יש להקשות על הירודן אהזמו"ר הגהון ז"ל דלעיל דהמסנה ד"ד מיירי בדחרישה כו' דהא גם צרייהא דס"ו דרמ"ח י"ל דמיירי ג"כ בדחרישה דאי לא הרגישה י"ל שאינה טמאה מדלורייחא כשמואלה רק ע"י קינוח. אף שבפסקי מהר"א סי' מ"ז כ' דרמ"ח נמי אין מרגשת כו'. מ"מ הר"ה בהשגותיו בספר בעל הגפס בשער הספירה והצדיקה סק"ה כ' שכך אמרו ממשמה פעם ראשונה ושנייה ושלישית ולא הזכירו בה צדיקה כלל ורמ"ה הרגשה היא ולא ראית צדיקה כחאה ששנייה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי עכ"ל הרי ס"ל בפשיטות דמיירי בשחרישה דם בשעת חשמים ולכן לריך לתרץ לפ"ד סה"ת דהחילוק בין המסנה ד"ד להצרייהא דס"ו דבהמסנה כיון שלא החזקה עדיין ברואה מהמת חשמים ח"כ י"ל שלא החשמים גרם לדם. וח"כ ה"ל כשאר דם הנמצא בפרוזדור דמחזיקין לי' ודאי מן המקור ואף ח"ה"ל דהחשמים גרם לדם כיון דהוי עדיין רק פעם ח' יש להחזיקו דם המקור. אבל דין הצרייהא דהחזקה רמ"ח ג"פ חזי כיון דודאי החשמים גורם להדם וגם שהחזק כן ג"פ חזי בכה"ג הוא דחשבינן ללדדים לספק. ומ"מ אהזמו"ר מללה חזאי רק בשעת השמים אף בפעם ח' חסוד הוכחה כמו קורבא כו' מ"מ לא דמי כלל לחזקה ממש. ועכ"ז י"ל דגם ברמ"ח ג"פ אף דכ' סה"ת דחשוב ללדדים ספק אפשר שאינו ספק שקול ומ"מ שפיר מלטרף לס"ס בהדי ספק שקול דאין כל האלצעות שוות לדעת הסוספיה דנדה ד"ה בליא שהצחתי לעיל. מיהו לא משמע כן מלשון סה"ת. ואיך שיהיה יש לקיים כן דינו דרמ"ח ג"כ דמיירי ברמ"ח ג"פ חזי חסוד ללדדים ספק ולכן מלטרף בהדיא ספק דמכה אף שאינו יודע חס מוליאה דם להיות ס"ס :

קיצור - שלפרש"י י"ל חפילו ברמ"ח אין ללדדים חסוד

ספיקא ומ"ש בגמ' בידוע שהוא מהלדדים שאני התם שנהצבר ע"י צדיקה שפופרה שאין הדם מן המקור ע"כ ז"ל בידוע שהוא מהלדדים אבל אין משם הכרח לומר דגם מקודם הצדיקה נחשב ללדדין לספק ברמ"ח. ומה שמוחרת לשני ושלישי חינו משום ס"ס דספק מן הלדדים אלא משום דהא איסור זה הוא כמו איסור וסתות ואין לחוסרה קודם שהחזקה. ולסה"ת י"ל דדוקא כשהחזקה רמ"ח ג"פ רלופים חזי חסוד ללדדים לספק ובכה"ג חייירי בצרייהא דס"ו. אבל ברמ"ח פ"א י"ל לא נחשב ללדדים לספק כלל והוה דין המסנה ד"ד ולכן אפשר לקיים פסק רמ"ח לענין רמ"ח ג"פ רלופים :

סימן קיא

אודות מ"ש הנ"ב בטה"ת ח"ד סי' מ"ח באשה שאינה יכולה להטהר לבעלה בין וסת לוסת מהמת שצין וסת לוסת מולאה דם על עד הצדיקה. ויש לה כאזים בכליות ומגבה. לסמוך על צדיקה המוך דחוק וכמו שיחבאר לקמן ענין הצדיקה. ובמה"ח סי' ק"א פסק במולאה קורט להקל ע"י צדיקה זו חפילו בלי שום כאז והחווה דעת סי' קל"א סק"ח חלק עליו דצדיקה זו לאו דסנוכא היא כלל. והגהון מו" חיים למזר ז"ל בטה"ת כ"ב סי' מ"ה ג"כ חלק ע"ז. ועוד יש לערער ע"ז מטעם אחר דאף חס יהיבנא לי' שע"י הצדיקה נהצבר שמואלה דם בלדדין מ"מ כיון שאין שם מכה אינו כדאי

Handwritten notes:
 (כמה ימים)
 (כמה ימים)
 (כמה ימים)
 238

דכשנמלא על המוך מאי נשני מוך אגב זיעה מכוון כוין . פי' והוה אחי מעיקרא הא כשנחדבק הדס במוך ודאי דא"א שוב לירד ועוד דכשנמלא על המוך לא גרע מכח הגמלא בצגד אלא ודאי דמיירי שלא נמלא הדס על המוך רק ראהה ממש ואפ"ה מקשה לשמאי משמשה במוך מאי איכא למימר ועכ"ל שהדס יאל דרך סדק והמוך דוחק שטר הקמט אחד על חצירו והדס בינתיים ואינו נוגע במוך . דאלת"ה א"כ אפילו משמשה במוך י"ל אי איחא דהוה דס הוה יורד עד המוך והיה המוך נלטבצ אלא ודאי דאפשר להדס להיות בסדקים ולא יהיה בהמוך עכ"ל . והנה מ"ש א"א לומר דמיירי נמלא הדס על המוך כו' אלא ודאי דמיירי שלא נמלא הדס על המוך כו' הוא נגד פשט הפשוט לכל הישר הולך דכיון דבחנו לחוש שמה המוך העמיד את הדס ועכ"ל א"כ כשהמוך נקי מכל דס הדבר ברור שהמוך לא נגע בהדס ואיך יעכצנו ושנחוש שיעכצו ע"י סבה נפלאה שהמליח החוות דעה שהמוך דוחק שטר הקמט אחד על חצירו והדס יהי' בינתיים ולא יגע בהמוך הוא ודאי סברא רחוקה וא"כ מאי מקשה כל כך מזה לשמאי בלשון משמשה במוך מאי איכא למימר כאילו הוא דבר חמוה שאין להשיב ע"י אמאי לא יחוש שהמוך יעכב הדס אדרבה כיון שהמוך נקי ורואים אנו שלא פגע ולא נגע בדס מהכ"ת לחוש לסבות שונות כמו דלא היי' שכותלי בית הרחם יעמידו דס אע"פ שהלל היי' לזה . מכש"כ שלא יחוש שהמוך יעמידנו כשהמוך נקי ועוד דבקופה שאין לה שוליים ויש לה אוגניים חזקה מטהר אפי' להלל וקשה דודאי קרוב יותר להיות השרץ מהעכב ע"י האוגניים ממה שיהיה הדס מהעכב ע"י המוך והמוך יהיה נקי וכיון דמודו שמאי והלל דחיישינן לזה גבי מוך . אלמא דחיישינן ג"כ לסבות רחוקות קלה . וא"כ א"א שלא נחוש בזה בקופה שיש לה אוגניים אע"פ שאין לה שוליים שהוא חשש קרוב יותר :

202

ע' ב"י שם דמיירי שממלאה כל כוחלי ציה"ר מחלחן ועד סופן הוא ג"כ דוחק גדול דמוך דחוק כשה"ק היינו כענין מוך דחוק שבגמ' ריש גדה דהוא רק בעומק לבד והכרח הוא כן נפרש"י ור"י ויש"ס דלעיל אוח' א' שממשה עם בעלה בשעה שמוך מונח בה ואעפ"כ ס"ל להרשב"א וש"ע שמוליח מידי כל ספק לפי שא"א שיזוב דס מנהרס ולא נמלא על המוך והיינו כמ"ש הנ"ב :

ד' ונ"ב חף שצפי' הסוגיא דריש גדה ד' הנ"ב נכוחים מ"מ ללע"ד שאין מנ"י הכרח לדינו של הנ"ב דבגמ' ריש גדה לא אמרו אלא דמוך דחוק יוכל להעמיד הדס וא"כ ראוי לחוש למפרע מה"ע כיון דקרוב הדבר מאד אבל שיהי' זה לנמנע גמור שלא יוכל דס המקור ללאה צלדדי כוחלי ציה"ר ושלא יגע בהמוך אין לזה הכרח מהגמ' דהא אפילו בקופה שיש לה אוגניים לבד ולא שוליים חיישינן למפרע חף שודאי אינו הכרח שיעכצו השרץ רק לפי שקרוב הדבר חיישי' להחמיר וכמ"כ י"ל גבי מוך דחוק אבל שנסמך על בדיקה זו לטהר הדס לומר שהוא מהלדדים שהוא נגד הרוב דקי"ל רוב דמים מן המקור ודס הנמלא בכותלי ציה"ר טמא טומאה ודאית כנו מן הלול ולפניו כמ"ש רבינו ז"ל בשם רש"י ורשב"ץ . וא"כ חס על בדיקה זו לבד נטהר הדס ומוליח מהזקת טומאה ודאית א"א א"כ הבדיקה ודאית שאין בה שום ספק בעולם כלל וע"י אין הכרח כלל מהגמ' דחס אמרו להחמיר יאמרו להקל . ואף שמוליח בש"ס שסמכו על בדיקה שפופרת הרי ההס י"ל דלא סמכינן ע"י רק להתייר לבצלה אבל לריכה ז"ל חף שנמלא דס צלדדי שפופרת ע' השו' נ"ב שם שנסהפך בזה . ואף לפמ"ש רבינו אומ"ר לטהר הדס ג"כ לומר בידוע שהוא מהלדדים וא"ל ז' נקיים י"ל ההס כיון שרואה הדס מהמת השמים שהיא דוגמת הבדיקה שפופרת ע"כ יש לסמוך ע"י . ועוד דהחס צלח"ג יש סברא לחלוטו במן הלדדים אע"ג דרוב דמים מן המקור מ"מ כיון שהאבר דוחק צלדדים וראהה בעה זה לבד יש סברא להלוהו בדס הלדדים וכמ"ש אומ"ר נ"ע סי' קפ"ז דהוי ספק שקול ממש לכן צכה"ג סמכינן אבדיקה שפופרת כשנמלא דס צלדדי השפופרת . אבל לסמוך על הבדיקה לטהר היכא דבלא הבדיקה הוה טומאה ודאית לא שמוענו . (חף חס הי' בדיקה זו טובה כבדיקה שפופרת כש"כ) ש"ל דבדיקה זו אינה ברורה כבדיקה שפופרת וכמ"ש הטעם בש"ע אומ"ר סי' קל"א סק"י שהמוך יוכל לירד כו' ע"ס . וממה שהזכירו הרשב"א וש"א"פ בדיקה שפופרת לטהר הדס גבי אשה שיש לה מכה במקור שא"י חס מוליחה דס וכן נזכר בגדה דס"ה סע"ב ע"ס בהוספות החס נמי בלא הבדיקה יש לך גדול להקל מהמת המכה או דס בחולים דוק והשכה שהרי יש מהירים לגמרי בלא הבדיקה . משא"כ בגד"ז להקל על סמך הבדיקה לבד חדה הוא לך ולא מלינו זכרון לראשונים ואחרונים בזה . ובהשו' מהרי"ו סי' ד"ה (גם בחשו' מהרי"ל סי' קע"ג) שממנו מקור המלאה בדיקה זו והאחרונים בש"ע סי' קל"א משמע להדיח דאין לסמוך על בדיקה זו לבד כשיש איסור מדינא ממש בלא הבדיקה . וע' בהשו' ז"ל סי' ז"ב וצמח שנחלק עליו הס"ע סי' קל"א סק"ד שמדברי שניהם נלמוד שאין סברא ה"ו לסמוך על הבדיקה לבדה . וכמה רב גובריה דהנ"ב לחלוק על כל הגך רבני קשיאי ראשונים מהרי"ל ומהרי"ו ואחרונים רמ"א ומפרשי הש"ע והל"ל כנ"ל מבלי שיעיין כ"כ בדבריהם . וע' עוד בדברי אומ"ר שם סק"י הנ"ל ובס"ט שם סק"ז :

ה' א"ך לכאורה יש למלא קלה עזר להנ"ב מסוגיא דפכה"י ד"ז ע"ב גבי נמלא צפרודור מהלול ולהוץ דנחלקו האמוראים לאביי ללישנא דבחר חזקה אזלינן מטהרים הדס לגמרי וכ"ד שני האמוראים רמי בר במואל ורב ילחק בריה דרב יהודה והיינו משום שיש הוכחה גמורה דלא בא מן המקור אע"ג דמ"מ איכא חששא דאימור שמהה לא חיישינן לחששא יב (צ"צ)

הב' שמואלה רק במקום א' הג' שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה ח"כ יש להקל :

ואם נישום שמה אינה גריט כלל וא"כ אין לה מכה כלל ומה שמואלה רק מלד א' י"ל שמה עכ"ל מהמקור ההוא שנטה מעט מזער ללד זה גם זה אין לחוש כיון שמואלה רק ע"י זדיקה לצד רגלים לרצו ע"י שהעד דוחק באותו מקום יולד משם טיפי דם ומ"מ למעשה לא סמכתי ע"ז כלל מטעם שכתבתי בחשו' בדיון עקירת המקור . רק הוריתי שלא הצדוק ח"ע כלל שלא בשעת וסתה רק לפעמים תקנת ח"ע מבחון זכותלי בית הרחם וכמ"ס כה"ג בהגמ"י פ"ד בשם מהר"מ . וכיון שאינה מרגשת מהכ"ה תחייב לצדוק ח"ע כיון שכן הדיון י"ל דאף שהמלח טפה דם טהורה מטעם הג"ל ע"כ מוטב שלא לצדוק . מה גם כי הקינות ג"כ חשוב זדיקה לדעת הג"כ סס"י מ"ו אף שכ"כ רק להלכה ולא למעשה . מ"מ בנד"ו יש לזרף זה ג"כ . אמנם אחר עבור ימי וסתה לריך שיהיה לה ג' זדיקות נקיים היינו זדיקה להפסק טהרה וזדיקה א' זיוס ראשון של ז"נ וזדיקה א' זיוס ז' של הז"ל וח"כ לא הצדוק ח"ע כלל כ"א זדיקות לצד סגי .

קיצור

א בדיני דמהרא"י סי' מ"ז יש צ' פירושים . הג"כ והב"ד פירשו דמייירי זידוע שיש לה מכה רק שא"י חס מוליאה דם . ודעה אחרתו הגאון ז"ל ללא מייירי זידוע לה זודאי שיש לה מכה גמורה . וכן מלאחי בספר הפנ"מ וכ"ד הגר"א :

ב ומזה מוכרח דמהרא"י ס"ל גבי זדיקה שפופרת דהדס הנמלח בצלדי השפופרת עכ"פ ח"ל עליו ז"נ ודלא כמ"ס הפ"ח בשם החו"ד . ומ"מ אף שביארנו דמהרא"י מייירי לא זידוע ודאי שיש לה מכה עכ"ל זה דוקא כשמואלה חמיד רק במקום אחד ממש לא למעלה מאותו המקום ולא למטה מאותו המקום :

ג ובהא ח"ס שלא יקשה על מהרא"י מהשו' מהר"מ שלא מלא היתר לאשה שבכל פעם כשהיא עושה לרכיב בודקה עלמה ורואה דם בעד שמקנת צו . דלכאורה יש סס ג"כ הוכחה דלאו מהמקור בא . כיון דכלל פעם אינה מולאה על העד רק אחר הטלה מי רגלים . ולפמ"ס יש להרד :

ד ועמ"ש במ"א על המשנה פכה"י ד"ו שחוקהו מן המקור שמהגמ"ר שם יש קלה ראי' למהרא"י דאזלין בהר הוכחה דמוכחא טובא לטהר הדם . ולכן בנד"ו י"ל דאינו דומה ממש לנדון דמהרא"י לפי שאין כאן מלאוה המקום . אך כאן יש עוד לר' להקל משום ש"ל שזהו עקירת קלה מלואה הרחם . וה"ל עכ"פ זידוע שיש לה מכה . וח"כ ה"ל כנדון דמהרא"י לפי הג"כ והגמ"ש אחריו . ומ"מ למעשה הוריתי שלא הצדוק ח"ע כלל שלא בשעת וסתה רק תקנת ח"ע מבחון זכותלי בית הרחם :

סימן קיד

ע"ד האשה העלובה שא"א לה ליעהר לצעלה זה זמן כביר מלד שלפעמים זכ ממנה ליחה לבנה עם הערובות מעט דם ולפעמים מולאה כן על עד הצדיקה מראה לבנה וזכוכה נקודות חדומות . ויש לה וסת קבוע כאשר נשים . ונסעה למאהילוב ואמרו לה הרופאים אינם יהודים וגם יהודי א' כשר בחוכם שראו זה מכה היינו ע"י כלי ההבטה והמחזה כהלכות הרופאים . ראו מכה באותו מקום שהיא צ"ח החילון סמוך לשפת הרחם ואותה המכה מחלחלת דם וליחה הן מעלמה כשאסף שם הרבה דם במכה וכ"ש צנגיעהה לשם ע"י חזה דבר והדאקטורים אינם יהודים שפטו שאותה מכה התחיל להיות למח מכה הנק' רחק ה"ו ורפואהה קשה .

*לשמה צדקה
דעת אחרים (ירמיהו אבס) סי' א' (זו)
דעתו ודעת - הפוסקים שם . (סלמס)
דעתו (א"ת) כוונתו וכוונתו .
שם (כונתו) אף שם זע"ל א"ת*

והרופא יהודי הכריע שאינה חלה מכה חילונית אבל לדברי כולם שראו בעליל שאין הדם מהמקור רק זכ מהמכה שבצית החילון והיהודי עסק ברפואה סמיה וכתרפאה לגמרי . עד שלא מלאה שום דם לא ע"י זיבה ליחה ואף ע"י זדיקה אף צנגיעהה באותו מקום . וח"כ ע"י חזה טרהח חזרה וניער לחוה המכה להגלע מעט אבל לא כמקדם . וחזר ועסק ברפואה וכתרפאה . רק שאומר היהודי הג"ל שהמכה זו שבצית החילון אף שכתרפאה מ"מ הוא מחולחל ועלול הוא להחלע מעט . ואז יוכל להיות שיחזור לאסוף ליחה ודם באותה מכה וללאח ע"י זיבה או ע"י זדיקה עד עכ"ל הרב דמאהילוב בשם הרופא היהודי . ומעלתו כותב בשם החשה שהיא בעלמה אינה יודעת ומרגשת חס יש לה מכה באותו מקום אך הרופאים אמרו לה שראו שם מכה רק זאת ידוע לה שמרגשת באותו מקום כאב גדול כמו שאסף לה . ומעל' דעתו להתירה כי אף שחלקו האחרונים חס יש לסמוך על הרופא זהו כשאומר כן מואומדנא אבל כשראה בעיניו אף שהוא ע"י כלי ההבטה י"ל לכ"ע גאון . הגם כיון שהרב הג"ל כותב דהרופא אמר לו שכבר נתרפאה לגמרי רק אמר שידוע לו בצירור שמכה זו עלול להחלע באיזה סבה ח"כ אזרח לה היתר זה דהא חנונין לא אמרו חכמים להחמיר רק להקל וכו' ח"כ מוכח דברואה ממש לא הלין במכה שיכולה להחלע וכן הוא להדיא בחשבת ח"ל סי' מ"ו . מ"מ נלע"ד דבנ"ד דמרגשת כאב גדול כנ"ל מראה להדיא דחזר ונראה המכה אשר היתה נראה לעיני הרופאים . ועוד דראו הרופאים מכה להדיא כנ"ל (ועוד י"ל דוק לאידך גיסא דמה שאמר הרופא שכתרפאה הוא ע"פ אומדנא והמכה ראה בעיניו) ועוד דדעת קלה פוסקים דבאשה שיש לה וסת קבוע יש לסמוך על המדכי שלא בשעת וסת חס יש עוד לדדים להקל . עכ"ל רומע"ל :

ד"ה מהחלה נבחר קלה המשנה פ"ח דנ"ח ע"ב חס יש זה מכה והיא יכולה להחלע ולהוליא דם ה"ז חולה . ופרש"י חס יש זה מכה יבישה ורחויה להחלע כלומר להתחלחל ולהוליא דם ה"ז חולה עכ"ל . ומעשה באשה אחת שכתבה לפני רע"ק אמ"ל רבי רחיה כהם . אמ"ל שמה מכה היתה כך אמ"ל הן וחיטה אמ"ל שמה יכולה להגלע ולהוליא דם אמ"ל הן וטיהרה רע"ק והרמב"ם שפי' המשנה כ' וז"ל ופירוש להחלע להחלקף והיא מלה עברית ולפני החלע הריב נטוש במשלי סי' י"ז . פי' קודם החללות והתפרסמו כמו שביארנו עכ"ל . ובסה"ח סי' ל"א גרב שהיא יכולה להחלקל ע"י הסרת הקליפה כו' שמה הפשו וגררו עלמן . וכן בטה"א להרשב"א דק"ס ע"ג ח"פ שכתביו עלה עליה קרום כו' שמה גלעה שלא מדעת כו' . וכן בב"י סי' ק"ל פי' להחלע להחלקל . אך הנה בערוך ערך גלע הביא צענין להחלע שני פירושים וז"ל צנדה צפרה הרואה כהם חס יש זה מכה והיא יכולה להגלע ולהוליא דם ה"ז חולה זה פירוש להרהר כדכתיב ולפני החלע הריב נטוש . פירוש אחר חס יש זה מכה והיא יכולה להחלע כפירוש חכמים עד שלא יחגלה לך הריב והו עיקר עכ"ל . וקרוז לומר דמ"ס פירוש להרהר ז"ל לחרחר ומ"ס להרהר הוא ט"ס והיינו דמפרש החלע הריב שהוא כמ"ס לחרחר ריב במשלי סי' כ"ו כ"א . וכמ"ס בערוך ערך חחר השלישי לפרש המשנה סוף עוקלין והובא בר"ש פ"ג דעוקלין משנה י"א ובלע"ז ריילין חקריג . וכן גבי החלע הריב יש צ' פירושים דרש"י פי' לשון גילוי ופירשו דבריו דעיי"ן דהחלע הוא במקום הא' וכה"ג פדעהו מרדת שח"ג כ"כ העיי"ן במקום ח"ק . והרד"ק פי' החלע הריב לשון עירוב והערובות . וכן נזכר פי' זה בהרא"ש ע"ש החלע החערב הריב זה צזה . וזהו ג"כ ענין לחרחר ריב . ולפ"ז לכאורה הוא דומה לענין חל החחר במרעים דפרש"י לשון דמוע והחערב . ובקורקע' חיצר חל

צ"ז יד

ורבינו מקיל בזה או בעצרה ושמטה ולא ראה דמוחרה לבעלה
 דלגבי חסור וסחוח חלין דמהלדים הוא גם הס"ט כ' (בהג"ה
 שבין חלחי עגולים) דמל' הגמ' משמע כן וק' דכיון דאמרין
 שכשביאח הדם הלוי בגרם כחות כו' טפי איכא למיחלי בדוחק
 הלדים כו' - ח"כ דם המקור אין חילוק בין כחות ולחצות
 חיה הוא הספק ספיקא חלל השני - דספק מהלדין ניחא -
 חבל הספק שאם מהמקור שמה לא תראה חלל השני - הא
 קחמרת דם המקור אין חילוק כו' דאם יש חילוק מנ"ל
 שכשלא נמלא דם כלל בהשפורה הוא מהלדים ול"ל דאיו
 ספק שקול - ומ"מ מכריע שהספק לדדן יהיה מהני - ודומק
 דגם ספק לדדן אינו ספק שקול - דם הגמולא צפרחודור טמא -
 כדחנן נמלא על שלו כו' חלל דמשום דהחזקה ג"פ י"ל דהוי
 ספק שקול ואינו מוכרח - וכיון ששני הספיקות אינן שקולים איך
 מחירים חותה לשני - חלל להפך דגם דם המקור יש ספק
 שקול ע"י שינוי לחצות שמה לא תראה כו' - ובהשו' הה"ג
 מוהר"ח למר' שב"ב סי' מ"ה י"ל דדוקא בשפורה שלא
 נמלא עליה כלום שייך לומר יותר בידוע שהדם בא מן
 הלדים ולא בשמטה ולא ראה - וה"ט משום דהשפורה
 אינו יולא ונכנס כו' ע"ש - ולכברת רבינו שהוא מהגמ"ל
 דודאי חלל השני שלא החזקה עדיין שחראה בחלצו וכוותיו
 י"ל שאף אם הדם שרמ"ח חלל הראשון היה מהמקור יש ספק
 שמה לא תראה חלל השני - דגם לגבי דם המקור אמרינן אין
 כל החלצות או הכחות שוות - חלל חלל הראשון שהחזקה
 לחלצו וג' כחות שלו ע"ז אמרינן דאם הדם היה מהמקור
 היחה רוחה גם בתשמיש הד' כיון שכבר החזקה לכל כחות
 שלו - משח"כ כשהדם הי' מהלדים חף שהחזקה לכל כחותיו
 אפשר שלא תראה פעם הד' לכן כשלא ראה פעם הד'
 אמרינן יותר דדם הלדים הוא והטעם שנאמר כן דבלדים אין
 רחיה מהחזקה כ"כ מצוהר מדברי רבינו משום שהאבר דומק
 בלדים בכח כו' - ואף אם אין זאת י"ל לררף לזה הסברא שלא
 להלוק כ"כ על ר"ח כו' - ומ"מ לע"ג :

סימן קבא קבב

ברבר האשה שימי עיצורה מולאה כחמים רבים ג' הדשים
 הראשונים והדאקטורים אומרים שזה ממלה מוטע
 קראמף - וכשאינה מעוברת יש לה וסת ככל הנשים :

הנה לא פירשו אם הם רק כחמים או שמואלה צדיקה
 ג"כ - אך בין כך ובין כך קשה למולא היחר - דהנה
 פשוט במשנה וגמרא דמעצרה שרואה דם הדם טמא כמו
 בכל הנשים - והנפקותא רק אם דיה שעה במשנה פ"ק ד"ז
 ע"ב - וגם שם אמרו ובמה אמרו דיה שעה בראייה ראשונה
 חבל בשנייה מטמא מעל"ע - ובגמרא שם דף ע' ע"א הגיע
 עת וסתה בימי עיצורה כו' מצוהר דהחזקה רק אם חוששת
 לוסתה חבל אם ראה דם אין שום נפקותא בינה ובין שאר
 אשה דהוא דם נדות או דם זיבות - וכמצוהר ג"כ במשנה
 וגמרא פרק בנות כותים דף ל"ו ע"ב המקשה גדה וכו' ושפחה
 מעל"ע וילדה הרי זו יולדה בזוב כו' - וכן חף לענין כהם הדין
 כן כמו שאמרו בגמ' פ"ק דנדה ד' ה' ע"א ונשים שאמרו חכמים
 דין שעתן - כחמן כראייתן - וכן פשוט בגמ' פרק האשה ד"ס
 סע"ב עוברת ושאינה עוברת חולה עוברת בשאינה עוברת - מצוהר
 דכשאין לה צמי לחלות כהמה טמא כשאר כל הנשים - וכ"ז פשוט
 בשו"ע - ולא הולכתי לכחוב זה רק מפני שאינו מלומד
 בחכמת הרפואה כתב שצעת העיצור שההדר סגור חזי אם
 רואה דם נדה אינו יולא מההדר כ"א מולאה הרחם - וח"כ
 לפי דבריו היה זה חזקה אם הדם טמא - דכיון דאיו יולא
 דרך המקור כלל י"ל שאין טמא דם נדה - ועיין בשו"ת שב"י
 סי' מ"א בחשו' הגאון ממעטן - אך הנה מצוהר במשנה וגמ'
 ההפך דהוא דם נדה גמור ח"כ ודאי דבריו בטלים ושקרים

לגמרי - כי גם כשהאשה רואה בימי עיצורה ודאי הדם יולא
 מהמקור דהיינו מההדר וכמדומה שכן דעת כל חכמי
 הרופאים גם כן :

ואם משום שהיא רואה זה מחמת החולי הנקרה מוטער
 קראמף ע"ז נאמר הרי ענין זה נחשב כנוו רואה דם
 מחמת חונם - ופשוט בגמרא פרק בנ"כ שם דל"ו ע"ב דרואה
 מחמת חונם אונס טמאה בין בימי זיבה בין בימי נדה וכן פשוט
 בגמרא פ"ק דף י"א ע"א - ועיין בגמרא פכ"ח דנדה דף ע"ח
 ח' דאפילו רואה מחמת ציעהחא דנדה טמאה נדה - ואין זה
 דומה כלל לדין מכה במקור - וגם לא דמי לדין אשה שיש לה
 פארפח"הל שהנקור נפל לנטה שיש קלח אחרונים מהירים בזה
 ע"פ פי' רבינו שמשון שבהר"ש פרק המפלת סי' ג' שלא ראה
 כדרך שהנשים רגילות לראות כהוצא צחצוח מעיל דקה
 סי' ל"ד ובכו"פ סי' קפ"ח - אין לומר גם כאן כן שכיון שרואה
 מחמת חולי מוטער קראמף אינה רואה כדרך שהנשים רגילות
 לראות זה לא דמי כלל - וכלל חף לדברי קלח אחרונים המחירים
 בפארפ"ההל - ד"ל דשאני התה שיש בחוש שינוי גדול בהאם
 מה שאינו בשאר הנשים והוא מה שהאם ירד לנטה ע"ז אמרו
 כיון שזהו שינוי הנראה בהאם מה שמוטה משאר הנשים השבו
 זה שלא ראה כדרך שהנשים רגילות לראות - חבל כשהאם
 במקומה חלל שיש בה שינוי צפנימית שיש בה מחלה זה לא
 אמר אדם מעולם שיהיה סברא לומר שלא ראה כדרך
 שרגילות לראות דא"כ בכל רואה מחמת חונם נימא הכי - וזה
 מצוהר בהרבה שו"ת - דרואה מחמת חולי שיש בהאם כל שאין
 בה מכה ממש טמאה - וע' שו"ת דבר שמואל ושו"ת ה"ג -
 מלבד שגם צדין פארפח"ל הרבה אומרים כי זה היתה
 שהנוליא המע"ל והכו"פ ע"פ פי' רבינו שמשון - הלא רש"י דכ"א
 מפרש לא כמו רבינו שמשון ולפירושו אין שום היתר במה שלא
 ראה כדרך שהנשים רגילות לראות כ"א מלך חליה - וגם
 לפי' החוספות שם וכן לפי' הרמב"ן שם אין שום היתר - וגם
 חף אם נחשום כפי' רבינו שמשון הרי גם לשטחו חלק הגו"ב
 ח"ד סי' נ"ח על דעה ההשו' מע"ל הג"ל וח"כ הדבר לע"ג
 למעשה אם לא כשים עוד לירופים חזקים ג"כ לע"ג - חבל יהיה
 איך שיהיה צדון פארפח"ל - חבל ענין מוטער קראמף שהוא
 חולי בהאם אין שום מקום ללדד להקל ולדמותו לפארפח"ל
 חף להמקילים שם - לכן אין לי שום היתר כ"א מן השמים
 ירחמו על העלובה הזאת :

סימן קבב

ע"ד האשה הנעלבת במר נפשה שנתקלקלה אחר לידתה
 ומולאה ג"פ אחר תשמיש דם על הסדין וצ"ח הרגישה
 כאב ונגשה חלי מדי עצרה לשאלו אם יש עזר להמליח לה
 היתר והנה לויחי לנשים בקיאות לדדוק חותה ומולאו שיש צד
 אחד מכוהלי הרחם סמוך לציה"ח מקום אחד שהוא משונה
 במשמוש שיש בו כמין גומא וסדק וכלל פעם שנוגע העד שם
 בשעת צדיקה כואב לה מאד מאד וכשצודקות חותה בשאר
 מקומות אינה מרגשת שום כאב וכלל פעם כשנוגעין בעד
 בח"מ מולחין חמיד דם על העד אם מעט ואם הרבה לפי
 ענין הדחק בגיעת העד בח"מ ולפעד"נ שמוחרה לבעלה חף
 בלא ספירת ז"ל מחמת כונה טעמים - עכ"ל השאלה ששאלתי
 ע"ז מוכבר מוהמ"ל דק"ק טאטרסק :

ועוד שאלה שניה ששאלתי זה מקרוב מהמ"ל דק' באבינטוויץ
 וז"ל - ע"ד האשה הזקנה שרואה מחמת תשמיש ג'
 פעמים - הנה היום באתה לפני וסיפרה לי איך שזה ערך צ'
 שבוטות עלה על דעתה לדדוק ח"ע ולידע מה היא בלוחן
 הימים ושכבה מושלך על גבה ופניה למעלה ומשמשה באו"מ
 באלצב שלה והנה צדד ימין לא הרגישה שום הרגש וכלל שמאל
 כמעט בסוף כלות חורף האלצב שלה משמשה באלצב מקום
 שהחגור בה האלצב ואומרת שזה כמו גיד ושאלתי אם מלאה
 או

אז דם על האלצבע והשיבה שלא עיינה אז . ואחר כמה ימים
 רלחה לידע אם נתרפאה ועשה מבגד פסחן כים ארוך בלא
 עץ והכניסה לאו"מ ומלחה דם על הלדדים אך אינה יודעת
 אם היה גם על הראש ונתיי לה היום שחזק ח"ע בעד
 ובדקה ח"ע בעד הבדוק והכניסה העד בעומק והרגישה בשעת
 בדקה כשנגעה בלד המקום ההוא כואב לה מאד ומלחה דם
 על העד מכון נגד חוהו מקום ובשאר חורים וסדקים לא
 הרגישה כאב כלל ולא מלחה כלום ועד היום לא היה
 מולחח שום פסם על בדקה העד דם שלא בשעת כ"ח ח"ת .
 אך זה כמה שבועות שאינה בודקת ח"ע כלל שמחזקת ח"ע
 לטמאה . עכ"ל :

זמן רב . מה שנתחדש חללה . שיש לה גיד בפרודור
 המוליח דם חסה בזה היום עוד ב' פעמים ובצירור
 כשמנסת העד בח"מ מולחח דם בחו"מ שנוגע העד לנס
 למקום הנ"ל ללד שמאל שכאב לה שם . וגם קרוב הדבר שהי'
 לה זה מכבר רק שלא ידעה עד עתה ולא נחחדש חללה .
 וגם אומדנות והוכחות יש לה ע"ז . עכ"ל :

תשובה

א הנה נלע"ד אשר זה נקרא ידוע שמכחה מוליחה דם
 ואף שהרשב"א כ' דאין עיניה בין מכחה וא"ל לה
 לידע חלל בדדיקה שפופרת הובח ב"י סי' קפ"ז . הרי פי'
 בחשו' ח"ל סי' מ"ו דמנעת במוך שבראש המכחול במכה אם
 יש בה דם בידוע שמכחה מוליחה דם כו' וכ"כ הכו"פ סי'
 קפ"ז סק"ה . וא"כ ה"נ זה כשנוגע בעד בחו"מ הגומח הכואב
 מולחח המיד דם על העד ה"ו כבדיקה שפופרת הנ"ל לפי הח"ל
 והכו"פ . אך חלומות"ר הגאון ז"ל סי' קפ"ז ס"ק כ"ג חלק על
 פירוש של הח"ל והכו"פ בדברי הרשב"א . ופי' ש"ל נמלח דם
 על לדדי השפופרת ולא על המוך כו' ע"ס ובבדיקה עד כ"ד
 לא שייך זה . מיהו י"ל דלדברי הש"ך והח"ל דהרשב"א בעי
 ג"כ שחדע שמכחה מוליחה דם . ומ"ס וא"ל לה לידע חלל
 בבדיקה שפופרת זהו לברר שדם זה שהיא רואה עתה הוא
 שוחח ויורד מן המכה . ח"כ אף שנאמר בבדיקה שפופרת
 היא דוקא כדפי' חלומות"ר נ"ע ולא כפי' הח"ל והכו"פ . הרי
 עכ"פ על שמכחה מוליחה דם משמע בהדיח לפ"ו ש"ל בדדיקה
 שפופרת כלל . שהרי כ' בהדיח בזה"ל סוף שער דקפ"ח
 ע"ב וז"ל וההם משמע ודאי דברואה דם מחמת מכה ח"ל
 בדדיקה שפופרת כו' עד חלמח אף בלא בדדיקה דשפופרת
 חולה במכחה עכ"ל וא"כ להש"ך והח"ל דהרשב"א מודה ג"כ
 דבעינן שהדע שמכחה מוליחה דם . על כרחק זה אפשר לידע
 אף בלי בדדיקה שפופרת . והיינו ודאי ע"י הוכחה כדון
 שלפנינו בשאלתנו . אך ורק לפי' הרמ"א בהרשב"א דס"ל
 שהרשב"א ס"ל דאינו לריך כלל לידע שמכחה מוליחה דם .
 ח"כ לפ"ו מוכח דס"ל להרשב"א שלידע שמכחה מוליחה דם
 ח"ל כ"ח ע"י בדדיקה שפופרת . אך ממנ"פ הרי לפ"ד הרמ"א
 מיקל הרשב"א להלוח במכה אף שאינו ידוע אם מכחה מוליחה
 דם כלל . ואם באהי להחמיר להרמ"א כדעת סה"ח והגמ"י
 הרי לשיפתם ע"כ מוכרח דלידע שמכחה מוליחה דם ח"ל
 בדדיקה שפופרת דא"כ ישאר עליהם קושיית הרשב"א שהכריח
 דבמכה ח"ל בדדיקה שפופרת כ"ל . וכיון שכן דה"ל ידוע
 שמכחה מוליחה דם ח"כ לא מצעיה שיש לטהר הדם שרמ"ח
 בלי ספירת ז' נקיים שהרי בזה הכנסית"ח סי' ל"ד מיקל
 ח"ע"פ שאינו ידוע שהמכה מוליחה דם הביאו הב"ט ס"ק
 י"ד ואפשר שכ"ד החשו' שער אפרים סי' ע"ו שהביא הב"ט
 רס"ק י"ב . מיהו הב"ט ס"ק י"ד חלק בפשיטות על
 הכנסית"ח . וכ"כ חלומות"ר נ"ע ס"ק כ"ג גבי ולכן דעת הש"ך
 כו' אחר ספירת ז' וטבילה כו' ברמ"ח כו' . אך הכא יש
 לטהר חפילו דם שמולחה בבדיקה עד אף שלא מחמת
 השמים . כמבואר בסה"ח סי' נ"ב והגמ"י פי"ח חוה ז'

שלא חסרו חלל בשעת וסחה כו' . הא כל שלא בשעת וסחה
 חולה בה אף דם שרואה ממנו . רק באם מרגשת שהדם בא
 מן המקור היא טמאה כיון שהמכה בלדדין ולא במקור . חלל
 אם אינה מרגשת את הדם מן המקור או מן הלדדין חולה
 במכחה כיון שמכחה מוליחה דם . וכ"כ בחשו' נ"ב קמח
 סס"י מ"ח חוה י"ח :

ב ומיהו ז"ע אם לטהרה עכשיו בלי ספירת ז' וטבילה
 כיון שכשראה מ"ח ג"פ עדיין לא נודע לנו
 אז שהיה לה מכה . ושהיה המכה מוליחה דם אז רק
 עכשיו נודע לנו כן ע"י בדדיקה הנשים . ח"כ אפשר חין לטהר
 הדם למפרע שרמ"ח . דלמח עכשיו נחזה המכה . וממילא
 שהדם שרמ"ח הי' מן המקור . וכן משמע בפא"ט דנ"ח ע"ח
 הגליל פי המכה בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה לא הגליד
 פי המכה הממע"ה . הרי חפילו הגליל פי המכה לא חמרינן
 דהיתה כן למפרע רק על שלשה ימים . וע"ס בחוס' ובש"ע
 ח"מ סי' רנ"ב סע"י י"ח . ועיין כעין חקירה זו בשו"ת
 מהרי"ט ח"ד סי' ל' ושם העיר ממ"ס בגמ' פ' הרוחה כחם
 דנ"ה ע"ח דאין מחזיקין טומאה ממקום למקום אף כדי להקל
 בכחמים הקלים ע"ס . וע"ס בחוס' סד"ה ומי מחזיקין וכמ"כ
 י"ל דאין מחזיקין טהרה מזמן לזמן . ועיין בח"ח סי' הס"ז
 ועיין בחו"ט ספ"ט דטהרות במשנה נמלח בגג המעטן
 טהור נמלח במעטן הגג טמא ובחו"ה שם . ואין לומר דניזיל
 בחר השתח להחזיקה כמו"כ במכה אלמפרע . דמאי חוהי דהא
 איכא חזקה דמעיקרא שבדלתי היה זמן שלא היה לה מכה
 זו וא"כ י"ל השתח הוא דליחרע והוכחה דהא חזקה דמעיקרא
 עדיפא מחזקה דהשתח אם לא בחזקה העשו' להשתנות ע'
 קדושין דע"ט ב' ותשו' הר"ן סי' ס"ו הובא בב"י ב"ד סס"י
 ר"ח ע"ס . ואין לומר דע"י הלידה אחרעי חזקה דמעיקרא
 משום שע"י הלידה עלולה להחלקלח אם ה"זילדת אינה בקיחה
 (וסמך לדבר מחשו' מהר"ר יוחנן שב"ד סי' קפ"ז בד"מ סק"ו) .
 והיכא דאחרעי חזקה דמעיקרא י"ל דאזלינן בחר השתח ע'
 חוס' פסחים דף ל"ח ד"ה שהיה טמא דהא ליחא דשאני
 החס דפילת הגל הוא ריעותח גדולה ביותר . ולא בערך
 ריעותח דלידה דהא רוב נשים לא נעשה להם מכה ע"י
 הלידה . חלל שאפשר ללד קלח משום דכיון דלח רחמה רק
 מח"ת ורוב נשים אינן רואות דם מ"ח וא"כ רובא מסייע לחזקה
 דהשתח . וגם חזקה דהשתח דנ"ד עדיפא קלח דמסתמח לא
 נעשית המכה בבה אחת ודומה קלח לחסר ואחתי דריש גדה
 גבי מקוה שנמרד ונמלח חסר דבלירוף חזקה טומאה דמעיקרא
 כודאי טומאה משוינן לה . וא"כ ה"ה הכא להיפך יש לטהר
 לכאורה בשגם שיש עוד חזקה לקולח דאשה בחזקה טהרה
 עומדת . חלל שמ"מ חין לסמוך ע"ז ואין ללמוד קולח מחומרת
 חדע דחר"ל דמקוה לאו ודאי גמור הוא חלל להחמיר . וגם
 יש לחלק קלח . חלל מ"מ לענין שלא לחוסרה על בעלה מחמת
 שראתה מחמת חשמים ג"פ שהוא רק איסור דרבנן משום
 וסחות . אחר שחטבול הי' נ' להקל ודוגמת שהקיל הב"י סס"י
 קפ"ז בענין צהולה שנשחח ורמ"ח לחלות ד"ב לעולם עד
 שהשמש פ"ח ולא הראה דם וכ"פ בש"ע שם סעיף י"ג וע"ס
 בס"ט סס"ק כ"ט דהיינו אף שאין מרגשת כאב . חלל שהאחרונים
 גמגמו בזה ודי להקל כשיש כאב בשעת דאיכא ידים מוכיחות
 הא בלא"ה לא עכ"ל . ובנד"ז נמי יש קלח ידים מוכיחות דהמכה
 נחזה ע"י הלידה . שהרי הרגישה כאב בשעת דרגלים לדבר
 דמכה היה לה ע' בל"י סי' קפ"ז סק"ג בשם שבות יעקב :

ג ועתה נבא לשאלה שנייה של הזקנה והנה יש להעיר
 בזה עוד ע"פ מ"ס בקדושין פב"ח דע"ט ע"ב
 דר' נתן ס"ל אם בריח הוא עליו להביא רחיה משום דאזיל בחר
 השתח והיינו משום שיש ספק מלד השער כדליחא בפ"ט
 דב"ב דקנ"ד ע"ח איכא למימר הכי כו' ע"ס . ומדמה לה
 בגמ' בקדושין שם להא דר"ב דחמרינן מדהשתח בוגרת בלפרח
 נתי

נמי בוגרה • ח"כ ע"כ ס"ל להש"ס דבהא דר"כ ליכא חזקה קמייחא ג"כ דהוי צרי • רק חזקה דהשחא • דאילו יש שם ג"כ חזקה קמייחא ח"כ חינה רחיה כלל להא דר"ב • ח"ו ז"ל דשם לא חשיב חזקה קמייחא דהוי צרי והיינו משום שמאל לשון השטר יש ספק גמור ע"ז כיון שלא נכתב בו הלשון כדרך שכותבים כשהוא צריא הגם שלא נכתב ג"כ הלשון כדרך שכותבים בשטר של שכ"מ י"ל דעכ"פ אחרעי החזקה מאלד הלשון השטר וליכא למימר חוקמא לחזקה קמייחא וצסהמ"ק כחב משום דהאומדנא דמוכח הוא שאין אדם נוהג נכסיו לאחרים ח"כ הוא שכ"מ ח"כ זה גופא הוי ריעותא לומר דע"כ לא היה צריא ע"כ ס"ל דאזלינן בזה השחא • ועיין במל"מ פ"ט מהל' זכיייה הך"ב • וח"כ לפ"ז גם כאן י"ל דליכא למימר לחוקמא לחזקה קמייחא שלא היה לה מכה • דהא אחרעי דכיון שרמ"ח ג' פעמים רלופים ורוב נשים אין רואות מ"ח ממילא נולד ספק שמא יש לה מכה • לכן כיון שאחר זמן נמלא לה מכה י"ל דאזלינן בזה השחא להחזיק שמה שרמ"ח שהוא לא כדרך כל הנשים הוא מחממת מכה • והגם שר' יעקב חולק על ר"ג וכוותי' פסק בש"ע ה"מ ס' רנ"ח אך בהגמ"י פ"ה מהל' זכיי' הביא יש פוסקים כר"ב • ואפ"ל ע"כ לא פליג ר' יעקב רק משום העמד ממון על חזקהו ועיין תשו' הר"ן ס' ס"ו • ובג"ד ליכא חזקה זו דאדרבה אשה בחזקה טהרה עומדת ורוב נשים אין רמ"ח ווסהות דרצנן • והגם דשמואל פי' טעמיה דר' נתן משום כ"ע בחזקה צריחיס קיימי הרי ה"ג י"ל כן דרוב נשים אין רמ"ח מן המקור • וגם שהחוס' פ"ט דב"ב דק"ג ע"ב דר"ה רבי נתן כהבו צסס ר"י דרבה שם וסוגיית הגמרא שם לא ס"ל הא דאמר שמואל בטעמי' דר' נתן דאל"כ אין רח"י מר' נתן להא דרבה • ובאמת אפשר שיש לדמות נד"ו להא דרבה פ"ט דב"ב דק"ג ע"ב דאמר הרי מה וקצרו מוכיח עליו ואזיל בזה השחא להחזיק כמ"כ על למפרע שלא עמד בינתיים והיינו כיון שידוע שהיה חולה ואפ"ג דאזיי הקשה לו דהא קיי"ל רוב חולים לחיים עכ"ז ס"ל לרבה דזהו כשי"ל שלא מה אכל כשנודע שמת מהני החולי להחזיק שמאוחו חולי מת • וכ"פ רש"ב"ס והרבה פוסקים עמו • ח"כ כמ"כ מהני הרובא דרוב נשים אין רמ"ח להחזיק על מכה זו שנמלא לה אלמפרע ולזיל בזה השחא • דלא גרע הך רובא מטעין החולי • ואף שבש"ע ס' רנ"ח פסק כאזיי ולא כרבה היינו מספיקא אין להוליא ממון וה"ל בנד"ו הוא להיפך דמספיקא כזה אין להחזיקה ברמ"ח דהא וסחוח דרצנן • ועוד דהא המרדכי פ"ט דב"ב ס' תרכ"ח הביא תשו' מהר"ם שפוסק ג"כ כרבה ור"ג והביאו הרמ"א להלכה בש"ע ס' של"ה ס"ח בהג"ה ועיין בחי"ק ס' פ"א שהקשה על הרמ"א דסוחר ח"ע לפסק הש"ע ס' רנ"ח וז"ל סמך רמ"א עמ"ס המרדכי שם כש"כ זה כו' דמלדע"ג כו' משמע שיש בזה עדיפות יותר מהא דר"ג ע"ס • עכ"פ מכ"ו יש לד להקל בנד"ו • ועוד דבפרק המדיר דע"ז ב' גבי על בעל החמור להביא רחיה פי' בחוספות ע"ד כל הטומאות כשעה מליחתן • ואף שדחו ח"כ משום שזהו רק לקדשים הלא הרמב"ם ס"ל דזהו גם לחולין כמ"ס בהשו' ח"ל ס' ג' ועיין נוה צט"ז ב"ד ס' של"ז • ואף דלמסקנא לא קיי"ל כן כ"א על בעל הפרה להביא רחיה לפרש"י • מ"מ הכא מטעם דרוב נשים אין רמ"ח יש לומר דאזלינן בזה שעה מליחתן • ולו יהא דהוי ספיקא אפשר אין להחמיר בוסהות דרצנן • ובפרט לפ"ד הרב"י בש"ע ס"י קפ"ז גבי בחולה הרואה מ"ח • כנ"ל אוח ב' :

איסור דאורייתא לטהר את הדם להבא חיך יעשו • לטהרו ח"א שמה היא רמ"ח שלא מחמת המכה • דהא ביארנו שאין זה צורך להחזיק המכה על למפרע רק בוסהות דרצנן הקלמו • וח"כ לגבי להחיר צלי ז' נקיים לא אפשר לסמוך ע"ז ומיישינן שרחהה שלא מחמת מכה זו • וח"כ חיך נטהר הדם להבא דהא מסתמא כשחראה עתה מ"ח הוא מאוחו נוקים שהחזקה מקודם רמ"ח • והוא 'כהחזקה רמ"ח דם שצריך עלי' ספירה ז' נקיים ואיך נטהרנו לגמרי עתה • וגם לטמאות הדם ח"א דהא אפילו מה שממלא בצדיקה עד יש לטהר כיון שיש לה מכה שידוע שמוליאה דם • וח"כ חיך יטהרו מה שמולאה בצדיקה עד ויטמאו דם שרמ"ח • זהו הרחי דסהרי וכמו הוכח • ואפ"ל לפמ"ס חאזמ"ו נ"ע צסי' קפ"ז כ"ק כ"ד דברמ"ח צלח"ה ה"ל ספק שמא הדם מן הצדדים ח"כ הכא דנוסף עוד ספק שמא ה' מן המכה • ח"כ יש לטהרה לגמרי גם צלי ז' נקיים ח"כ ח"כ סוף דיבור הראשון הקשה ע"ז ממתיחין פכה"י דף י"ד ע"א אוח יוס טמאים ומייבוס בקרבן • הרי ללא מספקין שמא הדם מהצדדים והירץ דמתיחין מיירי בארטישה ממש • ובמ"א הקשה ע"ז דהא כמ"כ גבי רמ"ח י"ל דאירי בארטישה ממש כמ"ס הרז"ה בהשגהו על צעה"ג • ועוד דמשום דארטישה אין מניחים מלחלות כשיש לספק שאין הדם מהמקור כמ"ס בהשו' אחת המתחלת דין צדקה ח"ע צעד הבדוק לה • שדין המשנה ס"פ הרואה כחם עד שהיה נחון תחת הכר וגמלא עליו דם עגול טהור משוך טמא דמיירי אפילו בארטישה ממש כמ"ס צגמ' רפ"ח דנ"ז ע"ב דהפי' דדוקא משוך טמא משום דמולד מטיכותו מוכח דודאי מנופה קאחי אכל הא דעגול טהור אינו משום דהוי הוכחה גמורה דלאו מנופה קאחי אלא כיון דליכא הוכחה דמנופה קאחי טהור כן הוכחה ממ"ס בחידושי הרשב"א והר"ן פכה"י גבי וטחו ציריכה וכ"מ צפי' הרע"ב במשנה הנ"ל • והטעם דחלינן מספק הוא משום דדרשינן דם ולא כהם יעו"ס • ומסולק בזה קושיית הס"ע ס' קס"ג ד"ה גם לל"ע על הט"ז ס' ק"ל ס"ק כ"ג בהא דמשמע דמשפק גמור חולין וח"ל הוכחה ורגלים לדבר וכ"כ הס"ע ס' ק"ל ס"ק ס"ו צד"ה חכן נראה וצד"ה תשובה • אלא שפי' דמיירי בלא הרגישה דאל"כ מדוע נהלה מספק ולפמ"ס דזהו גזה"כ דם ולא כהם לק"מ וכבר כ' כן הס"ע ס"י ק"ל ס"ק ל"ג מן ד"ה וטרס חכלה • עד סד"ה ומענה ליחא מה שהמהתי • וצד"ה נחזור לענינו • וכ"כ הביט מאיר סוף ספרו בהשגה ס' י"ג • לכן עפ"ז י"ל דמשנה דעד שהיה נחון מיירי בהרגישה כמ"ס צגמ' ואפ"ה רק משוך טמא ולא שאינו משוך דהא רצנן דר' אליעזר בר' לזוק פליגי אפילו במשוך ע"ס בגמרא • וח"כ חס ברמ"ח הוה לדדים ספק לא היה טמא אף דארטישה וכמו צעד שנחון תחת הכר כל שאינו משוך • אע"כ ז"ל דאינו ספק כלל • ומיהו צסה"ה ס' ק"ז משמע דחשוב ספק ממש אך זהו לשטתו שם כפי' ר"י אכל לפרש"י אין זה מוכרח כלל כמ"ס בהשו' אחת • אך לפ"ד סה"ח דהוי ספק ח"כ ליישב המשנה נמלא על שלו או על שלה הנ"ל לריך לחלק דכשרחאה רק פ"א אחר השמים מחזקינן ליה ודאי צדס המקור ולא אמר סה"ח דלדדים ה"ל ספק אלא כשרחאה ג"פ מחמת השמים • וח"כ לפ"ד סה"ח אפ"ל דיש לטהרה צלי ז' נקיים כיון גם אלמפרע יש שני ספיקות • האחד ספק מן הצדדים • השני ספק שמא היה מכה זו המוליאה דם גם מקודם • אבל לפמ"ס לשטת רש"י דלדדים אינו ספק • ח"כ קשה לטהרה צלי ז' נקיים :

ה מידהו י"ל כיון לפרש"י ג"כ אין הדין נוהג לחוסרה על בעלה בהחלט מחזקה דרמ"ח מטעם הנ"ל ואם משום ששכסיו יוכרהו ג"כ לטהר הדם וזה דבר הקשה כדלעיל אוח ד' • י"ל הלא כה"ג ממש מלינו באשה שנחחדש לה מכה הידוע שמוליאה דם ורואה דם בשעת וסחה דס"ל להרשב"א לטהרה • הובא ב"י ס' קפ"ז צד"ה אכל בהגמ"י ח"ל וח"ח והלא **י"ז** (צ"צ)

ד אך עכ"ז לריך עיין דהא מכלן ולהבא ע"כ הדין נוהג לטהרה לגמרי צלי ז' נקיים כיון שיש לה מכה שידוע שמוליאה דם וזה ח"א משום שהרי החזקה רמ"ח מקודם שידענו לה מכה ולא סמכנו להחזיק המכה למפרע רק לגבי וסחוח דרצנן אכל לא לגבי דאורייתא • וח"כ לגבי

סימן קכה

אם יש שרש למ"ש הב"ח סי' קפ"ח שנהגו הנשים שלא לילך למרחץ בימים שבין לבישת לבנים לעבילתה :

משנה פ"ב דנדה די"ט ע"א חמשה דמים טומאים באשה האדום והשחור כו' ובגמרא ושחור זה לא מתחלחו הוא משחיר אלא כשנעקר הוא משחיר . מנל לזו מכה לכשנעקרה היא משחיר . ופרש"י לכשנעקר מן הגוף לוקה ומשחיר . ויש להבין פי' אלא כשנעקר הוא משחיר חס ר"ל כשנעקר מן המקור וירד לבית החילון שם בבית החילון הוא משחיר או ר"ל דחומ"י כשנעקר מן המקור הוא משחיר חף קודם שהגיע לבית החילון דהיינו מן השיניים ולפנים . או אפילו אפשר קודם היינו כשנעקר מגידי המקור שבהם כיום הדם וכשנעקר מהם להמקור לוקה ומשחיר והיינו כמו דם המכה כשנעקר מגידי וורדי הדם הוא משחיר . ומ"ש רש"י לכשנעקר מן הגוף זה קאי על דם מכה . ולכאורה י"ל דאריכות לשון הגמ' ושחור זה לא מתחלחו כו' מורה כפי' הרמב"ם . כי לכאורה הגמ' נכוון לחרץ בזה מאחר דדם אדום לבד הוא טמא כדכתיב אדומים כדם . ח"כ זה הדם השחור חף שמתחלחו היה אדום עכ"ל כיון שגשגה מרחיחו לגמרי למראה אחרת העבור דהיינו שחור שאינו ממרחוח הטמאים בעלם . ח"כ מדוע יטמא . חס נשגה כן קודם שבא לכלל טומאה דכל הנשים מטומאות בבית החילון . וכשנשגה בעודו במקור או בין השיניים ולפנים ונהפך מרחיחו ממרובה הטמאה למראה אחרת שאינה טמאה ח"כ בהגיעו לבית החילון שאזי מטמא הרי אז אינו דם הטמא . ומה בכך שהיה מתחלחו אדום הרי עכשיו נהפך לשחור והחורה לא מטמא רק דם אדום . וכמו שגמלו במרחוח נגעים כי ישוב הבשר החי ונהפך ללבן כו' ופירש הכהן כו' הרי מהני מה שנהפך ממראה טמא למראה טהור . כמ"כ הכא חס נהפך הדם ממראה טמא למראה אחרת קודם שנטמאה האשה י"ל דראוי שלא יטמא עוד . וע"כ האריך הש"ס ושחור זה לא מתחלחו הוא משחיר אלא כשנעקר כו' מנל כו' ור"ל לכשנעקר לבית החילון אזי הוא לוקה ומשחיר . אבל בהחלח ביאחו לבית החילון היה אדום וע"כ נטמאה האשה כשהיה אדום קודם שנהפך מרחיחו וכן משמע שפי' הב"ח בחשו' סי' פ"ד ובחיבורו סי' קפ"ח דפי' לכשנעקר הוא משחיר היינו אחר שהיה אדום בבית החילון ואפשר עוד דמפרש לכשנעקר מן הגוף לגמרי הוא משחיר וע"כ :

132 of 234

ב אך קשה לח"כ מדוע מטמאים דם שחור בטומאה ודאית ולא חיישין שמה נשגה לשחור בבית הפנימי עדיין . ולכן אפשר לומר דאש"ה טמאה ואף שגשגה קודם בית החילון . מ"מ כיון כשנעקר הוא משחיר הנה עקירה זו מתחלחא דהנחה הוא כדאמרינן בכחוצות פרק אלו נערוה דף ל"א ע"א הזורק חץ כו' שעקירה לורך הנחה היא וכ"פ הרמב"ם פ"ג מהל' גניבה ה"ב ור"י בחוס' פרק מרובה ד"ע ע"ב ד"ה לענין וע' חוס' דגיטין דנ"ב ע"ב . ולכן אש"פ שבשעת עקירה עדיין לא נטמא כיון שעקירה זו מתחלחא דטומאה היא ע"כ כיון שהיה אדום אז אש"פ שהשחיר קודם שנטמא ממש הוא טמא . וכיוצא בזה מלינן פי' נעקר לפי' הרמב"ן פרק יולא דופן דף מ"ב ע"ב סע"ב גבי יולדת שירדה לטבול מטומאה לטהרה ונעקר ממנה דם בירידה טמאה דפרש"י ונעקר לבית החילון . והרמב"ן בחידושו הקשה ע"ז וכתב דאיכא לפרושי דנעקר לאו לבית החילון משמע אלא הרגשה בעלמא שנעקר מן המקור אש"פ שהו' בין השיניים ולפנים טמאה מיהו הר"ן בחידושו שם הקשה על פי' הרמב"ן והעלה כפרש"י וסיים כל שהוא בבית הפנימי לא מקרי נעקר כלל וכ"פ הרמב"ם פ"ה מהל' מטמאי :

משכב ומושב ה"ג ונעקר כו' וילא חוץ לבין השיניים כו' . ועוד קשה דהנה הרמב"ן שם לפי פירושו דנעקר היינו אפילו בפנים הוכרח שם לומר דמ"ש הנדה והזבה כו' והיולדת כו' מטמאים בפנים כבחון דבפנים כבחון דקחני צולדת לאו דומיא דנדה וזבה אלא אינהו בבית החילון דוקא ויולדת אפילו בבית הפנימי . כמבואר בחידושי הר"ן משמו ובחידושו . וקשה דלמה הולך לרוחץ עלום זה . והרי לדבריו דעקירה מתחלחא היא ח"כ י"ל דאף שעדיין אינו מטמא כ"א בבית החילון והוא לא בא לבית החילון אלא אחר טבילה ואז אינו מטמא עכ"ל כיון שנעקר היה ראוי לטמא בחר עקירה אזלינן וכלעיל גבי דם שחור . אשכ"ל דס"ל להרמב"ן דלא אזלינן כה"ג בחר עקירה כיון שאז בשעת עקירה אין שום טומאה עדיין כלל . ומיהו זה אינו כמו שאבאר דהנה בגמרא שם דמ"ג ח' צעי רבא נכרי שהרהר וירד וטבל מכו אה"ל בחר עקירה אזלינן הנ"מ לחומרא אבל הכא דלקולא לא . או דלמא ל"ש היקו . ועיין בהרמב"ם ספ"ה מהל' אה"ט ה"ח דהרי זה ספק טמא . והנה הרמב"ן בחידושו שם הקשה חמאי קאמר לה באה"ל ולא פשיטא להו מילתא דבחר עקירה אזלינן מדאמרינן לעיל ונעקר ממנה דם בירידה טמאה כו' וכ' בחידושי הר"ן על זה וז"ל וקושיא זו אינו אלא דרך פירושו ז"ל שפירש ונעקר ממנה דם בבית הפנימי . אבל לפי פרש"י ז"ל שפי' ונעקר ממנה וילא לבית החילון לא קשיא כלל דכיון שנטמאה מבפנים כבחון הרי הוא כאילו נגמרה יליאחו עכ"ל . ולכאורה אפי' לפי הרמב"ן שם דנעקר היינו לבית הפנימי ג"כ לק"מ כלל דהא ח"כ ס"ל דיולדת מטמא גם בבית הפנימי כמו נדה וזבה בבית החילון כנ"ל וח"כ הרי הוא כאילו נגמרה יליאחו ואיך יפשוט מזה הגמ' לשכת זרע שאינה מטמאה עד שהלך לחוץ . אשכ"ל דהרמב"ן כאן ס"ל דגם יולדת אינה מטמאה אלא בבית החילון כמו נדה וזבה . וע"ש לעיל דר"ה יולדת לטמוי בפנים כבחון הן שוין . אבל בשיעור מקומן הא כדאיתא והא כדאיתא . לריך לדחוק לפ"ז לומר לא שביוולדת מטמא ממש בבית הפנימי . אלא דמהני מה שנעקר לשם לשיטמא אה"כ בבית החילון אפילו לא יבא לשם כ"א אחר טבילה . וא"כ לפ"ז מוכח אדרבה דאזלינן בחר עקירה . אלא בחידושי הר"ן שם מילק דהחם דלענין טומאה הדם בלחוד אש טמא טומאה ערב או לא אזלינן בחר עקירה אבל הכא דמדנין ראיה הוא י"ל דלא אזלינן . עכ"ש משמע בגמ' דמ"ג ח' ד"ל דבחר עקירה אזלינן אף להקל וכ"ש לחומרא . ח"כ גבי שחור אדום הוא אלא שלקה י"ל בודאי בחר עקירה אזלינן :

ג ויהא דלא הביאו מאן לפשוט האיבטיח דשם חס בחר עקירה אזלינן . י"ל משום דלא ברירא דבבית הפנימי השחיר . ושמא אינו משחיר כ"א כשכבר בא לבית החילון . ח"כ משום דאורחיה הוא ר"ל כיון שדרך האדום להשחיר בשלוקה ה"ו כאילו עודו אדום דבכה"ג אמרינן בגמרא דכ"א ב' דאש"פ דהרואה דם בשפופרת טהורה משום דהוי הליכה בין דם לבשרה עכ"ל ח"ש הא דאמר ר' יוחנן משום רשב"י המפלת חתיכה קורעה חס יש בה דם אגור טמאה משום דדרכה של אשה לראות דם בחתיכה ע"כ אינו חליצה . וכך י"ל כיון דרך דם האדום להשחיר ה"ל כאילו הוא אדום . אך קשה ע"ז ממ"ש בגמ' די"ט ע"א ואיבטיח חמאי כו' ה"ג מילקא הוא דלקי וכן די"ט ב' והא אפילו מילקא לקי מ"מ כיון דלאו אורחיה כ"כ כמו בשחור ח"כ אין מטמא חס נלקה כן קודם בית החילון אה"ל דלא אזלינן בחר עקירה . וי"ל דב"ש ועקביא ס"ל דה"ל אורחיה הוא . ואשכ"כ ממ"ש בגמ' גבי לא מתחלחו הוא משחיר אלא כשנעקר כו' . מוכח דאש מתחלחו משחיר לא היה טמאה אש"פ שאורחיה של אדום להשחיר ע"י לקוחה . מ"מ עכ"פ איך סיהיה אין לו מראה דם אדום . ולא דמי להא דרשב"י דהחם דהטעם רק

רק משום חליצה שפיר י"ל כיון דאורחיה בכך חינו חולץ .
 אבל הכא ששנהגה לגמרי ממראה דם הטמא י"ל דלא מהני
 מה שאורחיה בכך ועוד דלאו אורחי' בהכי כ"א ע"י לקוחה
 חלה הטעם משום דאחר שנעקר הוא לוקה ובהר עקרה
 חולין מיהו זה חינו ראייה דהא הולך לומר ולא מחלתו
 כו' לומר דלא מעיקר הווייתו היה שחור דחל"כ לא היה
 טמא רק מ"מ ממ"ש וכשנעקר מוכח כנ"ל :

ד והנה הב"ח סי' קפ"ח כ' בשם הר"ר יעקב מרגליות
 שקיבל מפי הרב מהר"ד לגלגוט שהאשה שילא
 ממנה סמיכה לבן ועב' לאחר שרחלה במרחץ כמו שנים
 ושלש שעות היא טמאה שדרך הדם להתלבן מהמח רחילה
 וחליץ דדם נדה הוא וטמאה מספק : ונראה שפ"פ הוראה
 זו נהגו הנשים שלא לילך למרחץ בימים שבין לבישה לבנים
 לטבילה והוא שהשאו פן תראה דם ויתלבן לאחר הרחילה והיא
 לא ידעה עכ"ל . והט"ז רס"י קפ"ח חלק ע"ז ובהז וז"ל
 ודברים תמוהים הם שלא נמלא בהלמוד ופיסוקים רמו לזה
 כו' . ובגמרא אמרינן על מראה שחור שהוא אדום חלה שלקה
 ואם חיהא לסברא זאת הי' לו לומר רבותא טפי דאפילו בלובן
 חשכחן לפעמים שלקה כו' . חלה דבר זה חומרא יתירה היא
 עכ"ל . מבואר מדבריו דעיקר טעמו שחולק עליו משום
 שאינו מודה לו כלל בחידוש זה שהמליץ שדרך הדם להתלבן
 ע"י רחילה . ולפע"ד י"ל שאף אם היינו מודים לו דאפשר
 להיות כן אין שום טומאה מדינא דהא גם לדבריו ע"כ נתלבן
 קודם שנעקר . שהרי אמר שילא ממנו כו' לאחר שרחלה
 במרחץ כמו שנים ושלש שעות ומהעקרה עד ילידתו מהגוף
 אין שובה כלל כמ"ש בגמ' רפ"ק דנדה ד"ג סע"א דאם חיהא
 דהוה דם מעיקרא הוה חתי כו' וע' ד"ד ח' וחל"כ נטמאה
 מעל"ע ואינה מטמאה את צועלה כו' וע"ש בפרש"י ובגמ'
 ד"ם ע"ב כל שבעלה פטור כו' וכיון שכן שנתלבן קודם שנעקר
 וכשנעקר כבר היה לבן י"ל שאין שום טומאה כלל כיון דאין
 בו מראה דם כלל וכמב"ח לעיל דאף בשחור ה"ט דטמאה
 משום דכשנעקר הוא משחיר משה"כ הכא שנתלבן קודם
 שנעקר . ואף חת"ל דבשחור טמאה אפילו השחיר קודם שנעקר
 י"ל שאני החס משום דדרך האדום להשחיר . משא"כ הכא
 דאין דרך דם האדום להתלבן מעצמו כ"א ע"י רחילה י"ל
 דודאי אין שום טומאה אם נתלבן קודם שנעקר . ואין להוסיף
 שמה יתלבן אחר שנעקר כי אם נעקר אדום אזי בין תחלה
 עקירתו עד סוף ילידתו כיון שאין בו שהיית זמן כלל כנ"ל
 לא הי' מתלבן כ"כ שלא יהיה בו שום מראה דם לפחות כמו
 דם שנחשב צמים ויש בו מראה דם . ועוד דהא גם מהר"י
 מרגליות ג"כ לא קאמר רק כשילאה ממנה סמיכות לבן ועב' .
 ור"ל דבכה"ג דוקא יש לחוש שהוא היה דם יטן כי הדם הוא
 סמיך ועב' כמ"ש בגמ' פ' המוליד יין דע"ז ח' . ולכן אף
 שבעה הסמיכות הזה לבן ואין בו מראה דם הוסיף שמה
 נתלבן ע"י הרחילה . אבל במסקנה לבן וללול גם למחר"מ אין
 לחוש ולבדות כלל שמה היה דם כיון דג"כ חינו עב' כדם .
 וכיון שכן בסמיכות לבן ועב' ודאי אין לחוש שנתלבן אחר
 שנעקר דח"כ היה נשאר בו רושם אדמומית עכ"ש . ח"ו גם
 למחר"מ אין לחוש רק כש"ל שנתלבן מאליו מסך זמן דהיינו
 קודם שנעקר וכמבואר בדבריו . וח"כ י"ל דבכה"ג אפילו
 נודע לו שנתלבן מהמה רחילה אין שום חשש כיון כשנעקר
 כבר היה לבן וכמו שמוכח ממ"ש בגמ' ושחור זה לא מהחלתו
 הוא משחיר חלה כשנעקר כו' כנ"ל :

ה ועוד ראייה מסוגיא דהרואה דם בשפופרת דאמרינן
 בצערה אמר רחמנא ולא בשפופרת ופרש"י דם
 יהיה זובה בצערה שילא דרך כותלי הרחם ואין מפסיק
 כו' . הרי למדנו דכשאין מתקיים כדכתי' דם בצערה טהורה
 וחל"פ שהוא דם נדה ממש כ"ש בכה"ג כשנתלבן כבר הדם
 שא"כ חינו דם נדה שטימאתו התורה ועיין רש"י די"ט
 סע"א ד"ה דמיה . אבל שלמטה מהן לאו דם הוא ואף

דמשמע שם בגמרא דמ"מ נקרא דם טהור כמ"ש צענין
 בין דם לדם כו' ועמוד ב' דם ירוק כו' מ"מ כוונת רש"י
 דחינו דם נדה שטימאתו התורה . וח"כ ליכא דם יהיה זובה
 בצערה כי בשעה שזוב בצערה חינו דם כלל . ולכאורה לפ"ז
 ראוי שנאמר שאף אם כשנעקר מהרחם היה אדום חלה שבציה
 הפנימי נתלבן ובהחלה בית החילין כבר היה לבן ג"כ י"ל
 דטהור כמו גבי הרואה דם בשפופרת דמבואר בהרמב"ם
 פ"ה הט"ז שהכניסה השפופרת צפרוזדור כו' טהורה . הרי
 דאף כשנעקר מהמקור נגע בציה הפנימי בלי שום חליצה רק
 החליצה היא בתחלה בית החילין טהורה ח"כ לא חולין צהר
 עקירה בכה"ג שיש חליצה חת"כ . וכ"מ מפרש"י דכ"א ב'
 בד"ה שפופרת הכניסה קנה חלול בלוחו מקום וגמלא בחוכו
 דם . משמע שא"ל להכניס השפופרת עד המקור ממש . וח"כ
 כש"כ דם שנתלבן שא"כ חינו דם כלל וגרע מהחליצה ש"ל
 דלא חולין צהר עקירה . ולפ"ז גם מ"ש בגמ' גבי שחור
 לכשנעקר הוא משחיר ל"ל ג"כ שבתחלה בית החילין היה אדום .
 מיהו י"ל שחור שאני כיון דאורחי' הוא ל"ד לשפופרת . חכן
 גבי לבן ודאי י"ל דלא גרע משפופרת . מיהו חלומ"ר הגאון
 נ"ע צ"ח קפ"ח פ"י דלהר"ש והרמ"ש והט"ש גם בשפופרת
 חנה טהורה חל"כ הכניסה השפופרת עד המקור ממש שאז
 דוקא שייך לומר בלא רחלה כדרך שהנשים רגילות לראות
 יפ"ש סס"ק ע' . וח"כ לפ"ז אם נדמויה מה שנתלבן הדם
 לשפופרת ג"כ חנה טהורה חל"כ כשנעקר מהמקור היה לבן
 ועכ"פ אם הי' לבן קודם שנעקר עד שבעה שנעקר מהמקור
 כבר הי' לבן ודאי לכ"ע טהורה . וכבר נח' שזה שחוש
 שנעקר אדום וחל"כ בדרך ילידתו הלבין כ"כ עד שלא נשאר
 בו רושם אדמומית רחוק מאוד ולכן י"ל שאין מקום להחמיר
 לקיים המנהג שב' הב"ח שלא לילך למרחץ כו' דאדרבה
 הנה אם ע"ז יתלבן הדם קודם שנעקר ודאי טוב ויפה
 לטהר אשה לבעלה ע"ז וכה"ג חיהא בגמ' פ"ט דנדה
 דס"א סע"ב בקשו לגזור על בגדי צענין אמרי הא עדיפא
 כדי להקל על כהמיהו . ואף דההם היינו רק בכתמים שהן
 מד"ם והכא הוא ראייה מ"מ החס הכתמים הן טמאים
 מדינא לולי הבגד הלבוע כו' והכא הרחילה היא ראייה טהורה
 לגמרי . ושחוש שיתלבן אחר שנעקר זהו חששא רחוקה מאד .

קיצור

- א פ"י** מ"ש בגמרא ושחור זה כו' כשנעקר הוא משחיר ר"ל
 שבתחלה בלוחו לבית החילין היה אדום וע"כ נטמאה
 האשה אז חל"פ שאח"כ השחיר לית לן צה :
- ב א'** אפשר אף שהשחיר קודם בית החילין טמאה כיון
 שבעה שנעקר הי' אדום וכשנעקר השחיר דאזלינן
 צהר עקירה כמו שיש סברא כן בגמרא דמ"ג ח' לענין
 שכבה זרע וד' הרמב"ן שם דמ"ב לרי"ד יסוב :
- ג ועי' ר'** כיון דאורחי' דאדום להשחיר ע"י לקוחה דיינינן
 ליה כאלו הוא אדום מיהו ממ"ש בגמרא ולא
 מתחלתו כו' לא משמע כן :
- ד עפ"ז** י"ל מ"ש הב"ח סי' קפ"ח שדרך הדם להתלבן
 מהמה רחילה כו' דאף לו יהא כן אין לחוש כיון
 שנתלבן קודם שנעקר :
- ה ועוד** ראייה לזה דלא גרע מהחליצה דשפופרת חלה שלפ"ז י"ל
 אפילו נתלבן אחר שנעקר קודם בית החילין ועיין לעיל
 אות ב' מיהו זה ל"ע . עכ"פ מנהג דהב"ח אין לו שורש :

סימן קבו

משנה פ"ב דנדה די"ט ח' . הירוק עקביא בן מהללאל
 מטמא וחכמים מטהרים . ובגמרא וליח ליה
 לעקביא דמיה דמיה הרי כאן ארבעה חיבטיה חימא ליה
 ליה

שאלות ותשובות

מים רבים סי' מ' מ"ח פסקו ארבעה רבנים כהח"ל הוצאו
בספר עיקרי דינים סי' כ"ח אות למ"ד :

קיצור

א בענין דם ירוק וזה"ל כשנתייבש על העד נהאדם קלוטיו
שכ' הב"ח לחוש שמא כו' והח"ל חולק . וכ"מ
מהא דכל הטמאות כשעת מליחתן אף נגד חזקה דמעיקרא
כ"ש הכא דגם חזקה דמעיקרא מסייע לחזקה זו :

ב ועוד ח"כ היה לומר דהיינו הנפקותא בין חכמים לת"ק .
ועוד הא עכ"פ בלבן ליכא נמימר הכי :

ג ואין לומר דחזלינן בחר בסוף כמו גבי איגלאי בהתייהו
דגם הב"ח לא קאמר הכי . גם כמ"ס הח"ד מנדלא
חזלינן בחר בסוף באדום שנעשה דיהה :

ד גם רחיה מדאמרינן בשמור ולא מתחלתו כו' . ועוד דכאן
יש ספק שמא מהננות האויר והבגד נחאדם וה"ל ככהס
דספק מעלמא אחיה וגזירת כהמים לא שייך הכא מה גס
בצירוף הטעם דלעיל . ומ"מ למעשה הנה גבי לבן כ' ודאי
לסמוך ע"ד הח"ל וסייעתו אבל בצירוף אפשר אין להקל
כשנחאדם אחר שנהייבש נגד משמעות הט"ז והס"ד והבב"י
והב"י סי' קפ"ח . אבל עכ"ז כמה שגשאל באשה שהחזקה
שכחמיה הירוקים אחר שנהייבשים מהאדמים בקלותיהן שמ"מ
צעודו לה תוכל לטוטפו במים . אך בהשו' מים רבים סס"י
מ' משמע שרביכה להראותו להמורה שיראהו שהוא רק דם
ירוק ולבן ולא יש בו אדמומיה ח"ו :

סימן קבו

בנידון מה שנחלקו בהשו' ח"ל סי' מ"ו על הב"ח סי'
קפ"ה דכל שהיה לבן וירוק בליחתו מן הנוף .

הנה בשו"ת מים רבים סי' מ' מ"ח פסקו ארבעה רבנים
כדעת הח"ל לטהר הכתמים היוצאים בסמיני טהרה הוצאו
בספר עיקרי דינים סי' כ"ח אות ל' . וכ"כ דעת החוות דעת
סי' קפ"ח דחזלינן בחר יליחה מהנוף גם לכאורה גבי לבן אפילו
להב"ח אין שום טרם להומרא זו דהא כאן לא שייך הטעם מה
שכחב דעד כאן לא פליגי חכמים אעקביא כו' אבל כשנשתנה
כו' היישינן ללקוי כו' . אלא שבספר הפתרת למשה כ' דהב"ח
לשיטתו דס"ל לבן נמי לקותא היא אבל אכן לא קי"ל כוונתו'
בהא כמ"ס הט"ז רס"י קפ"ה ואם איהא כו' דאפילו בלבן כו'
ע"ש וכיון דלבן לאו לקותא הוא מהכ"ה נחוש ללקוי למפרע
אע"פ שאחר שנהייבש נחאדם בקלוטיו חס לא לחוש כמ"ס
הכו"פ רס"י קפ"ה חולי יש בו הערובות אודם אלא שלהות
הלבנה הוכף עליו כו' . אבל באמת צ"ח עלמו צמיצורו
ובהשו' סס"י פ"ד לא משמע כלל השבח זו רק דלמא לכשנעקר
מון הנוף הוא נעשה ירוק כו' כעקביא . וא"כ בלבן לא שייך
לומר כן לדין עכ"פ . וגם בצירוף י"ל כהח"ל משום דכל
הטמאות כשעת מליחתן וחזלינן בחר יליחה מהנוף . ואע"ג
שהחוס' ריש גדה ס"ל דהא דכל הטמאות כשעת מליחתן
הוא רק להרומה ולקדשים כו' היינו כשיש חזקה דמעיקרא
להיפך שמקודם היה חי משא"כ הנה אדרבה אשה בחזקה
טהרה עומדת . ומ"מ למעשה אין להקל נגד משמעות הט"ז
וש"ך ודעת המנ"י והב"י רס"י קפ"ה . אבל זה נראה שאין
צריכה להנחותו עד שיתייבש ולבדוקו כ"ל צעודו לבן וירוק לה
חולל לטוטפו במים כו' כמ"ס כה"ר . ויש לסמוך בזה ע"ד
הח"ל וסייעתו דלעיל . מיהו בהשו' מים רבים סס"י
שלא חסמוך על עלמה בזה כ"ל שהמורה יראהו שהוא רק
ירוק או לבן כו' :

סימן קבח

מכתבו הט' הגיעני יום ג' ט' שבט ועדיין לא רחיתי היום
אח הדאקטער ר"י לחקור מטמו . אך בשבוע

ראה את אחי אבי ז"ל

סימן קכו קבח צדק

העבר דברתי עמו מטעמי מזה . והגני להודיעו אח אשר
אמר לי שהדס היוצא מן האס יולא מגידים גדולים שבחס .
והגידים יש להם פיות קטנים וצעת הזלת הדס נפתחים ויוצא
הדס מהגידים להאס ומפי האס יולא לפרוזדור הנק' בלשונס
שי"ד ובלשון הרמב"ם לואר הרחס . אבל צעת שאין דס יולא
ממנה דהיינו בלא עת נדחה חזי הדס כנוס בחוך הגידים אבל
בהאס עלמה אין נמלא אז דס כלל . עוד אמר לי שגיד אחד
ישנו בצואר הרחס שממנו ג"כ יוכל ללחא דס כמו הדס היוצא
מן הגידים שבחס . עוד אמר לי שביצים של אשה הנק' בלבון
הרמב"ם לול אין בצואר הרחס כמ"ס הרמב"ם אלא בחוכיות
הרחס דהיינו בהחדר הנק' חס ממש . אלו דבריו . ולכאורה
דבריו המוהים שהס נגד הגמ' שהלול פתוח מן העליו' לפרוזדור
אלא שאס כדבריו קן הוא י"ל דלול שבגמ' אינו הביצים כמ"ס
הרמב"ם אלא זהו הגיד הנק' בצואר הרחס . וכה"ג מלאתי
בשועה הגאון הדאקטער מוהרר"ל מונעך שבב"י סי' מ"ז
דס"ז ע"ד כתב וז"ל מצואר בחכמת הניהוח שכל הדמים
והליחות היוצאים מהנוף דרך האס באים דרך שני מיני גידים
הלומחים משארי גידים הפנימים שבנוף ונאחזים בהאס הלא
המה הגידים היוצאים לחדר ומקור שבחס . והגידים הנחפשים
בצואר הרחס כולו גם מהלול ולחוך . וקרובים דבריהם לדברי
חכמים ז"ל שדס העליו' ודאי טהור שבה מהנוף דרך גידי צואר
הרחס ודס שבפרוזדור דאיכא למימר שבה מהנוף דרך
הגידים הנכנסים לחוכו . וגם אפשר שבה מן העליה מ"מ
ודאי טמא שמקורו מן המקור עכ"ל העהקתיו כי כמדומה לי
שאין תשו' הג"ל אללו . ומלשונו נראה שלדברי הרופאים י"ל
שדס העליו' היינו דס היוצא מהנוף דרך גידי צואר הרחס .
אך הוא עלמו ס"ל דזהו לחוד ועליו' לחוד . ויהיו דברי ר'
ישעיה כהרופאים הנ"ל . ואין מזה נפקותא לדינא . אף אה"ל
שהאמת כדבריו . אלא שלפע"ד דברי הרמב"ם נאחזים יותר
אף גם בחכמת הניהוח . אך כמ"ס שבחס אין דס בלא עת
גדה לכאורה דבריו מוכרחים דל"כ אך מלאנו ידנו ורגלינו
להלות במכה שבמקור . ג"כ כיון שע"כ נפתח המקור להוליח
דס המכה ח"כ מסהמא יולא ממנו ג"כ דמי גדה כיון שלעולם
נמלא שס דס . ועוד דל"כ היכא משמחת לה ששאר משקה
הבא מהמקור טהורה כדחנן סוף פ' כל היד כיון שהמקור
נמלא דס למה לא ילא ממנו דס ג"כ . וגם האין פסק הרמב"ם
דאפשר לפתוחה הקצר בלא דס . מיהו בסה"ת סי' ל"ז
ובשאלות פ' הזריע כהב דלא מיפתח כ"כ כו' ח"כ י"ל
שהדס בטהותו . ול"ע . ובמדרש פ' הזריע הגי' חס . אך
בילקוט הגי' חוס וכן הוא בערוך ערך חס . ח"כ לכאורה
היה מקום לומר דהאוס לאו היינו האס אלא הגידים שבחס .
אך זה דוחק . גם כמ"ס רז"ל אשה חונת כו' ופיה מלא דס
משמע כשטוטו . ומ"ס מר דהיינו בשעת העיבור לולי דברי
מר הייה לומר דלא משמע כן ממש החלה אמר ר"מ כו'
כל ט"ח הקב"ה מסלקו למעלה מדדיה ועושה אותו חלב .
ח"כ מ"ס ח"כ חוס של אשה מלא דס . ז"ל דהיינו קודם
העיבור . ובמדרש יש הפסק רב בין נאמר דר"מ להיחא דאס
של אשה כו' . אך בילקוט איוב יו"ד סמוכים הם ממש . ומ"מ
לענ"ד נראה ג"כ כמ"ס מר דלאו מילתא פסיקתא היא שיש
דס במקור אלא שקרוב צעיני שלפני וסהה זמן מה מתכנס
הדס מעט מעט ובהתכנס הרבה מהס יולא מהרחס ונפתח
פי האס וכענין מי רגלים כו' וכן י"ל מלשון אהזמו"ר במה"ב
כמ"ס שטכסיו גולדו ונגמרו בהרגשה זו כו' . ומ"ס מר
שמהר"ש משמע כמה"ב . לענ"ד י"ל דמ"ס הרא"ש כגון שהכניסה
שפופרת עד המקור אין רלונו לומר כמ"ס מע"ל דכיון שהכניסה
שס ממילא הדס יולא אלא ר"ל דלא הקשי למה פסק ר"ז דרואה
דס בשפופרת טהורה ח"ל דכבר נטמאת האשה צעוד שהדס
צביה"ה טרם הכנסו בשפופרת . ומשו"ה כהב דהכניסה השפופרת
עד המקור ומשם ילא הדס בשפופרת ולא היה צביה"ח תחלה .
ואעפ"י דלפ"ז לא הולך לומר עד המקור ממש אלא עד בין
השיניים

השיניים י"ל דפורחא לא דק • ח"י י"ל דאורחא דמלחא קחני דאם היה הדם יורד מן המקור צפרודור על צשרה ממש למעלה מצין השיניים וצין השיניים חלל שמבס ולמטה היה נכנס צשפופרה אזי ח"א ללמלס שלא הי' משהו מן הדם כחרדל או פחות מכן מחפוט על צשרה מצין השיניים ולמטה וה"ה נטמאת מחמתו ולא היה השפופרה מועילה • משום הכי כהב שהכניסהו עד המקור ושופך מפי הרחם צשפופרה • אבל עכ"פ אין כדאי מזה להוכיח דהמקור מלא דם המיד :

ב ואשר תמה מר על פי' של מו"ר ח"י כ"ע צפי' דברי הר"ם • לא חמגע מלהליע למר דעתי בזה • והוא שכ"ק נ"ע חירץ בזה צמ"ס ססק"ח כ"ד הטוש"ע לפ"ד הר"ם • וכוננו בזה שלדעתם חנו מוכרחים לפרש כן דעת הר"ם ע"ס היות כי לולי דבריהם יש ויש פי' מרווח דברי הר"ם כדמר • והוא דהטור כהב גבי מטעה דר"ס ודוקא חתי' קטנות דומיא שפופרה • מכלל דס"ל דצשפופרה גדולה שהקצר נפתח על ידה טמאה חעפ"י שהדס יולא בהפסקה • וח"כ האך אפשר לומר כמ"ס מר דאפי' לא הכניסה השפופרה רק צביה"ח (דהיינו עד ראשיתו) טהורה משום דיש הפסקה ואין דרך נשים לראות בכך ח"כ היה לו לטהר גם צשפופרה גדולה שהכניסהו עד המקור • ומה בכך דאין פתיחת הקצר בלא דם • הרי גם ח"א הדם מטמאו מהרחם וח"כ בהגיעו לביה החילוק הפסיקה שפופרה טהורה • ח"כ כש"כ כה"ג • וח"כ מ"ל להטור דמייירי צשפופרה דקה עד שבהב דומיא דשפופרה כו' • ולא הבינותי דברי מר מ"ס ומ"מ כהב הטור שפיר דומיא דשפופרה משום דבהכניסהו עד המקור נמי מייירי וכמ"ס הר"ם • דלדברי מר דכל שיש הפסקה נק' רואה שלא כדרך שהנשים רואות להרא"ם והטור ח"כ מה בכך שהכניסהו עד המקור ואין פתיחת הקצר בלא דם מ"מ הדם יולא בהפסקה ורחוי שתייה טהורה • ח"ו מדהולך הטוש"ע לומר שהשפופרה דקה • מכלל דהפסקה לא מהני • וח"כ אין טעם לומר דרואה צשפופרה טהורה חלל משום דהשפופרה הוליאחו להודך ואין דרך נשים לראות כן כמבואר היטב בדבריו הק' סק"ח • ומ"מ כהב כ"ד הטוש"ע לפ"ד הר"ם משום דלולי דברי הטוש"ע י"ל דהפסקה נמי מהני לרבנן ג"כ חלל דלר"א הוא מנזירה הכתוב שאין נוגע בצשרה ולרבנן הוא משום דאין דרך כו' וכל שיש הפסקה מדבר דלאו אורחא בהכח הוא בכלל אין דרך כו' ולאפוקי חתיכה למ"ד דדרכה של חשה לראות דם בחתי' • ולפי"ו בהכניסהו שפופרה חפי' עד המקור חפילו שפופרה גסה שהמקור נפתח ע"י טהורה מנחמה ההפסקה דאין דרכה כו' • וכן משמע באמת מדברי הר"ם כמ"ס צב"י והיה צ"ע דברי הטור מ"ס דומיא דשפופרה כו' • אבל מוכ' צ"ע דומיא דשפופרה • ח"כ לפסק הלכה פסק ג"כ כהטור משום הכח הולך כחזמו"ר נ"ע לבאר מ"ס צסק"ח • זה נ"ל צרור דעתו הק' • חלל שמ"מ היה מקום לומר דלהטוש"ע נמי מהני הפסקה והא דצשפופרה גסה ס"ל דטמאה היינו משום דאם המקור נפתח יולא דם גס שלא דרך השפופרה חלל בדופניו מבהודך ודם זה טמא • חלל שזה דחוק דמי הגיד זה להטור מש"ה הולך רבינו ז"ל לפרש כדפי' סק"ח • ועיין בספר הווה דעת שפסק דרואה צשפופרה גסה נמי טהורה וכמ"ס צב"י דלא כהטור וכן נ"ל עיקר • חלל דבטוש"ע לא משמע כן • וכן צ"ח כ' להדיח להיפוך • והדבר צ"ע כי צסוגיא כראה עיקר כמ"ס החו"ד :

ובשו"ה זכרון יוסף סי' י"ב • ובספר צאר יעקב • והנה הפני"י שם הקיל חפי' רואה צהרגשה וז"ל סס"י הנ"ל ע"כ נלע"ד צרור דלפי' הר"ם חפי' ידעינן צודחי דדס גדה שילחה מן מקורה והרגישה דם מן המקור מ"מ כיון דע"י חתיכה צא טהורה ללא טמאה הורה חלל ח"ס היא רואה כדרך הנשים • אבל ח"ס היא רואה שלא כדרכה טהורה כמו צשפופרה כו' כיון שאין דרך לראות כך כו' חפי' ח"ס דם ממש הוא ויולא בלא חתיכה מ"מ כיון שהחתיכה מוליאה דם מן המקור אין זו דרכה כו' עכ"ל • ובענין מ"ס חפי' כו' ויולא בלא חתיכה לכאורה הוא נגד הגמרא ויהצטרך לקמן לוח ז' בעזרה"י • חמנ"ס הכו"פ סי' קפ"ח סס"ק ב' לא הקיל לסמוך על פי' הר"ם לצדו כיון דלרש"י והוס' אין זה היתר חל"כ יש לזה עוד לירוף היינו צדוקה ומואלה צלי הרגשה הוליל ודעת מהר"ם מרוטנבורג בהגמ"י דבענין דוקא הרגשה גמורה חפי' צבדיקה • ולא חמרינן חמור הרגשה עד הוא ולכן סמך צלירוף שני הסברות היינו דהר"ם ומהר"ם והקיל במקום עיגון עכ"ד • וכ"ד חזמו"ר נ"ע והמע"ל סס"י ל"ד החמיר בזה ומ"מ לא נחצאר דבריו צפירוש להחמיר חפי' רואה שלא צהרגשה • והנה נליע השיטה שיש צסוגיא דגמרא הנה לפי שטח רש"י צהא דאמר חביי ד' כ"צ ע"א כי פליגי בחתיכה מר סבר היינו ר"א דרכה של חשה לראות דם בחתיכה ור"ל דדס גדות הוא ולאפוקי מרבנן צהראי דס"ל דאין דרכה כו' ואין זה דם גדה ולכן לר"א היכא דחתיכה פלי פלויי טמאה דהא צצשרה קרינן צה דליכא חליצה ומ"מ בחתיכה דשיעח טהורה מטעם חליצה וח"ג דלעיל ברבי יוחנן חרשב"י ס"ל כיון דדרכה של חשה לראות דם בחתיכה צצשרה קרינן ציה דמנין צמיינו חינו חולץ ל"ל דר' חליעור פליגי עלי' וס"ל ח"ג דדרכה כו' מ"מ הוי חליצה • ח"י י"ל דדרכה דקאמר ר"א היינו לאפוקי ממו"ס רבנן צהראי דאין זה דם גדה • אבל מ"מ ס"ל דאין רגילות כלל שתייה רואה דם בחתיכה • ומש"ה הוי חליצה • ונמלא מצואר מפרש"י לפי הירולו של חביי דעיקר הטעם דמצצשרה ממשעטין הרואה דם בחתיכה הוא משום חליצה הא היכא דליכא חליצה טמאה חפילו אין דרכה לראות דאין לומר דלא נלך טעמא דחליצה חלל משום דדרכה של חשה לראות דם בחתיכה דח"כ ל"ל לרש"י לפרש צומר סבר דהיינו רבנן צהראי משום דלאו דם גדה הוא יפרש כפשוטו דכיון דס"ל אין דרכה של חשה לראות דם בחתיכה לכן חפילו פלי פלויי וליכא חליצה טהורה • ואין לומר משום דלשון הברייתא וח"כ אין זה דם גדה חלל דם חתיכה • משמע לפרש דלאו דם גדה הוא כלל דהא לרבנן אין חפי' כן כמבואר ברש"י דכ"צ ח' ד"ה ורבנן סברי • וח"כ גם לחביי היה יכול רש"י לפרש כן • ח"ו משמע דס"ל לחביי היכא דליכא חליצה טמאה חע"ג דאין דרכה לראות כך וכן צרואה צשפופרה דטהורה היינו משום חליצה הא ח"ס יש צקעים וסדקים צשפופרה שהדס נוגע צצשרה טמאה וכן הוא צפסקי הרשב"ץ פ' המפלת הרואה דם צשפופרה שאינו נוגע צצשרה טהורה משמע דוקא כשאינו נוגע הא נוגע טמאה חע"ג דלכ"ע אין דרכה של חשה לראות דם צשפופרה • רק לגירסא ברש"י שלפנינו דכ"ח סע"צ צשפופרה כ"ע לא פליגי דטהורה • דאין דרך רואה בכך משמע דהא דאין דרך רואה בכך הוא מועיל מולד עלמו לטהרה דאם היכא דיש חליצה ל"ל טעמא דאין דרך רואה בכך הא חפי' בחתיכה דדרכה של חשה לראות דם בחתיכה לר"א חעפ"כ היא טהורה כשיש חליצה • מיהו באמת מהרש"ל מוחך זה מפרש"י • וכ"ו לחביי חמנ"ס רבא נחרץ דל"ע אין דרכה של חשה לראות דם בחתיכה • וכ' הס"ט בחידושו וגם צחסו' צבסי' קפ"ח וז"ל דלפרש"י ע"כ הך אין דרכה דקאמר רבא אין חפי' כמו אין דרכה דקאמר חביי דלחביי פירוש אין דרכה כו' לפיכך אין זו דם גדה חלל דם חתיכה • אבל דברי רבא ל"ל הכא חלל דה"ק רבא כיון דאין דרכה לראות בחתיכה חע"ג דודחי דם גדה הוא חפי' טהורה כיון שלא ראה כדרך שהנשים רגילות לראות עכ"ל • והביא ראיה מלשון רש"י דלאו ראה

סימן קבט

ברין חשה שנטק המקור המבואר בדברי הכו"פ סי' קפ"ח ובדברי חזמו"ר נ"ע שם • והנה דין זה כבר נזכר צשו"ה גדולי האחרונים מהן צבו"ה פני"י סי' ו' וצחסו' גאוני צהראי סי' כ"ה וצכו"פ וצחסו' מעיל דקה וצב"ט סי' קפ"ח

אמנם המע"ל מחמיר שלא לסמוך להקל על פי' ר"ש כי מומימרח דר"ל משום ר"י נשיאה דף מ"א ע"ב משמע דוקא כשנעקר המקור (וההם ג"כ לא שנהלשה החתיכה רק ע"ד פארפאל שנפל החתיכה) ונפלה ממוחו חתיכה ולא יאלה ממנה דם טהורה חבל אם יאלה מומנה דם טמאה . והר"ש יפרש דאפילו דם יולא ח"כ מהחתיכה טהורה ואינו במשמע . ובאמת לכאורה יש עוד ראוי צרורה יותר דר"ל לא ס"ל הכ דינא דמפני שאין דרך ראוי' בכך הוי' טהורה דהא בדף מ"א סס אר"ל לדברי המטמא דדם מטמא באשה כו' . הרי ס"ל דאפי' יאלה הדם דרך דופן היא עמאה נדה כאילו יאלה דרך ערוהה דהא רבנן מטמאי' שם דדם והלכתא כוונתיהו נגד ר' שמעון . ואין לך שלא כדרך ראוי' גדול מזה ור"ש וק"ו דדם שילא דרך ערוהה רק שניהק הרחם ממקומו . וא"כ י"ל דמה"ט לק"מ קושיא זו דמאי מוטיב מר"ל הא חיהו ס"ל דאפילו לא יאלה המדוה דרך ערוהה כ"ל דרך דופן טמאה אלמא דלא ס"ל דבעינן כדרך שהגשם רוחה חבל אכן דלא קי"ל כוונתיה בזה י"ל כדברי הר"ש . אך זה יש להקשות דהא אפילו לר' יוחנן שם דפליג אריש לקיש ומטיהר באשה היינו משום דיליף מקרא דאינו טמאה עד שילא מדוה דרך ערוהה . משמע הא כשילא דרך ערוהה טמאה אף שלא רחאה כדרך שהגשם רגילות לרחות . דאל"כ ל"ל קרא לטהר כשילא דרך דופן היפוק לי' דאפילו דרך ערוהה טהורה צרחהה שלא כדרך הגשם . וא"כ עכ"ל הטעם דבצטרה ולא בצמפורה דס"ל לר"י גם כן דטהורה כמ"ש בגמ' דכ"א ע"ב אינו משום שלא רחאה כדרך הגשם כפי' הר"ש מקולי דז"א לר"י אללא משום חליה דבעינן שיהי' נוגע בצטרה כדפי' רש"י . ורחיהו צמ"ט שם בהשו' דודו השני' שב' דמאן לימא לן דזה (שרואה דרך דופן) נק' שלא כדרך ראיהו . ולכאורה דבריו המוהין בזה . ולריך לרהוק לומר דכיון דר"י משום רש"י אמר זה בדף מ"א דבעינן שילא מדוה דרך ערוהה ורש"י מחמיר בדף כ"א יותר מר"א דס"ל דהרואה דם בחתיכה דשיעא ננוי טמאה אף שיש חליה דס"ל מין צמינו אינו חולץ משא"כ לר"א הוי חליה אע"ג דדרכה כו' וכיון דמחמיר יותר מר"א מר"ש דלא ס"ל כרצנן בהראי' שם דמקילי יותר מר"א דהיינו אפילו פלי פלווי משום שלא רחאה כדרך הגשם ע"כ הולך להביא מהפסוק לטהר כשאינו יולא דרך ערוהה . חבל לרבנן בהראי' שם באמה ח"ל לזה דכ"ש הוא מצבצרה ולא בחתיכה כו' . (אחר זמן רב מלחתי כן צמ"ט בחידושו דכ"ב ע"א סד"ה כי פליגי בחתיכה וז"ל רחיהו מי שהקשה על סברה הר"ש מהא דלקמן דמ"א ע"ב מהא דאר"י משום רש"י כו' ולק"מ כו' ע"ש) ומיהו צמכות דר"ד ב' ואידך מצטיא ליה כו' משמע דנלך דרשה זו דר"י משום רש"י גם לדין . ולכן לריך עיון :

לפ"ז גם קושייה המע"ל על הר"ש מהא דאר"ל מקור שנעקר כו' לק"מ מטעם הג"ל דר"ל לשטהיה דלא צעי הרגשה כו' ומבצטרה משום חליה מוטט חתיכה משא"כ לשמואל וקי"ל בשמואל :

והנה השב"י ס"י ל"ז (ד"ה גס יאלה) כ' לחוש בצפארפאל שהוא מהי' המקור שנפל משום אין פתיחה הקצר בלא דם . אללא דלדעת הט"ז דס"ל דהדם שהולך החתיכה עמו טהור אין כפי' בזה כו' . וע' בצאר יעקב דל"ה ודף ע"ז עמוד א' ד"ה אמנס ודף ע"ח . והכו"פ כ' וז"ל וגם לא שייך כאן ח"א לפתה"ק בל"ד כמו שהקשה השב"י כי אין זה כלל פתה"ק כי הרחם סהוס כמו מקדם רק ירד מלמעלה למטה עכ"ל הביאו אלאזמו"ר נ"ע . ולפע"ד אין השוזהו מולחה לפמ"ש לקמן ענין הפארפאל בשם הדאקטור ר"י שכ' וזה דומה צהכליח לנפילה הכרכשהא מפי הטבעה כו' עד ואז נהפך שטח הפנימי הולך עכ"ל . ח"כ אם האמור כן צנפילה האם שנפל עליונותו ונחפך שטח הפנימי חולה ח"כ אין הרחם סהוס כמו מקדם שהרי אדרבה נחפך כו' וא"כ יש כאן פתיחה ולכן ההכרח ללדד משום מ"ש השב"י דלדעת הט"ז כו' וצפרט כמס"ל דבלא"ה ל"ל דההיתר דפארפאל הוא ע"פ דעת הט"ז בהר"ש . ועוד י"ל משום דבשאלהות כ' גבי נפל וז"ל היכא אמרינן ח"א לפתה"ק בל"ד היכא דגמר לורהו דולד דמיפתה טפי . חבל הכא כיון דלא גמר לורהו דולד . ולא מפחה טפי אפשר לפתה"ק בל"ד וכן הלפתה עכ"ל . ומבואר בחי' הרמב"ן והרשב"א שכן הי' גרסאם בגמ' צבריהוה ד"ט וכ"פ הרשב"ן צפסקי נדה סגו . ח"כ גבי נפילה המקור דבלא"ה ל"ד לנפילה חתיכה דעלמא מהמקור כמ"ש בצב"א י"ל ללדד דאפשר לפתה"ק בל"ד . אללא שעדיין יש לחוש ממ"ש צמה"ר ר"פ המפלת דת"ק דר' יהושע אע"ג דס"ל יש פתה"ק בל"ד היינו דוקא כשצדקה ומלחה טהורה כו' ע"ש . אך בחי' הר"ן כ' ול"ג דאפי' לא צדקה טהורה כו' ע"ש :

ב ומ"מ כל לך היהר זה לסמוך על פי' ר"ש הוא דוחק כיון שרש"י והוס' והרמב"ם והרשב"א והר"ן כולם מפרשים הסוגיא רק משום חליה מוטט מצבצרה אללא דלעיל כהצנו דלהרמב"ם י"ל דטעמא דחליה משום שאין דרך כו' וגם יש קושיא על שטה ר"ש מסוגיא דדף מ"א כמס"ל הגם שצחצנו להרץ וכמ"ש הס"ט וגם להר"ש יש צ' דעות והיינו שטה הב"ה ושטה הט"ז . ואין ההיתר רק ע"פ דעת הט"ז בהר"ש . מיהו דעה הכו"פ והמע"ל בהר"ש הוא ג"כ דמייירי צפארפאל ממש . גם דעת השב"י בהר"ש הוא כמ"ש הט"ז . אך מ"מ קשה מאד להעמיד יסוד ההיתר ע"ז נגד שאר פוסקים שלא פירשו כפי' הר"ש . והס"ט לידד להקל ד"ל שמהמה הגפילה נעשית מכה והוי כמכה שא"י חס מוליאה דם ובאמה דלגבי דם הנמולא על צדיקה עד הנוגע צלוהו החיכה שנפלה י"ל כן וכמ"ש לקמן בשם הדאקטור שכ' וזאה לדעה שמנגיעה קלה להבליטה מהגפילה אף אם דבר רך כמו מוך יוכל ללחה דם ממוקם הנגיעה כי העור נחפוט ונהרפה וזה דומה צהכליח לנפוח הנעשה בצצר השייסי הנקרא שקארצוט שמנגיעה קלה לצצר הג"ל יולא דם עכ"ל . ודם זה היולא מצצר הרחם טהור הוא כי הוא כמו דם מכה צצמקור דה"ל הדם יולא מפיתה הצצר כו' ודם נדוח הוא הדם היולא מופות הגידים והעורקים שצדפנוה האם כ"כ הדאקטור הג"ל . וז"ל הדאקטור הג"ל ששאלתי ממונו חס האם מלא דם כמ"ש המ"ב או שרק בעת וסאה מהמולא דם והיתה השוזהו וז"ל בחלל האם בלתי נמלא דם כלל . דם הזה מהקבץ לאט לאט צהמשך הדש ימים לסעיפי העורקים שמספרם ענוס מאד האמלאים צדפנות האם שמהנפחים מאסיפהו לפי מדחס הקלוב עד זמן הקלוב ואז נפתחים פיות העורקים והדם נסתן לחלל האם הפהוח המיד

ע"פ הר"ש

המיד' זולת' בעת' ההריון' הוא' סגור' ומשם' לביה"ח' ולחוץ
 עכ"ל' וכו"ה' ג"כ' בהשאלה' של' הרופא' שבהשו' מהרמ"ל' סי'
 קי"ח' ומקור' דמיה' הוא' המקורות' שבהם' נפתחים' והדם'
 זה' מהם' ולא' מן' הלחם' עלמנו' כי' הוא' מקור' לדם' ולא' מקור'
 עכ"ל' . ור"ל' שהוא' מקור' לדם' שהדם' נמשך' מן' המקורות'
 שהם' פיות' העורקים' להוך' חלל' האם' שהוא' המקור' לדם' טמא'
 ולכן' שנינו' דם' החדר' טמא' . אך' מזה' שהבין' מזה' בהשו' שב"י'
 סס"י' ל"ז' דהדם' שיוצא' מן' הדמים' הנקווים' במקור' לא' חסרה'
 הורה' כו' שהאם' מלא' דם' כו' הבין' שיש' באם' בהוך' חללה'
 ג"כ' מקור' דם' טהור' . וזה' אינו' דשנינו' דם' החדר' טמא' כי'
 בחללו' חין' שום' דם' אחר' חלל' דם' המסתכן' לו' מהעורקים' הנ"ל'
 שהוא' דם' נדות' רק' בהא' שפיר' קאמר' דדם' היוצא' מבשר'
 דופן' האם' נחמנה' דוחק' העד' אינו' בכלל' זה' כי' דם' נדות'
 אינו' רק' דם' הנמנל' בחלל' האם' שהוא' בא' מפתיחה' הגידים'
 הנ"ל' . משא"כ' דם' היוצא' מבשר' האם' שנפת' מחמת' הנפילה'
 ה"ז' בכלל' דם' המכה' גם' מ"ש' שאין' חוששין' ש"י' נגיעת' העד'
 יפתחו' הגידין' ג"כ' סברה' נכונה' ולכן' דם' הנמנל' ע"י' בדיקה'
 עד' כשנוגט' בחי' שנפלה' יש' לטהר' . ויש' לדמות' זה' לדין'
 בדקה' ח"ע' בעד' שאינו' בדוק' דא"ג' דהאם' כ' אלא' מו"ר' ג"ע'
 דהטעם' משום' שגולד' הספק' בהעד' קודם' בדיקה' הרי' ה"ג'
 בנד"ו' כיון' שידוע' לנו' מקודם' הבדיקה' ש"י' נגיעת' העד'
 בהחתיכה' יוכל' ללאת' דם' ה"ז' כמו' נולד' הספק' קודם' הבדיקה'
 וכמ"ש' אלא' מו"ר' נ"ע' בק"ח' דסי' קפ"ז' (סקכ"ג' ד"ה' ומ"ש'
 ה"ל') וז"ל' וה"ה' בספק' מכה' שא"י' אם' מוליאה' דם' ל"ד' לספק'
 שלאחר' בדיקה' כו' עכ"ל' ע"ש' . וכאן' חין' להלך' בין' פחות' מכגרים'
 ליותר' מכגרים' דלגבי' דם' היוצא' מהמכה' ע"י' העד' יש' להלות'
 ג"כ' חפי' ביוהר' מכגרים' טובא' . ורחיבי' בהשו' הגאון' רע"ק'
 ח"ג' נ"י' סי' ס"ב' שהמיר' בבדיקה' עד' משום' דבדיקה' עד'
 חין' ללרף' הקולא' דכלא' בהרגשה' חזיה' משום' דאמרינן'
 ארגישה' וכסבורה' הרגשה' עד' הוא' . והיקל' ברואה' שלא'
 בהרגשה' חף' צראי' ממש' ולא' בכהם' . ולענין' חזיל' בהר'
 חיפכא' כי' כמו' דגבי' בדיקה' עד' יש' מחמירים' לומר' דהליגין'
 דארגישה' וכסבורה' כו' כמ"כ' גבי' רואה' ח"ע' ג' דלא' הרגישה'
 פתיחה' המקור' הרי' י"ח' (מהרש"ך' בשב"י' וכו"ד' הג"צ' והח"ד')
 דהרגשה' שמרגשה' שזב' ממה' דבר' לח' נמי' נקרא' הרגשה' .
 וח"ע' ג' שרבו' החולקים' מ"מ' גם' בבדיקה' עד' כשלא' הרגישה'
 יש' מקילים' דלא' אמרינן' ארגישה' וכסבורה' כו' והף' ח"ל'
 דבזה' יש' לנטות' יוהר' החומרא' דהרגשה' מ"מ' הרי' עכ"פ'
 בבדיקה' עד' יש' לך' גדול' להלות' ש"י' נגיעת' ודוחק' העד' יולא'
 דם' מבשר' מהחתי' דזהו' דם' מכה' ממש' לכ"ע' דהיינו' חף'
 לרש"י' והוס' וכל' הפוסקים' . וכבר' כ' הב"י' סי' ק"ל' גבי'
 בדיקה' עד' דכל' היכא' דאיכא' למהלי' הליגין' מדלא' ארגישה'
 ממש' . משא"כ' גבי' רואה' ראייה' גמורה' שלא' ע"י' בדיקה' עד'
 קרוב' יוהר' שהדם' יולא' מנהקב' שבהי' דהוא' דם' נדות' ואין'
 לההיר' רק' ע"פ' פי' ר"ש' והרא"ש' לפ"ד' הט"ז' כמש"ל' . וע"ז'
 קשה' להשטין' . וגם' השב"י' סס"י' ל"ז' והכו"פ' ההירו' והקילו'
 במה' שמולאה' ע"י' בדיקה' עד' דוקא' ע"ש' :

אמנם צ"ט סי' קפ"ח' מצוה' שפסקו' למעשה' להקל'
 בפארפאל' חף' ברואה' ראי' ממש' והיינו' באשה'
 שיש' לה' וסת' שלא' בשעת' וסתה' וכ"פ' אלא' מו"ר' כ"ע' וז"ל'
 ואע"פ' כ"ז' שלא' חזרה' חתיכה' זו' למקומה' כל' דם' שהראה'
 משם' יש' לטהר' אם' רואה' שלא' בהרגשה' עכ"ל' . ולהעמיד'
 דבריהם' נ"ל' מטעם' אחר' דהנה' כאלא' מו"ר' נ"ע' (סוף' ימיו'
 אחר' חיבורו' הל' נדה' שחיברו' זמן' רב' קודם') לזה' להדאקטער'
 ר"י' הנ"ל' שיבאר' לו' ע"פ' נהוח' ענין' החדר' והלול' ומהו' חולי'
 פארפאל' והעתיק' לו' באריכות' והשיך' לענין' זה' הוא' דנפילת'
 האם' עלמנה' היא' מלהא' דלא' שכיחא' כלל' . חלל' שמעי' הגרחה'
 הנק' בלשונם' שיד' ובלשון' המסנה' והגמרא' נקרא' בית' החילון'
 הוא' הוא' שמהרבה' מאיזה' סבה' וניהק' ממקומו' ונפחק' ונפל'

Handwritten note: ← כלל' ע"פ' ר"י' הנ"ל' ...

למטה' . זכ"כ' בהשו' כ"ב' ח"ה' סי' נ"ח' (וע' בהשאלה' שבס"ט'
 רס"י' קפ"ח' או' לואר' האם' שקורין' בלשונם' שיד' שילא' לחין'
 כו') ופיון' סכן' ה"ל' כהא' דחיהא' צפ' חלו' טריפות' דל"ח'
 צהפוא' אמרתא' דהוב' שדרן' ברען' צהרייתא' דח"ל' בדיקה'
 צהו"ש' דתליין' דשגרונא' נקטא' משום' דשגרונא' שליח' חוס'
 השדרה' לא' שכיח' ולא' מלרכינן' לבדוק' החוט' השדרה' חפי' אחר'
 שמיטה' כמ"ש' בטה"ח' סי' י"ט' וצחי' הרשב"א' ובהגמ"י'
 ובטוש"ע' סי' ל"ב' . וא"כ' כמ"כ' גם' כאן' הליגין' דהוא' נפילת'
 השייד' ולא' נפילת' האם' עלמנה' ולא' מלרכינן' לה' לעמוד' על'
 הציור' בזה' ע"י' מיילדות' בקיאות' לידע' ולהודיע' ול"ד' למ"ש'
 הרשב"א' בהידושי' פ"ק' דחולין' ד"ט' צ"ס' רבו' דאחד' מן'
 הטעמים' שהלרכינן' לבדוק' הריאה' וז"ל' ועוד' טעם' אחר'
 בדבר' שהוא' קרוב' ומזומן' לראותו' כגון' הריאה' שאם' יש' צה'
 סרכא' מיד' הראה' לעינים' צפתיחת' הבהמה' . חס' ח"ט'
 צודק' נראה' כמעלים' עין' מן' האיסור' עכ"ל' . וכ"כ' בה"ח'
 דל"ג' ע"כ' דשאני' ההם' שניכר' לעינים' ממש' . משא"כ' הא'
 דלריך' טורה' רב' כדי' לעמוד' על' הציור' בזה' וחדע' דכ' שם'
 דאם' מן' הטעם' הנ"ל' היה' מותר' לחלו' מן' הבהמה' קודם'
 שפחה' אורה' כו' ע"ש' . הרי' דבכה"ג' אינו' כמעלים' עין' מן'
 האיסור' כיון' שעדיין' לא' פתח' הבהמה' ח"פ' שעתיד' לפתחה'
 הומ"י' וכו"ש' בנד"ו' . ועוד' דשם' כ' הטעם' משום' דהוא' ג"כ'
 מיטוט' המלוי' ושכיח' (וטעם' זה' נקטו' כל' הפוסקים') וגם'
 מפני' שמזומן' לראותו' וניכר' לעינים' כו' משא"כ' בנד"ו' הנ"ל'
 ואדרבה' בנד"ו' קרוב' שא"ל' לברר' לגמרי' . ומאחר' דמחזקינן'
 שחתיכה' זו' שנפלה' היא' הפרוזדור' ולא' החדר' ח"כ' י"ל' שיש'
 להלות' שהדם' שהיא' רואה' משם' שלא' בשעת' וסתה' הוא' בא'
 וגמשך' מהגידים' והעורקים' שצפרוזדור' עלמנו' ולא' מחזקינן'
 שחזקהו' מן' המקור' דא"ג' דבנמנל' צפרוזדור' הנן' שחזקהו' מן'
 המקור' היינו' כשלא' נתקלקל' הפרוזדור' : חבל' בנד"ו' שנתקלקל'
 ונהרפו' קשריו' עד' שניהק' ונפל' י"ל' שעי"ז' ג"כ' פתוח' פיות' אוחן'
 הגידים' והעורקים' הנמנלים' צפרוזדור' כמ"ש' הדאקטער'
 ר"י' הנ"ל' וכו"ה' בהשו' שב"י' סי' מ"ח' בהשו' הגאון' הרופא'
 ר' ליב' ממענן' . וע"ש' דלענין' השלייחס' כ' דלא' אמרינן'
 שחזקהו' מן' המקור' חלל' דמספקינן' שבה' מן' הגידים' שבולא'
 הרחם' רק' גבי' דם' אמרינן' שחזקהו' מן' המקור' והיינו' דוקא'
 כשאין' ריעוהא' צפרוזדור' . משא"כ' בנד"ו' דה"ל' כעין' מכה'
 וקלקול' צפרוזדור' יש' להלות' שעי"ז' גידי' הפרוזדור' מוליאים'
 דם' כו' . ועוד' דחפי' ח"ל' שבה' מהמקור' עכ"ל' דנפילה'
 זו' דהפרוזדור' גורם' לדם' המקור' שיבא' בלא' עת' נדחה' כאשר'
 נראה' בזהו' הגורם' ח"כ' כיון' דסוף' סוף' זה' גרמא'
 ליציאת' דם' ח"כ' יש' לספק' עכ"פ' שגורם' שיבא' דם' משם'
 ממש' ממקום' הריעוהא' כיון' דאפשר' הוא' שיבא' משם' שהרי'
 יש' גידים' צפרוזדור' כנ"ל' ואע"פ' שאין' ראי' לדבר' זכר' לדבר'
 מהא' דחיהא' צפרק' הרואה' כהם' דכ"ח' ומי' מחזקינן' טומאה'
 ממקום' למקום' כו' דא"ג' דהאם' מייירי' בענין' שא"ל' כלל' שיבא'
 הטומאה' ממקום' ח' למקום' השני' זולת' ע"י' מקום' אחר' הממנל'
 ביניהם' כמו' מכה'פה' ללך' פניה' שא"ל' לבוא' ח"כ' ע"י' שנגפה'
 בידה' . משא"כ' הכא' הרי' אפשר' מאד' שיבא' מהחדר' צפרוזדור'
 מ"מ' כיון' דעכ"פ' סברה' הוא' דלא' מחזקינן' ממקום' למקום'
 י"ל' ג"כ' דכשאפשר' לומר' שהדם' בא' ממקום' שנמנל' לא'
 מחזקינן' לי' שבה' ממקום' אחר' ח"ע' ש אפשר' הוא' . וע'
 בסמ"ע' סי' רנ"ט' סק"ו' מ"ש' גבי' רוב' וקרוב' דכשנמנל' במקום'
 הקרוב' בהוכי' ממש' לא' חזליגין' בחר' הרוב' מיהו' זה' אינו'
 שייך' כאן' כיון' דהדמים' הבאים' ממקום' הרוב' ג"כ' חין' להם'
 דרך' אחר' כ"ח' דרך' הקרוב' וע' בה"ש' רס"י' ס"ג' . אך' עכ"פ'
 נראה' דבכה"ג' יש' לדנו' כספק' וכמ"ש' בהשו' מט"ל' סי' ס"ה'
 ש"ל' דכל' שיש' מקום' לדם' לבוא' גם' ממקום' אחר' (ר"ל' לבד'
 העלייה') הלך' לו' הרוב' שיש' לו' לדם' המקור' על' דמי' העלייה'
 ואדרבה' נהרבה' דמי' טהרה' של' אורה' האשה' זה' הליגין' בסו'
 טפי' מצד' המקור' כשהוא' שלא' בשעת' וסתה' עכ"ל' וכו"כ'
 סי'

סי' כ"ח ב' שמחמת הגפילה י"ל שיסוסע עורק העלייה כו' והנה זה ודאי פשוט דאם הדם בא מגידי הפרוזדור הוא טהור וכמ"ש בהשו' הגאון ממשנן הג"ל שבהשו' שצ"י הכ"ל דאף מוחרי דמיס הבאים מהגוף שהם דם נדוח אס זכיס דרך החדר מ"מ אס זכיס דרך גידי הפרוזדור שלא ע"י החדר הוא טהור לגמרי וכ"מ ממ"ש ההוס' פ' כה"י ד"ז ע"ב ד"ה ודס העלייה . דהיינו טעמא דדס העלייה טהור דכתיב ממקור דמיה דוקא דמי מקור דהיינו חדר עכ"ל . ואל"כ מה"ט גס דס הבא מגידי הפרוזדור הוא טהור דדוקא דמיס הבאים מהחדר שהוא מקור דמיס הס טמאים ואף דיש מ"ד מקור מקומו טהור היינו דס שאינו נדוח אינו מטמא אף שנוגע במקור אבל עומאה דס נדוח הוא רק דוקא כשבאים ממקור דהיינו החדר . גס בהדיא אמרינן בצרייתא דס"ו ע"א בידוע שמן הלדדים הוא בא וטהור . ואין לומר דהתם הכוונה דס היולא מבשר הלדדים ע' רמב"ם ספ"ד שכ' מדוחק הלדדים כו' דמכ"ל שלא ילך הדם מהגידיס שבלדדים ואין לטהור זה מדוארן ר' יוחנן משום רשב"י להביא מקרא מן ההורה שהדס היולא דרך דופן טהור משום דצעינן שילא מדוה דרך ערוהה . ואל"כ מזה משמע שכשילא מגידי הפרוזדור דהוא טמא דהא זהו דרך ערוהה דזה אינו כו' ר' יוחנן מיירי דס היולא מן החדר ומקור דמיה דרך דופן וכמ"ש סס דלמ"ד מקור מקומו טמא דדס טמא טוומאה ערב משום דנגע במקור אלמא דמייירי כשבא הדס מן המקור ולכך ס"ל לר"ל דאף כשיולא דרך דופן הוא טמא כיון דהוא דס החדר ור"י מטהר משום דא"ע"ג דהוא דס החדר אינו טמא אלא כשיולא דרך ערוהה אבל כשהדס יולא מהגוף שלא ע"י החדר כלל אף שיולא דרך ערוהה הוא טהור כיון דהינו דס החדר כלל . ואל יפלא זה למה דס מוחרי הגוף שהוא דס נדוח כשיולא דרך החדר יהי' טהור כשיולא דרך גידי הפרוזדור שלא ע"י החדר דהא גדולה מוז מלינו דדס החדר עלמו לפטמיס טהור כמו דס טהור של יולדה דאמרינן מעיין א' הוא ההורה טמאהו ההורה טהרהו וכן דס קושי וכ"ש ש"ל כן על מוחרי דס הגוף אף שראוי להיות דס נדוח אינו יולא דרך החדר מ"מ כשילאו שלא ע"י החדר סס טהורים לגמרי . וגס כמו דבלא הרגשה טהור לשמואל מדאורייתא אף שבא מהחדר וכן כשבא בטכופרת או בחתיכה דשיטא ככ"ל דטהור לכ"ע גס מדרבנן כמ"כ כשלא בא כלל דרך החדר הוא טהור לכ"ע גס מדרבנן . וכיון שכן מאחר שאנו מחשבין זה לספק שקול שמוא בא מהפרוזדור שנפל או מהעלייה ח"כ בספק שקול י"ל דיש לטהר האשה כדמשמע ממ"ש ההוס' פכה"י ד"ז סע"ב סד"ה ואין שורפין וכ"מ מדברי הרמב"ן ר"פ המפלה ד"ה באפשר לפה"ק בל"ד וכ"כ צמח הר"ן סס :

עזבו דוקא גזה"כ כשהספק שמוא הדס מעלמא אחיא ממש . משא"כ כשבא מגופה לא הקילה ההורה צפה"ג (אף) אס יש ספק רחוק כזה שלא בא מהחדר . מ"מ בספק שקול החירו חז"ל אף צפה"ג ולכן אמרו ספק בא מהמכה טהור דה"ל כעין דס ולא כהס' אפס למעשה החמירו הס"ט ואחזמו"ר כ"ע שלא להקל במכה שא"י אס מוליאה דס אח"כ יש עוד לד להקל וכ"מ לכאורה מומ"ש בירושלמי בצרכות פרק הי' קורא לחלות בדם המכה לא הורי כו' והיינו על מכה בהוליס דר"ס הינוקת . רק שט"פ מ"ש הר"ח"ש פצ"ה דנדה סס"י ג' יש ליישב . אך בנד"ז ג"כ באשה שיש לה וסה ושלא בשעת וסהה וכשרואה שלא בהרגשה ה"ז לד להקל מה גס בלירוף דעת הר"ש והר"ח"ש והטוש"ע לפי הט"ז שאין דרך ראוי ככך כו' . וגס י"ל דיש כאן כמו שני מכות שא"י אס מוליאה דס היינו הא' ש"ל מגידי הפרוזדור והעלייה יולא הדס . והב' ש"ל מהגפילה נעשה כמו מכה כמ"ש הס"ט סי' קפ"ח סק"ד צד"ה אבל הואיל שגדול השלוס . וגס כל גדולי האחרונים הקילו בזה למעשה ונעשה רב וע' צביה מאיר צוקף ספרו בהשו' סס"י י"ג וז"ל ואף שלא גאמרו דבריו אלא כשיש לה וסת לע"ד זקינה כזו נכ"ש היא כמו שמלינו צבי' ק"ל סעי' מ"ט דהולה הזקינה בילדה וכן סס סעי' כ"ב ובצ"ד סס ס"ק ע"א צסס הכריעה דאפי' הילדה יש לה וסת והוא שלא בשעת וסהה וכ"מ בכל האחרונים הוץ ממה שראיתי בשו"ת פנ"י שאלה ו' שכ' וכ"ש שאין להחיר מטעם אחרון שכתבתי שלא בשעת וסהה כיון שאמרה שחדל להיות לה אורח כנשים . ודבריו לענ"ד המוהיס עכ"ד הציה מאיר הביאו בספר פכ"ה סי' קפ"ו סעיף ה' והמ"ל סי' ס"ח העיר הומרא דאין הספור ז"נ . ולפע"ד ללדד לקולא מאחר דאין לנו מטמאין אהה רק בשעת וסהה והשאה מטהרין מלד דהולין במוכה ע"ד הג"ל רק בשעת וסהה ח"א לטהר וע"ז ח"א מדאורייתא ז"נ כלל דהוסה הוא עה נדה שאל"ל ז"ג מדאורייתא רק דאין מחמירין שלא לחלק בין ימי זיבה לימי נדה מחומרא דר"ז ובאשה זו שאין לה רק טוומאה ימי נדה ואל"א להטהר יש להקל עכ"פ לפסוק כמ"ד החלתן חט"פ שאין סופן וסופן חט"פ שאין החלתן דלפ"ז ודאי לא צעינן ספורין לפנינו ע' צמח הר"ן דקפ"ג ע"א :

יא ודנה גס לפמ"ש הכ"ב והח"ד שא"א ליהן לזה קולא יוהר נומכה שא"י אס מוליאה דס הנה הרי גס במכה שא"י אס מוליאה דס דעה רמ"א והב"ה להקל באשה שיש לה וסת שלא בשעת וסהה וכ"ד הכו"פ והשיב על הח"ל וכן השיגו עליו הס"ט והכ"ב ובהשו' פנ"י סי' א' ג"כ היקל בזה ועמ"ש כאחזמו"ר כ"ע בק"א [ס"ק י"ט] דסי' קפ"ז ס"ק כ"ג דמכה שא"י אס מוליאה דס יש לדמותה לעד שאינו בדוק כו' . ובהשו' ח' כהבתי ראוי מההוספהא פ"ג דנדה דמטהר בספק בא מהמכה ספק מהמקור וי"ל הטעם דמטהרים הכא בספק שקול אף שהוא ספק כרה וגבי טריפות דהוא איסור לאו י"א דלא מוקמינן אחזקה בספק שקול והענין כיון דההורה אמרה דס ולא כהס אף שסס אינו ספק שקול לומר דמעלמא אחיא דאדרבה שכיח ספי דמגופה אחיא עד שלכך הכותיס לא נחשדו על כהמיהס כמ"ש ההוס' פ' דס הנדה . מ"מ ההירה ההורה ספק זה בלא טעמא דהרגשה כמ"ש אחזמו"ר כ"ע רס"ג ק"ז אלא

יב אך הנה כ"ז כשרואה צעת שהחתיכה נופל לה למוטה . אבל כשהגזיבו החתיכה לנועלה ע"י טבעה של שטוה שהחצין לה להוך רחמה כמוזכר בס"ט סי' קל"ו ס"ק כ"ג . אס מוליאה אז גס בצדיקה עד קשה לטהר דמלבד שאז בטלה לד הקולא שע"פ פי' הר"ש שאין דרך ראוי ככך אף עוד זאה דגס אס הגפילה מליאה הרחם י"ל כשהוא צמקומו ולא ירד למטה מחמת הטבעה מחזקין הדס שמולאה צחזקה שמהמקור הוא בא . דדוקא כשהפרוזדור נפל אז י"ל דהוי ספק שממנו בא הדס . משא"כ כשהוא צמקומו . ועובדא אחאי לדינו באשה שהי' לה שצירה ככ"ל וידעה שאין השצירה מוהרס ממש כי בשעת הוסה הדס נוזל סביב השצירה ולא מפה השצירה ומ"מ ידעה שגס פה השצירה מוליאה דס לפטמיס . והנה הגזיבו השצירה ע"י טבעה שטוה הכ"ל ויש לה וסה כראוי ושלא בשעת וסהה ח"א לה ליטהר מחמת שמולאה דס בצדיקה עד שלא בהרגשה והדס מעורב באיטער ואין לומר דה"ל כידוע שיש לה מכה המוליאה דס מאחר שדס וסת נוזל ממקום אחר . דמ"מ לא ידוע שמוליאה דס רק כשהחתיכה למטה . משא"כ כשהיא למעלה ועוד דעדיין אין זה ראוי צרורה שגס לשס לא בא מהרחם דמכני שהוסה נוזל ממקום אחר אין זה ראוי צרורה כ"כ דו"ל שגס חלק מהפרוזדור שנפל נמשך צו ג"כ הדס מפה הרחם אף שטיקת מעבר הדמיס מהרחם אינו

על

סימן קל

ז"ל השואל . הנה נידון הפארפאל שהכו"פ וש"ע אדמו"ר זקינו הגאון נ"ע וש"פ שהקילו מטעם רוחה שלא בהרגשה ושלח בשעת וסתה ויש לה וסת . ע"ז השגנו תשובה מטע"ק לא להקל כ"ח ברוחה ע"י צדיקה העד או במקום דחק ועיגון או בשיש עוד לך להקל כדירה וכו' ומבואר הטעם דחולין במכה כמבואר שיש באריכות ויש לה וסת וש"ז או במניקה וכה"ג והנהגתי שלא בהרגשה לא הזכיר מטע"ק :

תשובה

מקודם ר"ח לחזור ולבאר הטעם שהקלתי בצדיקה עד ולא ברואה ממש ואומר . הנה הכו"פ סי' קפ"ח סס"ק ב' התייר בצודקה ומולאה בלי הרגשה כו' כוונתו במולאה ע"י צדיקה עד ולא הרגישה כלל לא פתיחה המקור ולא זיבת דבר לח . וע"ז כ' הוחיל דרעה הר"ס כו' . ור"ל דבסי' קפ"ג סק"א כ' יש כאן ספק עלים בכל צדיקות שצדקה ומלאה דם בלי הרגשה כלל אי הוה חשש חיסור דאורייתא או לא . ושם מסיק דהגמ"י בשם מהר"ם ס"ל דזהו רק דרבינן אבל הרמז"ם וחוס' ומהר"י בעל הה"ד ס"ל דהוה דאורייתא לכן כאן גבי חשה שיש לה הפארפאל לירק סברה מהר"ם להקל ואע"ג דבסי' קפ"ג פסק בהרמז"ם . מ"מ לסיני לירק דעת מהר"ם . והנה חלוצמו"ר הגאון ז"ל בק"א לסי' קפ"ג חלק על הכו"פ צפי' דעת מהר"ם בהגמ"י והסכימו ג"כ לסברה הרמז"ם דוקא . וח"כ למהר"ם ג"כ צדיקה עד יש בו חיסור דאורייתא . וח"כ לכאורה בטלה לירוף קולא זו דהכו"פ . וע' הכו"פ מהר"ם לובלין סי' ב' נ' דס"ל צדעת מהר"ם כנו"ש הכו"פ . מ"מ נראה שאף לדברי רבינו ז"ל יש לירוף להקל במה שהיקל הכו"פ ע"ד שביאר בסי' קפ"ז ס"ק כ"ג במ"ש ומ"מ למעשה כו' והוא שעת הדחק שמולאה דם על העד כו' חס יש לה וסת יש להקל שלא בשעת וסתה כו' ע"ש . וכ"ז במולאה ע"י צדיקה העד בלא הרגשה . אבל הרי הוא רבינו ז"ל היקל יותר בשולחנו הטבור בסי' קפ"ח סס"ק וז"ל כל דם שהראה משם יש לטאר חס רוחה שלא בהרגשה כו' עכ"ל . מבואר דמטאר חסילו ברואה ממש שלא ע"י צדיקה עד כלל . אלא שהנהגה חס רוחה שלא בהרגשה ונראה דאין כוונתו שאינה מרגשת כלל חס זכ מומנה שום דבר שזה רחוק ממניחות דהא החתיכה אינה הולה לחוץ ממש אלא היא מצפנים כמו שכתב שם סמוך למקום השתן . וח"כ אין לא הרגיש חס יזוב ממש דבר לח לסוף כוהלי בית הרחם . אעכ"ל דלירק סברה האומרים דזה לא נק' הרגשה כלל . וכמו שהאריך בזה בשו"ת פני"י הי"ד סי' ח' הביאו הס"ט רס"י ק"ל והסכים עמו לדינא . ואע"פ שרז"ל עלמו בק"א לסי' קפ"ג (ד"ה שם ס"ק ג' ובל כו') הביא שם שהר"ן ס"ל בהרגשת בית החילון נמי נק' הרגשה והיינו הרגשת זיבת דבר לח ושפאר הרמז"ם ורמז"ן והטו"ש ג"כ ס"ל כן ע"ש מ"מ לסיני לירק סברה הפני"י דהבינו בהרגשה היא דוקא הרגשה הגוף שמרגשת שפיתה מקורה כו' . וכמו שלירק הכו"פ סברה מהר"ם אע"ג דאין הלכה כן . וזהו שהיקל בפארפאל חס רוחה שלא בהרגשה ר"ל אף שמרגשת להלומות בסוף כוהלי בית הרחם רק שאינה מרגשת פתיחה המקור . וע"ז כתבתי חגי לרומע"ל זה מכבר דקולא זו ח"א לירק לפי המהדורא בחר"א שלו (שכ' בלאדי בזקנתו אחר חיבור הש"ע שיש רבות והוא ד"ה מה שכתוב בהשגות ש"י) . והוא דבשלמא לפמ"ש צ"ש"ע להלכה פסוקה דכל שלא הרגישה אינה טמאה מדאורייתא אף שבדלתי הדם ילא מגופה וע"כ כיון שי"א בהרגשת זיבת דבר לח אין זה הרגשה כמ"ש הס"ט . לכן יש לירק זה לסיני מיהא

להקל בפארפאל . אבל לפמ"ש במו"ב (דל"ח ע"ד) וז"ל לפ"ז אין בזה מחלוקת הפוסקים בנושא דדינא להרגשה רק בטמא דמלחא ולהרמז"ם לאו גזירת הכתוב חדשה היא אלא דמסתמא לא אחא מן המקור עכ"ל . ח"כ צנ"ז שידוע שבא מהמקור טמאה וגם כ' שסה"ח ס"ל דשמואל יחידה הוא ולא קי"ל כוונתה . וכ"ה בחשו' שב"י סי' מ"א בחשו' הגאון ר' ליב ממענץ . וח"כ אף דלהרש"א וס"ע גזה"כ הוא הרי גם לדבריהם רבו האומרים בהרגשה זיבת דבר לח ג"כ ה"ל דאורייתא . וח"כ צנ"ז שיש הרגשה זיבת דבר לח ליכא רק סברא יחידה לטאר ממש דלא הרגישה ממש וזה קשה לירק לסיני ח"כ במקום עיגון גמור ובחשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה או יש לטאר ברואה ממש אף שהרגשה זיבת דבר לח רק שלא הרגישה פתיחה המקור וגם לא מדעושה גופה . אבל שלא במקום עיגון לא הקלתי רק בצדיקה עד ממש דאז איכא טעמא אחרת להקל כי מקום הנפילה עלול להוליח דם ע"י דחק העד כו' כמ"ש בשם הדאקטער מוה' ישעיה שכתב כן לחלוצמו"ר הגאון ז"ל מיהו טעמא זה לא שייך ח"כ לא הרגישה כלל קודם הצדיקה . אבל חס הרגישה זיבת דבר לח וצדקה בהעד ומלחה דם הרי ח"א לחלוט שהעד הוליח דם דמסתמא בא הדם מההרגשה שקודם שצדקה אך חס מלחה ג"כ מרחוח טהורות ודם י"ל דבהרגשה היה ממרחוח טהורות ואז יש להלות הדם בדוחק הנגיפה וכמ"ש בגמ' רפ"ה לעולם דהרגישה ואעפ"כ עגול טהור והליגין במחלואה וההרגשה חליגין בהעד וה"ל חליגין בהרגשה במרחוח טהורות דלא גרע מההרגשה עד . ואז חליגין הדם בדוחק הנגיפה כמו דחליגין במחלואה שחח הכר . הגם ש"ל מחלואה שכיח טפי מ"מ הא לעומה זה יש מטהרים לגמרי בפארפאל כמ"ש לעיל . וכה"ג פסק בהשגות שב"י סי' מ"ד שכתב הוחיל שיש להלות ההרגשה במוי רגלים או בליחה לצינה לא מהזקין ריעוהא והסכים עמו הס"ט סי' ק"ג סק"ג לדינא . ואף שיש לחלק משום דהכא בא כא' המראה טהורה והטמאה קשה לחלק כ' לדינא אין להחמיר מטעם הג"ל שיש מהזקין ומטהרין הדם לגמרי . ובח"ד סי' ק"ל ס"ק ל"ז שכתב ורמ"ה ברורה כו' לדינא דמייירי בהרגישה כו' דבריו קשים להולגון דמהו הקושיא . הא עדיפא מיניה משני דמייירי בהרגישה וגם לא מלחה מראה אחרת רק הדם כפשוטו לשון המוסנה ואפ"ה טהורה משום דאימור הרגשת עד הוא וכ"ש במלחה מרחוח טהורות דיש להלות ההרגשה בטוב יותר בהמרחוח טהורות ורמ"ה לא קאמר אלא מודלח משני בדלח הרגישה כו' . אבל ח"א דנויירי בהרגישה ח"כ לל"ל דמייירי במלחה ג"כ מרחוח טהורות כיון דח"ש נמי בדלח מלחה רק מראה טמאה ואכ"ה טהורה משום דאימור הרגשה עד הוא ואפשר צנ"ד יודה בח"ד ג"כ מטעם הג"ל שהרי יש מטהרין לגמרי בפארפאל . אך נראה דיש להורות שלא תצדוק ח"ע בעומק אף חס מרגשת ז"ל רק הקנה ח"ע ואם חמלא מראה טהורה די כיון דהוחזק דרוכ זיבות דבר לח חלגין חס מרחוח טהורות לא לירק שהצדוק בעומק שהרי ע"ז תקלקל ח"ע וה"ל כדן נאבדה הריחה דח"א לצדוק וש"י . ופ"ג כן כ"ש דיש כאן צדיקה הקינות עכ"פ :

בתשובה ח' צדין הרגשה נחבאר חללי שלדברי הפוסקים כשמואל דבעינן הרגשה העיקר בהרגשת זיבת דבר לח בבית החילון אינו נק' הרגשה אלא שנוף הדין חס קי"ל כשמואל נחשב ספיקא דדינא . ע"כ אפשר לירק קולא זו בחשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה אף שלא במקום עיגון גמור איכא ברואה שלא בהרגשה :

סימן קלא

בגדון החשה שיש לה וסת ההפלגות מוכ"ה יום לכ"ה יום (צ"צ) ב"ד ומ"מ

סימן קמ"ד

על אודות הכהם העשוי טיפוס וזין כולם יש כגרים ועוד אי מלטרפי' משום שקוין דקים אדומים נמשכים מטופה לטיפה י"ל דל"ד לארוך דמלטרף כיון שניכר שהם טיפוס מוזדלים ודמי לכסיר וכסירה שאפי' יש בהם כגרים ועוד אינו מלטרף לדעת הס"ט על הלוקה דהא בצר"י נ"ח א' דאמרינן דכסיר מלטרף היינו על צורה דוקא ומינה דעל הלוקה טהור - מיהו צ"ע דרבינו נ"ע סק"ט משמע דגם על הלוקה אינו טהור כשיר אלא פחות מכגרים שכ' או שנמלא כזה (והיינו פחות מכגרים ועוד) צמלוקה כו' כזה דוקא וכ"מ בזה"ק' ושמה צטיפי' טיפוי' יש להקל יותר מכסיר דקס מ"מ גוף א' הוא :

סימן קמה

ע"ד האשה שעשתה לרכיה יושנה ובסוף השתתה נגעה ביד ומלחה דם על היד כמו טפה או שחיס עם מרחא אדמומית ובדקה עלמה היכף ומלחה טהורה וגמלא כן כמה פעמים - וגם היא מרגשת כאב בצעת הטלה מי רגלים הנה צב"י סי' קל"ח (בד"ה כחצו הגמ"י צפ"ה פשיטא) כ' וז"ל ומיהו היכא דלא רחשה עם המי רגלים ואחר שהשתתה בדקה ומלחה דם ודחי טמאה לכ"ע ולא מייבטיח להר"ן דמטמא צנומלא על שפת הספל ולא צהוך הספל אלא אפילו להר"ח דמטהר צההיא שאני ההם דלא ידעינן צודחי דצהר דהמו מיא אחא דם שאע"פ שלא נמלא אלא על שפת הספל אפשר שבסוף ההשתנה עד שלא כלו מי רגלים לגמרי אחא דם וכל שצא עם מי רגלים ודחי אינו מן המקור - אבל הכא דהזינן צהדיח דלא נראה דם עד אחר גמר ההשתנה ליכא למחלי צמידי הלכך פשיטא דטמאה היא לכ"ע עכ"ל - הרי הדבר מצוהר דהרצ"י פסק על הגידון דשחילהו שנגעה ח"ע ביד אחר ההשתנה ומלחה דם דטמאה היא לכ"ע - והיינו מדלח נראה דם צמ"ר עד אחר גמר ההשתנה הוי הוכחה דלאו ממ"ר קאחי הדם - ובנד"ז נמי משמע שלא נמלא דם חוך המ"ר רק על היד כו' - אך חולי מ"ש מעלתך ובסיף השתתה היינו קודם כלות המי רגלים רק עם סוף המ"ר קודם כלותה נמלא הדם - אז י"ל דטהורה להר"ח וכן להרמב"ם והרשב"א דס"ל כהר"ח צזה כמ"ס הב"י ד"ה ולפינן הלכה - ואפשר אפילו להר"ן דהר"ן לא החמיר צנומלא על שפת הספל ולא נמלא צהוך הספל רק משום דרג"ל דצהר דהמו מיא אחא דם - ובנד"ז הרי ראינו דהדם אחי עם המ"ר היולאים צסוף ההשתנה ובכה"ג שצאו עם המ"ר רק שצאו צאהרונה לא שייך לומר צהר דהמו מיא אחא דם שצאו עם המ"ר רק שצאו צאהרונה לא שייך דהמקור למלח עם מי רגלים :

ועוד

דהנה רס"י והוספות פליגי אי חיישינן לר' מאיר לומר דלמח צהר דהמו מיא אחא דם וס"ל להחוס' דאפילו לר' מאיר לא חיישינן דלמח הדם ממילא אחי צהר דהמו מי"ר דלהא לא חיישינן מדלח אחי קודם עשיית לרכיה או אח"כ ח"כ הדם לאו ממילא אחי אלא דלר"מ חיישינן דלמח הדור מ"ר למקור ואייתי דם - ולרס"י דחיישינן לר"מ דלמח צהר דהמו כו' - אבל לר' יוסי לא חיישינן לזה כמ"ס הגאון צמ"ר ז"ל צסי' קל"ח א"א צסם הרשב"א וז"ל ובה"א סוף ש"ע דקפ"ח סע"ח ציאר הרשב"א הטעם משום דהא דפריך צגמרא דלמח צהר דהמו מיא אחא דם היינו לר' מאיר כיון דאינו האיש אפי' צא צצעת לרכיה ניחוש נמי כל היכא דאיכא למיחש אבל לר' יוסי כיון דצצעת לרכיה אחא דם חזקה עם המים צא ואפילו נמלא על שפת הספל וקיי"ל כר' יוסי עכ"ל וכיון שכן דאפי' צנומלא רק על שפת

הספל דאיכא ספיקא דלמח צהר דהמו מיא לגמרי אחא דם אפי' לא חיישינן לזה כיון דצצעת לרכיה אחא חמרינן צודחי עם המים צא - ח"כ לכאורה אפי' צבדקה אח עלמה מיד ממש אח יום אחר ההשתנה ומלחה דם הי' מקום לדין זה כמו צמלחה על שפת הספל והיינו לומר שבסוף ההשתנה צא הדם עם מעט המים - והיינו כיון דצצעת לרכיה אחא חמרינן דודחי המ"ר גרמו מדלח אחי קודם כו' - אלא דהרצ"י ס"ל דטמאה - (ואפשר הרצ"י אינו פוסק כן אלא צשהשתנה להוך הספל ורחשה שבחוך מי רגלים אין שום דם ע"כ חזינן צהדיח דלא נראה דם עד אחר גמר ההשתנה אבל אם השתנה צאשפה וכה"ג שאי אפשר לדע כלל אם לא היה דם צמני רגלים - ותומ"י אחו יום צדקה ח"ע ומלחה דם י"ל דטהורה וכמו צנומלא על שפת הספל כיון שאין ידוע כלל שלא נמלא צהוך הספל - וכן משמע קלת מדכ' הב"י ומיהו היכא דלא רחשה עם המי רגלים) אבל עכ"פ היינו דוקא צבדקה ח"ע אחר כלות המ"ר - אבל כשנראה דם חוך המ"ר ודחי חין לחוש ולומר מדלח נראה דם צהחלה וצאמלע המ"ר רק צסוף ודחי מן המקור הוא - דלזה לא חיישינן דאדרבה מדלח אחי קודם עשיי' לרכיה או אח"כ ח"כ ודחי הדם לאו ממילא אחי רק ע"י המ"ר (ולדלמח הדור מ"ר למקור ל"ח לר' יוסי ציושנה ושוחתח אפי' לפ"ד ההוספות והר"ח וכמ"ס הב"י להדיח צסם הר"ח ש אפשר שבסוף ההשתנה כו' כהוצא לעיל וכ"ס כשאנו רואים שצא ממש צסוף ההשתנה) - היולא מזה דאם צדקה ח"ע צידה צסוף ההשתנה קודם כלות המ"ר יש להקל לפ"ד הרצ"י (אולם כ"ז לשטת רס"י ולשטת ההוספות אבל לשטת ר"ח ולשטת מהר"ם דרמ"א חשש לדבריהם יש להחמיר ויש לדחות דלמהר"מ ג"כ יש להקל דהא חין לחוש דלמח צהר דהמו מיא כו' כיון דנגעה ביד קודם כלות המ"ר - וגם לפ"ד דר' יוסי מודה דטמאה משום כהם היינו צעומדת - אבל ציושנה דר"מ נמי מטהר אחא לא מטמא ר' יוסי משום כהם ח"ע ג' דציושנה ובההה מטמא ר"מ י"ל דלפרס"י היינו דוקא כש"ל דאוקמה אגפשה הוא - משא"כ כשוחתח צהר שהניחה לזק מחמת שנהמעט המים חין שייך לומר הדור מ"ר למקור כדלקמן אחו ה' צשגס צהשו' פמ"א סי' י"ב ד"ה וכן לדעת הר"מ כ' ש"ל דגם לר"מ ציושנה ושוחתח חין טמאה רק משום כהם וס"ל צשוחתח צהר שהניחה מלזק י"ל דחין להחמיר כלל אפי' לפי ר"ח לר' יוסי דצכחמים שומעי' להקל אח"כ נהפוך פי' ר"ח ושטת החוס' וכו' חאי חין להחמיר צכהם - מיהו צהגאזמו"ר ז"ל סאק"ח החמיר ציושנה ושוחתח לפי ר"ח אפי' צשתיהה דלסוף כו') אבל אם צדקה ח"ע אחר כלות המ"ר לגמרי פסק הרצ"י דטמאה ודחית וע' צמ"ס הגאון צמ"ר ז"ל סק"י צסם המרדכי דטמאה ודחית מדלחורייהא : לכן אפי' הצדיקה דמהרי"ו שצ"ע לא מהני :

ב ור"ב

שדבר זה נפ"מ גדולה לענין הצדיקה דהיכא דטמאה ודחית לא מהני הצדיקה - ע"כ צריך לעמוד על דין זה אם מוסבס הוא לדברי הכל - וקודם כל נזכיר צקצרה השטות הנמלחות לראשונים צמשנה וגמרא דהאשה שהיא עושה לרכיה כו' - והן ארבע שטות - הא' שטת רס"י דעומדת ח"א לה לזקק ואפי"ה מטהר ר' יוסי - והיינו משום דלא חיישינן כלל להשטח דלמח הדור מי רגלים למקור (דחזיל צהר חזקה דכיון דצצעיית לרכיה צא הדם מסהמא משביל המים צא - ולא חזיל צהר חששא ח"ע"ג דלעיל פכה"י ד"ז צ' יש צצרה דחזלינן צהר חששא ולא צהר חזקה וס"ל דמן הלול ולהוך אינו ודחי טהור אלא ספק - אפשר דכאן הוי חששא רהוקה יותר מההם - והחזקה אלימחא טפי) וממילא דלא חיישינן ג"כ דלמח צהר דהמו מיא אחא דם - כיון דנמלא דם צהוך הספל על המים חזקה עם המים צא - ולא חזלינן צהר השטות ומיהו אם יושבת על שפת הספל ומזיקה לחוך הספל ונמלא הדם על שפת הספל ולא צחוך הספל ס"ל להר"ן דטמאה

רצ"י
ע"כ
צ"ל

קיצור • ועוד שהיא רוחה הקרטין שלא בהרגשה • ועוד
דהא דלא מרע נפשיה עדיף משאר מסל"ה •
ורחי' מכל הפטרות העולים בעט"ג לכן יש להקל • עו"ל
כיון שהעידו כן שלשה רופאים מומחים אף בהן ח"י שאני •
ועיין פ"ב דגיטין דף י"ט ע"ב מקרי ליה לשני כותים זה
שלא בפני זה במסלפ"ת כו' :

סימן קמט

אשה שאינה יכולה להטטר לצעלה זה כמה שנים והאשה
הג"ל יש לה וסת קבוע וזין וסת לוסת בעתים
קרובים יולדת נמנה ליחה לבנה שמרגשה שהיא ממקורה ואחרי
לחת הליחה לבנה מולדת בבדיקה על העד קרטין שמורים •
אך קודם התחלת זיבת הליחה לבנה אינה מולדת בבדיקה
מאומה • והאשה הסוללת שאלות נשי העיר אומרות שהרחה
הקרטין לפני הר"ג מוהר"א ז"ל מהאמי' וסרה חוהם
צמים פושרים מעל"ע וטימא חוהם ומאז אינה יכולה להטטר
לצעלה זה שתי שנים גם כמה פעמים שפספה על שפת
כותלי צה"ר נובחון (ע' שו"ת שב"י סי' ל"ח צד"ה אך כגון
זאת וס"י ל"ט ובס"ט סי' ק"ל סעיף ל"ט ס"ק ס"ו) דהיינו
על השערות וסמוך להן ללד פנים ולא מולדת על העדים
בלום • וגם צדקו חוהם נשים ולא נמלאו כניס שס • גם
סיננה מי רגליה על בנד לבן ונקי ולא נמלא מאומה :

עוד אומרת שבמשמוש ידה מרגשה מקום גבוה כמו אגוז
וליוו לה שחזקו בלוחו מקום הגבוה בעד נקי •
והדחוק שמה ואומרת שאינה מרגשה שום כאב בלוחו מקום •
וגם העד נקי בבדיקה • אך לפעמים מרגשה כאב בצטן :

הנה לכאורה יש למיזא היחר מנ"ש צו"ת שב"י סי' מ'
מ"א שנשאל באשה שזב נמנה ליחה לבנה שקורין
הנשים שליחא כו' והיא מולדת על עד הצדוק כהך חוהם
ליחה טפין קטנים חדומים עגולים וארוכים כו' והרופא
מומחה יהודי אומר שלדעתו זה הדם בא מהריפות של חוהם
הליחה כי זה צדוק ומנוסה חלל הרופאים שאותה ליחה לבנה
הוא דבר הרוף מאלד (כמ"כ חשה זו שמהאמי' אומרת שגוזב
לה הרבה צלו"מ בעת יליחה הליחה) ובשר זו של חוהם
מקום הוא רך בטבע מאלד ובדבר מועט נפגם ונפלע עד
שילא מעט דם כו' ואותה האשה יש לה וסת קבוע •
והשב"י שם רלה להחיר מנשום דיש שני ספיקות בדאורייהא • הא'
דדברי הרופא שאמר שדם זה בא ע"י ליחה לבנה נחשב לספק
עכ"פ • ואח"ל שלא כדברי הרופא עדיין יש ספק דללא
בהרגשה חזיחה דהא צנד"ז חין מרגשה רק זיבת דבר לה •
דהיינו השליחא • ד"ל שאין זו הרגשה כלל דבעינן שהרגשה
ומדוע גופה • ואף אח"ל דגם הרגשה זיבת דבר לה נקרא
הרגשה מ"מ י"ל הלינן ההרגשה זיבת הליחה שהיא הרוב •
ולא זיבת הטפין דם שהוא מיעוטא דמיעוטא • ועכ"פ
מידי ספיקא לא נפקא וה"ל שני ספיקות להקל בדאורייתא
והד ספק דדרכנן ע"י אמירת הרופא הג"ל • וכעין ס"ס זו
הביא הש"ך צס"י ק"י צדיני ספק ספיקא סעיף ע"ז • חלו
דברי השב"י • ובאמת יש להשיב על דבריו מנשום דהרבה
פוסקים ס"ל דגם בלא הרגשה טמאה מדאורייתא ולא קי"ל
כשמואל ולפרש"י דנ"ה ע"א גם שמואל לא איירי כלל בדין
הרגשה (וכמ"ס ג"כ הגאון נמענך סס) • והגאון הרופא מו'
ליב חב"ד דק' מענך בשב"י שם לא נהירא ליה כ"כ דברי
הרופא היהודי הג"ל • וגם ספק דהרגשה לא נראה לו • כ"א
המליח שני ספיקות אחרים • האחד ש"ל שהליחה הלבנה אינה
זב דרך הנוקור אלא דרך לוחר הרחם יען משאר"ל שהוקת
דמים מן המקור היינו דם ממש • משא"כ הליחה לבנה חין
שיך לומר דה הוקתו מן המקור כ"א יש ספק שצא מלוחר

הרחם • וכיון דהליחה י"ל צה ספק שאינה מן המקור כמ"כ
הטפין דם שבהליחה ג"כ י"ל צהן שממקום שצא הליחה צלו •
הספק השני כיון דעל כרחק זהו חולי בהאשה שמהחולי נמשך
זיבת השליחא ח"כ אפילו צא מהמקור י"ל שאינה צאה
מהגידים שבמקור שדרך הם יולא מוהרות דמים מהגוף וזהו
דם גדה אלא י"ל ליחה לבנה זו נמשך מהחם עלמנו דהיינו
מבשר המקור עלמנו שמלא ליחות וגם הטפין דם כיון שנמלאו
בהליחה צאים ג"כ ממקום שצא הליחה שהוא מבשר המקור
עלמנו ולא מהגידים שבמקור שהם דרך ליליחה דם גדה • רק
מבשר המקור עלמנו ואין זה דם גדה • והנה בספיקו הראשון
הסכים עמנו הס"ט סי' קפ"ח צחשו' ד"ה גיה"ק מן כ"ב
כאליו • והביא ג"כ ראיה לזה מדברי הרמב"ם פ"א מהל'
מכרב ומושב דין ח' וע"ש בכ"מ שפסק ההוא כר' יוסי בנושגה
פכה"י די"ט ע"א דפליג על ר' מאיר • וראיה זו ל"ע • ועיין
עוד מזה בדבריו צס"י ק"ל סק"ד • אך צנד"ז חין שיך כ"כ
ספק זה שהרי אומרת שיוצאה ממנה ליחה לבנה שמרגשה
שהיא מן המקור • אך אפשר שלוחר הרחם ג"כ היא קוראת
מקור ומ"מ חין לסמוך ע"ז וצטל ספיקו הראשון של הגאון
נמענך • ולכאורה חם מרגשה שזהו מן המקור חם ר"ל
שמרגשת שפסחה מקורה להוליח הליחה ח"כ חשבו ג"כ
הרגשה על הקרטין כמ"ס צמ"ח • ח"כ בטל ג"כ הספק השני
של השב"י לגמרי • חבל חם ר"ל שמרגשת זיבת דבר לח
ממקורה י"ל הרגשה זו הוא רק על הליחה • ח"כ י"ל שנשאר
שני ספיקות של השב"י • וספק שני של הגאון נמענך • אף
שנחבחר לעיל שהספק של השב"י מולד חסרון ההרגשה יש
הרבה חולקים ע"ז וח"ל לסמוך להחשיבו לספק מ"מ בעינן
קרטין כחב הש"ט סס"י ק"ל מנשום בחזקו ד' השו' העה"ג
סי' כ"ב כ' ג' ספיקות • ח' שמוח מן הגדדים • ב' שמוח לח
נימוחו • ג' שמוח המרחא טהור • ובנד"ז חף שאין לומר שמוח
מן הגדדים כיון שאומרת שהליחה לבנה צא מן המקור מ"מ
כיון שבנדון זה אינה מולדת כ"א קרטין • ח"כ יש לומר בזה
עכ"פ ג' או ד' ספיקות היינו דברי השב"י נחשב ספק אחד
וא' של הגאון נמענך • ג' שמוח לח נימוחו הקרטין • ד'
שמוח המרחא חינו טמא • ואף שיש בכל הספיקות הג"ל כמה
פקפוקים אשר חין להחריך • מ"מ עכ"פ י"ל בצירוף כל
הספיקות ישאר כמו רובא להקל • ועכ"ז חין דעתי סומכת
על צירופים חלו להחיר הקרטין לגמרי כי חם להורות רק על
בלא הצדוק חם עלמה • ואף חם מרגשה זיבת דבר לח •
הוכל לתלות שזהו הליחה לבנה • רק צו' נקיים יהיה לה
ג' בדיקות נקיים • ח' בהפסק טהרה והשני צום הראשון והשלישי
צא' מהז' נקיים :

סימן קנ

דברי הגו"צ שהקיל שם • לכאורה ל"ע מהדין הנז' צחשו'
שב"י סימן מ"א • והביא ראיה מהש"ס פ' לא יחפור
דף כ"ד ע"ב וחי איכא דברבי צהדייהו והסכים לדינו רבינו
ז"ל צק"א צסימן קפ"ג בסוף ההג"ה המתחלה ע"ש צר"ן וז"ל
דמסתמא צאה הטיפה ממוקום הליחות עכ"ל וע"ש דרחייתו
מומ"ס החוספות רפ"ט דגדה מדלל חזאי קודם כו' כמבואר
בביאורו לש"ע סימן קל"א סק"א חא"ע"ג דהחם ביאר דרש"י
לא ס"ל סברא זו אפשר דצמטורבת מודה רש"י ג"כ • ועיין
השובת רמ"א סימן ל"ז • ומ"מ י"ל דנדון של הגו"צ שאני
כיון שידוע שיש חללה נקודים שמורים מחוץ למוקור לא שיך
לומר דמסתמא צאו הנקודים ממוקום הליחות דאדרבה כו'
וגם לא דמי למ"ס החוספות מדלל חזאי קודם כו' • וכ"ז
צנדון של השב"י שהנקודים צהוך הליחות ח"א לצודקס צשריית
פושרין חבל צנד"ז שהקרטין קטנים נצדקו שלא נימוחו אך
נחמיר עליהן משום שלפעמים רוחה ג"כ קרטין שנימוחו ודבר
זה נ"ל להקל בפשיטות מנ"ש רמ"א סימן קפ"ח ס"ה צהג"ה
צסס

שאלות תשובות

סימן קנ קנא

צדק

בשם פסקי מהרא"י סי' מ"ז דטומאה משום שנימוחו קלהו' משמע הא' אזהרם שאין נימוחים טהורים אע"ג דנמו"ש הט"ז סימן קפ"ח סק"ז מוכח דגם הגהו כו' יש ראוי להחמיר לכאורה . אך באמת שם בס"ט סק"ז השיב עליו שלא זו הדרך וגם אהזמור הגאון נ"ע סימן קפ"ח ס"ק כ"ב נטה מדרכו חלומ' דלא ס"ל כלל סברא זו וגם הט"ז לא אמר רק אם יש עליהם להלוח דם אז מוכח דהם ג"כ דם לשיטתו אבל בנד"ז שמליח קרטין הגדולי הוא במקרה וזמן אחר ודאי גם לשיטתו אין מציחין ראוי מזה על זה ומזמן לזמן אחר . רק שהיה לחוש כך לדעה הראשונה ושיטתו דטעם היה קרטין שלא נימוחו משום דאמרינן ברי' בפ"ע היא כמ"ש בש"ס דנדה דכ"ב ריש ע"ב . אבל אם לא היה צריה רק דם יבש טומאה כמש"ס אי הכי בלא נימוחו נמי כו' . וא"כ כיון דאנו רואים חללה קרטין שנימוחים הרי נהצרר שאללה דם שנעשה בלורה קרטין ח"כ י"ל דגם על הקרטין שלא נימוחו אין לסמוך לומר דודאי צריה היא . ומיהו באמת גם זה אינו דאל"כ הא דהנו תטיל למים כו' נאמר שאם נימוח פטם ח' שוב הכל טומאה וזה אינו במשמע המשנה וכ"מ ברמ"א סי' קפ"ח ס"ה בהג"ה ומיהו נ"ל כו' . וכ"ש הכא דהקרטין שאינו נימוחו הם קטנים הרבה יותר מאותן שנימוחים ודאי אין זה מטיל שום ספק עליהן וכשלא נימוחו טהורה (ולשון ח"ה"ר ר"פ המופלג שרובן צריות ניגהו כו' ח"כ אותן הנימוחים הם מהמיטוט ואינו גורע כח הרוב שנהצרר שלא נימוחו) :

סימן קנא

ע"ד שאלת הקרטין הנז"ל (סימן קנ"ט) הנה נידון אם המלא קרטין על השערות מבהוץ אם הוכל להלוח בזה גם מה שהמלא על העד כי בס"ט סימן ק"ל סעיף ל"ט ס"ק ס"ז נזכר השאלה כשיש גם כנים . אבל בנד"ז שאינה מולאה כנים רק קרטין יש ספק אם הוכל להלוח :

הנה

לכאורה ודאי יש להלק דבשלמא כשנמלחם הכנים שם שפיר יש להלוח בהן וע"ז יש שני טעמים . הא' מ"ש בהשו' שב"י סימן ל"ה (דנ"ז ע"ה) בד"ה אך כגון זאת וז"ל ואותן כנים הם קרובים לבשר הפנימית וע"י קיומה של הבדיקה נדבק הדם או קרטין בהעד כו' יש להלוח כו' וכמ"ש הט"ז בסיומן ק"ל ס"ק כ"ג ויש מקום להלוח כו' כיון שלא הרגישה עכ"ל . רק דמהט"ז ומנהשו' שב"י הנ"ל משמע דאין להקל רק בשלא הרגישה ע"ש . ואמנם עוד יש השו' בשב"י סימן ל"ט מה שהשיב הגאון מהר"ר שמואל כהן להשב"י ושם סוף ההשקפה בד"ה סוף דבר ההיר אפילו היה לה קלה הרגשה כמה שזב ממנה ליחה לבנה ומולאה קרטין עם הליחה כו' . ולכשיעויין בדבריו י"ל דלא פליג אהט"ז ושב"י הנ"ל . כי הוא מייירי בענין שאין ספק שהגיע העד במקום הכנים ולא סגי בלאו הכי כמש"ס בההלה ההשקפה וז"ל והיא מולאה אותן כנים בלוחו מקום אפילו במקום צדיקה העד וכממש ח"ה לבדוק עלמה בעד אם לא שהגיע בעד דרך מקום הכנים כו' וגם נהצרר דע"י היכוך בכנים מוליחים דם ח"כ ה"ל כיש לה מכה וידוע שמוליה דם וצ"ע לה מכה אין הילוק בין הראה ע"י הרגשה או לא עכה"ד . ולפ"ז בנדון דהשב"י והט"ז שאין צורך שהגיע העד בהכנים רק שיש להלוח שנגע י"ל דאין לטהר רק בדלא הרגישה דוקא ולא מטעם דה"ל דרבנן כי יש חולקים ע"ז ח"ה משום דמדלא הרגישה רגלים לדבר דלאו מגופה קהיח וכמ"ש אהזמור"ר רבינו ז"ל בשולחנו הט"ז סי' ק"ל סעי' ל"ד ס"ק ס"ה בשם הב"י וכ"כ ס"ק ס"ו בדינו דהט"ז ע"ש . משא"כ בדארגישה כו' :

קיצור

מהרש"ך ההיר אפילו יש קלה הרגשה בהליחה והשב"י משמע ההיר משום דלא הרגישה וי"ל

דלא פליגי כי בנדון מהרש"ך ה"ל כידוע שיש לה מכה המוליחה דם :

ב וכו' כשנודע לנו עכ"פ שיש כנים סמוך לחורו מקום שהרי יש צמח להלוח וה"ל כמו נדון דהט"ז סימן ק"ל ס"ק כ"ג הנ"ל . אבל בנד"ז שאין שום כנים כלל בהשערות רק הקרטין לבד ח"כ ח"ך ההלה בזה דאדרבה י"ל שגם הקרטין האלו שיש בהשערות בלאו לכה מהמקור כיון דלא אהצרר לנו שגולדו כאן כמו כשיש כנים דאז צרור שהקרטין דם גולדו מהכנים ע"כ יש צמח להלוח משא"כ כאן שאין שום כנים ח"כ גם על הקרטין הנמלחים בהשערות יש לספק שמה בלא מהמקור ואף ש"ל ג"כ שגולדו כאן מוצקים שבשם מבהוץ כדמשמע בהשו' אהזמור"ר הגאון ז"ל שבהלה ה"ל נדה שכ' אשר הן מהכנים כו' וגם מוצקים שצטור לפעמים עכ"ל . מ"מ מידי שפיקא לא נפקא שמה בלא מהמקור וה"ל להלוח בהן הקרטין שמולאה בעד שבדקת בו דהא אפילו בכהם קי"ל דאין הולין כהם בכהם כדאיהא בפ"ט דנדה (דף ס' ע"ה) ובש"ע סימן ק"ל סמ"ג וע"ש נ"ש אהזמור"ר נ"ע ס"ק פ"ו בשם רש"י דהטעם משום דלא ידעינן בצירור שמגופה אהא לה כהם כו' . וה"ל אם לא ידעינן בצירור דהקרטין שנמלאו על השערות מבהוץ גולדו שם ממש ח"ה להלוח בהן כו' . ואף דיש לחלק דההם אין הולין כהם בהשקפה מחמת הכהם . אבל הכא הולין בהקרטין עלמין ומה כ"מ מאיזו מקום בלא עכ"פ יש קרטין על השערות לכן הליגן בהן אבל זה אינו דכיון שיש לספק שהקרטין שפל השערות הן עלמין בלאו מן המקור ח"ה להלוח בהן כמו שאין הולין כהם כהם כדאמרינן ריש נדה ספק קרוב דמגופה חזיח הכהם הראשון כדאמרינן ריש נדה (ד"ג ע"ה) צלפור לא נהעסקה בשוק של טבחים לא עברה הא"י דם מוהיחא אהיא כו' . ואפ"ה אין הולין בו אפילו כהם אחר כמ"כ אין להלוח הבדיקה עד בהקרטין שפל השערות כשי"ל שהקרטין בלאו מן המקור אע"פ שקרוב יותר שגולדו בחוץ כל שאין זה דבר צרור ממש . ומה שהקיל רבינו ז"ל ע"י השפשוף מבהוץ אם המלא קרטין כו' ולא הלריך מליחה כנים לצרר שהקרטין גולדו מהכנים י"ל דמן הסהם ודאי הקרטין גולדו מהכנים מאחר שרגילות הוא כן בכל הנשים שיש להם קרטין על השערות שהן מהכנים אזי גם זו מהסהם היא כמותה . אבל כשנבדקה ולא נמלא כנים בנד"ז י"ל שיש לחוש שמה בלאו מהמקור כנ"ל . וע"י כה"ג בשב"י סי' ל"ט בהשו' הגאון מהרש"ך דע"כ לא כ' הט"ז כ"א כו' ואינה יודעה ג"כ שמכחה אינה מוליחה דם כו' (דאז הליגן שגם היא כשאר נשים כו' ע"ש) אבל האשה הלז כו' ח"כ נהצרר כו' ע"ש דדומה לחילוק זה שחילקתי בין הנדון זה לנדון שבהשו' רבינו ז"ל :

קיצור

שמ"מ בנד"ז שידוע שאין כנים רק קרטין לבד י"ל דה"ל כדון אין הולין כהם בכהם :

אבן

אם יאמרו הנשים דצורר שקרטין אלו שפל השערות אינן באים מהמקור אז י"ל דיכולין להלוח בהן וכמ"ש רמ"א בהגה' ש"ע סימן קפ"ז ס"ו אם אומרת צרי לי שאין דם זה בא מן המקור לאמנת אך בס"ט ס"ק י"ט הביא שמשו' פ"י סי' ו' הולק ע"ז . וגם רמ"א ממנהר"ו ל"ק רק כשמרגשה שבא הדם ממקום אחר . ומ"מ יש עוד עלה להבחין זה היינו עפמ"ש בס"ט סימן ק"ל ס"ק ס"ז ליקח בגד פשהו רק ולחבך בח"מ ור"ל למעלה מצית ההורפה כו' וע"י הכוך נהמלא הבגד טפין כו' עכ"ל . והיינו משום דלמעלה מצית ההורפה לא חיישינן שבאו לשם הטפין וקרטין מן המקור וכדקיי"ל לענין כהמים בסיומן ק"ל סעיף י"א על בשרה למעלה מחורה מקום טהורה מטומאת כהמים ורק על הלוקה בעינין מהחגור ולמעלה כו' משום דכל שהוא למטה מהחגור פעמים שבא כנגד ציפ' ההורפה כמ"ש רבינו ז"ל שם ס"ק ל"ב אבל על בשרה מיד למעלה מצית ההורפה טהורה . וא"כ אם ע"י חיכוך ימלא

דפרש"י שם ומ"מ גס לחו' שם דליון זה חזקה טברה מ"מ
 ח"ס דהולה כחמיה כשאר הנשים הטבורות :
 ח **שייש** קלח ראו' מהש"ס דהיא חולה כחמה וכמ"ס
 הכו"פ ולא כהס"ט שדחה ראייתו בלי טעם :
ריש לחרץ דההס הריהר נמשך רק מלד שמח לא נפלה
 ההרומה לחוד החולין . משא"כ הכא שאין ההיחר נמשך
 חלא מהצרתה ממע :

סימן קנח 7202 **קנח** **שיש** לה קאלטענש איך תעשה לענין טבילה :
 בדין אשה שיש לה קאלטענש איך תעשה לענין טבילה :

משנה ה' פכ"ה דמקוואות כל ידות הכלים שהם ארוכות
 ועמיד לקלון מטבילין עד מקום המדה . כ' ר"ע
 כדמפרש בפרק בהמה המקשה (דף ע"ב פ"ג) דכל העומד
 ליהרץ כהודך דמי . ודבר חמיה הוא דמ"מ ליהוי הליכה למקום
 הרך . ואין לומר דאירי צידות של חליות דהא מדקאמר
 רבי טרפין עד שיטביל כל הטבעות מכלל דהנח קמח סגי
 בהלי טבעת (וכ"כ הרמב"ם בפ' המטה שם דלה"ק סגי בקלח
 הטבעת) ואין לומר דהוי כציה הסהרים דלא צעי ציחת מים
 מ"מ ראוי לציחת מים צעיין כדאמרין בפ"ק דקדושין דף
 כ"ה ובפרק הינוקה דס"ו ומיהו לעיל גבי מגל בתוספתא
 משמע דאציה הסהרים דכלים לא חיישין בהליכה כלל עכ"ל .
 וענין מגל הוא מה דהציח שם משנה ח' מגל שנסברה ירה
 מן הסיטה ולפנים אינה חוליות מפני שהיא כציה הסהרים כו' .
 ועצב"ם סס"י ר"ב . ועיין בסה"ח סי' ק"ד . וגליע הסוגיא
 דחולין עב"ב דתנן ההם שחט את חמו ואלה"כ חתכה הצער
 מנע נבלה (בשר העובר מנע חזר מן החי שהוא מטמא
 כנבלה . (בהעור והרוטב דקב"ט ח"ג) חס ילא עובר מה נבלה
 גמורה הוי האזר מאחר שאל טהרהו שחיטה חמו) דברי ר'
 מאיר ובגמ' שם אמאי טומאה ציה הסהרים היא (אמאי
 בשר העובר טמא והלא לא נגע האזר בצער חלא ע"י
 חבורו אוחו מנע החבור ציה הסהרים הוא שאינו נראה)
 וטומאה ציה הסהרים (קיי"ל במס' נדה דמ"ב דלא מיטמא)
 לא מיטמא . לימא ר' מאיר לטעמי' (דאית לי' טומאה
 ציה הסהרים מטמא) דתנן בכלים פירק כ"ז מ"י שלשה על
 שלשה (שלשה טפחים בגד פראוי למדרס והיה מדרס הזב שהוא חב
 הטומאה כדכתיב וכל אשר יגע במשכבו וגו') שחלק (ואינו ראוי
 עוד למדרס חבל ראוי הוא לשאר טומאות דקיי"ל שלש
 אלבעות על שלש חזי לעניים ולעשירים) טהור מן המדרס (מלטמא
 חדס וכלים) חבל טמא מנע מדרס (טומאה הנוגע במדרס
 יש לו והוי ראשון לטומאה מפני שנגעו זה בזה בעודן מחוברין
 שהיו מדרס) דברי ר' מאיר והגיה אמר רבי יוסי וכי באיזה
 מדרס נגע זה (מאחר שחלק שהרי מנע חבירו אינו מנע
 לפי שהוא ציה הסהרים . חלא חס י"ל שיש כלים טומאה
 משויירת עליו לאו משום מנע מדרס) חלא שאל נגע זו
 הזב שהוא טמא מנע הזב כו' . רבינא אמר בגד לאו
 לחתיכה קאי עובר לחתיכה קאי וכל העומד לחתוך כחתוך
 דמי (והרי נוגעין זה בזה) כמאן כר' מאיר דתנן פכ"ח
 דמקוואות מ"ד כל ידות הכלים שהן ארוכות ועמיד לקלון
 מטבילין עד מקום המדה (מה שעחיד לקיים ומה שעחיד
 לקוץ ח"ל טבילה דקלון דמי) דברי ר' מאיר וחכמים
 אומרים עד שיטביל את כולו . אפילו חימא רבנן חבורי
 אוכלין (שהן רבין אינו חבוב היבור וכמאן דמיפרחי דמו
 ודאמרין בעלמא פסחים דפ"ה לרבינא חבורי אוכלים כמאן
 דמיפרחי דמו מהכא נפקא) כמאן דמפרחי דמו . ויש להעיר
 מהא דכהובות פ"ד נח"ל כל העומד ליגזז כגוזז דמי דיל
 דחף רבין מודו לר"מ משום דה"ל חבורי אוכלין . סוב ראיתי
 במרדכי ספ"ב דשעויות סי' הש"ן וז"ל דר' מאיר סבר
 כל העומד ליחתך כחתוך דמי כמו סובר בשערו כל העומד
 ליגזז

ולפוסקים המחמירים בזה כשא"י שמכחה מוליחה דס חע"ג
 למקילין בכחם שמלחה כשיש לחלות במכה שיכולה להגלע
 הגס דלא עדיפא ממכה שא"י שמוליחה דס . ז"ל דחכמים
 החמירו בכחם זה יותר כיון שהיא רוחה מגופה כו' . חבל
 עכ"פ מדאורייהא נ' דכל שיש לה מכה בגופה וא"י חס הדס
 מהמקור או מן המכה ה"ל טהור דזהו בכלל דס ולא כחם .
 ח"כ כיון שזהו בכלל ולא כחם ח"כ יש לטהרו אפי' חוד
 ז' נקיים כמש"ל באריכות . וגם מדרבנן לא מלינו שחילקו
 בין חוד ז"ל לשאר ימי טהרה רק יש לומר הקולח שמרפין
 לחלות במכה שא"י חס מוליחה דס משום יש לה וסת ושלא
 בשעת וסתה לא שייך חוד ז"ל להקל בזה :

ומ"מ ז"ע חס ה"ל ספורים די"ל דלא דמי להא דפרקן בח
 סימן דנ"ב ע"ב רחמה שני ימים כו' המוצא לעיל
 דההס היינו שעי' הכחם לא נעשה זבה גדולה . חבל כשכבר
 נעשה זבה גדולה י"ל דלא חבוב ספורים כשיש ספק בהג"ל
 ויש לומר כיון דצעיין רק ספורים מוחזקים ולא וודאים ח"כ
 כיון דהוחזקה בטברה ע"י צדיקה דיוס ראשון ויוס שצעי
 חו שמיני . ח"כ ה"ל ספורים מוחזקים מאחר דהספק שצעייתים
 אפי' נזקק לטומאה דינו לטהר כדלעיל . וז"ע צעיין מ"ס
 דחס יש לה מכה דינו כההס וכמו שהקשיתי ע"ז מדין שהחמירו
 בלהלות בדם המכה בצחולים דחס היה דינו רק כההס לא
 היו מחמירים כ"כ ועוד שהרי הינוקה שלא הגיע זמנה לראות
 חין לה כחם כלל כמ"ס בגמרא פ"ק ד"ה ע"ח ואס חיהא
 שכשרואה מגופה ויש ספק שמא מחמת המכה ה"ל רק דין
 כחם לבד . הרי זו חין לה כחם וא"כ מאי טעמא ר' ינאי
 ערק אפי' מהינוקה שלא הגיע זמנה לראות ונשאת . כהובא
 בהר"ח ש פרק הינוקה סס"י ח' ובטוש"ע ובצ"י רס"י קל"ג :

קיצור

א ויש צ' שיטות צפי' פלוגתא דרב אדא ורב הסדא הא'
 שיטה החוס' והרשב"א . הב' שיטת הרמב"ן והר"ן
 וכ' מהרש"א שכן פרש"י . מה שר' מהרש"א שהטעם במילתו
 החוס' צפירש"י הוא מהך דב' קופות הנה עוד יש ראי'
 לחוספות מפסחים ד"י ע"ח :

ב דהא דחין חולין בצעלה הכהס חע"ג דלא מפסידה מאומה
 בשהתלה בה פי' הר"ן דלא אחיא חלא כרבי אליבא
 דרב חסדא . וק' ע"ז דהא קיי"ל כרשב"ג וגם הרמב"ם
 דפוסק כרבי היינו כרב אדא . ועוד להחוספות אפי' כרב
 הסדא לא אחיא ולכן נ' שיש להלק בין גד"ז דהלי"י באשה
 זו להלי"י דטמא וטהור שהלכו בצ' טבילין וכן בשתי קופות :

ג ועד"ז יש לחלק בין גד"ז דהלי"י כחם לב' צהים בדוקים
 שצפסחים ד"י :

ד ואע"ג שבגד"ז יש ספק דרבנן מ"מ לא מקילין בכה"ג
 כשלא היחר נמשך רק מטמאות טומאת הבניה
 ול"ד לשאר שפיקוח :

ה והנה ההוספות נוספקים בסופרת ז' חס הולה צנדה
 והרשב"א פסק בפשיטות דהולה וכ"פ הש"ע .
 ולכאורה סה"ח וסיעהו ג"כ ס"ל לא כהוספות וא"כ מה שכתבו
 האחרונים על דינו דסה"ח שאין לו שורס בגמרא הרי יש ויש
 כיון דהוספות מהמירים יותר :

ו אך י"ל ההוספות לא נסתפקו רק חס היא הולה צנדה חבל
 בשאר דברים שהולין כהס מודים דהולין וא"כ חין
 זה ענין לדינו דסה"ח ואדרבה על הרשב"א יש להקשות
 דהא סופרת ז' לגבי נדה ה"ל כערך טהורה לגבי צעלה
 הכהס וכמו דגם חין חולין חע"ג דחין צעלה הכהס מפסדת
 מאומה ה"ג הכא :

ז ויש לייבב דעת הרשב"א . צב' חירולים וע"פ הירוש' צ'
 יהיו החוס' לשטהייהו בצפחים כ"ט ח' והרשב"א ס"ל

המים היטב עכ"ל. וזה כעין מה שכתבתי. גם במרדכי
 דלעיל מזכר טעם ב' וז"ל ועוד דקיי"ל ג' נימי קשורות
 אין חוללות ואפילו לא חשיב לה כבלוע. לא היו כמו
 החיבה אחת כיון שלשה נימין אינן חוללין משום דלא מהדקי
 ועיילי בהו מיא. כ"ש שערות טובא עכ"ל. ח"כ הרי מצואר
 דס"ל דעיילי בהו מיא ע"י הטבילה לבד. לכן אף שזה
 יש לרחוח דלא דמי שערות קשורים לקאלטענש שנעשו כמו לבד
 ע"כ י"ל דלא עיילו בהו מיא. ותדע דחל"כ ארך קלקי הלב
 והזקן ובית הסתרים באשה חוללין. הא קלקי היינו קאלטענש
 והם יוחר משלשה שערות וח"כ עיילו בהו מיא. ח"ו ל"ל דכיון
 שנעשו קלקי דהיינו כמו לבד לא עיילי בהו מי הטבילה.
 אבל עכ"ו על דרך שכתבנו שהשרה הקאלטענש במים חמים
 ביותר כפי שהוכל לסבול ערך כמה מינוטין אזי נוכל לומר
 שיכנסו גם בהלבד מים חמים אלו כנראה בחוש וזו יהיו
 חיבור למי המקוה :

ש אה"ז רב גדפס השו' בנדי ישע ושם סי' כ"ד האריך בדיון
 זה מה שהקשה על המרדכי בדיון בלוע. יש
 להתיישב בזה. (וי"ל דזהו כוונת המרדכי שמביא דין בלוע
 זה מדיון בלוע ידות הכלים שמטבילין רק עד מקום המדה
 דאינו חשוב חליצה משום דה"ל כמו בלוע. והרי בלוע זה
 אינו דומה כלל לבלע טבעת דשם היא בלועה לגמרי ואינה
 נראית כלל משח"כ הכא כל יד הכלי גלוי ונראה לעינינו ואינו
 בלוע כלל ואטפ"כ מיתשב מקום החתך בלוע משני שהנשאר
 שמומך ליקלץ מהפה עליו. וח"כ גם קאלטענש י"ל כן). מ"ש
 דהמשנה רפ"ט דמקוואות דקלקי הראש אינן חוללין זהו אפילו
 ברוב השער אינו נכון כלל דהא זהו דומיא דקלקי בית
 הסתרים באיש ופירשו משום דאין מקפיד וזהו רק במיעוט
 וכן משמע בהדיא בפ"י הרמב"ם שם וגם בהר"ם והרא"ש.
 מ"ש מין במינו אינו חולץ זהו נגד המשנה ריה"ו חומר של
 אמר ושל שער אינן חוללין מפני שהמים באים בהם משמע
 הא לאו הכי של שער חולץ אע"ג דהוא מין במינו. שוב
 ראיתי בסו"ת משיבת נפש סי' י"ב שחיבר הגט מקושר שהשיב
 להבדלי ישע השיג עליו כמו שכתבתי. לכן מש"ש סעיף כ"ו
 כלל העולה כו' דקאלטענש שנעשין מאליהן כו' אפילו שלא
 במקום סכנה כו' ואפילו ברוב שערות הראש אינו חולץ
 מטעם רביחא כו' וחזון קליעות הנעשים בכוונה כו' דלא שייך
 בהו רביחא כו' יעו"ש הנה שנה בשני הענינים ואחד גרם
 לשני. דמה שהגביה מעלת שנעשו מאליהן עד שאפילו ברוב
 אינו חולץ גרם לו לומר דזהו נקרא רביחיה ולכן כשנעשו
 בכוונה לא נקרא רביחיה. והוא דמיון שוח דגם כשנעשו
 מאליהן אין זה רביחא כלל כיון שאין חשם סכנה להסירן וזה
 מוכרח בהמשניות פ"ט דמקוואות ולא כמ"ש הוא בהם פירוש
 זר ומוקלה מהדעת ואין הם נקראים רביחא כלל אף שנעשו
 מאליהן. דרביחא שכ' המרדכי זהו רק היכא שיש סכנה
 להסירן וכיון שבלתי אפשר להסירן חשוב רביחא. ולכן אף אם
 עשהה אותם בכוונה ע"י ליווי הרופאים מומחים והיא רוחה
 רפואה נזוה והם אומרים שיש סכנה להסירן חשוב רביחיה.
 ומ"מ מאחר שהס"ט נוחמיר בזה טובא קשה להקל בדאורייתא
 היינו אם כל שערות הראש הם קאלטענש דאז לא מהני מה
 שאינו מקפיד. אף באם רוב שערות הראש הם קאלטענש
 ומיעוטן שערות הראש הם פרודות. דאזי החשם מדרבנן
 דלפחות הוי רובו ואינו מקפיד אזי באיסור דרבנן יש לסמוך
 על סברת דכיון שהרופא אומר שיש סכנה להסירן חשוב
 רביחיה ועוד דהא ברש"י ביבמות דע"ח סע"א הזכיר דהקילו
 ברובו שאינו מקפיד משום רביחיה. אף קודם שהירץ הש"ס.
 היינו רביחיה לומר שאף בכלו אין שייך חליצה. ע"כ ל"ל
 כוונה רש"י דזה פשוט גם תחלה לנענין דרבנן מספיק טעם
 דרביחיה. רק אח"כ הירץ לו דגם בדאורייתא מהני כן. לכן
 נזוה יש ללמוד קלה דגם לענין כד"ז בקאלטענש שנעשו בכוונה

ע"י ליווי הדאקטער ושיש סכנה להסירן לרצונו מספיק טעם
 דרביחיה כזה ג"כ בעסק חליצה דרבנן. והנה גם הס"ט
 סיים משח"כ בכה"ג מאן לימא לן דהוא סכנה עכ"ל וזה לא
 שייך כשהדאקטורים אומרים בפירוש שזהו סכנה. דהא סמכין
 עליהו לאיסור יוהכ"פ. ח"כ יש לסמוך עכ"ש עליהם בחליצה
 דרבנן. גם ענין זה ידוע בהלכות הרופאים. אף שבסו"ת
 סי' ק"ז הובא בש"ע סי' קפ"ז ס"ח מסתפק אם לסמוך על
 הרופאים ברמ"ה אף שהוא איסור וסחות דרבנן. לא דמי
 דשם הוכל לבא עי"ו לאיסור כרת דאורייתא. משח"כ הכא
 אין כאן רק חשם חליצה דרבנן. ועוד שם מסיק בש"ע ואם
 תראה האשה וכו' וה"ל היכא שהאשה אומרת שהקאלטענש
 הועיל לה. ח"כ יש הוכחה ורג"ל לדברי הדאקטער :

ועוד עלה ע"ד דגם מה דאמר רב כהנא יבמות דע"ח ע"ב
 דבכולו חולץ מדאורייתא אף שאינו מקפיד. ולא דמי
 לרובו. הנה כיון דקלה מידוש הוא זה דהא רובו ככולו
 בכל התורה. וח"כ יהיה חולץ ג"כ ברובו אף שאינו מקפיד.
 ומדקיי"ל בפשיטות דברובו אינו חולץ כל שאינו מקפיד ח"כ
 י"ל הא דבכולו חולץ היינו בכל הגוף ממש דומיא דולך
 במטי חמו. אבל בכל השער לבד היינו בכל שער ראשו. י"ל
 כשאינו מקפיד אינו חולץ מדאורייתא. דכיון שבכל גופו ליכא
 חליצה כלל מהני מדאורייתא. כאלו היה חליצה ברוב כל
 הגוף וברוב כל השער. וגשאר מיעוטו דאין חשוב חליצה
 מדאורייתא אם אינו מקפיד. ה"ה בכה"ג שכל שערות ראשו
 יש חליצה אבל בגופו אין שום חליצה. ומאלתי שכן העלה
 המשיב נפש בחשו' סס"י י"ב הג"ל. עוד כ' דהגם כי ברובא
 סי' שע"ד משמע דבכל שער הראש חולץ מדאורייתא אף
 שאינו מקפיד י"ל דלא מיקרי כולה רק כשכל השער מכוסה
 ואין המים באים בשיער כלל אבל כשהשיער מגולה רק שיש בו
 קשרים דקאלטענש כו' י"ל דאין זה כולה עכ"ד וכונתו כיון
 דהמים באים ע"ג הקאלטענש וגם תחתיהן ובחוכן רק שאין
 באים בתוכותן. ע"כ י"ל שאין זה כמו כולו חולץ רק
 כמו רובו :

סימן קנט

ע"ד הנשים שיש להם קאלטענש. במרדכי סוף פ"ב
 דשבועות סי' חש"כ בשם ראבי"ה כ' כיון דמהדקי
 טובא זה בזה הוי כבלוע ובית הסתרים כו'. ולעיל מיני'
 הביא המשנה שפ' בהרא דמקוואות מ"ד כל ידות הכלים שהן
 ארוכין ועמיד לקלין מטבילין עד מקום המדה כו' דר'
 מאיר סבר כל העומד ליחך כחתך דמי כו' הוה כמובלע
 ובית הסתרים דלא חייבי כו'. ור"גו בזה ליישב קושיית
 התוס' בחולין דף ע"ג ע"א ד"ה מטביל וח"ל כו' וכן הקשה
 בחי' הרשב"א שם והניח זה בל"ע והתוס' תירלו בדוחק דחייבי
 בידות הכלים העשויין כעין חוליות כו' והר"ם פב"ח דמקוואות
 מ"ד כ' מפרש בפ' בהמה המקשה דכל העומד ליחך כחתך
 דמי ודבר תימה הוא דמ"מ ליהוי חליצה למקום חתך ואין
 לומר דחייבי בידות של חוליות כו' וי"ל דהוי כבית הסתרים
 כו' דבית הסתרים דכלים לא חייבין לחליצה כלל וח"כ ד'
 ראבי"ה הן הן ד' הר"ם. אלא דקשה דהא גם הר"ם לא כ'
 רק דבבית הסתרים דכלים כו' אבל בית הסתרים לאדם
 בעינן ראוי לבית מים כמו שהביא מנדה דס"ו. וי"ל דמשום
 הכי כ' ראבי"ה הוי כבלוע כו' דבלוע ח"ל שיהיה ראוי
 לבית מים וגם בדה דמ"ב ב' חילקו בין בלועה ובין בית
 הסתרים כו'. (ובחי' הר"ן בחולין ע"ג חירץ שם דנק' מיעוטו
 שאינו מקפיד כו' כיון דניחא לי' שיעמוד עד שעת קליצה
 כו') וע' במל"מ פ"א דמקוואות הביא מ"ש הריטב"א בקדובץ
 ב"ה דהא דביה"ס בעי' ראוי לבית מים הוא מדרבנן כו' :

עוד כ' צמר' טעם משום דלא מהדקי ועיילי בהו מיא .
 ול"ע דזה סותר טעם הראשון שכ' כיון דמהדקי טובא
 כו' . עוד כ' טעם ג' שכיון דלא מלי לגלמן מפני הסכנה
 הוה רביתה ולא תיילי כדאמרינן פרק הערל דף ע"ח עובר
 היינו רביתה אע"ג דלאו ירך אמו הוא עכ"ל :

והנה פ"ט דמקואות מ"ג שנינו אלו שאין חוללין קלקי
 הראש כו' ופי' הרע"ב קלקי שער שנסתבך ונעשה
 כעין שרשרות . והיינו ענין קאלטענס הכ"ל והטעם נשום
 דאין מקפידין ע"ז . ובפי' המושגיות להרמז"ס אשר יסתלסל
 השער וישבז כמו לצד אמנם שער הראש כו' לפי שהוא לא
 יקפיד ע"ז וכונה מקפיד שיסתדל ע"ז הדבר ויחוש וירלה סורו
 וכוונת לא יקפיד שלא יחוש ע"ז הדבר ולא יקפיד אם ישאר
 על גופו או לא עכ"ל וגם הר"ס מ"ב שהביא נשום הערוך
 פי' אחר בקילקי נ"מ הא כ' והן מהקלקלין ונעשה בקילקי
 כו' וכ"מ בפי' הראש"ס שם נקשר זכ"ז מהמת הזיעה כו' .
 וא"כ ק' ארצבי"ה אמאי לא הביא משנה מפורשה וגם דאע"פ
 שאין סכנה להסירן שרי נשום דחינו מקפיד . וי"ל נשום
 דהנה גבי חינו מקפיד לא מהני רק במיעוטו אבל רובו אע"פ
 שאינו מקפיד היין מדרבנן . וזכולו אע"פ שאינו מקפיד היין
 מדראורייתא כדאית' ביבמות ע"ה ז' והביא זה הריטב"א פ"ק
 דערוצין דף ד' . וכ' שם דרש"י ס"ל כהגאונים דס"ל דשערו
 כדון לטעמו . ולא כהרמז"ס . וא"כ לפ"ז לא מהני דין המנהג
 א"כ כשהקלקי הם מיעוט שערות הראש . משא"כ ברובו לא
 מהני וכ"ס זכולו . אבל לפי הטעמים שלו מהני אפילו ברובו
 או אפילו זכולו דהא טעם ג' דרצבי"ה דהיינו רביתה איתא
 ביבמות דע"ה דמהני אפילו לכל גוף הולד ע"ס וכ"ס לכל
 שערות הראש . דלרמז"ס חינו נידון בפ"ע . וכן גם טעמים
 הראשונים יספיקו ע"ז . ומה שז"ע נשום זכ"ד לא נעשו ע"י
 שד רק מעלמו ע"י שלא סרקו שערותיהם אבל בלי המים נ"מ
 כיון שטעו כן ע"פ עלת הרופאים וזוה רפואה לראשן והרופאים
 אומרים שיש סכנה להסירן א"כ יש לדמותו לדינו דרצבי"ה .
 ועוד דהא גם לפ"ד החולקים ארמז"ס מ"מ י"ל כל השער
 דבית השחי ובית הערוה נמי נולטרף לענין זה שלא נק'
 הראש כל השער דהר"ן הוצא ז"י סי' קל"ה כ' הטעם
 דשער נידון בפ"ע משום דיש ע"ז לימוד מיוחד מוקרא א"כ
 הרי על כל השער יש רק קרא א' . לכן י"ל דכל שער הראש
 לא נק' רק רובו דשער ולא כל השער . וא"כ דכיון דחינו
 מקפיד והיינו רביתה י"ל דודאי חינו חולץ . ועיין בס"ט סי'
 קל"ה ס"ק י"ז שהפרישה נסתפק בדין זה והתפלגו ההמיר
 בדין זה דשער של מוקוס א' נידון בפ"ע והוא כהב שאין
 לו בזה הכרע . ומ"מ אפשר נוי שתלה על עלמה להפריד
 קלת השערות בענין שלא ישאר כל שערות הראש ויהי מיעוט
 שאינו קלוע אפשר נכון הוא :

וה"ה צד"ז וגם הר"ס כ' ספ"י דמקואות דבבית הסתרים
 נסתמא הוי כחינו מקפיד כו' וא"כ עכ"פ הכא דדרך היקון
 ורפואה כך דודאי נק' חינו מקפיד . וגם גבי טבעות חוללין
 דחוללין כ' בשם ראב"ד נשום דמסירים בשעת לישא משא"כ
 גאון . והנה צ"י סי' קל"ח תמה על הסמ"ג דבבית הסתרי'
 אם יש חליצה הרי חינו ראוי לביאה מים . ובדאי י"ל הסמ"ג
 אמרה בשעת ר"ס הג"ל ספ"י . והנה הס"ט סי' קל"ה ס"ק
 כ"ג הביא השו" זכרון יוסף דמהלק בין חליצה לאין ראוי
 לביאה מים דהוי דאורייתא והסיג עליו ולפע"ד משמע צ"ס
 ספ"י כה"ז ע"ס בטעם דקראה שפתוחיה כו' דאל"כ הא הוי
 מיעוטו שאינו מקפיד ומדוע כאלו לא טבלה . או דחינו
 ראוי לביאה מים שאני ואפילו מה שהוא פוסל מדראורייתא כמו
 לא טבלה כל גופה צ"ל דאפילו נשאו משערה הי' חוץ למים
 כאלו לא טבלה ואף דפי' שם קראה שפתוחיה כפי' הב'
 שצסוף פ"ה ג' דצכה"ג ג"כ המעט שפתוחיה נק' א"ר לב"מ
 דל"ד לשאר חליצה דדבר החולץ בטל והוי כגופו . משא"כ
 הכא דקלת גופו חולץ על גופו א"א לומר כן ולכן קלת
 משפתוחיה המכוסים שאר חלק השפה' מוכסה עליו הוי
 כאילו לא באו למים כלל . ול"ע :

בעיקרי דינים צ"ד שם נולדתי שהורה הוא וב' רבנים
 להקל צפן הוהבה שאינו חולץ :

הלכות מקואות

סימן קסא

מנידן השאלה דשחילגא מקדמאי ששפך הבגן את מי המקוה
 לחוץ ואומר שקנה השולים במוכד (שקורין הליען)
 והמקוה השני' שאחורי התיבה לא קנה ונשאר שם בתחתיה
 נועט מים הראשונים . ונהשך צעיניהם שגם דלה צללים שאינם
 מנוקבים נחמת חסרון ידיעהו וגם לא סגר הדלה צלילה ואינה
 נשמרה ע"כ . ושאלתכס בזה להורה לזה :

תשובה

הנה נחפס הפנאי אשר בעת הזאה חני מוכרח להשיב
 לשואלי דבר אשר שאלו מומי ע"כ אבא בקלרה והן
 להכס ויחכס עוד וזה החלי בעז"ה . הנה זה שהבגן יהודי
 אומר שקנה יפה את התיבה עד שלא נשאר שם אפי' מעט
 מים בזה בודאי נחמן צכה"ג שער א' נחמן בחיסורין וצפרע
 בדבר שיש בידו להקין . אך יש לחוש במים אשר נשאר מעט
 בתוך החפירה אשר שם עומדת וקבועה התיבה ומשם באים
 המים לתוך התיבה . וכיון שלא ניקה ושאל המים מהוך
 החפירה שאינם מנוקבים אפשר שנשפך מהכלי בחזרה ג' לוגין
 לתוך המקוה והרי הן מים שאובים ופוסלין המקוה . אמנם
 יש לבא צכה דהתירא . הנה ידוע שלדעת הב"י אין פוסלים
 מים שאובין המקוה מדראורייתא אלא שכל המקוה מים שאובין
 ובנו שהביא הש"ך בשמו בסי' רל"א סק"י ואפי' לפי דעת הרמ"א
 אין פוסלין בדראורייתא כ"א רוב מים שאובין וזה שהמעט
 מ"מ"ס סאה פוסלין הוא מדרבנן לד"ה ואפי' מדרבנן
 אינם פוסלין ג' לוגין מים שאובין אלא במקוה שנחטוהו
 על ידי גשמים אבל במקוה שבחו לה מים מנביעה
 כמו המקוה דמחמיקם שהוא מועיין אין מים שאובים פוסלין
 אוחה כלל וכמו שכ' הב"י בסעיף א' שכתב אם היו המים
 נובעים א"ל לשאוב מים מהמקוה לנקותה עם כלים מנוקבים
 כי המים חינו נפסל בשאובה . אך הרמ"א כתב ומ"מ נהגו
 להחמיר גם במועיין כי יש חולקין אפי' במועיין ואומרים
 דשחיבה פוסלה . ולכן לכתחלה יש להחמיר לנקוב הכלי ששאובים
 בו אף במועיין . ואם לא עשה כן ושאל בכלי שלם ורולה
 לנקותה ולהכשירה . אם אפשר לפקוק נקבי הנביעה בקלות
 טוב להחמיר ולעשות כן (ומותר לסקק אפי' במטליות המקבל
 טומאה

סימן קס

ברין חשה שיש לה שן מקולקל הלול ואינו מניחה לאכול
 מחמת פירורים הנכנסים לחלל ההוא וגורם כאב
 גדול . והיקנו הדאקטער ע"י שתבז לחוכו דבר ומילאו חי
 חולץ בטבילה . כ' דדמי לשן הוהבה שבפרק במה חשה דמשמע
 דחינו חולץ דאל"כ איך יולאה בו מ"ס מהוטי' שבראשי הצנות
 שבר"פ . ואין לדחות דתחוב בחוזק שא"ל כלל להסירו וחולץ
 ולא חוכל לטבול ודומי' דחוטין שבקליעה שטרה לפי' הוס'
 ר"פ במה חשה . דא"כ אמאי אומרים הכמים בשל זהב כו'
 א"י אפשר להסירו ואע"כ חינו חולץ דעדיף מאינה נקפדת
 דדומה לידות הכלים שהכניסן כדרכן דאין חוללין בחוס' הביא
 הר"ס רפ"י דמקואות . ומזה הביא המר' ראי' לקאלטענעס
 ע' ביאורי הגאון . וגם דומה לכסת עגולה כו' דכיון שאין
 דרכן להכניס ולהוליא החלל כמאן דליחא ע' פי' המשיגות
 להרמז"ס שם רפ"י דמקואות . וה"ג אין דרכן להוליא השן .

הוא גזירה דרבנן צפ"ע כמ"ס הרח"ש שם גזירה חטו העצירו חוץ הכלי כו' . והפסק מאן דכר שמייה :

31 32 33

מקוה שהונחה סימן קסג

מקוה העומדת במרחץ בנייה למעלה על הקרקע נודפנות ממחיתות חבנים ואין לה שוליים רק רלפת הקרקע והמים באים לתוכה ע"י המשכה ממעיין הנובע דרך למורות וסילונות שהתח הקרקע אך יש חבן חלולה אשר נעשה כחיבה קטנה המפסקת בין הלמורות נקב כשפ"ה משני הצדדים זה כנגד זה גבוה מהשוליים שני הצדעות והחיבה המפסקת נעשה בצביל חס יש באחד מהזמנים אשר המים נסתמים מליך להפונטאל (חינו מצין לשון פונטאל) מנקים הצורות צקנים חרוכים אשר הוצגן דרך אוחן גקבי החיבה ופוחחין הסחימה . והמתגוררים בעיר צהיות המדינה שייכה לישמע' היו מחזיקים אותה בכשרות . ואמרו ששמעו איש מפי איש שהיה עליה שאלת חכמים והכשירוהו ועתה נסתפקו בזה . עכ"ל השאלה :

א הנה מלחתי בכנה"ג סי' ר"ח צהגהת הב"י אות נ"ד שהמבי"ט הורה להחיר כג"ד ממש ו"ל טבילה שמימיה באין מן הגהר דרך חציות . והחציות סמוך לפיהן נקב שבו נכנסין המים לחציות וכנגד נקב זה נקב אחר בחציה עלמה שממש יולחין המים והולכין לחציה אחרת וכן ע"י הדרך עד בית הטבילה . חע"פ שהמים נכנסו בחציות הנזכר עד הנקבים הם שאובים הטבילה כשרה . לפי שהמים הצאין לבית הטבילה אינן שאובין . אלא שלפין על המים שבחציה והולכין לבית הטבילה . מהר"ם מטררני ה"ג סי' ע"א ומהר"ר אלישע גאליקו בחשו' כ"י סי' כ"ט הכשיר צנדון זה מטעם אחר עכ"ל . ואיכא למידק דמדברי הב"ח סי' ר"ח סעיף י"ג הביאו הש"ך סעיף ח' ס"ק כ"ו נראה דס"ל צפשיטות להפך . דזה לשון הב"ח ומ"ס רבינו וצדצר זה שיה מעין למקוה כלומר כי היכא דמקוה מ' סאה פסולה חס הוא בכלי כך אסור לטבול במעיין חס הוא עובר הוה הכלי וחזר רבינו ופירש כיילד חס מעיין מקלח לחוץ כלי ויולחין ממנו לחוץ פסולין לטבול צהן לא נזעזעו חוץ הכלי דפסול חלח חף צמה שילח ממנו ג"כ פסול דמיד שטברו על חוץ כלי נעשו שאובין ולא שנה כשהכלי שלם בלא שום נקב והמעין מקלח לחוץ הכלי וכשהמלח הכלי יולחין אחר"כ מפה הכלי ולחוץ ולא שנה שיש נקב בצדו של כלי וממנו מקלחים לחוץ נקראו צסם שאובין דלא נחצטל סם כלי מתחת הנקב בצלדו כיון שמקבל מים מן הנקב ולמטה כו' . והכי חנן רפ"ה דמקוואות . מעיין שהעצירו ע"ג השוקת פסול וכו' עכ"ל . הרי חף שהמים יולחין חוץ לכלי ע"י נקב שצלדו לא חמרינן דהם מן המים שלפין ע"ג המים השאובין שבכלי מתחת לנקב כ"ח חמרינן דה"ל שאובים ממש . ואין לחלק דהכא שאני שנכנסין ע"י נקב שצלדו ויולחין ע"י הנקב שכנגדו . משא"כ צנדון דהב"ח י"ל שנכנסין להכלי דרך שפת הכלי רק יולחין ע"י נקב . דאין לחלק כלל . ואדרבה איכא י"ל דצכה"ג דהב"ח יולחין יותר רק המים שלמעלה משפת החתחון של הנקב . וחעפ"כ חשבינן להו שאובין . ולפע"ד והמנהג פ"ה דפרה משנה ז' ניקבה מלמטה ופקקה בסמרטוט המים שבחוכה פסולין מפני שהינן עגולין כלי . מן הצד ופקקה בסמרטוט המים שבחוכה כשרים מפני שהן עגולין כלי . ומשמע ודאי דאפילו המים שלמעלה מהנקב כשרים וחשובים עגולים כלי . וכן הכריח הס"ז צח"ח סי' קנ"ט סס"ק ח' . מדהלריך ופקקה בסמרטוט דחס אין כשרים רק המים שמתחת לנקב ח"כ למה לריך פקיקת סמרטוט . ח"ו ר"ל שעי' שסתמה בסמרטוט מילאה מים צבולה וחעפ"כ הם כשרים אלמא שזה שמחזקה מים למטה מהנקב בלא סמרטוט מהני לחשבה כלי חף למעלה מהנקב חף למי חטאת שריך כלי מדאורייתא וכן משמע מלשון הרמב"ם פ"ו מהל' פרה דין ז' היה נקוב מן הצד ופקקו ה"ז כשר למלאות לו

הב"י צי"ד סי' קל"ח והצ"ח כ' כשהספסל הוה המעיין והמים מקיפין אותו מכל לך מטבילין עליו וכ"כ דהא ר' יוסי לא אמר שלא יטביל ע"ג ספסל חלח כשהעציר המעיין ע"ג הספסל דאז כבר ירד ממדרגתו ואין לו דין מעיין רק דין מקוה . ע"כ צכה"ג אמר שלא יטביל ע"ג ספסל . אבל כשהמעין דין מעיין עליו כגון צאר מים חיים חע"פ שנתן לחוכו ספסל ודאי דין מעיין יש לו וא"כ צכה"ג לא שמוענו איסור שלא יטביל ע"ג ספסל וא"כ אפילו במקוה שאינו מעיין חס נתן לחוכו ספסל י"ל מטבילין צו חע"ג שהוא רק מקוה לא דמוי למעיין שהעצירו ע"ג הספסל שדינו ג"כ כמקוה . דשאני ההם כיון שהעצירו ממקומו ע"ג הספסל ועי"ז נשהנה דינו ממעיין למקוה אז הוא דחמרינן שלא יטבול ע"ג ספסל . אבל מקוה שהיה במקומה חע"פ שנתן לחוכה ספסל י"ל רשאי לטבול בה . אפילו ע"ג הספסל . דמאי שנה מדין השירה והחיבה שצים שמטבילין בה משום שנקובה כשפ"ה חע"פ שיש לה דין כלי כיון הנקב למעלה מהשוליים . וחם משום שמחזקה מ' סאה וא"כ חיבה מקבלת טומאה מ"מ כלי היא . ועו"ל דהא י"ל שאין בה כ"כ מים ומטבילין בה ע"י שמועצת להיס כו' וגם חף חה"ל דע"ג ספסל אין מטבילין כלל אפילו הוה המעיין והוה המקוה עכ"ל משום גזירה מדרבנן . וא"כ הנכרים שעשו לקובעין צבנין ל"ד לספסל דההנן פ"ק דסוכה נוסכין צנסרים ח"כ עכ"ל שסתם נסרים אינן נקבלים טומאה . דהא מהללה קנים המקבלת טומאה אין נוסכין בה . וא"כ גם חח"כ ששיגמון בצביל לקובעין צבנין כ"ס דלא יקיימו דומיא דמהללה קנים שעשה להסיכוך שהרי עשה לקובעין צדצר המחובר לקרקע . וכמו הנכרים שקובעין ברלפה דודאי אין נקבלין טומאה גם רש"י צצבה פ"ו דס"ה ובגדרים ד"מ והרח"ש שם מפלי מהללה ובמנהג פ' חע"פ מטה נופך ומהללה . הרי נופך עשוי לשכיבה וכמו רש"י שם שהוא רק ממהללה . ועי' ספ"ד דמעילה העור והנופך . ובצ"ק פרק כילד הרגל דכ"ה ע"צ נופך שמוטח בצב שראוי למשכב . וא"כ חף עומדין וסובלין עליהן . חע"כ לא ס"ל הא דהראב"ד וע' מהר"ר צצבת שנטה נופרש"י אבל לא מטעם זה והר"ם פ"ה דמקוואות שם סוף מ"צ מפרש כהראב"ד . ועיין בהראב"ן דף סמ"ך ע"ד סס"י שכ"ו לא הזכיר סברה הרח"ש והראב"ד ולא הזכיר גזירה ממהללות וע"ס רס"י שכ"ז . וכן צצה"ג הל' נדה לא הזכיר גזירה זו . ובפסקי הרשב"ן צנדה שם כ' חשה לא העמוד ע"ג כלים צהוה הנהר והטבול משום דזעיתא ולא הטבול יפה ואי טבלה בדיעבד עלתה לה טבילה עכ"ל הרי כ' סהם ע"ג כלים . משמע כלי הרס וכלי עץ שיש דלכתחלה לא הטבול ובדיעבד עלתה לה טבילה . והיה דלא יטביל ע"ג הספסל יש להרץ כמו שכתבתי משום דירד המעיין ע"י הספסל ממדרגת מעיין למדרגת מקוה . או משום דמיירי שאין הספסל מוקף מכל לך מהמעין ולא דמי לספסל שבהוה המקוה כו' :

גם באגודה פרק חינוקה ופ"ה דמקוואות לא הזכיר סברה זו דהראב"ד מ"מ מזה חין רחיה . ורחיה להגר"ח פ"ה דמקוואות מ"צ ובלבד שלא יטבול ע"ג ספסל ר' יוסי קאמר לה וטעמא קאמר הרי הוא במקוה הוחיל וע"ג ספסל אסור להטביל הרי דבר פסול מפסיק צינו לבין המעיין ואז חינו חשב כמעין עכ"ל ולע"ד הוליא המנהג מפשוטה דמשמע דהא דהרי היא כמקוה טעם אחר הוא . ועוד הרי מדאורי' רשאים צודאי להטביל ע"ג ספסל רק משום גזירה דרבנן אסור . וא"כ מדאורייתא אין שום דבר פסול מפסיק צינו לבין המעיין . ור' יוסי דאמר הרי הוא במקוה חין נוכרת שהוא מדרבנן כ"ח אפשר מדאורייתא כמשמעות הרמב"ם פ"ט הלכה יו"ד וחף שבפי' הרח"ש משמע דמשום גזירה הוא חינו מוכרח . וגם חף חה"ל דרך מדרבנן הרי הוא במקוה

אזהרה... סימן קסד צדק

תשובה על שאלה צדק השיך לש"ע סי' ר"א ס"ג
במשאל דזמילה של מקוה ומבואר השאלה
לקמן אות ז :

משנה פ"ה דמקואות משנה ה' ונוטפין שפשאן זוחלין .
פר"ט כגון מקוה שפרץ על שפתו ומימיו יולחין
וזוחלין . וב' הר"ח"ש בהל' מקואות סי' י"ח והגכון יוהר לפרש
דמיירי שלא ישארו במקוה מ"ס. אם לא שסתום הזחילה כו' .
ולישנא דנוטפין שפשאן זוחלין לא משתמע כפירוש ר"ש ז"ל
כו' ועוד הגודר בכלים ח"ח כו' אלל דומיא דמטיין שכולו
זוחל והולך כו' וז"ל לפרש נוטפין כו' ולפירוש זה אין לפסול
מקוה שמימיו יולחין לחוץ . עכ"ל . מבואר דלפירוש זה המשנה
אין לפסול מקוה שנסדק אחד מכהליו חף אם הוא צענין
שלא ישארו במקוה מ' סאה אם לא יסתום הזחילה . מ"מ
כיון שאין זה חשוב זוחלין כלל לפי שאינו דומיא דזחילה מעין
ח"כ למאי ניחוש לה דכיון שעכשיו כשטובל יש בו מ' סאה .
טבילה כשירה היא . דהא כ' בהדיא שגם לפר"ט מיירי כשלא
ישארו במקוה מ"ס כו' והוא נחלק על פירוש . לומר שאין
זה זוחלין כלל . ח"כ לא איכפת לן בזה שאח"כ לא ישארו בו
מ"ס . וכן מבואר ברמזים שם סי' י"ח וז"ל מקוה שנסדק
אחד מכהליו והמים יולחין דרך הסדק פוסלים אותו וח"ח
הר"ח"ש מכשיר עכ"ל . הרי לא הלה שום הנאי בהכשר . ולא
בהפיסול . כי לסברה ר"ש ופירושו בהמשנה אפשר לפסול
אפילו ישארו מ"ס כמ"ס הר"ח"ש שם רק שכח והגכון יוהר
כו' . ולפירוש הר"ח"ש בהמשנה וכן לפירוש הרמב"ם שהביא
הר"ח"ש שם . אין שורש לדין זה ולכן יש להכשיר בכל ענין
חף שלא ישאר במקוה מ"ס כו' כנ"ל . וכן משמע מדבריו
בהשו' כלל ל"א סי' ד' שלאחר שכח שאין לשון המשנה מורה
על פר"ט כלל והאריך בזה וסיים חף דינו (הוא הר"ש) לא
פירש כו' ולא ישארו בו מ"ס אם לא יסתום אותו עכ"ל .
מוכה בהדיא דלפירושו אפילו אם לא ישארו מ"ס אין פיסול
כל שעכשיו יש בו מ"ס . שוב ראיתי שכ"כ התשב"ץ ח"ח סי'
י"ז סד"ה ומה שכתב וז"ל אבל הר"ח"ש ז"ל פירשה על דרך
אחרת וכן הרמב"ם ז"ל יש לו דרך אחרת בפירושה ולפי
הפירושים האלו . אם הייתה ניכרת זחילה אפילו לא ישארו
במקוה ארבעים סאה כשהפסק זחילהו לא מפסול . בהאי עכ"ל
ור"ל שאע"פ שניכרת זחילהו וגם אפילו לא ישאר כו' אפ"ה
כשר . והיינו לפי שאין זה חשוב זוחלין כלל :

קיצור . מדברי הר"ח"ש והרמזים בהלכות מקואות שצ"פ
הינוקה וכס סי' י"ח ומדברי הר"ח"ש בהשערה
משמע דלהר"ח"ש במקוה שנסדק ח' מכהליו והמים יולחין
דרך הסדק חף אם הוא צענין שלא ישארו בו מ"ס אם לא
יסתום הזחילה מ"מ כבר לטובל בו כ"ז שיש בו מ' סאה וכ"כ
התשב"ץ ח"ח סי' י"ז :

אך הטור צסו' ר"ח כ' מקוה שנסדק כו' יש פוסלים לפי'
כו' וח"ח הר"ח"ש כו' אם ישארו בו מ' סאה כו' אבל
אם לא ישארו בו מ"ס פסול עכ"ל . וז"ל דהטור כ"כ משום
דבהשו' סיים הר"ח"ש וחף רבינו כו' ולא ישארו בו מ"ס
כו' כנ"ל . ס"ל דבכה"ג חושש הר"ח"ש למעשה לפסול לחוש
לדעת ר"ש . ורבינו ירוחם נכ"ו ח"ה הביא דין זה שני
פעמים . פ"ח הביא בקלרה מקוה שנעשה מימי גשמים כו'
ונסדק כוהל המקוה או ניקב אפילו נקב גדול אינו נפסל
בשצני זה כו' כ"כ הגאונים . מסהימה לשונו משמע דלא
צענין שלעולם ישארו בו מ' סאה כו' . וגם כשהאריך אח"כ
צדק זה ביאר דגם לפר"ט מיירי בלא ישאר במקוה מ"ס כו'
וח"ח כ' ב' והקשו על פר"ט כו' ולפ"ז אין לפסול מקוה שמימיו
יולחין לחוץ . משמע ג"כ כנ"ל . אך אפשר משום דהדין
שכתב רי"ו שם ההלה הוא בנסדק הכוהל או ניקב וס"ל דזה
אינו נק' זוחל כלל חף לפר"ט לכן לא שייך לפסול חף אם

הוא צענין שלא ישארו מ"ס כיון שזה אינו ענין לזוחלין חף
לפר"ט . וח"ח כ' בנפרץ על שפתו שם ביאר מחלוקת הנמשך
מפירוש ר"ש והר"ח"ש דלפי ר"ש נק' כה"ג דוקא בשם זוחלין
והיינו ג"כ כשלא ישארו מ"ס . ולפי מה שהקשו על פר"ט גם
כה"ג אין זה ענין לזוחלין . וזהו שחלקן רי"ו לשני דינים . הא'
בנסדק או ניקב דגם לפר"ט אינו ענין לזוחלין . הב' בנפרץ
על שפתו שבוה לפר"ט חשוב זוחלין . והמיהני שהרבי"י לא
הפיר מחומה מזה על הטור . וראיתי להגר"ח סי' ר"ח ס"ג
ס"ק ל"א שכחב ס"ל להטור דמ"מ מסברא כו' . ואין טעם
לסברא זו דכיון דאין זה זחילה מה איכפת לן שאח"כ לא
ישארו בו מ"ס ומ"מ משהא דגל שנהלש כדבעינן למימר לקמן
ח"ה . שהרי אח"כ לא ישארו בו מ"ס . גם לא עיין הגר"ח
ברמזים שבפרק חינוקה דמשמע להיפוך כנ"ל . אלל ח"כ נאמר
כמ"ס דלמעשה חושש הר"ח"ש לפי ר"ש אך היינו כשלא ישארו
בו מ"ס . שכן העיקר לפר"ט ג"כ :

קיצור . שכמ"כ נראה דעת רי"ו נכ"ו ח"ה אלל רק הטור
כ' דאם לא ישארו מ"ס פסול גם להר"ח"ש . ואין
לזה טעם רק משום דלמעשה חושש הר"ח"ש לפר"ט :

ב ונלע"ד ראה לטת הר"ח"ש ממשנה גל שנהלש ובו
ארבעים סאה כו' וב' הר"ש וקמ"ל דלא
גזרינן חטו הרדליח של גשמים והוא מהש"ס פ"ב דחולין דל"א
ע"ב ובחגיגה פ"ב ד"ט ע"א . ויש להקשות צ' קושיות . הא'
דהא ה"ל זוחלין דחף דפי' הש"ס דמיירי שהגיע הגל לארץ
והיינו מש"ס מטבילין בראשין . מ"מ כיון שגל על ארץ מישור
ח"כ מי יעכב המים שלא יהיו מהפסטיין ונמשכין וח"כ ה"ל
זחילה יותר הרבה ממקוה שנסדק על שפתו דלעיל לפר"ט .
וב"כ מהה"ק שרש קט"ו על הא דגל שנהלש וז"ל וכן אין
לך זחילה גדולה מזו . שאין כאן אשבורן כלל . וכ"כ בטו"ד
וכל הימים יש להן דין מעיין לטהר בזחילה הלכך גל שנהלש
כו' עכ"ל . ור"ל דמה"ט מטהר הגל חף שהוא זוחל כיון
שצח מהים והימים יש להם דין מעיין . ודבריו אלה הם
מדברי הר"ח"ש בפב"ח דגדה סס"י י"ג שכחב הך סתמא כרבי
יוסי דגל שנהלש משמע חף מן היס אלמא מטהר בזוחלין
עכ"ל . ומלבד שהרבי"י הקשה על פירוש זה דח"כ כשמקשה
הש"ס פ"ב דחולין שם וב"ה מאי למימרא ליבני דאשמעינן
דהלכהא כרבי יוסי . עוד זאת קשה דהא יש כאן קושיא
עלומה דחף אם היס מטהר בזוחלין . הרי גל זה נהלש
מהים וח"כ כבר נפרד ונפסק מהים . וח"כ שוב אינו
מטהר בזוחלין כההיא דמעיין שהטבירו ע"ג ברביה
והפסיקו במשנה רפ"ה דמקואות ופר"ט והפסיקו שאין
מי הצריכה מחוברין למעיין . הרי הוא במקוה ואינו מטהר
בכל שהוא עד שיהיו שם ארבעים סאה . ועיין בש"ע סעיף
יו"ד ובש"ך שם סק"ל בשם הפרישה דמיירי בצריכה ריקנית .
וב"כ דח"כ מדוע לריך לומר הנשנה הזו והמשיכו פסול
לזבים ולמזרעים ולקדש מהם מי חטאה עד שידע שילאו
הראשונים . דמשמע שזהו דוקא כשהפסיקו . וחזר והמשיכו
הלא אפילו לא הפסיקו כלל פסול לזבים כו' מאחר שהצריכה
היתה מליאה ממי גשמים כו' . ח"ו מיירי בצריכה ריקנית
ומש"ה מחלה ה"ל כמים חיים לכל דבר . רק אחר שהפסיקו
דה"ל במקוה ח"ט"פ שחזר והמשיכו ומטהר בכל שהוא עכ"ז
פסול לזבים כו' . וב"כ מפ"י הרע"ז פסול לזבים דכבר פסק
מיוחן . ור"ל ע"י שהפסיקו . והוא מדברי הר"ש . וכ"כ
מהרי"ק שרש קנ"ו בשם הר"ח"ד בספר צעה"ע דמיירי
בצריכה ריקנית ואפ"ה קאמר דאם הפסיקו הרי הוא במקוה
והב"י נדחק לפרש מ"מ במשנה פסולים לזבים עדיין הם
פסולים כו' הוצא בחו"ט . וח"כ לפ"ז יקשה מאד מ"מ גל
שנהלש מטהר בזוחלין . ומ"מ מעיין כו' שהפסיקו דדינו
כמקוה לגמרי . כלפי לייח דים לפ"ד ר' מאיר בלח"ה דינו
כמקוה . ח"כ גם לר' יוסי עכ"פ כשנהלש מהים יהי' במקוה
(צ"צ) ב' .

במכש"כ סי' י"ז

והרמב"ם כו' אפי' לא ישאר במקוה מ"ם כו' עכ"ל . ומינה דה"ה להר"ם ג"כ בנקב קטן שאין זחילה ניכרת . וזה ברור :

מ"ש רומ' שגם כל המים שבמקוה נחשבו זוחלין ע"י מעט היוצאים מלמעלה לא נמלח זה בר"ס ולא בהר"ס חף להמחמירים . כ"ל במרדכי וטור ובשער המים . וע' מהרי"ק ש' קנ"ו בסופו דגם הרשב"ד ע"כ לא ס"ל סברא זו שאין תורת זחילה על הנשאר במקוה . וכיון שהר"ס חולק לגמרי על פר"ס . ח"כ עכ"פ חף לפיר"ס ח"ן לחפוס חומרם הג"ל שהיא ג"כ בלא טעם . דמדוע יחשבו זוחלין כיון שלא יחלו חוד מהמקוה . ומה גם שכבר פסק כן הש"ע . וחף שהרמ"א חשש להמרדכי י"ל שלא חשש רק במה דלהר"ס ופ"ע מהני הטבילה חף בהזחלין . אבל בהכשר המים הבלתי זוחלין כשיוכל לטבול בהם לזרם ל' ודאי לא יחמיר רמ"א כלל . גם חי' ח"ס שסביב המרדכי ל' חולק לגמרי על חומרת המרדכי . וכיון שכן צד"ז ג"כ ח"ן לחשוב זוחלין רק שיפור שיוכלו ללחם מהמקוה . אבל מה שיאחרו ואי אפשר להם ללחם לא נק' זוחלין במש"כ ממ"ס הריב"ש סי' רל"ב דף פ"א סע"ב ולא מיקרי זוחלין כו' והוא ב' משניות . וברירה לא שייך כאן מטעם ש' וע' רש"ס ב"ב ק"ז ב' יורשין הן כו' . גם כיון הרב"ם מקיל לזרף גם הזוחלין כ"ס כו' . וכיון שכן כאן חף לרמ"א שרי דכהז מהרי"ק סוף קנ"ו דמיטע זוחלין אפילו מטערפין כו' ע"ס :

מכתבו השני מיום ער"ח דנח הגיעני י"ח דנח . טס

מכתבו השני מיום ער"ח דנח הגיעני י"ח דנח . טס השגותיו עלי . וטרם אחוכח עמו . כי מדוע ח"ן דבריו מצוהרין היטב בחוכן השאלה . שזהו היסוד והעיקר . כי ממכתבו הראשון שכ' וז"ל ע"ד המקוואות אשר נעשים בעירנו שהם סמוכות זו לזו ומחילה מפסקה צנייהם וכאשר מחמין האחת כו' עכ"ל . היה מובן לי ששני המקוואות שוין באורכן ורוחבן . עפ"י השבתי מה שהפסתי . ועכשיו במכתבו דרו"מ השני . כותב כי המקוה שמחממין אותה היא קטנה מהשניה שבזדה . שהיא גדולה ממנה ערך שלשה פעמים ויותר עכ"ד . וח"כ יש נפקוחא גדולה דבכה"ג בהמקוה שמחממין אותה ושוכנין לחוכה יורה גדולה קטנה הין . זוחלין מימיה דרך הסדקים למקוה הגדולה . לא נשאר רוב גמור שאין זוחלין . המשל אם המקוה הקטנה מחזקת רק ערך ששים הין שיש בזה ודאי יותר מארבעים סאה . והגדולה מחזקת ק"פ הין ועכ"ז הם שניהם שוין בגובה וקומה . ח"כ כששופרין חוד מקוה הקטנה קטנה הין . ואחר משך ח"זו שעות נעשו שני המקוואות בגובה כמו מקודם השפיעה . עכ"ל שילאו ערך ק"ל הין מים ממקוה הקטנה להגדולה . ונשאר בה ממי היורה ארבעים וחמשה הין ועם המים שלה עלמה ששים הין יהיה בה מאה וחמשה הין . ח"כ מיד שפכו בה קטנה הין . והיו בה סך שני מאות ושלשים וחמשה הין יהיה רוב המים שבה זוחלין לפי' ר"ס שרוב המים שבה שהם ק"ל הין עומדים ללחם בודאי ממנה ולא ישאר בה רק המיעוט היינו ק"ה הין . שהם ישארו בה ולא חשיבי זוחלין לפ"ד הש"ע . ובכה"ג לא אמרתי להקל לכתחלה דעכ"פ יש לחוש לכתחלה כדפסק רמ"א . אבל דברי אמורין באם ששני המקוואות שוין . כמו שהיה משמע מדברי רומע"ל או חף שאין שום ממש . אם בהמקוה הקטנה יש ג"כ מקודם מים הרבה ערך קטנה הין עכ"פ כשיעור המים חמים שמטילים דלזו ודאי ישאר בה רוב שאין זוחלים כלל . וע"ז יש להחיר לפע"ד בני שום חשש כמו שכתבתי חחלה . (ויש להשיב צעורה"י על כל השגות רומע"ל עלי) אבל על רומע"ל יש להפליא שלא ביאר זה בדבריו אם המקוואות שוין . וגם עתה היה לו לבאר אם ישאר רוב שאין זוחלין או לא . עוד קילר רומע"ל מלבאר אם המקוה הקטנה היא בתיבה שאז ח"ן למים שבתוכה אלא דין מקוה כשר ולא דין מעיין חף גם

בזחילה נראית לפי שכל המים שבמקוה נדונין בזוחלין . אבל מפני טפסוף מעט שאינו ניכר לעין לא מקרי זוחל ע"כ דבריו ודברי טעם וראוי לסמוך עליהם הלכה למעשה . וי"מ דנוטפין טעסחן זוחלין לא נפסלו אלא כשלא ישאר במקוה מ' סאה לאחר שפסק זחילתו כגון שהסדק או הנקב הוא למטה אבל אם הנקב הוא למעלה וכשהפסק זחילתו ישארו במקוה ארבעים סאה חינו נפסל כק' חפ"י שיש לורך בריבוי המים להחפיתן כדי שיהי' הגוף מחכסה בהם דכיון שאין לורך בהם להכשיר מקוה חינו נפסל ע"י זחילה חפ"י בנקב גדול שזחילתו ניכרת וכל אלו הדברים לא נאמרו אלא לפי' ר' שמעון ז"ל שפירש נוטפין ועשאן זוחלין שנקב המקוה ונחלו מימיו . אבל הר"ס ז"ל פירשה על דרך אחרת וכן הרמב"ם ז"ל צפי' המשנה יש לו דרך אחרת צפירושה ולפי' הפי' האלו אם היה ניכרת זחילה חפ"י לא ישאר במקוה מ' סאה כשהפסק זחילתו לא מיפסל בהאי ומדברי כולם למדנו הכשר למקוה שלכם וחינו נפסל מהנה טפסופו ושפיר דמי עכ"ל החשב"ץ . הרי דבריו מצוהרים דמקוה שנסדק כו' ונוטף מעט מעט ח"ן זה נקרא זוחל . וכפל הדבר דמקוה שמימיו יולאים דרך סדקו חינו נפסל משום זחיל . וכמו בנקב מעט . אלא שהטור פוסל בנסדק ג"כ . ואפשר הטור ס"ל חף בנקב נמי חשוב זוחלין בדעת הג"א בצבחה פרק במה חשה צסי' י"ו דע"י נקב נמי חשוב זחילה אבל השו"ע לפוסק סעיף ג"א דע"י נקב חינו חשוב זוחלין ודעת הרשב"א בשער המים שהביא צב"י . שזהו דלא בדעת הג"א . ח"כ היה ראוי לומר דע"י סדק נמי לא חשוב זוחלין כמצוהר בהשב"א בשם הרשב"א דזוה נסדק לניקב רק בנקב רב פסל הרשב"א דגרע מנסדק . וכן צד"ן דנקב גרע מנסדק . שהרי לעיני עירוב מקוואות ע"י נקב כשפוסרת הגוד ה"ל עירוב מקוואות . ואלו ע"י סדק לא חשוב עירוב שהרי משנה שלימה שנינו משנה ט' פ"ו דמקוואות כותל שבין שני מקוואות שנסדק לשתי מלטרף ולטרב חינו מלטרף עד שיהיה במקוה אחד כשפ"ה . הרי סדק ארוך חף שאם לזרף כולו יהיה יותר משיעור כשפ"ה . עכ"ז חינו חשוב חיבור כמו נקב כשפ"ה . ח"כ כמ"כ לענין זוחלין קיל מנקב כשפ"ה . ודעת ההש"ו מעיל לדקה סי' ל"ט דע"י נקב כשפ"ה לא חשוב זוחלין . וכ"ס ע"י סדק דקיל מיניה . ומהו שהי ומהו ערב מוכה צמרח פ"ק דערובין דט"ו ע"ב גבי בערב מאי אמר חב"י ת"ס שיעור חבלים וצרס"י שס ד"ה ומקיפין בקנים . כדעת הרמב"ם שהביא הב"י והט"ו בי"ד סי' ר"ח סעיף כ"ד ס"ק ס"ד . וא"כ צד"ז מסתמא הסדק ברוחב הכותל ולא באורך מלמעלה למטה . וא"כ י"ל דלא חמור מנקב שבש"ע סעיף ג"א . והנה גם דעת רבינו ירוחם נכ"ז ח"ה דע"י סדק לא חשוב זוחלין כלל . והגם שלענין מעשה ח"ן להקל נגד הש"ע סעיף ג' דפסק דנסדק חשוב זוחלין . מ"מ צד"ז שיארו ארבעים סאה ויותר לאחר גמר הזחילה . ודאי זהו טעם נוסף להקל על הטעמים המצוהרים לעיל :

מה שהשיג הגר"א ס"ק ל"ו על הש"ע סעיף ג"א וכ' דדברי המחבר בש"ע שם תמוהין . דבלא ישארו מ"ס חף בנקב פסול נהפוך הוא דדבריו תמוהין . דכיון שע"י נקב לא חשוב זוחלין כלל מה איכפת לן שאח"כ יעוף מעט מעט עד שלא ישארו בו מ"ס . דכיון שטכשו יש בו מ' סאה ויותר . והרי הוא מקוה כשר . זחילה ח"ן כאן מהכ"ת יפסול . וכ"מ מהרא"י שהביא הרשב"א מפרק חומר בקדש כמס"ל בשם החשב"ץ שנבלעין המים מעט מעט . ח"כ אם במקוה רק מ' סאה מכוונות . הרי ח"כ כשיבלעו המים מעט יחסר ממ"ס . ואפ"ה כל שיש בו טכשו מ' סאה כשר . כיון דח"ן זה זחילה . וכ"מ עוד ממ"ס החשב"ץ וי"מ כו' כשלא ישאר כו' וכשהפסק זחילתו ישארו במקוה כו' חפ"י בנקב גדול כו' עכ"ל . מוצן דבנקב קטן שאין זחילה ניכרת חפ"י לא ישארו מ"ס כו' כל שטכשו כשטובל יש בו מ"ס כשר . וכ"מ יותר ממס"ס אבל לפי' הר"ס

ל' ע"כ

ולענין טהרה מקוה צמי כל צאר שאינה מושכת ומוליכה מים חיים חלף שהכחלים צוללים מטט מוכאן ומטט מוכאן חין להם דין מעיין כו' עכ"ל . ואע"פ שצדקה"ד ס"י רנ"ח משמע דגם מקוואות שאין מי נביעהו דרופין כ"כ כו' נקראים מעיין . י"ל עכ"ז מושכים ומוליכים מים . דהא מעיין שהוא משוך כנדל משיכוהו ג"כ חין דרופה כ"כ . חבל עכ"ז חין זה כמו ארעא חלחולי מחלחלה . דחין זה כ"כ ע"ד שהכחלים צוללים כו' . אך מוסתמא ודחי המקוה שלכס חונה עד"ז . שהרי ודחי חין מנימיה פוסקים גם צימיה השרב והקיץ . וגם יש צה מים רבים כנראה מהשאלה שהיא חלוקה לשני מקוואות גדולים כו' חלף שעכ"ז היינו דוקא כשלא נפסק המעיין . וכשיש צהוך המקוה צנין מעלים י"ל דחשוב נפסק המעיין כי צנין בערוועגט כשמהודקים זה לזה י"ל חשוב הפסק . אך מולד זה חין דעתי נוחה להקל בזה מושם שהגאון מוה"י יעקב מקארלין ז"ל בהשבוהו הנקראים שו"ה משכנות יעקב ס"י מ"ג פסק בסנינא חריפה דצאר ונקוה הסמוך לנהר כל שיש לספק שאין למעיין מקור בפ"ע רק מן הנהר נמשכין לו המים מהתה לקרקע חין לו דין מעיין כלל יעו"ש שהאריך בזה . ואף שלכאורה יש לדון בצנין הסמיכות עד כמה נקרא סמוך . שיהיה על זה דין החופר בלד הנהר הנזכר בהוספתא שהציה הר"ש פ"ק דמקוואות משנה ו' . מ"מ חין ליכנס בזה . ע"כ אפשר לחקן ע"י שיעשו נקב כשפ"ה בכותל שבין שני המקוואות ושיהיה הנקב פהוה עד שיאלו הזוחלין . דכשיש עירוב מקוואות השוצים כמקוה אחת דגם חס יש בזה רק עשרים סאה וצוה עשרים סאה כשרים כנו"ש הר"ש פ"ו מ"ז . ובש"ע סג"ב . וח"כ במקוה ח' ודחי חינו שייך הפיסול מה שזוהל ממקום למקום . וכמו בדין מהט שבמשנה ספ"ז דפי' הר"ש ומהגענטין מי המערה וצחים הגלים על המעלה שהמחט נהונה עליה . וכן פי' הרמב"ם שם עד שיסאו גלים ועבר מהם גל על זה המחט . וה"ז כמו זחילה . חלף דכל שלא נהלש הגל מהמקוה לא חיכפה לן דהזחילה רק במקוה ח' כן מוכרח ועש"ך סעיף כ"ז ס"ק קכ"ג . וחין לומר דההם ה"ט משום דעיקר המקוה חינו זוהל לא חיכפה לן בגל זה הזוחל ומהני הטבילה צו ג"כ כמ"ש הש"ע ס"כ . דהא כאן הדיון [כן] חפילו חין במקוה מ' סאה זולה הגל . ועוד דח"כ גם צנד"ז כיון שנהערבו שני המקוואות והשוזין מקוה ח' . ח"כ הרי עיקר המקוה חינו זוהל כלל . והזוחלין הם מיטוטא . וגם מהמשנה פ"ו דמקוואות מ"ג שלשה מקוואות צוה כ' סאה כו' מוכה הדיון דכל שיש עירוב מקוואות לא חיכפה לן מה שזוחל מזו לזו וכנו"ש הש"ך ס"ק למ"ד :

קיזור . חלף שיש לפקפק דלף כל מה שמוליכים מים ע"י חפירה צארץ נקרא מעיין . ובפרט כשחופר בלד הנהר . ומה גם כשהצנין מעלים י"ל חשוב נפסק המעיין ע"כ יש לחקן ע"י שיעשו נקב כשכופרת הגוד צין שהי המקוואות יאז לא חיכפה לן מה שזוחל ממקוה למקוה :
 ממשנה פ"ו מ"ה עירוב מקוואות כו' מביא סלון כו' מוכה דחין המקוה הטלוינה נפסל ע"י שהמים זוחלין ממנו דרך הסלון למקוה ההתהוון ועכ"ל לפר"ש דמשום שנעשה עירוב מקוואות הם מקוה אחד ולכן חין פיסול מה שזוחל מזה לזה :

זהו ענין קסו קסו
 ע"ד השאלה הא' שנוטלים הציה הנקרא סון . ונוטלין ממנו השני דעקן וחין מקפידין חונה מדה שיהיה ארבעים חין או פחות ומעמידין חח הטון המפולשת הלז בפרחלעבקט ומחזיקין חוהה מטט פס פלעקר סביב :

חיכא דמעמידין חוהה על ההוס הנהר וחוכא דמעמידין חוהה רחוק מן ההוס הלויה צאזיר . והמצויח מליחה מים יוהר מהליה ממני הנהר וקודם הטבילה שופכין לחוכה מים חמיין הרבה מן היורה שבזחואחד שמרתחים לצורך הזחואחד . עכ"ל השאלה :

הנה חס מעמידין חוהה על ההוס הנהר דהיינו על קרקעיה הנהר ממש . ח"כ חין שום חיבור צין מים שבהוך החציה חל המים שבהוך הנהר ממש . ולכן לריך להשגיה היטב שיהיה בהוך החציה שיטור מקוה מים כשרים שאינן שאובין דהיינו מני הנהר יהיו צה ארבעים חין . וחזי ח"ע"פ שבפכים להוכה מים המים הרבה . כשר וישר . ולפי שקשה להשגיה ע"ז שלא חסר לפעמים מארבעים חין והפסל ע"י ג' לוגין מים שאובים ע"כ יוהר טוב שהיה מטט הלויה צאזיר היינו שיהיה הפסק צין סוף שולי החציה וצין קרקעיה הנהר עכ"פ חלל שלשה אלצעות . (אף צמקוס אחד בלדד ר"ל ללד אחד ללד כמו דרוס או לפון יהיה צין שולי החציה וצין קרקעיה הנהר שלשה אלצעות) . שנינו פ"ו דמקוואות מ"ט כותל שבין שני מקוואות שנסדק לשהי מולטרף לערב חין מולטרף עד שיהיה צמקוס אחד כשפ"ה . ופי' הר"ש לשהי מולד זה ללד זה . ולערב מלמעלה למטה . וכן פי' הר"ש פ"ק הינוקה בזה'ל מקוואות סו' ע"ז . והרמב"ם פי' להפך וז"ל שהי הוא האורך וכמוהו בכותל מלמעלה למטה וערב הוא הרחב וכמוהו בכותל מימין לשמאל עכ"ל . וכהז הש"ך סו' ר"ח סעיף נ"ד ס"ק קי"ח וז"ל ונחלקו המפרשים חונה מקרי שהי חונה מקרי ערב ולכן כהז הצ"ח דלענין מעשה חין להם הכשר ח"כ יש נקב כשפ"ה צמקוס אחד צין צו צין צו עכ"ל . ולכאורה מהמשנה וגמרא ופרש"י פ"ק דעירובין דף ט"ז ע"ב גבי מיקיפין שלשה חבלים כו' ומקיפין בקנים . ופרש"י בקנים געולים ועומדים זו היא מחילה של שהי חבל של חבלים הוי מחילה של ערב עכ"ל וכדבריו מוכרח בגמרא שם גבי חומר רב הנמונא חומר רב הרי חמרו עומד מרובה על הפרוך בשהי הוי עומד וע"ש בפרש"י גבי וסאה כלי בהננה של שהי הן וד"ה בערב מאי . ח"כ מזה מוכרח דמלמעלה למטה נקרא שהי . והרוב מומרה למערב או מולפון לדרום דהיינו ענין מוקיפין חבלים נקרא ערב . וכן מלחתי בערוך ערך שהי . וז"ל בפרק ז' צמקוואות כותל שבין שהי ומקוואות שנסדק לשהי מולטרף פי' כל מחילה דקיר ארכו שהוא גובה שמו שהי כאורך הבגד ורחבו שמו ערב וכן כל דבר כדאמרינן בגמרא לענין מי שמונח צמדער עכ"ל וכונתו לנ"ש צמנרף פח"ט דכ"ט סע"א . ובמ"ש כאורך הבגד ל"ע צח"ח סו' י"ח . והנה צנד"ז שהמקום פנוי שבין הלח"פ והנהר למטה מולד זה ללד זה חף דלהר"ש והר"ב נקרא זה שהי ומולטרף לשפ"ה ח"כ די והותר חס יהיה הפטי אלצע ח' וחף פחות ממנו ילטרף ודחי לשפ"ה . חבל לפ"ד הרמב"ם והערוך נקרא זה ערב ולכן חין מולטרף עד שיהיה צמקוס ח' כשפ"ה . וחין ללרף דעה ריה"ו דחומר חלוף הדברים ללרפולפי' ר"ש . דהא כ' הפוסקים צפשיטוה דהלכה בה"ק . גם העליתי דהעיקר כפי' הרמב"ם שזה נקרא ערב) . שפי"ז המים שבהוך החציה מחוברים חל הנהר . חזי חין לריך לרקדק לעיכובא שיהיה צהציה ארבעים חין לעולם . ויכולים לשפוך להוכה מים שאובים חמים בכל ענין . ולטבול צה . רק יש להשגיה מאד שיהיה חח"כ מים כל כך צענין שחתכסה כל גופה מנהן צבת חחה ולא ילא לחון חפילו משהו משערה ח' ח"ז . ועמ"ש עוד לקמן סוף חוה ד' :

ב וע"ד השאלה השנייה וז"ל יש שנוטלין מן הטון רק דעק חחה . וצדעק החחיה נוקצין נקב צלה דקדוק גדולה או קטנה והיא מהמלחת מי נהר יוהר מחילה וקודם

שנחבאר חות ב' ואזה ג' אזי יקבעו אוחו בשולי החציה או
הלאפ' כדי שעי"ז לא יהיה עליה חורח כלי מטולס' אך
אין זה לעיכובא כ"א לכתחלה אם אפשר ולא לדחות מחמת
זה זמן הטבילה :

מ"ש ב"ר
סימן קסו
בדין
מ"ש ב"ר משכנות יעקב ח"ד ס"י מ"ג שהבארות
שהם סמוכים לנהר כל שיש לספק בו' מן הנהר
נמשכים לו המים בו' אין לו דין מעיין כלל :

הנה מ"ש נבקעו כל מעיינות ההוס רבה . מוכח לכאורה
דמעיינות הן הבאים מההוס . ולא הבאים
מהנהר . אך מ"ש ויסכרו מעיינות ההוס . ואיחא במדרש
רבות פ' נח פ"ג אבל לא כל מעיינות חוץ ממעיין טבריא
ואבלונים . ומערה פמיים . עכ"ל . ועיין מעיין מערה פמיים
במשנה ספ"ח דפרה ב"ר אהאב ומערה פמיים כשרה . וז"ל
וכי ליכא מעיינות חוץ מאלו השלשה דקחשיב חוץ ממעיין
כו' . אלא י"ל שאלו הן מעיינות ההוס . ושאר מעיינות
אינן נמשכים מההוס . ובהא אחי שפיר מה שהקשה
הראב"ע אמאי דקאמר נבקעו כל מעיינות ההוס רבה .
אמאי לא קחשיב ג"כ נחלים . והירץ דהנחלים נמשכים
ממעיין . ולפמ"ש י"ל בע"א דלא קחשיב . רק מה שנבקעו
דבר חדש שאינו בנוגע שבטולס . ולכן מעיינות ההוס וכן
נחלים לא תשוב כ"א מה שנבקעו מעיינות ההוס רבה
זהו דבר נפלא וגם . וכן עד"ז וארצות השמים נפתחו .
נפתחו ארצות ולא כמו גשם שיורד . טיפין טיפין . וכ"מ
בנמרא פ"ה דסוכה ד"ג ע"ב דההוס הוא רחוק בעומק
הארץ חלק גרמידי . ומה שחופרים מעט בארץ ומולאים מים
זהו מסולמא דפרה . וע' פ"ג דהענין דכ"ה ע"ב . שההוס
עולה רק טפחיים או ג' טפחים כו' . אכן ברבות שמות
פרשה ה' משמע דעולה גם עד חמשים אמה קרוב לעליונה
הארץ ואפילו יותר כו' . ודרך אגב נאמר שמה ראיה לטעם
ר"ח פ"ה דזכורות נ"ז ע"א דפוסק דנהרא מכיפיה מתברין
ע"ש שהביא הא דהענין פ"ג . ולא הביא הרבה הנ"ל
דמסייע ליה יותר . מיהו בירושלמי פ"ק דהענין ה"ג ח"ב
מה יעשו שרשי מרוב כו' אחת לשלשים יום ההוס עולה
כו' משמע לא כהרבות הנ"ל . עכ"פ מבואר מהגמרא דסוכה
הנ"ל דהמים שמולאים בארץ סולמא דפרה נינהו וכדאמרין
כן פ"ה דזכורות דכ"ה סע"א דגם המעיינות הם סולמא
דפרה . ולכן הנודר ממים דאחו מפרה אסור בכל מימות
שבטולס . ועיין בהרמב"ם פ"ט מהל' נדרים דין י"ח ובטוש"ע
יו"ד סי' רי"ז סכ"ה :

ב והנה הר"ש פ"ח דפרה משנה יו"ד הקשה וא"ת ולשמאל
וכי אין בו' וי"ל דיש תקנה במעיינות כו' והא
דאמרין בו' נהי דפרה גופיה היישינן לריבוי נוספין למעיינות
היולאים במחילות כו' ולא היישינן להערובתן לרבו מיני
הערובות כו' ודבריו ל"ע דנהי דלא היישינן לרבו שירבו
הפסולין . מ"מ לענין מי חטאה הרי שנינו רפ"ט דפרה
ללוחית שנפל להוכה מים כל שהוא כו' פוסלין חכמים .
ובפ"ה דפרה מ"ב המטביל כלי לחטאה במים שאינם ראויים
לקדש לריך לנגב ופר"ש פן יתערבו שאין ראויין צראויין
כו' . משמע דאם היו מתערבים אפילו מעט מזעיר מהמים
שאין ראויים לקדש צראויין היו נפסלים המים הראויין . ועוד
שהרי הביא הר"ש עלמנו פ"ה דפרה משנה ע' מעיין כו'
שהיה רבה בימות הגשמים ומהמעט בימות החמה כשר .
וח"כ הרי ע"כ נהערבו בו מי גשמים . ושמא נהערבו עד
שלא רבו עלם מי המעיין על מי גשמים . אלא נ' לומר
כיון שהמי גשמים אין יורדין במים שהמעיין מקלח אלא
שנלעים החלה בארץ . ודרך עובי עפר הארץ נמשכים
בגדי

וקודם הטבילה שופכין להוכה מים המין מהג"ל הרבה כי
המים חמין דוחקין את הלוננים לחוץ עכ"ל . לריך שיהיה
בדעק התחבון נקב גדול לא פחות מהלי טפח על חלי טפח
מרובע . וגם לריך לזוהר שלא יסחוס הנקב ע"י הקרה בעת
הקור . (אכן אם קשה לזוהר בזה . אזי יעשו החציה באופן
זה שלא יתברו הדעק להחציה עד שיעשו מקודם נקב
בהדעק טפח על טפח מרובע . ואח"כ יתברו להחציה
ואזי לא איכפה לן אף אם יסחוס הנקב ע"י קרה . אך אם
יסחוס ע"י סתימה אחרת יפסל) :

ג וע"ד השאלה הג' יש שפושין יהו הנקרא שטויר להנקב
וסותמין בו הנקב ושופכין מהטון מים הלוננים
עד גמירא וממלאים אזהה עם מים המין אח"כ פוהחין
השטויר וטובלין בו עכ"ל :

שאלה כזו הובא בפחמי חסובה שנשאל ע"ז הג' רע"ק
חיגר ז"ל וע"ש שהלריך ב' נקבים בהשוליים .
ה' דק כמו געזענע פען עד"מ . וזה הנקב יהיה פתוח
לעולם ולא לסוהמו כלל . ב' נקב טפח על טפח וזה
הנקב יעשה לו כיסוי של עץ היינו לא יהו הנכנס להוכו
בהידוק כי אם רק עץ המכסה על פני כל הנקב למעלה
כמו טעללר . וכדי שלא ינוד מומקוס הנקב יכולים להניח
עליו מלונטלה חבן גדול עד"מ . ובשעת טבילה ישפכו מים
המים . ואח"כ יסירו הכיסוי והאבן והטבול בו עכ"ד :

ד ועוד זאה לריך שיהיה החציה או הלאפ מחזיק ערך
שמים הין או יותר . ושיהיה בו ארבעים הין
מים כשעומד בנהר . מלד מימי הנהר . ר"ל שיעמידו
אזהם במקום בנהר שכשיהיה מי הלאפ שוים עם מי הנהר
יהיה בו ארבעים הין . מלד מי הנהר לבד בלי שאובין .
ואם אין מי הנהר גבוהים כ"כ שיהיה מחמתה בהל"פ
ארבעים הין יעשו הלאפ רחב יותר באופן שיהיה בו ארבעים
הין עכ"פ מים . בשוויי למי הנהר . ויעשו סימן בהלאפ
לידע עד איזה מקום בו יגיעו המים כשהם ארבעים הין .
וכשישפכו מים חמנים הרבה להוך הלאפ ימהינו מלטבול בו
עד שיהיה גובה המים בהחציה או הלאפ רק כפי הסימן .
ולא יהיו גבוהים יותר למעלה מן הסימן . בכדי שלא יהיו
זוחלין ונמשכין מהלאפ לנהר ע"י הנקב שלמטה שיש קלה
דעוה לפסול בזה כמ"ש בהשו' מעיל דקה סי' ל"ט ע"פ
הא"ז סי' ר"א ס"ק גימ"ל . הגם שאין דבריהם מוכרחין
מ"מ ראוי לחוש לדבריהם . ולכן לריך שגם אחר שיעילו
המים רוחמים אל הלאפ יהיו המים בהלאפ גובהן עד
הסימן לבד בכדי שעי"ז נדע שהם שוים עם מי הנהר ואז
לא יהיה כאן זחילה והמשכה מהלאפ לנהר כי אם להפך
מהנהר ללאפ ואזי כשר לכל הדעות . כן ראוי לטעוה בכל
אלו ג' אופנים המבוארים בהשאלה . שיעשו סימן בהחציה
או בהלאפ שידעו עד איזה מקום בו מגיעים המים כשיש
עם מי הנהר . ושכן יהיה בשעת טבילה גם אחר שפיכת
מים רוחחין ושיהיה צשיפור זה מים בהלאפ או החציה
ארבעים הין . רק באופן האחד כשנוטלים שני הדעקין מן
החציה וכשהיא הלוייה באויר רחוק ג' אלבעות מקרקעיה
הנהר כחציה לעיל שאין מעכב לדקדק שיהיה בהחציה
ארבעים הין כנ"ל . אבל מ"מ הסימן שיהיה גובה המים
בהחציה אחר שיעילו מים רוחחין כגובה המים בהחציה
המיד מקודם שיעילו מים רוחחין לריך גם שם . וגם מ"מ
גם שם טוב וראוי לדקדק שיהיה בהחציה עד הסימן
ארבעים הין :

ה ובשאלה הב' והג' טוב יותר לעשוה חציה גדולה
או לאפ לכתחלה בלא דעקין . ואח"כ
לעשוה דעק ולעשוה נקב בהדעק מקודם שיקבעו הדעק
בשולי החציה . ואחר שיהיה הדעק נקוב כפי השיטור

המים נמשכים להחפירה מהוך הגהר בעצמם דרך עפר
 הארץ משך נכון ורצ - שאזי י"ל דינן כמעין - ח"כ הו אין
 לפסול כלל מלד שזחל במקום שלא היה זחל מתחלתו וכנ"ל -
 ועוד דהא בר"ש והר"מ יחידאי נינהו נגד הרמב"ם והראב"ד
 והרשב"א והרא"ש והר"ן וכנ"ל - וגם פשט המשנה פרק ה'
 העבירו ע"ג צריכה משמע כדבריהם כנ"ל - ומ"מ למעשה
 בזוחלין גמורין ל"ע אס לסמוך ע"ז - אבל לענין הדין הנזכר
 צ"ע סעיף נ' גראה ודאי להקל בכה"ג :

סימן קסח קסז קסט

גידון מקוה שהפירו קרוב לנהר ערך ח"י אמות ומלאו שם
 מים נוצעים בחוזק אס דינה כמעין והנהר ארכו
 ב' פרסאות וג"כ נוצע בחוזק והפירו שלא בזמן הפסחה שלגים
 ולא בזמן גשמים ובשעה החפירה נפלו בו ג' לוגין מים
 שאובין מהכלים שניקו אוחו בהן :

הנה מקודם לריכים אלו לדון אס חפירה זו יש לה דין
 מעיין או דין מקוה - ועיין ברמב"ם פ"ט מהל' מקואות
 הלכה ג' - ובכ"מ [הקשה] מדין חופר בלד היס ור"ל דהלח
 הימים מטהרין בזוחלין ולא מספקינן להו צריבוי נוטפין
 ולק"מ דהטעם דהיס מטהר בזוחלין פירש"י צפי"ד דשבה
 וריש פ"ה דפרה שנהרזה עוברין עליהן וח"כ דיו לבח מן
 הדין להיות כנדון - גם כי בשפה היס יש לחוש לריבוי
 נוטפין כמו בשפה הנהר - גם י"ל דשפה היס ושפה הנהר
 גדון כדין מקוה שלא היה המעיין מהלך בו מהחלתו כ"א בלו
 המים לשם ע"י נוטפים בו - וכ"ש למהרי"ק דס"ל דבמקום זה
 אינו מטהר בזוחלין חפי' הנוטפין מועטין ובשאר המים כהב
 ג"כ שראוי להחמיר בזה עב"י רס"י ר"ח - ולפמ"ס בהוס' דשבה
 דק"ט סע"א דמי היס אינם מים נוצעים ול"ד לנהר אלא
 הטעם דנוטריין בזוחלין משום דכל שעה הולכים ושבים
 מכתן לכאן - ח"ש טפי דלהכי כשהפיר בלד היס דשבו אין
 המים שבהפירה הולכים ושבים ודאי אינן נדונים כמו מעיין
 כיון שהם מלד עלמין אינם נוצעין - וגם עכשיו אינם
 הולכים ושבים כמו היס ח"כ ה"ל מי המליה - ומהך
 טעמא המים המהמלים נשפה הנהר והיס אל החפירה
 שבלידה אינו גדון כלל כמעין רק כמי המליה - אבל
 החופר בלד המעיין הגמור גדון המים המהמלין ממנו
 כמעין וח"ש פ"ה שהרמב"ם והרא"ש פ"ה דמקואות משנה ה'
 פ"ו והנוטפין כמקוה דחפי' נוטפין ממועיין קאמור - נוטפין
 היינו טיפין טיפין - משח"כ מים המהמלין הם זוחלין
 ולכן כשהמלין מן המעיין ממש ואינן נוטפין נדונין כמעין -
 משח"כ כשהמלין מן הנהר והיס מטעם הנ"ל (ועיין ב"ח
 סס"ע ד' דס"ל דחפירה שבלד הנהר דינה כמעין שאין
 לריך מ"ם וכמקוה שאינו מטהר בזוחלין - וקשה עליו
 מההוספה דה"ל כמי המליה לכן דבריו לע"ג) - ולפ"ז בנ"ד
 שכ' מע"ל שבטה גמר החפירה נראה שנוצעים המים בחוזק
 מכל לך כדלעיל - ח"כ חף אה"ל דה"ל כחופר בלד הנהר
 מ"מ הואיל ואינו רואים ההלחול הוי חיבור וח"ל חפי' מ"ם
 וממילא וכ"ש שאינו נפסל בשאובין - ולכאורה זה עמוד גדול
 לסמוך ע"ז לבד אלא שבהשו' ח"ל סי' מ' הרבה להשיב על
 ראב"ה ודחה זה מהלכה ע"ש שדבריו נכוחים מחד ולכאורה
 ההוספה ח"ל דפ"ק החופר בלד הנהר בו ג"כ מסייע
 לה"ל - עוד יש סיוע ע"פ השו' מהרי"ט הנ"ל דס"ל דמי
 המליה שלא פסקו שנחשב במשנה פ"ק דמקואות המעלה
 השנייה שבשם מעלה במקואות דמעלה ראשונה הוא מי
 המליה שפסקו ומקואות שאין בהם מ' סאה - למעלה מהן
 מי המליה שלא פסקו שהם מטהרים אה המים הטמאים
 ולכן נפלו מים טמאים ושהה טהור טהור משח"כ במקואות
 שאין בהם מ"ם - וס"ל למהרי"ט דאס הם מעלים אה המים

הטמאים מטומאה לפירה כ"ש שיכשרו המים השאובין
 להכשירם כמי גשמים וכ' זה בפשיטות לקל וחומר ע"ש -
 ולדבריו הנה דין חפירה זו חף ח"ל דדינה כמי המליה היינו
 לכל הפחות כמי המליה שלא פסקו כמ"ס בהדיא רבינו
 שמשון ספ"ק דמקואות וכן השכל נוחן שהרי אנו רואים שלא
 פסקו מלהיות מהמלים מן הנהר וגם נוצעים בחזקה כנ"ל -
 וח"כ הם מטהרין אה השאובין ולא דמי לשאר מקואות שאין
 בהם מ' סאה שנפסלין בשאובין דהיינו משום שדינן כמי
 המליה שפסקו דמיירי במקוה שילדו גשמים לחפירה ח' ושוב
 פסקו הגשמים ואין צוללין - משח"כ בחפירה זו דינה לכל
 הפחות כמי המליה שלא פסקו וכיון דמידי דרבנן הוא
 דהיינו רק לענין שלא יפסול בג' לוגין שאובין היה ראוי
 לסמוך ע"ז וכ"ש אה"ל ללרף סברה רמ"א ח"ע פ' שהח"ל
 דחה וסברה מהרי"ט הנ"ל - אלא שאטע"כ לא מפני שאנו
 מדמין נטעה מטעה - רק צלירוף ההשקה שכ' רומע"ל כ'
 ודאי דדי להקל דחף שרבינו ירוחם כ' שיש מחמירים אס
 נפסקה ההשקה - והש"ך חשש להחמיר לכהלה היינו
 בשאובין ממש - וגם צזה נ' שהוא רק חומרם בלכהלה -
 דהא ראיה הר"ש גדולה ממשנה מפורשה פ"ו דמקואות
 שלשה מקואות בזה כ' סאה בו' עד והמקואות טהורין וח"ע פ'
 שנפסקה ההשקה - וח"כ די להחמיר במקוה שהיא ודאי
 שאובין - אבל בנ"ד ש"ל שהוא מעיין וח"כ ה"ל ספק פסול
 דשאובין אין להחמיר ודי לסמוך על ההשקה כפסק הש"ע
 בפשיטות כהרא"ש - ובוז ראיתי בה"ג בהשו' שבסוף ספר
 מנחת יעקב סס"י ד' - אך ענין ההשקה נ"ל שלא לסמוך
 על ההשקה לנהר דהא רבו המחמירים מלעבול בנהרות -
 אלא לחפור חפירה אחרת למעלה מחפירה זו סמוך לנהר
 שההמלא ויהיה בה מ' סאה ממנה שיהמלה מהנהר או ממני
 גשמים ולשומרה שלא יפלו בה ג' לוגין שאובין וח"כ ישיקו
 חפירה זו החדשה לחפירה הראשונה שאנו עסוקין עליה ועי"ז
 הטהר החפירה הראשונה - ומ"מ אס יוכל מע"ל ג"כ
 לנקוה ע"י כלים מנוקבים ולשפוך עפר וח"כ החמלא וח"כ
 לפעוה ההשקה כנ"ל הרי טוב יוהר :

סימן קסט קסז קסח

מקוה שבציה החילון שבמרחץ ומקוה לשנים - הא' היא
 גומה המקוה עלמה שהמעין נוצע בהוכה - הב'
 שהתיבה בהוכה והיא נקובה ויותר מכאן עד כמוליא רמון וסהוס
 צסיד כנהוג במדינות אלו למען ישפכו להוכה מים רותחים אחר
 שיהיה בה מ' סאה מים כשרים - ובהיות כי לריכים
 במרחץ להרבה מים רותחים ולוננים וקשה להוליך מן הנהר
 שהוא רחוק לכך עשו עמוד עץ עב והוכו חלול והוא מגיע
 עד קרקעית גומה המקוה הגדולה ובחללו מכניס עץ ואדם
 מוציאו ומורידו ועי"ז המים עולין בגובה עד ראש העמוד
 ושם בלדו קבוע כמו לאפין שהמים יולאים ממנו לסילון
 ומסילון ליורות שבמרחץ והסילון הזה אינו עלי כי אין לו רק
 שהי דפנות ומב' לדיו הוא פרוץ - והנה כששואבים מים
 הרבה מגומה המקוה הגדולה מתמעט השיעור גם במקוה
 הב' שהיא התיבה כי יש נקבים קטנים בין הנשרים לפי
 שלא נעשו כ"כ בטוב ולכן פעמים שיחסר בה מ' סאה
 ובעת ששואבים מים ע"י עמוד חלול הנ"ל ששופך בסילון
 יוכל להיות שנשפך מן הסילון להוך התיבה ערך ג' לוגין
 ושאל השואל אס נפסלה המקוה שהיא התיבה עי"ז או לא -
 וקלרו של השאלה הוא אס המים הגופלים מן הלחפנין והסילון
 יש להם דין מים שאובים שפוסלי' אה המקוה בג' לוגין
 או לא - וחמנם על גומה המקוה עלמה אין שאלה כי גם
 שיחסר המים ישארו בה שייעור כי היא גדולה רק בתיבה
 יוכל להחמט השיעור :

הנה מלד הכלים שהמים נמשך בהן מן המקוה והוא
 העמוד

היה חשוב חד נילוק חפילו שנופל דרך הגרונהני רק משום שנקבי הגרונהני עומדים מן הלד . ור"ל דאז חין ודאי שנופל מן הגח לצור כי מה שנופל מן הגח נופל על קרקע הגרונהני ושם חין נקבים ומחיס שם רק היין שבגרונהני נופל לצור מהלד וגם יין שנפל מן הגח בגרונהני אחר שנה שם מכלל יין שבגרונהני יחשב ולכן הוי נב"י והר"ש הוסיף לומר שנופל שנקבי הגרונהני דקים גם הם עומדים מן הלד וכ"ז לומר שאין היין נופל בצ"ח מגח לצור רק יש לו הנחה החלה בגרונהני עד שמה שנופל ח"כ לצור יתכן לומר עליו שמגרונהני נפל לצור הא חס היה נופל בצ"ח הוי נילוק ח' חט"פ שנופל דרך גרונהני . וח"כ מזה יאל לנו לכ"ד שהמים העולים בחלל העמוד הם נמשכים בכה גדול ובמרוחה גדולה על הסילון דרך הצרחה האלפטען שבטמוד שהוא נקב גדול ולא דק ואין להמים העולים מן המקוה הנחה כלל בחלל העמוד כ"ח הולכים בדילוג ומרוחה ח' עד שיולאים לסילון ח"כ חין ראוי לקרוה הקילוח היולא מחלל העמוד להסילון בשם נילוק ב' כ"ח נילוק ח' וח"כ גם שנסכים למ"ש הרחב"ד שהגישה נקרא נילוק וה"ה חלל העמוד דנ"ד מ"מ קילוח הנמשך ממנו לא יקרא בר נילוק או נילוק ב' לדעת ההוס' וכש"כ לפמ"ש הרח"ש רק נילוק ח' יוחשבו וכיון שהשובים נילוק ח' הוי חיבור לענין שלא יקראו שאובים וכנ"ל . וההימח על האחרונים שלא הביאו צמ"י קכ"ד סעיף כ"ג דעת ההוס' והר"ש שלפמ"ש יהלוקו עמ"ש בש"ע בשם הרחב"ד שהקילוח היולא מהצרחה נקרא נב"י שז"ח לפי דבריהם . כיון שיון שמהצ"י הנמשך בצרחה הוא מקלח להדיח לחוץ ול"ד כלל נקבי הגרונהני שבשם חין הנקב כדרך הנפילה מן הגח ובכאן נקב הצרחה לחוץ הוא כדרך שנמשך מן הצ"ח לצרחה וגם הנקב גדול ולא דק . ול"ע ליישב . ומלחיה ג"כ צמ"י להם סהרים שחיבר הרב ר' שלמה אלגאזי על מס' פ"י צפ"ה גבי עכבה יין שבמשפך ציאר שם מהלוקה החוס' ור"ש ע"ש רש"י ורשב"ם צענין הנ"ל יעו"ש . והעולה לדעת ההוס' ור"ש כל שהקילוח נמשך ציושר כ"ח נקרא נילוק ח' . ואין לדקדק ולומר דלמש"ל ב' הרחב"ד דגישה נקרא נילוק . וח"כ העמוד עלמו נק' נילוק כנ"ל והאלפטען ר"ל צרחה היולא ממנו ביון שנמשכה מן הלד נקרא נילוק ב' וכש"כ הקילוח היולא ממנו שנק' נילוק ג' לדעהו או נילוק ב' לדעה ההוס' והרח"ש . הא ליהא שהרי צמ"י מצוהר בגמ' דע"ז שם גבי גישה ובה גישה (ופירש"י חוהנין שני קנים צשיכוע ומדביקים ראשיהם מלמעלה ושניהם פונים למטה ומניחין ח' מן הראשין בחבית מליאה וראש קנה הב' נוהן צפיו ומוזן מטט עד שעלה היין כו') . אחא עכ"ס חנה ידי' אגישהא (נגע צראש זה המקלח) ודימו זה בגמ' לנילוק (ולולי דכאן יש מעלה יהירה דחמרא חכולי גישהא גריר והחמירו יוהר מנילוק) ומכאן הוכיח הרחב"ד דהקילוח שבצרחה נקרא נילוק כנ"ל . והרי כאן הגישהא מחוצרה משני קנים . ח' שבחבית נק' בה גישהא והשני המחוצר לו נק' גישהא והעכו"ם הניח ידו על הצ"ח הנק' גישהא וחטפ"כ חמרו שהוא נילוק ח' ולא נב"י וי"ל דה"ט לפי ששני הקנים מחוצרים יחד כא' יחשבו ועד סוף קנה הב' נק' נילוק ח' וה"ה והוא טעם צמ"י שהטמוד החלל שבמקוה עם הצרחה המחוצר לו שניהם נילוק ח' יקראו מן המקוה לד"ה ר"ל שגם הרחב"ד מודה בזה . וח"כ הקילוח היולא מן הצרחה כיון שנמשך ציושר ממנה והנקב גדול ורצ גם הוא אינו נק' נילוק שני לדעה ההוס' והרח"ש כנ"ל וכיון דשאובה אינה פוסלת אלא מדרבנן כל שיש רוב שיעור מקוה עכ"פ . ח"כ אפשר שיש להקל כפי דעת ההוס' ור"ש היכא שיש עוד לדדים טובח להקל כמנו צמ"י שהרי צלח"ה דעת הריב"ם דנב"י הוי חיבור . ובנ"ד הרי לדעת הרחב"ד

היה חשוב חד נילוק חפילו שנופל דרך הגרונהני רק משום שנקבי הגרונהני עומדים מן הלד . ור"ל דאז חין ודאי שנופל מן הגח לצור כי מה שנופל מן הגח נופל על קרקע הגרונהני ושם חין נקבים ומחיס שם רק היין שבגרונהני נופל לצור מהלד וגם יין שנפל מן הגח בגרונהני אחר שנה שם מכלל יין שבגרונהני יחשב ולכן הוי נב"י והר"ש הוסיף לומר שנופל שנקבי הגרונהני דקים גם הם עומדים מן הלד וכ"ז לומר שאין היין נופל בצ"ח מגח לצור רק יש לו הנחה החלה בגרונהני עד שמה שנופל ח"כ לצור יתכן לומר עליו שמגרונהני נפל לצור הא חס היה נופל בצ"ח הוי נילוק ח' חט"פ שנופל דרך גרונהני . וח"כ מזה יאל לנו לכ"ד שהמים העולים בחלל העמוד הם נמשכים בכה גדול ובמרוחה גדולה על הסילון דרך הצרחה האלפטען שבטמוד שהוא נקב גדול ולא דק ואין להמים העולים מן המקוה הנחה כלל בחלל העמוד כ"ח הולכים בדילוג ומרוחה ח' עד שיולאים לסילון ח"כ חין ראוי לקרוה הקילוח היולא מחלל העמוד להסילון בשם נילוק ב' כ"ח נילוק ח' וח"כ גם שנסכים למ"ש הרחב"ד שהגישה נקרא נילוק וה"ה חלל העמוד דנ"ד מ"מ קילוח הנמשך ממנו לא יקרא בר נילוק או נילוק ב' לדעת ההוס' וכש"כ לפמ"ש הרח"ש רק נילוק ח' יוחשבו וכיון שהשובים נילוק ח' הוי חיבור לענין שלא יקראו שאובים וכנ"ל . וההימח על האחרונים שלא הביאו צמ"י קכ"ד סעיף כ"ג דעת ההוס' והר"ש שלפמ"ש יהלוקו עמ"ש בש"ע בשם הרחב"ד שהקילוח היולא מהצרחה נקרא נב"י שז"ח לפי דבריהם . כיון שיון שמהצ"י הנמשך בצרחה הוא מקלח להדיח לחוץ ול"ד כלל נקבי הגרונהני שבשם חין הנקב כדרך הנפילה מן הגח ובכאן נקב הצרחה לחוץ הוא כדרך שנמשך מן הצ"ח לצרחה וגם הנקב גדול ולא דק . ול"ע ליישב . ומלחיה ג"כ צמ"י להם סהרים שחיבר הרב ר' שלמה אלגאזי על מס' פ"י צפ"ה גבי עכבה יין שבמשפך ציאר שם מהלוקה החוס' ור"ש ע"ש רש"י ורשב"ם צענין הנ"ל יעו"ש . והעולה לדעת ההוס' ור"ש כל שהקילוח נמשך ציושר כ"ח נקרא נילוק ח' . ואין לדקדק ולומר דלמש"ל ב' הרחב"ד דגישה נקרא נילוק . וח"כ העמוד עלמו נק' נילוק כנ"ל והאלפטען ר"ל צרחה היולא ממנו ביון שנמשכה מן הלד נקרא נילוק ב' וכש"כ הקילוח היולא ממנו שנק' נילוק ג' לדעהו או נילוק ב' לדעה ההוס' והרח"ש . הא ליהא שהרי צמ"י מצוהר בגמ' דע"ז שם גבי גישה ובה גישה (ופירש"י חוהנין שני קנים צשיכוע ומדביקים ראשיהם מלמעלה ושניהם פונים למטה ומניחין ח' מן הראשין בחבית מליאה וראש קנה הב' נוהן צפיו ומוזן מטט עד שעלה היין כו') . אחא עכ"ס חנה ידי' אגישהא (נגע צראש זה המקלח) ודימו זה בגמ' לנילוק (ולולי דכאן יש מעלה יהירה דחמרא חכולי גישהא גריר והחמירו יוהר מנילוק) ומכאן הוכיח הרחב"ד דהקילוח שבצרחה נקרא נילוק כנ"ל . והרי כאן הגישהא מחוצרה משני קנים . ח' שבחבית נק' בה גישהא והשני המחוצר לו נק' גישהא והעכו"ם הניח ידו על הצ"ח הנק' גישהא וחטפ"כ חמרו שהוא נילוק ח' ולא נב"י וי"ל דה"ט לפי ששני הקנים מחוצרים יחד כא' יחשבו ועד סוף קנה הב' נק' נילוק ח' וה"ה והוא טעם צמ"י שהטמוד החלל שבמקוה עם הצרחה המחוצר לו שניהם נילוק ח' יקראו מן המקוה לד"ה ר"ל שגם הרחב"ד מודה בזה . וח"כ הקילוח היולא מן הצרחה כיון שנמשך ציושר ממנה והנקב גדול ורצ גם הוא אינו נק' נילוק שני לדעה ההוס' והרח"ש כנ"ל וכיון דשאובה אינה פוסלת אלא מדרבנן כל שיש רוב שיעור מקוה עכ"פ . ח"כ אפשר שיש להקל כפי דעת ההוס' ור"ש היכא שיש עוד לדדים טובח להקל כמנו צמ"י שהרי צלח"ה דעת הריב"ם דנב"י הוי חיבור . ובנ"ד הרי לדעת הרחב"ד

סימן קע

או חבן הלוג שקצבו בארץ ולסוף הקקו ועשהו כלי - חי מוחר לטבול בו או עכ"פ להמשיך מים למקוה ע"י . והעץ או האבן הנ"ל הוא בלתי מנוקב רק כלי שלם מחובר בקרקע :

תשובה

ב"ד סי' ר"ח סעיף ל"ד קודם שיקצבו . נמשע דקצבו ולסוף חקקו חין פוסל המקוה חפילו לעשות מקוה בחחלה ע"י ואפי' לטבול הוכו וכ"כ רמ"א צמ"י בהג"ה וכ"כ הר"ש והרח"ש צמ"י דפרה משנה ד' ד"ה השוקה שבסלע וכ"ד הרמב"ם בחיבורו פ"ו ואני המה דהא צמ"י דצ"ב דס"ו ע"ב חוקמא לצרייהא דלגור שקצבו ולסוף חקקו חינו פוסל חת המקוה כרבנן דר"ח דרף של נחומי' ואע"ג דההם צדף מטמאין חפי' קצבו ולסוף חקקו היינו משום דעומאה דאורייתא ובשאוובה דרבנן הקילו ע"ש בצמרא ורשב"ם וח"כ ההינח לרמב"ם וסייעהו דכולה שאוב ג"כ דרבנן ח"ש . אבל לפ"ד רשב"ם דכולה שאוב מדאורייתא (ור"ה סובר דגם ג' לוגין בחחלה דאורייתא) וכ"פ רמ"א סעיף ג' בהג"ה . ח"כ גם לגור שקצבו ולסוף חקקו פוסל המקוה חס נעשה כולה על ידן . וכן מלחתי להדיח צחי' הרמב"ן לצ"ב שם שהביא רחיה דכולה שאוב דרבנן מדמכשרינן ליגור שקצבו ולסוף חקקו וז"ל הדע שהרי לגור שקצבו ולסוף חקקו חינו פוסל חת המקוה כלל ואפי' בחחלה וטעמא משום דשאובה לאו דאורייתא עכ"ל . וח"כ ע"כ להאומרים דשאובה כולה דאורייתא מוקמי לה כשיש בה רוב בהכשר וכדפי' מהרש"א וכן פי' רשב"ם לפי שטחו ע"ש . אבל לעשות המקוה כולה על ידן חסור . והימח על הש"ע וכש"כ על הגה' רמ"א דס"ז שהרי טבילה צכלים הוא חסור מדאורייתא גם להאומרים דשאובה דרבנן כמ"ש בהוס' צמ"י שם שם ר"י וכ"כ הרח"ש פ"ו דב"ק סי' ג' בשמו ובסוף נדה בהל' מקוואות וח"כ חסור לטבול בהוך כלי שקצבו ולסוף חקקו לרבנן דר"ח הנ"ל וכמו צדף . מיהו לפ"ד רשב"ם ור"ח צמ"י שם שפסקו כר"ח וכ"כ הטור צח"ע סי' קי"ג ואלטרובלין ח"כ גם בדאורייתא יש להקל . חמנס בטוש"ע ח"מ סי' ל"ה הובאו ב' דעות חלו צלח הכרעה ח"כ יש להחמיר בדאורייתא בכלה שאוב כמ"ש רמ"א ס"ג בהג"ה דבשאובה כולה הולכים בספיקא להחמיר . חמנס בחמה לפ"ז פלא לכאורה מהני' דהשוקה צסלע השנוי' צפ"ה דפרה מ"ז ובספ"ד דמקוואות שמוחר שם דכל שלא היה שם כלי עליה בחלוג חניה חשובה כלי גם מדאורייתא שהרי חמרו שם חניה לריכה למיד פהיל . אך בחמה צפ"י המשניות להרמב"ם שם צפ"ה דפרה מצוהר שענין השוקה חינו כלי שקצבו ולסוף חקקו כמ"ש הר"ש והרח"ש וז"ל השוקה שבהר חס יהיה צו חפירה וישוב לורהו צזה הכלי וזה ימלא צרוצ ההרים הנה לא נחשבה כמנו כלי חבנים . אבל משפטה משפט חפירה כעלם הארץ ולזה חין ממלאין בה כו' עד ואינה פוסלת חת המקוה עכ"ל . ודבריו מצוהרים דתיירי צשהחפירה נעשי' צסלע שבארץ שלא היה הלוג

שיחשך משום נעשה לשמש את הקרקע שהוא טהור דמינו
 פוסל משום שאיבה שהרי אפילו כלי גללים וכלי חבנים וכלי
 אדמה פוסלים את המקוה כדעת רפ"ד דמקואות ואע"פ
 שאין מקבלים טומאה כידוע רק ס"ד דהש"ס לומר שהליגור
 אינו פוסל את המקוה הוא רק משום מוחבר לקרקע ולכן
 מיידי ע"ז מדף של מחומים דלא מהני חיבור לקרקע
 כנ"ל. ולא מיידי ממשנה ב' פ"ח דכלים דהתם טעמא
 אחרינא משום דנעשה לשמש את הקרקע וזה לא שייך גבי
 פיסול שאיבה דמקוה. משא"כ בנידון דהשו"ה הרשב"א
 והרא"ש דהסילון אינו מקבל ואילו היה של עץ אינו פוסל
 המקוה אפילו בהלוש גמור אך הפיסול הוא משום שהוא
 של מהכה ומקבל טומאה ואין צעין הווייהו ע"י טהרה
 ולא משום שאובים ולזה מהני מה שנטעה מתחלה לשמש את
 הקרקע שאז אינו מקבל טומאה וא"כ אז הוי הווייתו ע"י
 טהרה. ומ"ו שמעיין מכל הנ"ל דנעשה לשמש את הקרקע
 אין הילוק אם נעשה לשמש את הקרקע או המחובר לו וא"כ
 יש למשמע מיידי דה"ה בנ"ד דאם חיברו הציבה לחיבור
 המחובר לקרקע סגי. גם מה' הרשב"א ס' ח"ה יש להוכיח
 קלה פן ועיין בגמ' ספ"ה דמועילה בגמ' בהך ביהו כו'
 מוכח ג"כ קלה כן :

820 סימן קעא קעב קעג קעד קעה

אודות המקוה העשויה כתיקון המקוה שסידר רבינו ז"ל
 רק שקלה שולי הציבה (פרך שליט או רביע רחבה
 על פני כל אורך הציבה) הוא יולא חוץ לקרקעיה הבור
 והבנין והולה באויר ע"פ המים שבבור. ושם בשולי הציבה
 שבאויר יש נקב גדול ודרך זה הנקב באים ועולים מ' סאה
 מים כשרים להציבה ואח"כ סוהמים הנקב בצרזא של עץ
 ושופכים להציבה מים חמים שאובים הרבה :

ב' ודאי [דמקוה] (דטבילה) כשרה היא דאם משום דברזא
 של עץ חשוב שהינה מועילת כמ"ש בנ"ב במה"ה ה"ד
 ס' [קמ"ב] וע' בש"ע רבינו ז"ל בח"ה בהל' נט"י ס' קנ"ט
 ס"י ובהל' שבה ס' ש"ד מה צדק שהינה זו לא גרע מואם
 לא היה כאן נקב כלל. והיה הציבה שלימה כאן מ"ו אין
 עליה הורה כלי ע"י הנקב טע"ט שיש זה בשוליה צמקוס
 מושבה על קרקעיה הבור ושהינה דסוד לא הוי שהינה כדפסק
 בש"ע רבינו ז"ל ואם לומר כיון שהמים גרורים ומוחזקים
 מהמה הברזא גרע טפי דאולי הברזא של עץ חשוב קלה כלי
 וא"כ כשהמים גרורים ע"ג כלי י"ל דפסול כדעת רפ"ד
 דמקואות מ"י גבי האציק שבמרחץ כו'. אך ז"ל דמנוקמו
 הוא מוכרע דדוקא כשהאציק מקבל כל שהוא פסול וא"ל כשר
 וחכמים ור"מ מוקלי טפי מראש"ל ואם באציק של מהכה
 אמרו כן כ"ש בצרזא של עץ שפשוטי כלי עץ אינו כלי כלל
 וע' בהו"ט שם ובהו"ה דבאציק ג"כ לפי שהיה כלי קודם
 קביעהו כו'. משא"כ בנ"ד שהוא פשוטי כלי עץ שנטעה
 לשמש עם הקרקע. וגם בשו"ע ס' ר"ח ס"ז כ' דפוסק
 כר' מאיר דמן הלד אין לחוש כלל אפי' באציק ואע"פ
 דלכאורה פסק זה ל"ע. מ"מ בנ"ד בלאה"כ אין לחוש כלל
 מלד מה שהמים מוחזקים וגרורים ע"ג הברזא כנ"ל. ואם
 משום שאין כל השוליים קבועים ע"ג קרקע ממש רק קלהו
 הולה ע"פ המים ג"כ אין לחוש. כי לפי פירש"י והרא"ש
 בהוספהא אין מקום כלל לחוש רק לפי הרמב"ם לבד וגם
 לפי זה כ' דודאי חשוב קבוע בצנין היטב ע"י הדפנות ורוב
 השוליים. וגם המקלה שט"פ המים י"ל המים ג"כ כארעא
 סמיכתא היא ע' פ"ק דגיטין דף ה' ע"א :

אך מה שיש לחוש לכאורה הוא עפמ"ש ההש"ס ח"ה ס"י
 י"ז שיש לחוש לכתחלה לדעה הראש"ד דס"ל דאט"ג

דמקוה שיש בו מ' סאה אינו נפסל בשאובים אפי' נתן להוכו
 חלף שאין שאובין מ"מ היינו כשלא חזר ונטל מהמים שבמקוה.
 אבל אם חזר ונטל הרי נחסרו מנו' סאה כגון נמקוה שיש
 בו מ' סאה כשרין ושפך לתוכו נ' סאה שאובין ואח"כ חסרו
 המים סאה ח' המקוה פסולה כדין מקוה שאין בו נ' סאה
 מים ונפסל בג' לוגין שאובין ח"כ השאובין שבו מוכרע פוסלין
 אוחו והרמב"ם מנהמיר ג"כ בנתן סאה ונטל סאה עד רובו.
 ואע"ג דבש"ע סעיף כ"ד פסק שלא דדבריהם ומשנה שלימה
 פ"ז דמקואות מסייע ליה דהגן היו בעליון מ"ס ובהתהון ח"ן
 כלום נמלח בכהף ונותן לעליון עד שירדו להתהון מ"ס.
 מ"מ הש"ך שם ס"ק ס"ג כ' להחמיר לכתחלה בהראש"ד ובמ"ש
 ההש"ך. ולא ידעתי איך יחרטו משנה הנ"ל ואולי יאמרו
 דהתם מיידי כשיש אח"כ עירוב מקואות ע"י סילון שמהר ב'
 המקואות וה"ז כשיש נ' סאה כשרים יחד (שוב ראיתי הירוש'
 ע"ז בהראש"ד בפי' משנה פ"ג בור שהוא מלא כו' מאלה
 על מהלך ע"ש) ואף לפמ"ש הר"ש שם דסילון לא מהני לטהר
 ב' מקואות שהן בשיפוע רק כשהח' שאוב אבל לא כשהח'
 חסר וכו' ע"ש. מ"מ ה"י הרי בכל ח' יש מ"ס רק שהן קלה
 שאובין לכן מהני הסילון לטהר. אך פשטא דמהני' משמע
 כשיש בעליון מ' סאה ח"ל שום היקון אחר רק נמלח בכהף
 וכו' ובמ"ש בש"ע. אך אם באנו לחוש לסברה ההש"ך והש"ך
 נסהם יפה. וא"כ אף אם יש בהם מ"ס מים כשרים מ"מ
 מים אלו שבהציבה אין דינן כמעין אף אם מקורן מומי מעיין
 כיון שנפסקו מן המעיין וכדעת רפ"ה דמקואות מ"ב והפסיקו
 כו'. אלא דינן כנוי מקוה שנפסלו בשאובין לד"ה. וא"כ
 כשופכין עליהם כל יום מים חמים שאובין ואח"כ נחסרים
 המים הלך והסור כנראה בחוש (ח"כ נחסרו המ' שאין כשרין
 ג"כ. וא"כ המקוה פסול להראש"ד שחשו לו ההש"ך והש"ך
 כנ"ל) שהרי בכל יום שופכין למקוה כ' סאה וא"כ בעשרה
 ימים או בחודש היה ראוי שיהיה צמקוה מאלהים שאין וצמקוה
 ח"ן רק ס' או פ' שאין ח"ו נחסרו המים וילאו ע"י סדקי
 הציבה לחוץ וא"כ נפסל המקוה. ומה שלא חש לזה רבינו
 ז"ל בתיקון המקוה נלע"ד דאין לומר דלא חש כלל לחומרה
 הש"ך נגד הש"ע. אלא י"ל טוב טעמו משום דמומ"ג הרי
 הסבה שהמים שבהציבה נחסרים מעט מעט כ"כ הרבה אין
 זאה אלא מפני שהציבה אין מוחזקה מים כל כך בטוב שלא
 ילא נמונה שום מים לחוץ כ"ח יש בה סדקים קטנים מאד
 כמוליא משקה. ומהם יולאים המים מעט מעט וא"כ בהם
 ועל ידם ג"כ נכנס ממים שבבור מקוה הגדולה מים כשרים
 אל הוך הציבה וא"כ מנ"ל שנחסרו מנו' סאה מים כשרים
 בהציבה. דכמו שילאו ממו"ס הכשרים כך נכנסו ממים
 כשרים שבבור להציבה. שהרי דופן הציבה הוא הנובדיל
 בין מים שבהציבה למים שבבור וכיון דמומ"ג החשש הוא
 מפני שאינו נובדיל בטוב ח"כ אדרבה כפולטו כך זולעו ואם
 מפני שרק דופן ח' של הציבה הוא אלל המים שבבור מקוה
 הגדולה ושאר ג' דפנות המקוה ללד הדפנות של הבור וי"ל
 שמוליחין מים מהציבה ואין מכניסין. אך ז"ל דהמים שבבור
 מקוה הגדולה י"ל מגיעים ג"כ בחלל ההוא שבין דפנות הבור
 להציבה. וי"ל ראיה שט"ז סמך רבינו ז"ל ממו"ג כוודע
 מספינות המזופפות כו' :

ב' ח"ש בשאר הציבות אבל צהיבה (שידוע שמחזקת מים
 ואינה מוליחה כלל כנ"ד שט"י שסוהמים הברזא ידוע
 שאין המים יולאים כלל ח"כ יש לחוש כשהחסר אח"כ ממו'
 סאה כשרים. ועוד דציבה) זו שהיא גבוה הרבה מקרקעית
 בור מקוה הגדולה וא"ח שתחמלח מ"ס מים כשרים מבור
 המקוה אח"כ ע"י שופכים מים רבים שאובים צבור מקוה
 הגדולה. וא"כ כשנכנסו מ' סאה צהיבה פסולה היא
 להראש"ד מטעם דבמ' סאה אין חשבון כשרים כ"כ. ואם
 הבור מעיין עיין רבינו ירוחם כ' יש מכשירין כשהמשיכו
 ממנו

זה לדברי האומרים שגם בקצבו ולבסוף חקקו חסוד כלי לפסול הטבילה בחוכו. דאל"כ לדבריהם ח"א לעשות בנין בהון הקרקע ששש לו ד' מחינות ושוליים הרי לורה כלי עליו והחיצור לקרקע לא מהני לבטלו ח"כ האך מלאנו ידינו ורגלינו בכל המקואות הנעשות בענין זה מצערועטש אז מנסרים כמ"ש הב"ח וע' בלבוס סי' קל"ח סל"ח בענין מקוה דלובלין. ומה הוא הגדר להבדיל בין זה לכלי. ח"ו ל"ל דכל שאין יכולים להגטל כא' מלד רוע חיבורם לא חסוד כלי. ולפ"ז בנ"ד חס לורה הבנין כמ"ל לא היו לריכיס לנקב בשוליים כלל וכ"ש שלפ"ז לא היה מקום להספק כלל בדין הראשון. חלל דמ"מ מוסהפינח להקל למעשה ובפרט בלכהחלה ובמידוי דאפשר לתקוני. לכן כ"ל שיעשו נקב טפח על טפח כמ"ש כאחזמו"ר כ"ע ובכדי שיהיה יפה יעמידו שלוש ההה הנסר שבו הנקב והשלופ יהיה החוב היטב בקרקעי המקוה הגדולה ויגיע עד סמוך לנסר שבו הנקב וע"ג השלופ יהנו ג"כ נסר חלק שיגיע מההח נגד הנקב שיהיה נסהם יפה וכמ"ש אחזמו"ר כ"ע לענין מקוה שלו. אך לא יסהמוה ע"י הכנסה עך להוכיח הנקב ממש. עמ"א סי' קנ"ט ס"ק ו'. רק יכולים לסהום בסיד ככהוב שם. וצוה סגי גם חס אין לורה הבנין כמ"ל חלל מהובר היטב. וחט"ג דיש נוחמירים שיעשו הנקב טרם שיקבעו בקרקע מ"מ כבר חלק ע"ז בבא"י. ועוד דהיינו דוקא כשהיה שם כלי ע"ז בהלוג משח"כ בכה"ג. ומ"מ עוד זאה נלע"ד שצאם שאפשר לעשות השוליים מנסרים שאין רחבים כ"כ שיהיה כל ח' ראוי למדרס הרגל בפני עלמה כ"א ע"י חיבורו הרבה נסרים יש לעשות כן שלא יהיו ראויים למדרס קודם שהיבדן למקוה וחף שאחר שהיבדן למקוה ע"י לירוף נסרים הרבה ראויים הן למדרס מ"מ כיון שקודם שהיבדום למקוה לא היו ראויים לקבל עומחה מדרס ליה לן צה כמ"ש בס' סדרי טהרה סי' קל"ח ס"ק ס"ג והטעם צוה לחוש לדעת הלבוש סי' קל"ח סעיף לא' שאט"ג שנהלקו כל האחרונים עליו כמ"ש הש"ך שם והס"ט והלכה כדבריהם חטפ"כ כ' מוהרמ"ל והש"ך והס"ט שכבמהקנים מקוה חדשה ככון לתקן שההח כשרה חליצה דכ"ע ע"ש. וחט"ג שבהיקון המקוה של כאחזמו"ר כ"ע לא כז' הנחי זה מ"מ כיון שעשויים בצורה כלי ודחי אין השש צוה כמ"ש הלבוש עלמו שם סי' קל"ה סל"ח הג"ל ח"ל ול"ד לכלי דלקמן סי' ר"א ס"ז כו' ע"ש וחירונו יש להעמיס ג"כ על המקוה שכ' כאחזמו"ר כ"ע חט"פ שלא היה הורה כלי ממש עליו מעולם. משח"כ המקוה שלכם דומה קלה למקוה דלובלין הנזכר בלבוס שם ולמקואות הנזכר בב"ח שם סעיף כ"ט חבל חס לקחו נסרים ועשו לורה כמו כלי כו' ע"ש. שלפ"ד הלבוש יש לגמס צוה נוחמה גזירה מרחלחוח והקנהה שלא היה דומה לכלי כלל מעולם היא קלקלה לפ"ד הלבוש לחוש משום גזירה מרחלחוח ואפילו נקב לא מהני לשטהו. משח"כ בכלי דמהני נקב כנ"ל. וחט"פ שאין הלכה כדבריו. יש לחוש לכהחלה. חס אפשר להקן השוליים מנסרים שאין רחבים כמ"ש הס"ט. ומ"מ יראו שיהיו מחוברים ודבוקים היטב זל"ז כדי שיוכלו להמונה כי מאד היה מקפיד כאחזמו"ר כ"ע והיה מזהיר מאד שיעשו מקוה חמה הן מלד בריחוח הגוף בדורות הלויים חללו כידוע והן מלד הדין שלטולם הקור ממהרה לטבול וח"א להקפיד כ"כ להפשיט הקמטים שבצטנה כו' :

העולה מכל הג"ל הוא שיעשו נקב טפח בשוליי של המקוה שעשיהם ובכדי שיחסם יפה יעמידו שלוש מהמה כו' פלמור מלמעלה. ובמה שהשוליים רחוקים מן הקרקע אין לחוש בנ"ד. וחס אפשר לעשות השוליים מנסרים שאין רחבים כ"כ שיהיה כל ח' ראוי למדרס כו' :

כנ"ל יעשו כן וחטפ"כ יעשו ג"כ הנקב טפח על טפח כי חף זה ענין לזה כמוכן :

סימן קעג

אם אפשר להכשיר מקוה שיש בו השש מים שאובים ע"י שיטילו להוכו יין שישהנו מראה המים שבמקוה למראה יין :

נראה ודחי דלא מהני. דדוקא ג' לוגין שנפל להון יין ונשהנו מרחיחן חין פוסלים. במשנה פ"ז דמקואות. חבל כשכבר נפסלה המקוה ע"י ג' לוגין שאובין ונק' עליה שם פיסול לא מהני ע"י שיטנו מרחיח ע"י הטלה יין. שהרי שנינו פ"ג דמקואות מ"ב כילד הבור שבהר ונפלו לו שלשה לוגין לעולם הוא כפסולן כו' ולא הנח היקון ע"י שיטנו מרחיח. ח"ו דלא מהני שינוי מראה רק כששהנו כן השאובים קודם שנפלו למקוה. ולא נקרא על המקוה שם פסול. וע"ש כה"ג במשנה רפ"ג. ודוגמה חילוק זה ג"כ במשנה ד' פ"ד דמקואות חומה בזמן שמהעריבים עד שלא יגיעו למקוה שאז מהבטלים השאובים ברוב. משח"כ כשנמשכים בלי הערובות יע"ש צפי' הרא"ש. כך י"ל שינוי מראה מצטל השאובים קודם שנפלו במקוה ולא כשכבר נפלו. והגם שבהוספתח דמקואות כרק חמישי הביאה הב"י סי' ר"א דס"ט ע"ג מקוה שאין בו מים מ"ס סאה ונשהנו מרחיח חינו נפסל בשלשה לוגין. וכמהה הראב"ד פ"ז מהל' מקואות. ופסק כן רמ"א סעיף כ"ע בבה"ג. הרי מלינו קולח חדשה דכמו הג' לוגין שנשהנו מרחיחן חין פוסלין כך המקוה שנשהנו מרחיח חונה נפסלת בג' לוגין. ח"כ כמ"כ י"ל שגם שנפסלה בג' לוגין מהני שינוי מראה. אך באמה לא דמי. דבדין ההוספתח נשהנו מרחיח קודם שנקרא עליה שם פסול. משח"כ לאחר שנקרא עליה שם פסול י"ל לא מהני מה שנשהנו מרחיח להכשירה חט"פ דמקוה שאוב שנגלד כשר משום מים שאובין כמ"ש בב"י שם דס"ט ע"ד נגלד שאני. ופשוט הוא. ע"כ ודחי חין להקל ח"ו ע"י זה. ע"כ כדי לנקות המקוה לריך לנהוג כמ"ש בשו"ע סעיף מ"ס שיקוב הכלי בשוליו כל שהח. ובבאה"ט ס"ק סמ"ך בשם הב"ח דנהגו לנוקבו כנוסם משקה. ובדחי בדליים של עץ יש לנוקבו כנוסם משקה דוקא. ששיעור זה נזכר בגמרא פרק כל הבשר דק"ז ע"א. וחס היו מנקים רק בדלי אחד היו יכולים לנקות בדלי שלם עיין בשלטי הגבורים פרק המוכר חת הבית משום דמכלי אחד רחוק שיפלו ג' לוגין מים שאובים. וח"כ מה שיפול מכלי זו בדלי זה אחרת חין מלטרף כיון שלא התחיל השני עד שלא פסק הראשון. אך צנ"ז שהמקוה עמוקה מאד יוכל להיות שיפול מדלי אחד שלשה לוגין. ע"כ לריך לנקוב הדליים כנוסם משקה ואזי יוכלו לנקות המקוה חף בדליים הרבה. ושיעור כנוסם משקה מצוחר צטוש"ע ח"ה רס"י קנ"ט דהיינו שאס ישימו אותו על המשקים יכנסו בהוכו דרך הנקב והוא מצוחר בגמרא צנדה פרק צח סימן דמ"ט ע"א הר"ר כילד צודקין כו' וכת"ק ולא כר' יהודה ועיין הוספות שם ד"ה חס כונסה. צמ"ש לאו היינו כנוסם משקה דהכח כו' מיהו אפשר דההוא כונס משקה הוי כדהכח כו'. ועיין בערוך ערך כנס. לא הזכיר בענין כונס משקה רק כמ"ש כאן. ולא צ' מיני כונס משקה. וכן משמע מדפליגי ח"ק וריה"ו צשיעור כונס משקה ושיהם שזיס דלא יש עוד כונס משקה ששיעורו גדול יותר. והנה הב"י בח"ח סי' קנ"ט הביא מ"ש מהרי"ק שורש כ"ה דשיעור כונס משקה הוא נקב רחב כמו עדשה אחת וכ' שהוא ע"פ מ"ש החוספות הג"ל בהחלה. לפ"ז לפמ"ש ההוספות אח"כ מיהו אפשר כו'. חזי גם שיטור

שיעור כונס משקה דדלי שמונקים בו המקוה יהיה ג"כ כשיעור דכונס משקה שבח"ח עם לענין נט"י. וח"כ למעשה חס אפשר לנקות המקוה ע"י דליים נקובים כשיעורא דמהרי"ק יש להחמיר ולעשות כן ואם אי אפשר אזי יש לסמוך על שיעורא דכונס משקה שבטוש"ע ח"ה רס"י קנ"ט. וגם צ"ד סו' ר"א כ' הב"י על דברי מהרי"ק שכ' שהשיעור כעדשה שאינו יודע מניין לו. ובענין שיעור רוחב העדשה עיין צ"ד סו' ק"ל בד"מ שם סק"ח. ובש"ע שם סעיף ה' :

סימן קעד

מקוה שבו קלה גידי מעיין אך מימיו מחייבין צעה הרב. לפ"ד יש היקון לזה ע"ד המבואר בש"ע סו' ר"א סעיף מ"ז בשם השו' הרא"ש. ואף ח"ל דמקוה זו חין דינה כמעין. כי י"ל שהכלים רק בוללין ממנה. הגה לכאורה עכ"פ כשיראו שהמקוה מהמטטה והיא רק מ' סאה או יותר מעט אזי יספכו לחובה שאובין הרבה. כדון האמור במשנה פ"ו דמקוואות היו בו ארבעים סאה נמלא צכהק ונוהן לעליון כו' ואף חס בחנו לחוש להומרה ההש"ך ח"ה סס"י י"ז לחוש לדעה הראב"ד. ע"ז י"ל לא לשפוך להוכי ממש כ"ח ע"ד השו' הרא"ש הג"ל שבש"ע סעיף מ"ז. והמשכה זו עדיף משאר המשכה. וכיון שהמשכה זו צאה להמקוה צטוד שיש בה מ"ס סאה. ח"כ י"ל אף להראב"ד כשר צכה"ג אף חס יהמטטו ח"כ מים מהמקוה. ולא דמי לשאובין ממש דשם הוא שמוחמיר הראב"ד אף כשהיו מ"ס סאה כשרין. דהא הכא איכא עכ"פ לירוק מ"ד שאובה שהמשיכוהו כולה עהורה. וגם לדין עכ"פ סגי ברבייה והמשכה. וח"כ י"ל בהמשכה להוך מ"ס סאה אינו נפסל לעולם אף להראב"ד ומה גם שהמשכה זו עדיף טובא משאר המשכה. דהנה בהמשכה פ"ד דמקוואות מ"ד מים שאובים ומוי גשמים שנתערבו כו' חימיה בזמן שמהערבים עד שלא יגיעו למקוה ופר"ש דקסבר המשכה חינה מטהרה כלל אפילו שלשה לוגין לצסוף ודלא כר' אליעזר בן יעקב. וכן צפי' הרא"ש שם ח"ה"ג דפי' דמתניהו ר"א בן יעקב היא מ"מ ראב"י שבגמרא דפ"ק דהמורה ד"ב הוסיף קולא על דין המשכה. עכ"פ לפי מהנייהן המשכה לא מהני אף שיש רוב מן הכשר. מ"מ המשכה ע"י הערובות מהני ע"י רוב והמשכה. מפני שזהו המשכה טובה יותר. ח"כ כש"כ כדון המשכה שבששו' הרא"ש שהמים נמשכים דרך גידי הארץ. משך ערך המשה בהים שהוא ודאי משך שלשים חמה ויותר. ח"כ אפ"ל מלבד שהמשכה טובה יותר כיון שנמשך דרך גידי הארץ דעדיף טובא מהמשכה שעל גבי הארץ. אך טוד זאה דאפ"ל שיש כאן רבייה ג"כ שהמים הנמשכין מהערבין עם להלוהיה המים שיש בהוך הארץ דהא חמריקן בגמרא פ"ג דהגיגה דכ"ג ע"א דהא ארעא כולא חלחולי מחלחלא ופרש"י והמים הנובעין כאן באין מנהר גדול ובצרכות פרק הרוחה דנ"ט ע"א גבי ועל הרעמים. עניי הלחולי מחלחלא ואיהא הפירוש שם חלולין קלה. ועיין בערוך ערך הל צפ"ק דשבה. הביא עוד מקומות שזכר לחלול והפי' שיש הללים. ח"כ הא דארעא חלחולי מחלחלא היינו בכל הארץ יש חללים קטנים שבהם יש מים. והנה צב"י רס"י ר"א סד"ה ואף חס הטבול במעיין. הביא דר"י פי' ענין דהא ארעא כולי חלחולי מחלחלא קאי על מעיין דבמקוה לא שיק לומר חלחולי מחלחלא חלא במעיין שנידי המים מהחברים חמה הקרקע. ומוזה הכריח דלטיבילת אדם צעיין אף במעיין ארבעים סאה. וקשה קלה לדברי ר"י אף לומר ארעא כולא חלחולי מחלחלא וכי כל המים שבהוך הארץ יש להן דין מעיין. וגם הרבה פוסקים חולקים על ר"י וס"ל דבמעין ח"ל ארבעים סאה אף לטיבילת אדם

רק מים שכל גופו עולה בהן ח"כ לפ"ז הא דארעא חלחולי מחלחלא חינו מי מעיין כ"ח שבוללין בחללי הארץ מים וכמ"ס בהשו' מהרי"ט חלק יו"ד סס"י י"ח. וכמ"ס מזה במ"א בד"ה כ' העור סו' ר"א ח"ה"ג דמעין מטהר בכל שהוא היינו דוקא לכלים כו' ע"ש. וח"כ המים השאובים שנושכים דרך הקרקע מהערבים בהמים שבהארץ דחלחולי מחלחלא. ולכן כשנמשכים למקוה שיש בו מ"ס סאה. ויהיה עי"ז עד"מ שמונים סאה וח"כ יחסרו מהמים ודאי חין לחוש צכה"ג לדעת הראב"ד וההש"ך ח"ה סס"י י"ז. והנה יש להעיר לדין מים שאובים שנבלטו החלה בהקרקע כהגדון דהשו' הרא"ש וש"ע סעיף מ"ז מנ"ש צמשה ספ"ח דהרמותה שהילי הרומה שנטמאו שהלן טהרו מלמלא ופר"ש אחר שחיברן בקרקע ביטלן מהורה חוכל. ועיין בהרמב"ם פי"א מהל' הרמותה הכ"ג ובכ"ו שם שהמשנה הג"ל הוצאה בפסחים פכ"ש דל"ד ח' וע"ש ג"כ עמוד ב'. והנה צה"ד סס"י רנ"ד דינה זריעה מים שאובים צמקוה שיש בו מ"ס סאה מים כשרים לדין חטים שנטמאו וזרעו בקרקע ונשרשו נטהרו יעו"ש שהביא ראיה לזה נפרש"י פכ"ש. וח"כ אפ"ל שכמ"כ המים שאובים שנבלטו בקרקע נטהרו מדין שאובים. וכמו מקוה מים שאובים שהגליד טהור מדין שאובים. ועיין פרק חין מעמידין דל"ג ע"א נעשה כוונתן מים לטיט. ובמשנה במסכת פרה פ"ט משנה ה' פרה ששתה מי הטלח צשרה טמא מעה לפה ריה"ו לומר צטלו צמעיה. וקיי"ל כריה"ו. כמ"ס הרמב"ם פט"ו מהל' פרה דין ז' וע"ש דין ו'. וכיון שיש דעה דשאיבה שהמשיכוהו כולה טהורה כמ"ס בהשו' הריב"ש סו' קכ"ה. ח"כ היה מקום לומר דבהמשכה כזו כדון דהשו' הרא"ש יש לסמוך ע"ז לכ"ע. אך עכ"פ להסיר הששח דההש"ך ח"ה סס"י י"ז ודאי יש לסמוך על המשכה כזו :

סימן קעה

ב"ה. מה"ק.

לידידי עוז הרב המפורסם וכו' מוהר"י אייזיק הלוי ג"י

מכתב כ"ח הגיטי כ"ח טבת העבר. נידון מולא דבר המבואר בהיקון המקוה מכלחמור"ר כ"ע שטע"ט מרובע הוא יותר מעט ממולא רמון. כי חס ח"ה"ג צבד טובדל צווייטקאל דלא כווחיה משום שאומר שיש לו הוכחה ממ"ד פי"ז דכלים להחמיר יותר על שיעור הג"ל. והנה ראשית נאמר שלענ"ד שיער כחלחמור"ר כ"ע כ"ז ע"י הנסיון ממש כי זכרתי שבלחזני ראיתי ממה שהוצא לו חלי עגול כדור מקליפה רמון וכמדומה שהוצאו לו אז רמנים מלאה"ק חוצב"א. ואפשר שהוצא לו כ"ז כדי לידע שיעור מ"ר. ואני לא מלאחי כעה ראיה ברורה ששיעור מ"ר יהיה מלאמס כשיעור הג"ל רק שיש לעיין בס' כפהור ופרה ובס' מי נדה להמח"ס שלדעהי אפשר שימלאו שם מענינים אלו ואין הספרים תח"י לעיין בהם. והנה חס כוונת החכם המשיב לומר שאש"פ שהרמנים שלפנינו יהיה שיעורן כך חין לסמוך ע"ז משום שמשמע צמשה שהם גדולים יותר. וח"כ חין לסמוך על שיעור רמנים שלפנינו. וכדרך שחמורים לענין שיעור רביעיה שהוא בינה ומחלה ולא סמכ' חבילים שלפנינו שהם קטנים כיון שבגמ' משמע שהבילה היא ז' אלצעות חזליקן בחר ההוא שיעורא וע' השב"ך ח"ג סו' ל"ג. ודבריו היו נכונים חס יש לו ראיה ממשנה. אבל צלמח לא מוכח משם מודי. וכדלקמן ח"ה. ואדרבה לכאורה יש ראיות שהרמון אינו גדול כ"כ. והנה בהשו' חוט השני סו' ל"ז (דק"ג ע"ב) כ' ח"ל ורמון כ"ל שהוא גדול יותר משני זיחס מדאיבעי' לן פט"ו דשבה יקב כמוליא זית וסהמו וחר ומיקב כמ"ז

Handwritten notes in the left margin, including phrases like "הנה" and "מכתב".

שאלות ותשובות

סימן קעו דקד

כ' דהראב"ד יחידה הוא בזה. אך מדברי כחאזמו"ר נ"פ
 ג' דהש לה לסברה הראב"ד ולזה הלך שלא יהיה עליה
 חורח כלי מטולם כי הראב"ד חינו יחד כלל כי כן הוא
 ג"כ דעת הריטב"א בחי' פ"ק דמכות. ואפשר שג"כ דעת
 הראב"ש בחשו' כן וגם כל הקטיות שהקשה הרב"י על הראב"ד
 יש ליישב בטוב כמשי"ח חי"ה :

קיצור - לפי שהראב"ד מהמיר שלא לפזול חוץ כלי חף
 שהוא מנוקב חל"כ יהיו המים שצחוכו מעורבים
 עם מקוה בנקב שהוא כשפ"ה וכ"ה ג"כ דעת הריטב"א
 והראב"ש בחשו'. ועל כן הלך חאזמו"ר הנאון ז"ל שלא יהיה
 על החיצה חורח כלי מטולם. ש"ל שצוה יולאין גם לפ"ד
 הראב"ד וכמ"ס לקמן חוה י"ד :

ב והנה מה שחילק הכ"מ לדעת הרמב"ם דסידה וחיצה
 שאני כו' י"ל דהראב"ד לא נראה כלל סברה
 זו וחילוק זה. ולא מיבעיא לפי הנראה לכאורה מפשט
 לשון הכ"מ דהסידה והחיצה שנים מיירי אפילו בכלים
 המקבלים טומאה ואפ"ה סגי בנקב כשפ"ה משום דשיעורא
 דלענין טומאה לחוד כו'. דבדחי הוא פליחא נשגבה דהא
 הרב"י עלמו פסק בש"ע סעיף י"ד שכל דבר המקבל טומאה
 אין מזחילין בו והיינו משום דהווייתו ע"י טהרה בעין וכמ"ס
 רבינו שמשון בפ"י המטהר פ"ב דמקוואות שאם המקוה
 נעשים ע"י כלים המקבלים טומאה הוא פסולה מדאורייתא
 חף חל"ל דשאוה כולה מדרבנן משום דעכ"פ הווייתו
 ע"י טהרה בעינין. וחל"כ כ"ס וק"ו חס החיצה עלמה שטובלין
 בו מקבלת טומאה שפסולה מדאורייתא לסברא זו ואין לומר
 דהכ"מ ס"ל דדעת הרמב"ם כמ"ס הראב"ש בחשו' כלל ל"א
 סעיף ז' דאפשר דס"ל דבמקוה לא חיכתת לן הווייתו ע"י
 טהרה רק במעיין ע"ש דהא בש"ע סעיף מ"ה פסק להדיח
 בהיפוך וכ"ה מסקנת הראב"ש בחשו' הג"ל. (וגם אין לומר
 דדעת הכ"מ דשאני הך דהסידה והחיצה שלא נסהם הנקב
 ומעורבים ממש עם המים דח"כ עיקר חסר בדבריו ועוד
 דמשמע מיניה דכלי עץ נמי חט"פ שסותמים הנקב אח"כ
 בסיד ובנין שאין המים מעורבים נמי סגי בכשפ"ה. חלל
 ש"ל דהיינו ע"כ בשאין מקבלין טומאה כיון שמהזיקין מ'
 סאה כ"ל. מיהו זה חינו מוכרח דהא יכול להיות שמהזיקין
 חרבעים סאה בלח. חלל חינו מהזיק כוריים ציבש ואז
 מקבל טומאה וכמ"ס לקמן חוה ג') חלל חפי' חס נפרש
 דעת הכ"מ דס"ל ג"כ כמ"ס דעת הראב"ד דהסידה
 והחיצה שנים מיירי בעינין שאין מקבלין טומאה מ"מ ס"ל
 להראב"ד שיש ראייה מהמטנה דלא מהני בו נקב כשפ"ה -
 ולקמן חלק ב' חוה ח' יחבאר עוד טעם אחר. וככ"פ כוונת
 הראב"ד הוא שאין להחיר הטבילה חוץ כלי כלל חפי' הוא
 מנוקב כדי טהרה חל"כ הוא מעורב למקוה בנקב כשפ"ה -
 ובחתי פליג אהרמב"ם. חדא דנקב כמ"ל לח סגי חפי'
 בכ"ה הגם שזהו שיעור המטהרו. ב' דחפי' יש נקב כשפ"ה
 לח סגי חל"כ מעורב למקוה ע"י נקב זה כדפי' בצ"י -
 וממילא דחסור לסתום הנקב בסיד ובנין דחפי' לח הוי
 סחימה מעליותא מ"מ חין כאן עירוב מקוואות עכ"פ כדחית'
 בש"ע סעיף נ"ב כל שיעמוד בשפ"ה ממטו. וע"ז מביא
 ראייה ממשנת הסידה והחיצה שנים. דאפילו לרבנן בעינין
 נקב כשפ"ה וג"כ שיהיו מעורבים למי המים דהכי משמע ליה
 להראב"ד דכה"ג מיירי חס וכן הבין הראב"ש בפירושו רפ"ה
 דמקוואות ע"ש. וכ"מ בר"ש פ"ו דמקוואות שכ' דשני ליה
 לר' יהודה בין עוקת המטרה לכלים ובעוקת המטרה מיירי
 ח"ק כשיש עירוב מקוואות בנקב כשפ"ה ובכה"ג הוא דפליג
 ריה"ו בכלים חלמא דח"ק דמתיר ג"כ מיירי כשיש עירוב
 מקוואות ע"י הנקב. ומ"ס הב"י על משנה זו דלכטלו מארח
 כלי לענין מקוה סגי ליה בכשפ"ה. וס"ל דמתיר כ"ס
 כלי נגטו בה. זה דומק עלום דח"כ הל"ל שיהיה נקב
 בשליה

סימן קעו

חלק א' (ז' ה' קט"ו) 185 | 210 חלק א' חלק א' חלק א'

מה"ב ביאור על תיקון המקוה המבואר בש"ע אאזמו"ר
 הגאון ז"ל :

מ"ש אדמו"ר כ"ע צדדי שלא יהיה עליה חורח כלי
 מטולם שזהו חומרא יוחר ממ"ס הראב"ש בהל'
 מקוואות סי' ח' ולמדנו שמוחר ליקח גיגיה כו' וכ"מ
 בטוש"ט סעיף ז' ול"ל הטעם. אך הגה ז"ל הראב"ד פ"ו
 מהל' מקוואות על מ"ס הרמב"ם ה"ד. הלוקח כלי גדול
 כגון חציה גדול או עריבה גדולה ונקבו נקב המטהרו
 וקצבו בחרץ ועשהו מקוה ה"ז. כשר כו' ח"א דבר זה
 חינו מהוור להטביל בחוכו חלל שאין המים היוצאים ממנו
 פוסלים את המקוה. חבל להטביל בחוכו עד שיהיו המים
 שצחוכו מעורבים עם המקוה בנקב שהוא כשפ"ה. ר'
 יהודה חומר בכלי גדול ד'טפחים וצקטן ברובו. הרי ריה"ו
 שהוא מחמיר בהטבילה בחוץ כלי ורבנן מיהא כשפ"ה
 בעי ואפ"פ שהסידה וחיצה בכלי שניקב צדדי טהרתו
 הוא. ועוד חף אפשר שלא יהיה צקרקעיתו ודופנו חרס
 הראוי לקבל טומאה ע"י יחודו להשתמש בו ונמלא טבילה
 זו בכלים עכ"ל הראב"ד. ופי' צכ"מ וצ"י דהרמב"ם מיירי
 בצבא זו בחציה או עריבה של חרס ופסק לו דסגי בנקב
 המטהרו מידי טומאה שהוא כמוליא זיה וחל"ל כשפ"ה רק
 בכלי עץ ששיעור המטהרו לענין טומאה גדול מאד שהוא
 כמ"ר סגי לענין מקוואות בכשפ"ה. וז"ס הרמב"ם ה"ח
 הסידה והחיצה שנים חין מטבילין בהם חל"כ היו נקובים
 כשפ"ה דהיינו בכלי עץ דסהם סידה וחיצה דעץ נינהו.
 והטעם שלא הלריכו בהם נקב המטהרם כמו שאמרו בכלי
 חרס כ' דכלי חרס שאני שיעור המטהרו הוה צ"ל משפ"ה
 הלכך כיון דצטיל שם כלי מינייהו צמוליא זיה בהכי סגי.
 חבל צסידה וחיצה שהם כלי עץ ששיעור המטהרן גדול
 מאד שהוא כמ"ר ראו חכמים דלכטלו מהורח כלי לענין
 מקוה סגי ליה בכשפ"ה שהוא שיעור המספיק לענין עירוב
 מקוואות. דחט"ג דלכטלו מהורח כלי לענין טומאה לריך
 שיהיה נקב יוחר גדול. שיעורא דלענין טהרה לחוד
 ושיעורא דלענין מקוואות לחוד. וגבי שוקת שצסלט פסק
 הרמב"ם ג"כ ה"ג דפוסל את המקוה עד שיעשו בו נקב
 כשפ"ה ופי' הכ"מ דמיירי בכלי חכמים ומשום דכלי חכמים
 לא מקבלי טומאה לח שייך לשיעורי צהו צדדי טהרה
 הלכך משערינן צהו כשפ"ה. והראב"ד השיגו על מה
 שהחיר בהלכה ד' בהטבילה בחוץ כלי חרס שניקב כמוליא
 זיה חלל לדידיה צכ"ח נמי בעי' נקב כשפ"ה. וגם אפילו
 חי ניקב כשפ"ה לא ההיר הראב"ד לטבול בחוכו חל"כ
 מעורב למקוה. והקשה צכ"מ וצ"י טובא אהראב"ד דמה
 שהביא ראייה מר' יהודה הא ר' יהודה חתא לחיפלוגי
 ח"ק דאמר כשפ"ה ומ"ס דהסידה והחיצה שנים ככלי
 שמנוקב כדי טהרה הוא חינו יודע לו טעם דהא סהם
 סידה וחיצה דעץ נינהו וכלי עץ שיעור טהרתן צכ"מ ר'
 והוי טפי טובא מכשפ"ה דאכשר ציה ח"ק. ומ"ס חף
 אפשר שלא יהיה צקרקעיתו ודופנו חרס כו' לפי דבריו
 כי ניקב כשפ"ה נמי לא הוה לן למישרי למטביל צגוה
 מההוא טעמא גופא דחף אפשר כו' ח"ו חט"פ שאילו
 יחדו להשתמש בו היה צקרקעיתו חרס הראוי לקבל טומאה
 כיון שלא יחדו להשתמש בו חין עליו הורח כלי. עכח"ד
 הכ"מ וצ"י. והגה בש"ע סעיף ז' השמיטו דעת הראב"ד
 לגמרי רק הרב"י העתיק לשון הרמב"ם. והרמ"א הביא דעת
 הטור דלעולם בעי' נקב כשפ"ה ור"ל דלא סגי צכ"מ חפי'
 צכ"ח והיינו משום דהרב"י הקשה טובא אהראב"ד. והצ"ח

חלק ב' ע"פ ח"א

הנה נחבאר ח"ל ענין שהלריך רבינו ז"ל שלא יהיה על ההיבנה תורת כלי מטולם שזהו היקון ללאה דעה גדולי הראשונים הנ"ל :

א מעתה יש לבאר בפ"ה מ"ש עוד וז"ל . ויהיה הנקב טפח על טפח מרובע שהוא יותר מעט ממוליח רמון . לפי שאין חנו בקיחין כמוליח רמון (שי"ח שהם ג' אחוזה זה בזה) עכ"ל . ולכאורה הוא חומר יתר ממ"ש בפ"ע סעיף ז' . שרמ"ח שם כ' שי"ח דבטיין נקב כשפ"ה משמע דבהא סגי בודאי . ואע"ג שבד"מ כ' שי"ל דלהר"ש בפ"ה ורי"ו צ"ע כמ"ר . מ"מ הרי בפ"ע השמיטת מהלכה בשם שלפ"מנ"ה צביאור בחלק הקדום הנה להר"ב"ד והר"ש ל"ל דכלים גדולים שאין נקבלים טומאה היו נקב כשפ"ה כמו נקב כמ"ר . דאל"כ בטלה כל השגה הר"ב"ד (ע"יין בחלק הנ"ל חוה ב' ג' ואזה ה') אלא שלשטת לריך שלא יהיה עליה ה"כ מטולם וא"כ סגי לכאורה בזה שיעשו בהחלה נקב כשפ"ה ול"ל כמ"ר . וא"כ מה שהלריך רבינו שיהיה הנקב כמ"ר לכאורה הוא רק לחוש לדעה יחידה היינו דעה הריטב"א שבד"ה . אכן באמת נלע"ד דאדרבה גם דעה הרמב"ם שהעתיק הר"ב"י לשונו להלכה בסעיף ז' משמע ג"כ דבטיין נקב כמ"ר דוקא . שהרי ז"ל הלוקה כלי גדול כו' ויקבצו נקב המטהרו כו' ולא חילק אס הכלי הוא של חרס או של עץ ח"כ משמע ודאי דאף גם בכלי עץ לריך נקב המטהרו והיינו כמ"ר דוקא ולא סגי בזה נקב כשפ"ה . וכ"כ בס' באר יעקב סי' ר"ח ע"ש בהשו' בעל המחבר הג"מ יחבב ז"ל שהלריך להוכיח כן ודלא כדפי' הר"ב"י בהרמב"ם וכ' שם שהרמב"ם יאל לו דין זה מן הירושל' דיומא דהיס של שלמה היה מנוקב כמ"ר בכדי להוליחו מה"כ אלמא דבטיין נקב המטהרו ולא סגי בכשפ"ה . ולכאורה ק' ח"כ חפ"ל כן הא ההם היה עירוב מוקואה ע"י זה הנקב וכמ"ל בחלק הקדום חוה ה' ואזה י"א . וכן מלמדי ג"כ במרדכי פ"ב דשבוטה בשם ריב"ם וז"ל דרגלים של שורים שהיה היס מוטל עליהם היו הלולים וצאים המים דרך שם להוכי עכ"ל . וכיון שהיה עירוב מוקואה ח"כ למה הלריכו כמ"ר הא בודאי סגי בשפ"ה אעכ"ל כמ"ר . וא"כ מוכ"ל להרמב"ם בשפע או כדי שלא יטמאוהו כו' . וא"כ מוכ"ל להרמב"ם להוכיח מכאן שזה מטכב . ואם נאמר דס"ל כמ"ש לדעה ר' אלהן ח"ש אף הוא דווקא קלה . ונלע"ד דהרמב"ם מפרש דגבי היס לא היה מהני עירוב כלל אלא דוקא הנקב המצטלו מה"כ הוא דמהני כשפ"ה דירושל' . והטעם דהא מוכח במשנה רפ"ה דמוקואה דלא מהני עירוב מוקואה לטבול הוך כלי כדחנן מטיין שהעבירו ע"ג השוקה פסול . ופסול משמע ליה להרמב"ם דהיינו מדאורייהא ולא משום גזירה דרבנן וכדחנן בפ"ו דפרה המפנה אה המטיין כו' ופסול לזבים דהיינו ודאי מדאורייהא וכן בפ"ה שם גבי מים המזכים כו' וכן בפ"ה דמוקואה גבי מים שמוטריין בזוחלים ופסולים לזבים כו' דהיינו ודאי מדאורייהא ומסתמא גם לשון פסול דגבי מטיין שהעבירו ע"ג השוקה נמי לא יאל מכללן . ועוד דהא במ"ב שהעבירו ע"ג כלים הנן דהרי הוא כמקוה . ומשמע מדינא וא"כ כ"ש דגבי העבירו להוך השוקה דא"א לומר דמדאורייהא הוא כמו שהיה . ח"ו ס"ל דפסול לגמרי מדאורייהא ולק"מ להרמב"ם מה שהקשו הר"ש והר"ש דהא קי"ל דמטבילין כלים בחוך כלים שיש צפיהם כשפ"ה שי"ל דס"ל דשאני ההם שהכלי הפנימי נטבל כולו הוך מי המקוה בעלמא וכמ"ש הר"ש . וגמלא דל הכלי החילון מהכא היה הכלי הפנימי נטבל הוך המקוה ומש"ה לא חשיב זה שמטבילי' אוחו הוך כלי החילון כמו טבילה בכלים . דהחילון לא היו רק כמו

ציה יד מאחר שהפנימי נטבל הוך המקוה ממש . וכ"ש דהתם מיירי דגם החילון נטבל חוך המקוה . ח"כ אין לחוש רק משום שלא נימא שהמים שבחוך הכלי החילון השבים כנפרדים ממי המקוה ולזה אין לחוש כיון שיש נקב כשפ"ה . וגמלא היו כלא נפרדו וכיון שהם הוך המקוה ה"ז כמקוה ממש ואין בזה שום טבילה בכלי . שהרי גם זולה הכלי היה הכלי הפנימי נטבל אס היה במקום שהוא עהה דהיינו במים אלו שבמקוה . משח"כ גבי מטיין שהעבירו ע"ג השוקה שמוטריין השוקה כדי שהחמלא מים ויהיו יכולים לטבול בהן ואס לא שהיו משיהין אה השוקה היו נמי המטיין מהפזרין אנה ואנה עד שא"א לטבול בהן כל גופו . והדע דמי המטיין מבהוך אין מוקיפין אה השוקה . הלכך ה"ל טבילה בכלים וע"ז לא מהני העירוב כלל דסוף סוף הוא טובל בכלים ומה יושענו העירוב :

קיצור . להרמב"ם דבטיין נקב המטהרו פירש בספר באר יעקב דהיינו בכלי עץ כמוליח רמון ודאי מים של שלמה שלפ"ן היה רגלי השורים נקובים בשיעור כמוליח רמון . וא"ה הרי התם היה עירוב מוקואה וא"כ עכ"ל דהנקב היה רק לרווחא דמלתא לבד . אך י"ל דהתם לא היה עירוב מוקואה דאס היה כלי לא מהני עירוב מוקואה כמו שהקשו הר"ש והר"ש ממשנה מטיין שהעבירו ע"ג השוקה פסול ולא ס"ל דמשום גזירה הוא כ"א מדאורייהא פסול . ולא מהני עירוב מוקואה לטבול בכלי ח"כ דוגמה השירה וההיבנה שזים ולכן כמ"כ זים של שלמה לא היה מהני עירוב מוקואה כשפ"ה אלא ע"י נקב כמוליח רמון לבטלו מהורה כלי . ועמ"ש מדין זה בהמשנה מטיין שהעבירו ע"ג השוקה פסול :

ב וביאור הענין הוא . דהנה בשו"ת ציה אפרים ח"ד סי' נ"ג הקשה על הר"ש מואמר דס"ל דטבילה הוך כלים מדאורייהא משום דדומיח דמטיין בטיין שהוא בקרקע . ח"כ ח"כ כ' שמוחר לטבול מדאורייהא בחוך כלי כשהוא מוחבר למטיין או למקוה . דחיבור זה אינו מועיל אלא לענין שלא יהיה עליו שם שאובין . אבל מ"מ אין זה דומיח דמטיין שהוא בקרקע והי' וז"ל ח"כ אחר העיון כ' דלק"מ דמטיין או מקוה שהמשיכו לכלי וטבול בחוכו כיון שלא הופסק מן המטיין וגוף המטיין או המקוה הוא בקרקע אף שנמשך להוך הכלי לא נהבטל מעליו שם מטיין אף במקום שהכלי שם וכל עיקרה של הטבילה שטובל אדם זה הוא מהמה המטיין או המקוה שנמשכה לשם והרי הוא בקרקע ואין נשגיחין בכלי כל עיקר עכ"ל . ובאמת שאף שבדריי נכונים דעכ"ל כן לדעה הר"ש . מ"מ לרמב"ם שפיר י"ל דלא ס"ל כלל סברא זו שבחירון שלו במ"ש שלא נהבטל מעליו שם מטיין אף במקום שהכלי שם דהוא מילתא בלא טעמא . ומ"ש דהיינו כי עיקרה של טבילה הוא מהמה המטיין או המקוה שנמשכה לשם . מה בכך מ"מ הוא ג"כ מהמה הכלי . ושניהם מעכבים בהטבילה שהרי אס לא היה הכלי שם לא היו יכולים לטבול במים שבאוחו מקום כ"ל חוה ח' ואכתיו ה"ל טבילה בכלים . ולא שיך לומר כן רק אס מי המקוה מוקיפס להכלי מכלל ד' שאף אס היו נוטלים הכלי משם היו יכולים להטביל שם במים שבאוחו מקום שהיו כמו שהן עהה בהכלי . בכה"ג שפיר י"ל דכל עיקרה של טבילה זו הוא במקוה או מטיין שבקרקע . ואין זה ענין לטבילה בכלים כלל דדל הכלי מהכא הרי יש כאן המטיין או המקוה שהוא בקרקע אלא דבטיין כשפ"ה בכלי שהיו המים מוטריים כו' . ויש קלח רחיה לשטה זו דגבי עירוב בטבילה חוך כלי חנן בפ"ו שני משניות הא' דלי שהוא מלא כלים כו' . והב' השירה וההיבנה שזים כו' . ובשניהם עכ"פ הכלים מוקיפין מהמקוה עד שבהטל הכלי החילון היה הכלי הפנימי בחוך מי המקוה כ"ל וחלו

(צ"צ) ב' בשפ"ה

הלק טהורה (ומ"מ לריך נקב כמ"ר מאחר שחס לא הקב היחה טמאה ח"כ נקב המטהרה ל"ל כמ"ר ו"ע) אך עוד יש צ' טעמים אחרים לומר שחיבה זו אינה מקבלת טומאה ח' משום שהיא כלי העשוי לנחת הב' משום שנעשה לשמש את הקרקע מיהו חפ"ל כיון שלפעמים מוליחים אותה כשמניקים את המקוה ל"ח נעשית לנחת :

חלק ג

א הנה כת' ח"ל טוב טעם למה שהלריך רבינו ז"ל נקב כמוליח רמון ושוב מלחתי בס' החינוך להרא"ה סי' קע"ג שפסק ג"כ שלריך נקב כמוליח רמון רק מטעם אחר לומר ש"ל ג"כ שאינו כלל נגד פסק הש"ע דלע"ג דצ"י נ' דס"ל להב"י דלהרמב"ם די בכלי עץ ג"כ צנקה כשפ"ה מ"מ הרי צ"ע הקבוע להוראה נשמר להעתיק רק ל' הרמב"ם צמ"ש הלוקח כלי גדול כו' ע"ש ס"ו שהוא ממש ל' הרמב"ם וח"כ מה שיש לפרש בלשון הרמב"ם יש לפרש ג"כ בלשון הש"ע וכיון שנת' שלדעת הרמב"ם היכא שאין המים מעורבים וליכא עירוב מקואות צעין בכלי עץ נקב כמ"ר כמ"כ י"ל ג"כ בדעת הש"ע ומ"ש רמ"א וי"א דצ"י נקב כשפ"ה היינו להחמיר בכ"ה וכדמשמע ממ"ש וכן יש להחמיר דקאי חכ"ה דאילו חכ"ה עץ ח"כ שפ"ה הו"י קולח מנקב המטהרו כו' ואף ח"ה"ל שבב"י לא נחזין לזה מ"מ עכ"פ מלשון הש"ע אין היתר מפורש דסגי לכלי עץ בכמ"ר הלכך מה שהחמיר רבינו ז"ל בזה אינו נגד הש"ע וכ"ש שנת' שכ"ד גדולי הראשונים וע' הומים צמ"ש (בביאורו לס' הקפו כהן בס"ק קכ"ד) על צעלי הש"ע שרוח ה' נוססה בקרבם להיות לשונם מכוון להלכה בלי כוונת הכוונת וחפץ ה' בידם הללו כו' ע"ש הלכך חף ח"ה"ל שהב"י לא נחזין להלריך כמ"ר מ"מ מלשון הש"ע נ' לפרש דצ"י כמ"ר וכמ"ש הרמב"ם וכיון שנת' שכן העיקר ח"כ ודאי שאין להקל כלל נגד זה ומ"ש רבינו ז"ל שהנקב יהיה טע"ט מרובע שהוא יותר מטע ממוליח רמון לפי שאין לנו בקיאים צמ"ר שי"א שהן ג' אחוים זה בזה זה מהבאר נומה ששנינו צפ"י דכלים משנה ז' הרמונים שאמרו ג' אחוים זה בזה ופי' הרא"ש שם הא דאמרן לעיל שיעורן צרמונים לריך ג' אחוים צפ"י וקשה כו' וי"ל דצ"י שילחו צנקה ג' רמונים (הגדילים ביהד וילחו שלשתן ונמנה שהם גדילים יחד) זה אחר זה ואז יהא הנקב גדול מטע מומ"ר כו' והביא התו"ט שם שכן פי' החוס' צעירובין ד"ד ע"ב ובסוכה ד"ו ע"ב ועוד פי' שם פי' שני וכן פי' בשבח דק"ב ולפי' הוא ח"ל להיות הנקב רק כרמון ציוני מן הרמונים הגדילים שלשה ביהד והראב"ד בהשגחה פ"ו מהל' כלים הביא ג"כ צ' פירושים הכל' ומדברי הרמב"ם צפ"י המשוניח נ' ג"כ דל"ל הנקב גדול מטע מכדי רמון ח' ע"ש חכ"ן מד' רש"י נ' דס"ל דהנקב ל"ל כשלשה רמונים ממש דקיימח כחובא כו' ע"ש וי' שרבינו ז"ל פוסק שהנקב יהיה יותר מטע ממוליח רמון ציוני ח' וכפי' הראשון של החוס' שהוא להחמיר מן הפי' השני ועוד שכ"ד הרא"ש והרע"ב חבל לא חס לפי' הר"ש דיחידה הוא נגד החוס' והרמב"ם והראב"ד והרא"ש ועוד שכן חפסו האחרונים הרע"ב והתו"ט שם חבל אין לומר דבטפח על טפח מרובע יש כדי ג' רמונים ממש ומ"ש שהוא יותר מטע מומ"ר כוונתו טע"ט הוא רק יותר מטע מומ"ר לפי שיעור מ"ר הוא ג' רמונים ובטע"ט יש יותר מטע מג"ר דל"כ יהיה בליר טובא שיעורא דרמון שהרי טע"ט הוא ד' אגודלין על ד' ס"ה י"ז אגודלין ח"כ ח"ה"ל שהוא ג"ר יהיה שיעור רמון ח' ה' אגודלין והב"י כ' דשפ"ה בליר טובא מומ"ר ושפ"ה הוא ב' אלבעות על צ' עגולים דהיינו יותר מטע מן ג' אלבעות מרובעים ח"כ אין כאן בליר טובא כ"כ מיהו מזה אין ראיה דשפ"ה הוא בלבע על בגודל' ובחלבע יהיה בטע"ט ביה אלבעות

במהירוה יותר כו' ומש"ה לגבי מקוה לריך נקב יותר גדול דהיינו כשפ"ה) ונלע"ד להביא קלח רחיה למ"ש מהא דחנן רפ"ד דמקואות אחד כלים גדולים ואחד כלים קטנים ואפילו כלי גללים כ"ח כ"ח פוסלים את המקוה ופירשו החוס' בשבח דט"ז ע"ב ח' כלים גדולים שמרוב גודלן אין מקבלים טומאה כגון כלי עץ שהן יחירים על מ' סאה חפ"ה חשיבי כלים לטנין שחיבה ואתה כלים קטנים פרש"י דלא חימח מחמת קטנן חינוך נחשבים כלים והחוס' שם ס"ל דאין מקבלים טומאה ודין זה הוא במהלוקת שמויה וי"ל לפ"ז מהו ואפילו כלי גללים כו' מהו הרבוחא יותר בכלי גללים וכ"ח וכ"ח מזכלים גדולים ח' משום שהן חינוך כלי לקבלת טומאה הא כלים גדולים נמי חינוך כלים לקבלת טומאה וכן כלים קטנים לפ"ד החוס' ולפמ"ש ח"ש דה"פ לא מיבעיא כלים גדולים דלע"ג שאין מקבלים טומאה מ"מ הן כלים חשובים שהרי צמ"י מקבלים טומאה ומלך שהן גדולים יותר סברה הוא דלא גריעי מזה חלח דלא מקבלי טומאה מלך גז"כ דצ"י דומיא דסק חלח אפילו כלי גללים כו' דלא מקבלי טומאה מלך פחיהותן שאין כלים חשובים חפ"ה הו כלים לגבי שחיבה וע"ש צפ"י המשניות להרא"ש ומטעה שפיר י"ל דבכלי עץ חף הגדולים מ"מ מלך השיבוהן חסור לטבול הוכס כל שלא נהבטלו ונכללו בכלל שבר כלי משום דכל כה"ג ל"ה טבילה בקרקע ומה"ט פסלין טבילה באויר בחולין ל"ח והגיגה כ"ב הלכך צעין בהו נמי נקב כמ"ר מדינא טו"ל כיון דצמ"י מקבלים טומאה וצעין בהו נקב כמ"ר לכן בהו נמי צעין כמ"ר וכה"ג ל"ל גבי כלי גללים דצ"י נקב כשפ"ה חפ"ג דבכ"ה סגי צנקה כמ"ז להרמב"ם והרי כ"ח חשיבי כלים יותר מכלי גללים וי"ל הטעם כיון שבכלי גללים לא שייך שיעורא דכדי טהרה נחה ההורה שיעורא דשפ"ה וכמ"כ י"ל בכלי עץ הגדולים כיון דבכלי עץ הקטנים יש שיעורא דמ"ר מש"ה צעין בהו נמי מ"ר כיון שהם ממוינין טו"ל דכלים גדולים דע"ג חפ"ג דאין מקבלים טומאה מדאורייתא אפשר דמרבן מקבלים טומאה דהא הטעם דטהורים היינו משום דאין מיטלטל מלא וריקן דומיא דסק ומזה נמי ילפינן דפשוטי כלי עץ טהורים כמ"ש הר"מ והר"ש רפ"ב דכלים חפ"ה פשוטי כלי עץ מקבלים טומאה מדרבנן לדעת כמה פוסקים וח"כ י"ל כמ"כ על כלים גדולים והכי משמע מומ"ש בגמרא שבה כ"ח וי"ל גבי כלי גללים וכ"ח וכ"ח שאין מקבלים טומאה ולא מד"ה ולא מד"ס ולא שנועין כי האי לישנא חכלים גדולים של עץ וע' צפ"י המשניות להרמב"ם רפ"י דכלים מיהו לד' החוס' צב"ב ס"ו ח' וכ"כ הריטב"א סוכה י"ג דפשוטי כלי עץ דמטמאין מדרבנן היינו דוקא חס משמשין את האדם ומשמשין (אבל משמש משמשו לבד טהור לגמרי) ח"כ אפשר הגי' ל"ד לכלים גדולים שאין חשובים כ"כ משמשין את האדם ומשמשו חבל לד' האומרים דמשמשי אדם ומשמשו טמאים מדאורייתא כמ"ש החוס' מנחת ל"ו ב' וחי' הרמב"ם צב"ב שם ומשמשי משמשו טמאין מדרבנן ח"כ לכאורה כלים גדולים נמי משמשי משמשו הם מיהו חפ"ל דחיבה זו שטובלין בה חשיבה משמשי האדם ג"כ שהרי הוא טובל בחוכה ומיקר עלמו הוכה ולא גרעא מסולס דהסוב משמש את האדם וגם חשיבה ג"כ משמשה משמשי אדם כיון שהיא משמשה את המים שבהוכה שהן משמשי האדם ג"כ ולפ"ז מומ"ר מקבלת טומאה אז מדאורייתא או מדרבנן עכ"פ חלח של"ע לפ"ז דח"כ נחוי מהני הנקב אפילו כמ"ר הא משמשי אדם ומשמשו טמאין אפילו כלי עץ וח"כ מאי אהני לן שאינו מקבל ט"י הנקב מ"מ לא גרע מפשוטי כלי עץ וי"ל דודאי גרע טפי דפשוטי כלי עץ הם בפשיטותן משמשים את האדם ומשמשו כמו השולחן כו' משח"כ חיבה זו שטובלין בה לא חשיבה משמשה את האדם ומשמשו רק ט"י שמקבלת המים והרי ט"י נקב זו טוב חונה ראויה לקבל חס לא פ"י שמושיבה בארץ ח"כ צעלמה חונה ראויה לשמש את האדם ומשמשו

Handwritten notes in the left margin, including a large number '91' and other illegible scribbles.

הלכות נדרים

אחלה נא פני כ"ק להזדקק בענין הזה ע"ד שהשכרנו שו"ב

שמו אהרן בנו"ה מנחם מקאנאטאפ בשנה דאשהקד קודם ר"ה בעד מלא רוכ"ס לשכח בהסכמתו וכתב לו המ"ץ דמחנינו כתב ע"ז וכמה אנשים מהשו"ב דמחנינו באו עה"ח ונתן לו המ"ץ הכתב שאבוח ג"כ עה"ח ואדהכי נסע השו"ב לקאנאטאפ מקום חנייתו וכשבה ממקומו הג"ל בא בהשדלות שרולה שכירות מדי שנה שני מלות רוכ"ס והיינו דחוקים מאד לשו"ב מחמת שהשו"ב השני היה לריך להשיג עליו כפסק שי"ה מן המ"ץ דמחנינו והוסכם לזה הפסק המאו"ה מו"ה יצחק אייזיק מהאמ"י ז"ל וכתב לו איש אי כחב על שני מלות רוכ"ס וכתב ג"כ בהכתב שבאם לא יקבל השני מלות רוכ"ס אזי לא ישחוט הוא וגם השו"ב השני ויהי כחתיכה דאיסורא וכל העובר יהיה עובר על תה"ק וחתמו ע"ז כמה אנשים אך לא רוב מהקהל בהתימות כפי הנהוג בינינו שעל כל ההתנוות וכו"ש לדבר שבקדושה לריכ"ס ההסכם של כל בני העיר ולפתות התימות מרוב הקהל דמחנינו וג"כ לא נעשה הכתב והתימות באכיפת זמ"ה אפי' שלא במעמד תה"ק רק שנים או שלשה אנשים קבלו חתימות אחת לאחת וצפירות קודם חתימותי אמרתי להשו"ב הג"ל שאיני מוכים כלל ע"ז להיות חגוד בה"ה רק שאני מוכים לתת להשו"ב חיזה קנת ערך כפי שיעלה על חלקי בכללות העיר דמחנינו וצפירות בתנאי זה אמרתי ג"כ להגו"ץ שאין ברצוני בשום חופן אחר ובהתי עה"ח וכמו"כ המ"ץ דמחנינו כשבא עה"ח אמר ג"כ להשו"ב צפירות שלא יהא לעיכובא התי הג"ל רק אם יהיה חיזה מראה מקום למאה שניה וכמה אנשים כשקראו הכתב לא באו עה"ח מלד זה ולא חתמו ואף כמה אנשים שחתמו לא קראו הכתב מחמת שאינם בקיאים בטעם הקריאה וצפרות יש די או ה' אנשים שידעו על מה חתמו ומהם יש שמתחרטים ע"ז :

למיש הש"ך סי' ר"ה סס"ק ז' עו"ל כו בשטותו כמה שאמר יאמר ייני כו ע"ש הרי בכונה שלא נחכוין לדבר הגדור אינו נאסר אף שהזכיר לשון יאסר איכ כאן שאמרו חתיכה דאיסורא וכעובר על תקנת הקהל י"ל יואר שלא משמע רק שאוסרים הדבר אבל לא מדין נדר דכיון דאמר ג"כ וכעובר על תקנת הקהל משמע איסור שהם אוסרים לא מדין נדר דאיסור נדר אפילו יחיד יכול לאסור ומס זה שייך לתקנת הקהל אך אפשר ר"ה תה"ק אינו תקנת הקהל כ"ח חורתנו הקדושה ועכ"ז משמע ג"כ יותר שאינו מדין נדר דל"כ היינו דין תה"ק ממש ולא כעובר בקף הדמיון ועוד דהנה במשטמת הרי ליטני איכא פלוגתא דבמשנה פי' ואלו מותרין (ד"ח ע"ב) שנינו כחם להחמיר ור' אליעזר ברי' לזוק ס"ל להקל וכותי' אח"כ סיפא דמחנינו סתם איסורין ציבורא מותרין כמ"ש הר"ן לשם והפוסקים פסקו כסתם מהנייהו דסתם נדרים להחמיר מ"מ כשהלשון משמע יותר דלא נחכוין לדבר הגדור כד"ל יש להקל וע"י צב"י סי' נדרים סי' ר"ח ומ"מ ל"ע ממ"ש צב"י שם סד"ה ומ"ש ואם רוב ויש להקשות עליו ממ"ש צב"י רי"ז כו עכ"ל והוא מהש"ס פי' הגדור מן המבואל (ד"ג סע"ח) מהו דחימה חיזיל בהר רובא כו וע"י פרק קונס י"ן (ד"ס"ב ע"ב) במשנה עד הקליר כו קליר חטים אבל לא קליר שעורים כו וע"י צב"י סי' ר"ח סק"ה אלא שנקטו לסימן א"ז ודאי אנו מפרשים שהוא סימן בשר ליטנה לרובא דעלמא ובד"ד ג"כ חתיכה דאיסורא הו"ל כמו נקטו לסימן וא"כ הו"ל כמו עד הקליר דמפרשיק קליר חטים ה"י יש לפרש חתיכה דאיסורא היינו דבר האסור ממש אך דברי הט"ז והלוקו אינו מוכרח ויש להקשות גם עליו וע"י צב"י בנדרים ס"פ ואלו מותרין ס"ק י"ח שהביא מ"ש בזה בחי' הרשב"ה שלא כהט"ז ול"ע אם לדמות נד"ל לדין הגדור מן הדבש מותר בדבש תמרים כו במשנה פרק הגדור מן המבואל שם ובש"ע סי' רי"ז סע"ף י"ד ומ"מ י"ל דלא דמי וע"י צב"י סי' א' סע"י י"ח ובפר"ח שם ובש"ע סי' צ' סע"ף כ"ב וע"י פרי תואר שם סע"י א' ס"ק י"ט מה שהביא מרבינו ירוחם נתיב ט"ו אות ה' סוף ח"ח שכן כתב הר"ד הכהן בחשוכה ול"ע בסוגיא דיבמות (דפ"ט ע"ב) וע"י במסכת שביעית פ"ח משנה י"ד צפ"י הרע"ז והרמב"ם :

קיצור

ש"חן בזה משום איסור נדר כ"ח משום שהגדור יכולים לאסור דבר המותר למיגדר מלחא :

ב וא"כ

היחיד לא יכול לאסור אפילו על עצמו הדבר כמ"ש בחשו' הרשב"ה הג"ל שבב"י סי' ר"ה ולא מלאתי שיהיה נאסר בדבורו משרש הדין אח"כ התפיכו בדבר הגדור ומ"מ בשו"ע סי' ר"ה ס"ב הביא צ' דיעות בזה וא"כ צב"ז שלא חתמו לו רוב הקהל כ"ח מקלמן הרי אלו כיחידים ואין נאסרין אף הן עצמם כ"ח מחמת ספק שני הדיעות וגם יש להם ללמד שאילו ידעו שלא יחתמו רוב העיר לא היו חותמים כי איך הם לבדם יהיו באיסור והשאר יהי' בהיתר איכ לא יהיה להם בשר לחכול והו"ל כעין נדרי שגגות דתן פי' ארבעה נדרים (דף כ"ה ע"ב) ראה אותם אובלים האנים כו וע"ש ובשו"ע סי' רל"ב סי' דכיון שהיה שם אצ"ו כולם מותרים מפני שהיה טענה בעיקר הגדר וא"ל התרה וכו"כ י"ל כן שהיו טעות שבודאי לא נחכונו שהם לבדם ישארו באיסור אכילה בשר וכל העיר יהיו מותרין דל"כ יעלה בידם חרם וע' בחשו' מהרי"ע ח"ח סי' ס"ח וע"י בשו"ע סי' רכ"ח סע"ף מ"ד וכו"כ רל"ז בהג"ה אבל אם תלוין צב"ז כו והכא הו"ל תלוין צב"ז כ"ח לא יחתמו רובם ויהיו הם מותרים רק החתומים יהיו אסורים ח"כ לא יהיה להם מה לאכול וזה כמ"ש הרא"ש בחשו' כלל ח' סכ"ט י"ג כי לא נדר אלא על דעת החברה והנה רי"ז נתיב י"ד סוף חלק ה' כתב נשבע שלא יעשה כך מטעם שהיה סבור שהוא איסור גדול ואח"כ נודע לו שאין צו איסור כ"כ לא חלה השבועה כלל כי היחה בטעות כך כתבו המפרשים עכ"ל והביאו צ"י סי' רל"ב גבי נדרי שגגות בדי' כ' הרמב"ם וכו"פ בשו"ע שם סע"י י"ד והע"ז שם הקשה עליו להר"ך

(*) אלה

הנה מ"ש בהכתב שבאם לא יקבל השו"ב ר' אהרן הש"ל מלות רוכ"ס אזי לא ישחוט הוא וגם השו"ב הש"ל ויהיה כחתיכה דאיסורא וכל העובר יהיה עובר על תקנת הקהל נראה לומר שאין בזה משום איסור נדר האומר בחורה משום דאומרם כחתיכה דאיסורא משמע כדבר האסור בעלמם כמו נבלה וערפה אף דלכאורה יש חתיכה דאיסורא שנאסר ע"י דיבור ובגמ' פ"ב דכתובות (ד"כ"ב ע"ה) והא שו"ה נפשא חתיכה דאסורא היינו איסור ח"ח ול"ע צדין האומר לאשמו הרי אם עלי כאלה איש אחר דלכאורה יש לומר דאסור דלא שנינו היחר רק הרי אם עלי כאמא שזהו איסור עלמי בודאי אבל אשת איש נאסרה ע"י דבור כדאיתא בגמ' ריש מסכת קדושין ומאי ליטנא דרצן דאסר לה אכולי עלמא כהקדש וע"ש בהוס' ומ"מ כיון שאין לה היתר כ"ח ע"י גט לא דמי לדבר הגדור שיש לו היתר ע"י שאלה ועוד כי כחלת אהרן וכחורמתו נחשב דבר האסור ולא דבר הגדור וה"כ י"ל איסור אשה איש זהו דבר האסור כי היא לוקחה לו לאשה ומחמת זה ממילא נאסרה ומ"מ חתיכה דאיסורא הפ"י יותר איסור עלמי וכמ"ש בתוס' סוף נדרים גבי האומרת עמאה אני לך שאם מאמינה שו"ה אנפשיה חתיכה דאיסורא והוא איסור עלמי ובפרט דבנדרים הלך אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם חתיכה דאיסורא משמע איסור עלמי כטרפה ונבלה דוגמא לדבר מונ"ש צ"י סי' ל"ב ס"ד גבי לא אמרו חתיכה עלמה נעשה נבלה אלא בבשר בחלב כו וע"ש צב"י בלשונות הפוסקים שהביא בזה ונעשה כל אחד עצמו של איסור כו ועוד הנה ע"י צ"י סי' ר"ה צב"ז סק"ג ובש"ך סק"ז וע"י מל"מ מחלת הלי נדרים ה"ה בדי' ודע דהרא"ש ובסוף דבריו הסכים

לעת לשטות ולא די בחלחל כניסת היום וכן ליל
 לכאורה לפירש"י בערכין ס"פ השג יד (ד"ח ס"ב) דשם ג"כ
 חיהא מינורא דרב גידל ורב יוסף ושם פירש"י לפרקין
 דיואלא דופן במסכת נדה (דף מ"ה) בן י"ב שנה נדריו נזקין
 בן י"ג נדריו קיימין בה אהת עשרה שנה נדרים נזקין
 בה שתיים עשרה שנה נדרים קיימין וכן הרבה שנות בן
 ובה שנינו שם וקאמר הכא דכולן מועת לעת שולדו עכ"ל וכיון
 שפירש"י שם מועת לעת היינו אורו יום ואותה שעה אי"כ ל"ל
 דמפרש שם דקמ"ל דצטיק מועת לעת לשטות וא"כ למה
 כאן נדה נשמר רש"י לפרש דקאי רק לסיבה דלא התן
 ויום אחד חלה י"ל דכאן נדה חזר בו רש"י מפירושו
 בערכין ואף היבא דשנינו ויום אחד סגי בכניסת היום
 ולא צטיק מעלי"ט לשטות רק בצתי ערי חוונה וקדשים
 ע"כ ח"ה לפרש דצרי רב יוסף על היבא דהתן ויום אחד
 דאי"כ פשיטא דצטיק כניסת היום דשנה שאתרו
 ובעות לא צטיק וא"כ מאי קמ"ל ע"כ הולך לפרש לסיבה
 דלא התן ויום אחד עכ"פ מוכתה המל"מ שם וז"ל שוב ראייה
 שדין זה הוא פשוט ונלמד מלמא דהתם סוגיא דפרק שלישי
 דיבמות (דף ל"ד ע"ה) גבי חלה נדות היכי משכחת לה
 אמר רב עמרם אמר רב כגון בשופטות מהוך י"ג לאחר
 שלשה עשר לחיובי חיבה מהוך שנים עשר לאחר שנים
 עשר לחיובי חיבה עכ"ל (וע"ש בפירש"י שביאר הדברים)
 והנשיין בסוגיא זו היבא יראה איך הדבר פשוט דלא צטיק
 מועת לעת חלה תיכף שמתחיל יום שגולד בו מקרי גדול
 ומש"ה הל נדות והדושים לעולם כאחד והדבר הוא פשוט
 עכ"ל והנשייה שם היוך דבריו ומלשון רש"י שם וז"ל ממלוא
 הקדושין ואיסור הנדות הלא עליהן כשהשכה ר"ה של שלשה
 עשר לנדות שהיא שנת י"ד לזכרים עכ"ל מלשון כשהשכה
 משמע דחללה הלילה של שנת י"ד לזכר וי"ג לנקבה נחשבו
 בר נאות ובני עושין כדעת המג"ה סי' נ"ג ס"ק י"ב והט"ז
 שם סק"ו והג"ה וכ"ד הש"ך בחי"ט רס"י ל"ה והאו"ה שם
 וא"כ י"ל כמ"כ לענין נדר להדש אחד לא צטיק שעות
 וכמ"ל העיקר ד' והנה חס אמנם שהרמב"ם פרק יו"ד
 מה' נדרים ה"ג הוליא דינו מהירושלמי דנדרים פ"ח
 שפירש בהדיא בההוא דהתן ההס חסור מיום ליום דהיינו
 מועת לעת משמע דר"ל נשעה לשעה וכ"ד ר"י נהיב
 י"ד ח"ו שכי וז"ל והס אמר הדש אחד חסור נשעה
 שגדר עד השלום שלשים יום מועת לעת עכ"ל הפ"ל דהירוש'
 ס"ל ג"כ בהקד דס"פ יולא דופן ג"כ דצטיק שעות חבל
 לדיקן דההס לא צטיק שעות וכמ"ש הש"ך והאו"ה בה"מ
 רס"י ל"ה והט"ז והמ"ה בה"ח סי' נ"ג כמ"ל אפשר גם
 כאן יש להקל הדע דההס פרק יולא דופן חיהא מעל"ע
 והעפ"כ פירשו דה"ל שעות כ"ש היבא ששנינו רק מיום
 ליום שוב מלמתי דלמתי לדי צספר בית מאיר סי' נ"ג
 ס"ב הביא בשם שו"ת פ"מ ח"ב סי' קע"ד דהא דנדרים
 צטיק שעות זהו נוספק עכ"ל ואש"ל כונה הך להרמב"ם
 וש"ע דצטיק שעות זהו נוספק ועיין בבית מאיר סי' קס"ע
 סעיף יו"ד ועיין בטוש"ע ח"ה"ע סי' קנ"ג סעיף זי"ן
 ובמכנה"א שער שמיני ס"י י"ב ומהר"ה ששון סי' קנ"ד:

סימן קפג

פועל אחד נשכר חלל עושה עליהם ולא רנה לקבלו עד
 שיאכור עליו בקונס בלא יחזור לילך ממונו להשכיר
 עלמו חלל עושה עליהם חוץ ממונו וקיבל עליו בזה"ל קונס ידו
 למעשיהן במלמא דאריגה עליהם על כל העולם אם העשה חלל
 חיס אחר ולסוף כלך ממונו ונשכר חלל אחר ועשה שם
 הרבה עליהם:

הנה מועתה ידו האדם י"ל דה"ל דבר שלא נח לעולם כמ"ש
 החנ"ח סי' פ"א וכו' עוד ברש"י פ' הע"פ (ד"ח

ע"ב) ד"ה דבר שלא נח לעולם ומשמע צפרק הע"פ (ד"ע
 ע"ה) שאין אדם יכול לאכור דשלב"ל על חבירו וכן משמע בנדרים
 פרק השוהפין (דמ"ז ע"ה) ומ"ש הר"ן צפרק הנודר מן הירק
 (דמ"ז ע"ה) גבי קונס מעשה ידך עלי חו נמי מעשה ידו אשבו
 לאחר שהעשה דבר שיש בו ממש הוא מ"מ מקרי דשלב"ל חלה
 דמשום דלא נח לעולם לא איכפת לן שם דאדם אכור דשלב"ל
 על עלמו והל האיכור כשיבא לעולם משח"כ בדבר שאין בו ממש
 ואהכי קאמר דלאחר שיבא לעולם דבר שיש בו ממש הוא מיהו
 כיון שאמר קונס ידו למעשיהן באריגה עליהם על כל העולם
 הרי ידיו חיתמו בעולם וכדלמריין צפרק הע"פ שם ח"כ הרי
 נאסרו ידיו על כל העולם לגבי מלמא דאריגה עליהם וכמ"ש
 בגמרא ספ"ק דנדרים (ד"ג ע"ב) גבי קונס פי מדבר עמך וידי
 עושה עמך באומר ידו למעשיהם הע"ג שם נאמר לענין דאין
 זה דבר שאין בו ממש מ"מ מה"ע גופא הוי ג"כ דבר שבה
 לעולם וכ"כ הרשב"ח בחדושו שם ד"ה אמר רב יודיה אמר
 רב וז"ל ויש נוי שפירש דקונס פי מדבר עמך ורגלי מהלכת עמך
 קא קשיא ליה כו' חבל ידו עושה עמך שיש בו ממש הוא כו'
 וחיו מחזור כו' דודאי מה שעשה הוא שיש לו ממש (וכמ"ל
 בשם הר"ן) חבל ההילוך והעשייה אין בהם ממש כו' ועוד
 דהפילו באכור המעשה מעשה בידיו מ"מ מעשה ידיו דשלב"ל
 הוא ואין אדם אכור על חבירו דשלב"ל עד שיאמר ידו למעשיהן
 ידיים חיתמו בעולם וכדלמריין צפרק הע"פ בכחובות וכו' קי"ל
 כו' והלכך מתקנת ליה לה פתרי חלה בהאי שנוייא דשני דפי
 לדברי ידו למעשיהן כו' עכ"ל הרי עכ"פ באומר ידו למעשיהן
 אכור מעשה ידיו על חבירו ג"כ משום ידיים חיתמו בעולם
 וכמו בקונס ידו למעשיהן שצפרק הע"פ וכן כפל הרשב"ח עוד
 שם בסד"ה הג"ל דהא דשאו"ר דצורו ומעשה ידיו על חבירו
 הוא כו' והיינו ע"י שאמר קונס ידו עושה עמך כו' ודלה
 כמו שעלה ע"ד חס דבקונס ידו למעשיהן לא נאסר מעשה
 ידיו על חבירו שדבריו אינן נכונים כלל ויהבאר עוד מזה לקמן
 בסוף התשובה:

קיצור הע"ג דמעשיהן של ידיו הוא דשלב"ל וגם העשייה
 אין בה ממש מ"מ כשאומר קונס ידו למעשיהן על
 פלוני נהפס האיכור במועשה ידיו על חבירו כמ"ש בהס"ד
 ספ"ק דנדרים:

ב אך מה שיש לרקק בזה הוא דהנה לכהחלה ודאי חסור
 לעשות לחבירו וגם דדיעבד חילו היה אפשר לזייר
 שמועשה ידיו לא נחערב בדבר המותר כ"ח עומד בפני עלמו
 ודאי חסור גם דדיעבד חבל נדון זה שעשה עליהם לחבירו
 שנוף העליה מלמא דהיתר הוא וגם הלמ"ר הוא של חבירו אך
 מועשה ידיו מעורב בו יש להסתפק אם גוף העליה ג"כ חסור
 כולו לחבירו מהמת האיכור המעורב בו או יש חיו תקנה
 לדבר ואמנם אחד כתב דממ"ש הר"ה"ש ספ"ק דנדרים בשם
 הירושלמי מוכה דלא נאסרו העליהם וע"ש בירושלמי ספ"ק
 ובפי' קה"ע דהאיכור עד כמה נאסר ממלמא עד כדי שכרו
 או עד כדי שהשביחה הקרקע ע"י מלמא וז"ל חופשיה
 והנה חס האיכור רק עד כדי שכרו ח"כ מאחר שאינו עושה
 בחנם כ"ח בשכר ח"כ מדוע יאסר עוד מהמלמא כדי שכרו
 והירושלמי י"ל דמייירי בעושה עמו בחנם מיהו זה חיו
 דבשלמא חס חסר הגאה מועשה ידיו על חבירו שפיר י"ל קן
 דכיון שנתן לו שכרו משלם ויותר מעט י"ל שאין כאן הגאה
 וכמ"ש במשנה ספ"ג דנדרים (דל"א ע"ה) שישראל נהנין לי לוקח
 צפוח ומוכר ביותר והיינו בזבינא מליעאה וה"ה בשכירות
 דדיעבד עכ"פ כשבע"כ נשאל השכר להפועל יותר מכדי שכרי
 חיו נהנה ממועשה ידיו של הפועל חבל כשאסר מעשה ידיו
 על חבירו כמו ידו למעשיהן ולא ידו להגאה מעשיהן ח"כ
 הפילו אין חבירו נהנה ממועשה ידיו אכור לו מעשה ידיו כמ"ש
 הר"ן שם בפ"י המשנה הג"ל וז"ל וכי אמריין כו' שלא ינהה כו'
 חבל אי חסר על עלמו נכסיהם כו' והובא ב"ד סי' רכ"ז
 בש"ך סק"ו ובט"ז סק"ה ומש"ש בט"ז שאסר עלמו מישראל ע"ס
 (דלית הוא

האין להיות הפירות כפירות דקל של הקדש אבל ידי האשה אין הקדש חל בהן חדא דאין שלו להקדים כו' ועוד שאין חל הקדש בהן חורין דגופיה לא קדיש כלל כו' וכדאמר' בגיטין פרק השולח (דל"ח ב' ודל"ט א') וכן הוא שהקדים עלמנו עושה ואוכל שלא הקדים אלא דמיו כו' א"כ המקדים ידי אשתו האין יקדש ידיו והאין יקדים מעשה ידיו דהא לא דמי לדקל לפירותיו ואפילו במקדים ידי עלמנו כדאמרן. והניח זה בלתי עיון. ועיין בפירש"י בגיטין (דל"ח ע"ב) גבי המקדים עצמו גופיה לא קדיש והתוס' שם ב' ונראה לפרש גופיה לא קדיש ליחסר בהנחה כמו בהמה עומה כו' אבל לפירש"י י"ל אם הקדשו בהדיא לבדק הבית הוי קדיש ליחסר בהנחה כ"כ בחידושי הריטב"א שם. אמנם בהן חורין אפילו לפירש"י גופיה לא קדיש כלל. גם מ"ש ואפילו ביקדשו ידי לעושיהן ליתא לחלאין. תמוז דהא המשנה דפרק בתרא דנדריס דף (פ"ה) קונס שאני עושה על פיך כו' אוקמוה בגמרא שם ובפ' אט"פ (דנ"ט ע"א) באומרת יקדשו ידי לעושיהן. ועכ"ז הקונס רק על פיך ולא על פיה ולא על שארי בל"א א"כ איתא לחלאין. ואשתמיטתיה מ"ש ע"ז הבי"ד ס"י רל"ד וז"ל ומשמע לי דכיון דעל מתניהן דקתני התם קונס שאני עושה על פיך הוא דאמרין באומרת יקדשו ידי לעושיהן דלאו למומרא שהיא נקדשת מעשה ידיו לגמרי עסקין דא"כ מהו קונס שאני עושה על פיך דקתני שאני עושה הקדש מיבעיה ליה אלא ה"פ באומרת יקדשו ידי לעושיהן על פיך כלומר שידי יהיו חסורות על פיך כהקדש עכ"ל. וכ"כ הב"ח שם. וכ"כ עוד בשט"מ (דנ"ח ע"ב) גבי מתוך שיכול לכופה וז"ל וי"ל דלשטת החוספות אין פי' לעושיהן למלאכתן אלא להקב"ה שמשאן והלכך חייל הקדשו אמאי דאיה ליה בה רשות עכ"ל. ור"ל דמותר מעשה ידיו קדש ומעשה ידיו אין קדש ע"ש הרי איתא לחלאין. ואפשר דמכל זה מהורן ג"כ קושייה הרשב"א דלעיל דודאי עכ"ל דאין גוף הידים נעשי' קדש ממש כחלאין דא"כ איך האיסור רק על פיך כו' אלא הכוונה שהם חסורות על פיו כהקדש אבל לא נעשו קדש ממש באומרת. גם מ"ש מש"כ באומר יקדשו ידי למעשיהן כו' כבר נחבאר בתחלת דברינו רה"ח ברורה דביקדשו ידי למעשיהן ג"כ נאסרו מעשה ידיו וכמו בידי לעושיהן וגם בשט"מ דכהנחה שם יש מפרשים גם לעושיהן למלאכתן כו'. ומ"ש דבלמעשיהן ה"ל מיתסר נפשיה אהפלא הוא טעות גדול וכ"כ בהדיא בחידושי הרשב"א ריש נדרים ד"ה היידי וז"ל והא דהן קונס פי מדבר עמך ופרישנא בגמרא דה"ל כמאן דאמר יחסר פי לדבורי הא נמי מיתסר הפלא הנפשיה הוא דהכי קאמר יחסר עלי פי להנחת דיבורי עמך עכ"ל וכ"כ מהר"ר יחיאל באשאן בתשו' נוהרי"ט ה"א ס"י נ"ד ע"ש בהריכות ומהרי"ט שם בס"י ג"ג לא פליג רק על מה שדימה מהרי"ה מירות לענין זה. אלא דמירות הוא היסור נפשיה אהפלא. ועוד דחילו היה מיתסר נפשיה אהפלא א"כ לא היה שייך היסור זה החזירה רק עליו לבד דהוא חסור לו לעשות ולדבר עם חבירו. אבל על חבירו ליכא היסור קונס. דבמיתסר הנפש על החפץ אין צידו לחסור נפש חבירו אפילו על חפץ שלו כמבאר בטו"ט ע"י רל"ו ס"ג ובב"י שם ובב"ז שם סק"ז דהרמב"ם ס"ל כרמב"ן דנהגי מדין ידוע והיינו לומר דנחבין לחסור החפץ אבל להטור והחוספות שצ"ן ריש נדרים וכ"מ מומ"ש הבי"ד ס"י רי"ג בשם הרשב"א אני אומר ביהי שלא הדור בו משמע דוקא בכה"ג. ודברי הב"ז בישוב דעת הרמב"ם ז"ע דהרמב"ן לא קאמר דמהני מדין ידוע אלא להיות נדר כשהזכיר לשון נדר אט"פ שאמרו בלשון מיתסר נפשיה אהפלא וכן להפך כשהזכיר לשון שבוטה היה שבוטה אט"פ שאמרו בלשון מיתסר חפליה אהפלא. דאט"פ שלא אמרו בלשון מדוקדק יד מיהו הויא. נמש"כ כשאומר בהדיא לשון שבוטה שבעשה אנו מזה נדר זה לא שמענו כלל מהרמב"ן. ועכ"פ הרי מבואר בש"ע ס"י רי"ג סעי' א' יחסר עליך פי לדבורי כו' וכ"כ בה"ר ספ"ק דנדריס דהמשנה

מיירי שאוסר פיו וידיו לדבורו ומעשיו על אחרים. וא"כ עכ"ל דמיתסר החפץ הוא. ועיין עוד בה"ר פ"ב דנדריס (דפ"ז ע"ב) ד"ה באומר. מה שהניח שם דברי החוספות בקושיא. ועיין בש"ע י"ד ס"י רל"ד סעיף ס"ז בט"ז שם בענין דעת החוספות ודעת הרשב"א. והשתא חת"ל דדוקא ביקדשו ידי לעושיהן הוא דנאסר על חבירו ולא בידי למעשיהן. א"כ לק"מ דפשיטא כשהזכיר סתם ידים אין הפי' אפילו לפ"ד החוספות רק למעשיהן. כמו שאמרה קונס מה שאני עושה כו' וא"כ מהו הקושיא הרי. החוספות לא אמרו רק דהוי כאומר למעשיהן ואסר עליו לבד. וכן גבי הנחת השמיץ עלי ושיבת סוכה עלי ג"כ האיסור עליו לבד ובכה"ג אמרו החוספות דכשהזכיר את החפץ כו'. מש"כ גבי קונס שאני עושה על פיך דאוסרת מעשה ידיו עליו דל"ל לעושיהן דייקא לפ"ד כת"ר. א"ו דבלמעשיהן נמי נאסר על חבירו. וע' תוי"ט פרק בתרא דנדריס מ"ד שיישב דעת הרמב"ם דס"ל כהחוספות ולא צעיקן שיאמר לעושיהן וכ"כ הב"ז והש"ך ס"י רל"ד בשם בר"ן שבב"י ס"י רל"ט והוא בר"ן פ"ב דנדריס (ד"ז ע"ב):

קיצור. השגה על חכס א' שרצה לומר דביקדשו ידי למעשיהן אינו אוסר על חבירו דשלב"ל שזכו נגד הרשב"א ספ"ק דנדריס וטו"ט ע"י י"ד ס"י רי"ג גם מ"ש ביקדשו ידי לעושיהן ליתא לחלאין הוא נגד המשנה דקונס שאני עושה על פיך וכמו"ש הבי"ד ס"י רל"ד ומשמע לי דכיון דעל מתניהן כו'.

סימן קפד

בעה"ב יש לו כתב בח"י הפועל שנשבע בש"ח לבעה"ב שלא יזוז ממנו להשכיר עלמנו לאחר בלי רשותו וליסר חוקק אסר ידיו למעשיהן בקונס על אותו שיסכיר א"ע לו בלי רשות בעה"ב הכל. ועתה נשכר לבעה"ב אחר בלי רשותו. וכבר נחבאר השו"ע ז"ל בהריכות למועלה:

אך מקום הספק הוא רק אם הפועל יטעון שלא נשבע בפ"מ רק שחתם א"ע אכתב הב"ל. וצנידון שבוטה בכתב יש בתשו' חו"י שני חשו' בדבר הסותרות זו את זו מוס' ט"ז שהיקל בזה לסי' קל"ד שהחמיר וצנ"ו ג"כ החמיר אבל בשב"י חו"ד ס"י מ"ט היקל וגם כתב כן בשם כמה אחרונים ועי' מונסי ס"י ז"ו שהחריף בזה ונטה להקל ולצטוק מסיק דיש מקום להחמיר. עפ"י דעת ר"ת שבטע"מ ס"י כ"ח ובתשו' נוהרי"ב ח"א ס"י מ"ז וס"י ל"ט כתב בפשיטות להקל ובשכנ"ג בי"ד ס"י ר"י בהגהת העור אזהר ו' הביא כן בשם הרבה גדולי האחרונים ומכללן מהרי"ט ח"א ס"י י"ד וחלק י"ד ס"י כ"א וכ"כ בתשו' מ"ס רביס חלק יו"ד ס"י ס"ד בשם הרב בעל גינת וורדים כלל ג' ס"י א' שהוכיח כן ברה"ח ובתשו' נ"ב חו"ד ס"י ס"ז וחח"מ ס"י למ"ד אזהר יו"ד מסיק דגם לאומרים דשבוטה בכתב לא הוי שבוטה נ"מ קבלה איסור מהני ג"כ בכתב ע"ש הטעם דלא גרע קבלת עלמנו בלי ביטוי שפתיים ממה שאחרים יכולים להטיל עליו ומהני בכתב לכ"ע עכ"ל. ובשכנ"ג ס"י ר"י בהגהת העור אזהר י"ב כתב ג"כ וז"ל הסכמה במרס אט"פ שלא הוליה בפיו אלא בכתיבה קבלה הוי והייב לקיימה משפטי שמואל ס"י ק"א ק"ב עכ"ל. והובא ג"כ בתשו' מ"ס רביס ס"י ה"ל ותלמידו של הב"ב הגאון מוה' נרדכי בנעט ז"ל משמע דלא ס"ל בזה כהנ"ב כהובא בספר פתחי השובה בי"ד רס"י רל"ו. ואפשר לחלק דמהר"מ בנעט לא אמר רק בגזירת ח' בכתב. אבל בהסכמה שזה מקבל עליו בכתב י"ל דלא פליג על הב"ב. מיהו בתשו' י"ב חו"ד ס"י ס"ז מבואר דס"ל בפשיטות דגז"ח נמי מהני בכתב. ובב"ד מבואר ג"כ שהפועל קבל בזה. מיהו קבלה זו לא שייך בענין ידיו למעשיהן. עוד מסיק שם בב"ב דאפי' למ"ד

בשבעה דבתי קול ודבור ל"מ כתיב וכתיב קולו לאפקי מריכ דכתיב לא הוי כהגדה גס בהרשעה לא ל כלל פיי המכתיב והתיב סי' קכ"א לא דקדק בזה כל האורך ואין כאן מקום דין ההוא :

סימן קפה קפה סי' קכ"א

נדון בשבעה בכתב ע' נ"ב חתימ סי' למיד אות י"א י"ב שליד דהוי שבעה ובאיסור החמיר בודאי ומה שהיקל בקבלו כ"ל דהיינו משום שאחרים אומרים לשון זה אבל כשכתב קבלתי יש לדמוהו לנתי שדה פלוני בגיטין (מ' ב') דפי' שחוקן טהה ע"י שטר זה דכתיב בשו"ע סי' רנ"ה ח"כ ה"ג י"ל שמקבל טהה ועיין חו"י סי' קל"ד לא היקל רק כשנתחיל בל' מודה אני כו' ע"ש ובגוף הדין עיין חשו' רשב"א שב"י ח"ה"ע רס"י ל"ו דהרכנת הראש כשמיעת הקול והרשעה ס"ל דכתיב לא הוי כהרכנה ואל"כ נשמע מנונו להאונורים דכתיב שכותב לפניו הוי כהרכנת הראש (ע"ג באה"ע סי' ק"כ שכ"כ בפשיטות ואשתייטתי ח' רשב"א הג"ל ולא שלך אחר דמיוותיו וכו' ועיין במכתיב האריך דדין כתיב בגט) ח"כ לדידהו י"ל דכתיב נמי הוי שבעה מיכו להתוס' גיטין (ע' ע"ח) דמי בפשיטות דלענין ואמרה דחליצה לא מהני כתיב ח"כ הדיד לענין לבטא בשפתיים דשבעה ושחתי גט דלא צעי' הגדה צפה ולכאורה הרמב"ם יוכיח דלגבי גט מהני לי' כתיב ולענין עדות צעי' מפייה דוקא מיכו הג"כ כ' דכתיבה להרמב"ם בכותבי לפני צ"ד מהני ועדיין ל"ד עדות לשבעה עיין שב"י ומימי אפשר שיש לדין זה כהפק דאורייתא ועיין חשו' נוי"ל לס' הפלאה גבי ח"כ שנהגו להחשיבו כמו בריה כו' כמו"כ י"ל עכ"פ על שבעה כתיב עו"ל שאם אחרים מדברים לפניו שישבע כך וכך ועל פיהם כותב קבלתי עלי בא"ש כו' חפ"ל דהוי כמו"ל שבעה מפיו דהא הרמב"ם כ' אמן לאו דוקא חלל כל אמירה שנ' שמקבל עליו שבעה זו ח"כ לענין זה י"ל דמהני נמי כתיב שמקבל הציטוי שביטו האחרים השבעה ולי"ע :

סימן קפו

שאלה צדיני שבעה מושבע מפני אחרים על דבר שהוא עבר או על להבא ושהק ולא מיחה לומר שאינו מקבל שבעתם וגם לא ענה אמן אי חשיב שבעה או לא :

תנה צדין ספי' דשבעות וספי' נשמע להדיא דכתיב לא חשב שבעה כלל שהרי כ' וז"ל חפ"י מושבע מפני אחרים אין כאן שהרי לא אמרה כלום אחר שבעה כו' וכן מבואר בטו"ש סי' רל"ז ס"ב ועב"ח שם דאפי' לא שהק חלל אמר שעשה כן או שלא עשה פעור וכן משמע ברמב"ם ה' שבעות רפ"ב ורפ"ז ורפ"ט מיכו בלהבא אם אמר אעשה או לא אעשה אפשר דהוי כקבלת דברים דהוי כמו"ל שבעה מפיו אך בחי' הריש"א בשבעות ספי' דקף ל"ו ע"כ אהיה"א דארור צו שבעה כו' כ' בשם הרמב"ד דאף בשבעות ציטוי אם עמד שם ושהק הוי כמושבע מעלמו ולכאורה ראי' לדבריו מנ"ש ביומא פ"א (ד"י"ח ב') במשנה משביעי' חנו אוחך כו' ולא הזכירו שם שהכתיב עונה אמן או שיאמר כן אעשה מכלל דשתיקה היינו קבלה ולי"ע :

עוד יש להוכיח דין אי ממתיני' דיומא הג"ל והוא דלכאורה יש להבין דמאי אהנו בשבעה זו שמשיביעי' חס כתיב דממי' חס חושדים אותו בלדוקי' ח"כ לדידי' הוי חנום בשבעה דחס לא ישבע לא ייחווהו לשמש צפנים והוא צריך לשמש כדי לקיים המנוה כמו דכתיב להו' ועכ"ל דכ"ג לא חשיב אונס דמי' מי מכריחו לעבד והרי הוא מאנס עלמו

למ"ד דשבעה בכתב לא מהני מ"מ חס כ' קבלתי בשבעה אמרי' דהולתו כק' עדים דמי ומסתמא נשבע צפ"מ יעו"ש שהאריך בזה ובחומים סי' ע"ג ס"ז כ' דחס נוסח המהלל נאמן וח"ל אינו נאמן ואני חוכך עוד להחמיר לפמ"ש הרמב"ם רפ"ב מהי שבעות דלאו דוקא בעונה אמן אחר שמשיביעו חזירו כמו"ל שבעה מפיו דמי חלל ה"ה שח"ד שעיניו כמו אמן בכל לשון כו' יעו"ש ח"כ חפ"ל חס קורין לפניו ענין השבעה והוא חותם ע"ז חתימה זו הוי כקבלת שבעה וח"ה ח"כ איך משכחה לה מושבע מפני אחרים דחס אינו נוקבל השבעה לא הוי חפ"י מושבע מפני אחרים ובעונה אמן או שח"ד ענין אמן הוי מושבע מפני עלמו דכתיב בגמ' ספי' דשבעות י"ל דמשכחה לה בשבעה העדות שהשיבו אין הנו יודעים לך עדות וכן בשבעה הפקדון וכתיב החוס' רפ"ד דשבעות (ד"ל"א ע"ב) חלל לענין שבעה ציטוי דלא מיחייב רק נפיי עלמו כתיב בגמ' ספי' הג"ל לא משכחה רק בעונה אמן ואפשר דה"ה צ"ד ולכאורה יש קלת ראי' לזה מנחשו' הרשב"א שהביא בב"י באה"ע סי' ל"ו קרוב לתחלת הסימן דה"ה ונו"ש חלל נהגרשה ומתה כו' על חלומה שגשהתקה שאם השיטות מפי אחרים שלא נעלה כלום משל בעלה והרכינה בראשה הוי שבעה דהרכנת הראש כדבור וכדגרסי' בירושלמי היא שניעת הקול היא הרכנת הראש חלל שחש ח"כ שמה נהכוונה להפק כו' יעו"ש ולכאורה נראה דלאו דוקא הרכנת הראש דגבי גט בהדיא חק פ' מש"א שחט צו רוב שנים ורמז כו' הוי כהרכין בראשו והה"ד פקח שכתב בכת"י לכמה פוסקים וח"כ י"ל דכתיב נמי הוי קבלה ומעתה גם אחרו צעי"ב שהשכירו יש לו לחוש מאיסור זה דלאו עכברא כו' חלל חורא כדתיב בגמ' פ"ב דקדושין ובטריקין ובגיטין פ' השולח וע' בחשו' ל"ל ס"י ל"ו נענין חורא יעו"ש :

וארר שובי נחמתי דמחשו' רשב"א הג"ל כ' להפק דוקא הרכנת הראש הוי כשמיעת הקול ולא כתיב הגם שצ"פ מש"א מוכח דשאר רמזיה נמי מהני י"ל דמימי רמזיה עדיפא מכת"י לפי שמהוק הרמז מובן ויכר ממש הענין מנש"כ ע"י כתב אין ניכר רק ע"י קרי' לה בשעה שכותב ונ"ש במכתיב שער ח' סי' ה' בשם רי"ז ועוד כמה פוסקים דכתיב לפני הסופר ועדים הוי כהרכנת הראש י"ל משום דס"ל דלא צעין ממש שמיעת הקול ודבור וכתיב החוס' פרק נוש"א (דע"ב ח') ד"ה קולו כיון דקים לן שמתרצה לא צעין שמיעת הקול כמו כו' שאינה אומרת כלום כו' ובצרייתא דהנח עד שישמעו קולו לא אהה חלל למעוטי חרש ולא ס"ל הטעם שכי' הרשב"א דהרכנה מהני משום דהיא שמיעת הקול היא הרכנת הראש וכתיב בגמ' גיטין (ד' ע"ח) דכתיב ל"ד לדבור היכא דבעי דבור לכן לא קי"ל כרב מהנח דאמר חרש שיכול לכתוב הוי כפקח ממש דבעיין מדבר דוקא ומעתה גבי שבעות ומדרים דכתיב דבור לבטא בשפתיים ל' דוקא דבור ולא כהיבה ואפילו קרו לפניו השבעה והוא חתם וכן משמע ג"כ בחומים סי' ל"ו שם דכתיב לא מהני רק לענין כפירה אחר השבעה כמו בשבעת הפקדון דה"ל כמושבע מפני אחרים והוא משיב אין לך צידי ע"ש חלל אין זה בעונה אמן וכמו"ל שבעה מפיו אך לפמ"ש הנוכח"א בכוונת דברי הרשב"א פרק מש"א דס"ל ג"כ דכתיב הבעל בפני הסופר והעדים מהני בגט והרשב"א ס"ל דנעמא דהרכנה מהני היינו בירושלמי דהוי כשמיעת הקול ח"כ י"ל כן גבי שבעה חלל ח"ל חילו ראה הנוכח"א חשו' רשב"א הג"ל כתיב ולא שלך אחר רמיוותיו כו' לא כ"כ ועכ"פ מרוב הפוסקי' שם נשמע דכתיב לא מהני בשבעה לא מיבעיא להאומרים דבגט נמי לא מהני מדאורייתא משום דבעי' שישמעו קולו וכתיב ל"ד לקולו ח"כ ודאי ה"ה בשבעה דכתיב קול חלל וציטוי שפתיים חלל גם להאומרים דמהני בגט היינו משום דלא צעי' קולו כתיב חוס' ושח"פ ח"כ

משום דלא ברירא ליה דגבי והשביע הכסף את האשה לא מהני מושבע מפי אחרים - דהא כתיב והשביע הכסף דה"ל מושבע מפי אחרים - ע"כ הולך לומר דאפילו מושבע מפי אחרים אין כאן - אבל להרמב"ן דס"ל דמושבע מפי אחרים די לחייבו בשתיקה - עכ"ל דס"ל דגבי והשביע הכסף את האשה לא מהני מושבע מפי אחרים - דא"כ מנלן דאמנן ה"ל כמוציא שבעה מפיו - הא לא גרע משתיקה - וא"כ עכ"פ בשבעה צטוי דלכ"ע לא מהני מושבע מפי אחרים - א"כ שתיקה לא מהני לכ"ע - היינו חף להרמב"ן - חף בעונה אחר השבעה ולאומר לא חלתי היום - יש להסתפק להרמב"ן דלדידיה במושבע מפי אחרים חף בשותק חייב - א"כ בעונה אחר השבעה י"ל מהני חף היכא ש"ל מושבע מפי עלמו - חף אינו מוכרח ד"ל גם להרמב"ן מושבע מפי עלמו לא הוה אלא בעונה אמנן - ורש"י ס"ל כהר"ן ולא כהרמב"ן כמ"ש (בדף ל"ו ע"א) ד"ה ואמרה האשה אמנן אמנן - דאי לאו כמוציא שבעה דמיא אמאי מצדקה כו' יעו"ש כלשון הר"ן וממנו העתיק הר"ן מ"ש ספ"ג:

סימן קפח

מה שנסתפקו כבודם אם דוקא כל העיר או רוב העיר זה מבוחר בש"ע יו"ד ס"י רכ"ח סעי' ל"א קהל שרואים להתיר ההסקמה ויש מוחים הולכים אחר הרוב כו' וזהו דברי הרמ"ש בהשבעה שהביא הב"י וגם הרמ"א בד"מ שם ס"ק כ"ג הביא קן מהמרדכי פ"ק דב"ב ס"י תפ"ב שהכריח קן מהסוגיא פ"ק דהוריות (ד"ג ע"ב) וכ"כ הרד"ך ב"מ י"ב חדר א' וע' בשירי כנה"ג סעי' רמ"ב הביא שגם הרשב"א בהשבעה ס"ל דהולכים אחר הרוב הוצאה ב"י סס"י רכ"ח גבי וכתב עוד שאלת אם הסכימו הקהל כו' כל שהרוב מסכימים כו' וגם בחשו' מה"ר בללאל אשכנזי ס"י כ"ה כ' ליישב צ"י תשובות דהרשב"א כתב בתקנות וגדרים ראוי לילך אחר הרוב - אבל בעיני הצור הרי כולן כשותפין הן והמיעוט יכולים למחות וכיולא בזה כו' מהרי"ק שרש קפ"א מ"מ חף לדבריו בד"ז זהו תקנת וגדרים א"כ יש לילך אחר הרוב וע' בגמ' ספ"ק דכתובות (ד"ט"ו ע"ב) ובטוש"ט אה"ע ס"י ד' סעי' ל"ד - וע' בשו"ת זכרון יוסף חלק יו"ד סס"י י"ד ואין ספק כלל שאם היו מסכימים כל הקהל או רובם שהיו בעת הביא לבטל התקנה כו' - ועכשיו שמסכימים רובם ככולם כו' ע"ש - ג"כ ס"ל דמהני כשהרוב מסכימים לבטל התקנה חף שיעשו אבותיהם באיסור חמור כו' גם כיון שרוב העיר א"י לעמוד בה ע' פסקי מהר"א סס"י רכ"ב ובש"ע סס"י רכ"ח אלא דזהו לכתחלה - אך כאן גזרו כשהצבור יכולים לעמוד בה - ומיהו כיון דעכשיו אשתמי ע"כ נקל יותר לבטלו כדמוכח פ"ג דעכו"מ (דל"ו סעי' א') - בענין שריה"ו הנשיא התיר השמן שגזרו תלמודי הלל ושמאי בירוקף האי טעמא שאין הצבור יכולים כו' - אך לכאורה יש להסתפק אם הולכין אחר רוב נפשות לבד או גם אחר שבת ממון ר"ל מי שבציתו קונים בשר יותר הרבה חשובה דעתו יותר מנני שאינו קונה רק מעט בשר לשבת ויו"ט לבד - דיש פנים לכאן ולכאן - כי י"ל דאין הולכין אחר רוב ממון אלא כשהענין הוא על עסקי ממון - כמ"ש בתוספות פ"ק דב"ב (ד"ז ע"ב) ד"ה לפי שבת ממון - אבל הכא תקנה זו נעשית בשביל עשירים ועניים בשוה שלא יהי' הבשר ביוקר - וכך חשוב הליטרא בשר של העני כמו חמשה ליטרות של העשיר - ולי"ד למ"ש בהגמ"י שם סק"א גבי שטר חון דמחשבין מחלה לפי ממון ומחלה לפי נפשות דהתם פ"ה הטעם שכל עסקי ממון הוא כדאי כו' משא"כ הכא - וע' מזה בש"ע א"ח ס"י כ"ה סעי' כ"א ובמג"א שם ס"ק ע"ז ובש"ע אה"מ ר"ע שם סעיף כ"ג כי יש סברא כו' ויש סברא כו' וע' עוד בש"ע א"ח סס"י תר"ח וגובין מעות אחרוג לפי ממון כו' - וכ"ז אינו שייך כאן - ולי"ד ג"כ למ"ש בש"ע ח"מ ס"י רכ"ט ס"ו דהולכים אחר רוב טבחי ישראל להתירה באכילה אע"פ שרוב

העיר כותים דהתם שאני כיון דרוב מוכרי הבשר בעיר חף לכותים הם ישראלים א"כ אין להלך רק אחר רוב זכ"ו וכן לא דמי להא דאיתא בחולין פג"ה (דל"ה ע"א) דבבשר מבושל הולכין אחר רוב אוכלי בשר - ומ"מ למעשה אפשר להחמיר שלא להלך אחר הסכס רוב הנפשות לבד - אם יש כנגד זה רוב אוכלי בשר - אבל אם ברוב הנפשות יש ג"כ מחלה מערך הבשר האכל בעיר חף שבהמיעוט שאין מסכימים נשאר מחלה מהבשר בכה"ג ודאי יכריע הרוב נפשות דעדיף מהפשרה דלילך חליה לפי ממון וחליה לפי נפשות וע' בשירי כנה"ג י"ד ס"י רכ"ח בהגה"ב ס"י רכ"ג מענין רוב ממון - והנה אם בד"ז יסכימו רוב בע"ב פורעי המס ורוב נפשות לבטל ההקנה עדי"מ כשיש מחלה בע"ב יסכימו עכ"פ ששים או שבעים בע"ב הרי רוב נפשות - וגם שיהיה ברוב בע"ב ה"ל ג"כ רוב יותר מנקוי הבשר עדי"מ כשנמכר מחלה ליטרא בשר בשבעה יהיו הם הקונים ערך שבעים ליטרות ח"כ יש רוב צנין ורוב מנין המסכימים לבטל התקנה או יש לדמותו לענין תרי רובי המזכר בגמ' ספ"ק דכתובות (ד"ט"ו ע"א) דמהני חף ליוחסין כ"ש דמהני לבטל התקנה:

ז"ל הראב"ד שהוצא בספר תמים דעים ס"י רמ"ה פרק נקום שנהגו לעבודת דבני ביישן - שאין כל המנהגות שוות שכל מנהג שנהגו בו מאלד איסור וקבלו אותו על עמנן סתם אותו מנהג אין הבנים רשאים להחירו ולא לשחול עליו להכס להחירו להם כו' אבל מנהגים אחרים שאינם מחשש איסור אלא מהסכנות קהל לדבר אחד אפילו קבלוהו על עמנן אין הבנים נחפשים עליהם ואם יסכימו כולם לשנותו הרשות בידם עכ"ל וא"כ מנהג זה שלא לשלם עבור ליטרא בשר לא יותר מהחמשה קטנים כסף אין שייך בזה חשש איסור כ"א הסכנות הקהל לדבר אחד - אע"ג דמנהג טוב הוא כדי שלא ייקר את השער שהקפידו ע"ז מאד במשנה וגמרא ובש"ע ח"מ ס"י רל"א ס"ך ובסמ"ע שם ס"ק ל"ו - מ"מ מאחר שאלד היוקר שנתהוה על בהמות ודגים עוברים ע"ז המוכרים והקונים - לכן יכולים להתירן אם יסכימו כל העיר - בדין התרת איסור לצור שבש"ע יו"ד ס"י רכ"ח סכ"ה - ולשון ההתרה מבוחר בד"י ס"י רכ"ח בחוק ד"ה ויש להם התרה בלא פתח וחרטה ח"ל ולשון ההתרה יאמר הש"ל הסכמות כל הקהל להתיר האיסור ומותר הוא עכ"ל והיינו כשיהיה קן הסכמות כל הקהל ובמעמד הקהל - אך אם יכולים ע"י התאמנות והשתדלות להחזיק שלא יעברו ענ התקנה נכון הוא - והצריכה בידם:

סימן קפט

בדבר התרת נדרים דכ"ג בשלשה הדיוטות כבר פ"י הע"ז והש"ך רס"י רכ"ח אפילו לית בהו חד דגמיר מעלמו אלא כל דגמירי להו אחרים וסברי - ומ"ש הירושלמי שיודעין לפתוח פתח - היינו כפשוטו כמ"ש הש"ע סעי' ז' שיוכלו לומר לו חילו ידעת כך כו' לא היית נודר - אבל ודאי שא"ל להיות בקיאות בדני נדרים אפילו בהא דאין פותחין בגולד וכיוצא - וכינו ממ"ש הש"ך בשם הגב"ש שא"ל שיהיה סברי היטב אלא כל דסברי קלת כדי שידעו מה יחירו סגי דלא כמי שטלה על דעת א' מהלומדים לדרבנן (דר' יהודה בבכורות (דל"ז א') דא"ל שיהי' א' מהן חכם וא"כ מי ילמדם) ל"ל כולם יודעים דיני נדרים הפשוטים כמו אין פותחין בגולד דאם א"י כלום בנדרים לא מהני התרתם דמאי שנא מהא דטבח שאינו יודע הלכות שחיטה כו' דאפי' אומר שלא שבה ולא דרם לא סומכין עלי כו' דכל מלחא דלא רמיא עלי' דאינש עביד לה ולא דעתיה - וה"ג כשאין יודעין דיני נדרים יש לחוש שלא החירו כד"ן כו' - וכל זה דברים בטלים ואשחמיתיה' מ"ש החוס' ר"פ מלוא חליה אהא דתקן התם ואפילו שלשתן הדיוטות - רק שיודעין להקרות כעין דיינים וכי החוס' אכל בשאר דברים אין לריך שיסיו בקיאות בהן וכי

(ואו

לא עשו בטוב יוכלו לישאל לבקיאין כו' הרי דסמכין על מה שישאלו אחר המעשה אע"ג שלא היו בקיאין מקודם ולא מדמיין זה לשחיטה דאין לומר דהחוס' ס"ל דגבי שחיטה נמי סמכי עליו אם אומר שלא שחה ולא דרס כמ"ש הרשב"א בחי' פ"ק דחגיגין (ד"ט) בשם חכמי הגרפמים ואזדי הכא לשטחיהו דזה אינו דהא החס' עכ"פ אסור לאכול משחיטתו קודם שישאלו ממנו ואיך קפסיק הכא דסמכין לגמרי על חליטתם וא"ל לשאל מהם איך ומה עשו רק דסמכין ע"ז שאם לא עשו בטוב היו שואלין כו' א"ו עכ"ל דלא דמי כלל חליטה לשחיטה ואין כל הענינים שוין וכמו שחילקו בש"ס בהדיא בין דיני קדושין וגיטין לחליטה דגבי גיטין וקדושין אמרו כל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמיהן ולכן כ' רמ"א זכ"י קג"ד בסדר הגט סעי' ח' דגט שסדרו אותו הדיוטות יש לפוסלו ועיין ב"ש ס"י מ"ט סק"ד והיינו משום דאמרו בגמ' כל מי שאינו יודע בטיב כו' משא"כ גבי חליטה אמרו בהפך במשנה וגמ' דכ"ג ב' הדיוטות רק שיודעין להקרות וטעם החילוק צנייבן כ' משום דגט יש הרבה פרטים ע"כ אסור לסדר אה"כ יודע בטיב גיטין כמ"ש הב"ש ס"י מ"ט סק"ד בשם הב"י משא"כ בסדר חליטה אין שם פרטים רבים ועי"ל דגם בסידור הגט י"ל דאין לפסול דיעבד מדינא אף אם לא היה בקי כיצ' בטיב דכה"ס ספרי דייני מיגמר גנוירי ולכן פ"י רש"י אה"כ דכל מי שא"י בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמיהן להיות דין בדבר כו' ועיין מזה בהש"ו הריב"ש ס"י רע"א ואיך שיהיה צדק סדור הגט עכ"פ גבי סדר חליטה מצוהר בהדיא בגמ' דסמכין על הדיוטות אף שאין בקיאין בדיני חליטה כו"ל וכמכין ע"ז דכי לא עשו בטוב ודאי ישאלו כו' וק"ו להתרת נדרים דהא חליטה הוא דין ונק' המסדרים דיינים ובעינן ב"ד של ישראל וכ"ש בההרה נדרים דמכשרין בהו כל ישראל דגמרי משחוטין חוץ דודאי סמכין אהדיוטות ממש רק שיודעין לפתוח ולא היישי' שלא ידעו לשאלו אם עשו כדון ולכן אפילו לפ"ד הנ"י שהביא הב"ש בפי' סדר חליטה דכ"ל דלריך שיהיו בקיאין בדיני חליטה כ' דמודה גבי התרת נדרים דא"ל לזה דכה"ס ה"ט משום שנק' דיינים משא"כ הכא ותדע דהא הב"י רש"י רכ"ה כ' דפסול דבוגיה נדרים (דע"ח) משמע דכל ההדיוטות ממש כשרים וא"כ אע"ג די"ל דכ"פ הוא הדיוטות דגמרי להו וכברי כמ"ש בצבורה (דל"ז) מי"מ פשיטא ופשיטא דאין להחמיר בהו יותר מדיינים דחליטה לפ"ד התוספות עכ"פ וגם הנ"י מוכרח להודות כאן ע"ז ובהפך חוסן ישועות על מסכת יבמות כ' וז"ל ונראה דברי התוספות דמשמע הא דילפינן מוקמי עירו זקנים בעלמא או מבישראל אפילו ישראל כל דהו דלא צעין שידעו שום דין מדיני חליטה והא דצעין שידעו להקרות אינו אלא כדי לקיים מצות קריאה בלבד עכ"ל ועוד דהא אפילו חלטה לפני ע"ה גמורים שא"י להקרות ג"כ חליטה כשרה כמ"ש בש"ע רש"י קס"ע א"כ עכ"ל כהחוס' וגם באמה התרת נדרים אין צו ידעת פרטים אפילו כמו בסדר חליטה כו' בפרט שטעמיו רואים בספר מ"ש בש"ע ס"י רכ"ה סעי' ז' וא"כ גם לאחר ההתרה אם נראה שהתירו כדן ודאי מהני התרתם ומ"ש הר"ש בש"י כלל י"ב ס"י ז' יודעים בטיב נדרים ל"ל דזהו לרווחא דמלתא וגם כדי שלא יצטרכו לשאלו אה"כ אם התירו כדון דא"כ מני"ל להרא"ש דבעי' בקיאין בטיב מ"ש מהחליטה דל"ד לגיטין וקדושין כ"ל ועוד דאם בקיאין בטיב ה"ל ב"ד חשוב כמ"ש בב"י בחי"מ ס"י ר"ז גבי והוא דקנו מיני' בב"ד חשוב דהיינו שבקיאין בדיני אכמכתא ואיך נק' הדיוטות א"ו דהרא"ש כ"כ לרווחא דמלתא כ"ל ור"ה לכו"ז מהגמ' דהנה בצבורה (דל"ז ע"א) אמר רבינא דמסכתרי להו וסברי וכה"ג אמר רבינא רפ"ק דערכין (ד"ג ע"א) גבי הכל כשרין לראות את הנשים כו' אמר רבינא לא קשיא הא דמסכתרי ליה וסבר כו' וכי החוס' אע"ג דמסכתרי ליה וסבר מקרי כהן שוטף שאינו

בקי לראות בפ"ט וכ"כ הכ"מ פ"ט מהע"ל בשם הרא"ש הא שוטף לאו דוקא כו' ועכ"פ מדנקרא שוטף עכ"ל דאינו גמיר כלל וא"כ ודאי כה"ג הוא הדיוטות דגבי ההרת נדרים ואע"ג דגבי נגעים לריכים שיהי' ישראל חכם מלמדו זכו רק גבי נגעים שיש בהם דינים רבים משא"כ בהתרת נדרים א"ל לזה דהא לא קי"ל כו' יחודה שיהיה אחד מהן חכם ואין לומר דנחוש למ"ש החוס' שם ועי"ל כו' וכ"כ בשבועות (ד"ז ס"א) דמסכתרי ליה וסביר קאי על ישראל האומר לכהן אמור עמא כו' והכהן הוא אפי' שוטף דלא סביר כלל וא"כ לפ"ז נימא דמסכתרי ל' וסביר הוא מדרגה יותר מעונה ממ"ש לפי' קמח דחוס' דהא אפילו לפי' זה אין רא' שהוא גמיר כלל כיון דל"ל עמו עוד ישראל אחר המסכתרי כמ"ש החוס' בשבועות שם א"כ עיקר הסמיכה הוא על אותו ישראל המסכתרי אבל ישראל דמסכתרי ל' וסבר ודאי אינו גמיר כלל ובתורת נדרים כבר נה' דא"ל יותר כלל ומוה ר"ה לדעת הש"ך ולבוש רס"י רכ"ה דדי כשהוא סביר קמח מאחר לפי' ראשון דחוס' וכ"ד הרא"ש וכ"מ נק' זה שוטף כו' כ"ל ועוד יש טענה וטעם גדול בנד"ז שלא לחוש כלל שמא לא ידעו הדין איך להחיר או שמא לא פתחו כדע"י מאחר שמי שהתירו לו הוא למדן חשוב ויודע בטיב נדרים והוא אינו חשוב כלל ח"ו לקלקל ח"ע צדקי שיהיה באיסור נדר כל ימיו ומסתמא עיין בש"ע איך לעשות ההתרה וא"כ צה"ג ל' דאף שהמחירים לא ידעו מעלמם לפתוח הפתח מהני התרתם מאחר דמסכתרי להו וסביר א"כ נוסחמא מלא לו הפתח והסביר להם ואף שבאמת א"ל לכ"ז מאחר דהוכחנו דכל ג' הדיוטות דמסכתרי להו וסביר סמכין עליהו כ"ל ואמרינן דמסתמא ידעו לפתוח הפתח ואם לאו היו שואלים כו' מ"מ לרווחא דמלתא י"ל ג"כ סניף זה וצ"ח זה דבהג"ה בר"ש צפ"י המשניות ספ"ג דנגעים ל' אהא דאין חכם מחיר נדרי עלמנו כו' דלא משום חשדא כו' ע"ש הרי ס"ל דלא שייך חשדא וכ"ל ואע"ג דהר"ש עלמו שם כ' דמהשדינן ל' דלמא מיקל גבי אשהו כו' הרי אדרבה סיים וחימא כו' וכן בשאר כל איסור והיתר חטו מי לא מהימן כו' ועוד תניא כו' וגאמין הוא על נגעי עלמו כו' וכ"כ הרא"ש שם צפ"י המשנה נאמן סכהן כו' פ"י שיאמר הוא לכהן ע"ה נע זה עתה הוא ויטהרנו סכהן ע"ה הרי דאפי' המונגע נאמן לגמרי לטהר א"ע אף שהוא דבר שאין בידו לתקן וכ"ש בצדדים דנק' בגמ' יבמות ר"פ האשה רצה דבידו לאיחזול' עלי' ולכן ל"ד לשא"ד דאסתחזק איסורא כו' ולכן מ"ש הר"ש שם ושמה יש לחלק בין היבא דאסתחזק איסורא כו' ל"ל דלא קאי רק בצבור משא"כ בצדדים דכיון שהוא בידו הרי אע"ג דאסתחזק יש לו דין לא אסתחזק כדמוכח בגמ' כ"ל וכ"מ בש"ו להרמב"ן ס"י רכ"ה ובש"ע י"ד ס"י רל"ד סעי' נ"ז דהא דאין אדם מפיר נדרי אשהו אינו משום חשדא וכדעת הב"ה שצ"ש שם והא דפירש"י בצבורות (דל"א א') והד מי מהימן כו' ע"פ שלשה כו' אין ר"ל משום חשדא דידוק מיני' דה"ה גבי התרת נדרים דבעי' שלשה אלמא דשייך חשדא כו' כי לא מהימן אינו כלל ענין חשדא ועוד דהכא יש בידו לעשות בקיאת וע"ש בגמ' ורואה את קדשיו דאיבעי מהשיל עלייהו כו' וע"ש בתוס' ד"ה דהא כו' הימא כו' מכל הדין יש לומר דלא שייך חשדא בנד"ז כי רחוק לצייר שלא יוכלו למצוא פתח כלל כו' שאז היה מקום לומר חשדא כו' וכיון שכן הרי נאמן בעלמו כו' ולכן אע"ג שלא היו יודעין לפתוח י"ל דשפיר דמי מאחר דמסכתרי להו וסביר וכ"ש שבדאי ידעו לפתוח ולא היו הדיוטות כלל כמ"ש זה המשיג בעלמו שאי מהג' היה תלמידו של אגשאל כו' :

הדיוטות סימן קצ צדק

צ"ד האיש דלא מיתדר ליה עם אשהו ובראותו שלא יוכל ליפטר ממנה סדיר בגאח השמיטה עליו ומד' עז"ר צ"ל התרה :

הנה מ"ם כח"ר שהדין מפורש בזה"ע סי' ע"ו ס"ט וז"ל
 סי' [רנ"ה ס"ח] דיווליא ויתן כתובה. זהו ודאי אמת
 אך היינו בזמן הש"ס שהיו מגרשים בע"כ. וגם היינו כשאנו
 מולא פחה לנדרו. משא"כ כשמואל פחה לנדרו כמ"ס בכתובות
 (דף ס"ח ע"ב). ועכשיו שא"א גרש בע"כ כי ודאי אפילו אינו
 מוליא פחה לנדרו א"א לגרש בע"כ כמשי"ח. ולענין אם יכולים
 להחיר נדר זה. הנה אם משום שגדר עד"ר דאין לו הפרה
 אלא לדבר מלוה. ולכאורה פשוט דלעשות שלום בין איש לאשתו
 נק' דבר מלוה כמשמע מנ"ש בש"ך סי' רנ"ח ס"ק ס"ד ס"ה
 ל"ז. אלא דיש לפקפק דשאני הכא דלא מיוחד לי' עמה א"כ
 אולי הוא שלום קטיעה א"כ שמה צב"ג אינו דבר מלוה כ"כ.
 אך נראה לנדר משום דכיון דאף אם לא יוכל להחיר הנדר לא
 יוכל לגרשה בע"כ אף אם יהיה מטעון מחמתה כדמוכח ממשנה
 שלמה פי"ג דיבמות (דף קי"ח ב') הנודרת הגאה מיבמה כו'
 ואם נהונה לכך כו'. וע' חוס' שם. וגם מתחייב לה בשאר
 וככות כדמוכח מהסוגיא בכתובות (דנ"ב ע"א) וש"ע אה"ע סי'
 ע"ח ס"ה וחמ"ח שם סק"ו וב"ש סק"ה דנשצית ולבסוף הדירה
 חייב לפדותה אע"ג דאין חני קורא בה ואותביך לי לאתנו
 והיינו משום דחיי לחערונני. וכ"ש הכא שנתכוין צפי' לכך.
 וכיון שכן אם מבקשים הימנה לקבל גט ואינה רוצה בשום אופן
 א"כ יש מלוה בההרהר כדי שלא יבד בלא חשה דזה הוי ודאי
 דבר מלוה להנלל מהרהור עבירה כנזכר ממ"ש התה"ד סי'
 רס"ג והביאו רמ"א סי' ה' סע"י ח' בהג"ה. ויוכלו לפתוח לו
 פחה נזה גופא אילו היה יודע שלא יועיל כלום ליפטר ממנה
 ע"י נדר זה (לא לגרשה בע"כ ולא ליפטר משאר וככות לא היה
 נודר). ואם יאמר לה. ה"ז פחה. וכהיה דנדרים (דכ"ג ע"א)
 גבי דביחאו דחיי ומעשה דרב סחורה שם (דכ"ג סע"ב).
 וכהא דהנין (דף ס"ה ב') פוחחין לאדם בכתובה אשתו כו'
 (ודס"ו) מה ראתה אמן של אלו כו'. וכ"ש הכא ש"ל דהוי
 כעין נדר בטעות שלא נדר אלא משום דקסבר שפי"ז יפטר
 ממנה. והא דיבמות גבי הנודרת הגאה מיבמה כו' י"ל דמייירי
 שאינה רוצה להחיר הנדר. גם עוד יש לנדר כאן עפמ"ש
 בש"ע י"ד סי' רנ"ח סכ"א וכגון כו' וי"א כו' דלפ"ז בנד"ז
 אין זה נק' ע"ד רבים. אע"ג דהש"ך שם ס"ק ס"ו מחמיר
 כהר"ן וריב"ש מ"מ יודה דיש לו התרה לדבר מלוה כנד"ז. ואם
 משום שאמר בלא התרה זה הדין מפורש בש"ע י"ד סי' רכ"ט
 ס"ד דנשאל חתלה על מה שאמר בלא התרה והא"כ נשאל על
 עיקר הנדר והוא מחשו' הרשב"א שבב"י סי' רכ"ח קרוז לסס"י:

נדרה לענין דלא לחוש לדין אין הצעל מיפר בקודמין (ע"ש)
 דלה אין לחוש כיון שנדרה על דעתו כו' אף שלא היטה אשתו
 מדאורייתא כלל וז"ע דה"כ חס נדרה ע"ד איש אחר שלא
 היטה אשתו כלל גם מדרבנן ואח"כ נשאה יפר בקודמין וזה
 פלא) אבל לא דמה"ע יוכל להפר נדר אלא דרק בצעל גז"כ
 הוא דמפר כשנדרה על דעתו ולכן כשאינו צעלה מדאורייתא
 לא מהני הפרתו כלל. ולפ"ז הרי גדולי הפוסקים חולקים על
 סברת הר"ן היינו הרמב"ן בחי' בדה (דמ"ו) שם שכ'
 שטיקר הפירוש דהפרה שהפר חתלה בעוד הנשואין דרבנן
 מצטלי הנדר דאורייתא וכמש"ל בשם רש"י והוס' וכן פסק
 בפסקי הרשב"ן שם בדה: וז"ל יתומה שנדרה צעלה מפיר
 לה שהרי על דעתו נדרה עכ"ל. וז"ע שהרמב"ם ועוש"ע
 השמיטו הדין. וא"כ היה ראוי להכריע דמי שנדר על דעת
 חבירו ה"ז יכול להפר נדרו שלא ע"פ חכם כמו ביחומה
 הנ"ל לפ"ד רוב גדולי הפוסקים. רק שיש לדחות עפמ"ש הר"ן
 עוד בנדרים וז"ל ועוד דנהי דאמרינן הכא על דעת כו'. אבל
 מאן לימא לן דעל דעת הכי משמע (דאין בלבו שיתקיים הנדר
 אם לא ירצה פלוני) דנימא דנודר ע"ד חבירו מלי חבירו
 למישרי ליה עכ"ל. וזה טענה. אך גם לפ"ז נודר או נשבע
 לחבירו דלכאורה ודאי חלוי ברזון פלוני מני חבירו למישרי
 ליה. וה"כ יש לעמוד על קושיית מהריב"ל בהשו" ח"ד סי' כ"ד
 מהא דכתבו מקלח רבנא דהיכא דקיבל טובה הגאה מהחירו
 דאין מתירין לו אלא מרצונו ואם איתא דכעין קדון דידן לא
 נריך התרה (נפמ"ש דחבירו מני למישרי ליה כיון שנדר לו)
 מאי חמרו חין מתירין אלא מרצונו הרי אפילו התרה לא
 אלטרין. והפירוש הנכון בזה הוא כמש"ש בשם נמוק"י וז"ל ויש
 שואלים למה ליה למשה כולי האי דהא ליתרו חמיו נדר וכבר
 אמר לו לילך לשלום והוא ליה כאומר כלום נהונת אלא מפני
 כבודי זה כבודי (ור"ל א"כ למה היה נריך התרה מלבד רשות
 יתרו ובסודיא מבוחר בגמרא (דס"ד ע"ב) דהקב"ה פחה על
 פחה להחיר הנדר באומרו לו כי נתנו כל האנשים המבקשים
 את נפשך ופסוק זה הוא אחר הפסוק שאמר לו יתרו לך
 לשלום הרי דאע"פ שמהל לו יתרו על השבועה היה נריך
 התרה הנדר. אך בגמ' (דס"ה ע"א) משמע דפסוק זה נאמר
 לו קודם שהיה במדין. ופי' במדין לך היינו לך למדין וזה
 כדעת הראב"ע צפי' החונט ולא כהרמב"ן ע"ש. וא"כ י"ל
 שהגריבו רק לילך למדין לשאל רשות מיתרו לבד וה"ל התרה
 אחרת אך זה אינו דה"כ אף ר"א להוכיח מכאן דפוחחין
 בגולד מדהחיר למשה ע"י פחה כי מחו כו' ורבנן דחו דמתו
 היינו שהענו. ומאי שייך הכא ענין פוחחין כיון שרשות יתרו
 לבד סגי) והחירון דמשה לא לרזון יתרו בלבד נדר אלא אף
 לרזון עלמו מפני בריחה ממלרים והיינו דכתיב ויאל משה
 ולא כתיב וישבע מפני שמשמש גם בלשון רזון כהרגומו ולכן
 נריך רשות יתרו ולריך נמי התרה חכם עכ"ל. ופי' לרזון עלמו
 ר"ל שמושה היה רוצה בשבועה זו לגדור עלמו ג"כ כאדם
 הנשבע בעלמו באיזו דבר כדי שלא יעבור ע"ז ע"ד נשבעתי
 ואקימה כו' והיינו כמ"ש הר"ן והרא"ש (דס"ד ע"ב) אלא שהיה
 בזה ג"כ טובה יתרו ויהי א"כ שבועה זו אהרי ריכשי שהיה
 בה שני כחות כח נשבע לחבירו וכן נשבע שבועה צפ"ע. ועל
 קן כח של שבועה דלעלמו. לריך התרה ולא מהני ע"ז רשות
 יתרו וכן נשבע ליתרו כגי באמת רשות יתרו לבד. ומש"ה
 בפחה ההתרה לא נזכר כלל מענין יתרו זולת הפחה היה רק
 צמה ששייך לעלמו של משה. וכנזכר בגמרא (דס"ד ע"ב)
 הנ"ל. וא"כ מזה מוכח ג"כ דרשות יתרו מהני להסיר השבועה
 שנשבע לו דאל"כ אלא דרשות מהני עס התרה היה ל"ל הפסח
 ג"כ מעין שיחחרט מה שנשבע ליתרו ג"כ. א"ו דעל מה
 שנשבע ליתרו כגי מחילתו זולת שריך התרה מפני שבשבועה
 זו פסוה ג"כ כה נשבע לעלמו וע"כ צי' בפתח השייך לעלמו
 לבד. ומהריב"ל כ' שריך לעיין אס הרא"ש והר"ן יסכימו
 לכי' יל שספק משום שהרא"ש כ' (דס"ד ע"ב) מ"מ עיקר
 הנדר

סימן קצא

עין ר"ן בנדרים פ' נערה (דע"ג ע"ב) דהפרת הצעל גז"כ
 הוא. דקשה ע"ז מסוגיא דנדה (דמ"ו ע"ב) דנשני
 כדרב פנחס ופירש"י דהו נשואין דרבנן ומצטלי נדרה דאוריית'
 מה"ע דעל דעתו נדרה. ובחוס' שם ד"ה כדרב פנחס שכתבו
 אפילו אינה אשתו כגון הכא כו'. שמה מבוחר להדיח דמה"ע
 לחוד מני מפר אפילו אינה אשתו כלל. דלהר"ן דה"ע לא סגי
 כלל אלא בהפרה דצעל גז"כ הוא דמהני מה"ע א"כ לא
 שייך דנשואין דרבנן יצטלו נדר דאורייתא כיון שאינו צעלה כלל
 מדאורייתא וכמ"ס החוס' אינה אשתו ככ"ל. ומה שהקשה הר"ן
 למה נריך שהצעל יפיר לה באותו לשון. שקצבה לה חורה לק"מ
 לפמ"ש החוס' שם ד"ה הנ"ל וא"כ ח"כ כו'. וי"ל דאלטרין כו'
 הרי הגז"כ הוא לחומרה גבי צעל לענין קיים ליכי. משא"כ
 באיש אחר אע"פ שנדרה על דעתו ממש י"ל שיכול להפר גם
 אחר שקיים. כמ"כ י"ל לענין הכי לישי דהצעל מפר ג"כ גז"כ
 הוא גבי צעל לבד. וליישב דעת ה"ן ל"ל שמפרש הסוגיא
 דדה הנ"ל כמו שפירש"י חתלה בד"ה על דעת צעלה וכי
 אמרינן אין הצעל מפיר בקודמין כו' דלפי' זה לא אחר כלל
 נשואין דרבנן ומצטלי נדר דאורייתא אלא אם מפיר לה אחר
 צעל כשגולה דהוי נשואין דאורייתא רק דמהני הא דע"ד

ח"ד ס"י ס"ז כ' בפשיטות שמלך המנהג יכולים להתיר אף אם מחו הגדולים שבהם כו' י"ל דמיירי ג"כ כנ"ל או דמיירי שרובן בחיים ועיי"ש וע' בחשו' עה"ג סו' ב' שכ' בפשיטות שהקהל היו יכולים להתיר האיסור אף שכבר נסע משם הרב הגדול ונהר"ק שקבע דירתו בלפת חובב"ח כמבואר בח' שער אפרים ח"ד סו' ס"ז יעו"ש והיינו משום דכל שרוב האוסרים עלמן מסכימין לבעול האיסור ודאי דא"ל שיהיו גדולים בחכמה ובמנין כו' :

ד עו"ד יש לירוק להקל בנ"ד דקיי"ל דהולכים אחר כוונת הגודר כמ"ש בטוש"ע סו' רי"ח וע' י"ל סו' מ"ד ובנ"ד ודאי הסיבה שבגללה עשו האיסור הוא כדי שלא יאבדו הספרים ושיהיו גלויים בבהמ"ד ללמוד ווא"כ י"ל דלא הי' כוונתם רק שלא ישאלו לבתי יחידים אבל לא לבהמ"ד שני אם יבטלו וכה"ג כי בריב"ש סו' של"א ע"ש ואע"ג דהכא נולד הוא ואין פותחין בנולד היינו אם באים לעקור הגדר מוחמת הנולד כמו שיהנה לבית שאר עליו בשביל שיעשה בהכ"ל משא"כ בנ"ד אין עוקרים הגדר והאיסור כלל ונשאר קיים על כל בתי יחידים וזאתי על בהמ"ד החדש שלא נכתבו לאיסור כלל בהמ"ד ח"כ אין שייך כאן ענין אין פותחין בנולד כלל ואף גם בענין פותחין בנולד אם הבהמ"ד הישן לא מהכיל כל האנשים שבב' בהמ"ד ושיסתפק מזה קטעות ומריבות יש מקום ללמוד מתשו' פני משה סו' ג' הובאה בתשו' מ"ד הנ"ל סו' ס"א דאמרי' אונדנא דאדעת' דהכי לא אסרו כו' וא"כ ה"ל כה"ג וא"כ כל בני טעמי חזו לאלטרופי להתיר האיסור ע"י הסכמת הגבור וגם ע"י ג' חכמים מעיירות אחרים אך ורק שיהיו היתר רק ליקח חלק ובהספרים בבהמ"ד החדש אבל בשאר בתי יחידים ינהגו איסור חמור במקדס בני שינוי ח"ו הג"ה עיין בספר תנאים דעים סו' רמ"ה פרק מקום שנהגו :

הג"ה עוד יש הכופים לזה מנ"ש הראב"ד פ"ב מה' ממרים דאפי' גבי תקנת ב"ד אם נהבעול העעם שבגללו תיקנו יכולים להתיר אפי' ב"ד קטן ממנו ווא"כ לגבי בהמ"ד הב' עדיף טפי מנחבעול העעם ועמ"ש לה"מ פ"ז מהת"ת ה"ט דכיון דעשה השו' הרי אלו אין נובטלין כו' וא"כ ה"ל י"ל כן להכנסת ספרים לבהמ"ד ב' לא חשבו כ"כ ביטול התקנה ומש"ה גם קטנים נוהגין יוכלו להתיר האיסור ועיין בהג"ה רפ"ק דכתובות נ"ש בשם מורו קרובו כו' דדנוי נמש לב"ד שנסתנה הענין ע"כ הג"ה :

אה שהנשיה סימן קצה

ע"ד השאלה שמדפיס ח' הדפים שסי"ן וקיבל הסכמות מהרבנים שאין שום מדפיס אחר רשאי להדפיס שסי"ן עד כלות משך חמשה עשר שנים ימנה יום כלות הדפסת ש"ס זה והנה המדפיס הוא מוכר כל השסי"ן שלו והרויה סך עלום רק נשאר אללו ערך משלשים עד ארבעים שסי"ן ונתעורר מדפיס אחר ברהוק מנונו נחא פרסאות במדינה אחרת רק שהוא תחת ממשלת הקיר"ה להדפיס ש"ס מחדש מפורר ביותר וקיבל הסכמות מנכמה גדולים וכעת נתעורר המדפיס הראשון להדפיס ש"ס שנית ומערער לומר שהמדפיס האחר מדפיס באיסור גמור כי עדיין נחבר שני שנים לתשלום ע"ז שנה :

הנה מתחלה יש לעמוד על שרש ענין ההסכמות מאיזה מקום הוא נמשך דלכאורה הרי מלינו להפק בגמ' שאפילו בנזק דין השגת גבול מ"מ במלכתה שמים התירו שאין איסור השגת גבול כדי שעי"ז יהיה קנאת סופרים תרבה חכמה והוא מ"ש בגמ' פרק לא יחפור (דכ"א סע"ב) אמר רב יוסף ומודה רב הונא (דאמר לעיל בר מבואה דאוקי ריחייא כו' דאית ליה כרשב"ג מודה הוא במיקרי דרדקי דלא מלי מעכב לבר מבואה מללמד גם הוא התינוקות שמחוך קי יזכרו באומנתן שיראו זה מזה דאמר מר קנאת סופרים

תרבה חכמה) במקרי דרדקי דלא מלי מעכב דאמר מר עזרא תיקן להן לישראל שיסיו מושיבין סופר בלד סופר ויחוש דלמא אחי לאתרושלי ח"ל קנאת סופרים תרבה חכמה ופסקו קן הפוסקים ואף לדין דקיי"ל כרב הונא בריה דרב יהושע דס"ל דבר מבואה לא מלי מעכב אבר מבואה אחרינא אפילו ברחייא מ"מ נפ"מ לבר מתא אבר מתא אחרינא כי לא שייך בכרנא דמתא מלי מעכב עלי' ברחייא מודה במקרי דרדקי דלא מלי מעכב וכמ"ש הב"י בח"מ סו' קנ"ו ריש ד"ה החלק השלישי שכ"ד הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והטור ורבינו ירוחם וז"ל הרמב"ם ספ"ב מהלכות ת"ת וכן מלמד תינוקות שבה חבירו ופתח בית ללמד תינוקת בלדו כדי שיבואו תינוקות אחרים לו או כדי שיבואו מתינוקת של זה אלל זה אינו יכול למחות בידו שנאמר ה' חפץ למען דקו יגדיל תורה ויאדיר עכ"ל וא"כ ה"ה בהדפסת הש"ס נמי אף אי הוה שייך ביה משום השגת גבול אם היה זה עסק הדפסה אחרת כמו בר מתא אבר מתא אחרינא מ"מ בהדפסת ש"ס אין איסור כלל כדי שמחוך קי יזכרו באומנתן כו' והיינו ענין מושיבין סופר בלד סופר (וגם להחוס' דלא גרים זה מ"מ הדין ח"י) וכ"ש שאדרבה גם בהדפסת אחרת אין בזה כלל מדינה משום השגת גבול שהרי המדפיס קן במדינה אחרת בריחוק מאה פרסאות ואיך תיקנו קן הגאונים לאסור למדפיס אחר בהדפסת שסי"ן ושאר ספרי קדש ה"ז נגד סדרת הגמ' לכאורה וז"ל משום שראו שיש בזה השגת דלמא אחי לאתרושלי דאע"ג גבי סופרים ומלמדים לא חשו לזה התם משום דלא שייך חשש הפסד עכ"פ משא"כ גבי הדפסת שהמדפיס מושיא ע"ז נמוך רב יש לחוש דלמא מימנע ולא עביד כשיתיירא מהשגת גבול הן אמה שגם זה אינו חשש ברור כמ"ש הגאון מ' יונתן ז"ל בהקדמה ספרו כו"פ וז"ל והנה לא רליתי ליקח הסכמה מגאונים הזמן כסדר חובר חיבור כי לא מנאחי בהם תועלת כי בלח"ה כל זמן שספרי אינו נמכר ונתמלח הסרוני בהולאת רב שהיה לי על הדפוס נוי ידפסו כחבניהו ויפזר הונו על מנן ספק אחי ספק לא אחי והארי הנמכר גחולה תהי' להם אשר מורשים להדפיסו שנית וא"כ מה תועלת יש בהסכמה רחוק משכר וקרוב להפסד עכ"ל וא"כ כיון שזה החשש אינו גדול הי' לנו לומר שאין מהראוי כלל ליתן הסכמה דאדרבה יגדיל תורה ויאדיר ולא לומר חתום תורה ח"ו וע' בחשו' רמ"א ססיי יו"ד שכ' קן דהמדפיסים אדעתא דנפשייהו קח עבדי כו' ולכן גם אם יפסידו פעם ח' לא ימנעו מחמת זה מלדפוס ואדרבה יהיו צהולים למלאות הסרוני ועכ"פ אף שנהגו ליתן הסכמה מ"מ ודאי אין מהראוי לאסור יותר מן אחרי נמכר שאחר נמכר ודאי אין ראוי לנעול בפני מדפיסים אחרים שזהו הפך כוונת ח"ל שאמרו אדרבה דמושיבין סופר בלד סופר כדי שיתיראו זנ"ז ויזכרו באומנתן וגם ענין אחרי נמכר ודאי אין להקפיד אם נשאר מיעוט ספרים ושהרויה כבר סך רב דפשיעא דמשום מיעוט כה"ג שנשאר לא שייך מימנעי ולא עבדי ניהו כ"ז לכתחלה אבל לענין דיעבד שכבר ניתן ההסכמות עד נמשך זמן ע"ז שנה לריך לעמוד אם יש איסור אחרי נמכר והנה מאחר שמדינא אין בזה כלל משום השגת גבול כשמדפיס במדינה אחרת ח"כ תוקף כח ההסכמות ל"ל שנמשך מהא דגרסיק פ"ק דב"ב (ד"ח ע"ב) ורשאין בני העיר להתנות על הנודות (להגדיל סאת העיר או להקטין) ועל השערים (שער החנין והיין שלא ימכרנה שנה זו יוחר מקד וכך דמים) ועל שכר פועלים ולהסיע על קילתן (לקנוס את העובר על קילת דבריהם ולהסיעם מדת דין תורה) וגרסיק התם (ד"ט ע"ח) הנהו בי תרי טבחי דעביד ענינא צהדי הדדי לכל מאן דעביד ציומא דחבריה נקרעוהו למשכיה (עור הבהמה) אזל חד מינייהו עבד ציומא דחבריה קרעו למשכיה אחו לקמיה דרבא חייביהו רבא לשלומי איתציה רב יומר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קילתם לא אהדר ליה רבא אמר

(חית)

אם יש כח צדיק דעכשו לאפקוטי ממונא . משא"כ בצבור על
 אנשי עירם ודאי גם עכשו דין כן . הב' דאפי' נניח שיש
 צידם לאפקוטי ממונא מי"ל שאין להם כח רק על אנשי
 עירם שקבלוהו לביד ולא לגזור על כל המדינות שלא קבלוהו
 עליהם כלל . אלא שזה ל"ע שבחשונם הר"ן ס"י מ"ח (דל"ח
 ע"ב) גבי חרם דר"ג כי וז"ל אבל צ"ד הגדול שהח' דבר אחד
 על כל אנשי גלילותיו עליהם ועל זרעם וקבלוהו עליהם כו'
 עכ"ל . הרי קורא לחריג חרם צ"ד הגדול . וכפל שם כן בשו"ת
 ההיא כמה פעמים . וז"ל אפי"ג שודאי אינו דומה לכה צ"ד
 הגדול שהיה בירושלים בשלכת הגזית שממנו תורה יולאה לכל
 ישראל . אפי"כ גם צ"ד הגדול שבמדינה נקרא בגמרא צ"ד
 הגדול כמ"ש בגמ' ס"פ זה צורר לצ"ד הגדול קא אזלינא . ועי"ד
 שכ' בשו"ת הר"ן שם שגני מקום אי' חייבים לנהוג כרצ
 גלילותיהם ואפילו היבא דרבים חולקים עליו כדאמרינן במקומו
 של ר' אליעזר היו כורתין עלים לעשות פהמין לעשות ברל .
 מיהו י"ל אדרבה גם משם ראיה דאין זה כאיסור צ"ד הגדול
 ממש מדבולרך לומר אבל צ"ד הגדול שהח' כו' וקבלוהו
 עליהם . משמע דמשום דקבלוהו ממש משא"כ בסתמא . ועוד
 דשאני רבינו גרשון שהיה מאור הגולה וכו' אליעזר במקומו .
 משא"כ כלל בגאונים דעכשו שטעם היותו גדול בדורו ומקומו
 אינו ממש רבם שאינו מלמד להם כלל . ולכן שיהיה חל איסור
 זה אף אם לא קבלוהו בפ"מ ואף שהיה שלא כדין אף לנו
 ראוי דל"ד כלל לאיסור הצבור בעירו דהוי כח צ"ד הגדול
 שבירושלים ממש . עוד יש ללמד משום דכל ההסכמות הם רק
 מפי כתבם וכ' מהריב"ל בשו"ת ח"א ס"י מ"ז וז"ל דאפילו אם
 היה מקבל שבוטה או איסור בפ"י בכתב אשר כתב כיון שלא
 הוליא הדברים בפיו אין בכתובתם ממש כו' ועל זאת הסברה
 אנו סומכין ואנו עושין מעשה בכל יום עכ"ל . ועי' בח"ג ס"י פ"ח
 על הסכמה שלא הוכרזה שכי' וז"ל והן אמר שאני כתבתי באחד
 מהפסקים שכל הסכמה שנמלאת כהוצאה ותחומה אפי' שנאמר
 שההסכמות לריכות הכרזה בחזקת שהכריזוה קיימא עכ"ל . הרי
 נראה שמתפק שמה ההסכמות א"ל הכרזה כלל כי דאין הפ"י
 דמהני בהו מפי הכתב אלא ר"ל שח"ל הכרזה ופרסום . אבל
 לעולם כל איסור צ"ד או לצור ודאי בעי ביטוי שפתיים . ומה
 שבשו"ת כ"ב ח"מ ס"י ל' חילק בזה בין שבועה לאיסור אין
 דבריו מוכרחי' ונגד המדרש שאמרו שבועה הוא האיסור
 והאיסור הוא שבועה ואי' חיהא לשבועה לריך ביטוי
 שפתיים משא"כ איסור אי"כ אין ענין זל"ז כלל גם במשפט
 האיסור להרמב"ן שכ' שם ויש לד' המור באיסור משא"כ
 בשבועה כו' אמאי לא הזכיר חילוק זה . ועוד מדין חרמי גבוה
 נלמוד דודאי בעי' בהו ביטוי שפתיים . וכן בחרם דמודר הנאה
 כשאומר הריני עליך ח' לריך ביטוי שפתיים . וכמ"כ באיסור
 לצור החידוש שאין כל העיר לריך לומר אמן אבל הב"ד או
 הצבור האוסר לריכים ביטוי שפתיים וכ"מ בפ"י ברמב"ן שם שכ'
 אבל כשאומר צ"ד זה"ל על אדם עלמנו הם איסורי ביטוי הגוף
 כלומר שאומר על העושה דבר זה כו' ע"ש . הרי בעינן
 אמירה רק שח"ל לענות אמן ע"ש :

להדפיס שנית א"כ אמאי לא יוכל ג"כ מדפיס אחר להדפיס
 שהרי על כרחין אין לו היזק מהדפסה שניה להדפסה ראשונה
 כיון שרואה בעלמו להדפיס שנית א"כ אז י"ל שממילא בעל
 ההסכמות דה"ל ההסכמה כחולה נדרו בדבר שלא יבוא אחר
 להדפיס ואיך יכול זה בזמן שהוא עלמנו רואה להדפיס ועי' משפט
 האיסור להרמב"ן גבי יוסף כי סברה זו דה"ל כחולה נדרו
 בדבר ע"ש . ועיין בהרמב"ם פ"ב מה' ממרים ה"ב דפ"ל
 להראב"ד כל שנחבטל הטעם יכולים להחיר צ"ד אחר
 אפי"פ שאינו גדול כראשונים . ואף דהרמב"ם לא ס"ל כן שאני
 הכא דמדינא קרוב יותר שלא חל כלל בגזירה והאיסור אחר
 נמכר כמ"ל . אי"כ בפה"ג ודאי יש לסמוך ע"ד הראב"ד ועיין
 בהגמ"י בהלכות יו"ט פרק ו' ובמ"מ ר"פ זי"ן בשם הירושלמי .
 איך אבא בר ממל אילו היה שימנה עמי התרתי שיהיו עושין
 מלאכה בחולו של מועד כלום אסרו אלא שיהיו אוכלין ושותין
 ויגעין בחורה ודין אמן אוכלין ושותין ופחזין עכ"ל הירושלמי
 הרי בהבטל טעם האיסור הו' נראה לו להחיר במינוי צ"ד
 אפילו מלאכה בחש"מ כ"ש וק"ו שבמינוי צ"ד יש להחיר ענין
 ההסכמות . ועוד כי דבעיקר ההסכמות אפילו תוך הזמן יש
 לנגוס אם חל הסכמה רבני וז"ל ואלו צמדינת רובסיא לפוני דהא ודאי
 אף אפ"ל דביד גדול שבמדינה אלים גם עכשו צ"ד דר"א ור"א
 היינו ודאי רק צמדינתו לבד לא צמדינה אחרת שיש להם שם
 רבנים אחרים שהם גדולים אלס וא"כ איך יוכלו הם לגזור על
 מדינה אחרת ועי' בשו"ת הריב"ש ס"י רע"א שכ' שאין לרצ אי'
 לגזור ולאסור במלכות אחרת . וא"כ אין ההסכמה חל אפי"כ
 יסכימו ג"כ רב המדינה ההוא ועוד ללא גרע ממי"ש בח"מ
 ס"י רל"ח סע"י י"ט אבל אם יש שם אדם חשוב כו' כ"ש אם
 יש ג"כ דפוס צמדינה ההוא ואף אם יסכימו רבנים דרוצ
 המדינות אם לא לקחו הסכמה ממדינה א' י"ל שאין חל עליה
 כלל וראוי ממי"ש מהר"ם אלשיך ס"י נ"ט בשם הרשב"א דרוצ
 עיירות אין יכולין כלל להכריח עיר אחת שאינה רואה לקבל
 הסכמות רוב עיירות ולא שייך בזה אחרי רבים להטות כלל
 ע"ש באריכות . וכיוצא בזה חק רפ"ד דפאה אפי' ל"ט אומרים
 לחלק ואי' אומר לבזו לזה שומעין שאמר כהלכה אלמא ללא
 אזלין בהר רוב דיעות אפילו נגד היחיד למנוע ממנו זכותו
 הקצוב לו שיוכרח לבטל דעתו כראונס . ה"ג איך יעלו זכות
 מדפיסי מדינה א' מבלי הסכמת גדוליהם . ובשו"ת מהריב"ל
 ספר א' דס"ג גבי סוחרי אנקונא דלא פסק כן י"ל סכנה שאני
 דכתיב לא תעמוד על כו' והרי זה חוצה עליהם . משא"כ בדון
 הדפסה לא שייך לומר הכי . ועי' במרדכי פ"ק דבי"ב שהביא
 משנה דפיאה ה"ל אפילו ל"ט כו' :

סימן קצו

ב שנתן ח"כ לחותנו שיטא בחו השנייה תמורת אשתו . ועכשו
 טוען שא"ל לו להמתין עליה עוד שנה עד שישלמו ימי
 חדשי היניקה שמניקה בנה . ויבוא לעבירות :

הנה הגם שהגשבע לחבירו לתועלת חבירו . אין מחירין לו
 אלא מדעת חבירו . הגם הסנהדרין שהתירו ללדקיסו
 את השבועה שלא מדעתו של מי' ושלא בפניו כתבו התוספות
 שני חירולים האי' משום שהיה לדיקיהו מלטרע ביותר . ה"ג
 דמלוה על החכמים לעשות רצון המלך . ולדבר מלוה מחירין .
 ובגמרא (ס"ה א') משמע קל"ה כתיבין הראשון שהיה מלטרע כו'
 והביאו דבריהם הרשב"א והר"ן וש"פ . והראב"ד שם ס"ל דאף
 דיעבד אין זה התרה . ואפ"ל ע"כ לא פליג הראב"ד אלא משום
 דהאם הוא מלטרע את עלמו שהרי לא מלטרע רק מזה גופא
 שהיה רצונו לגלות את השבועה כו' . ע"כ איבעי ליה ליחזי
 דעתא . ולא ללטרע נפשיה . אבל הכא דבעל פרומו מלטרע שילרו
 מחגבר עליו . שפיר משוב . לדבר מלוה . וחילוק פה מבואר
 צדקיהו בגמרא בסוכה פרק הישן (דף כ"ה ע"ב) גבי אבל חייב
 בסוכה

ועוד נראה דעכ"פ אחר נמכר מהני ודאי הסכם הרבנים
 צמדינת המדפיס השני שמתירים לו שידפיס מחמת
 יגדיל תורה להסיר מדוד האיסור . ולא יהי' חמור איסור זה מאיסור
 הקהל דנהגו להחיר גם תוך הזמן ובלי פחה ובלי חרטה
 דכיון דנהגו כן אמרי' שע"ד כן נדרו כמו כל המודרת על דעת
 בעלה היא מודרת כמ"ש הרשב"א והר"ן עב"י ס"י רכ"ח וה"ל
 י"ל כן בהסכמות שהרי בהסכמות על הדפסת הש"ס דאמשטרדם
 פרופס' בשנת תקי"ב חתרו תוך הזמן דמדפיסי ברלין ובכמה
 הסכמות מגדולי הרבנים כי הטעם משום שהגיייר ודיו יפה
 מאד ושגשגו להם רק שנים מקוטעות לחשלוס הזמן כו' .
 הרי ממקור מולא ההסכמות נהגו כן שיוכלו להחיר כשי' טעם
 מצורר כו' . וא"כ באחרי נמכר מה גם כשהמדפיס ההוא רואה

הלכות מילה

סימן ר

מה שהקשה לרומ"ע עמ"ס בשנת ס"פ ר"ח דמילה בנוסח מילה הגו"ע שאלמלא דם ברית לא נחיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה ירמיה ל"ג דהא ספ"ג דגדרים (דל"ג ח') אמרינן ופליגא דר' אלעזר דס"ל דאם לא בריתי יומם ולילה קאי על התורה ור"כ לדבריו לא שייך בנוסח המילה שאלמלא דם ברית לא נחיימו שמים וארץ כו' - נלע"ד דאינו כן כי גם עסק התורה הלוי ברית מילה כמבואר בגמרא פ"ג דחגיגה (ד"ג ע"ה) ור"י חמי און מוסרין ד"ת לכושי שנאמר לא עשה כן כו' וע"ש בחוספות ד"ה און מוסרין - ועיין במד"ר פ' משפטים פ"ל (דף קמ"ו ח') שה"ד מניד דבריו ליעקב כו' לא עשה כן כו' ומבואר שם יוסר במד"ר פ' משפטים שם דקמ"ו ג' ד"א ואלה המשפטים שה"ד מניד דבריו ליעקב פעם אחת אמר לו עקלם לאדריינום המלך כו' אינו יכול ללמוד חורקן אם לא מל שכן כתיב מניד דבריו ליעקב כו' יעו"ש - וכן משמע עוד במד"ר פ' בא פ"ט גבי זאת חקת הפסח נתנו עלמנן ומלו כו' לקיים מ"ש מניד דבריו ליעקב כו' מסחוריו כו' - והיינו כמ"ש במד"ר פ' וירא פמ"ט כתיב סוד ד' ליראיו ובריתו להודיעם - איזהו סוד ד' זו מילה - גם בספר הזוהר פ' אחרי דע"ג ח' ע"פ מניד דבריו ליעקב מבואר כדברי המד"ר פ' משפטים דקמ"ו ג' ככ"ל יעו"ש - ולכן חף לר' אלעזר דספ"ג דגדרים שפיר שייך לומר כנוסח המבואר בשנת ס"פ ר"ח דמילה - גם לענין ברהמ"ז אמרינן ור"י שיקדים ברית להורה פ"ז דברכות (דמ"ח ע"ב) - ועוד דהא ספ"ד דמגלה (דל"ה ב') אמרינן שאלמלא מעמדות לא נחיימו שמים וארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי - והנאמר דפליגא על התנא דגמרא ס"פ ר"ח דמילה - וע"ש שנת פרק במ"מ (דל"ג ח') ע"פ אם לא בריתי נפרשו על התורה - וכן ר"פ לפני חידיון (ד"ג ע"ה) - גם דברי ר"ח הם כמ"ש במד"ר ר"פ בחקוי ע"פ אם בחקתי הלכו חוקים שבהם חקקתי את השמים ואת הארץ שנאמר אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי - והנה בברכה שהאר המילה לנו אומרים וחוק בשאר שם - וכמבואר בשנת שם - ופ"י הרד"א (דף ק"א ח') ואמר חוק שאין בה טעם ידוע אלא גזרת מלך - וכן נאמר עליה אשר כרת את אברהם כו' ויעמידה ליעקב לחק - ור"כ היא ראשית כל המלות הנק' חוקים שבהם חקק שמים וארץ שלכן נאמר אם לא בריתי כו' חקות שמים וארץ לא שמתי - לכן שפיר שייך זה בנוסח המילה לכו"ל עלמא :

סימן רא

שאלה חינוך שנוול כהלכתו ואחר זמן חזר העור וכסה כל החוט הסובב ונדבק שם מאלו בכל החוט בכל גובהו וכל הקיפו אך בצער אשר בראש הגיד לא נדבק העור כלל ובשמהקשה נראה כל הצער אשר בראש הגיד - ופעם ח' היקנו זה ע"י שדחקו את העור מעל החוט בכה ונקלף מהחוט לגמרי והיה מזה לער גדול לחינוק וכמעט ילא דם - ואח"כ חזר העור ונדבק בכל החוט כמקדם - אם לרובים לחזור לדחקו מעל החוט :

הנה בפלוגתא דבין שמואל ומתניתא דרשב"ג כ' הכ"י ב"ד ס"י רס"ד שהרי"ף ור"ח"ש לא הכריעו בזה כלום - אבל דברי הרמב"ם נראה שם כדברי שמואל כו' ודלא כדבינו ירוחם שפסק כרשב"ג עכ"ל - אכן בתשו' הרדב"ז ח"ה (דפוס סדילקאוו) ס"י ש"א קע"ג כ' לפסוק כרשב"ג - כיון דהו' במידי דרבנן - ועוד טעם כו' ע"ש - וע' לקמן שכ"ד הסמ"ג וקולור

אבל מראי' הב' יש רא' וסרי גם בזה אינו חזק לאחרים ככ"ל - ואין מכאן ראיה להיכא שהז' לאחרים - ובאמת י"ל שהרמב"ם למד דין זה מהא דקיי"ל המגביה מליאה לחבירו קנה חבירו וקיי"ל דהתופס לבט"ח במקום שהז' לאחרים לא קנה וקשיא הלכהא אהלכתא - והיראו החוס' דהא דתופס לבט"ח לא קני היינו כשאין לו מיגו לזכות לנפשי' אבל היכא שיש לו מיגו כמו במליאה זכי לחבירו ור"כ כמו דמהני נויגו של התופס אט"פ שתופס שלא ברצון הלוה ה"ה ובש"כ דמהני מיגו של המתפוס והמזכה שהוא הלוה שגם מי שמזכים ע"י הוא תופס ברצון שאט"פ שאין להתופס מיגו לזכות בו מאל עממו ולא ברצון הלוה הרי ברצון הלוה יכול הוא לזכות בו וכאן הלוה מרובה לזכות פלוני ע"י וגם הוא מרובה ויש כאן מיגו כן היה נראה לכאורה אלא שמי יבא אחר הנ"מ בודאי ידע איזה עפי מין וכ' שהרמב"ם למד ממש - אבל מ"מ גם לפ"ז ח"א להוכיח ממש אלא היכא שיש להמזכה מיגו דחי צעי הוה מזכה למי שמזכה ע"י לו ממש - ומיגו דחי צעי הוה מזכה לו מזכה ג"כ ע"י לאחר - אבל היכא שאין לו מיגו זה אין להוכיח מזה שיוכל לזכות במקום שהז' לאחרים - ור"כ בשאלתנו שמי שהפריש מעות לדקה ח"י לזכות להעשיר ולהתנס לו מנש - ח"כ אין להוכיח שיוכל לזכות ע"י לעמי - ויש לכאורה להביא רא' דלא (מלאו) [מלי] לזכות ע"י מהא דפיאה פ"ד מ"ט הנ"ל מי שלקט את הפיאה (ופירש"י אדם דעלמא שאינו בעל השדה דחילו בצעל השדה לא אמר ר"ה זכה דליכא כאן מיגו דחי צעי הוה זכה לנפשי' דאפי' הוא עמי מוזכר הוא שלא ללקט פיאה שלו) ואמר ה"ו לפלוני עמי רה"א זכה לו וחכ"א יתננה לעמי הגמלא ראשון - והר"ש והרא"ש בפי' המשניות שם השיגו על רש"י משום דלעולא דקיי"ל כוה"י דמחלוקת ר"א וחכמים צומעשיר לעמי ופליגי הו' אמרינן הרי נויגו ח"כ מהוקמא חפי' בצעה"ש מיגו דחי צעי הוה מפקר נכסי' ושרה זו בכלל ואז היה מותר לו ללקט פאה מנמנה ומיגו דחי צעי הוה זכה לנפשי' כו' ולהכניס דס"ל דתרי מיגו לא אמרי' ח"כ הוה כחילו אין לו מיגו ולכן לא זכה לו ועיין בש"מ שישבו ד' רש"י - ועכ"פ יש להוכיח מכאן דאפי' ביש כאן מזכה צעי' נויגו דהא צעה"ש הוא המזכה וגם הזוכה בצעל אוהו העמי - ור"כ הוה כמו דעת אחרת נזכה וחי צעים דעת אחרת מזכה לא צעי' נויגו ח"כ עדיפה ה"ל לר"ש ור"ח"ש לאקשויי אפירש"י - דבצעל השדה חפי' חכמים מודו דזכה לעולא ומדלא קאמרי הכי אלא דבהא פליגי ר"א וחכמים ולהכניס לא זכה משום דתרי מיגו לא אמרי' - וליכא כאן מיגו ח"כ ש"מ דאפי' צעים דעת אחרת מזכה צעי' נויגו - הוונס לקושטא דמלהא אין זה ראיה כלל כי צעה"ש לענין פאה אין לקרותו מזכה כלל משום שאין לו חפי' עובה הנאה בהן כדנקן בפי' בתרא דגדרים (דפ"ג ב') קונס שאינו נהנה לבדיות כו' יכול הוא ליהנות בלקט שכחה ופיאה והיא הלכה פסוקה ב"ד ס' רל"ד סעי' ה' - והטעם כיון דכתי' בו העוזב יהירה אין להבעלים בהם שום עובת הנאה ודמי להפקר מנש כנ"ש הש"ך שם שלמד הפקר מזה - ור"כ אין שייך לקרוא לצעה"ש מזכה כיון שאין לו יד בזה כלל - משח"כ צמעות לדקה שיש להבעלים עובת הנאה בהן ליתן למי שיראה - ונ"מ כ"ל דבדקה אין שייך לומר דעת אחרת מזכה כיון שכבר ההגדב אוהם לדקה שוב אין שלו זכיון דליכא מיגו ח"א לזכות ע"י עשיר משח"כ למתפוס לבט"ח ע"י ח' חף שהם מושועבדים חג"ק - נ"מ כיון דקיי"ל כרצא דבט"ח מכאן ולהבא הוא גובה ח"כ עד שיגבס חוקן הבט"ח הם שלו ויכול ליתן אוהם מתנה ע"מ להחזיר ור"כ יש לו מיגו :

שוב הקשה לי ח' עמ"ס ל' דבדקה צעי' נויגו שאין ללמוד זה מההיא דפיאה דשח"ה שח"א לענין לזכות בעלמו ואם כן אינו נק' תופס לבט"ח במקום שהז' לאחרים כו' כי אינו חזק כיון שהעמי לא יכול ליקח בעלמו - והאמתי לשעת הרמב"ן דאפי' היכא דלא חז צעי' מיגו - ודחי דאין בדבריו כלום :

Handwritten notes in the left margin, including "הנה" and other illegible scribbles.

שהליץ לא מדובקין כלל בהעטרה ה"ל בערלה על ידי .
 ולכאורה יש ראייה מהחוספות דיבמות (דע"א ב') ד"ה סוף
 מילה שהביא החכ"א . הפך מדבריו . דנחקו ר"ת ור"י ליישב
 הא דשנית . והא דימול ימול . ואמאי לא תיראו דשניהם קאי
 על זינן דעור הערלה . אלא דהמול ימול מיירי גבי אברהם
 אבינו שלא נלטוה על הפריעה וא"כ הליץ דעור הערלה
 מודבק' ממש על העטרה . והאי דשנית דיהושע היינו אע"פ
 שגילה כל העטרה ע"י הפריעה עכ"ל מאחר שלא נכרתו זינן
 דהערלה אע"פ שאין כלל על העטרה עכ"ל מעכבין . א"ו משמע
 לכאורה דס"ל לר"ת ור"י דכה"ג לא מעכבי . אה"כ נשאר
 ג"כ מעור הפריעה שלא פרע שם ואין העטרה נגולה . אלא
 דה"כ עור הפריעה חמור עכשיו מעור הערלה דכשנשאר זינן
 מעור הפריעה ה"ל כלא מל משא"כ מעור הערלה כיון שפרע
 אה"כ . וג"ו אינו קושיא דהא דעור הפריעה היינו כשדבוק על
 העטרה ולא קלפוחו כלל . משא"כ עור הערלה שאינו מעכב
 זהו כשפרע וסר כולו מהעטרה . ונושם ללא נחקיים מלוח
 כריחה בהערלה אין לחוש (אה"ל דשלא במקומה לא מעכבא .
 וא"כ עכשיו אינה פוסלת) דהא ערבי שנהגייר כשהוא נהול
 ג"כ לא נחקיים מלוח כריחה ואע"פ כ"ל לב"ה דה"ל להטיף .
 וגם לב"ש דלריך להטיף הרי כאן עדיף מהטיף דהתכו רוב
 הערלה . וז"ע בפוסקים דמלשון הרמב"ם פ"ב מנילה דין ג'
 משמע לזינן המעכבין היינו רק בעור הערלה ור"ת בחוס'
 דיבמות הנ"ל פי' בהדיא דכמ"כ בעור הפריעה ולשון הרשב"א
 שם זינן דפריעה דאינהו נמי מעכבי כן הירך ר"ת ז"ל עכ"ל .
 משמע דלולי ד' ר"ת אין מוכרח דאינהו מעכבי וא"כ לר"י
 בחוס' שם דחירך צע"א אין הדין מוכרח . ומחוס' דשבת
 (קל"ז ב') ד"ה מל משמע בפשיטות כמ"ש ההב"א . ועיין
 הו"ע שם ס"פ המילה דדברי החוס' הנ"ל תלוים לגירסא א'
 שביבמות (דע"א) דמ"ד לא ניתנה פריעה לאברהם איתותב
 ובמ"א על המשניות פר"א דמילה כחבתי הרבה בדון זה . ואה"כ
 נדפס השו"ת מהר"ר יעקב מאיר ושם סי' כ"ה הביא דברי
 החכ"א וחלק עליו דדיעבד מהני כשע"י הפריעה נחגלה
 כל העטרה :

משנה ס"פ י"ט דשבת אלו הן זינן המעכבין את המילה

זינן רצועות של בשר שנשחרו מן הערלה .
 רש"י . ובפי' המשניות להרמב"ם זינן הם קצוות של בשר
 החופה ראש האבר עכ"ל . והרע"ב כתב זינן כמין נימין
 של בשר שנשחרו מן הערלה עכ"ל . ההלף לשון רצועות
 דפירש"י על נימין . ובערוך ערך זן . וז"ל אלו הן זינן המעכבין
 את המילה חסובת רב האי גאון ואביו רב שרירא ז"ל בשר
 החופה את רוב העטרה דאמריהו אמאי חקקוהו בלשון זינן
 כך הוא כל הבשר החופה העטרה אינו נקרא זינן . אלא אם
 יטול מקלחו ושייר מקלחו הנה מעט והנה מעט נקראו ארון
 מעט הנותרים זינן מפני שדומין להנפירין והרגום הנפיר זיך
 עכ"ל . עוד הביא הא דחיהא בשבת פרק הנולד (דף ל"ד
 סע"ב) לפורן שפירשה רובה וזינן שפירשו רובן . ופירש"י
 זינן כמין רצועות דקות הפורשות מעור האלבע סביב האפורן
 עכ"ל . ורבינו ירוחם נ"א ח"ב כ' זינן כלומר שיורי ערלה עכ"ל .
 ולריך להבין הך זינן האך מיירי אם שם דבוקים עדיין
 בראש האבר או בהחוט . וזהו פירש בשר החופה . דפירש
 חופה יש לפרשו שמודבק שם . וכמו בשר החופה את רוב
 הכרם בגמרא ר"פ אלו עריפות (דמ"ב סע"ב) . דחיפוי זה
 הוא בעצמו ותולדתו ומסתמא מודבק שם קלח בעצמו .
 אפשר כמו דיבוק עור הערלה לראש האבר . שנקרא ג"כ חיפוי
 כמ"ש הרמב"ם פ"ב מה' מילה ה"ב הוהבין את כל העור
 המחפה את העטרה וכ"ה בש"ע סי' רס"ד . הרי קרי לעור
 הערלה קודם המילה בשם חיפוי שמחפה את העטרה . והיינו

כענין בשר החופה את רוב הכרם כ"ל . גם בכחוב ד"ה ב'
 סי' ג' ז' ויתקף את הבית הקירות וכו' זהב . מסתמא היה
 החיפוי מחובר היטב . א"כ עד"ו י"ל זינן החופה את רוב
 העטרה י"ל היינו מה שנשאר דבוק שם . או י"ל דהך זינן
 היינו שכבר ע"י המילה הוסרו מן העטרה לגמרי . רק שלא
 נערתו לגמרי . אלא נשאר חחוזין בבשר הגיד שלמעלה מהעטרה
 ללד הגוף . ומ"מ עולין וחופין את רוב העטרה לא חיפוי
 בדרך דיבוק כ"א סהם שחופין ומכסין רוב העטרה . שגם
 זה נקרא חיפוי . אף שאינו דבוק וכמו וכנפוי חופין את רובו
 גבי הגב במשנה ס"פ א"ע . דודאי אין ר"ל שהכנפים דבוקים
 ברובו . אלא חופין שמכסין את רובו . וכמו וראש לו חפוי
 בש"ב סי' ע"ו לי' דפירושו מכוסה בכיסוי לא ע"ד דיבוק
 מיהו בת"י שם פי' נכורך . ויש נפקותא גדולה בין הפירושים
 דהנה בספר פתחי תשובה בי"ד סי' רס"ד ס"ק י"ח עמ"ש
 בש"ע שם ס"ג כי"ד מלין חותכין את הערלה כל העור החופה
 העטרה . והוא לשון הרמב"ם . ועי"ן כ' בספר חמודי דניאל כ"י
 יש מוהלים שהין חותכים רק מעט מעור הערלה ומתקיים זה
 ע"י הפריעה וז"ע מניין להם זה דמשמע בש"ע ללא מהני
 זה רק שיריך לחתוך כל העור עכ"ל . ובדואי דלכתחלה לריך
 לחתוך כל העור . אבל לענין דיעבד אם לא חתך כל העור אף
 שנשאר זינן המעכבין את המילה . ר"ל שהיה כיום הערלה
 דבוקה בהחוט שהוא עיקר העטרה . וע"י הפריעה שפרע
 הקרום הך שלמעט מהעור הערלה עי"ז פרע ג"כ שוריי
 הערלה ונחגלה כל העטרה . ואע"כ לאחר שנתרפא איז
 הבשר חופה את החוט . אך אינו דבוק כלל . ויכולים
 לגלות כל החוט ביד . דלפירש הראשון לזינן המעכבין
 זהו כשנשאר מודבק כמקדם י"ל דכאן כיון ע"י הפריעה
 נפרע כל העור מהעטרה . אפשר השוב כבר נימול מהתורה
 כדין לכן מה שאה"כ קלח שיורי ערלה הדבוקים למעלה
 מהעטרה חוזרים ומכסים את החוט אין זה כלל זינן
 המעכבין וה"ל לחתכם כלל . ולא דמי אף לזינן שאין
 מעכבים דלריך לחתכם בחול ולא בשבת דשם מיירי ג"כ
 בדבוקין (שבת קל"ג ב') שהיכת זינן שאינו מעכבין נקי ואינו
 יפוי מלוח ואם הינן דבוקים כלל אין בזה יפוי כ"כ) . משא"כ
 הבא שאין דבוקים כלל . אבל לפירוש השני לזינן היינו אף
 שכבר אין דבוקים כלל בהעטרה והחוט כ"א אחיזתם ודיבוקם
 בבשר שלמעלה מהעטרה ללד הגוף אע"פ כיון שהם שיורי
 ערלה שהיה חופה ומודבק על העטרה שזהו הנקרא ערלה .
 וגם עכשיו אף שנקלק ופירש לגמרי מהעטרה עכ"ל חופה
 ומכסה רוב העטרה י"ל זהו זינן המעכבין את המילה .
 וא"כ גם דיעבד לא מהני . וגל דמי לעור הפריעה שאם פרע
 כל גרבו אף אם חת"כ חוזר ומכסה רוב החוט כיון שאינו
 מודבק לא איכפת לן . דשאני ההם דעור הפריעה
 אין לריך לחתכו כלל כ"ה לפורשו מהעטרה וכיון שפרעו ועשה
 מלוחו ונחגלה כל העטרה . לא איכפת לן מה שחוזר ומכסה
 אם אינו מודבק . אבל עור הערלה דמלוחו לכרות אותו לגמרי
 מכל העטרה . לכן כששייר רצועות מבשר הערלה אף שפרעם
 מהעטרה אין זה מלוחו ואם חוזר ומכסה רוב העטרה ה"ז
 זינן המעכבין את המילה . וחשוב עדיין לא נימול כלל .
 וכ"ד החכמות אדם בהשבתו סוף ספרו ויחבאר מזה לקמן
 בחריכות בד"ה מל ולא פרע כאלו לא מל . ולכאורה מלשון
 פירוש המשניות להרמב"ם מורה כפירוש הראשון דקלוות של
 בשר החופה ראש האבר י"ל יומר שמודבק שם לכן נוגיע עד
 רוב גובהה של עטרה . דחילו לפירוש השני דאינו מודבק כלל
 בראש האבר ולא בהחוט . כ"ה למעלה מהעטרה איך נגיע
 הרצועה שהיה חופה על ראש האבר . כי בקל ישיבנו אותה
 ללד הגוף . ולא היה חופה ראש האבר . וא"כ אמאי פסקו
 בהחלט שהוא חופה רוב העטרה . אם לא שנאמר דאף
 שמושכב ללד מעלה כיון שאם היה מושכב ללד מעט . ר"ל ללד
 העטרה היה חופה רוב העטרה נק' בשר החופה רוב העטרה .
 וזהו

שירי ערלה . הסכ כיון שאינה חופה העטרה כלל ודאי דמי
לאוחה שלא במקומה . וכאלו דבוקה על הרגל כו' :

סימן רג

בנידון איש שבשעה קישויו העטרה וחוט הכובץ הכל
מגולה לגמרי . ושלא בשעת קישויו יש בשר חופה על
העטרה ועכ"ל מגולה ממנה ב' שלישי הגב . ויש מקום
לחוש שמא גם מתחלתו לא נימול כהוגן אף שהפריעה ודאי
היה כהוגן שנתגלה כל העטרה ע"י הפריעה :

והנה גם לדעת החכם הספרדי . אם הדבר ספק אם
נימול תחלה כהלכתו י"ל יודה דדי בגרחה בעת
קישויו מהול . דהא ספיקא לא דמי לודאי כמו ערלתו ודאי
דוחה את השבת ולא ערלתו ספק . וכן לענין נולד מהול
דחיישין שמא ערלה כבובה היא מ"מ רב ס"ל כח"ק
חליבא דב"ה (דף קל"ה ע"ה) דלא חיישין לזה הספק וא"ל
להטיף ממנו דם ברית . וע"ש בהרא"ש סי' ה' ס"ל לפסוק
כרב . מיהו י"ל שם לרב אין זה ספק כלל אבל כאן הוי ספק .
ובשאו' מים רבים סי' כ' משמע שמחמיר אף בספק .
ובתשובה שמש לדקה חי"ד סי' י"ג היקל בספק אם נימול
תחלה כהלכתו או לא . כאשר בשעת קישויו נראה מהול
לגמרי אף שדעתו נוטה להחכם הספרדי יעו"ש . דברי
הש"ת חריה סי' נ"ה אינו מוכן מה שחלק אה"ל ס"ס רס"ד
גם בנוול מהול קלח דא"כ מעולם לא נימול כהלכתו . גם ד'
הע"ז אינו מוכן מה לורך שנוסף אח"כ העור ת"ל כיון דלא
נולד מהול לגמרי רק קלח ה"ל כדון לינין המעכבין את המילה
ועיין בחתם סופר סי' רמ"ח ד"ה ונראה וד"ה ובל"ו וע"ש
בהשגחות שמש לדקה נמשך אחר הע"ז דאם הפריעה כהוגן
חשוב נימול כראוי מה"ת . אלא שבכדון שלו הספק שמא גם
הפריעה לא הי' כהוגן . ושנשאר לינין חופין רוב הקיפה .
אעפ"כ פסק דכאשר בעת קישויו נמצא מהול ח"ל למוולו שנית .
וכד"ל דבני שי' הפריעה ודאי היה כהוגן לגמרי עד שנתגלה
כל העטרה כולה . והספק רק על הערלה אם נחבבה כולה
לגמרי או שמעט מועיר לה נחתך רק עבר ע"י פריעה .
וא"כ יש ג' או ד' ספיקות להקל הא' שזנא נחבבה הערלה
כולה גם המוול ר' שמשון שו"ב ז"ל אמר לי כמה פעמים
שבדאי המילה והפריעה היה כהוגן . הב' דעת הע"ז ודעימיה
דגם אם ע"י הפריעה נהגלה כל העטרה לגמרי חשוב נימול
כהוגן . הג' אף שאם זה אינו חשוב נימול כהוגן . הרי דעת
הש"ך בדדיקת הקישוי מהני כה"ג אף אם לא נימול כהוגן
ומנשאו' משמע אף אם אין כל העטרה מנתגלה גם בשעת קישויו
מהני בדיקה זו . נאחר דלדידי' שזה נימול כהלכתו עם לא
נימול כהלכתו . ומ"מ י"ל היינו בשאינו מודבק ויכולים לגלות
העטרה אז מהני בדיקת הקישוי . הד' דאף אם לא קי"ל
כהש"ך זהו בדיקת הקישוי כשבשעת קישויו ג"כ אינו נראה
מהול לגמרי מכל וכל אז לא מהני . רק בנימול תחלה כהלכתו .
אבל כשבשעת קישויו כל העטרה מגולה לגמרי י"ל דודאי סגי
דלא דמי ללינין המעכבין את המילה דשם גם בעת הקישוי
הם חופין כיון שמדובקין על העטרה . וה"כ גם לינין מהערלה
אף אח"ל דמעכבין אף אם נפרעו ע"י הפריעה . ולא מהני
לבו הפריעה כ"א בעי חיחוק . זהו עכ"פ כשאח"כ חופין
על העטרה גם בעת קישויו . אף שחייבו זה ג"כ אינו דומה
לענין דין לינין המעכבין שהם מדובקים שם בדיבוק גמור .
אבל כשנפרעו ע"י הפריעה אף אם חוזרין וחופין זהו חייבו
בלא דיבוק . מ"מ אף אם נאמר דכה"ג ג"כ נק' חופין זהו עכ"פ
כשחופין כן אף בשעת קישויו . אבל אם בשעת קישויו אינן
חופין כלל לא דמו לדין לינין המעכבין דהם חופין ומדובקין אף
בשעת קישויו . לא כן הני לינין שמלבד שנפרעו מעל האבר ואינו
דבוקין כלל ואינן כמו לינין החופין שהם דבוקין . אך אף

כשאמר שאין חילוק בין חופין בלי דיבוק לחופין ומדובקין זהו
עכ"פ כשהחייפו הוא שזה . והרי אינו שזה כלל שהחופין ע"י
שכן מדובקין חופין כן אף בשעת קישויו . וכיון שאלו החופין
בלי דיבוק כלל אינן חופין כלל בשעת קישויו י"ל לא נק'
לינין החופין :

סימן רד

תינוק שנולד ביום לעת ערב ולא נודע אם קודם שקיעת החמה
או אחר שקיעת החמה . אבל עדיין היה יום כי נולד ביום
א' סוף שעה ששית אחר חצות היום . והסתלק הלילה הוא
עך עשרים מינוט על כעיה שביעית :

הנה מלשון השאלה אבל עדיין היה יום נראה שלא היו
נראים שום כוכבים ברקיע בעת שנולד . וא"כ שודאי
הוא שלא נראו כוכבים מבואר בב"י זי"ד ס"י רס"ב בשם
הגהות אחרונות דמרדכי ר"פ ר"א דמילה דעדיין הוא יום
וכ"כ ממש"ש בשם המרדכי פרק במה מדליקין כי יש
לסמוך על הכוכבים לספק כו' וכ"מ ממש"ש בשם הגמ"י והוא
מהש"ס פרק ב"מ (דל"ה ע"ב) כוכב אחד יום שנים
ביהש"מ כו' :

הלכות ספר תורה

סימן רה

ע"ד הס"ת שהחטוטרם לחתין רובם עשויים צמישטוש דיו
ע"ג הב' זיינין והגובה הוא כמו גולם ובחמת תמונת
החטוטרם ל"ל חלול . וכי מעלי' וז"ל ובחמת תמונת החי"ת
שנמסרה למשה בסיני ל"ל הגג היא החטוטרם חלל כתמונת גג
מומש כזה דף . וכלל מסור בידיו שכל אות שנכתבה שלא כמו
שנמסרה למשה בסיני אין שם אות עליו ע' חמ"ח סי'
קכ"ה ס"ק כ"ב כו' והאריך מעלי' דלית דין לריך בשש שבדאי
לריך לתקן וכל המיקל בזה לקרות בס"ת זו מיפר תורה הוא
ואפילו בתפילין וזוהרות דבעו כסדרן חוששי להחמיר כו'
עכ"ד . ואני אומר על מעלי' כמה נפיש גברא דעביד כשמתהיה
נגד כל הפוסקים ראשונים ואחרונים . (האומרים בפירות
שאין פיסול אם לא עשה חטוטרם זו כלל . ומעלי' לא די לו
שמחמיר בזה אלא אף גם אם אינה עשויה כתיקונה כו') .
כמו שארשום בקלרה . הרא"ש בשאו' כלל ג' סי' י"א
שבטוי"ד סי' רע"ד לורת האותיות כו' ואין פיסול בזה
השינוי רק שלא יעשה ההין חתין ביתין כפין כמו שמפורש
בגמרא . והביא תשו' זו הפנים מאירות בשאו' ח"א סי' ס"ו
במה שנשאל על ס"ת שנכתבו האלפין בהיפך יודין והשיב
וז"ל אומר אני חלילה לנו לפשוט יד ולפסול כו' . ושפיר כ'
הרא"ש בשאו' כו' ויותר מזה כ' רבינו תם דעיה כו' אפ"ה
אין פולה פה לפסול כו' ע"כ חלילה לנו לשלוח יד בס"ת כאלו וכן
השינוי כו' עד דכל דבר שאין לו שרש בגמ' כשר דיעבד עכ"ל .
ומלשון חלילה לנו לשלוח יד . מוכן שלא לריך אפי' תיקון .
ואף שהטית נעשה ודאי נגד פרי"ת שהביאוהו הפוס"ת וכל
הפוסקים והובא ב"י סי' ל"ו כי כן הכריח ר"ת כו' . אפ"ה
העיד הפמ"א שאין שום פולה פה לפסול ס"ת שבארצו
שהיו כולם בלי שום כפיפה כו' . והיינו משום דאין פיסול
רק שלא יעשה ביתין כפין הכו' בגמ' . וזולת זה הוא למטה
לא לעכב . וזה אפילו בכדון שלו כ"ש וק"ז בן בנו של ק"ז
בכדון שלנו . הרמב"ם פ"י מה' סת"מ ה"א בתנאי ה"ט"ז כ'
שנפסדה לורת אות אחת עד שלא תקרא כל עיקר או חדמה
לאות אחרת כו' עכ"ל . מבואר דס"ל כדעת תשו' הרא"ש הג"ל
שאין פיסול בשינוי לורת האותיות רק שלא חדמה לאות אחרת .
כו' וכן דקדק מלשנו בשו"ת דבר שמואל סי' קס"ג על שנשאל
באותיות

אע"פ ששינה לורת האותיות אין בזה פיסול כיון שאין מפורש בגמרא שצ"ל האורה כך וכך כו' . והרי בכלכות ס"ה הביא הראש"ש שאם לא הדביק יודי האלפין הוא פסול דנשתנו לורת האותיות . וק' נימא ג"כ שאין פיסול רק שלא יעשה ההין החין כו' כמיש בתשובה . ח"ו החילוק כי לזה יש שרש בגמ' שהאותיות כולם יש להם להיות גוף אחד בלי פיורד לבד מה"א וקו"ף כמו שהכריח רבו מהר"מ מרובענבורג בראיות עלומות מהגמ' (והריב"ש ס"י ק"כ אמר כן מדנפשי' ולא ראה חשו' מהר"מ גם הביא ראיות אחרות ע"ש) ולכן אם לא הדביק ה"ל שינוי המעט . משא"כ בשאר שינוי שמשני האורה כיון שמי"מ קוראים אותה התינוק בלי גמגום אין לזה שרש לפסול מאחר שאין ראוי והכרח ושרש מהגמרא שכן צ"ל האות דוקא . (וספמ"א שהעיד שמקילי' בשינוי הטי' אף שיש לזה קל"ה שרש כו' י"ל משום שהוא רק קל"ה ראיה כו') . ועוד יש ראיה ברורה דאין שינוי המונה מעט מעט כלל וכלל . מנ"ש המרדכי בה' הפילין בשם ר"י גבי הטוטרות דהיה וז"ל ואומר ר"י נהי דאין לורתה כך מי"מ לא מפסלה בהכי וזימנין דמתרמי דעבד הכי עכ"ל . הרי דר"י ר"ל דאין לריך כלל לעשות הטוטרות באמצע גג החי"ת דכ' ר"ת ואין לורתה כך . ומי"מ לא מפסלה בהכי כו' . וכלשון זה כ' הרי"י אהכנדרני בשם ספר יריאים ואין בחוספות זה משום קלקול אות הוצא כ"י ס' ל"י וכ"כ עוד הטור ס"ס"י ל"ו גבי זיוני האותיות שהזכיר בשמושא רבא והרמב"ם לא כתבם וכתב אחרים כי אין פיסול בשינוי ולא בחוספות כו' ועצמ"י . והוא לשון הראש"ש בה' הפילין והשתא נחזי מ"ש שינוי זה והוספה זו משינוי דהיפוך יודי האלפין וכ"כ דאם נאמר שיש לפסול האלפין שנכתבו בהיפוך יודין מפני שינוי האורה קל"ה כמ"כ יש לפסול כשעשה הטוטרות על החי' כפ"י ר"ת חת"ל שאין זה לורתה וח"ל כלל לחטוטרות זה . דהוא שינוי גדול יותר משינוי שבאלף כשהיפכו היוד שבו . וכן היה ראוי לפסול בהוספה דעשיית זיינין על האות מלמעלה חת"ל שאין לריך לעשות זה כמו שבי' שם הראש"ש . והרבה דברים כי בשמושא רבא שאין להמוך עליהם ועוד דהרמב"ם לא כתבם בחיבורו וכ' לזיין אותיות אחרים ואלו לא נזכרו בשמושא רבא וח"כ יש ספק שנוא ח"ל לזיין כולם . ואיך הסכים הראש"ש ואחריו הטור דעוב שיעשה כולם כי אין פסול בשינוי ולא בחוספות כו' . ור"ל אף אם ח"ל לעשותם אין פסול זה . שעשה שם ואף שבי' שם לעשותם חגיגים גדולים כמו מוקלות כו' . אעכ"ל דכ"ל לכל הבוסקים בפשיטות שאין פוסל השינוי בלורת האותיות כל שאין האות פסוקה לשנים ואין בה נגישה והתינוק קוראה יפה כו' . ודי בזה ואין להאריך עוד יותר :

קיצור . נושא"כ בשינוי לורת האותיות הרי יש כתיבה חמ"ה שהרי אין האות נפקק לשנים וגם לא שייך ע"ז לומר שנמסר למשה מסיני שיהיה כך לורת האות שזה לא אמר האומר רק על שלא יהיה האות נפקק לשנים שזה מוכרח בגמ' . משא"כ לורת האותיות והמונתן שיהיו כך וכך דוקא אין לזה שרש בגמרא איך נימא שנמסר למי"מ שיהיה כך וכך דייקא :

ו א"ך כ"ז שאין לפסול הס"ת . ועתה נחזי לענין אם לריך לתקן והגה ע"ד חטוטרות דחתי"ן כ' בהשכ"ן ח"א ס"י כ' (דכ"ז ר"ב ע"ג) וז"ל ואין לומר שבחטוטרות גגה דחתי"ת יפסל ס"ת שאם כן לא תמלא ספר כשר שהרי לא נהגו כלל בשום חטירה לא כזה ולא כזה עכ"ל . וגם הריב"ש ס"י ק"כ שהחמיר יותר משהשכ"ן בענין תליית כרע"א דה"י כי שהטוטרות דחתי"ת אינו רק למלוא ולא לעיכובא ושרק ספרי דוקני היו עושי' זה . גם במהרי"ק שרש ע"א כתב כן דוקא ספרי דוקני . (ועוד כי שם ופשיטא דאין אנו רגילין בחטירת החתי"ת בגיטין ואפילו לכתחלה . וח"כ להס"ד ס"י ר"ל דכ"ל דאע"ג דבגיטין לא בעי' כתיבה המה מי"מ ל"ל האותיות כמו שגמסרו לנו מסיני . ח"כ עכ"ל דחטירה החי"ת הוא רק מלוא לכתחלה בסת"מ ולא

שייך לומר ע"ז שנמסר לנו כו') . ומשמע מההשכ"ן שלא הלריך חיקון כלל להחתי"ן אף שנעשו בלי שום חטירה . כ"ש בד"ז שנעשה חטירה דפ"י רש"י דלא ה"י לריך חיקון לדבריו אף אם לא נעשה כלל חטירה דפ"י ר"ת . וכ"ש וק"ו שנעשה ג"כ חטירה דפר"ת רק שלא היה החטירה חלול . והרי כי בהגמ"י פ"א מה' הפילין וז"ל ובערוך משמע כפ"י ר"ת שכתב זוקפין מעט לגנו של חי"ת כמקל עכ"ל . נחם משמע שא"ל כלל שיהיה חלול . גם ר"ת כי מלשון חטוטרות גמל והרי היא אינה חלולה . גם מ"ש מעלי' כמו גג ממש שהוא חלול הרי ידוע דהגגים שבמשה וגמ' שבא"י לא היו הלולים . רק ממ"ש ההוס' ראוי לר"ת מנעלו גגו של חי"ת ועשאו שני זיינין משמע קל"ה שהגג היה חלול וכ"ה הליור בתוס' דמנחות אמנם פשיטא דאף שאינו חלול נק' חטירה גם לפ"ת . כדמוכח מלי' הערוך שכ' זוקפין כו' כמקל כ"ל :

ו י"ד הלמוד שצ"ל לואר . וכמו ו' ובי"ד החזירו ראש הוי"ו (לד' שמאל) כו"ה ה"ו ודחי לא המור מהשאלה של הפמ"א דדבר האלפין שנכתבו בהיפוך יודין שהכשיר בפשיטות כ"ל ונשמע שלא הלריך חיקון כלל . גם כאחזמו"ר הגאון נ"ע גבי הלמד כ' וכ"ז לכתחלה כו' . משמע דיעבד אם שינה מעט כ"ז ח"ל חיקון . ואין לומר להחמיר לתקן חדא דבלמדין שבאותיות השנוה דשם אלקים ודחי דאכור לתקן כמבואר מנ"ש בש"ע ס"י רע"ו ס"י"א בהג"ה . ח"כ חו' אין לטרוח לתקן שאר הלמודין ג"כ . כיון דבלח"ה ח"ל כ"כ חיקון כלל ועוד דאפשר ג"כ דאין זה כבוד השם שבו דוקא ישתנו הלמודין . ועוד שלפ"ד ההשכ"ן ח"א ס"י קכ"ה יש איכור בחיקון זה נשום ממונר ט"ש בנו"ש שהרי אין זקוק אלא לגרוד ולהניח כו' וגם ס"ס"י כ"א גבי חיקון גרירת כרע"א דהי"ן וח"כ לכותבן כי גם יש לדקדק בזה שא' יוסף חתיקון פסול מנעם ממונר מפני הגרירה כו' ע"ש וה"ה בד"ז . אמנם לפמ"ש הריב"ש ס"י ז' ואף אם יאריך מעט כו' מבואר שאין בזה פיסול דמונר . מי"מ גם לדבריו ח"ל לתקן מנעמים הנ"ל :

ו י"ז שבי' רומע"ל עוד שיש צמ"ת הנ"ל ביהי"ן שהם עגולים למעלה כמו רי"ש . הגה הגם שבהי"תי במונח"ס לא הזכיר לי נעל' מזה כלל . רק עיקר דבריו היה נידון החתי"ן וח"כ אמר נידון הלמודין . אמנם באמת מבואר מלשון אחזמו"ר הגאון נ"ע רע"ו ס"י"א שאין בזה פיסול דיעבד מדכתב ע"פ הסוד ח"ל מרובעת . מכלל דנודינא אינו פסול . גהדע שהרי הביה"ן שבכתב וועלי"ם הם עגולים למעלה כמו רי"ש . והרי בשו"ת נ"ב ח"י"ד ס"י פ' הביא ראיה מכתב וועלי"ם להכשיר בחמונות האותיות . הרי פשיטא ל"י דכתב וועלי"ם כשר דיעבד . דהיינו שקן כותבין בספרד ע"ש . וכן בספר ברוך שאומר כי לאפוקי סופרים צורים שעושים הבית עגולה למעלה ג"כ מוונחו שהם צורים במה שבושין קן לכתחלה . אבל דיעבד משמע ודחי דהוא כשר . ואין זה דומה כלל לביתין כפ"ן הגז' לפסול בפרק הבונה דכיון שיש לה עקב עוב למטה אינה דומה לקף שהיא עגולה למטה . ומי"מ י"ל דזה יש לתקן לעשותן מרובעי' דכיון דח"ל לגרוד רק להוסיף מעט דיו ודחי ראוי לתקן :

סימן רו

ו ובענין החתי"ן שנכתבו כפירש"י אבל מי"מ לא בשלימות כפ"י רש"י יען כי אמלע גג החי"ת רחבו הוא דק יותר הרבה מרוחב שני קלותיו כזה ה' . לפע"ד ג"כ אין בזה שום חשש מדינא וכמ"ש המרדכי בה' ס"ת בשם ר"ת גבי חטירה דחתי"ת שהיה אומר ר"ת לעשות החטירה באמצעיתה (הגם דלרש"י הוא יתר גמור) מי"מ לא מייפסלה בהכי אפילו אינו נעשית בדק כתיבה כיון דקרי' ל"י תינוק דלא עיפש ולא חכים כו' וכ"כ שם בשם ר"י נהי דאין לורתה צדק מי"מ לא מייפסלה בהכי ומה לי יתר מה לי חסר . וכן מבואר בהדי' מנ"ש כב"י ס"י ל"ב גבי ניקב רגל הה"א . דאמרו בגמרא אם

שנשאר פסול כמו כן בתיקון דגרידת הרבה אוחיות מאד מהס"ח כמו ערך כל גגי החתי"ן כשנלרין לגוררם ולתקנם אף שאין בזה משום מנומר גמור שמדינה דגמ' יש בו חששא דמנומר המ' בפוסקים ולכן מוטב שלא לתקנם כיון שאין התיקון רק לסלסול בעלמא וקטין מ"ש במשנה פ"ח דזבחים (ד"פ) ועוד אמר ר' יהושע כשנחת עזרת על כל חוסוף ועשית מעשה בידך וכשלא נחת עזרת על כל חגדע ולא עשית מעשה בידך וכיוצא בזה יש שאנו שוקלין דבר כנגד דבר שלא ילא שכרו בהפסדו בענין זיוני האוחיות בגט שלא להוציא לעז כו' וביאר זה בג"פ סי' קכ"ה ס"ק ל"א מדברי מה"ד סי' רל"ב דיש ג' חלוקות והנה ההפרש בין חלוקה הא' לחלוקה הג' הוא כמו ההפרש בין הדון שברמ"א סי' רע"ד ס"ד לדון זה ומיהו כ"ז על החתי"ן הטעויות החטוטרות בטעוטר דיו ע"ג השני זיונין אבל על החתי"ן שכ' כח"ר דף אע"פ שלעני"ד הם כשרים גמורים מ"מ יש לתקנם גם הלמדיון שנכתבו בהפך הווי"ן ל' אע"פ שאין לרין תיקון לפע"ד כנ"ל ע"פ חשו' פמ"א מ"מ היינו שאין לריכות לתקנם אבל אם יראו לתקנם יוכלו לתקנם כיון דכאן לא יצטרכו לכתוב על מקום הגרר ומיהו הלמדיון שבשם פשיטא דאסור לתקנם אבל ודאי שגם קודם שיתקנו רשאים ויש לקרות בה אפילו יש בלבוז ההוא ס"ח אחרת שבלי שום פקפוק וכמש"ל בשם מהר"א :

סימן רו אג' יחזיקה
 בדין אופן כתיבת שירת חים בס"ח

גרסינן בגמרא ספ"ק דמגילה (דט"ז ע"ב) כל השירות כולן נכתבות אריח (הוא הכתב) על גבי לבינה (הוא חלק שהוא כפליים מן הכתב והאריח חלי לבינה) ולבינה על גבי אריח חוץ משירה זו ומלכי כנען שאריח ע"ג אריח ולבינה ע"ג לבינה מאי טעמא שלא תהא תקומה לנפלתן (שלא יהא להם מקום להרחיב לעדיו תחתיו) עכ"ל והאגודה ספ"ק דמגילה כתב פירש"י אריח הוא הכתב ולבינה הוא האויר ואין נראה לר"ת דחלק לא יקרא לבינה אלא השטה ארוכה קרויה לבינה והקלרה אריח וכל זאת זה למטה מזה וכל השמות הארוכים זה למטה מזה ושירת הים אלו הן ראשי שיעין אז לאמר ורובו ליטועה אזי שמו' שליטיו כו' האזינו פירש ר"ת דהו"א לבינה ע"ג לבינה וכן מוכרח במסכת סופרים שעשה השיטות ארוכות זו כזו וכן שנינו האזינו שעשאה שירה ושירה שעשאה האזינו לא יקרא בו עכ"ל והוא מדברי המרדכי ספ"ק דמגילה ופי' לבינה ע"ג לבינה היינו שהשיטות ארוכות זו כזו אבל מ"מ כל שיטה יש בה ריוח באמצע וגמלא כל שטה חלוקה לשנים כמ"ש בשו"ע סי' ער"ה ס"ד והוא א"כ כמו שירה זו דמפלת המן אלא שכאן השטה חלוקה לשנים ע"ד שיהיה בן אריח ולבינה ושם היא חלוקה לשנים והם שני לבינות וכ"כ הר"ן שיותר נכון פר"ת וז"ל וקורא השטה הארוכה לבינה והקלרה אריח כעין שכתובין שירת הים ושירת דבורה כו' :

קיצור ענין פירש"י דאריח הוא הכתב ולבינה הוא האויר היינו החלק ופר"ת דאריח ולבינה שניהם מן הכתב אלא שטה הארוכה נקרא לבינה ושטה הקלרה אריח ושהמרדכי והר"ן והאגודה הסכימו לפר"ת ושירת האזינו השטה חלוקה לשני לבינות ואויר בנתיים :

ב והרמב"ם ספ"ח מה' ס"ח כתב שירת הים כותבין אותה בשלשים שנות שטה ראשונה כדרכה ושאר השנות אחת מניחין באמצעה ריוח אחד ואחת מניחין בריוח בשני מקומות באמצעה עד שתמלא השטה חלוקה לשלש (ור"ל והשטה שמניחין באמצעה ריוח אחד היא חלוקה לשנים)

היינו כדרך השעות דשירת האזינו) וגמלא ריוח כנגד הכתב וכתב כנגד הריוח וזה הוא לורחו כו' עכ"ל יעו"ש וממ"ש וגמלא ריוח כנגד הכתב כו' מבוחר דזה פי' אריח ע"ג לבינה ולבינה ע"ג אריח והיינו כשטה רש"י ומ"מ אין זה הלורה נגד שטה ר"ת כי מ"מ כשטה שחלוקה לשלש הרי הם כמו אריחין וכשטה שחלוקה לשנים הם כמו לבינים גמלא אריח ע"ג לבינה ולבינה ע"ג אריח וז"ל מס"ס פי"ב הלכה יו"ד ר' זעירא ר' ירמיה בשם רב אמר שירת הים ושירת דבורה נכתבות אריח ע"ג לבינה ולבינה ע"ג אריח הלכה י"א שירת הים שלשים שטין אז לאמר ורובו ליטועה כו' וז' דהלורה שבהרמב"ם במן הלך הוא כפר"ת ששורה קלרה ע"ג שורה רחבה ורחבה ע"ג קלרה וכנ"ל אבל באמצע הוא כמו פירש"י אויר ע"ג כתב וכתב ע"ג אויר וגמלא י"ל שיוצאין בזה שתי השיטות אבל אם כפירש"י לבד היה ז"ל שטה אחת חלוקה לשנים היינו שיהיה חלק אחד ביניהם באמצע ושטה שתחתיה יהיה הכתב רק שטה אחת באמצע ומשני לדדן יהיה אויר וחלק וחוזר חלילה כן ואורה זו מווייר בט"ז בי"ד סי' ער"ה היינו שכל השעות חלוקות לג' חלקים אבל ההתחלקות אינו שזה אלא שבשטה א' הכתב הוא שני שעות קטנים וחלק ג' חלק ואויר ביניהם וכשטה שתחתיה יש שטה א' כתב ושני אוירין מן הלדדים ואילו היינו סופרים כפר"ת לבד היה ז"ל כל שטה חלוקה לשנים לבד וחלק בנתיים רק בזהה יהיו אריחין וכשניה לבינים אבל אנו אין לנו אלא כהלורה שבהרמב"ם שהועתקה בשו"ע אשר י"ל שהיא כשר לכל השיטות כי לשטת ר"ת היא כשר כיון השטה החלוקה לשנים היא ודאי לבינה ע"ג אריח וכן השטה החלוקה לשלש ג"כ בשני חלקים שמהלך הוא אריח ע"ג לבינה ר"ה הכתב שבאמצע מהשטה החלוקה לשלש אינה כ"א כתב נגד אויר ולא הפסל בשביל זה כי ג"ז אינו עכ"פ אריח ע"ג אריח ולפירש"י ג"כ הוא כשר כיון שגמ"מ הוא כתב כנגד אויר ואויר כנגד כתב היינו השני אוירין שבשטה החלוקה לשלש הם נגד הכתב שבשטה שתחתיה וכן האויר האחד שבשטה החלוקה לשנים הוא כנגד הכתב שבשטה שתחתיה ועד"ז השני כותבין שבשטה החלוקה לשנים יש כנגדן שני אוירין בשטה החלוקה לשלש והכתב האמצעי שבשטה החלוקה לשלש יש ג"כ אויר כנגדו תחתיו בשטה החלוקה לשנים רק השני כתבים שמהלך שבשטה החלוקה לשלש אין אויר תחתיו כ"א כתב א"כ מ"מ גם לפירש"י רובה אריח ע"ג לבינה :

קיצור שאורת שירת הים המבואר בהרמב"ם י"ל שיוצאין בו גם לשטת ר"ת וכן לשטת רש"י ומ"מ לכאורה לשטת רש"י הלורה היא כמלוויר בהט"ז סי' ער"ה :

ג אך נראה שראוי היה שהחלק והאויר שבשטה החלוקה לשנים לא יהיה קלר מהכתב שעליה בשטה החלוקה לשלש דהא בזה יוצאין כמה שפירש"י אריח ע"ג לבינה ולפירש"י הלבינה היא כפליים מהאריח לכן עכ"פ לא יהיה הלבינה שהוא האויר קלר מהאריח שהוא הכתב שעל גבה אך מתשו' הריב"ש סי' רפ"ו לא משמע קן דהא כתב שהאויר שבשטה החלוקה לשנים יהיה כשיעור פרשה סתומה דהיינו ט' אוחיות וכשטה שיש בה שני אוירין מניח הריוח כשיעור הג"ל בין שיהיו דהיינו שכל אויר יהיה ערך חמשה אוחיות או ארבעה וחלי ורוחב הדף יש בו לפחות שלשים אוחיות גדולות וא"כ כשחולק השטה לג' חלקים ושני אוירין נשאר בשלשה חלקים כתב כ"א אוחיות ומסתמא חלק האמצעי הכתוב רחב יותר משני הלדדים א"כ י"ל שיהי' בו יותר מחשטה אוחיות וגם השלשים שטים שבשירת הים יש בכל שטה יותר משלשים אוחיות ע"כ אפ"ל שהקפידה רק שיהיה החלק נגד הכתב שלמטה ממנו ומ"ש רש"י שהחלק הוא כפליים מן הכתב אפ"ל דמדבר בכל העמוד בכלל האויר שבין

שנין שטה לשטה וצין אוח לאוח ולמעלה ולמטה צין הכל יהיה כפליים מן הכתב. ח"כ עיקרו של דבר למעשה בהשטה שיש בה אומר אחד יהיה האומר כשיעור ט' אוחיות היינו ג"פ אשר. ובהשטה שיש בה שני אורין יהיה כל ריוח ערך ד' אוחיות וחלי. והכתב בשטה החלוקה לשמים מסהמא יהיו שוים. כתב שמלד זה כמו כתב שמלד השני. וכ"ז בערך לא שיתחייב קן בלמאוס. ובשטה החלוקה לשלשה. יהיה הכתב שבאמצע רחב כמו ערך שני השטין שמהלד כזה

מיהו נראה שבס"ת דעכשיו בשטה שיש בה שני אורין כל אומר הוא יותר מן ד' אוחיות וחלי אלא ערך ששה אוחיות ובודאי דזהו ג"כ כשר וישר. ועוז יותר כדי שלא ילערך להרחיב הכתב של האוחיות ביותר. ולמעשה צויתי להעתיק לו מהס"ת שכתב הסופר המפורסם של אאזמו"ר נ"ע ה"ה הסופר מ' ראובן ז"ל ויעתיקו לו השורות הכל כפי שכתב שם וע"ז יכול לסמוך:

סימן רח צדק

ע"ד השאלה וז"ל שנהגו הסופרים לכתוב ס"ת צווי העמודים וכל עמוד הוא מ"ב שטין ויש להם סימנים מקום החתלת כל דף כדי שהדף הבא אחריו יהיה החלוח צווי. והנה סופר אחד דילג שטה שלימה ואחר שגמר העמוד נזכר הדילוג שנחסר לו שטה בסוף העמוד נגד שארי העמודים. ומחק ג' שטין במקום הדילוג ומילא החסרון באוחיות דקות דהיינו ששטה משלשה שטין ארבעה וכוף הדף נשאר שטה חלק ועמוד השני החליל מראשו כמנהגם שלא יחסר הוי"ו וגם שלא יהיה בזה העמוד יותר ממ"ב שטין. ועשה אהנו לא נדע מה נעשה צריעה ההיא דהא הב"י הביא דברי הר"י אהכנדרני שמלא צריעה וז"ל גמר בסוף הדף מניח שטה בתחלה הדף ואם נשאר שטה בסוף הדף מהחליל נחתהלו עכ"ל. אלמא דשטה חלק בסוף הדף נמי הוי פרשה. ובג"ד אין למחוק ולהקן דיש בשטה אחרונה שם. ח"כ יש להסתפק אי נוקרי פרשה בזה שהשאר שטה והוי פרשה במקום שאינו צריך וכבר פסלו אותה הש"ך והע"ז צי"ד סי' ער"ה וחלקו על הב"ח עכ"ל גוף השאלה. והאריך מעלתו צביאור הא"ל שיש לומר דלא הוי פרשה משום כיון שיש בה מ"ב שטין כמו בשאר דפין. ח"כ הם מוכיחים שלא לשם פרשה הניח חלק כו'. וכיון דאיכא הוכחה יש לדרד להקל עפמ"ש הב"י צי"ד סי' רע"ו בצדק הבית בשם שו"ת הרשב"ץ ח"א סי' קע"ו שהרי הכתיבה מוכיח שלא לשם פרשה נשאר פנוי כו' עכ"ל. אלמא דכשיש הוכחה שלא לשם פרשה הניח המקום פנוי רק לכוונה אחרת אין המקום פנוי שבשיעור פרשה פוכל כלל. זהו תוכן השאלה:

והנה אני איני מבין כ"כ הוכחה זו שהרי אדרבה יש לומר דהניח השטה לשם פרשה ומפני שרלה שנו"מ יהי מ"ב שטין על כן כתב ד' שטין בכתיבה דקה יותר מכתיבה שאר הדף ויעלו צידו כל רלונותיו שיהי הסתחלה צו"ו כמנהגו ושיהי' הפסק כשיעור פרשה צין דף דף. ושיהי' מ"ב שטין. וכדי ללאת כ"ז כ' ד' שטין בכתיבה דקה. וח"כ לא ידענא מה היא ההוכחה ממה שיש צדף זה מ"ב שטין שלא לשם פרשה הניח השטה התהוונה חלק. ולריך לימר דכוונתו דמעל' הוא כך שאפשר ניכר שהד' שטין שבכתיבה דקה לא נכתבו כך בתחלה אלא שנכתבו על מקום הגרר. וכיון דמוכח וניכר קן נאמר שגררם מפני שתחלה דילג כאן שטה וזכר לאחר שכ' כל העמוד ומפני קן הולרך לגוררם ולהעמידם על ד' שטין. ואם קן ממילא נצין שהשטה שהניח חלק י"ל דלא לשם פרשה הניח אלא כדי שלא יהי יותר ממ"ב שטין צדף זה. אך גם לו יהי קן היא הוכחה

קלושה שנלריך לעמוד עליה ע"פ העיון והשכל והחקירה. ואינה מערך ההוכחה שנחשו' הרשב"ץ כנ"ל שהיא הוכחה הנראה למראית עין ממש. שהכתיבה דקה שנין השטין ניכר למראית העין שלשם תלייה נכתב להשלים החסרון הנראה ג"כ למראית העין נגד כל הס"ה. וכיון דמוכח בהשקפת העין ממש שלשם תלייה נכתב להשלים החסרון משום כפי ס"ל להשב"ץ ש"ל שאין המקום פנוי הנשאר בסוף התלייה פוסל משום פרשה. שהרי מוכח ונראה לעין דשלא במחטין הוגח רק כדי למלאות החסרון. כמו דלא חיישינן שמא לא יקרא על הסדר דהיינו שלא יקרא תחלה ג' וד' שטין התלויות ביני שיטי וח"כ יחזור לקרות אל הפסוק שלפניו שמשם החליל לתלות. וניחוש שמא לא יקרא קן אלא כסדר השטין שטה אחר שטה ונמלא קורא למפרע. ואין קורא למפרע אפי' צנזיחים כמבואר בר"ן במגילה פרק הקורא את המגילה עמוד. גבי מדלגין צנזיח כו' ע"ש. והוצא בש"ע ח"ח סי' קמ"ד ס"א וע' ע"ז ומ"א וא"ר שם. וכ"כ בחורה. ח"ו מדלא חיישינן להכי היינו משום שבדאי לא יטעה הקורא בזה כלל כי התלוי נראה לעין שנכתב בכתיבה דקה ושנתלה ביני שיטי למלאות החסרון. ומש"ה ודאי יקרא תחלה כל מה שנתלה ביני שיטי וח"כ יחזור לקרות אל הפסוק הראשון שמשם החלילו לתלות וכו'. וח"כ כמו דסמכין שיוצן סדר הקרי' ע"פ ראיית והשקפת העין כמו קן ממילא יוצן ג"כ דהמקום פנוי אשר בסוף מה שנתלה ביני שיטי לא הוגח לשם פרשה כלל כי איך יונה שם בשביל פרשה והרי משם חוזר אל הפסוק הראשון שלמעלה ממקום זה כמה שטין. וח"כ הוכחה זו אינה הוכחה היולא מחוך הסברא כ"א נראית לעין צעין השכל עכ"פ ומש"ה כ' הרשב"ץ להקל ולא לחוש לשמא יאמרו שהניח פרשה כו'. משא"כ צענין ההוכחה דנ"ד שבהשקפת העין נראה אדרבה שהוגח שטה חלק צין סוף הדף לתחלת דף השני במקום דשם הכתיבה כדצ"י. ח"כ ודאי לשם פרשה הוגח אלא שוכל להצין ש"ל ג"כ דלא לשם פרשה הוגח אלא שלא רצה להוכיף על מ"ב שטין ושהי' דילוג וגרר וכו' ופשיטא דלא סמכין על הוכחה כזו לדחות דבר הנראה ברור לעין חף חס היתה הוכחה צריחה מוז רק שאינו דבר הניכר ע"פ השקפת עין כהדון דהשב"ץ שבד"ה כנ"ל. דהנה בתשב"ץ שם ח"א סס"י קע"ו מצואר שלמעשה שם ליום להקן צענין אחר שלא ישאר מקום חלק ע"ש. וסיים שאפשר להקל אבל מ"מ כו' ע"ש. רק שלא הועתק צב"י צבד"ה. וז"ל הטעם חע"ג דהתם הוי הוכחה הנראית כמעט לראיית העין לא סמוך ע"ז משום דהרי ראינו צגמ' ופוסקים צענין כתיבת ותמונת האוחיות שבספרים חפילין ומזוזות לא סמכו כלל על הצנות כאלו כ"א צעין שיהי' האות ניכר לחינוק דלא חכים ולא. עיפ"ש. אבל על הצנות איש גדול לא מהני כלל. וכמ"כ י"ל צענין הנ"ל דהבנה זו להצין שהמקום פנוי אינו רק מהמת מילוי החסרון וכו' הרי ודאי לא יוצן לחינוק כלל. ומש"ה י"ל דלא סמכין ע"ז כלל. (והא דלא חיישינן שיקרא למפרע ר"ל אפילו כשאין מקום פנוי כו' י"ל דהקורא הוא איש גדול ודאי לא יטעה וכיון שענין הקריחה אינו פיסול שבגוף הס"ת סמכין אההוכחה. משא"כ במעשה הכתב וע' בהשו' הר"ן סי' ע"ל שצ"ע מיהו גם פירושו צסה"ת לע"ג. אך הנה חס חולין גם ג' שטין חע"פ שלא יוצן הסדר לחינוק דלא חכים ל"ל דרק בהאוחיות צענין שיוצן לחינוק וכן בהפסק הכתיבה כו' ולא צכה"ג. אבל למ"ש הטוש"ע דחולין רק חיבה או יותר י"ל משום דזה יוצן גם לחינוק. וח"ל דסמכין ע"ז כמ"ש הרשב"ץ והביאו צב"י צבד"ה שאפשר להקל צכך. ל"ל דרק במהות האוחיות צענין שיוצן לחינוק. משא"כ צשא"ד כדון זה דסידור הפרשיות סמכין על הוכחה והבנה של הגדול חע"פ שהחינוק לא יצין. אך מ"מ אך לנו רק מ"ש הפוסקים הרשב"ץ והביאו צבד"ה לסמוך על הבנה

שם אם יפולס לטוב בני שטי כו' עד ואם השלים לכתוב
החסרון בחמלע שטה שלא לפסולו לפי שנשאר שאר השטה פנוי
כדמות פרשה שהרי החיצה מוכיח שלא לשם פרשה נשאר
פנוי אלא ששם נשלמה חליית החסרון כו' יע"ש: הרי אף
שנשאר פנוי כשיעור פרשה הכשיר משום שיש הוכחה שלא לשם
פרשה נשאר פנוי כו' אף שלעין הרואה נדמה פרשה פנוי
כ"ש וק"ו נד"ז שגם לעין הרואה מוכח שאין זה הפנוי שבדפי
יריעה שלימה נכתב בשביל פרשה ודינו דהרשב"ן הל"ל הביא
ג"כ בשכנה"ג סי' רע"ו ואף שבדין זה יש לגמגם דעדיף
צכה"ג לסלק היריעה מ"מ בדרך שאילתו ה"ל לסלק היריעה
ובפרט שבדלתי לא יריעה א' יהיה כן אלא כמה יריעות:

קיצור מ"ש צמח"ס פ"ג בזמן שמוקדן ושטקן שוין י"ל יש
כד"ד ג"כ ועיין בה"ח סי' תרל"א ס"ה מ"ש
בש"י לחקן במחיקות כמה שטין חלק ע"ז הח"ס סי' רס"א
רק הלריך גניזה היריעה והוא כשיש פסול גמור משה"כ
נד"ז ה"ל לגנוז והוא"כ לא הלריך הוקון רק כשאפשר לחקן
ע"י להחיר החפירות ולהזור ולהפור ע"כ ח"י חולק כלל על
הבני יונה וע' בגמרא דמנחות (ד"ל ע"ב) ובש"ע סי' רע"ו ס"ח
החירו בחיקונים ע"י מחיקה וגרירה ולא לגנוז יריעה וע'
בשאו"מ סי' כ"ו וסי' ל"ו ובש"ע סי' רע"ו סק"ז וע' ב"י
רס"י רע"ו מ"ש בשם התשב"ן מזה יש ללמוד נד"ז ה"ל
חיקון לא במחיקות שטין ולא לגנוז איו יריעות:

ה והראיה שהביאו בשם הגאון מוהרש"ק כ"י מהא
דשירת הים דמשמע מלשון הרמז"ם ש"ל רק
ארבעים שטין בעמוד שנכתב בו שירת הים ושטה א' פנויה
לפני השירה ולאחריה הרי בין כולם מ"ב שטין והרי כתב
ג"כ שנהגו הסופרים שיהיו בכל העמודים לא פחות ממנ"ח
שטין ולא יותר מששים א"כ נשאר בעמוד דשירה הים שאין
בו אלא מ"ב שטין חלק הרבה נגד שאר העמודים ויש זה חשש
פרשה במקום שא"ל להיות פרשה אלא ע"כ דלא הוי פרשה
אלא בשהיה מקום פנוי בדרך הכתיבה דהיינו שטה משורטטת
כו' עכ"ד יפה כ' מעלי שבדלתי לא ילא זה מפי הגאון הג"ל
רק לחיזה סניף בעלמא דח"כ לדבריו שגנו כל גדולי האחרונים
בזה שהרי בשו"ת דבר שמואל סי' ר"פ כ' בפירוש לפסול אף
שהמקום החלק איו משורטט ו"ל שאף אם לא נחוש לדעת
ר"ת ז"ל שהשרטוט איו מעכב בס"ת כמובא בטור סי' רע"א
מ"מ אפילו לרובא דרבותא דקפדי אשרטוט לא השכחנא
שהשרטוט מעכב בשטה הנשארת חלקה בצורת הפרשה בין
בחמלע הדף בין בתחלתה בין בסופה וא"כ לאו משום
חסרון השרטוט בצוק הדף באותה שטה החלקה הנראה חסירה
או יחירה ילאנו מידי ספק וחשש דמות לורת הפרשה עכ"ל
וכבר כתבתי שכן נראה דעת הגאון השו"ת חתם סופר סי'
רס"א שפסק לפסול בפשיטות ולא העיר שום היתר מלד חולי
לא היה השטה הפנויה משורטטת וגם השב יעקב סי' נ"ג לא
לירק מה שהחלק איו משורטט רק לסניף בעלמא דהיינו להיכא
שכל הדפין ביריעה אחת שוין הן למטה או למעלה ח"י שיש
שינוי בין דפי יריעה אחת לדפי יריעה השנית ודאי אין זה
נראה לורת פרשה כו' ובאופן זה לירק ג"כ היתר מה שאין
שרטוט באותן השורות הנשארים חלק להיות חרתי למעלותא
יעו"ש בד"ה ח"כ בנ"ד כפי מובא שכל מה שאין שרטוט
בלבד לא היה סומך וא"כ יקשה עליו איך נעלם מנונו הראיה
הג"ל משירת הים שאין בהעמוד רק מ"ב שטין ובשאר
העמודים מלפניו ומלאחריו יש שטין הרבה יותר וע"כ
דסמנין על שאין שרטוט גם התשב"ן ח"ג סי' קנ"ה שכתב
אפשר להכשירו יקשה איך נעלמה מנונו הראיה משירת הים
להכשיר בפשיטות לכן לפע"ד אין משירת הים שום הכרח
לחסור סדרת הדבר שמואל דאף שכתב שבעמוד שירת הים
היה רק מ"ב שטין ובעמוד שלפניו ולאחריה יש מ"ה שטין

או י"א שטין עכ"ז מיירי שהדף דשירת הים ג"כ שוב ארכו
לאורך שאר הדפין ממש ולא נשאר שום שטה פנוי חלק לא
למעלה ולא למטה אלא דהיינו שהרחיב הריוח שבין שטה
לשטה שהוא בכל הדפין שיש בהם י"א שטין יש בהם חמשים
רווחים בין שטה לשטה כמלא שטה ויהיה ס"ה בעמוד
הכתב עם הריוח כשיעור ק"א שטין ובעמוד שירת הים י"ל
שטה הריוח שבין שטה לשטה כשיעור שטה וח"י אורך
העמוד ג"כ ערך ק"א שטין וזה שהגיה ריוח בין שטה לשטה
כמלא שטה וח"י ודאי איו נראה כלורת פרשה שאף לדברי
הדבר שמואל שהריוח שבין פרשה לפרשה שהוא שטה חלק
איו מעכב אף שאינו משורטט עכ"ז עכ"פ לריך להיות הריוח
כשיעור שטה ממש משא"כ כאן שאין הריוח יותר על ריוח
שבין שטה לשטה רק ערך ח"י שטה לבד וגם זה הכל
שרטוט א' ריוח שבין שטה לשטה פשיטא דאין כאן חשש
לורת פרשה כלל וכש"כ כיון שבכל השטות שבעמוד זה כן
מוכח ודאי דלנוי נכתב עמוד זה כן להיותו שירת הים אכל אם
היה מניה ריוח בין שטה לשטה כשיעור שני שטין י"ל ה"י זה
פוסל מלד לורת פרשה אף שאין שם שרטוט וכ"ש אם הוא
כן בצוק העמוד ריוח כשיעור שטה דפוסל אף שאין שם
שרטוט אך אם שאר העמודים הם בני ששים שטין ועמוד
שירת הים הוא בן מ"ב שטין והרחיב הריוח שבין שטה לשטה
עד שיהיה אורך העמוד נכתב שוב לשאר העמודים י"ל או
יגיע הריוח בין שטה לשטה קרוב לשני שטין ואפ"ל בכה"ג
לריך להוסיף בעמוד דשירת הים שיהיה למטה יותר מחמש
שטין באופן שהריוח בין שטה לשטה לא יהי יותר מערך שטה
וח"י (ע' שו"ת יניס רביס ח"י"ד סי' כ"ד ג"ה ג"כ מענינים
כאלו) ועי"ל דשירת הים אף אם הגיה בהשירה ריוח בין
שטה לשטה כמו שני שטין י"ל דאיו פסול משום שבאלו
הכי השירה נכתב בפיוזור ע"כ י"ל שאינו פוסל להיות נראה
לורת פרשה אף אם הגיה בה ריוח שני שטין אם השני שטין
הם בשרטוט אחד ניכר שהגיה כן ריוח יותר בין שטה
לשטה למוי השירה וגם כיון שבכל השלשים שטים של השירה
הגיה כן ריוח בין שטה לשטה כמלא שני שטין הרי נראה שאין
זה לורת פרשה כמ"ש כה"ג בשאו"מ הריב"ש ססי' רפ"ו דח"י
דבאור אחד כשיעור פרשה פוסל כשעשה לורת השירה עדיף
עפי דנראה שאין זה פרשה אלא כסדר השירה נכתב ומש"ה
אזכיר למימר דעשה כשירה פסולה עכ"ל וא"כ מזה יש
ללמוד דאם הריוח ריוח בין שטה לשטה בשטות השירה אם
הריוח בין כל שטות השירה שיהי נראה שאין זה לורת פרשה
והיינו אם זהו בשרטוט אחד בין שטה לשטה ומשום
שהשירה נכתב בלח"ה בפיוזור אכל אין ללמוד מזה כלל אם
הגיה שורה א' פנוי בדף אחד למטה אף בלי שרטוט י"ל
נראה כלורת פרשה כמ"ש השו"ת דבר שמואל:

סימן רי

א ע"ד הס"ת שכתב כה"י בשני שטין והנה לפי
גירסא שלנו בש"ס פרק ערבי פסחים (דק"י"ז א')
ס"ל לרבה דכס"י ב' תיבות הן אכל ר' יוחנן ורב
ס"ל דתיבה אחת הן וא"כ ודאי אין הלכה כרבה דדוקא
מחב"י ורבא ואילך הלכה כבתראי ואין לומר דאידך דריב"ל
דאמר גדול שבכולם הללויה שכולל שם ושבת צבת א' יהיה ס"ל
כרבה לפי מהרש"ל ביש"ש פי השולח והע"ז בא"ע סי' קכ"ט
גבי ענוינד ותשו"י שני חלק ח"ח סי' ו' שפי' דאידך דריב"ל
ס"ל דב' תיבות הן והללו חול י"ה קדש ופליג אדריב"ל
קמייחא וא"כ נאמר כמו דס"ל בהללויה דב' תיבות הן ה"י
בכס"י ואם ריב"ל ס"ל כרבה י"ל דאפשר אין לדחות תהלכה
וכמ"ש מהר"א"י בפסקיו סי' קפ"ה בשם ר"ת במגלה דהלכתא
קותי' אפילו נד' ר' יוחנן אף באמת זה איו דאפי' לפירושם
דאידך דריב"ל ס"ל בהללויה דב' תיבות הן מ"מ אין ראיה דס"ל

הין תולין לכתולה אח"כ טעה ושכח. הרי דקלת אותיות חוץ לדף עדיף מלתולת חיבה שנימה וכ"ש מלתולת חלי חיבה דהיינו כס וכחיבת השם שאני:

והתשב"ץ לשטתו כסוי קט"ו דס"ל כשכ' חוץ לדף ה"ל כלא נכתב כלל וכחילו הס"ח חכרה אותיות חלו חלח רק בשתי אותיות מהיבה בת חמש ע"ש ומש"ה הוכרח לתקן ע"י לתלות כס' אבל חנן לא קי"ל כוונתי כמ"ש מהר"א סי' ל"ג ומהר"ק שרש ק"ל וכ"מ בשו"ת הר"ן סי' ל"ט. והגם שיש לחלק בין כשכ' בין הדפין בסוף השטה לנד"ו שצריך לכתובו בתחלת שטה ולהניח ריוח כמו בין חיבה לחיבה מ"מ חין לחוש כיון דהוא כמוך לתחלת שטה זו שצדף זה ורחוק הרבה מכוף השטה שכנגדה צדף שלפניו ודאי יהיה הקורא קורא כסדרן כס' יס:

סימן ריא

תשובה קצרה על גרון הנ"ל

אם זה נראה
1331

עיד הס"ח שמלאו כתוב כסוי בתרי שיטי. שביאר כת"ר והביא דברי ההש"ך ח"א סי' קע"ו הובא בנד"ה ב"ד סי' רע"ו הצריך לתקן וכן מסיק בשו"ת ש"י ח"ד סי' נ"ז. ואמנם כי כת"ר לפני גירסת ההוי"ט פ"ד דסוכה דרצ"א ס"ל דכסוי ב' תיבות הן וקי"ל כוונתי דהוא בתרה"א ח"כ לפ"ז חפילו בתרי שיטי יוכל לכתובם. ובאמנת גם גירסת ההש"ך כההוי"ט ולכן כ' לא מלחני לבי לפוכלו כו'. חלח דהג"פ בזה"ע סי' קכ"ט ס"ק קל"ד הכריע כגירסת שלפניו ששים דערבי פכחים דרבה בה"א ס"ל דב' תיבות הן ורצה לא דיבר צדף זה כלל. וא"כ חין הלכה כרבה נגד ר' יוהנן ורז וריב"ל. כי גם חידך דייב"ל ס"ל ג"כ דהללו' חיבה ח' היא (וכסוי ק"ו מהללו' כמוצן מדברי רב) דלא כרש"ל וע"ז כמו שהשיג עליהם בספר שמות והביא רחיה נכונה מהירושלמי פ"ק דמגילה. וכ"מ בצוה"ק פ' ויהי דר"ב ע"ב באומרו כלילן כחדא. והרמ"ה בס' מסורת כ' דב' תיבות הן מ"מ חין רח"י דס"ל דנכתב ב' שטיין חלח י"ל ס"ל כמ"ש בשו"ת פניי הח"ה סי' ו' שהביא כת"ר לכותבה תרי תיבין בהד שטה. והרד"ק בצרש כסא כ' כסוי חיבה ח' היא הובא בשירי כנה"ג ב"ד סי' רע"ו וע' בשו"ת להרמב"ן סס"י קמ"ח כמ"ש שאין זו כחיבה. והנה חע"ג בשו"ת המיוחסות להרמב"ן סי' רל"ב כי שאין מוסיפין וגורעין בכל מקום ומקום בצפריס ע"פ המכורה ולא ע"פ מדרשי הגדה כו'. ומ"מ בכל מה שצ"ח בהלמוד דרר עיקר דין כמו קרנות קרנת בסוכת בככה וכו' צוה ודאי מתקנין עכ"ל ועצ"י ב"ד סי' ער"ה ובשו"ת הרד"ב סי' ק"ח (והוא בדפוס סדילקאב צהל"ק ד'). כי דסוגי דערבי פכחים היל ג"כ כמו דרך עיקר דין ולא כמדרש הגדה לצד כיון דצ"ח להשמיטנו סדר כחיבת תיבות חלו גם דין גמור הוא חס י"ה דהללו' קדש או חול. גם לי חיבתיא להו זהו דרך עיקר דין. ועוד דהא. מסיק הרשב"א שם בשו"ת להרמב"ן ה"ל דכלל מקום ומקום חפילו בחכירות ויהירות מהקנים המיעוט ע"פ הרוב דמקרא מלא הוא אחרי רבים להטות כו' יעו"ש. ובנד"ז ודאי בכל הספרים נכתב רק בשטה ח' כמ"ש בשו"ת פניי הנ"ל. לכן מ"מ נראה שצריך לתקן. ואין זה לעז על גדולי הצדיקים שצידם היה ס"ה זהה אשר קטנם עבה מממחנינו. כי הא רבה ס"ל כן או רצה לגי' ההש"ך וההוי"ט. חלח דמ"מ יש לנו לתקן כפי רוב הספרים וכפי גירסת הש"ס שלנו וכמוראת התשב"ץ והב"י:

הוא צפניס כו' ע"ש. על כן לא אפשר לתקן ע"י לכתוב כס' בין הדפין אלל חיבת יס. דה"כ חפילו לנד"ד כסוי חיבה ח' היא יהיה נכתב ב' אותיות חוץ לדף מהיבה בת די אותיות וס"ל כלא נכתב כלל כס'. וכ"ש לנד"ד דכס' הוא חיבה צפ"ע יהיה פכול שנכתב חיבה חוץ לדף. אבל חנן דקיי"ל כמ"ש מהר"א סי' ל"ג ומהר"ק שרש ק"ל דחפילו נכתב שלש אותיות חוץ נדף מתיבה בת חמש כשר דיעבד. וכ"ש חיבה בת שתי אותיות וכמ"ש ג"כ בשירי כנה"ג ב"ד סי' רע"ג שסם השו"ת מ"ב סי' נ"ז. וכ"ד הב"י בפ"י בזה"ח סי' ל"ב כדלקמן וכן מוכרח בשו"ת הר"ן סי' ל"ט וכ"ד הטור וש"ע וכל האחרונים בזה"ח סי' ל"ב סעי' ל"ג וכ"פ שם האזמור"ר הגאון ל"ע סעי' מ"ח. ח"כ לפ"ז נלע"ד דעדיף לתקן (לגרר כס' שצסוף השטה ולהרחיב לנד"ד של על כמ"ש התשב"ץ) ולכתוב כס' אלל חיבת יס. ונמלא יהיה כסוי ב' תיבות בשטה ח' ממש. דזה עדיף משיהי' תיבת כסוי קלחו חולה על קלחו. ואף לנד"ד ב' תיבות הן חין היקון זה גרע מהולין ועדיף מניני. ורח"י מהירוש'. דפ"ק דמגלה דחין חולין בחפילין ומזוזות ולפי' ח' בספ"ת כס"י ר"ה זהו פיסול צפ"ע לא מחמת שלא כסדרן וחילו לענין כחיבה חוץ לדף מבוחר צ"י וש"ע בזה"ח סי' ל"ב דכל מה שכשר בס"ת דיעבד כשר ג"כ בחפילין כנ"ל. וחין להביא רח"י לנד"ד מנ"ש בפסקי מהר"א סי' ל"ג דחס כי אות ח' מהשם חוץ לדף נעכב חפילו דיעבד לפ"ד ר"ת והר"ש. ועי' בשו"ת הרמב"ם סי' ס"ט. ולענין חולין קי"ל דתולין חת השם דנמה משמט דחוץ לדף גרע מתולין וזהו רח"י לדעת התשב"ץ. חנן זה חינו דהא נוכרח ופשוט בגמ' וכל הפוסקים דכחיבת ב' אותיות מתיבה בת חמש אותיות עדיף מתולין. שחרי רשאי לכתוב קן לכתולה. ופשיטא דלתלות לכתולה חסור אח"כ טעה ודילג חיבה ח' ואף ג"ז חס יוכל לתקן ע"י גרר עדיף כמ"ש הש"ך סי' רע"ו. ור"כ הפוסקי' שהחירו לתלות חת השם ופסלו כשכ' אות ח' חוץ לדף יהי' דצריהם נגד הלמוד ערוך וכל הפוסקי'. חעכ"ל דנודו דצפ"ח תיבות עדיף לכתוב מיעוט התיבה ב' אותיות חוץ לדף מתולין. רק גבי כחיבת השם החמירו קן. דמגודל החומרה בקדושת השם לא רצו ללמוד ק"ו מתולין ולהקל בדבר שלא נפטר בגמ'. ובאמנת דחנן לא קי"ל הכי כמבואר בזה"ח סי' נ"ב כמ"א ס"ק מ"ז וכ"פ הע"ת והח"י רצה וכ"פ האזמור"ר הגאון ז"ל שם סעי' מ"ט. וע"ש כמ"א ס"ל דלכתוב קלת התיבה חוץ לדף עדיף מלתולת מקלת התיבה (מדכי דהא חסור תלייה נז' בגמ' ואיסור זה לא נז' בגמ' כהדיא רק הוא מדברי ר"ת). ח"כ לנד"ד כסוי חתת היא ודאי עדיף לכתוב כס' חוץ לדף אלל י"ה מלתולתו ע"ג. והרי הכי קי"ל כמ"ד חתת היא. ואף ש"ל כיון דעכ"פ נהגו לכותבה ב' תיבות ה"ל לענין זה כמו תליית חיבה שלימה. הרי י"ל דחפילו לנד"ד ב' תיבות ממש הן כמו לרבה בגמ' לא גרע היקון זה מתולין ואפשר עדיף מניני כנ"ל מהסוכה דחין חולין בתו"מ לפי' ח' דסה"ת. ועוד דהא מדינא חתת היא. ורש"ל ס"ל באמנת לכתוב חיבה ח' חלח דהאחרונים כי להעמיד מנהגינו לכתוב ב' תיבות כיון שהוא בשטה ח'. ח"כ היינו למאי דנהוג נהוג בשטה ח' ממש. אבל לענין תליי' נ' דדין ע"ז כדן תליי' מקלת חיבה ולכן עדיף לכתוב כס' חוץ לדף אלל יס מלתולתו ע"ג כנ"ל בשם המ"א. ונ"ל רח"י לדבריו מהש"ס דחל"כ במדמנה לו תיבה בת חמש אותיות צסוף השטה שאמרו שיכתוב ג' אותיות בתוך הדף ושחים חוץ לדף חל"ל ושחים יתלה בין השורות בתוך הדף. מיהו יש לדחות רח"י זו דהתם ס"ט דחיישי' שיקרא אותיות התלויי' קודם לשתי אותיות שצסוף השטה (וע' ע"ז סי' רע"ד סק"ב) או עכ"פ קודם לאות האחרון שצסוף השטה. חלח דח"כ ה"ג גבי תליי' כס' על יס לפ"ד התשב"ץ אפשר ההכרח לכתוב מקלת כ' חוץ לדף ציני שיטי צכדי שיוקדם קריאת כס

כס לקריאת יה - אלא דבלא ראי' זו ודאי ד' המ"א מוכרחי
 הן מלד הגמרא הן מלד הסברה - ואין לחלק ולומר דדוקא
 כשכתב בין הדפין בסוף השטה בזה מכשרי הפוסקי' ולא
 כ"ד שרריך לכתוב כס בין הדפין ושיבוי תחלת שטה -
 וניחוש שמא הקורא יטעה לומר דתיבת כס שייך לסוף
 השטה שכנגדה בדף שלפניו ע' בהשאלה שכתשו הר"ן סי'
 ל"ט או שיקרא אחר סוף השטה כו' - אך זה אינו דכיון
 דהוא כמורך לתיבת יה שאין ציניהם ריוח רק כמלא חות
 קטנה - ומסוף השטה שכנגדה בדף שלפניו הוא רחוק הרבה
 ודאי יהיה נקראת עם שטה זו ואין בזה שום חשש - רק שיש
 ליזהר לקרב תיבת כס לתיבת יה דהיינו שלא יהיה ריוח ציניהם
 רק כמלא חות קטנה שהיא יו"ד כמ"ש אלאומי"ר בא"ח סי'
 ל"ב סעי' מ"ו :

סימן ריב

ע"ד שככתב בס"ת פי' וישלח - אשר דבר אחר שם חלקים בית
 אל ויסעו מבית ויהי עוד כזרת הארץ לזא אפרתה
 ותלד רחל ותקם בלדה - ונחסר תיבת אל בשטה המתחלת
 אשר - דהיינו ויסעו מבית אל - כך היה לריך להיות - וככתב
 רק ויסעו מבית וחסר תיבת אל - וגם שטה אשר היא בסוף
 העמוד ושטה ויהי עוד היא בראש עמוד השני - לריך לגרור
 ד' או ה' תיבות בשטה ויהי עוד כזרת הארץ - ויעמידו שם
 תיבת אל - ויהי עוד כזרת ארץ - וע' בעוש"ע יו"ד
 רס"י רע"ו :

סימן ריג

בענין מ"ש בפתחי תשובה סי' רע"ו ס"ק כ' וז"ל עיין
 בתשו' גנת וורדים חלק א"ה כלל ב' סי' י"ב שככתב
 דהשם ז"ל כחוב כסדרן דוקא ובאס לא כן פסול לס"ת כו'
 וכן בתשו' נו"ב קמא חלק יו"ד סי' ע"ו בשאלת הג"ג מו"ה
 טיאה ווייל כתב ג"כ שהשם ז"ל כסדרן דוקא גם בס"ת וכן
 משמע בכפר הפארת למשה עכ"ל - לכאורה תמוה דהא קי"ל
 פרק הקומץ רבה (דף למ"ד ע"ב) תולין את השם ומ"ד מקלחו
 אין תולין זהו משום גנאי ולא משום של"כ ע"ש בתוספות בשם
 הירושלמי דרק משום גנאי - וז"ל הם יפרשו הא דמקלחו אין
 תולין משום של"כ דבהשם עלמו יש קפידא משום של"כ - דהא
 הדין דשל"כ פסול בהו"מ משום דאמרין בירושלמי אין תולין
 בהו"מ - וא"כ כמ"כ כיון דאין תולין מקלח השם י"ל ג"כ פסול
 של"כ - ומיהו גם שם י"א דהא דאין תולין אינו משום של"כ
 כלל כמ"ש בסה"ת סי' ר"ה וכ"ד הר"ן בתשו' סי' ל"ט וכ"כ
 הש"ך ביו"ד בנקה"כ סי' רפ"ח - וא"כ מזה דאין תולין מקלח
 השם אין ראיה כלל לפסול של"כ בס"ת באותיות השם - ועוד
 הא דמקלחו האחרון של שם אין תולין ח"א לומר נושם של"כ
 דהא השם עלמו נכתב כסדרן עתה - ומה שנכתבו שאר תיבות
 קודם לא איכפת לן דהא כל השם תולין ח"א שנכתבו שאר תיבות
 קודם לו - א"כ כמ"כ בדילג מקלחו האחרון ח"א לפסול משום
 של"כ רק משום גנאי - וא"כ כמ"כ מקלחו הראשון דאין תולין
 ג"כ מה"ט הוא - ועוד הנה עיקר שרש הפיסול של"כ נובע
 ונמשך מן המכילתא ס"פ ב' דאומר כתבן שלא כסדרן יגנוזו
 ועי' תשב"ץ ח"א סי' טו' - והוא מכה"ח סי' ר"ה אמנם י"מ
 דטעמא דאין תולין כו' ומניח במכילתא כו' ע"ש - משא"כ הכא
 עכ"ל הא דאין תולין מקלחו הוא רק משום גנאי גם בסה"ת
 שם דבירושלמי דכפ"ק דמגילה אמרינן תולין בספרים ואין תולין
 בתו"מ ולא מפליג בין שם לשאר התיבות עכ"ל - ועוד ראיה
 מהא דבן קמאר ס"פ ג' דיומא דמשמע לכתוב ד' אותיות השם
 בבת אחת עדיף מלכותבם זה אחר זה ואמאי הא אינו כסדרן
 שהרי סדרן תחלה יו"ד ח"א כו' וה"א כו' וגם ניהוש שמא כשכתבן
 ב"א הקדים קלח מהאחר שמאחר קודם לקלח מאות המוקדם

והוי של"כ - אעכ"ל בס"ת לא שייך פסול שלא כסדרן - ועיין
 רי"ז נ"ט ח"ד בענין אין תולין בתפילין ואח"כ הביא הנוכחית
 דכתבן של"כ - משמע שהם ב' ענינים - דהא דאין תולין אינו
 שייך לענין של"כ - וע"ש נכ"א ח"ו גבי מוזהר דאין תולין ג"כ לא
 הזכיר ענין של"כ - וכ"ש דעת סה"ת שהביא הב"י שבתפילין
 אין כותבין על מקום המחק והגרר כמו שאין תולין - ע"ש סד"ה
 וכי הר"י אסכנדרו - אלמא דהא דאין תולין לא שייך לשל"כ -
 וא"כ עיקר פסול של"כ נמשך מהמכילתא וגבי ס"ת אין זה שייך
 כלל - וכ"ש לפמ"ש הב"י בשם הר"י אסכנדרו דפיסול של"כ
 בהו"מ הוא משום דכתיב והיו בהוייתן יהא - דהיינו ע"ד
 שאמרו רפ"ב דברכות מן והיו בהוייתן יהו שלא יקרא למפרע -
 ופ"ק דמגילה (ד"ט ע"א) אמרו קן על תו"מ דאין נכתבין אלא
 אשורית נוה"ט וכ' שם בספר טורי אבן דנחתמת זה ג"כ נפסלו
 כשכתב אות אחת שלא כסדרן - א"כ כיון דלפיין זה מזהו
 בהוייתן יהא זה אינו רק בהו"מ ולא בס"ת - ולכן אין לפסול
 בס"ת של"כ אפילו באותיות השם - ועוד כיון בהדיא ס"ל לחד
 תנא דתולין אפילו מקלח השם וכ"כ במס"ס - א"כ מכשיר
 של"כ גם באותיות השם - א"כ גם למ"ד אין תולין אין לנו
 לחדש דכסול משום של"כ - רק כפשט הסוגיא - משום שאין זה
 כבוד השם - שיהיה מקלחו כשורה ומקלחו תלוי דומיא דאין
 כותבין על המחק - אבל היכא דכתב כשורה בטוב אין לחוש
 כלל משום של"כ וכ"מ דעת פסקי מהר"י סי' ע"ה ע"ב ותשו'
 מהר"ל מפראג בתשו' חב"י סי' ע"ה דמייירי ודאי גם בה"א
 ראשונה שבשם דהא כו' והרבה הם ואף בשמות נוגעים כו'
 וח"א להעמיד כ"ז רק בה"א אחרונה שבשם בלבד - שוב
 ראיתי שכן מבוחר ומוכח בהדיא בתשו' הרמ"ע סס"י ל"ו ואולם
 אם כל ההס"ן שבספר כו' ואפילו השמות כו' והמתקן ע"ד
 שזכרו ה"ז זריו ושכר כו' ע"ש - והביאו בכנה"ג ב"ד סי'
 רע"ו בהג"י דמשם מבוחר שאע"פ שה"א ראשונה שבשם
 הוי' או ה' שבשם אחי' ושם אלהים לא נתקדשה תחלה כלל
 נחתמת דהיה חשוב כמו ח"ת לשעתו אפ"ה כי מוחק רגל הח'
 ועושה ה' מתכשר לגמרי אלמא דלא עלתה על דעתו שיהיה
 בזה חשש שלא כסדרן כלל :

סימן ריד

אודות ס"ת שהיו"ד דשם הוי' נפל הדיו מן הקלף ולא
 נשאר רושם אם יכולים לתקנו או שרריך לגנוז
 היריעה ע"פ מ"ש בפתחי תשובה סי' רע"ו ס"ק כ' בשם תשו'
 גנת וורדים דהשם ז"ל כחוב כסדרן דוקא ובאס לא כן פסול
 לס"ת - ושהרמ"א שם בש"ע סעיף י"א בהג"ה גבי ה"א של שם
 שכרעה נוגעת כו' מייירי בה"א אחרונה - הנה ספר גנת וורדים
 אין חללי ומ"ש כן בשם תפ"מ לא מלאחי שם מלאומה מזה -
 ומ"ש דהרמ"א בהג"ה מייירי בה"א אחרונה דוקא - לפע"ד לא
 משמע כן בפסקי מהר"י סי' ע"ב שמשם מקור דברי הרמ"א
 שכתב בהס"ן שבשמות הקדש - ולא התנה דדוקא בה"א
 אחרונה - ויותר מזה מבוחר בתשו' הרמ"ע סס"י ל"ו אם כל
 ההס"ן שבספר או רובן דבוקות כו' יש לסמוך להתיר התיקון
 בכן אפילו בשמות הקדש כו' יעו"ש - מבוחר ומשמע בביאור
 שאין לחוש בזה משום שלא כסדרן - דהא כשכל ההס"ן או
 רובן דבוקות ודאי גם בה"א ראשונה שבשם היה דבוק וס"ל
 שם בפשיטות שלא נתקדשה האות כלל ואח"כ כשגורר את כל
 הרגל השמאלי - ויכתוב אותו אח"כ מחדש לשם קדושת השם
 מתקדש השם - והשם מתקדש לחלפין כו' שיטתה הקדושה
 מתחלה ועד סוף ע"ש - והרי נתקדש שלא כסדרן - וכ"מ בתשו'
 מהר"ל מפראג הובאה בשו"ת חב"י סי' ע"ה - ובבלי" סס"י
 רע"ו וסדין עמס דפסול שלא כסדרן נובע מהמכילתא ס"פ
 ב' - והיינו רק בתפילין ומזוזות - וכן לפמ"ש הר"י אסכנדרו
 ב"ב סי' ל"ב משום דכתיב והיו בהוייתן יהו - זה נאמר ג"כ
 רק בתפילין ומזוזות כדאיתא פ"ק דמגילה (דף ט' ע"א) על
 המשנה

היה קדוש וטעונה גניזה חף חס יש צה יותר ויותר מכדי נעילת מקום :

קיצור - ש"ל דרש"י ס"ל לפירוש יגוד הוא נעילת מקום ותוספות ודאי ס"ל דכל המקום שכנגד השם יגוד ויגוז :

ב ולבאורה זה תלוי בשני הפירושים שהביא רש"י שם - ד"ה שם שלא במקומו אינו קדוש - לפירוש ראשון דרש"י - כלומר אינו קדוש אלא מקום השם - ח"כ כיון דמקומו מיהא קדיש חף כשכתוב על ידות הכלים - ח"כ י"ל כל מקומו קדוש וכ"ל מהתוספות שפירוש זה דקדקו שהחתיכה שכנגד השם טעונה גניזה דכל עוביה נקרא מקומו של השם - חבל לפירוש שני דרש"י - שכשכתוב על ידות הכלים או על הקורה זהו נקרא שם שלא במקומו ולא קדיש - לכן י"ל דלא קדיש כל עובי הקורה רק כדי נעילת מקום - אך קשה דהא רש"י כתב שהפירוש הראשון הוא עיקר - ח"כ עכ"ל דרש"י ס"ל ג"כ בהתוספות שיחזיק כל המקום שכנגד השם ולא כנוש"ל בשמו - והנה כמו שכתבתי שתלוי בשני הפירושים דרש"י עד"ו מלחמי בפר"ח צביאורים ללשונות הרמב"ם פ"ו מה' יסו"ת ה"ז כ' ודע דאיתא פ"ק דערבין דשם שלא במקומו לא קדיש ופירש"י כו' ואיכא בין הני תרי פירושי כו' ולפירוש הניינה כו' וק"ל דח"כ שם שכתוב על הכלי למה יגוד ויגוז והא לא קדיש ויחא לי דכתיב דלא קדיש מדאורייתא מדרבנן מיהא קדיש עכ"ל - ובזה אין דבריו נראים דגם לפירוש הניינה השם מיהא קדיש רק שאינו מקדש כל המקום שכתוב עליו - ולכן ל"ל יגוד ויגוז דכיון דהשם עלמנו מיהא קדיש - והיינו עס כדי נעילת מקום דזהו בכלל השם עלמנו כמו הגויל הסובל את הכתב - וכן מובא בשו"ת מהר"ב"ח סו' ב' שהביא בשם בה"ג וסמ"ג דפירשו כפירוש שני דרש"י דשם שלא במקומו פירוש במקום שאין ראוי לכתב לא קדיש כולי גליון ידיה כו' שנראה מזה שכתבם הוא במקומו מחולף בדינו לכשאינו במקומו עכ"ו החלוקה הוא לענין קדושת כל היריעה או לא כי כשהוא במקומו מקדש כל היריעה וכשהוא שלא במקומו יגוד ויגוז - חבל לענין קדושת השם בעלמנו לא הוזכר שם חלוקה בין זה לזה עכ"ל - והנה עס היות שזה הפירוש לא קדיש כולה גליון ידיה מובא רק בסמ"ג וספר יריאים סו' ע' - חבל כפי עלם פירוש שני דרש"י ח"כ דגם מקומו כולו בעובי אינו קדוש רק כדי נעילת מקום כ"ל - חבל זה עכ"פ דהשם בעלמנו מיהא קדיש חף לפירוש שני דרש"י ודלא כהפר"ח שלא ראה תשו' מהר"ב"ח :

קיצור - לכאורה דין זה תלוי בשני הפירושים דרש"י דלפיו שני דשם שלא במקומו כגון על ידות הכלים לא קדש י"ל דאינו קדוש רק השם ומקומו כדי נעילת מקום - משה"כ לפירוש ראשון דרש"י - וגם לס"י וסמ"ג חף דס"ל כפירוש שני דרש"י מוחמרי עוביה - השגה על הפר"ח דס"ל דגם השם עלמנו אינו קדוש רק מדרבנן :

ג ראה נגד הפר"ח מהש"ס דשבת פ"ו (דק"ב ע"ב) הרי שהיה שם כתוב לו על צפרו לא ירחץ וכו' לא העשון קן - משמע דאסור מדאורייתא - והרי השם נכתב שלא במקומו ואעפ"כ אסור מן החורה למוחקו וכ"מ בפירש"י פ"ק דיומא (ד"ה ע"ה) ד"ה לא ירחץ - ואזהרה למוחק כו' משמע דזהו נמי מדאורייתא - ובחוס' ישנים שם לא חלקו על פירש"י רק משום דזה הוי גרמא והמסקנה צפרק כ"כ דגרמא שרי - אך חף שהשם עלמו קדוש חף שלא במקומו - עכ"ו י"ל דאין מקומו קדוש כולו רק כדי נעילה - ואפ"ל קלת ראה לסברא זו מדאמרינן בשבת שם דעשייה הוא דאסור הא גרם מחיקה שרי כיון שאינו מוחק ממש רק גורם כגון שטובל במים ועי"ז המים מוחקים השם - ח"כ כנו"כ כשמוטל השם עס כדי נעילת מקום דעדיף עובא מגרמא דמחיקה שהרי נשאר השם שלם

המשנה שם אין בין ספרים לחפילין ומזוזות כו' - גם מהדין הגז' בש"ע סו' רע"ז ס"ו לא מיבעיא לדעת הב"ח שהביא הבאר היטב שם סק"ו מובא דח"ל להיות כסדרן - אלא חף גם לדעת הש"ע שם מובא בגמ' ותוספות דהא דאין תולין מקלת השם זהו משום דח"ל גנאי - וכ"כ בבב"י שם סק"ה הטעם דאין תולין מקלת השם משום דח"ל גנאי ביותר כו' ע"ש - משמע הא משום שלא כסדרן אין פיקול - וכן מובא בהדיא בתשו' מ"ב סו' כ"ז שכי בפשיטות דלתלות מקלת השם אין איסור אלא מדרבנן אפילו באותיות השם עלמנו לא באותיות הנטפלות - וז"ל אפילו לר"ם שזרי אין צד איסור בזה כו' אלא דלאו הידור מנזה להיות קלת מאותיות השם למעלה וקלת למטה כו' ע"ש - מובא דחף באותיות השם עלמנו ס"ל דאין בזה רק משום הידור מנזה - ואי איתא לדברי הגנת וורדים הרי לפעמים יש בזה איסור שלא כסדרן דח"ל דאורייתא - ח"ו ס"ל בפשיטות דבס"ת אין שייך הפיסול דשלא כסדרן אפילו באותיות השם - וחף שבתשו' מהר"מ לובלין סו' קי"ב נחלק עליו דאין לתלות הי"ד הרי שפתיו צרור מללו וז"ל וכיון דהיו"ד היא מקלת השם אסור לתלותו בין השיטין עכ"ל - חבל לא עלה על דעתו ג"כ איסור דח"ל שלא כסדרן - ח"כ אדרבה ממנו ג"כ נושטע דאין שייך איסור שלא כסדרן בס"ת - ע"כ נלע"ד שמוטב לתקן הי"ד כפסק הרמ"ע ומהר"ל מפראג והמ"ב וכ"כ דעת מהר"א והש"ע ולא לחוש לדברי הגנת וורדים - ולגזוז כל היריעה חנם - וכנו"ש הנ"ב שם דכל מה שאפשר לתקן אסור לזלזל בקדושת ס"ת ובשמות הקדש להורידן מקדושתן ולהביאן לידי גניזה כו' ע"ש - ע"כ חומרה הגנת וורדים הוא חומרה דחתי לידי קולא - וכיון שלפי הנראה אין שורש לחומרה זו - ורוב גדולי הפוסקים לא ס"ל קן כמ"ל - וכדבריהם נראה פשט הגמרא - ע"כ אין לחוש לחומרה שלו - ויכתוב הי"ד של השם - ותהיה הס"ת כשר וישר :

סימן רטו 30

סופר שכתב בס"ת בנקום האמורי - טעה וכתב השם סו' - ואח"כ תיקן בעלמנו ועשה נתיבת השם תיבת האמורי - היינו שה"ח דשם נשאר ה' דהאמורי - חס רשאי לקרות בס"ת זו וחא לריך תיקון אין יהיה אופן תיקונה חס לגזוז כל היריעה חס לקדור תיבת האמורי ולהניח נעילת ולכתוב תיבת האמורי :

גרסי' פ"ק דערכין (ד"ו ע"ה) יגוד וישתמש במוחר - ופירש"י יגוד יחזוק מקום השם ויגזוז החתיכה וישתמש במוחר ויגזוז צבה"כ עכ"ל - נראה שאין לריך להחוק כל הקורה לשנים חלקים ולחזוק לגמרי מקום השם ויהיה ח"כ מהקורה שלשה חלקים חלק אחד שהוא כנגד מקום השם יגזוז - והשני חלקים יבנה צבה"כ - דנלשון וישתמש במוחר ויגזוז משמע שנשאר הקורה אחת - ולא חתוכה לחלקים - וכן משמע בפירש"י בשבת פרק במה אשה (דס"ח ע"ב) ד"ה יגוד יקון מקום השם ויגזוז עכ"ל - ולשון מקום השם משמע רק כמו נעילת מקום שבפוסקים שהוא כעובי אלבע עד"מ כנו"ש בנשנה בפסחים פרק כילד לולין (דע"ה ע"ב) יקלוק את מקומו כו' יעול את מקומו - ופירש"י יעול - דלא סגי ליה בקליפה אלא בנעילה יפה יפה בעובי כו' - והרשב"א בהה"ק פי' דנעילת מקום היינו קליפה עבה כו' - חבל התוספות כתבו יגוד וישתמש במוחר משמע ע"י שיחזוק הקורה ולא יהנה מאותה חתיכה שכנגד השם דבמקומו מיהא קדיש השם ויש ליזהר כשכותבין ס"ת או חפילין - וגוררו מקום השם שאין לכתוב במקומו עכ"ל - והגם שזה הדין מ"ש ויש ליזהר כו' גם לפירש"י אמת ויזב - שהרי הקלף שהתחם מקום השם הוא לא עב יותר מכדי נעילת מקום - ח"ל לא שייך בו יגוד - אך עכ"ז מדבריהם משמע שכל עובי הקורה שכנגד מקום השם

המגיע לו משעה ראשונה ואף שאין לסמוך ע"ז לבד להתיי
 כי נראה מרמזים ומשו"ע שסחמו דבריהם ולא חלקו בזה
 משמע דלא ס"ל כוותי' כ"א כר"י שם דפליג עליו אבל
 מידי ספיקא לא ילא. ואף אח"ל דנדאורייתא ח"ב שמה חדש
 בחו"ל דרבנן ולא מה"ת כמ"ש המ"א באו"ח סי' תפ"ט ובתב
 בשם כמה גאוני' כן דחדש בחו"ל דרבנן ואף שבדש"מ ח"א
 ס"ם להקל אך כבר כי בשו"ר הרא"ש כלל ב' דוקא היכא
 דאסתחזק איסורא אבל ס"ם דלמא אין כאן איסור כלל מהני אבל
 ז"א דהא י"ל הס"ם לחומרא שמה חדש דאורייתא ואח"ל דרבנן
 שמה הלכה כהברטנורה דאף בדרבנן בתלוש ח"ב. ועוד
 אף אפשר להחיר לזרוע לכתחלה על ההיתר להחליף עם
 הח"י ולעשות ס"ם בידים והוי כמבטל איסור לכתחלה. גם
 ח"ל דכיון שהקרקע של ח"י אפשר שאין בה דין חדש ש"י
 וכמו החוכר שדה מא"י הישראל פטור מתרומות ומעשרות
 ומה שמחליפין הוא לרווחי' דמלחא ז"א דלענין תרומות ומעשרות
 חובות גוף הקרקע הוא. אבל חדש בכ"מ שגדלה תבואה
 של ישראל ברשות ישראל איסור לאכול עד זמן העומר:

ומעתה

נדון על חלקו של ישראל שהגיע לו בעת החלוקה
 הנה זה פשוט שזה חמור טפי דממ"י ח"ס ח"ב
 הרי בכל קלח מעורב כו'. ואם י"ב ה"ה ה"ה ש"י לגמרי.
 וא"כ אף מחליף עם הח"י הרי איסור למכור איסור לח"י (וע'
 במס' גיטין פ' השולח (דף מ"ז) גבי ישראל וא"י שקנו שדה
 בשותפות ע"ב וחולין מעורבין כו' וברש"י ותוס' שם ד"ס לדד
 להחליף לח"י. אבל ד' הרמב"ם הוא כרש"י שכ' בהדיא שמעורבין
 ז"י ובכל קלח וקלח יש חלק שניהם וכ"ה בירושלמי) ונראה
 שהמחורר לעשות הוא בענין זה שאחר שזרע קודם שהביא שליט
 ימכרו לגוי בכסף ובשטר ואחר שתגמו' ותגדל התבואה יקנה ממנו
 ובזה בודאי אין שום מיחוס דקודם שתביא שליט אין איסור חדש
 כדאיתא בר"ה (דף י"ג ע"א) וכיון שמכר לח"י קודם שהביאה
 שליט הרי כל גידולה היה ברשות הח"י ומותר בפשיעות לחותן
 האוכלי' חדש שא"י אך זה לכתחלה אבל בדיעבד שלא מכר אין
 לנו אחרתאין לסחור המנהג שנהגו לחלוף הואיל שילא הדבר
 מגדולי המור"י וז"ל שחפסו הטיקו כהנך דס"ל דחדש בזה"ל דרבנן
 דח"ב לא מלאנו ידינו ורגלינו שאנו רואים שכמעט כל חכמי
 ישראל אינם נוהרים מחדש של ח"י וכמ"ש הט"ז ודלא כהב"ח
 דחדש דאורייתא ואפ"ה ערע למילא היתר על של ח"י וכבר
 חלקו עליו כל הבאים אחריו אלא שהטיקו שאנו סומכים על
 הפוסקים לחדש דרבנן בחו"ל וכמ"ש הט"ז ומה שהקשה
 בנקה"כ על הט"ז שמעתי מהה"מ דיחזו"ן ששמע מח"ו דאנו"ר
 שיישב הט"ז והביא כמה ראיות לו רק שבמדינת ווהלין אין
 שעת הדחק כ"א על שכר שעורים אבל במדינות אילו שעת
 הדחק גם על חטין. ולפ"י החיר רבינו הגדול הג"ל חפ"י
 חדש של ישראל במקום מלוא מלוא שמורה. אבל שלא במקום
 מלוא לא ראה להחיר חפ"י בשכר שעורים. אף שדעת המ"מ
 להחיר שכר ואף ב"ש לא החיר לערב שעורים כ"ז שמעתי
 מהרב הג"ל. ומאחר שחפסו דחדש בחו"ל דרבנן אמרי' יש
 ברירה כרמב"ם וברטנורה. אך באם אפשר יותר טוב להחליף
 בקמה ללאח דעת הברטנורה אבל בדיעבד כדאי הרמב"ם
 לסמוך עליו רק שיקנה הישראל חלקו התלה במשיכה או בהגבהה
 או שיקנה רשות חליו ואח"כ יחליף עמו ועל מה שפקפקו
 לעיל האף נותן לח"י דבר איסור י"ל כיון שחדש דרבנן ויש כאן
 כמה ספיקות שמה יחלנו הח"י בעלמו או ימכרו לנכרי או יתן
 לאולר עד אחר הפסח על זריעה או ימכור שאז תבואה יותר
 ביוקר. וכן נראה ע"פ מה ששמעתי מהרב מהרי"ל הג"ל:

תשובה

אתו הסליחה על איחור תשובי' מחמת הטרדה בשגם כי רליתי
 לכחוב בזה באורך לכן לא נגמר הענין. ולמעשה ללע"ד

הלכות כלאי אילן

סימן רבא

בדין ישראל שיש לו גינה והשכירה לגראדניק ח"י שיחקה
 והפירות ג' שנים יהיו שלו. והרכיב חילן תפוח יערי
 בחילן תפוחי גינה היינו שלקח עיקרים ושרשים מתפוחי יער
 ונטע בהגינה והרכיב בהם שרביעין טובים מתפוחי הגינה
 ואמרו חכמים שזהו כלאים. ח"ס יש לחוש לזה או לא. היינו
 ח"ס רשאי לקיימוס:

בב"שנה

פ"ק דכלאים נמנה ד'. ובחילן האגסים
 והקרוסעמולין הפרישים והעוזרדין אינם כלאים
 זה בזה. התפוח והחזרד. הפרסקין והשקדים. השיזפין
 והרינונין ח"ש"פ שדומין זל"ז כלאים זכ"ז. והנה הרע"ו פ"י חזרד
 תפוח יערי. ועפ"י כ' הלבוש ב"ד סי' רל"ה דתפוח הגינה עם
 תפוח יערי הם כלאים זה בזה. וכ"פ הלבושי שרד בלקוטי
 דינים שבסוף ספרו סעיף ק"ו. ואין פירוש זה נראה כלל דח"כ
 הל"ל התפוח ותפוח יערי הם כלאים זכ"ז. כמו שאומר דלעת
 יונת עם המלריה כו' ועולשין ועולשי שדה. ועוד הל"ל כמ"כ
 באגסים עם אגסים יעריים דהם כלאים זכ"ז. ומדאגסים אף
 עם קרוסעמולין אין כלאים זכ"ז. משמע כ"ש אגסים עם
 אגסים יעריים. ובאגודה כ' הקרוסעמולין מין אגסים. וא"כ
 מדוע תפוח עם תפוח יערי הל"ל כלאים זכ"ז דהח אגסים
 יעריים הוא במדרגה א' עם תפוחים יעריים וגרועים מהם עיין
 ט"ז בח"י סי' ר"ג סק"א. שממנו ג"כ נקור חומרת הלבושי
 שרד. ועוד כי מ"ש מחזרת וחזרת גלין עולשין ועולשי שדה.
 דאין כלאים זכ"ז. וכן החורמוס והפלסולוס פ"י באגודה
 שהפלסולוס הוא תורנוס מדברי ואין כלאים זכ"ז. כמ"כ תפוח
 יערי. וא"ת הלא מלינו אשר דלעת עם דלעת יונית הם כלאים
 זכ"ז אף שהכל שם אחד. י"ל דכיון דברוב המינים אינם כן
 כמ"ש הר"ש רפ"ק דכלאים בשם הירושלמי שני מיני חטין
 שני מיני שעורים אינם כלאים זכ"ז. וכן חזרה וחזרת גלין כו'
 ח"ש"פ שזו יש לה שם לזו. רק בדלעת יונית לבד אמרו
 שהיא כלאים. ח"כ גבי תפוח ותפוח יערי. מסברא יש לנו
 לומר דדומה לשני מיני חטין. שהרי אפילו החטין והזרין
 שהם גרועים יותר אינם כלאים זכ"ז. מכ"ש תפוח ותפוח
 יערי. ועיין בפרק שני דפאה משנה ה' שני מיני חטין פ"י
 הרע"ו כגון שחמתית ולבנה. ובש"ע ח"מ רס"י רל"ג שהם חטים
 אדומות ולבנות. ודלעת יונית שאני שהיא גדולה כאילן כרפ"י
 הרע"ו ספ"ק דשביעית מ"ז. גבי הגטיעות והדלועים מלטרפין
 לתוך בית סאה. בדלעת יונית דוקא קח ח"י לפי שהיא
 גדולה כאילן ולא בשאר דלועין עכ"ל. והוא מדברי הרמב"ם
 בפירושו שם. ועיין ג"כ במשנה ספ"ג דכלאים בפ"י הרע"ו
 ודלעת השנויה במתניתין היא דלעת יונית לבד כו'.

ע"כ

חשבון כל המטבעות הנזכרים בתורה ובש"ס ופוסקים

מטבעות המכרים בתורה הק' אלו הם וזה השבועים ככר הוא שלשה אלפים שקל (רש"י פקודי וז"ל שאינו מטבע כ"א משקלו כך שקלי) שקל הוא ב' בקעים כי בקע הוא מחצית השקל השקל הוא עשרים גרה:

כל כסף סחם האמור בתורה הוא סלע (בכורות דף כ' ע"א) א' רבי חנינא ובקלוב בתורה כמו חמישים כסף וכיוצא מיירי בסלע לורי ובאינו קלוב אין הכרע כלל ובשל דבריהם כמו התוקע לחזירו נותן לו סלע מיירי בסלע מדינה עוד שס ע"ב א' רב אחי בנביאים ליטריין בכחובים קנטרין לבר משל אברהם לעפרון שנאמר עובר לסוחר ע"ש וע' פירש"י בחומש:

מטבעות הנזכרים בגמרא מנה ד' דינרי זהב דינר זהב הוא ששה סלעים של לורי ורבע דהיינו כ"ה דינר כסף (סלע הוא השקל הכל הנז' בתורה מפורש בכמה מקומות במשנה וגמרא ופשוט והוא חונקיה של כסף כ"כ ה"טו"ז ב"ד ס"ו ש"ה סק"ח ומ"ש הטור ב"ד ס"ו רמ"ט לענין חיוב לדיקה שלישית השקל שהוא שחוח חונקיה זה לדעת רש"י לענין פה"ב שחמשה שקלים הם ב' חונקיה וחלי כמ"ש ה"ב"י שם וכן מבואר ברש"י על חומש פי משפטים גבי ל' שקלים של עבד שהשקל הוא חלי חונקיה (הובא בתוס' בכורות ד' מ"ט ע"ב ומשמע מלשון רש"י וחוס' שם שהוא משקל ואינו מטבע) אבל לדעת הגאונים לענין פה"ב דקיי"ל כוותי"י שם ב"ד ס"ו ש"ה ש"ה שקלים הם ב' זהב ריינעש והוא הי' זהב פולעש כמ"ש הש"ך וט"ז שם והוא ג"כ הי' חונקיות ע"ז שם וע' ש"ך ס"ו רמ"ט ס"קד מזה נמלא דהסלע והחונקיה שיעור א'):

סלע הוא ד' דינרי כסף דינר כסף הוא ב' סלע מדינה (וע' רמב"ם לענין כחובה מבואר דסלע לורי הוא כסף לרוף ונקי וסלע מדינה משקלו שזה לזורי אבל יש בו ז' חלקי פסולת וסיגוי וא' כסף) והסלע מדינה הוא ד' זוזי מדינה ובלשון המשנה רגיל לקרותו זוזי ובלשון הגמרא פשיטי (תוס' בכורות דמ"ט) וסלע מדינה נק' לפעמים ג"כ בגמרא אסתרי או ערעפיק הנז' בכחובות (דס"ג) ובגיטין (דמ"ה ע"ב) לענין ספרים:

סרע מדינה הוא ג' מעין (נמנה הוא גרה דמתרגמינן על גרה מעין וזהו לפי חשבוננו שהשקל האמור בתורה דהיינו סלע לורי הוא ד' דינרין והדינר ששה מעין יעלה כ"ד מעין לשקל והוא לבחר דאוכיפו על השקל שחוח מלבר כי מעיקרה הי' עשרים גרה השקל כמ"ש רש"י בפ"י החומש כי תשא (והוא מאנני רבא בכורות ד"ג ע"א) שהשקל הי' ג' דינרי (ושליש) ונמנה הוא המטבע שהי' בזמן הגמרא ולא הי' בימי נמנה רבע"ה אע"פ דמתרגמינן על גרה מעין פירושו משקלה הי' שזה למעין שנעשי' אה"כ (תוס' שם ד"ג ד"ה כל הכסף):

מעה ב' פונדיון פונדיון ב' איכרין (איכר משקל ד' שערות) איכר שמונה פרוטות דנקח הנז' בגמרא אינו מטבע רק הוא שחוח מאיזה מטבע ומשתנה לפי המקום שהזכר בו ע' גמרא שבה (דל"ה) לענין בה"ב פלגא דדנקא וברש"י שם ד"ה פלגא (ע' תוס' בכורות ד"ג שנימינהם הי' שזה דינר זהב כשנים עשר של כסף חס משקלן שזה ממשלת הזהב על הכסף והוא דינר זהב הוא כ"ה דינרי כסף הוא לפי שהי' משקלו פי שנים כשל כסף וא' הי' להכריע ע"ש ובזמנינו אלו הזהב שזה ע"ז פעמים ככסף נקי מטבע על מטבע וע' תוס' ב"מ דף (מ"ד ע"ב):

מטבעות הנז' בפוסקים וחשבונם ריינעש טאלער

הוא זהב ריינעש וחמישים זהב ריינעש הוא ב' זהבים פולעש וחלי נמלא להריינעש טאלער הוא ג' זהב פולעש (ע' ש"ך וט"ז רכ"י ש"ה וש"ך ס"ו רמ"ט בשם הגהש"ד) זהב פולעש הוא השקל והסלע שאמרנו לעיל (מבואר בש"ך וט"ז שם) זהב פולעש הוא ד' דרייער (כי הדרייער הוא דינר כסף שזכרנו לעיל) דרייער הוא א' דרהס וחלי (שמי בשו"ע מקומות הג"ל) והוא משקל א' אדום זהב כמ"ש באה"ג ס"ו ש"ה ולפ"ז בפה"ב סגי במשקל שלשים אדומים אך בהג"מ הובא בד"מ כי זה ל' מ"ח שערות והוא משקל דוקאט וא"כ לריך משקל דוקאטין כאן בפה"ב ע"ש ומשמע שהוא אדום זהב ע"י ש"ך ס"ו רל"ד ס"ק ט"ו שזמלא בס' שהי' בשם רע"ם שמעה הוא משקל דרה"ם ובס' יוסיפון שמשקל דרהס הוא קוינע והוא ל"ו שערות נמלא משקלו ששה מעין ע"ש ולדעתו זהו אדכרמוני זהב שזם עזרא ויעלה לחשבון ב' אדומי להג"מ הכל ולבא"ה"ג לאדום וחלי אבל הדראה"ם הנמלא כעת באפטייק בזמנינו גדול מזה מטעם כי הוא פחות מאלהאטייק בחלק ט"ו כידוע ולפי חשבון ה"טו"ז בס"י ש"ה ק"ך מעין הוא משקל הי' לוט ורביעי והוא ט"ו זלאטייק וג' רביעי זלאטייק נמלא עולה במשקל הזלאטייק קכ"ח שערות ליי"ט חלקי מן כ"ח ולפ"ז יעלה לדרהס שלנו קי"ג ומי"ט חלקי ס"ג שערות ולעיל ביוסיפון מבואר שהוא ל"ו שערות דרה"ם הוא ב' גדולי שלהס (שהוא ל"ו בר"ע כמ"ש הש"ך בשם הגש"ד ס"ו ש"ה ומטבע קטנה הנז' בשו"ע ס"ו שלי"ח הוא א' וחלי בגדול שלהס ומטבע השפירו עיטומאלי"י הנז' בס"י של"ח סעיף קל"ד ורל"ד שהוא נמנה הוא ב' בגדול זה):

גדול הוא ב' גדולי וחלי שלנו שהוא שלשי' בזהו פולעש (ולזה הגדול כיון הש"ך ס"ו רמ"ט סק"ד ח"ל וא"כ חיוב הדיקה הוא עשרה גדולי וזהו שליש' השקל וחלו גדולי שלהס היינו חלי דרהס הוא רק י"ב בשקל כי שקל או סלע הוא שלש ר"ע (ש"ך שם ובס"י ש"ה בשם הגש"ד) וא"כ חיוב הדיקה הוא רק ד' גדולי ההס והוא עשרה גדולי שלנו):

ד' גדולים שלנו הוא ששה עשר ווינער הנז' באחרוני' לענין שיעור פרוטה ויש לו עוד שם אחר פעניק ליטועש והוא איכר הנז' בגמרא (וטוד הי' אללס מטבע חלי מזה נק' חלי ווינער והוא ד' פרוטו' כי ווינער הוא איכר וזה שהקשה הש"ך ב"ד ס"ו רל"ד ס"ו ע"ש חירולו כי משקל השעורה אינו מטבע ע"ש):

מטבעות הנכונ בזמנינו אלו וחשבונם רובל סיג הוא עשרה זהב"י סיג עינפעק שלנו או זהו פולעש הוא ששה זהב סיג זהו סיג הוא חמשה גראשין מי"ג גראשען הוא ב' קאפקעס קאפיקע ב' דענישקעט דענישקע ב' פאלושקעט פאלושקע ב' שילינגער הפחותה שבמטבעות נחושט שהי' לנו מעט מקודם מיוקר המטות וזל הסחורות שהיה אז הי' נחשב גם השלינגער לדבר מה טאלער פרייס הוא ששה זהב פולעש הכל וז"ל שאוהו זהו פולעש שהי' בימי הש"ך ופ"ז שהי' ל' גדולים כמשנת"ל הוא ג"כ זהו פולעש כעת שהוא לי גראשין וע"כ רגיל בפי ההמון לקרות הגראשין גדולים וגם ידוע שאין אללינו כעת מטבע פחותה כפרוטה ולחשבון זה א"ש כי לא יהי' הפרוטה רק ה' שמינית שילינגער כמו שאבאר וכן שנתתי ממור"ר הר"י בר"ח ז"ל (וכמדומה לי שא' ששמוע זאת מפי אדמו"ר ז"ל) שהפרוטה הוא פחות משמינית קאפקעט והוא מכון למ"ש:

ומכל זה משמע לי שהזהו פולעש הנכונ עתה הוא הזהו פולעש שהי' בימי הש"ך וט"ז והגראשען דעתה הוא הגדול שהי' בימי הש"ך וכ"ל:

ועל כן על כל דברינו אלה חס כן הדבר נבואה לחשבון לזרף כל המטבעות יחד הנז' בחו"ק עד מטבעות הנז' באחרוני' ולבאר אותם כמה הם במטבעות הנכונ בזמנינו הגם ככר כסף הוא י"ח מאות רובל שלנו (ולדעתו הוא משקל ק"ך

Handwritten notes in Hebrew at the bottom left of the page, including the number 36 and various lines of text.

Handwritten notes in Hebrew at the bottom right of the page.

יהי אדונינו מורנו ורבינו מלך המשיח: Handwritten text at the very bottom of the page.

שנולדו זכר ונקבה ויש לפנינו דבר לתלות שמה הנקבה נולדה תחלה ועיין בהש"ך ח"ד העור הראשון סי' ב' מדבריו יש ראייה למה שכתבתי לחלק וראיתי בכנה"ג ב"ד צסי' ט"ו הביא מ"ש רי"א"ז בש"ג בשבת פרק ר"ח דמילה ו"ל ונראה בעיני שהגדיים הקטנים שהם מסופקים הם יש להם שמונה ימים או לאו אסורין שמה נפלים הם ולא כלו להם חדשים כמבואר בקונטרס הראיות עכ"ל. וזה לבאורה לא כדברי נכד הש"ך הג"ל. ועכ"ז יש לחלק. דאפשר שם דקדק מלשון הש"ס כל ששה שלשים כו' דבעינן שידעו בודאי ששה. וכל שאינו ידוע ברור ה"ל לא נפק מכלל חומרת חכמים שהוא ספק נפל. וכ"ש להחוספות דיבמות (ד"ס"ח ס"ח) גבי ספק בן תשעה שהקשו ונוקמי אחזקה קמייתא דהוה פחות מכן תשעה כו'. וה"ל מוקמא אחזקה דהוה בעת שנולד שעדיין לא עברו עליו שמונה ימים. ואף לפימ"ל ש"ל שאין זו חזקה מ"מ יש לחלק כ"ל. וראוי לחילוק זה מנ"ש בשה"ה סוף ה' טרפות סס"י כ"ה וז"ל נשבר העלם וילא לחון מעוף למועלה מהארכובה ולא ידע אי מחיים אי לאחר שחיטה כו' כל כיוצא בזה כו' יש לנו לחסור הכל ואין להתיר מועט נשחטה הותרה עד שידע במה נטרפה דהני מילי נשים לתלות בהיתר כגון זאב שנפל בני מעיים והחזיקן כשהן נקובים דיש לתלות האקב בזאב. אבל במקום שתלוי בחסרון הלכ כו' ויש ריעותא בדבר שתלוי הטריפות יש לחסור הכל כדברי הגאון עכ"ל. ועיין מזה בש"ך סס"י המשים ועיין בש"ע סי' ק"ז סעיף י"ג. ודוקא נשים לפנינו כלב וארי כו' פשט הלשון נשמע כל שיש לפנינו דבר היתר לתלות בזה אף שהוא ספק שקול עדיף עפי נכשחין לפנינו דבר לתלות. מיהו הפ"ח שם סי' ק"ז לא כהב כו'. ועכ"ז בנד"ז יש לחלק כן דהכא כשאין לפנינו דבר לתלות ה"ל בכלל הדין דכל ששה כו' בעינן. אבל כשיש דבר לתלות שזה אינו צבור כנדון דהע"ז יש פנים להקל. ומנלתי בהשו' הריב"ש סס"י תמ"ז שצ"ד להקל בספק פלוגתא דרבותא אם חשוב כולו לו חדשיו. וזה ראייה לתשו' הרא"ש דלעיל. ובסס"י תמ"ז שהחמיר זהו משום שדברי הרמב"ן לאו בפירוש התמר חלה מכללה התמר כו'. ונדבריו ראייה לנדון שאילתינו דה"ל פלוגתא דרבותא אם חשוב מום והאומרים דהוה מום הם רבים רש"י והרא"ש והטור וגם פשט המשנה והגמרא נוטה קלת יותר לפירושם. לכן בחולבת יש להקל כדבריהם:

לפי חומרו כמ"ס צבי רס"י ז"ח. והע"ז שם ססק"ב ביאר זה דאף דבעדות חשה לא מהני זה מ"מ כאן מהני. וכיון דמלינו דזה נקי לפי חומרו גבי איסור והיתר חע"ג דגבי עדות חשה לא נקי זה לפי חומרו. מ"מ צבור דהוא ג"כ דבר איסור יש ללמודו מאיסור ולא ממילי דבעי עדות גמור. וכמו שחילק הע"ז שם בינייהו. ועוד דבפסקי מהרא"י סי' קל"ח כ' דגם בעדות חשה י"ל דשאלה לא גרע ממשאל"ס ע"ש. ועוד דשאני החס דכל היתר ע"פ גמול"ת. משא"כ הכא דלא הוי רק סגיף בעלמא ול"ד למ"ש בחולין (סי"ד ח') דחע"ג דסימניי מסייעי לא סמכינן עליו דטכומ"י אח"כ אומר של עוף פלוני עסור הוא. ולא באומר של עוף עסור הוא. דהתם שאני משום דסימניי לאו דאורייתא וגריעו עובא מחולבת בצבור דהוה רובא מעליא והמיעוט לא שכיח כלל. (ועוד החס אומר עוף עסור ח"כ יודע דלענין ח"ה הוא הגפ"מ. מיהו עיקר הוא החילוק הראשון) ועוד דהתה"ד סי' רע"א ובפסקיו סי' ק"ל שצ"ד לסמוך אסניף דגמול"ת משום מ"ש האשרי פ"ג דבכורות. בחמת חקן לא ק"ל כהאשרי בזה כמ"ש בט"ז סי' ל"ח סק"ב. וח"כ עיקר יסוד היתר משום דמיעוט חולבת אף שאין יולדות הוא בבהמה גסה מיעוטא דלא שכיח כלל. ולכן ל' דיש לצדד לסמוך על סניף דגמול"ת ע"י שאלה רק כשאינו יודע שהפקותא הוא לדבר איסור והיתר. והנה ספ"ב דכתובות אמרינן כיון דרוב נשים בחולות נישאות גלוייא מלתא בעלמא הוא. ובחוספות רפ"ב (דנ"ז ע"ב) ד"ה וזו. מבואר דחע"ג דחיתרע לה רובא דרוב נשים בחולות נישאות מפני שרוב נשים הנישאות בחולות יש להן קול וזו הואיל ואין לה קול חיתרע לה רובא חפ"ה משום דרוב נשים בחולות נישאות עדיף מרוב הנישאות בחולות יש לה קול כו' לכן נק' גלוייא מלתא יעו"ש. והנה הש"ך ח"ה סי' פ"ג דמ"א ע"ג כ' שהם בנתיח דעבדא לחיגלויי ע"א נחמן כ"ש בגלוייא מלתא כו' וע"ש עוד דף ה"ל סע"ד דלהרי"ף ורמב"ם ה"ל אחר עמו. ולהחוספות דלריך אחר עמו הרי כתבו (דכ"ח ח') ד"ה והוא שיש גדול עמו. לא קאי התרומה. כיון דאין מעלין מתרומה דרבנן ליוחסין כו'. ח"כ גם באיסור דאורייתא שאין מעלין ממנו ליוחסין י"ל דנחמן כיון גלוייא מלתא בעלמא הוא. וח"כ גבי פרה חולבת דלא חתרי רובא כלל ועוד שגם עלם הרוב ודאי עדיף עפי מרוב נשים בחולות נישאות. דשם ודאי מיעוטא דשכיחא עובא הוא שאין נישאות בחולות. משא"כ הרוב פרות חין חולבת אח"כ ילדו המיעוט לא שכיח כלל כמ"ס בה"ה סי' רע"א ובפסקיו סי' ק"ל. וח"כ ודאי נק' גלוייא מלתא בעלמא. וח"כ לכן נחמן בזה גמול"ת כי מאחר דנחמן בעדות חשה לפי שהוא מלתא דעבדא לחיגלויי כ"ש שנחמן בעינן בזה שנקרא רק גלוייא מלתא בעלמא. מהנות שיש רובא מעליא דלא חיתרע שכן הוא. ול"ע באה"ע סי' קס"ט ס"ח גבי ואשהמודעינהו לא נז' גמול"ת משמע דאינו נחמן על זה. חע"ג דגלוייא מלתא בעלמא הוא. ויש לחלק דהתם חין הגלוייא מלתא עדיף שיש רוב ממש שכן הוא. ולכן ח"כ מ"ד בגמרא דלריך שני עדים ע"ז. ועיין בש"ע ח"ה סי' ז' ס"ב יש דיעה דאין גמול"ת נחמן בשצויה. י"ל הכא עדיף דשם רוב עו"ג פרזאים בעצמות ורק משום דמנוולה נפשה לגבי שבאי. אבל הכא הרוב מעליא להתיר והרי כמה גדולי הפוסקים מתירים ע"י רוב זה לבד. ולבאורה י"ל בפרה בת ג' שנים כיון חפילו לא ראינה חולבת מחשב ספיקא שמה ילדה כמ"ש במשנה רפ"ג דאף לר' ישמעאל נחשב ספק. ח"כ כשנוסף ע"ז הרוב החולבת. ה"ל המיעוט מיעוטא דמיעוטא. ואין לומר דהכל עינן אחד דזה אינו דיש שני טעמים שילדה. ח' מפני שהיא בת ג' שנים וכדאמרינן בגמרא רפ"ה דיבמות ואמאי לימא הלך אחר רוב נשים ורוב נשים מתעברות ויולדות כו'. הב' משום דחולבת זוהי רוב גמור כו' ח"כ הוי כמו תרי רובי. ועכ"פ ספק ורוב. ולכן בגמול"ת יש להתיר כמ"ס מהרא"י. ועיין בהשו' חוות יאיר סי' ל"ז שהביא הפתחי תשובה סי' שי"ז סק"ג נוטה להקל בחולבת אף ע"י שאלה רק כשלא היה השאלה

קיצור - יש לעיין בדיוק דהע"ז סי' טע"ז סק"ה שדעתו להקל בזכר ונקבה מ"ש מהדין שצ"ע סי' ט"ו ס"ג. אף החילוק פשוט דהתם הספק שמה הם ח' ימים הכל עינן אחד עם הרוב שרוב הולדות הם בני קיימא. נמשא"כ כנדון דהע"ז סי' טע"ז סק"ה הספק שמה הנקבה נולדה תחלה זהו הוספה גמורה על הרוב. וה"ל המיעוט שמה הוא צבור מיעוטא דמיעוטא (וכנ"ל ס"ד בהג"ה מדין היתה לה חמות. דמשום שנוסף חזקה להרובא אינה חוששה. ונק' מיעוטא דמיעוטא כ"ש לבאורה כאשר נוסף עוד ספק שקול. דלבאורה עדיף מחזקה. והראיה דבחזקה היתר ויש ספק אחד שקול רבו האומרים דלא מוקמינן אחזקה ואילו בשני ספיקות שקולים וליכא חזקה לא להיתר ולא לחסור לכ"ע מתירין. הרי דהספק עדיף מחזקה). ונדון שלפנינו עדיף מנדון דהע"ז דהכא הספק נוטה יותר לצד היתר לומר דהוי מום גמור:

סימן רכו רכו *החולבת*
ברין ספק בכור צירוף גמול"ת ע"י שאלה להיתר דחולבת:

מ"ש בהשו' ז"ל סי' ס"ד דלירוף גמול"ת ע"י שאלה לא מהני בצבור. אינו מוכרח דהא גבי קפילא פירש"י בחולין (ד"ז ע"א) דנק' לפי חומרו כשאין מודיעין לו שצריכין לו לדבר איסור והיתר וכ"כ הרא"ש שם. גם הרשב"א דאינו מלריך לפי חומרו מ"מ מבואר שם מדבריו ג"כ דזה נקי

השאלה לענין איסור וחיבת דומיה דטעומת קפילא כו' . אף דהריב"ש סי' קפ"א כ' דשאני ההם דהוי מלדעל"ג ולהתברר מיד ועדיף משאר מלדעל"ג . מ"מ הכא דהוי גילויא מלתא בעלמא מחמת הרובא מעליא וכו' כנ"ל י"ל דלא גרע מהתם :

סימן רכח

הנה מה שכתבתי מעלי בספק בכור שמת יש להקל אף שלא הראה מומו לב' בהכ"כ כיון דאינו חלף משום גזירה משום דוקין שבעין כו' . י"ל בספק בכור לא גזרו . ודאי לפ"ד הגאונים והרמב"ם והעו"ש סי' ש"י דפוסקין כר"מ דגזריקן משום דוקין כו' אין להקל כלל אף בספק בכור וראוי מפסקי מהרא"י ס"ס קמ"ט שכ' אי"כ לית דין ולית דיין להחיר אפי' בכור שיש בו כמה ספיקות כו' ע"ש . ואע"ג דגבי ודאי בכור אין בכה"ג רק איסור קנס דרבנן כמש"ס מהרא"י . וכמבואר בש"ט סי' ש"יג סס"א . מכש"כ בנידון דמהרא"י דהוי אמירה ואמירה דאמירה כו' ע"ש אפ"ה לא הוי שום סברא למהרא"י להקל בכה"ג אפי' בבכור שיש בו כמה ספיקות ולרוב הפוסקים לא הוי בכור כלל כיון דהיא חולבה כמש"ס סי' קס"ז כו' . ואי"כ ודאי ה"ה כנ"ד אין להקל אע"ג שהוא ספק בכור . אך מה ש"ל לכאורה כיון דהתוס' דבכורות ובינה וסייעתא פסקו כר"י י"ל אע"ג דקיי"ל כר"מ מ"מ בספק בכור שמת יש להקל ולסמוך ע"ז בהפסד מרובה עכ"פ . והנה ממש"ס הרא"ש והב"י סי' ש"י מוזן לכאורה דבשאלחות פוסק כר"י וז"ל דבהדי' חיתא בשאלחות ר"פ בא דהלכה כר"מ רק דהרא"ש כ"כ ע"פ מ"ש התוס' בבכורות (דכ"ח סע"א) ובשאלחות כו' אבל התוס' והרא"ש לא נחכונו להביא ראיה מן השאלחות רק דאין הלכה כר"מ בקנסותיו ואינהו ס"ל דהכא נמי קנסא הוא אבל השאלחות עלמו ס"ל דהכא גזירה היא כו' . אלא הטור כ' ובשאלחות פוסק כר"י ולע"ג . ואי"כ כיון דהשאלחות ובה"ג פוסקים כר"מ אי"כ נראה דעת הגאונים כר"מ ולכן קשה לסמוך להקל . ומי"מ בצירוף נה שראו ג' הדיועות המום (ע' רש"י שבת דמ"ז ע"ג ד"ה הכא ותוס' שם) מחיים והוא מום קבוע וצ"ל דה"ל שחינו בכור וצ"ל דה"ל מה שנתערב ברוב היתר הסומך על ד' התוס' וסייעתא אין מוחיחין אותו . ומ"ש מעל' בשם רש"י ביצה כ"ז ה' ד"ה אע"ג . ואלו אדם אחר שחטו כו' הרי הרמב"ן כ' בהדיא להפוך ומדקדק כן מהמנשה והואיל ונשחט כו' . גם מ"ש דמשמע מהקרא עובדה דשרוע (בכורות ל"ב) דמום קבוע ח"ל להראות רק משום כבודו כו' ז"ל דר"ל דסני בני' בהכ"כ ע"י חוס' שם ד"ה משום . יד"ו ד"ש מנחם :

סימן רכט

ואשר שאל עוד רומע"ל ע"ד לרימת אונן בבכור דהק' רפ"ו דבכורות מן הסחוס ולא מן העור אשר ילשון לא מן העור משמע דאינו ממעט רק האלי' הרכה שבחתי' האונן דשם הוא דלא הוה מום דהדרה בריא' . אבל כל מקום הקשה הוי מום אמנם ה"מ סי' ש"ע סק"ד כ' דהסחוס הוא דוקא גדר האמלעי דלפ"ז אף מקום הקשה שבטעויות לא הוה מום כיון שאינו גדר האמלעי . וביקש רומע"ל דאף דתנוך היינו גדר האמלעי . אבל סחוס דגבי בכור לא בעינן גדר האמלעי דסחוס הוא ת"י דבדל אונן (שבטותם סי' ג') שהוא הקשה שבאונן אבל אינו מוכרח שהוא גדר האמלעי דוקא . ושאני תנוך דהוא לשון חוץ וכו' . כדאיתא בת"כ שבר"ש פ"י"ד דנגעים מ"ט . משא"כ סחוס :

הנה לכאורה אין לחלק כלל בין סחוס לתנוך דבתרגום יונתן פ' תלוי (פ' כ"ט פסוק כ') תרגם תנוך סחוס . וכן תרגום בדל און . וכיון דהסחוס היינו תנוך . ותנוך ודאי הוא גדר האמלעי דוקא וכדאי' בת"כ פ' לו (דל"ה ע"ב)

לפרש תנוך און אהרן דפ' תלוי הכו' שנית צפי' לו שהוא גדר האמלעי (וצפי' מלודע ביאר דהנוך חוץ וכו') ממילא למדנו דסחוס דה"י פ' תלוי היינו גדר האמלעי . ולפ"ז משמע לכאורה דטעויות האון אע"פ שהוא קשה אינו סחוס כדמוכח ממ"ש הקרבן אהרן פ' מלודע וז"ל יש לה (להאון) ג' חלקים הא' מחוץ יש לה בשר רק מקיף בסיבוב האון כולה והפנימי הוא אשר חוץ האון ובאמלע אלו השנים ילא על שטח האון שחוט (כ"ל שהוא ע"ס וז"ל סחוס) שפאשר יגע בו האדם ימלאהו חזק דומה לעלם כו' וזהו גדר האמלעי עכ"ל הרי כ' שיש בשר מקיף בסיבוב האון כולה אשר אינו נק' סחוס אי"כ עליוני' האון ז"ל דלאו היינו סחוס כיון שאין דבר אחר מקיף לו . ואע"פ שהוא קשה ז"ל דאינו דומה לסחוס אשר הוא קשה בעלמ' . וכ"כ החוס' י"ט רפ"ו דבכורות ד"ה אבל לא מן העור והל"ח בשם הרמב"ם פ"ז מה' ביאת מקדש שהזכיר מעלי אמנם בשם רש"י כ' שם ש"ל דרק האלי' הרכה שבחתי' האון הוא היינו דמיטע התנה באמרו אבל לא מן העור . ולפ"ז עליוני' האון כיון שהוא קשה אע"פ שאין לו דבר מקיף נק' סחוס . אך ז"ע אי"כ איך הוא גדר האמלעי - אמנם לכאורה כ"ל ראוי לשטה זו מתרגום אונקלוס דפ"י תנוך צפי' תלוי ופ' לו ופ' מלודע רוס אודניה . אשר לכאורה תמוה שפ"י נגד הת"כ דתנוך היינו גדר האמלעי וכשאמר רוס אודניה משמע אפי' סמוך לשפת האון רק שהוא ברוב ועליוני' האון ולא בחתי' . ולפ"ז קשה האין הוא גדר האמלעי . אעכ"ל דכיון שהוא קשה היינו בכלל תנוך . ומי"מ נק' ג"כ גדר האמלעי כיון שזה הקשה שבאונן הנה יש לו דבר מקיף בחתי' האון והוא האליה הרכה הרי אי"כ זה הקשה שבאונן הוא למטה באמלע בין חוץ האון להאלי' ומופל עליו לי גדר האמלעי . לכך אע"פ שבטעויות האון אין להקשה דשם דבר מקיף מי"מ נק' גדר האמלעי כיון שיש לו דבר מקיף למטה בחלק גדול מן האון . ועוד דגם שם בטעויות האון יש קלת עור רק קלה ע"ג הקשה ויכול להיות שחיה פגם בהעור הרך כשיטור פנימה דבכור ועדיין לא יגיע כלל הפגם עד הקשה וצכה"ג ודאי אינו מום אבל כשהגיע ונחחק הקשה שבטעויות האון י"ל דהיינו סחוס . והיינו נמי תנוך . וזהו שתרגם אונקלוס רוס אודני' כלומר דשם כמעט הכל תנוך משא"כ בחתי' האון יש תנוך ויש אלי' . וגם הראיה שהביא רומע"ל לשטה זו מהגמרא דקדושין (דכ"ח ע"ב) ובכורות (דל"ז ע"ב) דמוכח לשם דבגובה של אונן הוי מום בכל מקום ראיה נכונה היא וכ"מ בערוך ערך סחוס דפ"י שהוא גובה של אונן . ומילתא פ"י שהוא חתי' האון והיא האלי' הרכה . וע"י עוד בפירש"י דבכורות (ד"מ ע"ב) דמשנה בזמן שהיה עלם אחד שנכפל תנוך העליון לתוכו ונחחקר למטה משמע קלת דטעויות האון כולו נק' תנוך וכן משמע בירושלמי פ"ק דקדושין גמ' על משנה עבד עברי נקנה בכסף כו' וז"ל דרש ר' יהודה בי ר' בון המילת הזה נרצע שלא יהא כהן ויפסל . ר' מאיר אומר מן הסחוס היה נרצע מכהן היה ר' מאיר אומר אין כהן נרצע שמת יעשה בעל מום ויפסל מן העבודה וירצע הסחוס פחות מן הכרשינה שמת יבא לידי כרשינה עכ"ל . הרי כל האון זולת המילת נק' סחוס . וכן ביאר בקה"ע שחלק העליון שבאונן שם הוא נרצע והוא נק' סחוס ותנוך . ומי"ש שמת יעשה בעל מום דמשמע שאינו רק ספק פ"י קה"ע שם דר"ל שמת יבא לידי כרשינה והרי בגמרא שלנו דקדושין ודבכורות מבואר דנרצע בגובה של אונן . ומילת ע"כ ז"ל דאינה רק למטה והוא האלי' הרכה של אונן . הרי מבואר דגובה של אונן נק' סחוס וכן פירש"י להדיא בבכורות (דל"ז ע"ב שם) . ואם באנו לומר דהיינו ג"כ תנוך הוא ממש כתרגום אונקלוס רוס אודני' . ואף אם נחלק כמ"ש מעלי דגדר האמלעי ותנוך הוא דוקא מה שבאמלע האון ממש . אבל עכ"פ גובה האון נק' סחוס ובמומי בכור חק מן הסחוס :

אמנם

אמנם כ"ז כתבתי להלכה - אבל למעשה קשה בעיני להקל
 נגד פסק הט"ז שבש"ע יו"ד סי' ש"ט והביאו הצ"ח
 גם הל"ח והחוי"ט מספק עלינו - והעיקר שאני חוכך להחמיר
 הוא מפני שזכרתי המעשה שהי' מפורסם בלאדי בשנים הראשונים
 של דירתו - אשר אירע עובדה בלרימת און בצכור והסיר
 השמש דשם שהיה מ"ן ג"כ שם ונשחט הצכור על פיו - אח"כ
 בא המעשה לדודינו הרה"ג מוהר"י ליב ז"ל מיאגאוויטש שהיה
 אז ג"כ בלאדי וקשה בעיניו פסק ההיתר הנ"ל ובה' עם השאלה
 לפני כאלחזמו"ר הגאון נ"ע וגשא ונתן עובד דין זה - וכפי
 שהי' מפורסם אז או לקצור בשר הצכור הנ"ל וכמדומה ש"ל ע"ז
 שו"ת באריכות - ומסתמא החמיר כדעת הט"ז או אולי איזה טעם
 אחר - דלכאורה י"ל עוד כי כל הנ"ל דברנו על און האדם שיש
 בה א"י רבה למטה בסוף האון - אבל באון הבמה אין בה
 כן - וא"כ אם נאמר דכל מה שהוא קשה קלה נקי' ההוס' א"כ
 מהו עור אשר חנן אבל לא מן העור - ונהי' מוכרחים לומר
 דהעור הוא מעט מעט מאלו בשפת האון אשר ע"כ אפשר
 מחמת זה החמיר לומר דסחוס הוא הקשה ממש לחך חלל האון
 ולי"ע אמנם לשון הגמרא בצבורות (ד"ל ע"ה) ובבילה (ד"כ ע"ב)
 ויניחה על האון כדי שיבא הכלב ויאכלנה דהוק לומר דלא יהא
 מוס' א"כ יאכל הכלב כל האון עד הסמוך לחללו אך אין זה ראייה
 כ"כ ד"ל איה"כ - מיהו בגמרא צבורות (ד"ל ע"ה) ובפירש"י
 ד"ה גדיא בלודני' נראה לכאורה דאין לומר דדוקא הקשה
 הגמור הסמוך ממש לחלל האון הוא לבדו הנק' סחוס דא"כ מה
 בין גדיא לאימרא - וע' חוס' שם ד"ה איכא דאמרי כיון שרואה
 עכשיו מיעוט און כו' משמע לכאורה שמטיל המוס' באותו
 המיעוט שמבחוץ וכי' בהש"ך ס"י שיי' :

סימן רל

אודות צכור היינו פרה שלא ילדה נתנה לא"י לזונה ופסק
 לו שכרו - ואחר זמן מכרה לו ונתן ע"י אוק גאב
 וילדה זכר אם פטורה מן הצכורה דהא יש כאן כסף וחליו
 זוכה לו וה"ל כמו משיכה - ויש אומרים דלא נעטרה דכיון
 דהיתה מופקדת אללו מקודם שמכרה לו כ' הצור ח"מ ס"י
 קפ"ט וביאר דבריו הט"ז שם דלא נחשב חליו של הנפקד וא"כ
 נשאר רק קנין כסף לבד :

הנה בפסקי מהרא"י ס"י ק"ל כ' דכיון דברשות האינו יהודי
 הוא בשעת ההנאי כמו שנראה ממכתבך וקנה לו רשותו
 במקום משיכה ומעות נמי נתן כו' והובא בש"ע יו"ד ס"י
 ש"ך - הרי חליו הוא כמו משיכה משמע אף שהיה בחליו
 מקודם - וע"ד ערער הט"ז שם הנה גבי ברשות המופקדים אללו
 שבפרק הספינה (דף ע"ה) אף לפ"ד הרשב"ם שם דמשוי ליה
 כמו רשות מוכר וכ"ד הרמב"ם לפי הכ"מ זהו כשהקונה איש
 אחר ולא הנפקד וגם בזה פליגי ההוספות ושאר פוסקים - אבל
 כשמוכר להנפקד עלמו ודאי לכ"ע חליו קונה לו - ובגמרא הט"ז
 כבר נזכר בשו"ת מוהר"ם ח"א סי' ס"ה ודחאה בשתי ידים
 כהובא בקה"ה סי' קפ"ט - אף שר"ה לעשות סיגורין לסדרת
 הט"ז הנה בנתי"מ ס"י רי"ט כ' בפשיטות דהעיקר כדעת
 מהר"ם - וגם הרב"י בצ"ה פסק כן בפשיטות והגיה
 כדברי הטור :

ולכאורה ע"פ דברי צד"ה נולד חשב אחר דכיון דלא כיון
 האינו יהודי שיזכה לו חליו ושיהי' כמו משיכה -
 א"כ שמוא לא קנה לפי סדרת הראב"ד שהובא בטח"מ סי' רי"ט
 סי"ג - דמדמה לה להא דיבמות פרי"ג (ד"כ ע"ב) הטור
 בנכסי הגר וקסבר דשלו הן לא קנה משום דלא נהכוין לזכות
 כמ"ש בטוש"ע ח"מ סי' ער"ה סעיף כ"ה - אך א"כ קשיא מזה
 אהא דקיי"ל בצ"ק (דמ"ט ע"ב) ובב"מ (ד"ה א') דחליו של
 אדם קונה לו שלא מדעתו - ואיך קונה לו הא לא נהכוין האדם
 לזכות ומה אם הוא עלמו עושה זבייה בלתי מתכוין לא קנה -
 א"כ איך יקנה לו חליו - אע"כ לריך לחלק בין עשייתו ובין חליו -

ועי"ל דהבא כיון האינו יהודי רוצה לזכות ולקנות אף שהוא
 מתכוין שיקנה ע"י האוק גאב מ"מ גם חליו זוכה לו צד"ה ג'
 ולא דמי כלל לעודר בנכסי הגר וקסבר דשלו הן דשם לא נהכוין
 לשום קנין - אבל הכא מתכוין לקנות ע"י כסף לכן ממילא גם
 חליו זוכה לו - והנה דין זה מבואר בשט"מ פ"ק דבינו (דף
 יו"ד) צד"ה כיון דנפל גלי דעתיה דנפילה ניחא ליה דליקני צד'
 אמות לא ניחא ליה דליקני - איכא מ"ד דדוקא בקנייה דרבנן
 אמרינן הכי כו' - אבל הרשב"א כתב דה"ה בקניות דאורייתא
 חדא דאינו קונה בע"כ - ועוד דגרסינן דיבמות פ"ג עשאובו
 כעודר בנכסי הגר וקסבר דשלו הן דלא קנה - אבל הרא"ה
 חולק בדבר אף בקניות דרבנן כו' עכ"ל - ועיין מזה צ"י בח"מ
 סי' רס"ח ס"ה וסיים וכבר כתבתי שדעת הרי"ף והרמב"ם
 והרא"ש ז"ל כדעת הרא"ה ז"ל עכ"ל - הרי מוכרח דס"ל דלא
 דמי להא דפ"ג בעודר דשם לא מתכוין לשום קנייה כלל - אבל
 הכא שמתכוין לקנות אף שמתכוין לקנות ע"י שנפל לו עליה וזה
 באמת אינו קנייה אעפ"כ קנו לו ד' אמות אף שלא נתכוין להם
 כלל - א"כ כנ"כ צד"ז אף שהאינו יהודי מתכוין לקנות ע"י כסף
 וזה לא מהני לפ"ד כמה פוסקים מ"מ מהני לו קנין החל"ה
 ממילא ג"כ :

והנה בקה"ה סי' ער"ה סק"ד הביא בשם שו"ת ז"ל סי'
 קי"ט ותשו"ע ע"ה ג' סי' ק"ב דהעירו ג"כ לענין קניית
 בהמה מבכרה אהא דפ"ג בעודר וכו' וקסבר דשלו הן הנ"ל
 והוא דחה דבריהם ע"פ מה שהביא בשם גדולי הראשונים
 שבדעת אחרת מקנה אותו לא שייך הא דעודר וכו' וקסבר
 כו' עיין עליו - אך צד"ז שנתכוין לקנין - לא דמי כלל להא דתשו"ע
 ז"ל ששם יש סברא שלא נתכוין לשום קנין כלל - ע"כ ראה
 לדמותו להא דעודר כו' וקסבר כו' - אבל הכא שנתכוין לקניין
 גמורה זכה לו חליו ועיין במסכת ע"ג ר"פ השוכר את הפועל
 (ד"ס ג' ע"ה) גבי וכוון דקאי בחל"ה כו' :

סימן רלא

שאלה - ישראל שהיה מגיע לו מעות מישראל שאע"פ שח'
 ישראל הוא ולקח הארון המושל מהלוח פרה
 מעוברת ונתנה להמלוה במשכון והיא היחה שזה יותר מהחוב
 הרבה - ולהיות שלא פדה אותה כמה חדשים חשב הישראל
 שכבר היא שלו ומכר אותה לישמעאל קודם לידתה כדת ואח"כ
 ילדה צכור ודאי - והישראל לפ"ת שחשב שמכרה כדת שחט את
 העגל ונתן העור לבט"ק ונתערבה עם כמה וכמה עורות עגלים -
 ועתה הלוח מחזר לפדות הפרה :

ראשונה כתב כח"ר שלפ"ד התוספות בפרק השוחט
 (ד"כ ע"ב) שפסק כר"ל משמיה דלוי סבא
 דאינה לשחיטה אלא לבסוף - א"כ צד"ז זה שלא שחטה אלא
 באונס העשות ממי שחית בה פורחא אין לך מוס' גדול מזה
 וכדאיחא החס בגמרא (דף ל' ע"ה) ובפירש"י שם (סע"ה) - ואי
 מוס' דנשחט שלא ע"פ חכס - הא החוס' צבורות (ד"כ ח'
 סע"ה) פסקו כר' יהודה דלא אסרו אלא בדוקין שבעין ולא
 בשאר מומין עכ"ל - ונראה נפלאחי ע"ז דאיכ' לסדרת כח"ר
 גם בשרו יהיה מותר באכילה מה"ע לרי' יהודה - וא"כ מלינו
 היתר לצכור הם ששחטו בחוץ ע"י שגגה וטעות - ואי"ת באמת
 מלינו - א"כ הגע עלמך - דין שוחט קדשים בחוץ דמייחייב כרת
 ע"ז צמזיד - וחטאת בשונג כמ"ש במשנה דפ"ק דכרייתות למ"ד
 אינה לשחיטה אלא לבסוף היכי משכח לה - הא ממי שחית
 בה פורחא אין לך מוס' גדול מזה - ואינה ראויה עוד למזבח
 וכל שאינו ראוי למזבח אין חייבין עליו אם שחטו בחוץ
 כדפירש"י במשנה פ"ב דצבורות (דף י"ד ע"ה) ד"ה והשוחטין
 בחוץ - אבל בשאר מומין לא - והוא הלכה פסוקה בלי שום
 חולק - ועיין במשנה ר"פ אותו ואת בנו - וכיון דלמ"ד אינה
 לשחיטה אלא לבסוף לא מייחייב אשחיתו בחוץ רק בסוף שחיטה
 כמבואר

חלק זה רק קיבל עליו אחריות חייבת בזכורה עכ"ל. ובמהרי"ו
 שם משמע דכיוצא בזה אם היתה הבטחה תחלה של איי
 ומכרה לישראל פעורה מזכורה ע"ש. משני לדדים אלו מבואר
 שאין סולד קדוש בזכורה כלל והוא חולין גמורים. עיין יו"ד
 סי' רל"ב ס"ה. אם אעשה כו' וכן עיקר. וראיה מגמי דגיטין
 (פ"ג) לא תוכל ולא תגרש ולכן לא תשוב מתנה עמ"ס בחורה
 וה"ל כה"ג ממש:

הלכות פטר חמור

סימן רלד

שאלה - ישראל שקנה מכרן חמור שלא זכרה ונתן הכסף
 ולא משך את חייבה בזכורה:

לכאורה י"ל דפטור כיון דמ"מ מדרבנן לא זכה ח"כ אינו
 שלו שהרי קנין דרבנן אלים לאפקועי ממונא
 כמו ד"ה שקונין מדין חלר מדרבנן ולענין גט בא"ע סי'
 קל"ע וחמך בשעות דרבנן אין חוששין לקדושין בא"ח סי'
 חמ"ג. הפס מוכח מהא דאמר רבא דהוה (מ"ח ח') מתנית'
 מסייע לריש לקיש אבל מידי אחריתי דמהסרה משיכה לא מועיל
 ומשמע דלר"י לא חתי שפיר אע"פ שמדרבנן יכול לחזור בו מ"מ
 מעל מדאורייתא כיון דד"ת מעות קונות וה"ע דלגבי איסורא
 לא תיקנו כ"כ ד"ס לשם ופ"י סי' בע"ח. וא"כ ה"ה גבי
 בכור כיון דד"ת מעות קונות הוי של ישראל ולא של כהן וחייב
 בפטר חמור. ועמ"ס במ"ח בתשו' הקודמת שהעליתי שם
 דקנין דרבנן מהני באיסור דאורייתא וכנ"ל וקושיי המדכי רפ"ח
 דגיטין י"ל משום דמהנת ש"מ קונה אח"מ ואין גט אח"מ ע"ש.
 הא לא"ה מהני קנין דרבנן וע' פ"י ב"מ שהביא מהשולח (ל"ט)
 הנשאל קדום לחבירו [כו'] כדרך שתיקנו כו' אע"פ שהוא
 דרבנן. ואין כ"ז נגד מש"ל ד"ל דודאי קנין דרבנן היכא שאינו
 בא להחליט קנין דאורייתא מועיל כמו קנין דאורייתא כמו
 משיכה לר"י אע"פ שהוא דרבנן לבד וכן ד"ה. משא"כ היכא
 שבא להחליט קנין דאורייתא:

הלכות חלה

א"ת דאורייתא **סימן רלה** *הקדמה* *א*

וניהוין השאלה. שראית במדינתכם מנהג חדש בהפרשת חלה
 ממנה שחולקים המנות לב' או ג' חלקים. וכל אי
 ואי מבני הבית נופרים חלה מחלק א'. ואיזה אנשים באו לשאל
 ממעלתך איך להתנהג בזה ולוית שלא יעשו כן רק שיירפו כל
 המנות בכל ויקחו חלה א' לבולן. וכששמעו זאת האנשים נהגו
 מנהג חדש ה"ל. באו לשאל ממך מה דין מנותיהם שחלקום
 לב' או לג' חלקים והפרישו ב' או ג' חלות. ודעה מעלתך לומר
 דבדיעבד אם באו לשאל ע"ז ביו"ט ח"ל להתמיר כלל ויש
 לפסוק דמהני ההפרשה שהפרישו מכאן"ל נל"ד דהדין עם
 מעלתך אבל לא מטעמך שכתבת ממ"י (אם כוונת האשה
 שמכוננת שלא לפטור חלק הב' כוונה היא הרי לא נפטור
 חלק הב' כו'. ואם נאמר דכוונתה לאו מלהא היא. והפרשת
 חלה שמלכוד הא' עולה ג"כ ללכוד הב'. הרי כל מה שבלכוד
 הב' פטורים כמבואר בשו"ע אדמו"ר כ"ע ה' פסח בסו' תכ"ז
 שאפילו בבי עיסות שהיה בכל א' ביעור חלה אם הפריש שלא
 מן המוקף דביעבד הוי הפרשה וכולם פטורים. מה תאמר
 שלענין המלה שבלכוד הב' שיש עליהם ספק שמא באו מאותה
 עיסה שבא ממנה אותה מלה שהפריש ממנה חלה בלכוד הא'
 לזה לא מהני כוונתה שלא לפטור כיון שמעיסה א' באו ולענין
 מלות אחרים שבאו מעיסה אחרת מהני כוונתה שלא לפטור.
 חדא דאין סברא לחלק בענין הכוונה כו' עכ"ל. ובמח"כ הן
 דברי

התוס' בגיטין דקנין דרבנן לא חשיב זכיה גמורה להפקיע
 איסור דאורייתא. אמנם לשעת רש"י בגיטין שם והסכים עמו
 הר"ן דקנין דרבנן חשוב קנין אפי' מה"ת כו'. וקטן
 ה"ן לו זכיה לאחרים אפי' מדרבנן רק בשיתופי מבואות דרבנן
 הקילו כו'. וכ"מ בחי' הרשב"א גבי דיח קונות בגט עם שהד"ה
 רק דרבנן נשום כו' וחשוב קנין דאורייתא. וכ"כ בש"ס פ"ק
 דמליעא גבי קטנה יש לה ד"ה ע"ש (ושני שעות אלו י"ל שיש
 להם מקור בגמי עוד בגיטין (ל"ה ב') רבא אמר הפקר ב"ד כו'
 עב"י חו"מ סי' ס"ז כי דלהרמב"ם לא אמרי' הפקר כו' בקום
 ועשה) ח"כ ב"ד חשוב בכור מדאורייתא למ"ד דזהו סיטומתא
 [ע' מה"ח]. וגם נשטת התוס' יש לחלק בין זכיות קטן או
 מכירת שט"ח שאין להדבר שום קנין מלך עלם מדאורייתא
 לסיטומתא שהקנין יש להדבר מדאורייתא רק שקנין זה
 דסיטומתא הוא דרבנן י"ל דזה חשוב יותר (עב"י ה' מילה סי'
 רס"ד בשם ר' יחיאל ומשם הקים לענין זה) בשגס [שמה] שכי
 רמ"ה שסיטומתא הוא דרבנן ל"ע קלת עיין סו"ס ב"ב רפ"ק
 וכי מסירה ומשיכה מלות הן כו' ועיין חינוך פי' בהר מלוה
 שלי' שהקנייה כולם מדבריהם כו'. וי"ל שהתורה אמרה שיקנו
 במה שדרך לקנות וכ"מ ברבינו ז"ל סי' תמ"ה סעי' י"א
 דסיטומתא מהני לאפקועי איסור ב"י וב"י שהוא דאורייתא
 ומ"מ ב"ד לא ברירא מלתא כ"כ דהוי סיטומתא. אמנם
 העיקר להתיר ב"ד הוא מלך אחר והוא כיון שהשר עיכב
 אללו הבטחה עד שיסלק לו הישראל מעות ואי לא אשכח
 הישראל מעות יעכב השר הבטחה לעלמו מקרי יד אחר בחלונע
 ופטור מהזכורה וכדאסיק רבא פ"ב דזכורות ובפ"ה דמליעא
 (ד"ע ע"ב) בענין המקבל לאן ברזל מן הא"י שולדות פטורות
 מהזכורה הגם דברשותא דמקבל קיימא אפי' לאונסא וז"ל
 מה"ע דאי לא אשכח מעות תפיס לבהמה כו' ופסקו קן כל
 הפוסקי' ביו"ד סי' ס"ב. ואין לומר דש"ה"ה נשום שיש להא"י
 חלק בריוה הולדות דהא הבור יו"ד שם סס"י הג"ל כ' בשם
 הרמב"ם שאפי' אין לו על הישראל רק ריוח נמון לבד נמו דינא
 הכי וגם ל' הגמי משמע שהבטחה הם של ישראל מכל וכל
 והישראל נוהג לו אח"כ משלו ועיין רש"י במליעא שם אפי'
 ולדות המגיעים לחלק הישראל פטורין מן הזכורה כשיתעצרו וילדו
 כו' נטעם דאי לא משכח בהמה תפיס ולדות. והנה בולדות
 המגיעי' לחלק ישראל אין להכרי מהם שום ריוח עוד אפי'
 נמון ואפי' פטורים מן הזכורה כשיתעצרו וילדו מה"ע דאי
 לא משכח בהמה תפיס ולדות והולדות עלמן לא היו מעולם של
 הגברי רק כיון דאמו ה' של הגברי ואי לא אשכח בהמה
 תפיס ולדות חשוב יד נכרי בחלונע כש"כ ב"ד שהבטחה עלמן
 היו של השר ועדיין יש לו בהם כה זה דאי לא יסיב
 הישראל זוזי תפיס אותן שהן פטורין מהזכורה וכ"ה דעת
 התוס' שם ד"ה ואי וכ"ד מהר"א בפסקיו סי' ק"ל שכי וז"ל
 דההם שאני לפי שנוף הבטחה של הישראל היתה. אבל הכא
 גוף הבטחה של הא"י היתה כו' ע"ש. וכ"כ בשטה מקובלת
 לב"מ שם לפירש"י ע"ש. רק שלפ"ז ל"ע על תשו' ל"ל סי' ס"ג
 הובא באה"ע סי' ש"ך למה לא יהיב טעם זה. ומלאתי אח"כ
 תשו' זו בספר בא"י ועיין תשו' מהרש"ל סי' ל"א ועליו יש
 להקשות ג"כ קן. ויש ליישב דעדיפי' מיני' קאמר. איך שם
 הניח הישראל מרנון ולא עיכב השר. ואם ירלה ישראל ליקח
 הבטחה יתן לו בלא מעות דאז אין לו בה תפיסת יד וע'
 חילוק זה במשנה דע"ז לענין יין כסף והלה כותב לו התקבלתי
 כו'. אבל אם ירלה ישראל להוליתו ואינו מניחו כו' ע"ש. ולי"ע
 ובתשו' מהרי"ו הלוי אחיו של הט"ז סי' ג' מביא סברא זו להקל
 מיהו דבריו ל"ע דהרי החס לא היה הולד של א"י מעולם ובכ"ה"ג
 לא אמרי' סי' זו כמ"ס מהר"א שם והוא מהתוס' ובש"מ האריך
 יותר בזה שאפי' אפתיקי מפורם לא מהני בזה ע"ש. ועוד יש
 להקל משום דאחריות גביה וחבירה ואונסים על הא"י ומהני
 לאב"י אפי' למאי דס"ל דברשותא דנותן קיימא. ועיין תשו'
 מהרי"ו סס"י קע"ד הובא בהג"ה ש"ע סס"י ש"ך ואין לו

בחלה ומפריש מן החמה על הלונגה ומן הלונגה על החמה
 ואפילו מדפוסין הרבה עכ"ל. ועיין בכ"מ שם. ובמשנה
 פ"ה דדמאי משנה ג'. והרי בין כשהנחתום עושה בטורה
 בין בטומאה בין כשמוכר במדה גסה בין כשמוכר במדה
 דקה. הטיסה נחייבה בחלה אלל הנחתום. ונחייבה רק
 חלה אחת מכל הטיסה. וא"כ אם עשה עיסה גדולה מאד
 עד"מ כש"מ דהמ"ב סי' א' ומכרה לאנשים הרבה לכל
 אחד שיטור חלה. הרי כל אחד מפריש חלה ממה שמכר
 לו ומכרך עליה. ואע"פ שהטיסה נחייבה רק בחלה אחת
 ובכמה אחת. איך פשוט נהי דאם הנחתום היה מפריש
 חלה היה די לוקח חלה פעם אחת ובכמה אחת. מימי עתה
 שלא הפריש החלה ומכר לכמה אנשים כל אחת לוקח חלה
 בכמה. ואין עיסה של לוקח אחד נפטר בחלה שהפריש
 לוקח אחר. אף שהם מעיסה גדולה אחת. והיינו מפני
 שהוא אינו מפריש חלה רק על מה שלקח הוא. ואיך
 נפטר את של חבירו. מיהו החס י"ל משום הורס משלו
 על של חבירו יש סברא שלריך דעת בעלים פ"ד דנדרים
 (דל"ז ע"ב). מיהו הרמב"ם רפ"ד מהי תרומות ה"ב פסק
 דה"ל תרומה וא"ל דעת בעלים. ועוד נראה דדין המשנה
 דדמאי דהלוקח מן הנחתום. אין שייך לזה כלל. דהבא
 הרי לא כיוון כלל להפריש חלה רק על שלו וא"כ ודאי
 לא נפטר של חבירו. והנה לדין המשנה שהיה שיטור לחלה
 אחד מכ"ד או ממ"ח פשוט כן שהרי לא הפריש רק על
 שיטור שלו. אך אפילו עכשיו אין לחלק דודאי ברור שלא
 נחכוין לפטור רק את שלו ממילא של חבירו חייב. וא"כ
 הרי ברור כהמ"ב והתפלי"מ ולא כהב"ח אך לא מטעמיה
 דהמ"ב ולא מטעמיה דהתפלי"מ שלריכס לירוף כל כו'. דזה אינו.
 אלא כמ"ש בס"י שכ"ו דאף דמתחלה חל עליהם חוב חלה אחד מ"מ
 אם לא הפריש עד אחר שהלקח חל על כל אחד חוב חלה. כיון דכל
 אחד אינו מתכוין לפטור מהחלה רק חלק שלו.

וגדולה מזה משמע ממשה ג' פ"ה דדמאי גבי מן החמה
 על הלונגה כו' ואפילו מדפוסין הרבה כו' דר"ש
 מחיר בחלה והכי קי"ל. והרי אף אם הלוקח הזה לקח
 מכל הטפוסין רק שיטור חלה אחד מפריש חלה. וכן גם
 הלוקח השני כשלקח רק כן מפריש חלה. ולא אמרינן
 דשל טפוס א' כשהפריש לוקח זה ממנו נפטר מה שמטפוס
 זה אלא לוקח השני. ויוכל להיות ששני הלוקחות מפרישים
 מטפוס אחד לבד על כל הטפוסין. ואע"פ"כ היא חלה
 גמורה ולא אמרינן שאחד מהן מפריש מן הפטור על החיוב.
 דכיון שכל לוקח אינו מתכוין לפטור רק בכוח אלו. א"כ מה שביד
 לוקח שני אף מה שמטפוס זה שהפריש לוקח ראשון החלה לא
 נפטר כלל וחייב בחלה חיוב גמור.

קיצור. עוד ראינו מהמ"ב והתפלי"מ ומהמשנה
 רפ"ה דדמאי. ומשנה ג' פ"ה דדמאי:

סימן רלו

דין לעקוף את חייב בחלה. ושייך קלת למשנה פ"ק דחלה
 מ"ד הסופגנין והדובשנין כו'.

אודות מ"ש בבב"י סי' שכ"ט בשם ספר בית הלל בעיסה
 שנילושה עם דבש דבורים שיפריש חלה בלא ברכה.
 ח"ל הבה"י סי' שכ"ט ע"ט עיסה שנילושה צמי פירות כו' היינו
 שנילוש ביין או שמן או דבש. ודבש הוא דבש דבורים חייבת בחלה
 וה"ה שאר פירות ולפ"ז מה שנהגים ללוש עיסות גדולות עם דבש
 דבורים שיש בהם שיטור חלה למכור בשוק חייבת בחלה. והעולם
 אין נזהרים בזה. ואפשר דסומכין דלהרא"ש עיסה שנילושה צמי
 פירות פטור מן החלה כמ"ש העור בשמו. ולכן נוהגים להקל
 ונראה שיש לחוש גם לדעת הרמב"ם ויפריש בלא ברכה. ועיין
 בש"ך עכ"ל הבה"י. וע"ז מהמחמם דמלשון הרא"ש מבואר שאינו
 מסתפק רק צמי ביצים או צמי פירות שאינם משצעה משקין. אבל
 בדבש דבורים שהוא אחד משצעה משקים המכשירים ליכא מאן
 דפליג על הרמב"ם דודאי חייב בחלה עכ"ד. וכן ראינו בפסחי

חשובה סי' שכ"ט סק"ב שהשיג כן חכם אחד על הצה"י. והנה
 ליישב דעת הצה"י לכאורה י"ל דס"ל דהוא מחלוקת האמוראים
 בירושלמי פרק שני דחלה שהביאו הרא"ש בהלכות חלה סי' ג' וי"ל
 ר' הייב בר אבא בשם ריב"ל אמר אין לך מחבר מכולם אלא שצעה
 משקים בלבד. ר' יוסי בעי מה אח אמרת לחלה או לעומאה. אי
 הימא לחלה כ"ש לעומאה אי הימא לעומאה הא לחלה לא. ר' יונה
 פשיטא ליה לחלה וכ"ש לעומאה עכ"ל. וי"ל דצה"י מפרש דספיקו
 דר' יוסי היינו צו' משקין שי"ל לעומאה ולא לחלה דאפילו ז' משקין
 אינן חיבור לחלה רק מים לבד. אך באמת זה אינו אלא דהפי' דר'
 יוסי מיבעיא ליה דשמא לחלה אפילו שאר מי פירות שאינן שצעה
 משקין הוי חיבור. לחלה הוי חיבור יותר מלעומאה כדמוכח שם
 בירושלמי. אבל ז' משקין דהוי חיבור לעומאה ודאי הוה חיבור
 לחלה. וכן פ"י בפשיטות בשם הראשון סי' חס"ד ואע"ג דלפירוש
 זה אינו מובן כ"כ מה שרבי יונה מכריח דינו מצרייתא דרשב"י
 דמרכה חלה שמן לחיוב חלה דמ"ל מזה דשאר מי פירות אינן
 חיבור דהין לומר דשמן דוקא דא"כ נמטע ג"כ שאר הששה משקין
 כו'. ור' יונה עצמו סובר דכל השצעה משקין הוי חיבור ולפ"ז ל"ל
 דשמן לאו דוקא ח"כ י"ל דה"ה לשאר מי פירות. וא"כ מהו ר' יונה
 כדעתיא. אינו ראי' יש לו מצרייתא זו. וכמ"ש בשם הראשון
 ה"ל דצרייתא לא תני בהדיא כר' יונה אלא דרבי יונה הוא דמפרש
 לה הכין. אבל חת"ל דהפי' כמו שכתבתי דר' יוסי מסתפק שמא
 לחלה אפילו שצעה משקין אינן חיבור רק מים ור' יונה ס"ל דז'
 משקין הוי חיבור ע"ז שפיר מיייתי ראי' מצרייתא דרשב"י דשמן
 הוי חיבור לחלה. וה"ה לשאר ששה משקין. אלא דמ"מ הרי
 הרשב"ה פ"י בפשיטות להפך. וגם דבריו מוכרחים דהא בירושלמי
 שם משמע דלחלה הוי חיבור בקל עפי מלענין עומאה לכפרת ר'
 יוחנן דלומר דאע"ג דר' עקיבא ס"ל במסכת טבול יוס פ"ג מ"ד
 שאין מי פירות מהבב"י לעומאה מודה הוא דמי פירות מחברין לחלה
 וכ"כ הר"ש פ"י המשנה במסכת טבול יוס שם ובמסכת חלה פ"ב
 משנה ב'. וגם לר' יונה הם שוים חלה ועומאה ואיך נאמר דר' יוסי
 מסתפק להפך דגם ז' משקין יהי חיבור לעומאה ולא לחלה. וזה
 ודאי אי אפשר. והפירוש בירושלמי פשוט כמ"ל. ע"כ יפה אמרתם
 שדברי צה"י בזה אין נכונים כלל. ועיין בהגהת הרא"ש על
 פ"י ר"ש במסכת חלה פרק שני משנה ב' ה"ל ס"ק א'.

קיצור. שדברי צה"י מ"ש דהמנהג שאין מפרישים חלה מלעקוף
 הוא ע"פ פ"י הרא"ש שפסק כאמוראי בירושלמי

הדוחים המשנה ב' פ"ב דחלה מהלכה הוא תמוה דדבש דבורים
 שהוא משצעה משקים לכ"ע חשוב חיבור אפילו לחלה:

ב אך למעשה מפני שהעיד הצה"י שהעולם אין נזהרים בזה
 להפריש כלל חלה מלעקוף. רק שהוא ז"ל בא להחמיר
 להפריש חלה בלא ברכה. ע"כ ל"ע לחפש הטעם של המנהג דודאי
 אין לומר שהוא מחמת דין המשנה פ"ק דחלה מ"ד הסופגנין
 והדובשנין כו' פטורין מן החלה. דזה אינו דמוקמינן לה פכ"ש (דל"ז
 ע"א וע"ב) כשלא נאפו בתנור ע"ש. דגם לפר"ח שפסק כר"ל דאמר
 הללו מעשה אלפס הן משום דאמרינן שם (דל"ז ע"ב) דכ"ע מעשה
 אלפס פטורין. והלעקוף שאופין אותו במחבת של ברזל בתוך התנור.
 לכאורה המחבת ה"ל כאלפס. דאלפס היינו מין קדרה שמצטלן בה
 ספ"ק דמעשרו ופ"ג דשבת (דמ"ה) וה"ל המחבת. מ"מ כיון המחבת
 הוא הוך התנור. וגם אין לה דפונה גבוהה כלל כ"א כמו זר קטן
 מאד. א"כ חוס התנור ממש שולט על הלחמים שבחוך המחבת
 מלמעלה. ורק מלמטה מפסיק המחבת בין התנור להלחם. א"כ י"ל
 זה נקרא מעשה תנור. וראי' מספ"ק דשבת (דף י"ט סע"ב) גבי
 אלא כדי שיקרמו פניה כו' ובגמרא שם (ד"כ ע"ה). ועוד ראינו
 מנ"ש במשנה וגמרא במנחות ר"פ שחי הלחם. ובדפוס היה עושה
 אותן ובגמרא שם (דף ל"ד סע"ה) וכמין דפוס היה לה בתנור.
 ובפי' המשנה להרמב"ם משמע שזהו כעין מחבת הג"ל. וכ"כ בחבורו
 ה' תמידין ומוספין פ"ה ה"ח וג' דפוסין של זהב היו להם אחד
 שנותנים בו החלה והיא בל"ק. והשני שאופין אותו בו. והשלישי
 שנותנים אותו בו כשרודה אותו מן התנור כדי שלא תחלקל עכ"ל
 וכ' הלח"מ ואע"ג דבמשנה לא הזכירו אלא שני דפוסין כבר יישב זה
 הרב מהרא"ש ז"ל בפ' תרומה עכ"ל. ורש"י בפ"י החומש פ' תרומה

סימן רלח

שאלה

שאלה יודי כהן איש חיל והוא משמש בבית אישפיטאל אלל החולים אם רשאי לעמל לקבור נוח יודי אם נקי מח מזה כיון שגם אם לא יטפל בו יקבר ע"י עממין היינו אנשי חיל שאינם יודים שהם ג"כ משמשים עם בשפיטאל :

משנה רפ"ז דנזיר כה"ג ונזיר איך מטמאין בקרוביין אבל מטמאין למ"מ כו' והגם ז"ל הירושלמי דנזיר פרק כה"ג ונזיר איזוהו ית מזה כל שהוא לוח (שיבואו אחרים לעסוק במה זה וכן רחוקי ממנו ואין שומעין קריאתו) ואין בני העיר באים בלו בני העיר ה"ז מושך את ידו (ולא אמריין הוואל והתחיל בהיתר גמור) עד היכן (כמה יבואו לעסוק במה וימשוך את ידו) עד כדי נושאי המטה וחילופיין וחילופי חילופיין (שכן דרך שמתחלפין לשאת לפי שהכל לריכס לזכות בו) בשאיין לריכין לו (כלל הוא דמושך ידו אבל אם בלעדו אינו נקבר מהר כל כך אינו מושך ידו) בד"ה בשאיין מכירין אותו אבל אם היו מכירין אותו (שהוא לורבא מרבין אינו מושך את ידו עד כדי שיעור) לא בד"ה בשאיין כבודו אבל אם היה כבודו לכן (שהוא גברא רבא אינו מושך ידו דאין לו שיעור) לא והגם יתא כבודו לכן (שכל ישראל חייבין לעסוק בו) ומיהו שיעורא כהן לכבוד הנשיא כד דמך ר' יהודה נשיאה אבריו ר' ינאי ואמר אין כהונה היום כו' עד איך נסא במיתתן עשו אותה כמות מלוה עכ"ל והגם לכאורה מדמעתא עד שיהיו כדי נושאי המטה וחילופיין וחילופי חילופיין כ"ש כד"ל דליכא ישראלים כלל ועיין בתוספות ע"כ דכתובות (ד"ז ע"ב) למאן דלא קרי ותני אין מבטלין אם יש לו נחשקין כדי קבורתו וכ"כ הרמ"ם שם מ"מ י"ל דהיינו כדי נושאי המטה וחילופיין וחילופי חילופיין ומיהו בהרין שם איתא דכתבו הגאונים ז"ל דבעשרה בני וכו' בעו"ד סי' שס"א בשם רב נטרונאי : לפ"ז כ"ש כד"ל דליכא שום ישראל אצ"ל דאיכא א"י למעמא הכהן ועוד דהא בשלריכין לו דאינו נקבר כ"כ מהר כשימשוך ידו אינו מושך ידו אי"כ ודאי כד"ל אם לא יטפל בו לא יהיה נקבר במהרה וגם אולי לא יקברוהו בעומק כ"כ כדרך שקוברין היודים מתיבס ועוד כיון בצורבא מרבין אינו מושך ידו עד כשיעור שית אלפי גברי וכו' א"כ לפחות בסתם ישראל איך יתכן שימשוך ידו דליכא שום יודי בלעדו אך הגה הב"י ב"ד סי' שצ"ד כתב בשם הרמב"ן דכ"ל כשהוא מת מלוה ומלאו כהן דכיון דקבורתו מוטלת על המולאים אותו אין הכהן מטיל מלוה שעליו על אחרים כל זמן שהוא לריך לה כלל כו' ולפ"ז בשמת בעיר כל שיש מי שיחטט בו אסור לכהן להטמא לו וליטפל בו וכן מוכרח ממשנה שגימה רפ"ז דנזיר יעמא נזיר ואל יטמא כהן מוכח דע"כ די באלה לכו ול"ל שנים וכ"ש שאל עשרה לפי הירושלמי דאומר עד כדי נושאי המטה וחילופיין ל"ל ההם משום שכבר התחיל בדבר אינו מושך ידו וכן מלאתי ברוקה סי' שצ"ו שחילק ג"כ בין הירושלמי והמשנה כמו שחילקתי ז"ל והא דאמר בירושלמי עד כדי נושאי המטה בשכבר נטפל לו קודם שצאו בני העיר ואינו מושך ידו עד שיבואו כדי נושאי המטה אבל לכתחלה אינו מיטפל לעמא אם יש אחר עמו דתקן כה"ג ונזיר יעמא נזיר ואל יעמא כהן מאחר שאפשר ע"י אחר (כמדומה שהוא ע"ס ול"ל ע"י אחר) אבל אם אי אפשר ע"י אחר (גם כאן כמדומה ש"ל ע"י אחר) אמריין בפרק שלשה מניין (דף מ"ג ע"ב) כיון דקא חזיל באורחא כמי שאין לו קוברין דמי עכ"ל ומלבד הטעם שב' הב"י דכיון דקבורתו מוטלת על הגאונים אותו כו' עוד זאת י"ל דכיון שכבר נטמא שאני שהרי הראב"ד פ"ה מה' נזירות ס"ל דמדאורייתא לא אסור הכתוב מהעומאה על הנזיר והכהן אלא בזמן שהן עסורים עיין במל"מ פ"ג מה' אבל סד"ה ואחד הגוגע ובקס"ע פ"ז דמז' בתוס' ד"ה אבריו ר' ינאי ולפ"ז ל"ע מ"ש הע"ז רס"י שע"ד בשם רש"ל שכתב בשם הרוקח דלעולם הוא מת מלוה עד שיהיו שם נושאי המטה וקוברים עכ"ל ל"ל דמייירי בשאי אפשר ליקבר ע"י אחד

דפסחים (דמ"ד) הגה לכוחה הכבלי דלית ב"י כבכ"פ אבל אם יש כבכ"פ אסור ולוקין עליו והגה עכ"פ לכאורה כ"ד בעמין הלעקוק שרובו דבש ומיעוטו דגן י"ל דבמחלוקת שנוייה אם חייב בחלה כשיש בדגן לבדו שיעור חיוב חלה דלר"ם וסייעתו י"ל דחייב בחלה כמשמעות סוגי' דזבחים (דע"ח) משום דכ"ש ברוב דאורייתא ואל"ל לגרירה מאחר שיש שיעור חלה מהדגן לבדו וגם יש כבכ"פ אבל החשבון פטר מהחלה כמ"ל וכ"ל הרשב"ה אך עוד אפ"ל סברא דאפילו לרבינו שמשון יהיה פטור מחלה אם רובו דבש והיינו טעמא דאצ"ג דכ"ט ברוב דאורייתא היינו בתערובת שני מינים שוין אבל הדבש שטעמו מחוק בהפלגה הוא מבטל טעם הדגן ביותר ולא שייך לומר ע"ז כ"ט ברוב דאורייתא וחילוק זה מבואר להדיא בתוספות דזבחים (דע"ח סע"ה) דמרור מבטל טעם המלה מה"ע וכו' עוד במנחות (דל"ג ע"ב) סד"ה חלה ומתיקות הדבש ה"ל כמרירות דמרור ועיין ע"ז בא"ח סי' ר"ח סק"ג שכתב כן דכל שיש דבש אין מרגיש רק טעם הדבש וע"י עוד בס"י רי"ז וא"כ עפ"י יש מקום לקיים המנהג דא"ל להפריש כלל חלה מן הלעקוק מיהו כשרובו קמח ומיעוטו דבש באלו למחלוקת רש"ל וע"ז ה"ל בא"ח סי' קס"ח סק"ז ולפמ"ש יש מקום לדעת הע"ז דכיון דמתיקות הדבש מבטל טעם הקמח ה"ל עמין הקמח שבלעקוק כמו ממשו ולא טעמו מיהו י"ל דמ"מ יש טעם דגן ג"כ והגה הע"ז בא"ח סי' ר"ח סק"ד נסתפק בלעקוק אפילו כשהקמח רוב שאפשר לומר שאין לברך עליו כ"א שהכל ולא במי"מ מיהו החנוך משה שם סי' ר"ח סק"ה חלק עליו וכן הפמ"ג כ' שם שחלקו עליו וכ"ל רבינו ז"ל בצרכת הנהגין פ"ג ה"ד ופ"ב ה"ט אך משה אין רחיה לחייב בחלה דהא חס אע"פ שאין דגן כבכ"פ מברכין במ"מ ע"ש פ"ג ה"ב משא"כ בחלה והגה החנוך משה סי' קס"ח סק"ה כי דמ"ש רמ"ה שם בהג"ה סע"י ז' א"כ יש בהם הרבה תכלין או דבש שכמעט התכלין הם עיקר אין כוונתו שיהיה הרבה תכלין יותר מן העיסה עד שכמעט הן עיקר ואין הדרך כן כמ"ש בתוספות פרק הקומץ רבא (דף כ"ג ע"ב) ד"ה קס"ד אלא כוונתו שמרגישין טעמן הרבה מאל עכ"ל נשמע דס"ל כדעת הע"ז שם סק"ז ודלא כמחש"ל וכו' וא"כ לענין חלה הוא ג"כ כדן פת הבאה בכיסנין :

קיצור כשרובו דבש ומיעוטו קמח פטור מן החלה וכשרובו קמח ומיעוטו דבש ה"ל כדן פת הגה בכיסנין :

סימן רלו

לשו"ע סי' רפ"ו וסי' של"ד סמ"ב

ע"ד השד שהיה על ההמ"ל דמחניכס ששהק עם נער א' צפורים והכניס ידו לחוך מכניסם של הגער אך נותן אמתלא ע"ז כי [הוא] חשוכי בניס מפני שאין לו ג"א מלד שהביאים שלו קטנים ביותר ולכן ראה לידע אם כמ"כ הם אלל שארי אנשים : הנה בירושלמי הביאו בב"י סס"י של"ד ובכ"ל פ"ז מהת"ת זקן שסרח אין מורדין אותו מגדולתו לפ"ז מ"ש בש"ס שלנו במ"ק (ד"ז) הכבד ושכ צביתך אין ר"ל להורידו מגדולתו כלל והגה ז"ל דהפוסקים פסקו כר"ל דאמר ת"ח שסרח אין מגדין אותו כו' ופסקו ג"כ כרב יהודה דשמת' להווא לורבא מרבין דהוי סאני שומעני' ושיניהם במ"ק שם והרי הם זה לעומת זה הן אחת מדברי הרמב"ם ל' דהמילוק כן דפוסק כרב יהודה כמ"ש בפ"ו מהת"ת בסופו ז"ל חסם ששמועתו רעה ומ"ש רפ"ו מהת"ת אין מגדין היינו דוקא חסם זקן מופלג או אצ"ד כו' וכן מלאהי בב"י סי' של"ד שהילק בכה"ג ד"ה ומ"ש וכן כל ה"ח כו' אך בעור שם משנע דמתלק בענין אחר והוא דרב יהודה מייירי בסני שומעני' דהיינו מתביישים משמועתו וזה גרע עפי מפני דה"ל חילול השם וכדאיתא ביומא דפ"ז ומעתה כד"ל י"ל דה"ל חילול השם ויש להחמיר להרא"ש אבל לפ"ד הרמב"ם כיון דהוא כמו אצ"ד בעירו וראש העיר אין להעבירו כו' ועיין בתשו' שער אפרים סי' ס"ד ס"ה אך כ"ד שמתן אמתלא טובה על הדבר י"ל דלכ"ע אין להעבירו כלל דאמתלא מהני בגמ' נגד כונה דברים :

200
1
2,4

השמטה ראשונה

מתשובות השייכות להלכות נדה

227

מה שמחצת על צדיקה זו שחידש רבינו נ"ע לא יוכל
 לסמוך מפני שאינו דומה מכל לך כו'. דע בצדיקה
 זו מבוחרת צ"ט סי' ק"ז ס"ק ט"ז בחשו' כאלה שפסק
 להקל להלות צננים אלו ולא התנה שיהיה נמלא דוקא
 בצלדי העד ולא צרחו כו'. מה גם דבג"ד איכא עוד
 לך גדול להקל משום שנצדקו צרתיי' ג"פ ולא נמוחו. ובחמה
 שזה לצד מהני ומשנה שלימה היא. אך מה שיש לפקפק בזה
 הוא משום שיש קלח קרטין מוצלעים בצגד וכיון שהם
 מוצלעים לכאורה היינו שנמוחו קלח ועי"ז נבלעו בצגד.
 דדוחק לומר דלעולם לא נמוח כלל רק שנכנס כמו שהיה
 יצא בצגד. ומולחתי בתשו' צ"י סי' ל"ט (דנ"ט ט"ח)
 וז"ל ולפעמים הן קרטין קטנים ונימוחו ונבלעים בצגד
 פשהן עכ"ל. הרי אמר שאותו הנבלעים היינו משום שנימוחו
 כו'. וזה צדכר איזה שנים עמדתי בזה על השו"ב אלחזמו"ר
 הג' נ"ע ח"ך פ' חס לא נמוחו הקרטין טהורה צ"ע כו'.
 ולמה יהיר המוצלעות שהרי שנימוחו ומבוחר צ"ע סי'
 קפ"ח ס"ה בהג"ה חס נהמעכו ונמוחו קלחן וקלחן לא
 נימוחו דטמאה. וז"ל דס"ל לרבינו ז"ל דמה שנבלעו בצגד
 אין זה נימוח. דנימוח הוא היינו שנימוח כלימה ממש
 ונהפך לרם ואז היה בלוע ויכר בצגד מעל"ע. אבל בזה
 שמוצלע בצגד ואינו כמט"ד רק כמו קורט י"ל שלא נמוח
 כלל וגם י"ל דמיירי שאינו ניכר מעל"ע וזה ראייה שלא
 נימוח. ואפשר שדעוהו הק' דלפי' יהיה ספק חס זהו
 נמוח או לאו יש להלות שודאי מן המכה אהח ולא נימוח
 כיון דע"כ יש כאן מכה שהרי רוב הקרטין לא נימוחו ח"כ
 צהני קרטין המוצלעים בצגד שמסופקים אלו עליהם חס לא
 נמוחו והם ג"כ ממכה כשאר הקרטין אי נימוחו ודס הוא
 יש לתלות במכה. מיהו צ"ט סי' קפ"ח ססק"ז חט"ג
 שג"כ הסכים לכעין סברא זו עכ"ז י"ל מל' מהר"י דלא
 ס"ל כן. ומ"מ צ"י קל"ח ססק"ז בהשו' ח"ל כ' צ"ס חס ח'
 להקל בצפ"ק נמוחו גבי קרטין. ומש"ה י"ל שההיר רבינו
 ז"ל גם המוצלעות בצגד דמידי ספיקא לא נפקא שלא נימוחו.
 גם אפשר לומר דס"ל שודאי אין זה נימוח כשאין ניכר
 מטבר לעבר הלכך כיון שבקרטין הנגלפים נהבדר ג"פ שלא
 נימוח גם המוצלעים הם כמ"כ. ועוד כיון שגם הם נפרו
 תל' הוסיפו לחלוחים הרי ניכר שלא נימוחו וזה עיקר יוה"ר.
 ומה גם צ"ד דאיכא הרי טעמים להקל היינו מלד השרייה
 ומלד הכניס. ונדון המכה נלע"ד שזה נקרא שידוע
 שמכחה מוליחה דס כיון שמגעת שם יולא דס ומשמע
 שצ"ח מקומות אין מולחח וכן פי' צ"ט סי' קפ"ז ס"ק
 יו"ד (ד"ה והנה ה"ך) כשהיא מטה המוך ע"ש. ולכן יש
 לטהר הדס (אך כיון שהמכה צביה"ח ח"ל לטהר רק דס
 שאינו ידוע שזח מן המקור כדכחז רז"ל סי' קפ"ז סק"כ
 פ"ט) והגם שהרשב"א כ' וח"ל לה לידע חלל בצדיקה
 שפופרת הנה לפי הש"ך וח"ל ר"ל לידע שדס זה מן המכה
 חלל שחדע שהמכה מוליחה לפעמים אפשר לידע חלל בצדיקה
 שפופרת כמ"ס הח"ך להדי' צ"י מ"ו וז"ל חלל אפשר לה
 לידע שמכחה מוליחה דס חפי' חלל בצדיקה כו' עכ"ל והיינו

ע"י צהנה כנ"ד וחף דלפי' הרמ"ח בהרשב"א ל"ל דלפלו
 לידע שמכחה מוליחה דס לפעמים ח"ל לידע חלל ע"י
 שפופרת מ"מ הח להרמ"ח ח"ל לידע שמכחה מוליחה דס
 וח"כ ממ"כ יש להקל וחו דלרמ"ח נמי יש לידע ע"ד נידון
 דהש"ע ס"ו ט"כ :

והגם המכה כיון שמגעת שם צלצבע צמקוס הכואב לה
 (והוא בולט קלח צלד ח' כעין מכה עגולה) מולחח
 דס ממש ח"כ נראה די"ל שזה נקרא שידועת שמכחה
 מוליחה דס. הגם ש"ל שהדס צח צאוהו מקוס המכה מן
 המקור ולא דס המכה הוא כלל מ"מ אין לחוש לזה. כיון
 שנראה שמולחח כן כמה פעמים רק צמקוס הוא לצד והוא
 מקוס המכה ח"כ רגלים לדבר דדס המכה הוא. דח"ל שדס
 הנקור הוא ח"ך יהמיד המקרה להיות נמלא ע"ג המכה
 חט"ג דלכאורה משמע צ"י מהר"י סי' מ"ז הובא צ"י
 סי' קפ"ז וט"ע ס"ו דבכה"ג ל"ח ממש שידועת שמכחה
 מוליחה דס רק דהוי הוכחה דמן המכה כו' ולהכי הלכך
 שם עוד לך להקל משום שיש לה וסת ושלא בשעה וסתה
 (אך לך זה ג"כ ישנו צ"ד דמינקת ה"ל כיש לה וסת כו'
 כמ"ס בהש"ב ה"ח ס"י פ"ג חו פ"ד) ג' דים לחלק דש"ה
 דלא היה לה מכה מבוררת ממש כנ"ד. שהרי כתב וכ"ס
 חס מרגשה בשעת צדיקה כשהיה טועת צלד מקוס ההוא
 כואב לה קלח וצ"ח חורין וסדקין אינה מרגשת כואב כלל
 הרי דלא מלא להוכיח שיש שם מכה רק משום שצאוהו מקוס
 כואב קלח ומ"מ לא הוה צריח ליה כדכחז וכ"ס חס מרגשה
 בשעת כו' וכל עיקר ההוכחה לומר דיש מכה היא כיון
 שמולחח רק צמקוס ח' וכ"כ להדיח כאלחזמו"ר הג' נ"ע סי'
 קפ"ז ס"ק ל"ז דמיירי בשח"י חס יש לה מכה כלל כו' משח"כ
 צ"ד דצ"ח צ"ח ומורגש המכה צחוס המימוש ח"כ הח
 דמולחח דס על המכה ט"פ רוב ע"י צדיקה זהו נקראת
 ידיעה שהמכה מוליחה דס וחף שאין זה ידיעה ודאייה
 כידיעה הנו' צממח בשבועות דל"ד גבי ידיעה חלל ראייה
 דהחם אינה נקראת ידיעה ח"כ ח"ן שוס ספק חפי' רחוק
 זהו לענין דבר שרין ערוח כד"מ וד"ג. משח"כ צאיסורים
 ודאי חולין צמלוי. ועוד שהרי י"ל שח"ל כלל שחדע שהמכה
 מוליחה דס ח"כ חף להמלריכים שידוע. מ"מ י"ל שאין
 להחמיר כ"כ שחדע צחוס ההרגשה ממש שהמכה מוליחה
 דס. ודי כידיעה כואב שמולחח דס המיד צמקוס המכה.
 דחל"כ ה"ל להסופקים להשמיענו ח"ך תהיה הידיעה. ומה
 גם שרבינו ז"ל שם כ' ש"ל שלא אמרו חשה מרגשה בעלמה
 חלל צמליחה דס המקור ולא צדס המכה וכן מובן ממש
 בזה צ"ה חף מלשון הרמב"ם ע"ש וח"כ ח"ך חדע שמכחה
 מוליחה דס הרי אין עיניה צין מכחה ח"כ ע"כ ל"ל דבכה"ג
 דנ"ד נמי חפי' יודעה כו' :

והגם שהרשב"א כתב שח"ל לה לידע (שהדס שוחחת ויורד
 מן המכה) חלל בצדיקה שפופרת. והנה לפ"ד הש"ך
 וח"ך היינו שח"ל לידע שדס זה שהיא רואה עתה הוא
 מהמכה זהו שח"ל לה לידע חלל על ידי צדיקה שפופרת
 חלל לידע שהמכה מוליחה דס לפעמים י"ל דהדי
 יכלה

אלף

השמטות מהלכות

נדה ומקוואות צדק

כל עץ ה'ו רק אם ירלו יסתמו אורו בעפר הקרקעיה
הנהר כ"ל :

ד בצד הסמוך לשפת הנהר יעמידו הלחץ ע"ג קרקעיה
הנהר כ"ל רק שמי הנהר יהיו מקיפים ערך שבעה
ספחים בגובה הלחץ עכ"פ וצד הסמוך לחמלע הנהר ח"פ
שילטרכו להעמידו ע"ג קלעלליך רשאי ומוחר ושפיר דמי
לעשות כן :

ה באם שהלחץ יהיה חרכו חרבעה עשר ספחים דהיינו
שיהיה באורך שליו כן וכן למעלה אזי ח"ט נלרך
שיהיו בו מים רבים כל כך בגובה רק ערך שבעה ספחים
וחטבול במתיחת גופה לארכה תחת המים כעין דג דהיינו
שחמחוק רגליה צדופן א' של הלחץ וצידה תחתו צדופן השני
(ויעשו שם ח"ט דבר תחוב - שחלחו בו) סמוך לשוליו צדדי שלא
יהיה שצרה לך על פני המים ח"פ' משהו ח"ו - ולחץ הלחץ
לא יהיה צרהו כל כך לריך שיהיו המים בגובה כל כך עד
שיהיו למעלה מטבור האשה כמו ערך ח"י חמה דהיינו כמו
שלושה ספחים וכן יהיה גובה מי הנהר ח"ל שפתי המקיפים
חח הלחץ :

ו כשירצו לשפוך חמין לחוך הלחץ אזי יעשו חחלה סימן
חוך הלחץ צדופנו הסמוך לחמלע הנהר לידע
עד כמה מגיע גובה מי הנהר והיינו ע"י שיפתחו הנקב של
הלחץ שצדופן ההוא סמוך לשוליו ויולאו הצרזח של עץ ויהיה
פחות כן זמן מה ערך רבע שעה או יותר - ואז יהיה מסתמא
גובה המים שצדוף הלחץ בגובה מי הנהר לא פחות ולא יותר -
ויעשו שם סימן לתחוב לוויסקיל צדופן במקום ההוא וח"כ
יסתמו הנקב שצדופן סמוך לשוליו צדדח של עץ המוכנה לו
ויולאו המים קרים מחוך הלחץ ויבוליס להוליא ממנו הרבה
ע"י כלים כמו ליים עד שישאר בו מים רק מעט היימי
בערך גובה שלשה ספחים לצד - וח"כ יטילו לחוכו מים חמים
הרבה כפי רגוס ואחר שיגמרו להטיל החמין לריך להוליא
הצרזח כדי לפחות הנקב ותמחין מלטבול בו עד שילאו מים מן
הלחץ ולא יהיה בו יותר מן הסימן הלוועקיל שצדופן אשר עד
שם מגיע גובה הנהר צדדי שלא יהיה מים שצדוף הלחץ וח"כ
לחוך הנהר כ"א יהיו נמים - ויזכרו שיהיה הנקב פחות כל זמן
הטבילה צדדי שיהיה נקרא עירוב מקוואות :

כל רש"י ולדבריהם סוף מטבע לורי הוא דינר - חבל המעה
חינה מטבע לורי - ח"כ הוא והפונדיון שניהם ממשטבע אחרת
שחינה לורי וח"כ לפ"ז שפיר י"ל דהמטה גדולה מהפונדיון כיון
ששניהם מין מטבע אחת והמטה שני פונדיון כ"ל ואין חימח
חס צכהמים שהוא מדבריהם סמך חלדמו"ר הגאון ז"ל ע"ד
החוס' ורבוהו דרש"י נגד פירש"י שהרי משנה שלימה שנינו
ס"פ דס הגידה שלא חמרו חכמים להחמיר ח"ל להקל - ועוד
דר"י בעל החוס' צתראה הוא - ומ"מ דודי הרב הגדול
ר' ליב ז"ל כתב ח"י חלדמו"ר נ"ע ח"כ העלה שיטור הגרים
והחורמוס פחות מעט ממ"ס בשולחנו :

השמטה מהלכות מקוואות

שאלה - חס אפשר שיטבלו הנשים ע"י עמידת לחץ בגנה
במקום שאין מקוה :

להעמיד לחץ גדול בחוך הנהר שיהיה הנהר מקיף חח
הלחץ כל סביביו ולטבול בחוך הלחץ ע"פ
אופנים שיחבאר :

א הצאפ יהיה מחזיק ערך ששים סאה - שהוא ערך
שלישים וחמשה פוד מים במשקל הקיר"ה :

ב בשוליו יעשו נקב קטן עגול כשיטור שיכלו להכניס
צחוכו חלצב הקטן - ויבוליס לעשות נקב זה
שבשוליים הסמוך לשפת הנהר ח"פ שהלחץ יעמוד שם ע"ג
קרקעיה הנהר ונמלא יסחוס הנקב בעפר קרקעיה הנהר
חין צדך כלום :

ג עוד יעשו צדופן הלחץ נקב שני צתחתית הדופן סמוך
ממש לשוליו - ויהיה הנקב כדי שיהיו מתהפכות בו
ג' חלצעות (שהן זרח קמיילה חמה) ונקב זה יהיה צדופן
הסמוך לחמלע הנהר ולא צדופן שחלל שפת הנהר ויעשו צרזח
של עץ כמדח נקב זה שלפעמים יסתמו אורו בו ופעמים
יפתחו כמו שיחבאר - חבל לנקב הראשון לא יעשו שוב צרזח

37 ידע
2, 3

מפתחות

יא

ע"ז כיון שאין הלשון מסופק כמו תרומה בגליל וקציר שעורים
לעיל שאני דחסיס עדיפא להכי צע"י טעמא דלא מעייל כו' והא
דשמך בגדרים נ"ג י"ל כמ"ס הלח"מ דתכונן לשניהם ועוד י"ל דלא
יתבטל כדרס דהצבור יכולים לאסור וממילא כיון שלא חתמו כל
הקהל הוה"ר ויש לסמוך ע"ז בצירוף מה שהנדר לא היה רק ע"י
חתם ידם :

סימן קעט - בענין שהיחוד יהיה בפניו אף שלא צראנו -
דבכ"ג שיש להקל מכמה נדרים - לכן יש
להחיר אף שלא צראנו - כ' דרך יודיעוהו :

סימן קפ - קהל שעשו כהב שבאם יעבור השו"ב כו' יהיה
שחיתו אסורה כו' לעולם ועבר ע"ז יש לו קלת
התנולות - השיב - (א) הנס דאסור הוא נדר מ"מ לשון שחיתו משמע
דאינס אופרים הנבחר רק מעשה השחיתו והוי כמו יאשר עשייהו
דאינו נדר - אך יש להסתפק אולי שחיתו קאי על הכשר - (ב) הר"ן
בגדרים נ"ג מעשה ידי אשתו לאחר שחטתה כו' ממש הוא
והחוס' חלקו בין טוה"ת למד' דחשיב ממש ובין נתינת חבן
לבהמה דלא חשיב ממש ובתי"מ הקשה ע"ז מחוס' כתובות נ"ט
דמבואר שם דנ"ג חשבו ממש ויש להרץ דלשון אהן כו' הוי כמו
ידי עושה כו' עוד הקשה מ"ס ממעשי ידי דחשבו ממש ויש לחלק
עפ"ד השע"מ כתובות ט"ז דדבר שבא ע"י טורח הידים שאני - או
ע"ד יש שבח עניס בפ"ז - ולפ"ז הרי שחיתו חשיב מקלקל -
ובתקונן יש נוספות - (ג) עוד הקשה שם מ"ס מקונס מה שאני
עושה דחשיב ממש ולכאורה י"ל דאני הוי כמו ידי כו' אבל באה"ע
ס' פ"א מוכח דנס כה"ג לא חשיב ממש וא"כ אין צדד"ר רק
בל יחל דרבנן - אך י"ל דקאי על הכשר כמש"ל ס"א ואם לא
קראו הנדר צפיהם יש להקל בכ"ג - (ד) לכאורה י"ל דהוי
איכורי צבור דניחתי"ן ע"פ ע"מם - אך כיון שאמרו יהיה אסור
עלינו י"ל דהוי נדר - (ה) ולמעשה יש להחירם ע"פ שלשה שלא
באו עה"ח - ובתי"מ הריסב"א בפ"ג דשבוטות דאף בדבר מזהה יש לו
הקרה - ואף ש"כ שם דיתירו אלו לחלו - אמנם בש"ע ס' רכ"ח
ס"ל פליג ע"ז - והסתח י"ל כמ"ס בש"ע שם ס"ז אילו ידעו שיעבור
כו' או אפ"ל ע"י חרטה מעיקרא שהתנו שיאסור הכשר ודי היה להם
בקנס אחר ומלדד עוד צוה - (ו) ונס להשו"ב ע"מם מהני הקרה
אלהבא אם יסכימו החתומים - ועוד מלדד דהשו"ב א"י לאסור כיון
שאינו שלו ועוד דלא הוי רק בכתב :

סימן קפא - מי שנדר שלא יהיה צורך בזב"א מפני סיג כו' -
ושב נודמן שמוכרח לקרובו שיהיה צורך אלו אם
רשאי להחיר הנדר - כיון שקיבל טובה מזה שעי"ז דוחה ח"ע
מלהיות צורך - ועוד דעסק קרובו הוי כנולד כו' - השיב דיש
להקל צוה ומפלט צוה לעיל ובלכל הדעות נדר שלא יהיה
צורך הוי דבר שאין בו ממש ואף שאמר הרי עלי מ"מ
ל"א דיאסרו איברייו - ועוד דלשון שלא יהיה צורך הוי נדר שאמרו
בלשון שבוטה דלא חל וכד' הר"ן רפ"ק דנדרים ובת"מ שם - ואף
לפרמב"ן דמהני מדין יד י"ל דהיינו דוקא צדבר שיש בו ממש -
ועכ"פ לא הוי רק ס' צדברנן - מ"מ לרווחא דמלתא יתירו לו ואף
שאומר שאינו מחחרט על העבר וא"כ הוי כנולד - אך בב"י ס'
רכ"ח מבואר ב' ה' הרשב"א במיוחסות דיש נדר דמהני חרפה
דעכשו - וא"כ כש"כ דמהני בכל יחל דרבנן - וא"כ לא אכפת לן
מה דהוי כנולד ומפלט זה ומלדד דהחרטה יהיה ע"ד ש"כ הס"ז ס"ק
י"ד שם - ואף דהוי נדר מזה מ"מ למה היה לו לבטא בשפתיו הלא
היה די בכתב וא"כ הוי חרטה מלד הנדר ע"מם למפרע ואם לא
היה רק בכתב פשיטא דיש להקל בכ"ג :

סימן קפב - משנה רפ"ח דנדרים קונס יין כו' - (א) פי'
הרמב"ם והס"ך דגבי חדש אחד כו' נענין
ג"כ מעל"ע קשה מעירטין ל"א א' - וכ"מ ביבמות ע"א ב' דמיוס
ליוס אין צמשתו מעל"ע - (ב) וכ"כ החוס' בספ"ה דנדה גבי
כולן מעל"ע וכ"ד הרבה פוסקים - (ג) וכן לענין אם שנה יין
וקיבל עליו נזירות אהו יוס עולה לו - והענין שאני - (ד) וא"כ
מכ"ז מוכח דלא כהס"ך הנ"ל וכ"מ מפי' הרא"ש והר"ן צמשה
שם - (ה) והא דלא פי' רש"י צמניה ה' הא דאין מונין שעות
לחדשים צמ"ג י"ל מ"שם דרונה לפרט דומיא דמיס לנשים וכן לענין
ל"א יוס דצבור - ג"כ לא מנין שעות - ודלא כפמ"ג הובא פ"ח
י"ד ס' ס"ו סק"ב - ורא"י מהא דלמריקן צבורות מ"ס יוס כלפינו
וכן לענין עירכין - וא"כ אף יוס ל"א יכול להיות כלפינו כגון שגולד
שעה א' קודם שקיעה ומה ציוס ל"א שני שעות קודם ש"ה - (ו) וא"כ
ס"ה לענין נדרים - ויבאר דנדרים לא צע"י חדש של ל' יוס רק
כפי מה שהוא החדש שנדר בו - (ז) וכ"ה צט"ר ר"ה י"ב - וכ"ה
בש"ע ס' ר"ך ס"ז לענין מודר הנאה לשום ויבאר ד' המל"מ פ"ג
מה"א דין כ"א :

טועל

ואו

א היה עליו שם כלי בחלוש כשר - אך הס"ס ס' קל"ה סס"ק ס"ג שדי ב'
נ"ה דבדאורייתא לא מהני ל' רבנן צב"ב ס"ו - וכ"ס הרבה
מהראשונים וכ"מ מ"ד אדמו"ר בחיקוי המקוה - שוב מנדר דלא הוי
כלי אף בלא קביעותה בקרקע מלד שאם ינטל לא יהיו מחוברים
כא' וכמ"ס הרמב"ם ספ"ה מה"כ - וכל שאין לו דין כלי לענין
סומחה ה"ה לענין מקוה - וד' רמ"א בש"ע ס"ז כב"ר כ' הנ"ח
דיחידלה הוא והוא הראצ"ד ואף לדידי' יש לנדר דחשיבות כלי
לענין קידוש מי חטאת דמי למקוה וא"כ שוב יש ללמוד מספ"ה דפרה
ומאריך צוה - מ"מ לנאח לכחלה יש לעשות כעמ נקב טע"ס ולסוחמו
באופן זה דהיינו להעמיד שלו"פ ועליו כסר החזק הנקב ואם אפשר
לחקן השוליים מוכרים שאין כל א' צפ"ע ראוי למדרס לחוש ל'
הלבו"ש לכחלה :

סימן קעג - אם אפשר להכשיר מקוה שיש בו חשש מ"ס ע"י שיטילו
לחוכה יין - כדי שיטהנה מרא"י - השיב דוקא אם
הנ' לונין מ"ס יש להם שינוי מראה - או שהמקוה נשתנה מרא"י
ונסלו מ"ס אז אינס פוסקין - אבל אם כבר נפסלה לא מהני שינוי
מראה ע"כ יש לנקות ע"י כלי נקוב [נדרס והוא שז"ל שזה א"א שיטילו
לחוכה יין צעת שהיא כשרה דנריך לזה הרבה יין אלא היינו כשהמעשו
המים ואז אפשר כבר נפסלה] כעדשה ולכה"פ נקב ככונם משקה :

סימן קעד - מקוה שיש בו קלת גידי מעיין - אך מימיו
מחייבים צעת הערב - השיב שיעשו צור לוועלה
וישפכו לתוכו מ"ס - ואם אח"כ יתנון לחוך התקוה ככירה - כמ"ס
בש"ע סעיף מ"ז - אך מחמת שיש להסתפק אולי לא מקרי מעיין
ע"כ יש לעשות זאת קודם שנתכר ממ"ס - ובאופן זה נס הראב"ד
ידה ורא"י להרא"ש ממשנה ספ"ח דתרומות לפ"ד ההה"ד סס"י רכ"ד :

סימן קעה - להרי"א מהאמ"י - ע"ד אשר חכס א' חלק על מ"ס
אדמו"ר בשעור מ"ר שהוא פחות מעט מעט מרובע
והחכס הנ"ל החמור ואומר שיש לו הוכחה ממ"ד פי"ז מכלים - השיב
שאדמו"ר שיער זאת ע"י נסיון כי הוכח לו רמון מא"י - ואין לחוש
אולי הרמונים שלהם היו יותר גדולים וכמ"ס לענין רביעית - זה
היה אפשר לחוש אילו מלאנו רא"י לזה - ובאמת יש ראיות להיפוך -
דבתי"מ חוה"ס ס' ל"ו העלה דרמון גדול מנ' זיתים - מירושלמי
שליה צבורים למסקנא דיומא דע"ס וכ"ס להסבורים דכנינה הוא
רק ב' זיתים א"כ אין סהירה לחוה"ס הנ"ל - מירושלמי רס"ו דברכות
הובא בחוס' שם דל"ט ממשע דבלא קליפתו הוא פחות מכזית - ולדעת
הרבה פוסקים היינו עם נרעינו ואם כי זהו רמון קטן עכ"פ הבינוני
לא יהיה גדול כ"כ מעט"ע - ומחמ"ו היה אפ"ל צדעת אדמו"ר שהוא
סובר כפי' ר"ס צפ"ז דכלים דהיינו ג' רמונים - אך זה דוחק ורא"י
הנ"ל יש ליישב - אך עכ"פ ודאי לא כמו שעלה ע"ד החכס להחמיר
יותר - עוד קלת רא"י מוא דעירובין כ"ח וסוכה ל"ד - ורא"י החכס
מפי"ו דכלים יש לדחות :

הלכות נדרים

סימן קעז - כתב שנתעשה לשו"ב שבאם לא ישלמו לו סך פ' -
אוי לא ישחוט הוא וגם השו"ב השני ויהיה כהד"א
וכעובר על תקנת הקהל - אך לא חתמו ע"ז רוב הקהל נס לא
נעשה באכיפת זס"ה ואיזה יחידים התנו שלא יהיה חל עליהם
וכמה מהם שלא ידעו כלל על מה חתמו - השיב - (א) לשון
חתימה דאיסורא הוי יותר איסור ע"מם וכמ"ס בחוס' סוף נדרים
(ע' מל"מ ה"א פ"ס ה"ט) ובפרט בלשון צב"א נס מדלמר כעובר
כו' מוכח דלאו מדין נדר קאתי עלה רק מדין תקנת הקהל ועוד
רא"י לזה - (ב) וכיון דלא חתמו רק יחידים הלא יש צוה ב'
דעות בש"ע ס' ר"ה ס"ב - וא"כ צד"ד די לומר דהוי קבלה
בשעות - א"כ יש להקל - (ג) ואותה שלא קראו הכתב י"ל דלא
חל עליהם החד"א - ומח' הרמב"ן שבש"ע חו"מ ס' ע"ה אין רא"י
להיפק דיש לחלק ועוד דצב"א בחרס צכתה הרבה פוסקים שדי ב'
נרנא - (ד) ולרווחא דמלתא יתירו על ידי שאלה - אך יודיעו
להשו"ב מקודם :

סימן קעח - בענין חד"א הנ"ל - (א) נדרים פ' קונס דס"ב
ב' עד הקציר כו' - הכל לפי מקום נדרו
להרמב"ם לא קאי אקציר - ולהר"ן קאי אדלעיל - פשט לשון
התננה והירושלמי מוכח בהרמב"ם - והעור שפסק דהולכין אחר הרוב
הוא כהר"ן אבל אין זה מוכרח - (ב) מיישב ד' הסור כד' הס"ז
ומחלק צוה דלא מעייל נפשי' לספיקא היינו דוקא דבלא הספק
יחקיים ג"כ נדרו כמו הא דעד הפסח כו' - (ג) וא"כ צוה דהעור
אם רובו שעורים לכה"פ ס' הוי ולא מעייל כו' - ובג"ד דחד"א
יותר פי' כנולה וצריפה ודאי י"ל כד' העור - ואף שיחבטל נדרו

סימן קעז. דיאור ס' תקון
התעורר ששעור מוצאוי הענין

יהי אדוננו מורנו ונרבינו מלך המשיח לעולם ועד

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
רביעי

היכל
חמישי

ס פ ר

צמח צדק

שאלות ותשובות

משלחן ערוך חושן משפט

מ א ת

כבוד קדושת אדוננו מורנו ורבנו הגדול הנאון האמתי האלקי
חסידא קדישא אור עולם נור ישראל ותפארתו קדוש ה'
מרנא ורבנא **מנחם מענדל** נבג"ם זי"ע
מ ל י ו ב א ו ו י ט ש
אשר השיב לשואליו דבר לברר וללבן עומקה של ההלכה למעשה

הוצאה שני' עם הוספות ומלואים

יוצא לאור על ידי מערכת
" אוצר החסידים "

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושש לבריאה

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקווי

פ ר ש ת ד ב ר

על פי הצעת כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א נגשה מערכת „אוצר החסידים“ להדפיס — בהוצאה שני' עם הוספות ומילואים — את שאלות ותשובות ר צמח צדק" וחדושו על הש"ס.

ההוצאה הראשונה (*) זה זמן רב שנעשית ליקר המציאות ורבו הדורשים לספרים אלו והמחפשים אחריהם.

הוצאה זו היא פוטוגרפיא מהוצאה הא' ובאו בה הוספות: (א) שו"ת הצ"צ וחדושו שנדפסו במק"א ונסדרו פה — בחלק חושן משפט וחלק המלואים — על סדר השו"ע והש"ס. (ב) מה שמצאנו בגנתי"ק המחבר או בהעתקות ממנו ולא בא בדפוס ע"ע. (ג) הערות הצ"צ שנשמטו בחדושו על הש"ס שבדפוס — נעתקו מגנתי"ק נכדו אדמו"ר מהרש"ב נ"ע.

כן נערכו, על ידי הח"מ, מפתחות לה"צ"צ — חדושים על הש"ס" ולחלק חושן משפט וחלק המלואים וההוספות — מפתחות לשאר השו"ת כבר באו בהוצאה הא'. בסוף שו"ת חלק אורח חיים באו בתור הוספה ראשי פרקים מתולדות ה"צ"צ עם פאקסימילי' מגנתי"ק (שו"ת שלו).

תיאור קצר מקובצי כת"י הצ"צ והערות קצרות (לכל החלקים) יבואו בסוף שער המילואים ח"ג.

ואנחנו ת"ל כי עלתה בידנו לגמור את הדבר, למרות המניעות הרבות אשר עמדו בדרכנו. ותקותנו אשר נזכה להו"ל גם שאר חבורי וכתבי רבותינו, אשר לאורם נסע ונלך עד ביאת משיח צדקנו בב"א.

מ נ ח ס ש נ י א ו ר ס א ה ן

עשרים בחדש מנחם אב, ה'תש"ה, ברוקלין, נ. י.

(*) ההוצאה הא' נדפסה בחילונא בשנות: תרל"א (שו"ת אה"ע ח"א), תרל"ב (שו"ת אה"ע ח"ב), תרל"ד (שו"ת יו"ד ג"ח), תרל"ח (חדושים על הש"ס), תרמ"ד (שו"ת או"ח).

Copyright 1946 by

K E H O T

770 Eastern Parkway, Brooklyn 13, N. Y.

ב ד פ ו ס ה א ח י מ ש ו ל ז י נ ג ר

PRINTED IN THE UNITED STATES OF AMERICA BY
SHULSINGER BROS. LINOTYPING AND PUBLISHING CO.

23 EAST 4TH STREET, NEW YORK 3, N. Y.

הערות*

* עיקר מסרתי בהערות הוא להורות קובץ הכתיי שבו נמצא גכתי"ק התשובה או החידושים או עכ"פ העתקה ממנו. תיאור — בקצרה — של קובצי הכתיי בא אחרי ההערות. ציינתי ג"כ — להשחאה — לשו"ת שארית יודא (לד"ז של הצ"צ), דברי נחמי (לחברו ותלמידו של הצ"צ) וכיו"ב במקום אשר, כנראה, פנו גם אליהם בשאלה זו.
מ. ש.

סימן לר.	בוך ג ריב, א.	סימן ה.	בוך מה שהוקשה תיא, א.
סימן לה.	בוך ג קסב, א.	סימן ו.	בבוך מה שהוקשה תכא, א נכת"י השאלה עם התשובה בנכת"ק. השאלה מתחלת: בעזרה"ש אור ליום ג' ב' אדר צ"ה פה טאמבאו לכבוד אדמו"ר שי"נ הן נתקבל כאן ראסי' עיר טאמב באו מו"ה אליעזר ליפמאן במו"ה אברהם, שהוא חתן ר' צבי ספרא מליאזני, לשו"ב — (כאן בא תוכן השאלה כנדפס בפנים אבל באריכות יותר קצת. כאחד הבעה"כ נזכר „הרבני מו"ה שמואל בהרב מו"ה ברוך שהוא אחיו של מו"ה יצחק בהרב הנק' ר' יצחק קיילעש מלאדי והוא הי' שו"ב ומנכר") — ובאנו עה"ה נאום שמואל בהרב מו"ה ברוך זצלה"ה ראחלין מליאדי ונאום יצחק במו"ה בנימין בינוש קאברין מוויי טעפסק ונאום יחיאל מיכל בלא"א מו"ה ישכר בער ז"ל ריווקין מוויי טעפסק ונאום יעקב צבי במו"ה ישראל אלי' יעבץ מווייטעפסק.
סימן לז.	בוך ג יב, ב.		
סימן מס.	בוך ספק 1 קב, א. ראה ג"כ שארית יודא ס"ו.		
סימן מא.	בוך ספק 1 קז, ב.		
סימן מב.	בוך ג יט, א.		
סימן מה.	בוך ג רלד, ב.		
סימן מו.	בוך ג רמט, ב. ספק 1 קיח, ב. בבוך אדם שפס פז, א פלפול בשו"ת זו מהרב שניאור פיוול בן לאה.		
סימן מז.	הוא מענה על שו"ת מהר"ן מדוב" ראוונע — ראה שו"ת דברי נחמי' סי' לה—לו. — ונמצאת בשנויים שם סי' לו ובבוך בב"י סי' ח.		
סימן מט.	בוך ג ריט, א. אדם שפס קמא, א (בשנויים).		
סימן נ.	ראה בסוף שער המילואים השמטה זי"ן — מהד"ב מתשובה זו.		
סימן נא.	בוך בב"י סי' ח. ראה בשער המילואים ס"ו ושייך לכאן. גם בשו"ת דברי נחמי' סי' כט—ל שקו"ט בזה. תשובת רעק"א הנזכרת כאן הועתקה בבוך בב"י סי' ח.		
סימן נה.	בוך ג רנב, א.		
סימן נו.	בוך ג רנד, ב. ספק 1 קיד, א.		
סימן נז.	בוך ג רכת, א.		
סימן נח.	בוך ג רסב, א.		
סימן נט.	בוך אדם שפס צג, א ומסוים שם: לענין ב"י וב"י דשונג אין להחמיר יותר מהא דפ"ב דחולין הנ"ל.		
סימן סא.	בוך אדם שפס צג, ב.		
סימן סב.	בוך נומר א רפא, ב.		
סימן סג.	פסק מהרי"ל שנזכר כאן ראה שארית יודא סי' טו.		
סימן סד.	בוך ג כח, א. וקודם התשובה נרשם: לענין אתרוג המורכב להעיר ממחו לגמוע חלבה פ"ד דחולין וביו"ד סי' יג. מענין הלך אחר הנוף פ"ב דמכות וספ"ג דמעשרות.		
סימן סה.	בוך נומר א רצז, ג.		
הוספה:	ע' עח טור א שיטה המתחלת ביום: תקנ"ב — צ"ל תקנ"ג. ע' 158 טור א שיטה 43: זה „השכלה" — צ"ל: ותנועת ה„השכלה". ע' 158 צריך להוסיף הס' משנת אברהם, כנ"ל בהערה לסימן יב.		
שער שני.	שו"ת יו"ד.		
סימן א.	בוך ספק 1 קלב, א.		
סימן ב.	בוך ספק 1 קלח, א.		
סימן ג.	בוך מה שהוקשה קסט, א. הקיצורים בנכת"ק.		
סימן טז.	בוך כה"ג סט, א. מהדורא בתרא נדפסה בשעה"מ סי' סג. בענין סכינים המלוטשים ראה: שו"ת רבינו הזקן סי' זי"ן (בשו"ע שלו דפוס ווארשא תרצ"ו) — שנזכרה בסוף סימן זה — ונדפסה בשלמות בס' משנת יואל (ירושלים, תש"א) ומכתב מהרי"ל מיאנאוויטש ל„כבוד רב האי גאון... מו"ה יעקב נ"י... והיתה לבאר מה שלא רצה רבינו (אדמו"ר הזקן) לגלותה במכ' אשר כ' להמתנגדים דווילנא (הוא שו"ת ס"ז הנ"ל) והוא שידוע לכל השוחטים המתלמדים על סכינים המלוטשים שהעיקר להעמידו על אמיתת חידודו שיהי' החידוד נגלה בפ"ע בלי-עירוב הצדדים שלפניו שהצדדים שלפניו מעכבים ההרגשה		
סימן יוד.	בוך מה שהוקשה תי, א.		
סימן יא.	בוך ספק 1 קמז, א.		
סימן יב.	בוך ספק 1 קמ, ב.		
סימן יג.	בוך ספק 1 קמו, א.		
סימן טו.	בוך נומר א ב, א נכת"ק (פנראה מהד"ק). בסופה מסוים: דעת הפרי תואר והבית מאיר.		
סימן טז.	בוך כה"ג סט, א. מהדורא בתרא נדפסה בשעה"מ סי' סג. בענין סכינים המלוטשים ראה: שו"ת רבינו הזקן סי' זי"ן (בשו"ע שלו דפוס ווארשא תרצ"ו) — שנזכרה בסוף סימן זה — ונדפסה בשלמות בס' משנת יואל (ירושלים, תש"א) ומכתב מהרי"ל מיאנאוויטש ל„כבוד רב האי גאון... מו"ה יעקב נ"י... והיתה לבאר מה שלא רצה רבינו (אדמו"ר הזקן) לגלותה במכ' אשר כ' להמתנגדים דווילנא (הוא שו"ת ס"ז הנ"ל) והוא שידוע לכל השוחטים המתלמדים על סכינים המלוטשים שהעיקר להעמידו על אמיתת חידודו שיהי' החידוד נגלה בפ"ע בלי-עירוב הצדדים שלפניו שהצדדים שלפניו מעכבים ההרגשה		

(*) החחלת המכתב לא מצאתי.

ה ע ר ו ת

נ א

- העצומה בפגימה קלה ודקה מן הרקות שמחמת עביות הצדדים קשה להרגיש" — נדפס ב„התמים" חוברת ה' ע' לג.
- סימן יו. בוך מה שהוקשה שפ, א.
- סימן יח. בוך מה שהוקשה סו, א. ספק 1 קכה, א.
- סימן יט. בוך יט עג, א נכתי"ק.
- סימן כ. ראה פס"ד נ, ד.
- סימן כא. בוך מה שהוקשה תכו, א נכתי"ק. ראה פס"ד ליו"ד סי' לא.
- סימן כב. בוך מה שהוקשה תלא, א נכתי"ק.
- סימן כג. נכפל בחידושים על הש"ס קסג, ג.
- סימן כד. בוך מה שהוקשה פכ, א. ראה פס"ד ליו"ד סי' לג מהרו"ק ס"ב.
- סימן כה. בוך ספק 1 קמה, א.
- סימן כו. בוך מה שהוקשה צז, א נכתי"ק השאלה והתשובה בנכתי"ק. השאלה מתחלת: מרחוק אקרא אל שלו' כבוד אהו' מחו' ידיד עליון וידיד נפשינו עוז הרב הנאון הגדול חסידא ופרישא כו' ע"ה פ"ה כו' וכו' כק"ש מנחם מענדל נ"י אחרי דרך מב' הח' והשלו' אחת שאלתי יורני דעתו הרמה וביותר אם אולי קיבל בזה .. ז"ל ומרכותיו רבני קשישאי בענין שנשאלתי — (תוכן השאלה כנדפס בפנים באריכות) — ואבקש מאד מאד ליקח פנאי לעצמו ולהשיבני בזירו דעתו הרמה ואו"ש מאד"ה וינדל כסאו כנפש ... משה זאב וואלף באאמ"ו מורדאז"ל (?) היילפרין — כנראה הוא הרב דולאד טאפאלי וסביבותי שכמה שו"ת אליו וממנו נדפסו בס' משנת אברהם. ראה הערה לשו"ת או"ח סי' יב ושו"ת יו"ד סי' ריא.
- סימן כז. מ"ש בסוף התשובה „כמ"ש במ"א" ראה שו"ת חלק חו"מ סי' וא"ו.
- סימן כח. בוך מה שהוקשה ע, א. וראה פס"ד ליו"ד סי' לה ס"ק כח.
- סימן כט. בוך מה שהוקשה עא, ב.
- סימן ל. בוך מה שהוקשה שלג, א.
- סימן לא. בבוך מה שהוקשה ג, א נמצאה מהרו"ק (ראה במפתח) מתשובה זו: העתק והנהות בנכתי"ק הצ"צ.
- סימן לב. בוך מה שהוקשה תמ, א נכתי"ק. בענין מיעוץ ראה לקמן סי' קד.
- סימן לג. בוך אדם שפס לא, א. בוך כה"ג נו, א. נדפס בפס"ד ליו"ד סו"ס לו.
- סימן לד. בוך אדם שפס לב, א.
- סימן לה. בוך יט עה, א נכתי"ק.
- סימן לו. בוך מה שהוקשה עב, א נכתי"ק השאלה — באריכות — והתשובה נכתי"ק
- הצ"צ. השאלה מתחלת: יום ד' ג' תמוז הרר"ת לס"ג. כבוד קדושת אדוני הרב שי' בקשתי מאד למחול ולהשיבני דבר דעתו דעת תורה על אודות זה שנתיים ושלוש אשר שכית ... (תוכן השאלה כנדפס בפנים, אבל באריכות יותר) .. וכמטותא מיני' דכ"ק להשיבני על ידי ציר מוכ"ז ד' עברו המבקש יצחק אייזיק בהר"ר.
- הכתובת מעל"ד — כנראה בכת"י מוהרי"א: לכאדומו"ר הרב שי' סק' וויטעבסק לט' לובאוויץ.
- התשובה — ובלי קצורים — נמצאת ג"כ בבוך ספק 1 קצט, א.
- סימן לז. בוך מה שהוקשה צ, א.
- סימן לח. בוך מה שהוקשה שפד, א.
- סימן לט. מ"ש בסעף ג „ועמ"ש בתשובה א"י ראה לקמן שו"ת סי' מז.
- סימן מ. בוך מה שהוקשה צא, א.
- סימן מא. בוך מה שהוקשה צג, א.
- סימן מב. בוך יט א, א נכתי"ק.
- סימן מד. בוך מה שהוקשה שפו, א נכתי"ק. העתק — ובנ"א קצת — נמצא בבוך ספק 1 רג, א ובבוך כה"ג קז, א. — ראה ג"כ שו"ת שארית יודא חלק יו"ד סי' ג—ד.
- סימן מה. בוך מה שהוקשה שצה, א נכתי"ק העתק בבוך כה"ג קכא, א.
- סימן מו. בוך מה שהוקשה שצח, א.
- סימן מז. בוך ספק 1 רט, א.
- סימן מח. בוך יט נט, ב נכתי"ק.
- סימן מט. בוך מה שהוקשה בתחילתו.
- סימן נ. בוך אדם שפס נג, א.
- סימן נא. בוך מה שהוקשה ת, א.
- סימן נב. בוך ספק 1 ריט, א.
- סימן נד. בוך על משניות 2 שמו, ב נכתי"ק.
- סימן נה. בוך מה שהוקשה קטז, א נכתי"ק.
- סימן נו. בוך מה שהוקשה תב, א רובו נכתי"ק. רעק"א מוזכר כתשובה זו בתוספת התיבה „נ"י" וא"כ נכתבה קודם שנת תקצ"ח שהיא שנת מות רעק"א.
- סימן נז. בוך מה שהוקשה קיד, א נכתי"ק. ראה פס"ד ליו"ד סו"ס נז.
- סימן נח. בוך מה שהוקשה א, א נכתי"ק.
- סימן נט. בוך מה שהוקשה קד, א נכתי"ק.
- סימן סמך. בוך מה שהוקשה סכד, א נכתי"ק.
- סימן סא. בוך מה שהוקשה שלו, א נכתי"ק. נס בשו"ת פני יצחק סי' יז שקו"ט בשאלה זו.
- סימן סב. בוך יט סד, א נכתי"ק.

- סימן סג. ראה שער המילואים שו"ת סי' סה
- סימן סו. בוך מה שהוקשה קנת, א.
- סימן סז. בבוך אדם שפס ענ, א יש תשובה קצרה בנדו"ז — ומסיק להתיר — כתובה, לידדי ה"ה חרב המופ' וכו' מו"ה יקותיאל זוסמן ללאחזויץ.
- סימן סט. בוך מה שהוקשה לג, א. בבוך ספק 1 רכו, א חסר הסיום.
- סימן ע. בוך מה שהוקשה קמת, א. מתחיל מסעיף ה הוא גכתי"ק. מסעיף זה ואילך נמצא ג"כ בבוך ספק 1 רלב, א. — ראה פס"ד ליו"ד סי' קד.
- סימן עא. בוך יט נת, א גכתי"ק.
- סימן עג. בענין תר"ל ראה לעיל סי' לא—לב.
- סימן עד. בוך מה שהוקשה קנו, א. בוך ספק 1 רכה, א.
- סימן עח. בוך מה שהוקשה תפו, א.
- סימן עט. בוך על משניות 2 שא, א גכתי"ק. בוך הנזקין קעו, ב.
- סימן פ. בוך על משניות 2 שו, א גכתי"ק. בוך הנזקין קפא, א.
- סימן פא. בוך מה שהוקשה שג, א.
- סימן פב. השאלה וחמשת סעיפים הראשונים של התשובה נדפסו בפס"ד ח"א ריו, א.
- סימן פד. בוך על משניות 2 רלח, א גכתי"ק. בוך הנזקין קיח, א.
- סימן פה. בוך על משניות 2 רמב, א גכתי"ק. בוך הנזקין קכג, א.
- סימן פו. בוך על משניות 2 רלא, א גכתי"ק. בוך הנזקין קיב, א.
- סימן פז. בוך מה שהוקשה שמג, א. חלק מתשובה זו שם הוא גכתי"ק. ומסיים שם: וכ"ז כתבתי רק לרו"מ לבר ובקשתי כפולה ומכופלת שלא יאמר שום דבר בשמי אף להצד שלו נותן העיסקא. עכ"ל. ועכ"ז הועבר קולמוס.
- סימן פט. סוף בוך נומר א גכתי"ק. נדפסה ג"כ בהוספות לשו"ע חו"מ סה, א.
- סימן צא. בוך מה שהוקשה תמד, א גכתי"ק. ראה שער המילואים בסופו מה שמ"כ בסוף תשובה זו.
- סימן צג. עוד מהצ"צ בעניני תשובה זו: חידושים על הש"ס מכות פ"ג, פס"ד ליו"ד סי' קפא—קפב, דרך מצומקין ח"ב רכא, ב.
- באמצע ס"ב, כדי שיהי' ניטלות בזוג הוא שיעורא רבא" — כנראה טה"ד וצ"ל, כדי לכופ ראשן הוא שיעורא רבא". — באמצע סעי' ודלא כתשובת מהר"מ אלשקר", ראה באריכות בשו"ת אה"ע סי' קלט, שער המילואים שו"ת סי' מה, חידושים על
- הש"ס ה, א. סוסעי' ובלאה"כ בענין פאה"ז כו' בפאה"ז". כנראה טה"ד וצ"ל, פאה"ר כו' בפאה"ר". — אמצע סעיף יט (כ), וע' בהר"ן בסנהדרין — ישבר הזוג". לכאורה הוא טה"ד שנרפס כאן, ומקומו בתחלת סעיף יז (יח).
- סימן צד. נשלט מחמת משנה שא"צ — כ"ב במפתחות.
- סימן קא. בוך נומר א ו, א.
- סימן קב. בענין שער כגרים עייג"כ לקמן השמטה ב, שה"מ שו"ת סי' יו"ד. מ"ש בשם מהרי"ל בזה ראה שארית יודא סי' יא. בעניני תקוני המקוה ראה בארוכה לקמן סי' קעו.
- סימן קד. סעיף ז—ט בבוך כה"ג קנג, א. בבוך על מצות ה, א נרשם שהוא מענה להמופלג המנוח מ' יקותיאל זלמן בהרב מו' ישראל כהנא מ"ץ דזורא וויץ. בשנת תקפ"ג. השו"ב ואביו הנזכרים בסעיף ז' — הם ר' נפתלי הערץ ואביו ר' צבי שו"ב בלאזני.
- סימן קח. תשובה הנזכרת בסו"ס זה היא לקמן סימן קיג.
- סימן קיא. ראה פס"ד ח"א רסג, ג — ליו"ד סי' קצא. מאמצע ס"ב, והנה מ"ש א"א לומר דמירי בנמצא הדם על המוך" עד סו"ס וא"ו בבוך אדם שפס קיט, א.
- סימן קיד. בוך אדם שפס קמה, א. — נדפסה בקצור ובשינוי ל' קצת בשו"ת מהרי"ש (ירות"ו תרס"ז) סי' חי"ת.
- סימן קכא. בוך יט נו, א גכתי"ק.
- סימן קכב. בוך אדם שפס קנא, א (רק חלק מהתשובה).
- סימן קכה. בוך אדם שפס קד, א (בלא הקיצורים).
- סימן קכה. הוא מענה על שאלת מהרי"ל מיאנא-וויטש שנדפסה בשארית יודא ס"ט.
- סימן קכט. בבוך ספק 1 רנו, א כנראה מהרו"ק. סעיפי ט—יא שם רמב, ב. רסעי' נזכר מכתב רבנו הזקן לר' ישעי' דאקטאר (מדרווא), וז"ל המכתב: לידדי מו' ישעי' נ"י הנה אודות החולי המצוי קצת כנשים שקורים פארפאל שכתבו כמה תשובות אחרונים שהוא נפילת המקור הוא החדר או הרחם ששלשתן דבר א' הוא בל' חז"ל שהוא מקום שהוולד נוצר בו ומשם דם נדחה יוצא ולפעמים הוא נעטר ממקומו ונופל למטה לביה"ח שבל' חז"ל לפ"ד האחרונים הנ"ל. אמנם מרומע"ל שמעתי שאינו כן שהמקור הוא חדר הרחם אינו נופל למטה לעולם רק הפ"פ הנ"ל הוא נפילת צואר הרחם בל' הרמכ"ם פ"ה והוא מתוח

ה ע ר ו ת

נ ב

- כחוזק ומחובר במקומו בעצבים ומיתרים ולפעמים ניתק ונופל ותלוי למטה. ודברי מע"ל נתקבלו אצלי מאד. אך זאת באתי לשאול ממע"ל מאין בא דם לשם שנראה לעין. כשהאשה מכנסת לשם צמר נפן או ב"פ ונוגעת במעי התלוי שם היא מוצאת לעולם דם על הצ"ג או ב"פ ויש להסתפק בדם זה אם הוא מן החדר ומקור הנ"ל או יש לתלות באיזה מקום אחר הנעלם ממני. ולתשובתו אני מצפה להודיעני באר היטב סיבת הדם הנ"ל ומקום מוצאו אם אינו מן החדר ומקור הנ"ל. ולמחול ולשלוח לגובער-נא שמאליענסק לגאראד על אדרעס שלי ויגיע לידי נא ונא.
- כ"ד מבקש א"נ דו"ש וטובתו מלונ"ח שניאור זלמן באמ"ו מו' ברוך זלה"ה
- מכתב זה נדפס ב"כנסת הגדולה" — העורך יצחק סובלסקי — ספר ג בסופו ע' 92 (ווארשא תרנ"א). ונעתק ג"כ במשנת יואל להרב יואל דיסקין ע' סח (ירות"ו תש"א). מענה הר"י דוקטור באריכות נדפס בכנה"ג שם.
- סימן קל. בוך אדם שפס קלט, ב.
- סימן קלח. ראה פס"ד לשו"ע יו"ד סי' נון (ח"א קל, ג). תשובה הנזכרת בסוף תשובה זו היא הנאה אח"ו.
- סימן קמה. בוך ספק 1 רמ, א. סעיפי ב—ד נמצאים ג"כ בבוך אדם שפס קיד, א.
- סימן קמט. בוך יט יח, ב נכתי"ק.
- סימן קנא. העתקה נמצאת באוסף עלים נפרדים.
- סימן קנח. בוך מה שהוקשה שמט, א. שסב, ב כמדומה נכתי"ק.
- סימן קנט. שם שפא, א.
- סימן קס. שם שס, ב.
- סימן קסא. בוך ספק 1 רנב, א.
- סימן קסג. בוך מה שהוקשה רמא, א נכתי"ק. בוך משנה ד פא, א.
- סימן קסד. בוך מה שהוקשה רנג, א נכתי"ק. בוך מ"ד צג, א.
- סימן קסה. בוך מה שהוקשה רסג, א נכתי"ק. בוך מ"ד קה, א.
- סימן קסו. בוך מה שהוקשה רפא, א נכתי"ק. בוך מ"ד קכג, א. [לרף צח, ע"ב שורה כח נמצאת הערת מהרא"ד לאווט בעהמ"ס קב ונקי: וכן מצינו דמשמע כן מפירש"י שבת ח, א ד"ה אי].
- סימן קסז. בוך מה שהוקשה רפג, א נכתי"ק. בוך מ"ד קכה, א.
- סימן קסח. בוך ספק 1 שיו, א. בוך מ"ד קמא, א.
- סימן קסט. בוך מ"ד קכט, א.
- סימן קע. בוך מ"ד קלג, א.
- סימן קעא. בוך ספק 1 שטז, א. בוך מ"ד קלט, א.
- סימן קעג. בוך יט כד, ב נכתי"ק. „אם אפשר — למראה יין" זהו ל' הצ"צ במפתח שם. התשובה בנכתי"ק מתחלת: לענין שיהיו השאובים מתבטלים ע"י שיטילו לתוך המקה יין שיהי' שינוי מראה נראה ודאי לא מהני דרוקא ג' לוגין...
- סימן קעד. בוך נומר יט כה, א נכתי"ק.
- סימן קעה. שאלת הקב כו' מהורי"א עפשטין מהאמלי נדפסה בסוף ספרו חנה אריאל ס' המאמרות (ברדיטשוב, תרע"ב). ומוזכר שם שם החכם דווייעטקא „המופלא מוה' משה במהו' זאב ר' קלמנס מטשאווס שכעת הוא חתן קיילעס מווייעטקע". הרב דובער בר' שמעון ליפשיץ מווייעטקע בספרו על מס' מקואות גלות עליות (ווארשא תרמ"ו) כותב (שם פ"ד מ"ה פסקא א) שכונת הצ"צ הוא עליו ושקו"ט בדבריו: בבית רבי (ח"א ע' 110, ע' 166) כותב שהחולק הי' ר' משה חריף (כנראה הוא ר"מ הנ"ל) ואחריו החזיק בעהמ"ס גלות עליות נכד ר' מרדכי אחי רבנו הזקן.
- סימן קעו. בוך ספק 1 רפו, ב (בלא הקיצורים). בוך מ"ד יא, א.
- סימן קעז. בוך מה שהוקשה ל, ב.
- סימן קעט. הוכפל בצ"צ חידושים על הש"ס קב, ד.
- סימן קפג. בוך מה שהוקשה תמט, א.
- סימן קפד. שם תנו, א.
- סימן קפה. בוך ספק 1 קמז, ב. בוך כה"ג עו, א.
- סימן קפח. בוך מה שהוקשה כ, א. על התשובה נרשם: בענין התקנה שנעשה שלא לשלם עבור בשר יותר מה' ק"כ אם יכולין רוב העיר לבטל התקנה.
- סימן קפט. שם תנוז, א.
- סימן קצ. בוך מה שהוקשה תסה, א.
- סימן קצא. בוך על משניות נומר 2 קעה, א. הנזקין נג, א. — ראה שער המילואים שו"ת סי' לה—לו.
- סימן קצח. בוך מה שהוקשה שכב, א. — כנראה מתוכן תשובה זו, דנה היא ע"ד הריב בין מדפיסי סלאוויטא ומדפיסי ווילנא והוראדנא — בשנת תקצ"ד ואילך — ריב אשר בו חוו דעתם כל גדולי רבני ישראל בזמן ההוא. — ראה חידושים למס' ב"ב דף ח, ב.
- סימן קצו. בוך מה שהוקשה רפז, א.
- סימן ר. בוך מה שהוקשה א, א נכתי"ק.
- סימן רא. בוך מה שהוקשה תסו, א. — ראה ג"כ שער המילואים שו"ת סי' לו. —

מנחם מענדיל מק"ק ליובאוויטש. —
ראה לעיל בהערה לשו"ת או"ח סי'
יב.

סימן ריב. בוך יט ה, א גכתי"ק.
סימן ריג. בוך ג קמד, א.
סימן ריד. בוך ג קמו, ב [לתחלת התשובה העיר
הרא"ד לאווט שבס' משנת אברהם סי'
לו אות נג ואילך הכיאה הרבה דעות
בוה].

סימן רטו. בוך נומר א כד, א.
סימן רכא. בוך מה שהוקשה שה, א גכתי"ק עם
גכתי"י השאלה המתחלת: בעז"ה אור
ליום א זיין לחדש חשון תרי"ב לפ"ק
פה פאריטש לאדומ"ר שליט"א הנה יש
אצלי בשצידרין גינה... דברי עכדו
המוכן לשרתו יעקב אלי' ספארוויק (?)

סימן רכו. בוך מה שהוקשה רצה, א. בוך ספק
1 שכב, א (בלא הקיצורים).
סימן רכז. בוך מה שהוקשה תקו, א גכתי"ק. —
ראה שער המילואים שו"ת סי' סט—ע.
סימן רכט. בוך ספק 1 שג, א.

בבוך על מצות ל, ב נמצאת גם התחלת
התשובה, וז"ל: יום ב' ה' תמוז
תקפ"ט ליובאוויץ. לידיו ש"ב הרב
המופל' הותיק מוהר"י בער נ"י שאלתו
שאלת חכם חצי תשובה הגיעני לנכון.
ע"ד השאלה הראשונה נלע"ד שיש **
... להתירו באכילה. ואשר שאל עוד
[כנדפס כאן עד] סס"י שי"ג. מ"מ
למעשה צ"ע והי' מהצורך להשיג
התשו' שהשיב ע"ז כאזמו"ר הגאון
ז"ל ואינה אצלי. וזו"ז יקבל החוה"ש
ומנחיצת המוכ"ז קצרתני. ידירו שו"ב
דו"ש מלונ"ה מנחם מענדל.

סימן רלא. בוך מה שהוקשה תקו, א.
סימן רלה. בוך מה שהוקשה שי, א. אות ח
והקיצורים — גכתי"ק.
סימן רלו. בוך ספק 1 ג, א (מהדו"ק).
סימן רלז. בוך ספק 1 א, ב.
סימן רלח. בוך מה שהוקשה תקיא, א.
השמטה א. בוך ספק 1 רמא, ב.
השמטה ב. להעיר בסופה — לענין שיעור הנריס
והתורמוס: ראה שו"ת שארית יודא
סי' יא, לעיל סי' קב. שה"מ שו"ת
סי' י.

השמטה ג. בוך ספק 1 שיט, ב.
מפתחות. צ"ע מפני מה נשמטו מפתחות לשו"ת
קסא, קסב, קעו וההשמטות.

שקו"ט בזה ג"כ בשו"ת שארית יודא
סי' יד.

סימן רב. בוך נומר א י, א. — ראה ג"כ צ"צ
חידושים על הש"ס נו, א ואילך.
סימן רה. בוך מה שהוקשה תעד, א.
סימן רו. בוך מה שהוקשה תפ, א.
סימן רז. בוך מה שהוקשה רצא, א גכתי"ק.

עם גכתי"י השאלה. וז"ל: בעזרת
השם יתברך ג' לחדש אלול שנת אך
טוב לישראל לפ"ק אל מעלת כבוד
קדושת הרב המאוה"ג הגאון המפורסם
פאר הדור והדרו אדמו"ר הרב ר'
מנחם מענדיל יגדל נא לעד כסאו והדרו
אמן.

ינחני במעגלי צדק בנילווי דעתו
הקדושה ובענוותנו הגדולה לבאר לי
מה שאני מסופק מכמה זמנים בדין
— (תוכן השאלה כנדפס, באריכות
ופלפול) — והנה קרבו הימים שאני
צריך לכתוב את השירה הזאת וא"י
איך להתנהג על כן באתי בקידה אפים
מול זיו הדרת פני קדשו יורני דרך
ישרה איך להתנהג באופן היותר טוב.
שוב שנית אני מסתפק מוזמן רב ע"ד
שאלה הבאה לידי כמה פעמים — (תוכן
השאלה סימן חי"ת בחלק או"ח,
באריכות) — ע"כ לא ידעתי מה אדון
ומצפה ומשתוקק אני לתשובת אדומ"ר
יאיר עיני וישמח לבי בהודיעני דרך
הישרה אלך בה ובפרט בשאלה
השכיחא אצלי מאד — הנה נא הואלתי
לדבר אל אדמו"ר אדברה נא אך
הפעם שאלה אם יש להתיר לחלק בית
לשתי רשויות ע"י אחד מג' אופנים
המבוארים בטוש"ע או"ח סי'
שס"ג*)... ע"כ באתי לבקש ולחנן
בקידה ובהשתחואה ביראה ובמורא
יערב נא שיחתי לפני אדומ"ר להשיב
לי על כל הנ"ל דברי שלום ואמת
אמיתתה של תורה נאום הכותב משה
בלא"א מו"ה דוד זצ"ל סופר סת"ם.

סימן רח. בוך מה שהוקשה תע, א גכתי"ק. בוך
כה"ג קכד, א.
סימן רי. בוך מה שהוקשה תפו, א.
סימן ריא. בוך מה שהוקשה תצד, א. נדפסה
בס' משנת אברהם דף סו, ע"א וז"ל:

לכבוד אהובי ידידי הרב הגדול החריף
ובקי המפורסם כש"ת מוה' משה זאב
נ"י היילפרין הנה תשובתו הרמה
הגיעני בדברים מועטים מחזיקים
המרובה ואמנם כת"ר כתב דלפי
גירסת התי"ט דרבא ס"ל דכסי'...
סי' ל"ב סעי' מ"ו (כצ"ל ולא ע"ו)
הנלענ"ד כתבתי א"נ ידירו הקטן

** כנדפס בפס"ד ליו"ד סי' עט והוא כח"א קנו, א.

(*) תשובת שאלה זו לא מצאתי לע"ע.

מלכתחילה

צרוור כתבי יד קודש

"מעניניו

המיוחדים של יום שבת קודש זה, כ"ח סיון – שהוא שבת מברכים חודש

תמוז, "חודש הגאולה", בו נגאל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ממאסרו (כידוע ומפורסם), אשר מהענינים העיקריים בגאולת י"ב-י"ג תמוז הוא - שע"ז נתאפשר בואו של כ"ק מו"ח אדמו"ר לחצי כדור התחתון, שאז ניתוסף ביתר שאת וביתר עוז בכל עניני העבודה ד"יפוצו מעינותיך חוצה", כנראה בפועל.

וענין זה נתגלה גם ביום כ"ח סיון (כמה שנים לאח"ז) – שאז התחילה תנופה חדשה בהעבודה דהפצת המעינות חוצה, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ביסדו המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך", ונמשכה העבודה דמוסדות אלו במשך עשר שנותיו האחרונות דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין, ומוסיף והולך ואור גם לאחרי הסתלקותו, ובאופן ד"מעלין בקודש".

(משיחת שבת קודש פרשת שלח כ"ח סיוון תשמ"ו)

- לקו"ש חל"ג ע' 274)

הגהות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על
דף השער של ה'מורה שיעור' של השיעורים
היומיים בתניא.

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

מורה שיעור

בלימודי יום יום הסוה לכל נפש

6

שיעורים בחניא

כפי שנהלקו על ידי

כבוד קדושה אשון זוכנו ומנן

~~אדמו"ר~~ יוסף יצחק

וצוקללה נבג"ס זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

קדו

יוצא לאור על ידי

סערכת „אוצר החסידים“

770 איטסערן פאקס - ברוקלין, נ.י.

שנה חמשה אלפים שבע מאות ושלש עשרה לבריאה

הגהת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על
הקדמת המו"ל לשו"ע אדמו"ר הזקן ח"ה (יו"ד)
וח"ו (חו"מ) משולחן ערוך (הוצאת תשכ"ח).

(1)

הלכות תלמוד תורה נדפסו כאן על פי הוצאה החדשה ומחוקנת שהופיעה *
ע"י הוצאת ספרים "קה"ת" שנסדרה מחדש על פי הוצאה הראשונה דשנת חקע"ד,
צצצ ביחד עם מאאי מקומות והערות הבאות בשולי הגליון (נערכו ע"מ הרב
התמים ר' ניסן שי' מאנגעל).

* * *

(* נדפסה בחוברת בפ"ע בשנת תשכ"ה, וכמה פעמים לאח"ז. ראה בהקדמה שם.

הגהות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א על דף
השער של הס' 'ביאורי הזהר' של אדהאמ"צ (מה
ששמע) מאדה"ז.

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלח האור

שער מא"צ

היכל
שלישי

ביאורי הזהר

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם
מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור
כ"ק שם הפארתו

מוהר"ר דובער נבג"מ זי"ע

- אדמו"ר האמצעי -

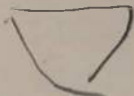
מה ששמע מאביו

כ"ק אדמו"ר הגדול הגאון האלקי אור עולם מופת הדור
נזר ישראל וחפארתו קדוש ה' מכובד

מרנא ורבנא שניאור זלמן נבג"מ

- אדמו"ר הזקן -

הוצאה צפצפ שלישיה עם הוספות

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

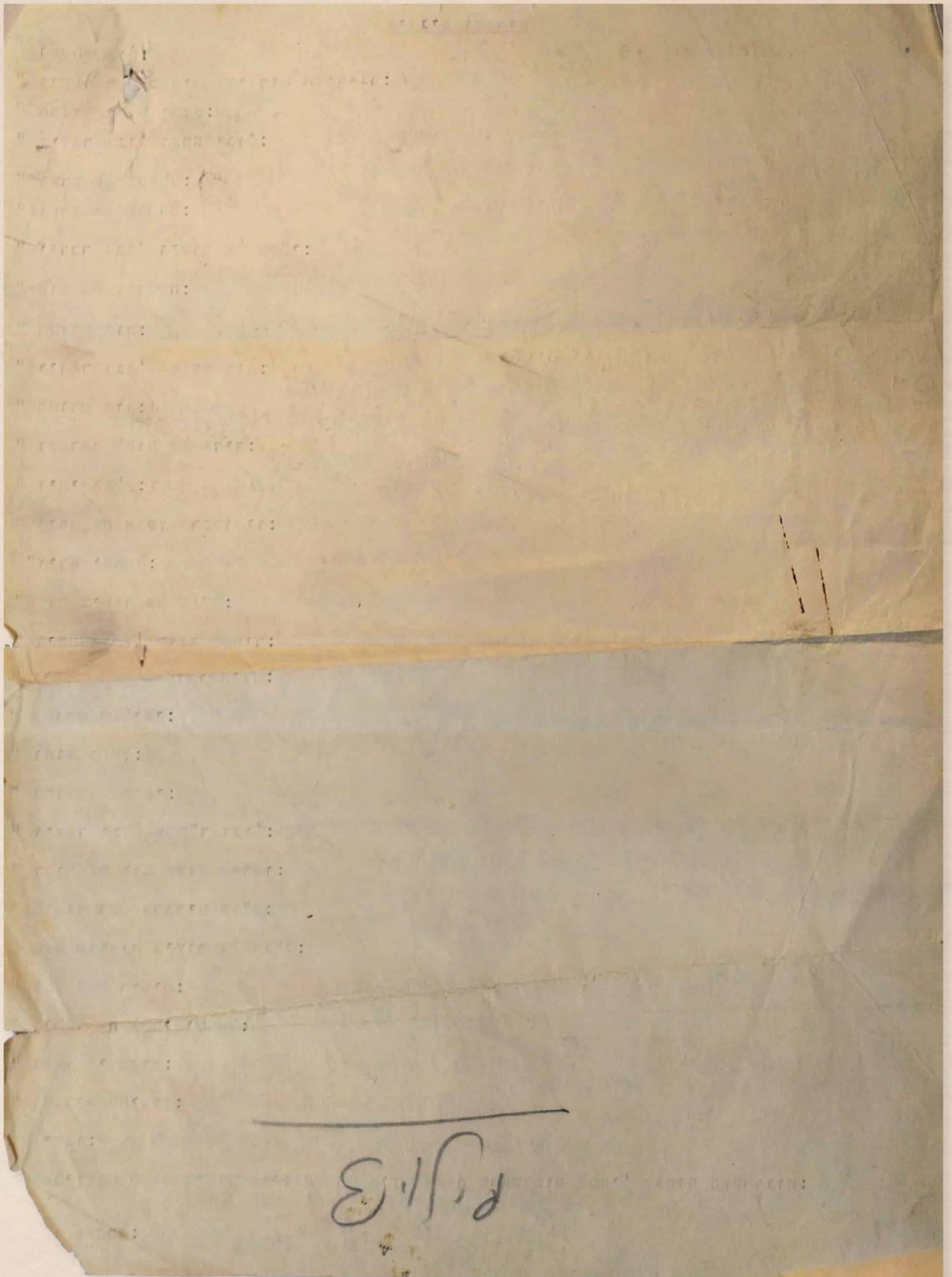
770 אימפרן פארקוו

שנה חמשת אלפים שבע מאות ושש עשרה לבריאה

במסגרת פרויקט השמירה והשימור של אדמו"ר הזקן

באור
צפצפ
יו"ת אג"ק

הצד השני של העמוד הקודם (בכיוונו המקורי).

תשורה גערליאקי-פופר, י"ב סיון תהא שנת פלאות אנאנו

כתי"ק כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ע"ג מעטפה של מל"ח עליה
נכתב (באנגלית) "חומר דפוס".

Sec. 34.65(e) P. L. & R.
U. S. POSTAGE
PAID
Brooklyn, N. Y.
Permit No. 3529

PRINTED MATTER

Handwritten:
עיסוק
באגודת
(י.י. כד"ב)

MERKOS L'INYONEI CHINUCH, Inc.
770 EASTERN PARKWAY
BROOKLYN 13, N. Y.
U. S. A.

Return Postage Guaranteed

DO NOT FOLD!

FORM 3547 REQUESTED

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות החתן הת' מענדל והכלה מרת
חנה שיחיו
גערליצקי
לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת
יום י"ב סיון, ה'תשפ"א

*

נדפס ע"י ולזכות הוריהם
הרה"ח ר' מנחם נחום וזוגתו מרת
אסתר מלכה שיחיו גערליצקי
הרה"ח ר' אורן משה חיים וזוגתו מרת
ליאורה שיחיו פופר

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות זקני החתן והכלה
הרה"ח הרה"ת ר' זושא שי' בן חי' פויזנר
מרת רבקה תחי' בת צפורה קריינדל
גרינוואלד
מרת מריאסקא תחי' בת שרה אסתר
פופר
לבריאות נכונה לאיוש"ט בטוב הנוהג"ג

*

לע"נ זקני החתן והכלה
הרה"ח הרה"ת ר' משה אלי' ע"ה ב"ר
אברהם יצחק הי"ד
וזוגתו מרת חנה עטקא ב"ר נטע זאב ע"ה
גערליצקי
הרה"ח הרה"ת מרדכי צבי ב"ר חיים
יוסף שלמה ע"ה
גרינוואלד
מרת יהודית בת זכי' ע"ה פויזנר
מנחם מענדל ב"ר חיים שלום ע"ה פופר
ולקיום היעוד "הקיצו ורננו שוכני עפר"
תומ"י ממ"ש

וקול שמחה
וקול כלה

בעזרת

קול ששון
קול חתן

למזל טוב

ב רביעי בשבת בחמשה ימים לחדש אדר ראשון שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלוש
לבריאת עולם למנין שאנו מונין כאן במאנושחעאל במדינת קנדה איד שהחתן מוה הרב משה אלי
ב"ר אברהם יצחק המכונה גערליצקי אמר לה להדא בתולתא מרת חנה איטקע בת ליטע
ואב המכונה ראזענבלום הו לי לאותו בדת משה וישראל ואנא אפליח ואוקיר ואיוון ואפרנס יתיכי ליכי
כהלכות גוברין יהודאין דפלתין ומוקרין וזנין ומפרנסין לנשיתון בקושטא ויהיבנא ליכי מוהר בתוליכי בספון
מאתן דחוי ליכי מדאורייתא ומזוניכי ובסותיכי וספוקיכי ומיעל לותיכי כאורח כל ארעא וצביאת מרת
חנה איטקע בתולתא דא והוית ליה לאנתו ודין נדוניא דהנעלת ליה מבי נשא בין בכסף בין בזקב בין
בתבשיטין במאנו דלבושא בשימושי דירה ובשימושי דערסא הכל קבל עליו מוה הרב משה אלי ב"ר
אברהם יצחק גערליצקי חתן דין במאה נקוקים כסף צרוף וצבי מוה משה אלי ב"ר אברהם יצחק
גערליצקי חתן דין והוסיף לה מן דיליה עוד מאה נקוקים כסף צרוף אחרים כנגן סך הכל מצתיים
נקוקים כסף צרוף וכך אמר מוה הרב משה אלי ב"ר אברהם יצחק גערליצקי חתן דין אחריות שטר
כתובתא דא נדוניא דין ותוספתא דא קבלית עלי על ירתי בתראי להתפרע מן כל שפר ארג נכסין
וקנין דצית לי תחות כל שמא דקניא ודעתיך אנו למקנא נכסין דצית להון אחריות ודלית להון
אחריות כלהון יהון אחראין וערבאין לפרוע מוהון שטר כתובתא דא נדוניא דין ותוספתא דא
ואפילו מן גלמא דעל כתפאוי בחיי ובמותי מן יומא דון ולעלם ואחרית נחמר שטר כתובתא דא
נדוניא דין ותוספתא דא קבל עליו מוה הרב משה אלי ב"ר אברהם יצחק גערליצקי חתן דין כחונד
כל שטרי כתובות ותוספות דנהגין בבנת ישראל העשוין בתקן חממינו זכרונם לברכה דלא
באסמכתא ודלא בטופסי דשטרי וקנינא מן הרב ר' משה אלי ב"ר אברהם יצחק גערליצקי חתן
דין למרת חנה איטקע בת ליטע זאב ראזענבלום בתולתא דא על כל מרה

דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקניא ביה

ודכל שריר וקיי
ואום ופסע ז' ימות ושלש ימים ושלש עשרה ימים
ואום ופסע ז' ימים ושלש ימים ושלש עשרה ימים

לאלתר לתשובה ולגאולה

פאטאגראפיע מה'כתובה' של זקני החתן הרה"ח משה אלי' והרבנית
מרת חנה עטקא זכרונם לברכה גערליצקי, בשנת תש"ג - עלי' נכתבה
הקריאה "לאלתר לתשובה ולגאולה" (!)

